

УКРАЇНА
СНОВСЬКА МІСЬКА РАДА
КОРЮКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сорокова сесія восьмого скликання

РІШЕННЯ

28 лютого 2025 року

м. Сновськ

№ 1-40/VIII

**Про затвердження Стратегії розвитку
Сновської міської територіальної громади
на період до 2027 року та Плану заходів
на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії
розвитку Сновської міської територіальної
громади на період до 2027 року**

Розглянувши проєкт Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) та План заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі - План заходів); з метою планової розбудови територіальної громади, ефективного використання природних, трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, забезпечення сталого економічного й соціального розвитку; з врахуванням звіту про стратегічну екологічну оцінку документів державного планування – Стратегії та Плану заходів із реалізації Стратегії; відповідно до ст.ст.25, 26, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», частини першої ст. 11¹ Закону України «Про засади державної регіональної політики», постанови Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів», з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021–2027 роки та Стратегією розвитку Чернігівської області на період до 2027 року; враховуючи рішення виконавчого комітету від 18 лютого № 19 «Про схвалення проєкту Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року»; за рекомендацією постійної комісії міської ради з питань планування, фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку

міська рада вирішила:

1. Затвердити Стратегію розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року (додаються).
2. Підприємствам, установам, організаціям усіх форм власності, громадським організаціям територіальної громади враховувати основні положення Стратегії та Плану заходів з її реалізації під час розробки бюджету, програми соціально-економічного розвитку громади, інших програм.
3. Оприлюднити Стратегію та План заходів із її реалізації на офіційному веб-сайті Сновської міської ради.
4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на першого заступника міського голови М.Єфименко та на постійну комісію міської ради з питань планування, фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку (голова Н.Добненко).

Міський голова

Олександр МЕДВЕДЬОВ

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Сновської міської ради
(40 сесія 8 скликання)

від 28 лютого 2025 р. № 1-40/VIII

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Сновської міської територіальної громади

на період до 2027 року

Сновська міська територіальна громада
Чернігівська область

Стратегія розроблена в межах
Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Листопад 2024

Цей документ став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Фонду розвитку місцевої демократії ім. Єжи Регульського і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегія розроблена в межах
Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
стратегічною командою, що складається із лідерів і представників місцевої громади.

Роботу стратегічної команди координували експерти
Фонду розвитку місцевої демократії ім. Єжи Регульського (Польща)
- Роберт Жарковські, Володимир Бойко

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Аналітична частина	12
Історичний розвиток територіальної громади	12
Загальна інформація та географічне розташування громади	16
Порівняльна характеристика Сновської та інших подібних громад	178
Природно-ресурсний потенціал.....	179
Характеристики населення та трудових ресурсів	37
Інфраструктура	53
Економічний розвиток	814
Фінансовий стан та бюджет громади.....	87
Управління громадою, питання безпеки, громадської об'єднання та медіа	901
Результати опитування мешканців громади	93
Розділ 2. SWOT-аналіз	102
Розділ 3. Сценарії розвитку Сновської міської територіальної громади	110
Розділ 4. Стратегічне бачення розвитку громади	117
Розділ 5. Стратегічні, оперативні цілі та завдання розвитку територіальної громади	119
5.1. «Дерево цілей» Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади	120
5.2. Узгодженість Стратегії з державними та регіональними стратегічними документами	1445
Розділ 6. Проведення моніторингу, оцінювання реалізації Стратегії та управління ризиками.....	1512

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1.1 Памятки архітектури на території Сновської громади	14
Таблиця 1.2 Характеристика Сновської громади	17
Таблиця 1.3 Порівняльні характеристики Сновської та подібних громад.....	19
Таблиця 1.4 Сновська територіальна громада: геоморфологічне районування	20
Таблиця 1.5 Структура земельного фонду Сновської громади в розрізі категорій земель	22
Таблиця 1.6 Найбільші землекористувачі Сновської громади.....	23
Таблиця 1.7 Перелік об'єктів ПЗФ на території Сновської територіальної громади	25
Таблиця 1.8 Річки на території Сновської територіальної громади.....	31
Таблиця 1.9 Штучні водні об'єкти на території Сновської громади	32
Таблиця 1.10 Динаміка викидів забруднюючих речовин до атмосферного повітря від стаціонарних джерел забруднення, тон.....	34
Таблиця 1.11 Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення (тон на км кв.).....	34
Таблиця 1.12 Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю до атмосферного повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами забруднюючих речовин у 2020 р., тон...	34

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

Таблиця 1.13 Динаміка природного та міграційного приросту населення в Сновській громаді (на кінець відповідного року)	37
Таблиця 1.14 Чисельність мешканців та мешканок населених пунктів Сновської громади	37
Таблиця 1.15 Статеві-вікова структура населення Сновської громади за даними НСЗУ	41
Таблиця 1.16 Статеві-вікова структура населення Сновської громади за даними міської ради	41
Таблиця 1.17 Освітня мережа Сновської територіальної громади.....	53
Таблиця 1.18 Мережа дошкільних навчальних закладів Сновської територіальної громади, 2023 р.	54
Таблиця 1.19 Характеристика мережі закладів загальної середньої освіти Сновської територіальної громади, 2023–2024 н.р.	55
Таблиця 1.20 Дані щодо учнів комунальних ЗЗСО – фактичні значення	56
Таблиця 1.21 Дані щодо учнів комунальних ЗЗСО – зміни за роками.....	57
Таблиця 1.22 Стан поширеності (хворобливості) та смертності населення Сновської громади (на 100 тис. населення)	64
Таблиця 1.23 Характеристики системи життєзабезпечення Сновської громади	71
Таблиця 1.24 Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами-забруднювачами поверхневих водних об'єктів	723
Таблиця 1.25 Утворення відходів I – IV класів на території Чернігівської області та Сновського району району, тон	77
Таблиця 1.26 Перелік обласних автомобільних доріг загального користування місцевого значення	78
Таблиця 1.27 Галузева структура зареєстрованих в Сновській громаді юридичних осіб	85
Таблиця 1.28 Найбільші підприємства Сновської громади за обсягами сплати податків до місцевого бюджету, 2023 р.	85
Таблиця 1.29 Найбільші (10) сільськогосподарські підприємства Сновської громади за обсягами сплати податків до місцевого бюджету, 2023 р.	846
Таблиця 1.30 Земельні ділянки	87
Таблиця 1.31 Бюджетоутворюючі податкові надходження Сновської громади (за загальним фондом).....	87
Таблиця 1.32 Бюджетні видатки Сновської громади (за загальним фондом).....	88
Таблиця 1.33 Індекс податкоспроможності Сновської громади за роками	89
Таблиця 1.34 Громадські організації Сновської громади (на 01.01.2024)	91
Таблиця 2.1 SWOT-аналіз Сновської громади	103
Таблиця 5.1 Взаємозв'язок та ієрархія стратегічних та оперативних цілей та завдань	1213
Таблиця 5.1 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності.....	125
Таблиця 5.2 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини.....	127
Таблиця 5.4 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації.....	129

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

Таблиця 5.5 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації.....	130
Таблиця 5.6 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників.....	132
Таблиця 5.7 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади.....	134
Таблиця 5.8 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація.....	136
Таблиця 5.9 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами.....	137
Таблиця 5.10 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення.....	139
Таблиця 5.11. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ.....	140
Таблиця 5.12 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді.....	141
Таблиця 5.13 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії.....	143
Таблиця 5.14 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів.....	144
Таблиця 5.15 Порівняння Стратегії сталого розвитку Чернігівської області та Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади в розрізі стратегічних та оперативних цілей.....	147
Таблиця 5.16 Порівняння ДСРП-2027 та Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади в розрізі стратегічних та оперативних цілей	150
Таблиця 6.1 Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року	1545

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ

Рисунок 1.1 Колишній клуб залізничників	12
Рисунок 1.2 Сновська громада на карті Чернігівської області	17
Рисунок 1.3 Сновська громада на карті Чернігівської області.....	18
Рисунок 1.4 Структура ґрунтів на теренах Сновської громади.....	21
Рисунок 1.5 Смарагдова мережа на території Сновської громади	30
Рисунок 1.6 Гідрографічне та водогосподарське районування басейну р. Десна	31
Рисунок 1.7 Статеві-вікова піраміда населення Сновської громади (крок – один рік)	40
Рисунок 1.8 Загальні результати ЗНО за Сновським районом, 2021 р.....	55
Рисунок 1.9 Дороги на території Сновської громади	80
Рисунок 1.10 Галузева структура зареєстрованих в Сновській громаді юридичних осіб	85
Рисунок 1.11 Бюджетоутворюючі податкові надходження Сновської громади (за загальним фондом).....	88
Рисунок 1.12 Бюджетні видатки Сновської громади (за загальним фондом)	89

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

Рисунок 5.1 "Піраміда" стратегії	121
Рисунок 5.2 Матриця цілей Сновської територіальної громади	1212

Вступ

Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади – прогнозний та програмний документ стратегічного планування місцевого рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання для сталого розвитку територіальної громади та розробляється на період реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, відповідної регіональної стратегії розвитку до 2027 року. Здійснюється вона шляхом розробки та виконання Плану заходів із реалізації (далі – ПЗР) на чотири роки (2024–2027 рр.).

Стратегія розвитку Сновської громади покликана об'єднати зусилля усіх зацікавлених сторін – місцевих мешканців, підприємців, влади, громадськості – для забезпечення місцевого економічного та соціального поступу через використання стратегічних переваг громади.

Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) розроблена відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку». Під час її розробки враховані положення низки нормативно-правових актів, а саме: постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 931 «Порядок розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів», Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, що затверджені наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265.

Для створення Стратегії Сновської громади використаний інтегрований підхід, який передбачає поєднання секторальної (галузевої), територіальної (просторової) та управлінської складових. Враховувалися також екологічна складова (з огляду на її нинішній стан та існуючі загрози), гендерний підхід (зокрема, щодо бюджетування), інтереси людей з особливими потребами. Враховані п'ятнадцять із сімнадцяти Цілей сталого розвитку ООН 2015–2030 рр. (тобто всі за виключенням подолання голоду та збереження морських екосистем – через їх відсутність).

Стратегія Сновської громади визначає стратегічне бачення її розвитку, стратегічні та оперативні цілі, завдання для її економічного і соціального розвитку, індикатори (показники) їх досягнення.

Стратегія узгоджується з стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695) та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням двадцять першої сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII.

Стратегія Сновської громади визначає стратегічне бачення її розвитку, стратегічні та оперативні цілі, індикатори (показники) їх досягнення, завдання для її сталого економічного і соціального розвитку. Вона ґрунтується на результатах SWOT-аналізу, проведеного робочою групою та враховує залежності, виявлені під час дослідження SWOT-матриці.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Структура Стратегії Сновської громади поєднує вимоги до державної та обласної стратегій з вимогами до середньострокових програм соціально-економічного розвитку. Відповідно, вона складається зі вступу, соціально-економічного аналізу, стратегічного бачення цілей розвитку, основних завдань, моніторингу (включно з індикаторами) та механізму внесення змін. Розглядаються фінансові джерела реалізації завдань Стратегії. Крім того, зроблено аналіз ступеня узгодженості Стратегії Сновської громади з відповідним обласним документами.

Розробка Стратегії здійснювалася з дотриманням таких принципів:

- об'єктивності – використовувалися (за можливістю) дані органів державної статистики, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади та реальні індикатори (показники), які можливо оцінити;
- обґрунтованості та доцільності – документ розроблявся на основі чітко визначених цілей розвитку та економічно обґрунтованих завдань і проєктів, що сприяють їх досягненню із використанням світового досвіду у сфері програмування економічного і соціального розвитку;
- відкритості та прозорості – громадськості та підприємцям було забезпечено безперешкодний доступ до засідань робочої групи, вони залучалися до розробки цілей та завдань Стратегії, інформувалися про досягнуті результати для планування власної діяльності;
- недискримінації та рівного доступу – під час розробки Стратегії дотримувалися права та враховувалися інтереси різних суб'єктів об'єднаної територіальної громади, в тому числі господарювання всіх форм власності;
- ефективності – визначення та забезпечення функціонування механізму досягнення цілей, виконання завдань, реалізації проєктних ідей у встановлені терміни;
- історичної спадкоємності – враховувалися та використовувалися позитивні надбання попереднього розвитку громад;
- етнокультурного розвитку – відродження етнічної самосвідомості та збереження духовної і матеріальної культури етнокультурних груп, що проживають на теренах громади, сприяння їх розвитку;
- сталого розвитку – забезпечення розвитку громади для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

У процесі підготовки в рамках проєкту DOBRE Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на 2024–2027 роки застосовано методику Партисипативної Моделі Стратегічного Планування Фонду Розвитку Місцевої Демократії (FRDL), що на практиці означало проведення процесу згідно з такими принципами:

- залучення до роботи над стратегічним документом широкого представництва місцевого середовища (представників різних установ, громадських організацій, фермерів, місцевих лідерів);
- діяльність із перспективи сталого розвитку – аналітичні дослідження та рішення, які ухвалювалися під час розробки Стратегії, охоплювали три сфери: економічну, соціальну й екологічну; це означає, що враховувалися умови, пов'язані з кожною із зазначених сфер (але не у кожному випадку вони мають бути однаково важливими);

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

- підготовку соціально-економічного аналізу громади, який базується на аналізі поточної ситуації (аналіз фінансових даних, демографічних, про ринок праці та економіку, екологічних аспектів, стану інфраструктури);
- проведення опитування мешканців – про якість життя, стану економіки, надання публічних послуг у громаді;
- перевірку напрацьованих рішень під час громадських консультацій;
- тісну співпрацю під час роботи над документом між зацікавленими сторонами (громадянами та інституціями), працівниками органу місцевого самоврядування, залученим експертом.

Бачення розвитку громади, напрацьоване у зазначений спосіб, спирається на цінності, які висловлюються та шануються мешканцями громади. Воно відображає їхні прагнення та містить в узагальненому варіанті основні напрями (сфери) майбутнього розвитку територіальної громади. У свою чергу вони виявлені з усього комплексу проблем, порушених під час засідань робочої групи, аналізу потреб зацікавлених сторін, наступних консультацій.

Таким чином, Стратегія дає відповіді на ключові питання, що стоять перед громадою: збереження її середовища, підвищення ступеня комфортності, формування безпечного простору для життя та ведення бізнесу, стимулювання громадянської та підприємницької активності, розвиток власних продуктивних сил, урізноманітнення їх форм, модернізація інфраструктури, розширення пропозиції робочих місць.

Сновська міська рада своїм рішенням від 27.06.2024 № 3-33/VIII «Про початок розроблення проекту Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період 2024 – 2027 рр.» дала старт новому процесу стратегічного планування. Для його організації планування та розробки Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади розпорядженням Сновського міського голови від 09 липня 2024 № 105 «Про створення робочої групи з розробки стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади Корюківського району Чернігівської області на 2024 – 2027 рр. та плану заходів із її реалізації» було затверджено Положення про Робочу групу з розробки Стратегії розвитку Сновської громади, Плану заходів із її реалізації, проведення їх стратегічної екологічної оцінки, а також склад робочої групи під керівництвом міського голови Олександра Медведьова:

№	ПІБ учасника робочої групи	Посада
	<i>Голова робочої групи:</i>	
1.	Медведьов Олександр Олександрович	Сновський міський голова
	<i>Заступник голови робочої групи:</i>	
2.	Авдієвська Наталія Володимирівна	Секретар міської ради
	<i>Секретар робочої групи:</i>	
3.	Матчана Світлана Михайлівна	Головний спеціаліст відділу економічного розвитку та інвестицій
	<i>Члени робочої групи:</i>	
4.	Єфименко Марія В'ячеславівна	Перший заступник міського голови
5.	Карпенко Володимир Миколайович	Керуючий справами (секретар) виконавчого комітету
6.	Мундурс Ірина Миколаївна	Начальник відділу економічного розвитку та інвестицій, депутат міської ради (Чернігівська обласна партійна організація Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина»)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

№	ПІБ учасника робочої групи	Посада
7.	Гукун Ганна Мар'янівна	Заступник начальника відділу економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради
8.	Мартиненко Лариса Вікторівна	Начальник відділу організаційної роботи, інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю, голова ГО «Українське покоління»
9.	Терещенко Лілія Олександрівна	Начальник відділу «Центр надання адміністративних послуг», депутат Сновської міської ради (Чернігівська обласна організація політичної партії «Слуга народу»)
10.	Савченко Ліна Георгіївна	Начальник фінансового відділу Сновської міської ради
11.	Мірошніченко Лариса Олександрівна	В.о. начальника управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
12.	Добненко Наталія Михайлівна	Начальник відділу культури і туризму Сновської міської ради, депутат Сновської міської ради (Чернігівська обласна партійна організація політичної партії «Рідний дім»)
13.	Дубина Лариса Олексіївна	Директор Сновського вищого професійного училища лісового господарства, депутат міської ради (Чернігівська обласна партійна організація політичної партії «Рідний дім»)
14.	Якубовська Ірина Володимирівна	Медичний директор КНП «Сновська центральна районна лікарня», депутат міської ради (Чернігівська обласна партійна організація політичної партії «Рідний дім»)
15.	Хоменко Світлана Миколаївна	Директор КУ «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»
16.	Аліфіренко Антон Леонідович	Фізична особа - підприємець, голова ГО «Лампа»
17.	Анищенко Сергій Валентинович	Фізична особа - підприємець, депутат міської ради (Чернігівська обласна організація політичної партії «За майбутнє»)
18.	Закружний Олександр Олексійович	Фізична особа – підприємець
19.	Довбиш Ольга Федорівна	Фізична особа – підприємець, учитель Сновського ліцею №1, голова громадського об'єднання «Майстри Сновщини», ФОП
20.	Єрмоленко Ірина Володимирівна	Голова молодіжної ради
21.	Мося Денис Ігорович	Член молодіжної ради
22.	Мірошніченко Алла Федорівна	Голова Ради ветеранів
23.	Добродій Борис Олександрович	староста Великощмельського старостинського округу
24.	Апришко Андрій Володимирович	староста Гірського старостинського округу
25.	Недвиг Олена Миколаївна	староста Кучинівського старостинського округу
26.	Анищенко Олена Іванівна	староста Новоборовицького старостинського округу

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

№	ПІБ учасника робочої групи	Посада
27.	Деркач Марія Федорівна	староста Петрівського старостинського округу
28.	Мірошніченко Юрій Олександрович	староста Рогізківського старостинського округу
29.	Дворник Наталія Йосипівна	староста Смяцького старостинського округу
30.	Мороз Марія Іванівна	староста Сновського старостинського округу
31.	Шевардіна Алла Анатоліївна	староста Староборовицького старостинського округу
32.	Шмаровоз Микола Петрович	староста Староруднянського старостинського округу
33.	Кривошей Людмила Олексіївна	староста Суничненського старостинського округу
34.	Бондаренко Анатолій Миколайович	староста Тихоновичського старостинського округу
35.	Артюшенко Олександр Анатолійович	староста Тур'янського старостинського округу
36.	Безручко Лариса Іванівна	староста Хотуницького старостинського округу
37.	Скотаренко Наталія Валеріївна	директор Сновського центру дитячої та юнацької творчості
38.	Сіренька Лариса Петрівна	директор Сновської дитячої музичної школи ім. Н.Г. Рахліна
39.	Недвіга Валентина Василівна	Начальник відділу земельних відносин та агропромислового розвитку
40.	Гладченко Вікторія Михайлівна	Головний спеціаліст відділу житлово-комунального господарства, архітектури, містобудування та транспорту
41.	Вільчинський Ярослав Олегович	В. о. заступника начальника СП відділу поліції № 2 Корюківського районного відділу поліції
42.	Миргородський Андрій Петрович	Завідуючий сектором сім'ї, молоді та спорту Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту.

До процесу формування бачення та визначення пріоритетів розвитку громади були долучені представники органів місцевого самоврядування, підприємці, освітяни, медики, представники медіа, громадські активісти. Частина – в складі робочої групи, частина долучалися періодично як представники зацікавлених сторін:

№	ПІБ	Посада
1.	Аквілов Євгеній	Член молодіжної ради
2.	Хуторянський Єгор	Член молодіжної ради
3.	Візитів Адріана	Член молодіжної рада
4.	Ларченко Андрій	Староста Займищанського старостинського округу
5.	Близнюк Наталія	Головний спеціаліст відділу організаційної роботи, інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю

Спільними зусиллями робочої групи та залученого експерта було здійснено аналіз соціального-економічного стану Сновської міської територіальної громади та проблем її

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

розвитку, SWOT – аналіз, визначення сценаріїв розвитку громади, формування дерева стратегічних та оперативних цілей, завдань, проєктних ідей, що спрямовані на їхнє виконання.

Стратегія Сновської громади орієнтована на потреби бізнесу та громадськості виявлених, під час проведення діалогової зустрічі в липні 2024 р. Процес розробки та впровадження Стратегії – публічний. З цією метою через офіційний веб-сайт Сновської міської ради та групи в соціальних мережах було повідомлено про початок роботи над проєктом Стратегії, визначено терміни та форми подання пропозицій до нього від зацікавлених сторін, проведено відкриті засідання Робочої групи з розробки Стратегії, оприлюднено на офіційному веб-сайті сільської ради проєкти Стратегії та Плану заходів з її реалізації, організовано їх громадське обговорення.

Процес розробки Стратегії розвитку громади був побудований з урахуванням принципів рівності, інклюзивності та відкритості до потреб усіх мешканців і мешканок громади. Весь процес був адаптований таким чином, щоб забезпечити участь різних соціальних груп, незалежно від віку, життєвих обставин чи стану здоров'я, забезпечити участь людей похилого віку, людей з інвалідністю та людей, які можуть потребувати додаткової підтримки для доступу до інформації та висловлення своїх думок. Ми прагнемо забезпечити, щоб кожен мав можливість висловити свою думку та активно долучитися до формування Стратегії розвитку громади.

Отже, Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року – документ, що враховує спільні інтереси та бачення поступового розвитку громади, та зорієнтований на забезпечення економічного розвитку громади, покращення рівня життя її мешканців та захисту навколишнього природного середовища.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року****Розділ 1. Аналітична частина****ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Територія нинішньої Сновської громади – історична частина Чернігово-Сіверщини від князівської доби. Залишки городищ знаходили біля сіл Старі Боровичі, Тихоновичі, Хрінівка, Гірськ. Та їх розвиток був перерваний – до козацької доби.

Адміністративний центр громади, місто Сновськ, виник як хутір Коржівка у другій половині XIX ст.

Рисунок 1.1 Колишній клуб залізничників

Найімовірніше, назва пішла від слова корж – тобто відруб, хутір – тут утворилося робітниче поселення під час будівництва Лібаво-Роменської залізниці. Первісно населений пункт належав до Великощимельської волості Городнянського повіту Чернігівської губернії. У 1873 р. почала працювати залізнична станція Сновськ та локомотивне депо. Вони мали вирішальний вплив, адже потребували значного числа кваліфікованих інженерних працівників та робітників. Серед перших домінували поляки, вимушені переїхати сюди через тиск царського уряду. Залізничні робітники – це євреї, українці, білоруси, росіяни. Вище середнього чисельність людей праці, що вимагала гарної освіти, сприяла створенню в Сновську атмосфери своєрідного інтелектуального осередку. Саме місто було досить чітко розділено залізницею на єврейську частину (половина населення) та україно-білорусько-російську. Однак залізниця та депо міцно поєднувало обидві частини – спільні робітничі дружини не допускали погромів, наприкінці 1917 р. Сновська рада робітничих та солдатських депутатів відмовилася допомагати червоногвардійським загонам в їх боротьбі проти Української Центральної ради. Сновськ відомий як батьківщина командира Червоної армії Микола Щорса (син машиніста локомотива, білорус за походженням). Втім він був вбитий своїми через підозри в «українському націоналізмі» та ймовірний намір перейти на сторону Директорії УНР.

У 1923 р. Сновськ стає центром району, 1935 р. перейменовано на місто Щорс (стару назву повернуто у 2016 році). Трагічні події періоду II світової війни у Сновську, що пов'язані з єврейською громадою міста, зображені у романі Анатолія Рибаківа «Важкий пісок».

Сновськ – батьківщина відомих діячів культури: «Моцарта диригування» – диригента Натана Григоровича Рахліна, класика американського абстракціонізму Джулса Оліцкі (Jules Olitski), а також дисидента-одинака Леоніда Тереховича (с. Кучинівка).

Сновська територіальна громада була створена у 2016 р. Це була перша в області громада повністю створена на базі району. В основі була ідея максимального збереження існуючих управлінських структур із наступною заміною необхідних ланок. Вирішальний аргумент – крім Сновська іншого центру тяжіння немає. Зрештою всі 24 сільські ради та Сновська міська рада дали відповідну згоду.

Перші вибори відбулися 18.12.2016, у січні наступного року вона перейшла на прямі міжбюджетні відносини. Тоді до складу Сновської міської ради увійшло 57 населених пунктів, на базі колишніх сільських рад було утворено 24 старостинські округи з адміністративним центром у м.Сновськ. Наступні урядові рішення та місцеві вибори 25.10.2021 жодним чином не вплинули на межі громади. Рішенням дванадцятої сесії Сновської міської ради 8 скликання 26.11.2021 № 18-12/VIII кількість старостинських округів була скорочена до 15, а

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

саме: Великощимельський, Гірський, Займищанський, Кучинівський, Новоборовицький, Петрівський, Рогізківський, Смяцький, Сновський, Сатроборовицький, Староруднянський, Суничненський, Тихоновичський, Тур`янський, Хотуницький.

На початку нинішньої російсько-української війни Сновська міська територіальна громада була окупована російськими військами та звільнена від окупації 03.04.2022 року. З 22.06.2022 року належить до території можливих бойових дій.

На території громади розташовані дві пам`ятки, що занесені до Реєстру пам`яток національного значення, обидві – археологічні на околицях с. Хотуничі, в сторону с. Петрівка.

В м. Сновськ у відмінному стані зберіглася історична споруда локомотивного депо. Приміщення досі використовується за своїм прямим призначенням, тобто – для ремонту залізничної техніки та, зокрема, паровозів. На території депо існує його музей, однак вхід до нього обмежений через режимність об`єкту.

В місті діє Сновський історичний музей (комунальна установа міської ради). Він має два відділи: історичний та будинок сім`ї залізничника (кін. XIX ст.). Останній – унікальна за станом збереження пам`ятка побуту залізничників зазначеного періоду. У музеї представлено предмети, що розповідають про перші поселення людини на території краю, народні промисли та ремесла, етнографічні особливості місцевості. Є унікальна колекція рушників Сновщини та зразки регіонального костюму. Створена нова експозиція, присвячена подіям сучасної російсько – української війни.

У селі Єліне до нападу РФ функціонував Музейно-меморіальний комплекс партизанської слави «Лісоград» як підрозділ Чернігівського обласного історичного музею ім. Василя Тарновського. Однак напад росії та знищення села призвели до припинення його роботи.

У с. Кучинівка зберіглася хата Леоніда Тереховича, - талановитого місцевого поета – дисидента, на якій є меморіальна дошка. Однак вона не меморіалізована.

Окраса Сновщини – різьблені віконниці з наличниками та візерунками в дерев`яних будинках. Через модернізації приватних приміщень ця складова культурної спадщини тяжіє до зникнення. Зразком цікавої дерев`яної архітектури першої половини XIX століття є колишній клуб залізничників.

До унікального культурного надбання Сновщини належить місцева кухня, традиційний народний одяг, говірка та пісні – вони відрізняються колоритом Полісся, а водночас – зберегли релікти доби Русі. Й через століття дійшли до сьогодення.

Таблиця 1.1 Пам`ятки архітектури на території Сновської громади

Найменування пам`ятки	Датування	Місце знаходження
Пам`ятки, що занесені до Реєстру пам`яток національного значення¹		
Городище «В`юнище», охоронний номер 250041-Н	IX ст. до н. е. – IV ст., V – IX ст., IX – XIII ст.	с.Хотуничі
Поселення "Городок II", охоронний номер 250042-Н	II тис. – X ст. до н.е.	с. Хотуничі
Пам`ятки, що занесені до Реєстру пам`яток місцевого значення²		
-	-	-

¹ Державний реєстр нерухомих пам`яток України <https://mcsc.gov.ua/kulturna-spadshchyna/derzhavnyy-reiestr-nerukhomikh-pam-iatok-ukrainy/>

² Перелік пам`яток містобудування та архітектури місцевого значення м. Чернігова та області <https://umba.cg.gov.ua/index.php?id=9235&tp=1&pg=>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Культура. На території громади – добре розвинута мережа бібліотек та сільських будинків культури і клубів.

- ✓ 23 клубні установи, в т.ч.: Сновський Будинок культури (м.Сновськ), 8 – сільських будинків культури та 14 сільських клубів,
- ✓ Сновська публічна бібліотека (15 структурних підрозділів)
- ✓ Сновський історичний музей.
- ✓ Мистецька школа «Сновська музична школа імені Натана Рахліна»

У зв'язку з воєнними діями на території громади у 2023 р. не відновлювали своєї діяльності Гутостуденецький, Ключівський, Єлінський сільські клуби та Гірський сільський будинок культури.

За умов російсько-української війни головним у роботі закладів культури стали всебічна допомога ЗСУ, ВПО, іншим вразливим категоріям населення, шляхом проведення благодійних заходів, тематичних програм, інших патріотично-виховних акцій, виготовлення маскувальних сіток, окопних свічок, кругів, плетіння носків, поясів, бафів тощо. Сновський Будинок культури став центром збору й надання матеріальної допомоги ВПО та іншим вразливим категоріям населення.

Попри оголошення воєнного стану в клубних закладах громади вдалося зберегти творчі та любительські формування, з яких 6 колективів носять звання «народний», 2 – дитячий «зразковий». До формувань залучались понад півтори тисячі учасників, з яких майже 900 діти та молодь.

Яскравими творчими візитівками Сновської громади є дитячі зразкові колективи Сновського БК - танцювальний «Ягідки», творчість якого відома не тільки в Україні, а і у Франції, Туреччині, Польщі, Північній Македонії, Чехії та вокальний «Світлячок», переможець багатьох Всеукраїнських та Міжнародних фестивалів та конкурсів.

На базі Сновського будинку культури діє Творчий хаб «Майстри Сновщини» (художній розпис, вишивка, витинанки, інші творчі хендмейки) - проводяться тематичні майстер-класи для різновікових груп дітей та молоді., багатофункціональний вільний молодіжний простір (CAM), Безпечний дитячий простір для проведення психосоціальних активностей та рекреаційної діяльності «КОЛО ПІДТРИМКИ». Працює спортивний клуб вільної боротьби «Вітязь» - серед його вихованці призери та чемпіони України, клуб спортивної гімнастики «Світлана», оздоровчо – спортивні групи з фітнесу, йоги.

Сновська публічна бібліотека нараховує 16 бібліотек: центральна, дитяча та 14 сільських бібліотек-філіалів. Протягом року в бібліотеках діяли 16 клубів та об'єднань за інтересами, 9 дитячих дозвілєво-інформаційних просторів, розпочав свою роботу клуб «Книгоманія».

На базі Кучинівського філіалу створено сучасний простір для дітей «Пункт незламності та розвитку в. с. Кучинівка. Спільно з ГО «Лампа» за фінансування Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги ООН (WPHF) створено два простори розвитку: EVENT ROOM «БДЖІЛКА» (бібліотека – філія для дітей) та Біблію НАВ «WOMENS TIME» у відділі обслуговування користувачів Сновської ПБ.

Сновська публічна бібліотека взяла участь у проєкті «Польська полиця в Україні», який реалізується Державною установою «Український інститут книги» спільно з Інститутом книги Польщі за підтримки Міністерства культури та національної спадщини. Популярними серед користувачів є простори розвитку: EVENT ROOM «БДЖІЛКА» (бібліотека – філія для дітей) та Біблію НАВ «WOMENS TIME» в відділі обслуговування користувачів центральної бібліотеки, «Пункт незламності та розвитку в. с. Кучинівка». Сновська ПБ щороку друкує до 5 власних видань краєзнавчої тематики.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Серед поетів початківців відбувається щорічний літературний конкурс патріотичної поезії ім. Леоніда Тереховича (за місцем народження – у с. Кучинівка).

Понад п'ятдесят років послуги зі спеціалізованого мистецького навчання надає Мистецька школа «Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна», в якій сьогодні навчається 163 учні на 15 спеціалізаціях.

З особливостей локальної культури. Сновська громада належить до історико-географічного регіону Полісся. Тут як і раніше культивуються місцеві та регіональні традиції, які віддзеркалюються, зокрема, у народних костюмах мешканців. У повсякденному житті функціонує поліська говірка, як специфічна мова цього регіону та містить мовні релікти. Що прийшли з часів Русі. Громада славиться своєю унікальною кухнею, яка поєднує українські, єврейські, російські та польські традиції. На початку 20-х рр. XX ст. 44% жителів Сновська складали євреї, 30% – українці, 13% – поляки. Ситуація різко змінилася під час Другої світової війни, але все ж вплив згаданих культур можна простежити в архітектурі та культурі регіону.

Громадська активність у сфері культури не обмежується народними піснями і танцями (дуже поширеними). Щороку до початку російсько-української війни на території громади проходить кілька значних культурно-мистецьких заходів за активної участі громадськості (частково – за її ініціативою), найбільший та найпопулярніший – рок-фестиваль "SNOV SUMMER FEST".

Висновки

1. Сновськ протягом тривало часу був та залишається центром адміністративно-територіальної базової одиниці, що дозволяє громаді використовувати накопичений управлінський досвід.

2. Минуле Сновщини сполучає дуже давні складові, від доби Русі, до бурхливих модернізаційних процесів кінця XIX – початку XX ст. Адміністративний центр громади, що виник внаслідок заснування залізничного вузла та локомотивного депо, досі зберігає бренд ретро залізниці, що може бути використано як складова зовнішньої впізнаваності.

3. З огляду на євроінтеграційні процеси та необхідність налагодження міжнародного партнерства перспективним є опрацювання та представлення інформації про роль польських інженерів у заснуванні та розвитку залізничного вузла й депо Сновськ.

4. Візитівкою Сновщини є її оригінальна дерев'яна архітектура, але досі вона мало використовувалася для інформаційного просування громади.

5. Також Сновщині притаманні колоритні складові нематеріальної культури (говірка, пісні, одяг, кухня, побут), що сполучають традиції Полісся та збережені давні елементи.

6. Як туристичний магніт може бути використаний Сновський історичний музей, експозиція якого значною мірою – єдина в Україні. Однак цей комплекс оновлено відповідно до сучасних підходів у музейній справі.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Загальна інформація та географічне розташування громади

Сновська міська територіальна громада розташована в північній частині Чернігівської області – межує з країною агресором (42 км), а відстань до кордону з Білоруссю (Гомельська область) становить 20 км. Відстань автошляхом до Чернігова – 72 км, до Києва – 210 км.

Межує з Корюківською, Менською, Городнянською та Березнянською територіальними громадами Чернігівської області та климівським районом брянської області рф. Протяжність прикордонної смуги – 42,9 км.

У громаді розташований стратегічний північний залізничний транспортний вузол країни, на лінії Ромни – Бахмач – Гомель (білорусь). Це проміжна залізнична станція 2-го класу Конотопської дирекції Південно-Західної залізниці. Втім через російську агресію раніше пріоритетний північний напрямок із виходом на країни Балтії, нині закритий.

Площа громади – 1282 км². 3 них 32,9%– ліси (422,1 км²), що вдвічі перевищує загальноукраїнських показник, 690,7 км² – сільгоспугіддя (53,8%), у т. ч. 407,6 км² орних земель. Це 4% площі Чернігівської області.

Населення – близько 21 тис. осіб (половина – міське), кількість населених пунктів – 57, з них – одне місто та 56 сіл, що об'єднані в 15 старостинських округів. Щільність населення менша, ніж у малонаселеному Корюківському районі та в півтора рази менша, ніж у середньому по Чернігівській області.

Рисунок 1.2 Сновська громада на карті Чернігівської області

Таблиця 1.2. Характеристики Сновської громади

Адміністративно-територіальна одиниця	Площа, км ²	Площа громади у % до загальної площі району/області	Населення, тис. осіб	Населення громади у % до населення району/області	Щільність населення (осіб/км ²)
Громада	1283,0	4,0	20935	2,3	16
Корюківський район	4575,4	14,36	85489	9,4	19
Чернігівська область	31865,0	-	912600,0	-	28,50

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Через громаду з півночі протікає річка Снов, яка є найбільшою притокою Десни; річка є унікальною природною принадою громади, як і 27 заповідних територій, у тому числі 2 національного значення, і 65 озер.

Порівняльна характеристика Сновської та інших подібних громад

Рисунок 1.3 Сновська громада на карті Чернігівської області

Для порівняння основних показників розвитку Сновської громади обрано сусідні громади Чернігівської області:

- **Корюківську міську територіальну громаду Корюківського району**, яка в своєму складі має 66 населених пунктів, це аграрна територію з типовими для неї проблемами;
- **Городнянську міську територіальну громаду Чернігівського району**, яка в своєму складі має 61 населений пункт, це так само аграрна територія;
- **Менську міську територіальну громаду Корюківського району**, яка в своєму складі має 39 населених пунктів, схожі проблеми аграрної місцевості.

Основні порівняльні характеристики вище вказаних громад подано у таблиці 1.3.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 1.3 Порівняльна характеристика Сновської та подібних громад

Показник	Сновська	Корюківська	Городнянська	Менська
Демографія				
Населення на початок 2023 р., тис. осіб	21,262	20,950	20,644	25,119
Населення на початок 2021 р., осіб	22,026	21,244	22,708	26,014
Приріст 2023-2021 р., %	-3,5	-1,07	-9,1	-6,65
Щільність населення, осіб/км ² на 01.01.23	16	18	16,71	24,5
Чисельність міського населення, тис. осіб на 01.01.23	10,590	12,851	11,710	12,650
К-ть населення адмінцентру, тис. осіб (%)	49,8	61	56,72	50,4
Частка осіб молодше працездатного віку, % (01.01.2022)	13,0	12,0	12,74	15,0
Частка осіб старше працездатного віку, % (01.01.2022)	19,0	31,0	31,25	27,0
Частка осіб працездатного віку, % (01.01.2022)	68,0	57,0	56,01	57,7
Кількість учнів, що навчається в навчальних закладах тергромад, осіб на 01.01.23	1982	1895	1923	2355
Кількість дошкільнят, що відвідують ЗДО тергромади, осіб на 01.01.23	310	288	346	899
Територія, км. кв.				
Площа, кв. км	1283,0	1174	1234,89	1026,1
Кількість населених пунктів	57	66	61	39
Кількість старостинських округів	15	15	16	17
Економіка				
Кількість юр. осіб платників податків на 10 тис. населення	107,5	152	143	175
ФОП на 10 тис. населення, осіб	319,1	320	365	366
Фінанси				
Надходження загального фонду на 1 мешканця, 2023 р., тис. грн.	5,386	11,8	6,102	7,735
Дохідність земель (співвідношення плати за землю до території громади), 2023 р., тис. грн	8,191	1181,9	10,057	18,477
Питома вага місцевих податків і зборів в доходах загального фонду, 2023 р., %	25,4	13,8	24,06	26,78
Фіскальна віддача території (співвідношення надходжень заг. фонду до території громади) 2023 р., тис. грн/км ²	89,25	21140,2	109,096	189,12
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, 2023 р., тис. грн	8,422	10,5	8,674	10,709
Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн.	1,055	2230	1,722	1,787
Видатки на утримання апарату управління на 1 мешканця у 2023 р., тис. грн.	1,381	1	1,134	1,029
Індекс податкоспроможності, 2023 р. ⁵	0,62	1,1	0,45	0,54
Об'єкти соціальної інфраструктури⁶				

³ <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/7dddecfb77f14c9fadb7268f6afe833d>

⁴ Карти України. Геоморфологічне районування України <https://geomap.land.kiev.ua/zoning-6.html>

⁵ <https://www.arcgis.com/apps/dashboards/e0c20d364bef4ab9b7c944e9e27e88c5>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Показник	Сновська	Корюківська	Городнянська	Менська
Заклади професійно-технічної/ фахової освіти, 01.01.2024	1	0	1	0
Кількість ЗДО, 01.01.2024	2	6	8	14
Заклади середньої освіти	12	10	7	13
Кількість закладів, що надають первинну медичну допомогу, 01.01.2024	24	1	21	19

Висновки

1. Сновська громада розташовувалася на самій півночі Чернігівської області, фактично, її північ – це частина українського фронтиту в боротьбі з російською навалою. Це означає, що будь-яка діяльність на теренах громади має свої особливості, пов'язані з милітаризацією простору та постійними загрозами.

2. Хоча кількість населених пунктів у громаді значна, але переважно це невеликі села. Досі існував паритет між міським та сільським населенням, але війна та поява ВПО призвели до збільшення міського та скорочення сільського (насамперед, на півночі громади). Щоправда, у випадку Сновська йдеться про мале місто, де спосіб життя не набагато відрізняється від сільського, але побутові умови кращі, що є додатковим приваблюючим фактором.

3. Щільність населення в Сновській громаді найменша серед громад-сусідів та значно поступається області в цілому. Це означає, що для утримання її інфраструктури доводиться витратити більше коштів, ніж іншим громадам.

4. Фінансово громада слабша за своїх сусідів, що змушує її до більш ощадливого використання наявних ресурсів та необхідності різноманітного стимулювання економічної активності населення.

Природно-ресурсний потенціал

Ландшафтні особливості рельєфу. Сновська громада знаходиться на території Поліської низовини, входить до складу Придніпровської низовини (як і переважна більшість території Чернігівської області), є частиною чернігівського Полісся. Це **Східно-Європейська полігенна рівнина**. Звідси типовий льодовиковий рельєф – легко хвиляста рівнина, що має загальний похил із північного сходу на південний захід. Поверхня плеската, мало розчленована (долинами рік – до 50 м), густо порізана річковими долинами. Значне місце займає річка Снов, її притоки. Технічних споруд на Снові немає. Геоморфологічне районування відображено в таблиці.

Таблиця 1.4. Сновська територіальна громада: геоморфологічне районування

Геоморфологічна країна	Східно-Європейська полігенна рівнина
Геоморфологічна область	Придніпровська область пластово-аккумулятивних рівнин
Геоморфологічний район	Чернігівсько-Новгород-Сіверська пластово-аккумулятивна рівнина на палеогенових і крейдових відкладах

⁶ <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/7dddecfb77f14c9fadb7268f6afe833d>

⁷ <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/7dddecfb77f14c9fadb7268f6afe833d>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

У геоморфологічному відношенні територія громади належить до Східно-Європейської полігенної рівнини, Придніпровської геоморфологічної області пластово-аккумулятивних рівнин. Територія громади входить до складу підобласті: Чернігівсько-Новгород-Сіверська пластово-аккумулятивна рівнина на палеогенових і крейдових відкладах.

Територія Сновської міської громади лежить на Чернігівській моренно-зандровій рівнині. Географічна енциклопедія України подає характеристику рельєфу Чернігівської моренно-зандрової рівнини.

Рівнина розташована на північному заході Лівобережної України, в межах Чернігівської та частково Київської областей. Поверхня нахилена на захід і південний захід переважні висоти 100 – 150 м, максимальна висота 220 м поблизу міста Кролевець, мінімальна – близько 100 м у заплаві Десни.

У геоструктурному відношенні територія громади пов'язана з північно-західною частиною Дніпровсько-Донецької западини та південно-західними схилами Воронезького масиву. Сучасний рельєф сформований на породах кайнозойського та частково крейдового віку та має переважно аккумулятивний характер.

Морфоскульптурні особливості зумовлені переважно долинно-балковими та льодовиковими формами рельєфу. У північній частині рівнини з крейдовими відкладами пов'язані карстові лійки. Горизонтальна розчленованість рельєфу не висока та становить 0-1,0 км/км², вертикальна – 0-10 м/км².

Серед сучасних морфологічних процесів важливе значення мають площинний змив, лінійний розмив, заболочування, рідше – карстоутворення.

Для ландшафтної структури території громади характерні мішано-лісові поліські ландшафти низинних рівнин з потужним антропогеновим покривом на неоген-палеогенових піщано-глинистих відкладах, а саме:

- моренно-зандрові слабкохвилясті рівнини з дерново-середньопідзолистими ґрунтами;
- зандрові рівнини з дерново-слабопідзолистими ґрунтами, з борами і суборами, низинними болотами;
- терасові піщані рівнини з дерново-слабопідзолистими ґрунтами в поєднанні з дерновими і торф'яно-болотними, з суборами і борами.

Характеристика ґрунтів. На території громади нараховується 81 вид ґрунтів. Найбільш поширеними є дерново-підзолисті ґрунти та дернові, опіздолені переважно на лесових породах, є лучні та черноземно-лучні ґрунти. Значні площі також під торфовищами низинними та торфово-болотними ґрунтами. Природна родючість цих ґрунтів відносно низька, особливо піщаних та глинисто-піщаних відмін. Для використання в сільському господарстві такі ґрунти потребують осушення та внесення добрив. Середній бал родючості земель по громаді – 35 одиниць.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Рисунок 1.4 Структура ґрунтів на теренах Сновської громади ⁸

Висока мозаїчність, низька буферність ґрунтів обумовлюють низьку стійкість ґрунтового покриву до розвитку деградаційних процесів. Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають через забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами та мінеральними добривами. За інформацією 2022 р. в області нараховується 7,9 тис. га деградованих, малопродуктивних та техногеннозабруднених земель. Даних щодо консервації деградованих та малопродуктивних земель в Чернігівській області, й відповідно – в Сновській громаді, немає. Збереження, відтворення та раціональне використання родючості ґрунтів – основна умовою забезпечення стабільного розвитку сільського господарства, розширення його виробництва.

Структура земельного фонду. Сільське та лісове господарство – основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси громади. Загальна площа земельних ресурсів громади становить 128293 га, з якої 71949 (або 56,1%) становлять землі сільськогосподарського призначення. Землі лісогосподарського призначення – 42209 (32,9%). Значний масив заболочених земель – 9921 (7,7%). Основна частина земель сільськогосподарського призначення – це рілля 31,7% від загального обсягу земель, а решта – це розлогі сіножаті та пасовища. Тобто наявне співвідношення дуже комфортне для проживання, на території Сновської громади – величезні площі для рекреації.

Таблиця 1.5. Структура земельного фонду Сновської громади в розрізі категорій земель

Назва	Площа, га	%
Загальна площа земель	128293	100
Сільськогосподарські землі, у тому числі:	71949	56,1
сільськогосподарські угіддя, з них:	69727	54,3
рілля	40730	31,7
багаторічні насадження	681	0,5

⁸ <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#wi24>

⁹ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

<i>сіножаті</i>	14453	11,3
<i>пасовища</i>	13863	10,8
під господарськими будівлями і дворами	981	0,8
під господарськими шляхами і прогонами	755	0,6
землі, які перебувають у стадії меліоративного будівництва та відновлення родючості	485	0,4
Землі лісогосподарського призначення, у тому числі:	42209	32,9
лісові землі	39109	30,5
чагарники	3102	2,4
Забудовані землі, у тому числі:	2266	1,8
землі житлової та громадської забудови	434	0,3
землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	713	0,6
інші забудовані землі	1119	0,9
Відкриті заболочені землі	9921	7,7
Води	1596	1,2
Відкриті землі без рослинного покриву (піски, яри та ін.)	352	0,3

Всього на території громади станом на 2024 р. нараховувалося 30 власників та землекористувачів. Кількість сільськогосподарських підприємств, що офіційно уклали договори оренди землі в громаді становила 16 осіб.

Таблиця 1.6. Найбільші землекористувачі Сновської громади

№	Назва	Площа, га
1	ПСП "Промінь"	397,383
2	ПП "Діма"	17,49
3	ТОВ "Гетьманське"	2512,5888
4	ПСП "Колос"	9,748
5	ПСП "Стиль"	498,3748
6	ПСП "Прогрес"	6955,1414
7	ТОВ "Щорсагроімпульс"	5542,3939
8	СВК "Райдуга"	1990,8762
9	ПП "Нива - Імпульс"	930,7498
10	ПСП ім.Ватутіна	1392,9728
11	ТОВ "Чернігівське Полісся Плюс"	1742,5755
12	ПСП "Яна Плюс"	6505,5291
13	ПВТП "Яна"	178,9593
14	ПСП "Сновський"	1703,5147
15	ФГ "Вольна праця"	326,9642
16	ФГ "Цигоняко"	135,8396

Серед питань, що потребують розв'язання:

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- проведення інвентаризації земель з подальшим їх занесенням до електронної карти майбутнього геоінформаційного порталу (ГІС) громади;
- проведення нової нормативно-грошової оцінки земель (НГО) в межах населених пунктів громади – там, де цього вимагають терміни.

Об'єкти культурної спадщини. На території громади розташовані дві пам'ятки, що занесені до Реєстру пам'яток національного значення, обидві – археологічні на околицях с. Хотуничі, в сторону с. Петрівка.

В м. Сновськ у відмінному стані зберіглася історична споруда локомотивного депо. Приміщення досі використовується за своїм прямим призначенням, тобто – для ремонту залізничної техніки та, зокрема, паровозів. На території депо існує його музей, однак вхід до нього обмежений через режимність об'єкту.

В місті діє Сновський історичний музей (комунальна установа міської ради). Він має два відділи: історичний та будинок сім'ї залізничника (кін. XIX ст.). Останній – унікальна за станом збереження пам'ятка побуту залізничників зазначеного періоду. У музеї представлено предмети, що розповідають про перші поселення людини на території краю, народні промисли та ремесла, етнографічні особливості місцевості. Є унікальна колекція рушників Сновщини та зразки регіонального костюму. Створена нова експозиція, присвячена подіям сучасної російсько – української війни.

У селі Єліне до нападу РФ функціонував Музейно-меморіальний комплекс партизанської слави «Лісоград» як підрозділ Чернігівського обласного історичного музею ім. Василя Тарновського. Однак напад росії та знищення села призвели до припинення його роботи.

У с. Кучинівка зберіглася хата Леоніда Тереховича, - талановитого місцевого поета – дисидента, на якій є меморіальна дошка. Однак вона не меморіалізована.

Окрес Сновщини – різьблені віконниці з наличниками та візерунками в дерев'яних будинках. Через модернізації приватних приміщень ця складова культурної спадщини тяжіє до зникнення. Зразком цікавої дерев'яної архітектури першої половини XIX століття є колишній клуб залізничників.

До унікального культурного надбання Сновщини належить місцева кухня, традиційний народний одяг, говірка та пісні – вони відрізняються колоритом Полісся, а водночас – зберегли релікти доби Русі. Й через століття дійшли до сьогодення.

Матеріальні активи Сновської міської територіальної громади – основні фонди міської комунальної власності. Це економічні ресурси, до яких належать: земля, будинки, споруди, машини, дороги, матеріали, обладнання, тощо.

Щодо приміщень міської комунальної власності.

83 об'єкти знаходяться на балансі некомерційних комунальних підприємств (Сновський центр первинної медичної допомоги та Сновська центральна районна лікарня): лікувальні, адміністративні, фельдшерські пункти, гаражі, котельні, виробничі, господарські, інші приміщення) балансова вартість яких становить 14858156,26 грн.

Мережа закладів культури нараховує 25 приміщень будинків культури і сільських клубів (залишкова вартість 145662,00 грн.); 12 будівель бібліотек (залишкова вартість 1495750,00 грн.); 3 приміщення музею (залишкова вартість 550800,00 грн.); 1 приміщення музичної школи (залишкова вартість 734400,00 грн.).

У міській комунальній власності перебуває трибуна стадіону на 940 посадочних місць (1382083,63 грн.).

Заклади дошкільної та позашкільної освіти використовують навчальні, спортивні, технічні, інші приміщення, балансова вартість яких 6245241,81 грн.

Заклади загальної середньої освіти використовують всі види приміщень балансовою вартістю 23389532,82 грн.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

В громаді значна кількість адміністративних приміщень: 20 адмінбудівель старостинських округів; 1 – Сновської міської ради та 1 – Центру надання адміністративних послуг.

Інші будівлі (господарські котельні, гаражі, вбиральні, тощо) налічують біля 145 об'єктів.

На балансі Сновської міської ради перебуває 6 житлових будинків (балансова вартість 57739,53 грн.) та 3 квартири (балансова вартість 489297,75 грн.).

Протяжність доріг та вулиць міської комунальної власності становлять 223,6 км (балансова вартість – 303563,80 грн.).

На балансі Сновської міської ради та її юридичних осіб перебуває 78 одиниць техніки (12432729,90 грн.).

Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття, ландшафт

Згідно фізико-географічного районування територія Сновської громади знаходиться в межах області Чернігівського Полісся та відповідних його фізико-географічних районів.

За геоботанічним районуванням України територія Сновської МТГ входить до Щорсько–Семенівського району соснових зеленомохових лісів, евтрофних боліт Чернігівсько–Новгород–Сіверського (Східнополіського) округу дубово–соснових лісів Попільської підпровінції Східноєвропейської провінції в межах Європейської широколистянолісової області.

Лісові масиви. Лісові території становлять близько 33% площі громади, що вдвічі перевищу показник в цілому по Україні (по Чернігівській області – 21%, Україні – 16%). Переважають хвойні, насамперед, соснові ліси (понад половина площ). Є також широколистяні – насамперед, дубові, березові, менше – вільхові, осикові. Частина лісів – мішані. В лісах розташовані мисливські угіддя (косуля, кабан, лось, заєць, лисиця, перната дичина), чималі площ дикої суниці, малини, чорниці, грибів. Всього в громаді лісових земель 39109 га, під чагарниками – 3102 га. Господарську діяльність на території Сновської громади веде ДП «Сновськаагроліспосп» (Сновське районне дочірнє агролісогосподарське спеціалізоване підприємство – 16075 га) та ДП «Ліси України» (Корюківське лісове господарство, 24107 га). Зазначені підприємства також проводить роботи з відтворення лісів, що має на меті збереження їхніх площ.

Природно-заповідний фонд. Всього на території Сновської громади розташований 31 об'єкт природно-заповідного фонду (ПЗФ), тобто громада насичена такого роду територіями. Переважно йдеться про гідрологічні заказники, з яких два – загальнодержавного значення. Є також ботанічні пам'ятки природи місцевого значення. Площа земель ПЗФ на території Сновської громади складає 10812 га. Це 8,4 % від всіх земель громад, втім рекомендований показник – 15%, а в цілому по Чернігівській області він становить близько 8%.

Таблиця 1.7. Перелік об'єктів ПЗФ на території Сновської територіальної громади

№	Назва об'єкту	Тип	Площа, га	Адміністративне розташування та місцезнаходження об'єкта ПЗФ (в тому числі)	Назва підприємства, організації, установи – землекористувача	Рішення, згідно з яким створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ, змінено його площу тощо ¹⁰

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

				квартали та виділи)	(землевласника), у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	
1.	Болото «Мох»	гідрологічний заказник загальнодержавного значення	98,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 19, 20, 25, 26 Новоборовицького лісництва	ДП "Корюківське лісове господарство"	Постанова Ради Міністрів УРСР №500 від 28.10.1974 року
2.	Гальський мох	гідрологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення	25,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 78, 79 Новоборовицького лісництва	ДП "Корюківське лісове господарство"	Постанова Ради Міністрів УРСР №780-р від 14.10.1975 року
3.	Вершини	ботанічний заказник місцевого значення	661,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 97-108 Щорського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 04.12.1978 року №529; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року №454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року №164
4.	Низківка	ботанічний заказник місцевого значення	422,60	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 109-116 Щорського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 04.12.1978 року №529; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року №454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 №164; рішення Чернігівської обласної ради від 30.10.2001 року
5.	Боровицька дача	ботанічний заказник місцевого значення	293,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 92-97 Старо-Руднянського лісництва	ДП «Городнянське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 31.07.1991 року №159; рішення Чернігівської обласної ради від 21.03.1995 року
6.	Білаші	гідрологічний заказник місцевого значення	49,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв.55, 56, 64, 65 Новоборовицького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
7.	Білобережське	гідрологічний заказник місцевого значення	12,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський) кв.74 Щорського	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

				лісництва		
8.	Борки	гідрологічний заказник місцевого значення	16,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 11 вид. 19,26; кв. 12 вид. 24,29,31 Єлінського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
9.	Боровське	гідрологічний заказник місцевого значення	54,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 72, 73, 82, 83, 92, 93 Новоборовицького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
10.	Борсук	гідрологічний заказник місцевого значення	26,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 37 вид. 13,14,17,20,21 ; кв. 38 вид. 10,11,16,25; кв. 48 вид. 1-3,12,18,29,31 Тихоновичького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
11.	Буханицьке	гідрологічний заказник місцевого значення	30,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 92-94, 97 Старо-Руднянського лісництва	ДП «Городнянське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164; рішення Чернігівського облвиконкому від 31.07.1991 року № 159; рішення Чернігівської обласної ради від 21.03.1995 року
12.	Велике	гідрологічний заказник місцевого значення	12,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 60, 61 Тихоновичького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
13.	Городок	гідрологічний заказник місцевого значення	337,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), села Петрівка, Стара Рудня, Хотунічі	Сновська міська рада	рішення Чернігівського облвиконкому від 24.12.1979 року № 561; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

14	Гута	гідрологічний заказник місцевого значення	301,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), с.Нові Млини	Сновська міська рада	рішення Чернігівської обласної ради від 21.03.1995 року
15	Займище	гідрологічний заказник місцевого значення	252,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), с.Займище	Сновська міська рада	рішення Чернігівського облвиконкому від 24.12.1979 року № 561; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
16	Калюжа	гідрологічний заказник місцевого значення	14,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 48 вид. 2,12,29; кв. 54 вид. 10,12,13,15,23-28. Тихоновичького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
17	Карбунове	гідрологічний заказник місцевого значення	11,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 75 Новоборовичького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
18	Мелашенкове	гідрологічний заказник місцевого значення	15,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 53, 54 Щорського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164; рішення Чернігівського облвиконкому від 31.07.1991 року № 159
19	Мохове	гідрологічний заказник місцевого значення	45,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 59, 60, 67, 68, 69 Новоборовичького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
20	Мошки	гідрологічний заказник місцевого значення	14,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 5 Щорського лісництва Корюківського держлісгоспу	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

21	Парня	гідрологічний заказник місцевого значення	39,00	Сновська ТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 77 вид.22,23,26,27; кв. 78 вид.24,30,35; кв. 91 вид.5,17,18; кв.92 вид.3,18,19 Єлінського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
22	П'ятницьке	гідрологічний заказник місцевого значення	52,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 98, 99, 104, 105, 108, 110, 111 Новоборовицького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
23	Снов	гідрологічний заказник місцевого значення	7486,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), с.с.Тур'я, Ключи, Старі Боровичі, Нові Боровичі, Єліно	Сновська міська рада	рішення Чернігівської обласної ради від 21.03.1995 року
24	Стариця	гідрологічний заказник місцевого значення	12,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 40 Тихоновичького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
25	Стариця - II	гідрологічний заказник місцевого значення	57,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 59 вид. 10,11-13,16; кв. 60 вид. 19-22; кв.75 вид.14,16; кв. 90 вид.10-12,14; кв. 102 вид. 21-22,25-26; кв.112 вид. 23,24,31 Єлінського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
26	Ступак	гідрологічний заказник місцевого значення	13,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 32, 33 Новоборовицького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
27	Турчанка	гідрологічний	128,00	Сновська ОТГ	Сновська міська	рішення Чернігівського

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

		заказник місцевого значення		Корюківський район (бувний Сновський), с.с.Чепелів, Іванівка	рада	облвиконкому від 24.12.1979 року № 561; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
28	Сновський ліс	заповідне урочище місцевого значення	229,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв.22, 25-31 Щорського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 10.06.1972 року № 303; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
29	Єлінський ліс	заповідне урочище місцевого значення	100,00	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 53, 54 Єлінського лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 08.09.1958 року № 861; рішення Чернігівського облвиконкому від 10.06.1972 року № 303; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
30	Новоборовицька група дерев-довгожителів	ботанічна пам'ятка природи місцевого значення	1,20	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), кв. 84, 94, 95 Новоборовицького лісництва	ДП «Корюківське лісове господарство»	рішення Чернігівського облвиконкому від 10.06.1972 року № 303; рішення Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року № 454; рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164
31	Мостки	ботанічна пам'ятка природи місцевого значення	7,20	Сновська ОТГ Корюківський район (бувний Сновський), с. Містки	«Сновськрайагролісгосп»	рішення Чернігівського облвиконкому від 28.08.1989 року № 164

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

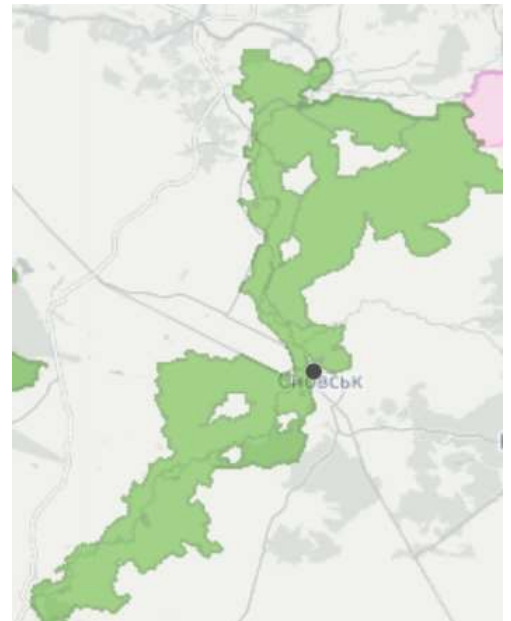
Це означає, що громада має враховувати вимоги Закону України «Про природно-заповідний фонд України» щодо існуючих територій та об'єктів ПЗФ (ст. 7, 25, 26 та ін.), а саме – тут «забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням». На використання земельних ділянок у межах ПЗФ можуть встановлюватися обмеження в обсязі, що передбачено зазначеним законом чи договором. Тут забороняються суцільні, поступові, лісовідновні та прохідні рубки, видалення захаращеності, полювання та будь-яка інша діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану, а у випадку пролісових пам'яток природи – всі види рубок. Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з дотриманням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища. Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених пам'ятками природи, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Крім того, частково Сновська громада належить до престижної Смарагдової мережі Європи як територія особливого природоохоронного значення¹¹. Йдеться про низку територій особливого природоохоронного значення, що визначають і зберігають біологічне різноманіття країн Євросоюзу, Східної Європи, деяких африканських держав. Мета – виділити і взяти під охорону місця проживання рідкісних видів тваринного й рослинного світу. Стосовно Сновської громади йдеться про пойму річки Снов, об'єкт UA UA0000232 Dolyna Snovu, площа – 35515,0 га. Ширина її долини становить 1,5 – 4 км, річища – від 4 до 14 м у верхів'ї, до 20 – 40 м у нижній течії, найбільша – 200 м. Домінує снігове живлення. На берегах ростуть – ліси, чагарники польові та лугові рослини, трави різних видів. На заболоченій місцевості – очерет та осока. Вода зі Снову переважно використовується в народному господарстві, а також для водопостачання прилеглих поселень. Відрізняється високим вмістом йоду.

Водні ресурси. Територія Сновської громади належить до Поліської гідрологічної області – це східна частина гідрологічної зони надмірної водності. Всі річки належать до рівнинного типу, для них характерне мішане живлення з переважанням снігового.

Сновська громада розташована в межах басейна Дніпра, а найбільша річка на її території – Снов (права й найбільша притока Десни), що відноситься до категорії середніх. Русло сильно звивисте. Заплава місцями заболочена. Протягом близько 20 км річкою проходить кордон України та рф. Снов використовується для водного туризму, рекреації, забору питної й поливної води (для Києва), риболовлі, заготівлі сіна, випасу худоби та домашньої птиці.

Також на території громади багато малих річок – приток Снову. Праві: Клюс, Ірпа, Трубіж, Цята, Тетива, Холодниця, Мостище, Смяч, Крюків. Ліві: Стратива, Ракужа, Блешенка, Ревна, Хмелинка, Єлінка, Ількуча, Турчанка, Бреч, Домна, Бігач. Всього за результатами інвентаризації водних об'єктів Чернігівської області (2021 р.) на території Сновської територіальної громади протікає 19 річок та струмків, а також 16 штучних водних об'єктів (ставків).

¹¹ <https://emerald.eea.europa.eu/>

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Перелік водних об'єктів Сновської громади наведений нижче.

Таблиця 1.8. Річки на території Сновської територіальної громади

Населений пункт (якщо річка протікає по території нп)	Назва річки/струмка	Тип об'єкта гідрографії (струмок/ річка)	Куди впадає	Суб- басейн	Район річкового басейну	Довжина в межах територі- альної громади, км
м. Сновськ	Снов	річка	р. Десна	р. Десна	р. Дніпро	93
с. Тихоновичі	Ількуча	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	29
с. Чепелів, с. Тур'я, с. Селище	Турчанка	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	25,4
	Березівка	річка	р. Турчанка	р. Десна	р. Дніпро	2,8
с. Михайлівка, с. Сновськ, с. Є.Рудня	Бреч	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	19
	Живода (Жевода)	річка	р. Цата	р. Десна	р. Дніпро	10
с. Чепелів	Тихонка	річка	р. Турчанка	р. Десна	р. Дніпро	12
с. Іванівка, с. Тур'я	Струга	річка	р. Турчанка	р. Десна	р. Дніпро	12
с. Кучинівка	Без назви (Кучинівка)	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	16
с. См'яч	См'яч	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	15,5
с. Петрівка	Чибриж	струмок	р. См'яч	р. Десна	р. Дніпро	12
с. Л.Слобода	Лосівка	річка	р. Кучинівка	р. Десна	р. Дніпро	10
с. См'яч	Без назви	річка	р. См'яч	р. Десна	р. Дніпро	11,5

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

	(См'ячка)					
с. Жовідь	Мостище	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	8
с.Клюси	р. Цята (Цата)	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	6
с.Гірськ	р. Тетива (Тетева)	річка	р. Снов	р. Десна	р. Дніпро	8
с.Низківка	Мена	річка	р. Десна	р. Десна	р. Дніпро	3
	р.Б/н	річка	р. Бреч	р. Десна	р. Дніпро	4,5
	Хмелинка	річка	р. Єлінка	р. Десна	р. Дніпро	2,8

Таблиця 1.9. Штучні водні об'єкти на території Сновської громади

Місце знаходження водного об'єкта	Назва водного об'єкта	Площа під водою, га
с.Гірськ	ставок	7,39
с.Н.Боровичі	ставок	9,08
с.Смяч	ставок	4,34
с.Рогізки	ставок	2,40
с.Суничне	ставок	2,40
с.Тихоновичі	ставок	38,48
с.Хотуничі	ставок	10,54
с.Петрівка	ставок	3,70
с.Чепелів	ставок	21,16
с.Камка	ставок	1,10
с.Софіївка	ставок	1,70
с.Хотуничі	ставок	7,20
м.Сновськ	ставок	0,39
м.Сновськ	ставок	0,22
м.Сновськ	ставок	0,60
м.Сновськ	ставок	1,20

Існують обмеження щодо використання земель поруч із водними об'єктами – прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

- для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів – 25 метрів;
- для середніх річок, водосховищ на них та ставків площею більше 3 гектарів – 50 метрів;
- для великих річок, водосховищ на них та озер – 100 метрів.

Якщо крутизна схилів перевищує три градуси, мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється. У межах існуючих населених пунктів прибережна захисна смуга встановлюється з урахуванням містобудівної документації.

Сновським відділенням Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» проводиться лабораторний контроль якості поверхневих водойм.

За 2024 рік:

- Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 23 проби
 - з них не відповідає санітарним вимогам - 1 проба
 - відсоток відхилень від норми – 4,3%
- Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 20 проби
 - з них не відповідає санітарним нормам - 5 проби
 - відсоток відхилень від норми – 10%

За даними досліджень лабораторії Сновського відділення Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» води р.Снов значення загальної жорсткості протягом декількох років коливається в межах 2.0-3.9 мг екв/м³, мінералізація 470-538 мг/м³.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Корисні копалини. Сновська громада не належить до територій із потужною мінерально-сировинною базою. За даними державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України» є родовища горючих корисних копалин (група «тверді корисні копалини») – торфу (не розробляються). Зазначені родовища знаходяться на балансі Державної служби геології та надр України. Також є родовища, що належать до неметалевих корисних копалин (група «будівельні корисні копалини»): цегельно-черепична сировина (глина), пісок

Кліматичні умови. Сновська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату з достатньою зволоженістю. Це західна частини Східно-Європейської території, частина природно-географічного українського Полісся. Переважають західні та північно-західні вітри з Атлантики. Найбільше опадів буває в червні – липні.

Середньорічна кількість опадів – 603 мм на рік, у тому числі в теплий період – 394 мм. Такі обсяги сприятливі для розвитку сільського господарства. Відносна вологість повітря буває максимальною в зимовий період та становить 81 – 87%.

Середньорічна температура повітря +7,9°C. Середня температура повітря липня становить +20,3 °C, січня «– 4,4»°C. Зимовий період стає коротшим, м'який, з частими відлигами. Висота снігового покриву в окремі роки досягала 30-43 см.

Абсолютний максимум температури повітря становить +39,5, абсолютний мінімум «– 36,9».

Період із середньодобовою температурою повітря вище 10°C становить 160 днів. Водночас на рік припадає приблизно 101 день, коли середньодобова температура повітря знижується до 0°C і нижче.

При цьому температура повітря за період з 1991 по 2019 р. значно підвищилась. В результаті календарні зима (грудень 2019 – лютий 2020 р.) та осінь 2020 р. були найтеплішими за всю історію спостережень. Ситуація повторилася у 2022 та у 2023 рр. Одночасно гідротермічний коефіцієнт (ГТК) зволоженості вегетаційного періоду зменшився від 1,8 (надмірна вологість) до 1,1 (недостатня вологість), А в 2020 р. він становив 0,6–0,9 (слабка посуха). Тобто поліський регіон, до якого належить Сновська громада, з зони надмірної вологості перейшов у зону недостатньої вологості.

Чернігівська область належить до зони достатнього зволоження. Середня річна відносна вологість повітря складає 75–80 % (від 50–70 % у липні-серпні до 80–95 % взимку). Протягом року спостерігається від 20 до 44 днів з відносною вологістю повітря 30 % і менше¹². На території громади переважають західні, північно-західні та південно-західні вітри. Зимово значний вплив становлять східні. Вітровий тиск становить біля 500 Па (в цілому по Україні відповідно до мапи вітрового тиску – від 400 до 600 Па).

Територія громади належить до першої кліматичної зони. Клімат на її теренах не знає значних територіальних коливань.

¹² Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Поточний стан атмосферного повітря. Як засвідчують дані державної статистики територія Сновської громади належить до відносно благополучних в сенсі рівня його забруднення. Після значного збільшення рівня забруднення на початку двохтисячних років далі в регіоні та в колишньому Сновському районі, до якого належала нинішня Сновська громада, в громаді спостерігалось зменшення цього показника. Особливо це помітно за показником щільності викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення – вони в рази менше від обласних. На жаль, зміни в підходах до розрахунків статистики не дають можливості простежити наступні змін в 2021–2024 рр. Але очевидно, що показники по громаді значно кращі, ніж по області в цілому¹³.

Таблиця 1.10 Динаміка викидів забруднюючих речовин до атмосферного повітря від стаціонарних джерел забруднення, тон ¹⁴

Територія/роки	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021
Чернігівська область	37538	47388	33909	29661	27434	20888	22973,0
Щосрський/Сновський район	310	277	70	209	164	66	Даних немає

Таблиця 1.11. Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення (тон на км кв.)

	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021
Чернігівська область	0,6	1,2	1,5	1,1	0,9	0,7	0,72
Сновський район	0,118	0,2	0,2	0,1	0,164	0,066	Даних немає

Таблиця 1.122 Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю до атмосферного повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами забруднюючих речовин у 2020 р., тон ¹⁵

	Обсяги викидів забруднюючих речовин, всього	У тому числі						Крім того викиди діоксиду вуглецю, тис. т
		Діоксиду сірки	Оксидів азоту	Оксиду вуглецю	Метану	Неметанових летких органічних сполук	Сажі	
Чернігівська область	20888	1978	2315	2013	7941	1378	59	1366,00
Сновський район	66	2	4	6	23	21	0	2,1

Основні забруднювачі атмосферного повітря в громаді: сільськогосподарські підприємства, автомобільний транспорт, приватні садиби. До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування ракет. Щодо конкретних показників, то, як зазначено у відповіді Центральної геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського, гідрометеорологічні організації на території Сновської громади таких спостережень не проводять.

Радіоактивний фон вимірювався на семи метеорологічних станціях, в тому числі – в м. Сновськ. В середньому за 2022 р. потужність експозиційної дози гамма-випромінювання по

¹³ Статистичний щорічник Чернігівщини за 2020 рік

¹⁴ Статистичний щорічник Чернігівщини за 2020 рік, Статистичний щорічник Чернігівщини за 2021 рік,

¹⁵ Статистичний щорічник Чернігівщини за 2020 рік

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

області становила 12 мкР/год¹⁶. В цілому, радіаційний стан територій, забруднених у результаті Чорнобильської катастрофи, стабілізувався й формується в основному під впливом довгоживучих радіонуклідів цезію-137 та стронцію-90¹⁷.

Екологічна ситуація. Як зазначається в Доповіді про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік з початком війни за незалежність України під час бойових дій вивільняються в атмосферу продукти хімічної реакції, що спричинені вибухами, детонацією ракет та снарядів. Водночас рашисти обстрілюють нафтобази, промислові підприємства, які використовують у своїй діяльності різні хімічні речовини. А це також десятки тисяч тон вивільнених в атмосферу шкідливих речовин. Очевидно, що це новий фактор, що суттєво впливає на стан атмосферного повітря, його обрахунки тривають.

Щодо поверхневих вод, то найбільший вплив чинять: осушувальна меліорація, житлово-комунальне господарство, промислові підприємства, рекреаційне природокористування та сільське господарство. Водотоки малих розмірів, схилів водотоки та струмки залишаються неохопленими спостереженнями та охороною від забруднення. Часто саме через них безпосередньо виводяться побутові стічні води з приватного сектора. Ситуацію погіршує відсутність централізованої системи водопостачання та водовідведення в селах Сновської громади (є лише фрагментарно).

Для Чернігівського Полісся, в т.ч. для території Сновської громади, притаманний підвищений вміст гумусових сполук у воді. Тому через підвищення температурного режиму повітря може виникати різке підвищення у водах значної кількості марганцю на тлі підвищення кисневого режиму. Підвищений вміст заліза спостерігається, як правило, у болотних водах.

Відповідно до висновків Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської облдержадміністрації найбільшим фактором, що впливає на стан поверхневих водних об'єктів є антропогенне навантаження. До його основних чинників відносяться:

- вплив населення;
- підприємства різних галузей економіки, зокрема енергетична, лісова і деревообробна, харчова галузі, легка промисловість, машинобудування тощо;
- сільське господарство (сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та тваринництво, здебільшого у індивідуальних господарствах населення), що супроводжується високим ступенем розораності земель;
- поперечні споруди на малих і середніх річках, які унеможливають вільне пересування води, наносів та міграцію гідробіонтів, а також змінюють транзитний режим річок на акумуляційний.

Найбільша загроза ґрунтам – антропогенний вплив у вигляді внесення різноманітних пестицидів, стимуляторів росту, непропорційне використання мінеральних добрив у цілому. Щодо цього ситуація на території Сновської громади типова для України.

Поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) так само проблемно – централізованим вивезенням ТПВ охоплена частина громади (переважно – місто), що призводить до систематичного утворення стихійних сміттєзвалищ, а сортування сміття відсутнє.

За інформацією Сновської міської ради безхазяйних хімічних засобів захисту рослин (ХЗРР) в межах Сновської територіальної громади немає.

Потенційною загрозою є худобомогильники. За інформацією Головного управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області від 03.04.24 № 592, на території Сновської

¹⁶ Екологічний паспорт Чернігівської області, 2022 р.

¹⁷ Екологічний паспорт Чернігівської області, 2023 р.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

територіальної громади розташовано 1 діючий худобомогильник. Також ще 1 худобомогильник, що не використовуються, але не виведені з експлуатації. Розташовані вони за межами таких сіл: Тихоновичі та Жовідь.

Висновки

1. На території громади лише трохи більше половини земель задіяні в господарській діяльності – навіть із врахуванням сіножатей та пасовищ. Це прекрасне співвідношення для життя людини.
2. В цілому, територія громади сприятлива для ведення сільського господарства. Але наявні ґрунти дуже вразливі й потребують більших капіталовкладень для обробки. Тобто потенційно норма прибутку тут менше, ніж далі на південь.
3. Відносно більшість земель обробляють середні сільські господарства, але серед них немає домінуючого. Найбільша проблема дрібних господарств – вони не можуть сформувати товарні партії, через що потрапляють у залежність від перекупників та крупних товаровиробників.
4. Природної для Сновщини (з огляду на площі лісів) є деревообробна галузь, втім вона так само вимагає прискіпливої уваги, адже ліси ростуть на бідних землях, що загрожує їх спустошенню в разі неадекватного використання.
5. До сприятливих обставин варто віднести високу зволоженість території. Вона дещо зменшується через зміни клімату, але все ще дозволяє вести сільське господарство, в тому числі – вирощування овочів, без застосування великих та дорогих систем поливу, що позитивно впливає на собівартість продукції.
6. Ключова водна артерія, Снов, відповідно – значна частина території громади належить до Смарагдової мережі, що потенційно є дуже привабливим фактором для розвитку рекреації (в разі зменшення воєнних загроз). До того ж територією громади протікають багато малих річок.
7. Великі площі хвойних лісів Сновщини – це легені, що насичені чистим повітрям та фітонцидами. Потенційно – гарна основа для розвитку індустрії рекреації та оздоровлення.
8. З інших ресурсів привертає увагу торф. Ймовірно, що збільшення попиту на місцеві джерела енергії, більшу автономність разом із застосуванням нових технологій дозволить зробити цю галузь рентабельною.

Основні екологічні проблеми:

На території Сновської громади немає крупних промислових підприємств, що сприяє збереженню природного середовища. Екологічна ситуація відносно благополучна. До потенційних забруднювачів відноситься ПрАТ «Щорський завод продовольчих товарів». Щоправда, йдеться про органічні відходи виробництва. Водночас існує низка інших проблем, що переважно пов'язані з діяльністю людини:

- загроза погіршення якості земель, особливо в частині вразливих дерново-підзолистих ґрунтів, як наслідок інтенсивного використання та порушення аграрних технологій;
- засміченість стихійними сміттєзвалищами околиць населених пунктів громади; водночас відсутнє сортування сміття, а його утилізація зводиться до звезення на сміттєзвалище;
- залишається поширеною звичка населення громади спалювати, а не компостувати сміття, що призводить до сезонних стрибків засміченості повітря;
- цьому ж сприяє поширене використання ґруб, а не сучасних обігрівальних котлів у домогосподарствах;
- обстріли рашистами прикордоння громади, що посилюють ризик лісових пожеж, особливо у липні – серпня та на початку осені.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

- *брак централізованого водопостачання якісної питної води та водовідведення, особливо – в селах громади.*

ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Населення Сновської громади. Станом на 01.01.2024 загальна кількість зареєстрованого населення в Сновській громаді за даними державної статистики становила 20,935 осіб. Громада мононаціональна – понад 90% її мешканців та мешканок становлять етнічні українці.

Більшість населення – православні християнами. В громаді зареєстровані 22 релігійні громади, що належать до Православної церкви України (4), Української православної церкви (17), Римо-католицької церкви (1). Крім того, діють 9 протестантських громад Церква Євангеліських християн-баптистів (4); Церква Євангеліських християн-баптистів (відокремлені) (2); Церква Адвентистів Сьомого Дня (1); Церкви Свідків Єгови (1).

У 2019–2023 рр. середній приріст населення на теренах Сновської громади негативний, смертність перевищувала народжуваність у 5 та навіть більше разів. Така тенденція – найбільша проблема громади. Так само негативно є динаміка міграції суттєво відрізняються, що відображено в наведеній нижче таблиці.

Таблиця 1.13. Динаміка природного та міграційного приросту населення в Сновській громаді (на кінець відповідного року)

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Народжені	130	122	101	77	62
Померлі	459	459	509	435	390
Природний приріст	-329	-337	-408	-358	-328
Прибулі	222	183	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Вибулі	307	225	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Сальдо міграції	-85	-42	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Загальне збільшення/зменшення	-414	-379	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні

3 квітня 2022 р. частина населення, переважно чоловіків, була мобілізована до Збройних сил України, що зменшує їхню частку в населенні громади й потенційно здатне негативно вплинути на демографічні процеси – зменшення й без того негативного природного приросту населення.

Щоправда, в цілому, в період російсько-української війни громада втратила населення менше, ніж можна було очікувати. Так сталося завдяки ВПО (більшість – жінки та діти). Офіційно на території громади станом на листопад 2024 р. було зареєстровано 1355 ВПО, із них 59 – особи з інвалідністю. Чисельність є сталою протягом понад один рік. Найбільша кількість ВПО в Сновській громаді проживала у березні – квітні 2022 р. Точних даних немає – від 3 до 5 тис. осіб. Переважно, то були мешканці Чернігова – вони залишили місто через жорстокі бої, що точилися за нього, але вже у квітні – травні 2022 р. повернулися до обласного центру. На тепер значна частина ВПО (понад 50%) – це мешканці північних сіл громади, що опинилися під постійними обстрілами рашистів. Також є переселенці з міст півдня та сходу України.

Таблиця 1.34. Чисельність мешканців та мешканок населених пунктів Сновської громади

№ з/п	Назва населеного пункту	Населення, осіб (станом на 01.01.2024)	Відстань до адмін. центру громади, км
	Всього по громаді, в т.ч:	20935	X

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

1	м.Сновськ	10546	X
2	с.Великий Щимель	721	3
3	с.Гірськ	332	33
4	с.Хрінівка	64	38
5	с.Липівка	6	33
6	с.Клюси	115	44
7	с.Пльохів	3	43
8	с.Займище	393	3
9	с.Кучинівка	981	12
10	с.Нові Боровичі	756	19
11	с.Загребельна Слобода	1	22
12	с.Жовідь	200	25
13	с.Піщанка	16	27
14	с.Петрівка	801	22
15	с.Журавок	3	23
16	с.Рогізки	642	18
17	с.Нові Млини	155	24
18	с.Лосева Слобода	122	20
19	с.Смяч	432	31
20	с.Заріччя	178	13
21	с.Сновське	425	5
22	с.Єнькова Рудня	110	3
23	с.Михайлівка	71	8
24	с.Чепелів	141	18
25	с.Старі Боровичі	259	12
26	с.Гвоздиківка	326	5
27	с.Стара Рудня	423	28
28	с.Суничне	202	14
29	с.Попільня	111	16
30	с.Шкробове	34	13
31	с.Низківка	168	26
32	с.Куропіївка	1	18
33	с.Лютівка	5	13
34	с.Привільне	5	23
35	с.Радвине	21	21
36	с.Руда	33	25
37	с.Філонівка	3	16
38	с.Щокоть	31	23
39	с.Тихоновичі	501	25
40	с.Слава	7	27
41	с.Гута-Студенецька	138	35
42	с.Сальне	17	33
43	с.Софіївка	41	18
44	с.Іванівка	132	19
45	с.Глибокий Ріг	11	21
46	с.Тур'я	636	10

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

47	с.Мишине	8	16
48	с.Лука	11	19
49	с.Селище	9	8
50	с.Ількуча	0	7
51	с.Єліне	165	30
52	с.Млинок	16	23
53	с.Містки	0	32
54	с.Безуглівка	6	33
55	с.Хотунічі	237	15
56	с.Крестопівщина	3	21
57	с.Камка	161	15

З 57 населених пунктів у громаді в двох мешканців немає. Ще одне село Єліне повністю евакуйовано через обстріли рашистів. Ще кілька північних сіл (Гірськ, Хрінівка) в смузі до 10 км від кордону спустошені. У 12 селах кількість мешканців менше 10. Скоріш за все, вони зникнуть найближчими роками. Ще у 12 селах проживає менше 100 осіб. Тобто майже половина сіл громади – на межі існування. Разом із тим у 18 селах нараховується 200 та більше мешканців, а в 7 – понад 500.

Статеві-вікова піраміда населення сформована на підставі інформації про подані декларації про вибір лікаря первинної медичної допомоги¹⁸. Крок – один рік.

Вона відрізняється приблизно на 6 тис. від офіційної загальної кількості мешканців та мешканок громади (менше) та даних міської ради. Водночас дані, що зібрані міською радою, в принципі підтверджують відображені в діаграмі тенденції.

¹⁸ Офіційний сайт НСЗУ. https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats?cf_chl_tk=z6JRHVWVkc.geu942Y.E6Naojyxh2ANKUKATED9J3fU-1679337309-0-gaNycGzNCxA

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Статеві-віковий розподіл декларацій

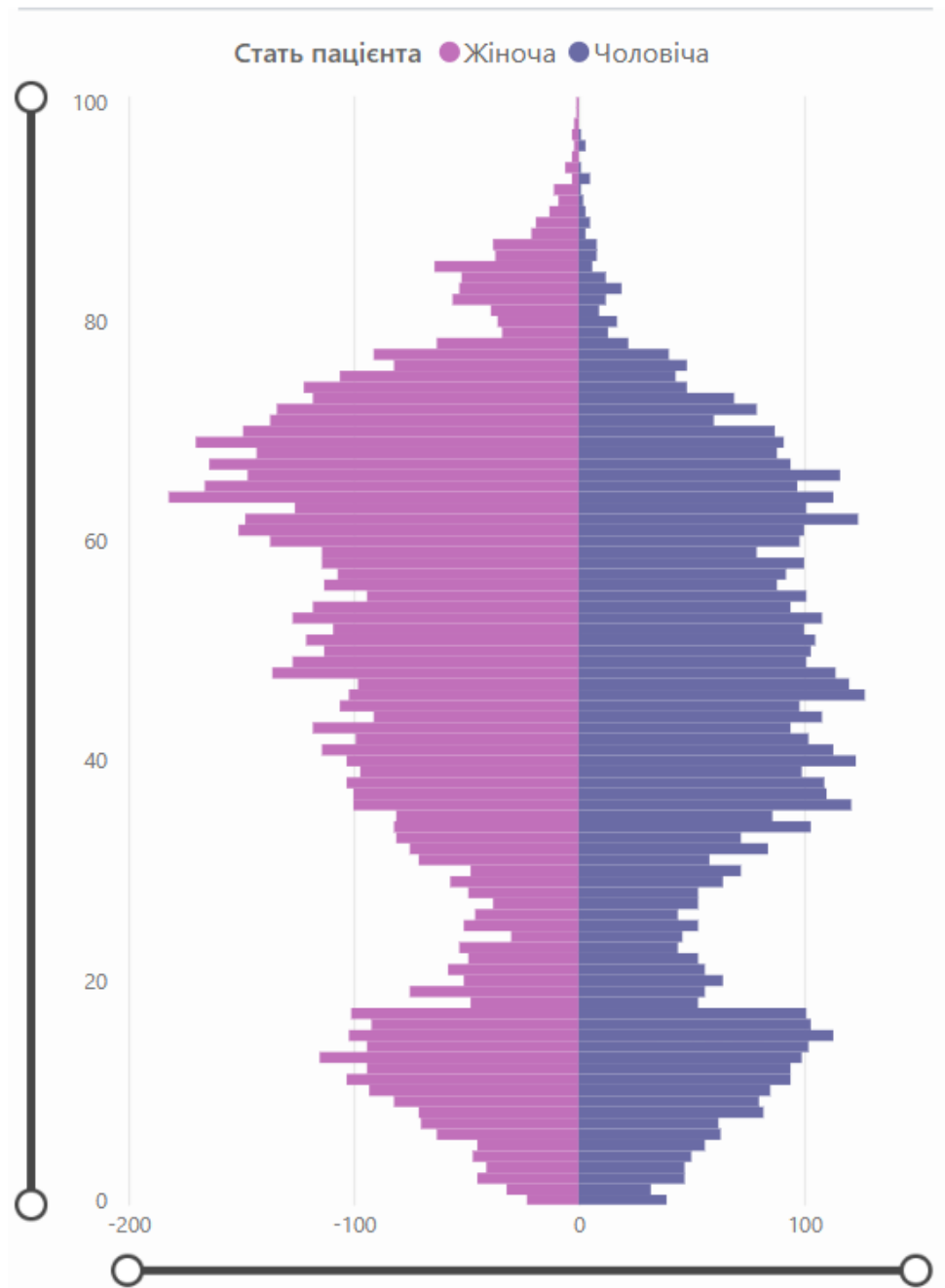

Рисунок 1.7 Статеві-вікова піраміда населення Сновської громади (крок – один рік)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 1.15. Статеві-вікова структура населення Сновської громади за даними НСЗУ

Вікові групи	Жіноча	Чоловіча	Всього
⊕ 0-5	233	271	504
⊕ 06-17	1 080	1 078	2 158
⊕ 18-39	1 443	1 553	2 996
⊕ 40-64	2 968	2 606	5 574
⊕ 65+	2 295	1 110	3 405
Всього	8 019	6 618	14 637

Таблиця 1.16. Статеві-вікова структура населення Сновської громади за даними міської ради

Вікова група, роки	Чоловіки	Жінки	Разом
0 – 5	365	362	727
6 – 15	1109	1085	2194
16 – 35	2631	2469	5100
36 – 60	4154	3864	8018
60 +	1904	3319	5223
Всього	10163	11099	21262

Сполучення даних із двох вище зазначених джерел дає підстави говорити про такі висновки та демографічні прогнози:

- на території громади більшість населення працездатного віку, так триватиме весь період реалізації стратегії та в наступний семирічний період; при цьому збільшуватиметься відсоток осіб непрацездатного віку;
- чисельність дітей та підлітків зменшується від старшого віку до молодшого, що є загрозливою тенденцією; крім того, з огляду на діаграму, кількість мешканців від 18 до 30 років значно менше, ніж можна було очікувати навіть за обставин зменшення народжуваності; отже – вони залишають громаду;
- наведені дані засвідчують стале скорочення дітей дошкільного та середньо шкільного віку в найближчі роки;
- чисельність мешканців та мешканок у віці понад 70 років, скоріш за все, дещо зростатиме.

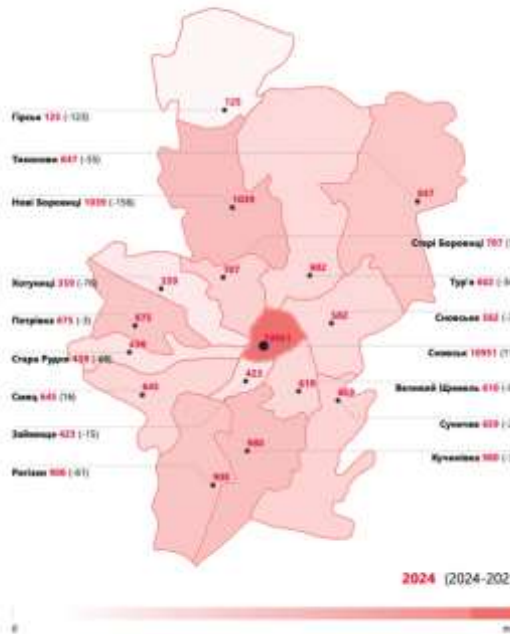
Надалі наведено дані дослідження кількості населення, його груп, статеві-вікової структури, природного приросту, міграції в розрізі старостинських округів та окремих населених пунктів. Зазначена інформація – одна з засадничих підстав для наступного планування просторового розвитку громади. Дослідження проводилося експертами FRDL та Сновською міською радою в рамках програми DOBRE за попередньо визначеними формами.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Населення Сновської громади в просторовому вимірі

Загальна чисельність населення

На мапі показано загальну чисельність населення різних населених пунктів громади станом на 2024 р. із порівнянням 2021 р.

Найбільша чисельність населення:

м.Сновськ має найбільше населення – **10 951 осіб** (+116 у порівнянні з 2021 р.), що свідчить про позитивну динаміку зростання.

Населені пункти з найбільшою кількістю населення:

с.Нові Боровичі – **1 039 осіб**, але населення скоротилося на 156 осіб.

с.Кучинівка – **980 осіб** (-35).

с.Тихоновичі – **847 осіб** (-55).

с.Петрівка – **875 осіб** (-3).

Найбільше скорочення населення:

с.Тур'я – скоротилося на **340 осіб**, залишилось **602**.

с.Гірськ – зменшення на **123 особи** (до **125 осіб**).

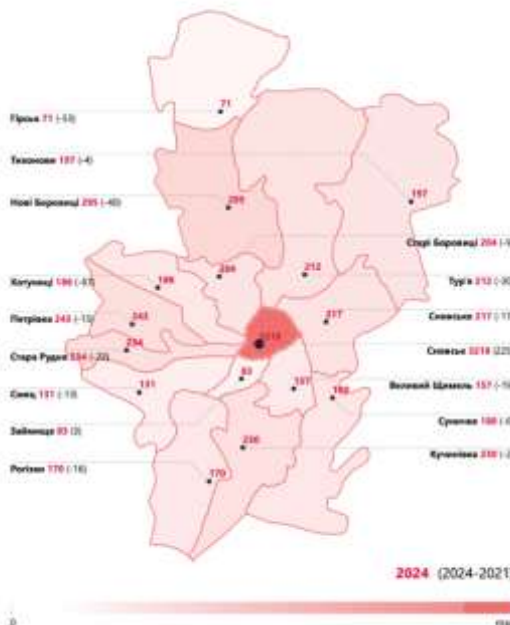
с.Нові Боровичі та **с.Старі Боровичі** також зазнали значного скорочення.

Стабільні або незначні зміни:

У таких населених пунктах, як **с.Сновське** (-35) і **с.Смач** (+16), спостерігаються незначні зміни в чисельності населення.

В цілому, мапа показує тенденцію до скорочення населення в більшості громад, з деякими винятками, як-от зростання населення в м.Сновськ.

Кількість населення пенсійного віку (60+)

На мапі зображено кількість населення пенсійного віку (60+) у громаді станом на 2024 р. із порівнянням із 2021 р.

Найбільша кількість пенсіонерів:

м.Сновськ має найбільше населення пенсійного віку – **3 218 осіб**, що є значним зростанням (+225 осіб) у порівнянні з 2021 р.

Інші громади з великою кількістю пенсіонерів:

с.Нові Боровичі – **295 осіб**, хоча це на 40 осіб менше, ніж у 2021 році.

с.Петрівка – **243 особи** (-15).

с.Сновське – **217 осіб** (-17).

с.Тур'я – **212 осіб** (-30).

Населені пункти з помітним скороченням пенсійного населення:

с.Хотунічі – скорочення на **67 осіб** (залишилося **186**).

с.Гірськ – зменшення на **53 особи** (залишилося **71**).

с.Великий Щимель та **с.Тур'я** також зазнали скорочення.

Стабільність або незначні зміни:

с.Займище має **83 особи пенсійного віку**, що на 3 більше, ніж у 2021 році.

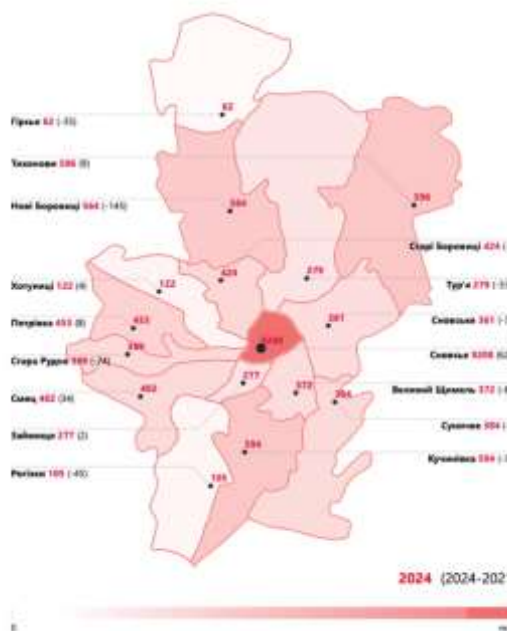
с.Кучинівка – незначне скорочення на **2 особи** (залишилося **230**).

Загалом, найбільше пенсійне населення концентрується в м.Сновськ, де спостерігається значний приріст, тоді як більшість інших громад зазнали скорочення населення віком 60+.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Кількість працездатного населення (15-64)

Ця мапа відображає **кількість працездатного населення** (віком 15-64 років) у різних населених пунктах громади станом на 2024 р., порівняно зі змінами з 2021 р.

м.Сновськ є найбільшим населеним пунктом за кількістю працездатного населення — 9208 осіб, із значним зростанням на 629 осіб.

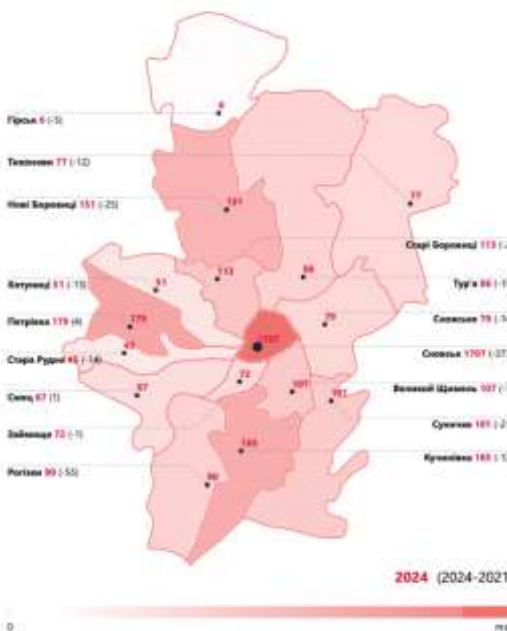
Найбільші **втрати населення** спостерігаються у с.Тур'я (-336 осіб) та с.Сновське (-73 осіб), що свідчить про значне зменшення працездатного населення в цих районах.

с.Тихоновичі та **с.Кучинівка** мають стабільну або навіть трохи зростаючу кількість населення (с.Тихоновичі +9, с.Петрівка +8), що може свідчити про певні позитивні демографічні тенденції.

Малі населені пункти, такі як с.Гірськ та с.Рогізки, продовжують втрачати населення (с.Гірськ -35, с.Рогізки -45), що вказує на тенденцію відтоку або старіння населення.

В цілому, мапа показує демографічні зміни, де найбільші зміни стосуються або великих центрів, або дуже малих поселень.

Кількість населення віком до 18 років (0-17)

Ця мапа демонструє **кількість населення віком до 18 років (0-17 років)** у різних населених пунктах громади в 2024 р., порівняно з 2021 р.

м.Сновськ залишається найбільшим за кількістю молодого населення — 1707 осіб, але спостерігається значне зменшення (-373 осіб). Це може свідчити про демографічні виклики у центральній частині громади.

с.Петрівка показує незначне збільшення молодого населення (+4), що є рідкісним позитивним показником на фоні загальної тенденції до зменшення.

с.Рогізки (-55) та **с.Тур'я (-19)** мають значні втрати молодого населення, що є серйозним показником зниження народжуваності або відтоку молоді.

У невеликих селах, таких як с.**Гірськ** (6 осіб) та с.**Стара Рудня** (45 осіб), кількість дітей та підлітків зменшилась, що може свідчити про старіння населення та загрозу депопуляції.

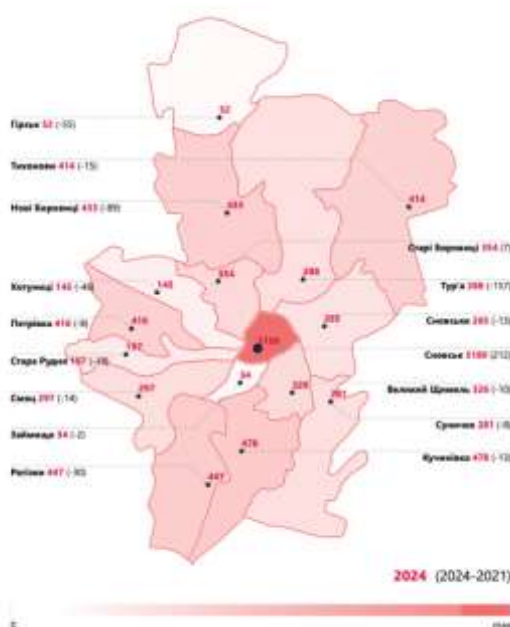
Майже всі населені пункти демонструють **зменшення кількості дітей**, окрім декількох невеликих позитивних змін, таких як с.**Смач** (+1) і с.**Петрівка** (+4).

Загалом, мапа вказує на демографічну кризу в громаді, особливо стосовно молодого населення, що може негативно вплинути на розвиток регіону в майбутньому.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Кількість чоловіків

Ця мапа показує кількість чоловіків у населених пунктах громади станом на 2024 р. у порівнянні з 2021 р.

м.Сновськ є найбільшим населеним пунктом за кількістю чоловіків — 5180 осіб, із приростом у 212 осіб. Це значний позитивний показник порівняно з іншими регіонами.

Найбільші **втрати чоловічого населення** спостерігаються в с. **Тур'я** (-157 осіб), що є суттєвим спадом і може вказувати на демографічні проблеми або міграцію.

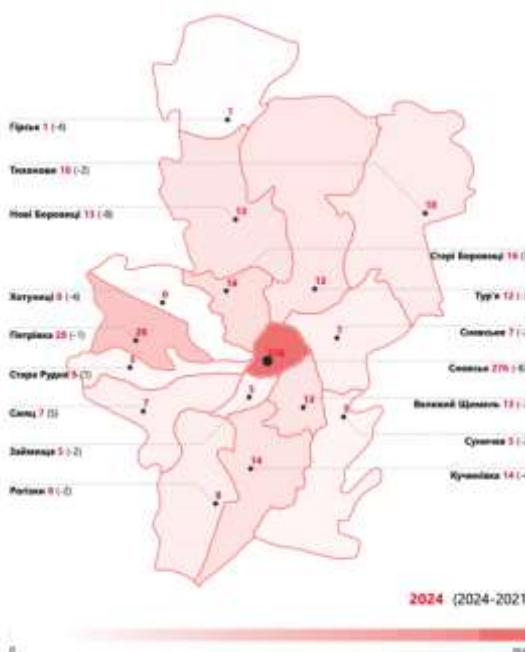
с.Нові Боровичі (-89) та **с.Гірськ** (-55) також зазнали помітного скорочення кількості чоловіків, що свідчить про загальну негативну тенденцію в цих регіонах.

Невеликі села, такі як **с.Займище** (34 чоловіки, -2) і **с.Хотунічі** (145 чоловіків, -46), також зменшують кількість чоловічого населення, що може бути пов'язано зі старінням населення або міграцією.

Лише декілька населених пунктів показали **незначні прирости**: **с.Старі Боровичі** (+7) та **м.Сновськ**, що свідчить про стабільність або навіть розвиток у цих локаціях.

Загалом, більшість населених пунктів громади демонструють тенденцію до **зменшення чоловічого населення**, особливо в невеликих селах, що може вказувати на демографічну кризу та відтік працездатних чоловіків.

Населення у віці 0-3

На мапі зображено кількість населення у віці 0-3 років у різних населених пунктах громади станом на 2024 р., а також зміни у порівнянні з 2021 р.

Найбільша кількість дітей віком 0-3 роки зосереджена в м. **Сновськ** — 276 дітей, але спостерігається значне зменшення на -82 за три роки.

У деяких селах кількість дітей **дуже мала або відсутня**: у с. **Хотунічі** — 0 дітей, у с. **Гірськ** — лише 1 дитина, що свідчить про демографічний спад.

Збільшення кількості дітей помітне в с. **Стара Рудня** (+1) та с. **Смач** (+5).

Значне зниження кількості дітей у кількох населених пунктах, наприклад, у с. **Нові Боровичі** (-8), с. **Сновське** (-2), та с. **Кучинівка** (-4).

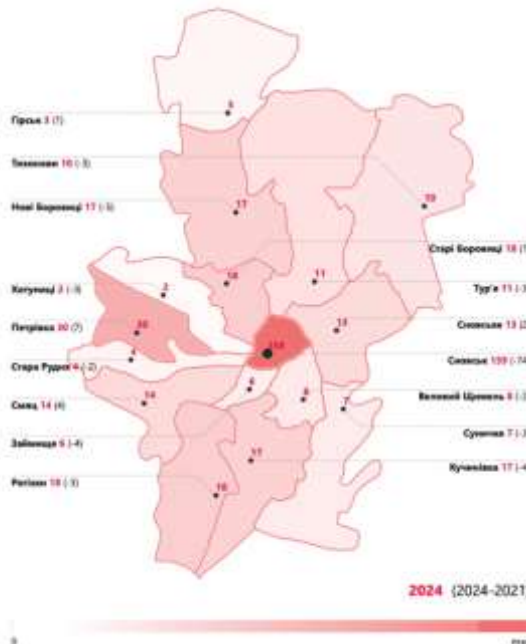
У багатьох населених пунктах, таких як **Тур'я**, **Рогізки**, **Суничне**, також відбулося зниження чисельності дітей віком 0-3 роки на 2-4 особи.

Загалом, мапа демонструє **зменшення народжуваності** та чисельності дітей у віці 0-3 років у більшості населених пунктів громади, що є негативною демографічною тенденцією.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Населення у віці 4-6

Мапа відображає населення у віці 4-6 років у різних населених пунктах громади на 2024 р. і порівняння з 2021 р.

Найбільша кількість дітей віком 4-6 років знову спостерігається у м. Сновськ — 159 дітей, але зменшення є значним (-74).

с. Петрівка має відносно велику кількість дітей — 30 осіб, і там відбулося збільшення на 7 осіб.

Населені пункти з невеликою кількістю дітей: у с.

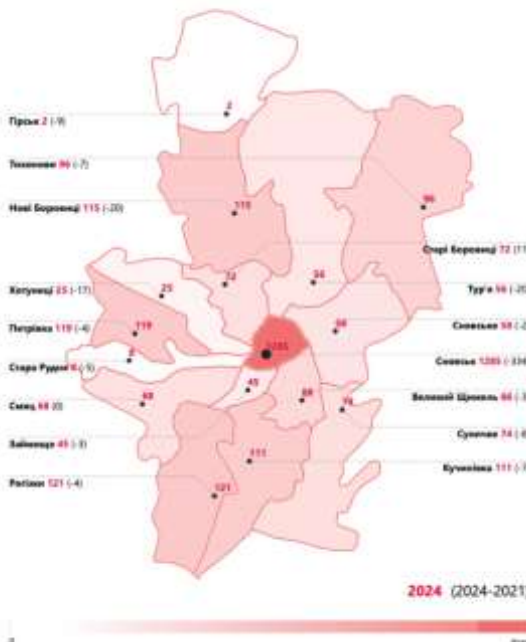
Гірськ всього 3 дитини (+1), у с. Хотунічі лише 2 дитини (-3), а в с. Займище — 6 дітей (-4).

Найменші втрати в кількості дітей у віці 4-6 років спостерігаються в с. Старі Боровичі (+1) і с. Смицьке (+4), що є позитивною тенденцією в цих населених пунктах.

В багатьох селах помітне зниження кількості дітей.

Наприклад, у с. Кучинівка та с. Рогізки зменшення на 3-4 особи, що свідчить про загальний спад у цій віковій групі. Загалом, мапа вказує на демографічний спад у віковій групі 4-6 років, особливо у великих населених пунктах, таких як Сновськ, з незначними покращеннями у кількох селах.

Населення у віці 7-17

На основі мапи, що демонструє населення віком 7-17 років у громаді станом на 2024 р. (з порівнянням із 2021 р.), можна зробити такі ключові висновки:

Суттєве скорочення населення у віковій групі 7-17 років:

Найбільше скорочення відбулося у м. Сновськ, де кількість дітей зменшилася на **334 особи** (з 1619 до 1285).

Зниження населення також помітне в с. Нові Боровичі (-20), с. Тур'я (-20), і с. Хотунічі (-17).

Позитивна динаміка або стабільність у деяких селах:
Серед небагатьох місць із приростом є с. Старі Боровичі – зростання на **11 осіб**.

У с. Смицьке кількість дітей залишилася стабільною (68).

Малі села з критично низьким населенням:

У с. Гірськ та с. Тихоновичі дуже мала кількість дітей – **по 2 особи**. Це може свідчити про демографічну кризу та потенційне зникнення молодого населення в таких населених пунктах.

Географічні відмінності:

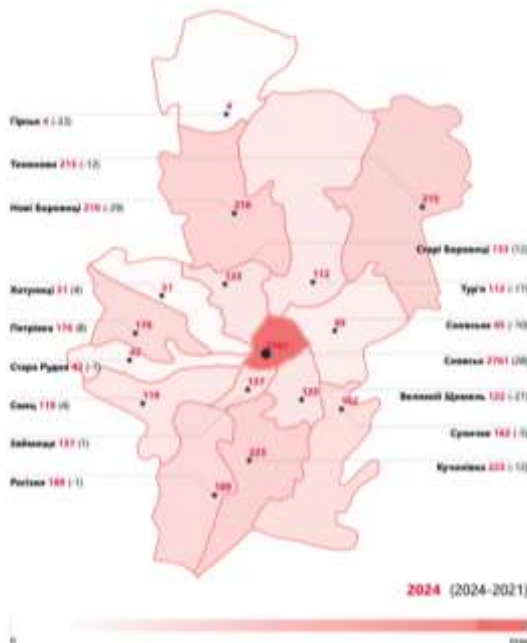
Центр громади (м. Сновськ) зазнав найбільшого скорочення, тоді як віддалені села мають значно менші зміни або стабільність, але їхня загальна кількість дітей дуже низька.

Загалом можна зробити висновок про значний спад чисельності молодого населення в громаді за останні три роки, що є тривожним сигналом для демографічного розвитку громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Населення у віці 18-35

На основі мапи, що демонструє населення віком 18-35 років у громаді станом на 2024 р. (з порівнянням із 2021 р.), можна зробити такі ключові висновки.

Загальний приріст населення в центральній частині громади: у м. Сновськ спостерігається приріст на 28 осіб, загальна кількість населення становить 2761. Це може свідчити про більшу концентрацію молодого населення у центральному населеному пункті.

Скорочення молодого населення в більшості сіл:

У багатьох селах кількість молоді зменшується.

Наприклад, значне зменшення у с. Гірськ (-23), с. Нові Боровичі (-29) та с. Великий Щимель (-21).

Це може свідчити про відтік молодого населення з віддалених сіл до більших міст чи інших регіонів.

Деякі села мають позитивну динаміку:

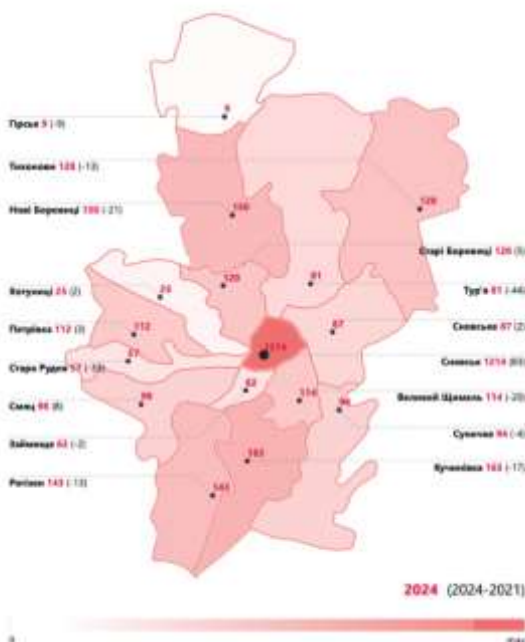
Наприклад, у с. Старі Боровичі (+12) та с. Хотунічі (+4) є невеликий приріст молодого населення. Це є рідкісним явищем серед сіл, де переважає скорочення.

Низька кількість молоді в окремих селах:

У деяких населених пунктах чисельність молоді критично низька, наприклад, у с. Гірськ залишилося всього 4 особи у віці 18-35 років. Це свідчить про можливе вимирання села.

Невелика стабільність або мінімальні зміни: у кількох селах відбулися незначні зміни, як у с. Рогізки (-1), с. Займище (+1), та с. Смяч (+4). Це свідчить про відносну стабільність у цих населених пунктах. Отже, мапа вказує на тенденцію до централізації молодого населення у Сновську, тоді як більшість віддалених сіл зазнає значного скорочення, що є викликом для сталого розвитку цих населених пунктів

Населення у віці 35-44 років

На основі мапи, що відображає населення віком 35-44 років у громаді станом на 2024 рік (порівняння з 2021 роком), можна виділити такі основні висновки:

Зростання населення в центральній частині:

У м. Сновськ значний приріст — +83 особи, що доводить загальну чисельність цієї вікової групи до 1214 осіб. Це свідчить про тенденцію до концентрації населення у центральному населеному пункті.

Скорочення населення у віддалених селах:

Багато сіл демонструють скорочення населення вікової групи 35-44 років. Наприклад, значні втрати у с. Тур'я (-44), с. Нові Боровичі (-21), та с. Великий Щимель (-20). Це може бути результатом міграції у пошуках кращих умов життя або робочих можливостей.

Стабільність або незначні зміни у деяких населених пунктах: у с. Сновське (+2), с. Хотунічі (+2) та с. Петрівка (+3) спостерігаються незначні прирости.

Це свідчить про певну стабільність у цих селах, на відміну від багатьох інших.

Критично низьке населення в окремих селах:

У деяких селах чисельність населення вікової групи 35-44 років залишається дуже низькою. Наприклад, у с. Гірськ всього 9 осіб, що є ознакою демографічної кризи.

Невелике зростання в окремих селах:

Наприклад, у с. Смяч (+8) і с. Старі Боровичі (+5) є певний приріст, що є позитивним показником для цих сіл.

Висновок: Загальна картина свідчить про тенденцію до централізації населення у Сновську, тоді як більшість сіл стикається зі скороченням населення у віковій групі 35-44 років. Це може мати довгострокові негативні наслідки для розвитку периферійних населених пунктів.

Стабільність чи зростання: У кількох населених пунктах населення залишилося майже без змін або навіть зросло, наприклад:

Зменшення народжуваності в кількох інших населених пунктах:

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Сновськ не має даних про зміну міграції за цей період.

Загалом, міграційний баланс у громаді негативний, з невеликими винятками (як Сновське), що свідчить про загальну тенденцію до відтоку населення.

Додатковий вплив на ситуацію на ринку зайнятості спричинила російсько-українська війна – мобілізація чоловіків до армії об'єктивно скоротила рівень безробіття – як через зменшення обліку в центрі зайнятості, так і через необхідність заповнити вакансії що утворилися. І ця тенденція триватиме.

21 <https://www.work.ua/salary-chernihiv/>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

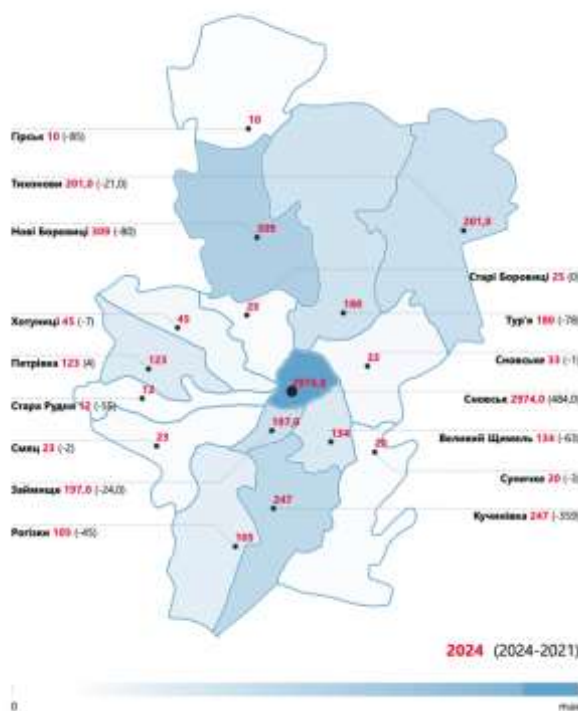
Для громади характерна типова загальноукраїнська проблема – високий рівень тінізації ринку праці та брак робочих місць (на думку підприємців). Водночас працедавці, які працюють на теренах громади, не поспішають робити оголошення стосовно висококваліфікованих робочих місць.

Найбільше працюючих у Сновській громаді зайнято в бюджетній сфері (насамперед, освіта та державне управління), а також у сільському господарстві, лісовому та сфері сервісу.

Надалі наведено дані дослідження зайнятості та доходів населення громади в просторовому вимірі – відповідно до старостинських округів. Зазначена інформація – одна з засадничих підстав для наступного планування просторового розвитку громади. Дослідження проводилося експертами FRDL та Сновською міською радою в рамках програми DOBRE за попередньо визначеними формами.

Зайнятість населення на території Сновської громади в просторовому вимірі

Кількість людей, що працюють

На цій мапі зображено кількість працюючих людей у різних населених пунктах громади станом на 2024 р. із порівнянням змін за період 2021-2024 р.

Велике зростання у м.Сновськ

кількість працюючих — **2974 особи**, що є найбільшим показником на мапі.

За період 2021-2024 р. кількість працюючих у місті збільшилася на **484 особи**, що є найбільшим приростом у громаді.

Різне скорочення в с.Кучинівка:

кількості працюючих — **-359 осіб**, залишивши лише **247 осіб** зайнятими у 2024 році.

Скорочення в багатьох селах:

Значне зниження кількості працюючих спостерігається також у селах:

Тур'я: зменшення на **-78 осіб** (до **180 осіб**),

Нові Боровичі: зменшення на **-80 осіб** (до **309 осіб**),

Великий Щимель: зменшення на **-63 осіб** (до **134 осіб**),

Гірьськ: зменшення на **-85 осіб** (до **10 осіб**).

Стабільність в деяких населених пунктах:

У селі **Старі Боровичі** кількість працюючих залишилася незмінною — **25 осіб**.

У с. **Сновське** скорочення незначне — всього **-1 особа**, зараз працює **33 особи**.

Малі села з дуже низькою кількістю працюючих:

Деякі села мають вкрай малу кількість працюючих, наприклад, с.**Гірьськ** (10 осіб) та с.**Старі Боровичі** (25 осіб).

Загальний тренд:

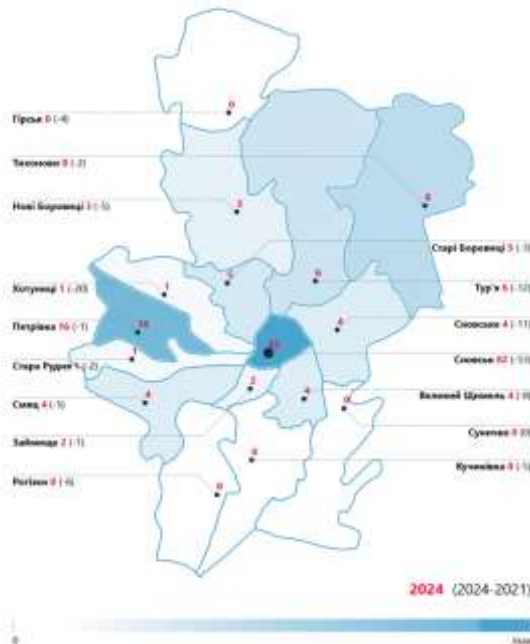
В більшості населених пунктів громади спостерігається скорочення кількості працюючих осіб, за винятком деяких місць, таких як м.Сновськ, де кількість зайнятих суттєво зросла.

Загалом, мапа відображає значні демографічні та економічні зміни в громаді протягом останніх трьох років, з виразними тенденціями до скорочення кількості працюючих у сільських районах та концентрації зайнятості в найбільших населених пунктах, таких як м.Сновськ.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

кількість безробітних
 (*офіційно зареєстровані в районному центрі зайнятості)

Найбільша кількість безробітних:

У м. Сновськ (82 безробітних), що є найбільшим показником серед усіх населених пунктів, хоча й спостерігається значне зменшення на 53 особи у порівнянні з 2021 роком.

Також помітно високу кількість безробітних у Петриківці (16 осіб), де зменшення мінімальне – лише на 1 особу.

Населені пункти з нульовим безробіттям:

Декілька населених пунктів не мають зареєстрованих безробітних: с.Гірськ, с.Рогізки, с.Кучинівка, що може свідчити про повну зайнятість або відсутність офіційної реєстрації безробітних.

Суттєві зменшення рівня безробіття:

В с.Хотуніч спостерігається найбільше зменшення кількості безробітних на 20 осіб (залишився 1 безробітний).

Значні скорочення також у с.Тур'я (зменшення на 12 осіб) і с.Сновське (зменшення на 11 осіб).

Незначні зміни або стабільність:

У деяких населених пунктах зміни в кількості безробітних мінімальні. Наприклад, у с.Стара Рудня, зміни становлять лише -2 особи, а в с.Петрівка -1.

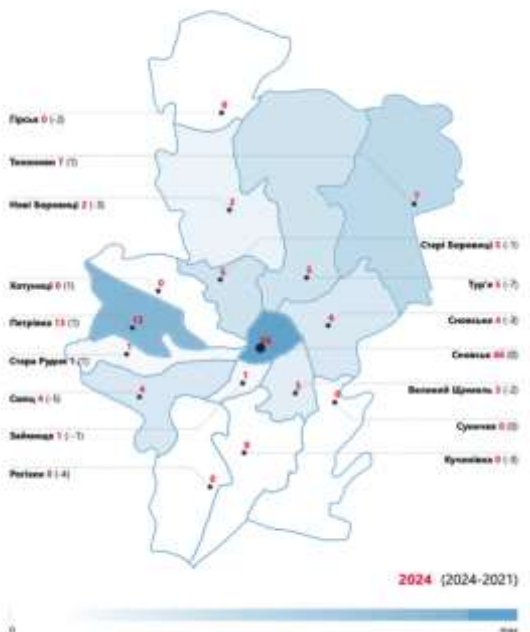
Головними тенденціями є:

Суттєве зниження кількості безробітних у більшості населених пунктів.

Окремі села досягли нульового рівня безробіття.

Сновськ залишається лідером за кількістю безробітних, незважаючи на значне скорочення.

кількість безробітних жінок
 (*офіційно зареєстровані в районному центрі зайнятості)

Мапа показує кількість безробітних жінок

(зареєстрованих у районному центрі зайнятості) станом на 2024 р. у порівнянні з 2021 р.

Найбільший показник кількості безробітних жінок зареєстровано у м.Сновськ – 66 осіб. Хоча це суттєва цифра, вона зменшилася на 10 осіб порівняно з 2021 р. У с.Петрівка кількість безробітних жінок також є досить значною – 13 осіб, із невеликим збільшенням на 1 особу порівняно з 2021 р.

Деякі села не мають зареєстрованих безробітних жінок: с.Гірськ, с.Хотуніч, с.Рогізки, с.Кучинівка, с.Суничне, що вказує на повну зайнятість жінок або їх відсутність серед офіційно зареєстрованих безробітних. У с.Тур'я кількість безробітних жінок зменшилася на 7 осіб і тепер становить 5 осіб.

Також значне зниження спостерігається у с.Смач (на 5 осіб, до 4 безробітних) і с.Рогізки (на 4 особи до нуля).

У багатьох населених пунктах зміни в кількості безробітних жінок є мінімальними. Наприклад, у с.Сновське кількість зменшилась на 3 особи, в с.Старі Боровичі на 1 особу, а в с.Нові Боровичі на 3.

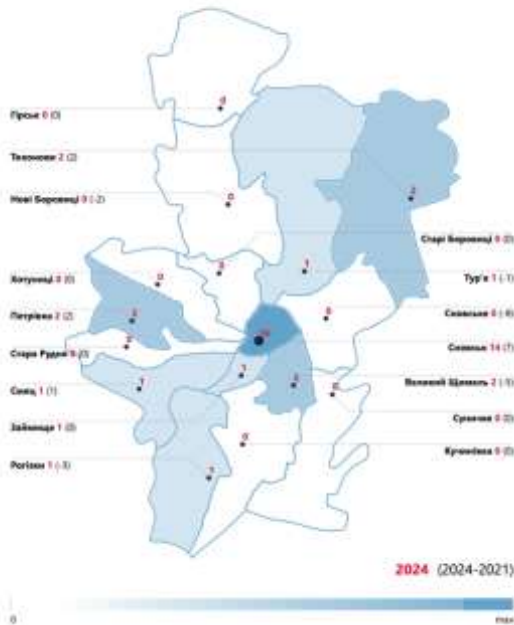
Є кілька випадків збільшення безробіття серед жінок, наприклад, у с.Тихоночі (збільшення на 1 особу) та с.Петрівка (збільшення на 1).

м. Сновськ залишається з найбільшою кількістю безробітних жінок, але водночас спостерігається тенденція до зниження.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

кількість безробітних віком 19-35 років
 (*офіційно зареєстровані в районному центрі зайнятості)

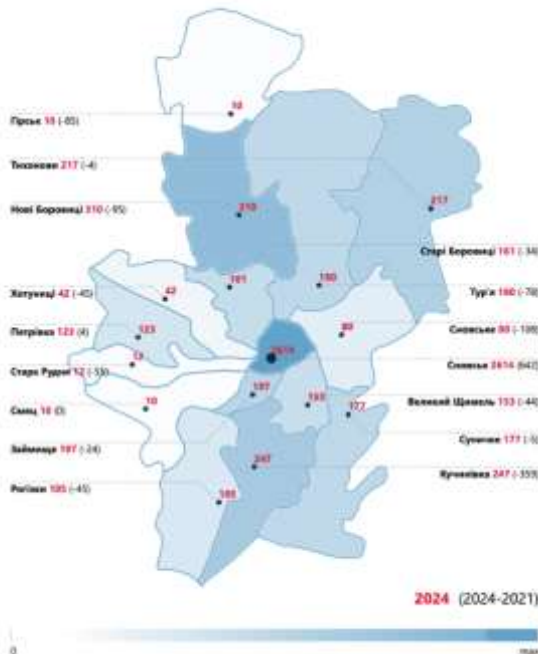
Мапа відображає кількість безробітних віком 19-35 років, зареєстрованих у районному центрі зайнятості станом на 2024 р., у порівнянні з 2021 р. Найбільший показник кількості безробітних жінок зареєстровано у м.Сновськ – **66 осіб**. Хоча це суттєва цифра, вона **зменшилася на 10 осіб** порівняно з 2021 роком.

У с.Петрівка кількість безробітних жінок також є досить значною – **13 осіб**, із невеликим збільшенням на 1 особу порівняно з 2021 роком.

Деякі села не мають зареєстрованих безробітних жінок: с.Гірськ, с.Хотуні, с.Розішки, с.Кучинівка, с.Суничне, що вказує на повну зайнятість жінок або їх відсутність серед офіційно зареєстрованих безробітних. У с.Тур'я кількість безробітних жінок **зменшилася на 7 осіб** і тепер становить 5 осіб.

Також значне зниження спостерігається у с.Смич (на 5 осіб, до 4 безробітних) і с.Розішки (на 4 особи до нуля). У багатьох населених пунктах зміни в кількості безробітних жінок є мінімальними. Наприклад, у с.Сновське кількість зменшилась на 3 особи, в с.Старі Боровичі на 1 особу, а в с.Нові Боровичі на 3.

Кількість людей, що працюють

На зображенні показана мапа з кількістю працюючих людей у різних населених пунктах за 2024 р. з порівнянням до 2021 р. (показані зміни в дужках).

Значне збільшення у м.Сновськ: найбільша кількість працюючих (2614), що на 642 більше, ніж у 2021 році.

Помітне скорочення у с.Кучинівка: відбулося значне зменшення працюючих – мінус 359 осіб (лише 247 залишилося).

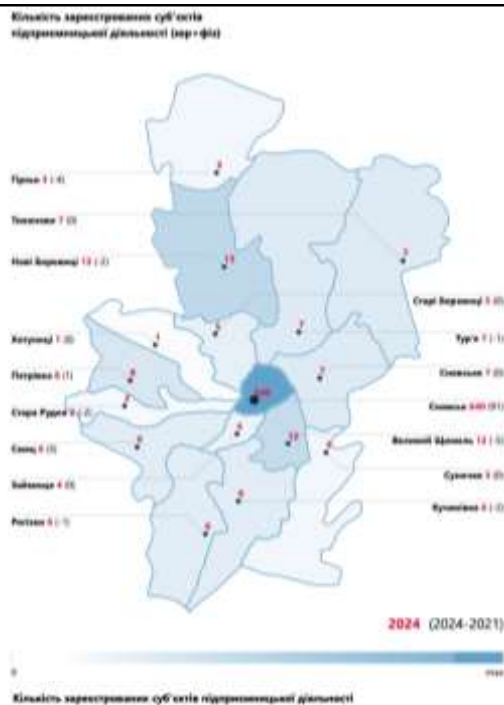
Загалом негативні тенденції: У багатьох населених пунктах кількість працюючих зменшилася, наприклад, у с.Гірськ (-85), с.Нові Боровичі (-95), с.Тур'я (-78).

Позитивні зміни у с.Петрівка та с.Тихоночі: У Петрівці кількість працюючих зросла на 4 особи (загалом 123), а в с.Тихоночі майже стабільна ситуація (-4 особи).

Загалом ситуація є різноманітною, з великим зростанням у деяких регіонах і значним скороченням у інших.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

На зображенні представлена мапа, що відображає кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних і фізичних осіб) у 2024 році в різних населених пунктах із порівнянням до 2021 року.

м.Сновськ лідирує: Найбільша кількість зареєстрованих підприємців у місті — 640 суб'єктів, що на 91 більше порівняно з 2021 роком.

Маленькі зміни у більшості населених пунктів: У багатьох селах кількість підприємців змінилася незначно. Наприклад, у с.Тихоновичі, с. Старі Боровичі, с.Смига та с.Суничне ситуація залишилася незмінною.

Негативна динаміка у кількох селах: У деяких населених пунктах, таких як с.Гірськ (-4), с.Великий Щимель (-5), спостерігається зменшення підприємницької активності.

Позитивні зміни в Петрівці: У с.Петрівка кількість підприємців збільшилася на одну особу, до 8. Загалом, ситуація відносно стабільна, з деякими помірними позитивними та негативними змінами, а основним осередком підприємницької активності є м.Сновськ.

Ця мапа демонструє кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності в різних населених пунктах громади станом на 2024 р. із порівнянням змін за період 2021-2024 рр.

Домінування м.Сновськ:

Найбільша кількість підприємців зосереджена в м. **Сновськ** — **636 суб'єктів**, що значно перевищує кількість підприємців в інших населених пунктах громади.

За період 2021-2024 років у м.Сновськ зареєстровано **+89 нових підприємців**, що свідчить про активний розвиток підприємницької діяльності в цьому місті.

Значне скорочення в деяких селах:

У с. **Великий Щимель** кількість підприємців зменшилася на **-5 осіб**, залишивши **12 суб'єктів** підприємництва.

с.Кучинівка та **с.Нові Боровичі** також показали зниження — на **-2 суб'єкти** кожне, залишивши відповідно **6** і **13** підприємців.

Стабільність у ряді населених пунктів:

У селах **Тихоновичі**, **Сновське**, **Старі Боровичі**, **Суничне**, **Займище** кількість підприємців залишилася стабільною порівняно з 2021 р., без змін.

У цих населених пунктах зафіксовано невеликі, але постійні підприємницькі осередки (наприклад, 8 суб'єктів у с.Тихоновичі, 7 у с.Сновське та 5 у с.Старі Боровичі).

Невеликі прирости в окремих селах:

У таких селах, як с.**Петрівка** та с.**Хотунічі**, кількість підприємців трохи зростає — на **1-2 суб'єкти**, що вказує на незначний, але позитивний розвиток місцевого підприємництва.

Низька кількість підприємців у малих селах:

У деяких населених пунктах, таких як с.**Стара Рудня** (2 суб'єкти), с.**Гірськ** (3 суб'єкти) та с. **Суничне** (3 суб'єкти), підприємницька активність дуже низька, і за останні три роки не відбулося суттєвих змін. Мапа відображає суттєву різницю у розвитку підприємницької діяльності між центром громади — містом Сновськ, де спостерігається значне зростання підприємницької активності, — і малими селами, де кількість підприємців залишається стабільно низькою або скорочується.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Висновки

1. Демографічна ситуація в Сновській громаді – її найбільша проблема. Вона характеризується тривалим зменшенням населення через негативні показники його природного приросту. Російсько-українська війна, міграція населення, мобілізація частини переважно чоловічого населення до армії погіршили демографію громади.
2. Громада міська за фактором її адміністративного центру – водночас майже половина населення живе в селах. Втім війна прискорила процеси урбанізації.
3. Особливість громади: більшість ВПО на її теренах – це мешканці Сновської громади з північних сіл, що вимушені були переселитися до інших сіл та (переважно) адміністративного центру через обстріли своїх населених пунктів рашистами. Це полегшує їх інтеграцію на новому місті.
4. Російсько-українська війна також помітно вплинула на демографію та ринок праці – зменшилася кількість чоловіків, зменшилося навантаження на ринок праці.
5. Рівень зарплат в Сновській громаді нижчий, ніж в Україні, Чернігові та області в цілому, що створює умови для відтоку працездатного населення.
6. В громаді переважає працездатне населення – насамперед, за рахунок міста, в селах ситуація тяжіє до зворотної.

ІНФРАСТРУКТУРА

Освіта – мережа в цілому. Освіту Сновщини представляють 16 закладів комунальної власності Сновської міської ради: 12 закладів загальної середньої освіти, із них: 8 ліцеїв, 3 гімназії, Сновська початкова школа з дошкільним відділенням; 2 дошкільних заклади (Сновський ЗДО, Кучинівський ЗДО); 3 позашкільних заклади (новостворений Сновський центр позашкільної освіти, ДЮСШ та мистецька школа "Сновська музична школа імені Н.Г Рахліна").

На території громади функціонує також заклад обласного підпорядкування - Сновське вище професійне училище лісового господарства (ВПУЛГ).

Через продовження воєнного стану освітній процес у закладах загальної середньої освіти громади організовано наступним чином: 7 закладів працюють у змішаній формі, 5 закладів – дистанційно (3 заклади не мають укриття, 2 заклади перебувають на відстані меншій ніж 20 км від кордону з РФ).

Кількість вихованців та учнів невпинно зменшується – на 32% та 11% відповідно. Протягом 2021–2024 рр. один ЗДО було скорочено, кількість загальноосвітніх шкіл залишилася сталою. Зменшення кількості дошкільнят на третину вже за кілька років означатиме орієнтовно пропорційне зменшення учнів у школах. На тепер оптимізація освітньої мережі шкіл під потреби громади відбувається, головним чином, за рахунок скорочення штатного персоналу.

Таблиця 1.17. Освітня мережа Сновської територіальної громади

Показники	2021	2022	2023	2024
Кількість дошкільних закладів, одиниць	3	3	2	2
Кількість дітей в дошкільних закладах, та дошкільних підрозділах ліцеїв, гімназій та початкових шкіл, осіб	457	351	310	310
Кількість закладів освіти (загальноосвітні, школи, ліцеї, гімназії, початкові школи), одиниць	12	12	12	12
Кількість учнів у закладах освіти (опорний заклад, загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, початкові школи), осіб	2069	2051	1982	1844
Кількість персоналу в закладах загальної середньої освіти, осіб	443	413	391	378

* В т.ч. сезонні працівники та сумісники

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Дошкільна освіта. Як окремі дитячі садочки на тепер у громаді працюють два ЗДО – в Сновську та Кучинівці. При цьому в Сновську проєктна потужність фактично вичерпана, що може свідчити про необхідність створення додаткових груп зі зменшенням їхньої чисельності, покращення умов виховання дітей. Кучинівський ЗДО завантажений наполовину, приміщення закладу капітально відремонтовано десять років тому назад. Також у складі семи шкіл громади (початкової, гімназій, ліцеїв) діють дошкільні підрозділи. Таке рішення дозволяє громаді охопити мережею дошкілля переважну більшість старостинських округів та раціонально витратити ресурси в цілому. Наповнюваність таких підрозділів коливається від 20% до 68%, переважно – близько 50%. При тому, кількість персоналу відносно невелика. З огляду на час побудови будівель таких закладів освіти та необхідність їх пристосування до потреб дошкільнят вони потребують реконструкцій – з врахуванням прогнозованої чисельності дітей.

Таблиця 1.18. Мережа дошкільних навчальних закладів Сновської територіальної громади, 2023 р. ²²

№ з/п	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонту	Проектна потужність	К-ть дітей	К-ть персоналу	Наповненість, %
1.	Сновський заклад дошкільної освіти Сновської міської ради м. Сновськ вул. Миру, 36	1972	151	147	37	97
2.	Кучинівський заклад дошкільної освіти Сновської міської ради с. Кучинівка вул. Яблунева 4	2014	17	8	.7	47
3.	Дошкільний підрозділ Сновської початкової школи Сновської міської ради м. Сновськ вул. Світанкова, 2	1971	202	86	28	43
4.	Дошкільний підрозділ Рогізьківського ліцею Сновської міської ради с. Рогізки вул. Шевченка, 1	1970	30	12	4	40
5.	Дошкільний підрозділ Петрівського ліцею Сновської міської ради с. Петрівка вул. Центральна, 20	1967	35	16	6	46
6.	Дошкільний підрозділ Новоборовицького ліцею Сновської міської ради с. Нові Боровичі вул. Незалежності, 2	1987	22	15	4	68
7.	Дошкільний підрозділ Великошцимельської гімназії Сновської міської ради с. Великий Щимель вул. Центральна, 10	1989	40	8	5	20
8.	Дошкільний підрозділ Тур'янської гімназії Сновської міської ради с. Тур'я вул. Партизанська, 6	1991	20	10	5	50
9.	Дошкільний підрозділ гімназії с. Сновське Сновської міської ради с. Сновське вул. Пісочна, 2	1954	23	8	2	35

²² За даними Інформаційної системи управління освітою. Чернігівська область <https://isuo.org/>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Загальна середня освіта громади в 2024 р. – це 12 закладів освіти, з них – 8 ліцеїв, 3 гімназії, 1 початкова школа. Наповнюваність класів – від 25% до 87% (в останньому випадку йдеться про ліцей № 1 у Сновську). У половини закладів (шість) наповнюваність – близько 50%. Відповідно суттєво відрізняється середня вартість навчання одного учня – від 23 тис. у найчисленнішому Сновському ліцеї № 1 до Тур'янської гімназії – 61 тис., тобто – майже втричі. Це типова проблема для громад, що сполучають міську та сільську місцевість – собівартість навчання в сільських закладах майже завжди значно більше, ніж у місті. Наймолодше (за часом побудови) приміщення закладу освіти – в Тур'ї, 1991 р. Всі інші – значно старіші, отже, потребують значних капіталовкладень для оновлення з врахуванням майбутнього освітнянської мережі.

Таблиця 1.19. Характеристика мережі закладів загальної середньої освіти Сновської територіальної громади, 2023–2024 н.р. ²³

№	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонту	Проектна потужність	Кількість учнів	Кількість персоналу	Наповненість %	Середня вартість навчання 1 учня, грн.
1.	Сновський ліцей № 1 Сновської міської ради, 15200, м. Сновськ, вул.55 ст. Дивізії,35	1967	690	601	67	87	23336,39
2.	Сновський ліцей № 2 Сновської міської ради, 15200, м. Сновськ, вул. Незалежності,21	1936	400	219	34	55	30298,01
3.	Сновський ліцей № 3 Сновської міської ради, 15200 м. Сновськ, вул. Шкільна,6	1928	500	235	38	47	33749,5
4.	Кучинівський ліцей Сновської міської ради, 15252, с. Кучинівка, вул. Першотравнева, 10	1905	250	74	29	30	57656,88
5.	Новоборовицький ліцей Сновської міської ради, 15214, с. Нові Боровичі, вул. Ватутіна, 2	1987	300	95	35	32	48447,00
6.	Петрівський ліцей Сновської міської ради, 15222, с. Петрівка, вул. Центральна, 20	1967	250	132	39	53	44729,81
7.	Рогізківський ліцей Сновської міської ради, 15253, с. Рогізки, вул. Шевченка,1	1905	160	94	33	59	50919,06
8.	Тихоновичський ліцей Сновської міської ради, 15230, с. Тихоновичі, вул. Новослобідська, 2	1894	300	74	25	25	58815,00
9.	Великоцимільська гімназія Сновської міської, 15207, с. Великий Цимель, вул. Центральна, 10а	1893	130	65	20	50	42813,14
10.	Гімназія с. Сновське Сновської міської ради, 15204, с. Сновське, вул. 30 років Перемоги, 4	1909	120	43	15	46	54852,27
11.	Тур'янська гімназія Сновської міської ради, 15231, с. Тур'я, вул. Партизанська,6	1991	210	59	29	28	61264,10

²³ За даними Інформаційної системи управління освітою. Чернігівська область <https://isuo.org/>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

№	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонту	Проектна потужність	Кількість учнів	Кількість персоналу	Наповненість %	Середня вартість навчання 1 учня, грн.
12.	Сновська початкова школа Сновської міської, 15200, м. Сновськ вул. Гастелло, 2	1976	180	153	65	85	43709,29

Освітня субвенція – найбільше джерело фінансування видатків загальної середньої освіти в громаді.

В 2023 р. загальні видатки бюджету Сновської міської ради на утримання закладів середньої освіти склали 78596,3 тис. грн., тобто державна освітня субвенція становила 66,2% від цих видатків. На 2024 р. заплановано видатків на утримання закладів освіти в сумі 91010,8 тис. грн., очікується, що державна субвенція становитиме 63,8 % зазначених видатків.

Зазначимо, що в 2023 р. змінилися підходи до розрахунку освітньої субвенції – Кабінет Міністрів України видав постанову від 30.12.2022 1472 «Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік», якою була змінена методика розрахунку освітньої субвенції (роз'яснення містяться у листі МОН від 10.01.2023 № 1-385-23).²⁴

Нові розрахунки спираються на такі показники співвідношення фактичної наповнюваності класів (ФНК) в громаді з розрахунковою наповнюваністю класів у цілому в Україні. Враховується також приналежність до сільської місцевості. За чотири роки (2019–2023 рр.) фактична наповнюваність класів дещо збільшилася, що може свідчити про структурні зміни в школах (менше класів, а в наявних – більше учнів), одночасно дещо зросла розрахункова наповнюваність класів. В результаті до 2022 р. включно обсяг освітньої субвенції зростав. На 2023 р. держава ухвалила рішення зменшити обсяг освітньої субвенції від розрахункової, що призвело до скорочення її фактичного обсягу. Тобто наявна тенденція збільшення навантаження на міський бюджет. Дані учнів комунальних ЗЗСО відображені в таблицях 1.18 та 1.19.²⁵

Таблиця 1.20. Дані щодо учнів комунальних ЗЗСО – фактичні значення

	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість учнів ЗЗСО	2082	2071	2069	2051	1982
Обсяг субвенції (тис. грн.)	42597,9	45947,7	59139,8	61057,7	51990,0
Субвенція на учня (грн.)	20490	22186	28584	29770	26324
ФНК	15,51	16,18	15,92	15,54	16,60
РНК	14,0	14,0	14,0	14,5	14,5

²⁴ Лист МОН від 10.01.2023 № 1-385-23

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/63b/d91/793/63bd917936dcb390290187.pdf>

²⁵

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/budzheth/Inform.dovidky.rozrakhunku.osv.subv.2021/2023/Chernihivska.obl.2023/tq-2550900000-09-2023.pdf>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 1.21 Дані щодо учнів комунальних ЗЗСО – зміни за роками

	2020	2021	2022	2023
Учні %	-0,4%	-0,1%	-0,9%	-3,7%
Субвенція %	7,9%	28,7%	3,2%	-14,9
Субвенція на учня %	8,3%	28,8%	4,1%	-16,0%
ФНК	0,66	-0,26	-0,38	1,06
РНК	0,00	0,00	0,5	0,0

З 01.09.2025 Кабінет Міністрів України вирішив не фінансувати коштом освітньої субвенції заробітну плату вчителів у школах із кількістю учнів менш як 45 осіб, а з 01.09.2026 менш як 60 осіб (крім початкових шкіл)²⁶. З огляду на наявні показники мережа закладів освіти Сновської громади вимагає оптимізації.

Крім того, існує ще один виклик, на який громаді доведеться давати відповідь. Місцеві органи влади та засновники шкіл повинні до 01.09.2024 прийняти рішення про перетворення деяких шкіл у ліцеї з різними профілями, а інші школи будуть надавати освіту лише для учнів 1–4 класів або 5–9 класів. А в 2027 р. поточні нинішні шестикласники мають піти у десятий клас зі зміненими навчальними програмами та підручниками.

Тобто ліцеї перетворюються на старшу спеціалізовану школу, переважна більшість шкіл стане гімназіями, де навчатимуть діти з 1 по 9 класи, можуть існувати й окремі початкові школи. За прогнозами Міністерства освіти і науки України остаточно старша школа реорганізується в 2030–2040 рр. Відповідно до рішення Чернігівської обласної ради в Сновській громаді планується один ліцей.

Один із важливих показників ефективності діяльності галузі освіти – це результати ЗНО, що останній раз проводилося в 2021 р.²⁷. В цілому за Сновським районом результати тоді були такі:

²⁶ <https://mon.gov.ua/ua/news/finansuvannya-shkil-iz-maloyu-kilkistyu-uchniv-roz yasnennya>

²⁷ За даними Українського центру оцінювання якості освіти

https://zno.testportal.com.ua/stat/2021?fbclid=IwAR22qsRAAPpDPEBwmXNPI_UeCmVpt_TLHJmLQWOrsOrpGP0BrNDAb3ZphyA

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

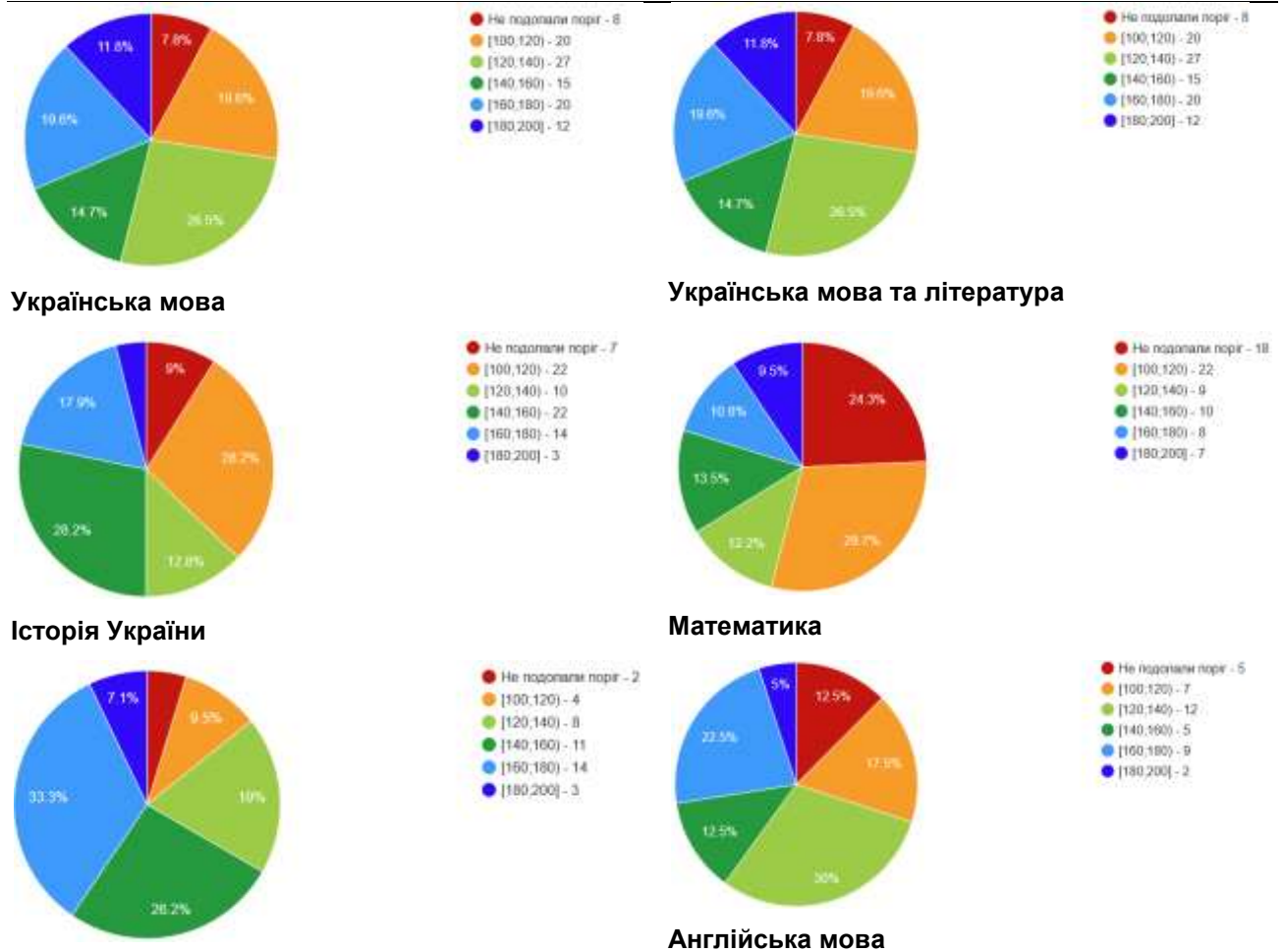

Рисунок 1.8 Загальні результати ЗНО за Сновським районом, 2021 р.

З української мови та літератури найкращі результати показали учні Сновської гімназії, Сновської загальноосвітньої школи № 1, Тихоновичької загальноосвітньої школи, Петрівського НВК. З історії України першість – у Сновської гімназії та Сновської школи № 1, математика – Сновська гімназія, Сновська школа № 1, Тихоновичька загальноосвітня школа, з біології – Рогізьківський НВК, Сновська гімназія та Сновська школа № 1, географія – Сновська гімназія та Сновська школа № 1, англійська мова – Сновська гімназія (абсолютна перевага) та Сновська школа № 1. З фізики, хімії – жодної успішності по району. Також проблемним є рівень знань з англійської мови – крім Сновської гімназії. Відзначимо, що в переважній більшості ЗНО з окремих предметів брали учні Новоборовицького, Рогізьківського НВК, Тихоновичької загальноосвітньої школи. Їх результати нерівні, але об'єктивно самі ці освітні заклади громади виробляють кращий освітній продукт у громаді.

Серед інших питань сфери освіти – перегляд мережі освіти громади, її модернізація з визначенням пріоритетності та черговості. З викликів останнього часу – необхідність облаштування укриттів та їхнє обладнання всім необхідним для проведення очних занять.

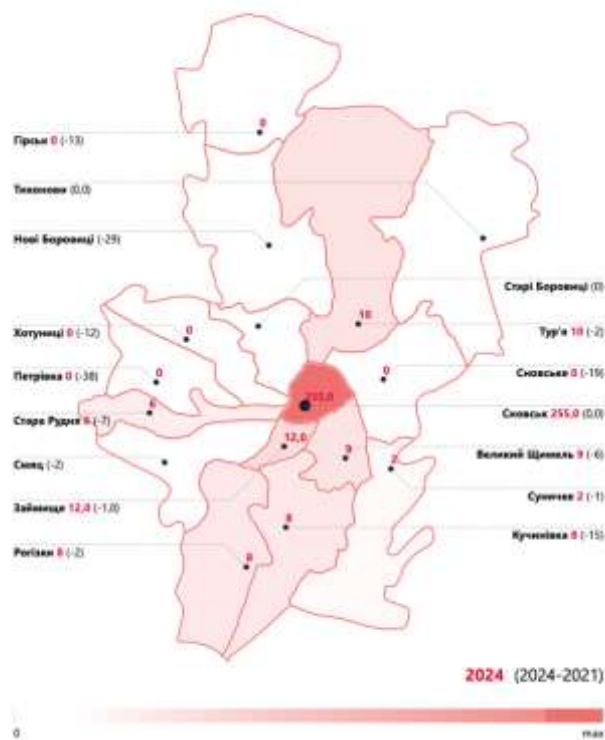
Надалі наведено дані дослідження щодо кількості дітей дошкільного та шкільного віку в просторовому вимірі – відповідно до старостинських округів. Зазначена інформація – одна з засадничих підстав для наступного планування просторового розвитку громади. Дослідження проводилося експертами FRDL та Сновською міською радою в рамках програми DOBRE за попередньо визначеними формами.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Кількість дітей дошкільного та шкільного віку на території Сновської громади в просторовому вимірі

Кількість дітей, які відвідують дошкільні заклади освіти

На цій мапі показано кількість дітей, які відвідують дошкільні заклади освіти в різних населених пунктах за 2024 р., із порівнянням із 2021 р.

м.Сновськ — найбільша кількість дітей у дошкільних закладах. Тут 255 дітей, і цей показник не змінився з 2021 року. Це найвищий показник серед усіх населених пунктів.

Села з незначною кількістю дітей або відсутністю дошкільнят:

У багатьох населених пунктах дошкільнят або зовсім немає, або їх кількість дуже мала.

Наприклад:

с.Гірськ, с.Петрівка, с.Хотуничі, с.Тихоновичі, с.Нові Боровичі, с.Сновське — по 0 дітей у 2024 році. У деяких селах це зменшення, наприклад, у с.Гірськ на 13 дітей, у с.Петрівка на 38 дітей, і т.д.

Невеликі села з невеликою кількістю дітей:

У кількох селах спостерігаються невеликі групи дітей, які відвідують дошкільні заклади:

с.Тур'я: 10 дітей (зменшення на 2).

с.Стара Рудня: 6 дітей (зменшення на 7).

с.Великий Щимель: 9 дітей (зменшення на 6).

с.Смяч: 12 дітей (зменшення на 2).

с.Займище: 12 дітей (зменшення на 1).

Більшість населених пунктів показують зменшення кількості дітей у дошкільних закладах. Наприклад: с.Нові Боровичі: зменшення на 29 дітей.

с.Кучинівка: зменшення на 15 дітей.

с. Хотуничі: зменшення на 12 дітей.

Позитивні тенденції відсутні: на мапі немає жодного села, де кількість дітей у дошкільних закладах збільшилась би. Усі показники або залишаються на рівні 2021 року, або зменшуються.

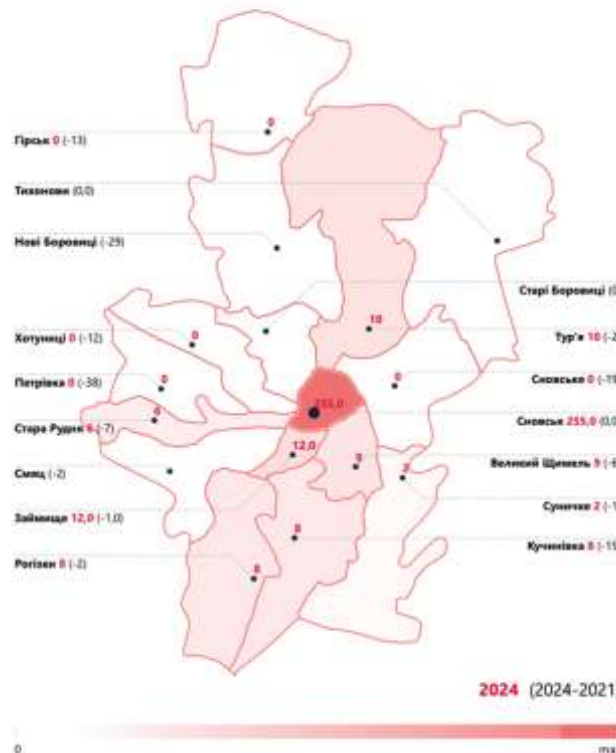
Загальний тренд на зменшення кількості дітей: у більшості населених пунктів кількість дітей, що відвідують дошкільні заклади, зменшується. Це може вказувати на загальне зниження народжуваності, міграцію населення, або інші демографічні зміни в регіоні.

Найбільші дошкільні заклади розташовані в м.Сновськ, проте в багатьох селах кількість дітей або відсутня, або скорочується. Це вказує на потенційні демографічні проблеми в регіоні та можливе скорочення кількості молодого населення в майбутньому.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Кількість дітей, які відвідують дошкільні заклади освіти

На цій мапі показано кількість дітей, які відвідують дошкільні заклади освіти в різних населених пунктах за 2024 р., із порівнянням із 2021 р.

м. Сновськ — найбільша кількість дітей у дошкільних закладах: 255 дітей, і цей показник не змінився з 2021 р. Це найвищий показник серед усіх населених пунктів.

Села з незначною кількістю дітей або відсутністю дошкільнят: у багатьох населених пунктах дошкільнят або зовсім немає, або їх кількість дуже мала. Наприклад:

с.Гірськ, с.Петрівка, с.Хотуничі, с.Тихоновичі, с.Нові Боровичі, с.Сновське — по 0 дітей у 2024 році. У деяких селах це зменшення, наприклад, у Гірську на 13 дітей, у Петрівці на 38 дітей, і т.д.

Невеликі села з невеликою кількістю дітей: У кількох селах спостерігаються невеликі групи дітей, які відвідують дошкільні заклади:

с.Тур'я: 10 дітей (зменшення на 2).

с.Стара Рудня: 6 дітей (зменшення на 7).

с.Великий Щимель: 9 дітей (зменшення на 6).

с.Смляч: 12 дітей (зменшення на 2).

С.Займище: 12 дітей (зменшення на 1).

Загальні зменшення кількості дітей:

Загалом більшість населених пунктів показують зменшення кількості дітей у дошкільних закладах. Наприклад: **с.Нові Боровичі:** зменшення на 29 дітей.

с.Кучинівка: зменшення на 15 дітей.

с.Хотуничі: зменшення на 12 дітей.

Позитивні тенденції відсутні: на мапі немає жодного села, де кількість дітей у дошкільних закладах збільшилась би. Усі показники або залишаються на рівні 2021 р., або зменшуються.

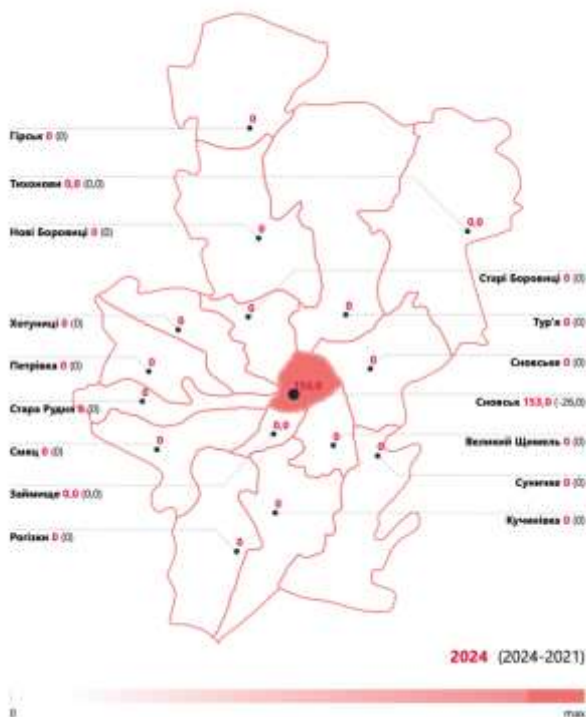
Загальний тренд на зменшення кількості дітей: у більшості населених пунктів кількість дітей, що відвідують дошкільні заклади, зменшується. Це може вказувати на загальне зниження народжуваності, міграцію населення, або інші демографічні зміни в регіоні.

Найбільші дошкільні заклади розташовані в м.Сновськ, проте в багатьох селах кількість дітей або відсутня, або скорочується. Це вказує на потенційні демографічні проблеми в регіоні та можливе скорочення кількості молодого населення в майбутньому.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Кількість дітей, які відвідують початкові школи

На мапі показана кількість дітей, які відвідують початкові школи у різних населених пунктах регіону в 2024 р. (порівняно з 2021 р.).

Загальне зменшення кількості дітей: У багатьох населених пунктах кількість дітей, що відвідують початкові школи, дорівнює 0. Це свідчить про різке скорочення чисельності дітей у шкільному віці в цих селах.

Єдиний пункт із значною кількістю дітей: м Сновськ має найбільшу кількість дітей — 153. Проте, порівняно з 2021 р., це число зменшилось на 26 дітей.

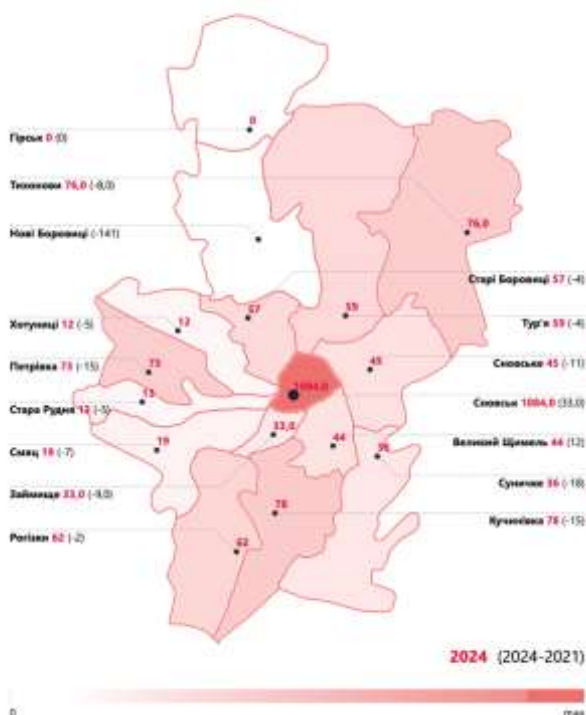
Відсутність учнів у багатьох населених пунктах: У таких селах, як с.Тур'я, с.Тихоновичі, с.Займище, с.Рогізки, та інших, кількість дітей також дорівнює 0, що свідчить про можливе закриття початкових шкіл або про відсутність дітей у шкільному віці.

Централізація шкільної освіти: Очевидно, що зменшення чисельності дітей у селах може призвести до концентрації учнів у більших населених пунктах, таких як Сновськ. Це може відображати тенденцію до урбанізації або скорочення населення в сільських районах.

Загальна демографічна криза: мапа відображає демографічну проблему в громаді, адже майже всі села показують нульовий приріст або зовсім не мають дітей, що відвідують школи.

Таким чином, мапа вказує на значне зниження кількості дітей у регіоні, особливо в сільських місцевостях, і можливе перенаселення або концентрацію населення в містах.

Кількість дітей, які відвідують середні загальноосвітні школи

На основі мапи, де відображено кількість дітей, які відвідують середні загальноосвітні школи, можна зробити такі ключові висновки:

Значна концентрація учнів у м.Сновськ Як і на попередній мапі, місто м.Сновськ є найбільшим освітнім центром у регіоні з 1084 учнями у 2024 році. Кількість дітей збільшилася на 33 учні порівняно з 2021 роком, що показує, що місто залишається центральною точкою освіти в регіоні.

Різне скорочення учнів у деяких населених пунктах: Наприклад, у с. Нові Боровичі показано найбільше скорочення кількості учнів — 141. Це може свідчити про те, що школи в цьому селі могли бути закриті, або населення значно зменшилося.

Невеликі, але стабільні громади: У селах, таких як Тихоновичі (76 учнів, зменшення на 8), Петрівка (73 учні, зменшення на 15), Кучинівка (78 учнів, зменшення на 15), кількість дітей у середніх школах залишається відносно значною, хоча і з невеликим скороченням. Це може означати, що ці громади ще залишаються активними, хоч і з певними демографічними викликами.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Наявність нульових показників: у деяких селах, як-от **Гірськ** і **Нові Боровичі**, кількість учнів дорівнює нулю, що може свідчити про закриття середніх шкіл у цих населених пунктах через відсутність дітей шкільного віку.

Деяке скорочення чисельності учнів у більшості населених пунктів: майже всі населені пункти показують зменшення кількості учнів (від 2 до 18 осіб). Це свідчить про загальну тенденцію до зменшення чисельності дітей, що може бути спричинене демографічною кризою або міграцією населення до більш розвинених регіонів чи міст.

Найбільші скорочення: крім уже згаданого села Нові Боровичі, значне скорочення учнів спостерігається також у селах **Суничне** (-18) та **Кучинівка** (-15), що відображає негативну демографічну динаміку в цих населених пунктах.

Регіон переживає демографічну кризу, яка особливо відчутна в сільських населених пунктах. Єдиним місцем із позитивною динамікою залишається місто Сновськ, який збільшує свою освітню роль для дітей середнього шкільного віку. У багатьох селах або значно зменшилася кількість учнів, або взагалі їх немає, що може вказувати на закриття шкіл та відтік населення.

Позашкільна освіта. Громаді належать такі заклади позашкілля:

- Сновська дитяча музична школа ім. Натана Рахліна (близько 200 учнів, 16 дитячих творчих колективів, з них 14 інструментальних, хор «Снов'яночка», хореографічний колектив «Акварель», а також викладацькі колективи: ансамблі «Бароко», «Фантазія», дует «БіСС»);
 - Сновський центр позашкільної освіти (516 учнів);
 - Сновська дитячо-юнацька спортивна школа (ДЮСШ, понад 200 вихованців);
- Існує також Сновський дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «Дружба». Втім через небезпеку обстрілів прикордоння рашистами він не працює.
- Серед нагальних проблем позашкілля:
- охоплення дітей із віддалених старостинських округів
 - забезпечення укриттями;
 - моральна та фізична зношеність частини приміщень.

Фахова освіта представлена Сновським вищим професійним училищем лісового господарства. Це сучасний заклад професійно-технічної освіти, подібних – лише чотири в Україні. Спеціалізація училища – підготовка робітників високого рівня кваліфікації з технологічно складних, наукоємних професій та спеціальностей або робітників, діяльність яких пов'язана зі складною організацією праці, як правило, з числа випускників загальноосвітніх шкіл. ВПУ може здійснювати перепідготовку та підвищення кваліфікації працюючих робітників і незайнятого населення, допрофесійну підготовку учнів загальноосвітніх навчальних закладів, впроваджувати діяльність щодо розвитку здібностей молоді та поглиблення знань з окремих навчальних предметів професійного спрямування. Заклад готує спеціалістів наступних професій: штукатур, лицювальник-плиточник, маляр, кухар, кондитер, озеленювач, лісник, егер, верстатник деревообробних верстатів, столяр, тракторист с/г виробництва, лісник, харчові технології, лісове господарство.

Загальна кількість студентів – близько 400, з них третина – з інших територіальних громад.

Охорона здоров'я.

Система охорони здоров'я громади представлена двома комунальними некомерційними підприємствами – «Сновський центр первинної медичної допомоги» та «Сновська центральна районна лікарня». Так звані первинна та вторинна ланки.

На території Сновщини також діє «швидка» медична допомога - це відділ екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, який підпорядковується Чернігівському обласному центру, а також приватна поліклініка.

Сновський Центр первинної медичної допомоги налічує 5 лікарських амбулаторій загальної практики сімейної медицини (м. Сновськ, с. Рогізки, с. Петрівка, с. Нові Боровичі, с.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Тур'я), 19 фельдшерських пунктів та два фельдшерсько-акушерські пункти. У закладі продовжують використовувати стаціонарозамінні форми лікування – наявне 21 ліжко денного стаціонару. Первинна ланка медицини має 6 одиниць санітарного автотранспорту.

В установі працює 7 лікарів (в т.ч. 2 лікарів загальної практики – сімейної медицини, 2 терапевта, 3 педіатри), один лікар-інтерн, 41 середній медичний працівник та 22 працівники молодшого та обслуговуючого персоналу. Заклад запрошує на роботу двох лікарів – терапевта або сімейного лікаря загальної практики.

3 лікарями закладу уклали декларації 10669 осіб, що складає 48,7% від загальної кількості населення громади, з них діти до 18 років 2594, (87,5% від загальної кількості дітей).

У закладі постійно проводиться робота щодо профілактики та своєчасного виявлення туберкульозу й онкозахворювань. У 2023 році на обліку знаходився 601 онкохворий, з них вперше виявлено - 84 особи.

На даний час матеріально-технічне оснащення закладу потребує оновлення медичного обладнання та оргтехніки, є потреба у проведенні ремонтів приміщень установи у місті та селах. Рішенням Сновської міської ради затверджено План покращення медичних послуг на 2021-2026 роки, в якому прописані ці напрямки.

Вторинна ланка медицини в громаді - Сновська центральна районна лікарня.

У структурі КНП «Сновська ЦРЛ» працює 223 працівники, з них 29 лікарів та 102 молодших спеціалісти з медичною освітою. Наразі заклад запрошує на роботу лікаря анестезіолога, травматолога, хірурга та стоматолога-хірурга.

Поліклінічне відділення КНП «Сновська ЦРЛ» розраховано на 330 відвідувань за зміну. Прийом хворих ведеться за 15 напрямками: хірургія, травматологія, неврологія, наркологія, отоларингологія, офтальмологія, дерматовенерологія, психіатрія, гінекологія, ендокринологія, кардіологія, фтизіатрія, стоматологія, терапія, УЗД діагностика. В амбулаторних умовах проводяться хірургічні втручання.

Функціонують кабінети: функціональної та ультразвукової діагностики, ЛФК та масажу, процедурний, протитуберкульозний, «Довіри», фізіотерапевтичний, рентгенологічний, флюорографічний, клініко-діагностична лабораторія з бактеріологічним відділом, лікарняний банк крові.

Ліжковий фонд медичного закладу становить 108 ліжок, до складу якого входить 8 відділень: терапевтичне - на 50 ліжок, хірургічне з травматологічними ліжками на 15 ліжок, гінекологічне на 10 ліжок, педіатричне на 10 ліжок, неврологічне на 12 ліжок, інфекційне на 5 ліжок та паліативне на 6 ліжок. В лікарні функціонує відділення інтенсивної терапії на 6 ліжок та приймально-діагностичне відділення на 3 ліжка з виконанням функції невідкладної медичної допомоги. За звітний рік у стаціонарі проліковано 4672 хворих, зроблено 357 операцій.

З метою покращення якості діагностики та лікування пацієнтів придбано високотехнологічне медичне обладнання. Понад 2,25 млн грн з бюджету громади було направлено на придбання системи рентгенівської діагностичної мобільної, яка вкрай необхідна для надання медичної допомоги. Також було придбано медичний принтер сухого друку, авторефрактометр та лінзу до нього, апарат УЗД, 2 портативні апарати ШВЛ, 2 кисневих концентратори, 5 механічних ліжок, 10 кондиціонерів та інше.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 1.22. Стан поширеності (хворобливості) та смертності населення Сновської громади (на 100 тис. населення)

	2022 рік				2023 рік			
	Кількість захворювань всього	На 100 тис. населення	Кількість померлих	На 100 тис. населення	Кількість захворювань всього	На 100 тис. населення	Кількість померлих	На 100 тис. населення
ССЗ	3850	818,6	330	70,2	4037	845,1	285	59,7
Новоутворення	601	127,8	43	9,1	599	125,4	52	10,9
Інфекційні захворювання	4239	901,3	-	-	3014	631	-	-

Найпоширеніші хвороби серед місцевих мешканців та мешканок – хвороби системи кровообігу та новоутворення.

На території громади працює ТОВ "Поліклініка Моєї Родини". В закладі працює 10 од. медичного персоналу (з них 4 - сімейні лікарі), з якими укладено 5990 декларацій. Кількість відвідувань за рік складає – 14412 од.

Адміністративні послуги. .

Завдяки Програмі міжнародної технічної допомоги «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що фінансується Урядом Швейцарської Конфедерації, Сновською міською радою було укладено договір про виготовлення та встановлення у м. Сновськ сучасної адміністративної будівлі **Дія.Центру**. Це дасть можливість значно покращити надання послуг, які відповідатимуть усім стандартам якості, таким як: зручність, простота, людяність, швидкість, безбар'єрність, доступність, прозорість, привітність, досконалість тощо. Загальна вартість проекту становить понад 14,5 млн грн. Також у рамках співпраці з Програмою EGAP ЦНАП отримав нову комп'ютерну техніку, мобільну цифрову валізу, кол-центр, SaveEcoBot, чат-бот «Свої».

У 2023 році ЦНАПом надано 16 775 адміністративних послуг за такими напрямками:

- адміністративні послуги соціального характеру - 3129 послуг,
- реєстрація місця проживання та видача довідок - 6951 послуга,
- державна реєстрація актів цивільного стану – 520 послуг,
- реєстрація речових прав на нерухоме майно - 5074 послуги,
- послуги державного земельного кадастру – 1081 послуга.

У старостинських округах надано 11 056 адміністративних послуг.

Адміністраторами відділу ЦНАП здійснено 19 виїздів та надано 34 адміністративні послуги за допомогою мобільної цифрової валізи.

Адміністративний збір за надання адміністративних послуг складає 770 тисяч гривень, що надійшли до місцевого бюджету.

Адміністраторами сектору соціальної політики відділу «Центр надання адміністративних послуг» протягом 2023 року прийнято 3129 заяв з необхідними документами для надання адміністративних послуг соціального характеру, які були зареєстровані та передані до відділу реалізації державної соціальної підтримки № 2 УСЗН Корюківської РДА, Пенсійного фонду України, сектору соціального захисту населення міської ради, КУ «Територіальний центр соціального обслуговування надання соціальних послуг» у встановлені терміни.

У ЦНАПі продовжується робота щодо збільшення кількості послуг, які надаються відвідувачам. На даний час у секторі соціальної політики можливо отримати 95 адміністративних послуг, які надаються через працівників сектору.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Загалом перелік послуг, що надаються через ЦНАП збільшився у 2023 році з 137 до 251 послуги.

З метою покращення роботи з громадянами проводиться постійно роз'яснювальна робота з нагальних питань, що стосується отримання допомог соціального характеру, пільг та субсидій відповідним категоріям населення.

ЦНАП зареєстрований як користувач до промислового середовища Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС) та забезпечує реєстрацію адміністраторами ЦНАПу шість допомог в ЄІССС.

Соціальний захист населення.

Велика увага в громаді приділяється соціальному захисту населення, адже на Сновщині проживає багато інвалідів, самотніх, учасників бойових дій, пенсіонерів, чорнобильців та інших вразливих категорій населення.

В комунальній установі «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Сновської міської ради утворені та функціонують 4 відділення, які надають різні види послуг на платній та безоплатній основі.

Працівниками територіального центру за 2023 рік було надано послуги 1851 особі з них: 909 осіб у м. Сновськ та 942 особи - у селах громади. Згідно з чинним законодавством територіальний центр надає соціальні послуги як безкоштовно так і на платній основі (за звітний рік було отримано 214,5 тис. грн). Ці кошти пішли на виплату заробітної плати, автозапчастини та канцелярське приладдя.

У відділенні соціальної допомоги вдома працює 57 робітників.

Соціальними робітниками обслуговувалась 710 осіб, з них на платній основі - 7, з диференційною оплатою - 224, на безоплатній основі - 479 осіб. Відділенням охоплені всі населені пункти громади. Послуги установою надаються постійно. Середня кількість осіб, що обслуговує один соціальний робітник у 2023 році, склала 11 чоловік.

Відділення соціальної допомоги вдома надає 44 види послуг. Найпоширенішими з них є придбання та доставка продовольчих та промислових товарів, медикаментів, прибирання приміщень та подвір'я, занесення води та винесення сміття, інші сезонні послуги (занесення дров та розпалювання печей, обробка присадибних ділянок, допомога при консервуванні тощо).

У відділенні організації надання адресної натуральної та грошової допомоги послуги надає перукар, майстер з ремонту взуття, швачка та робітник з ремонту будівель. Вони входять до складу мультидисциплінарної виїзної команди, яка регулярно обслуговує жителів по селах громади на вимогу старост. За рік було організовано 26 виїздів по селах громади, в ході яких надані послуги 767 громадянам похилого віку.

За 2023 рік перукарем надано 1657 послуг 564 особам району, 246 послуг надав майстер з ремонту взуття та 300 послуг надані швачкою.

Територіальний центр тісно співпрацює з благодійними організаціями «Жіночий консорціум України», «Lets help» «Турбота про літніх людей в Україні» та іншими. Завдяки благодійникам територіальний центр наростив власну базу засобів реабілітації (палиці, милиці, стойки та інвалідні коляски), якими у 2023 році змогли скористатися безкоштовно 128 осіб.

У відділенні денного перебування працює медична сестра, медична сестра з масажу та організатор культурно-дозвілєвої діяльності. За рік за направленням лікаря було зроблено 1060 процедур масажу 103 особам.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

На базі відділення денного перебування успішно функціонує «Простір активного довголіття», у якому люди похилого віку мають змогу, під наглядом медичної сестри, займатися на спортивних тренажерах, а також відвідувати заняття з фітнесу, йоги та відповідно до сезону займаються скандинавською ходьбою та ходьбою на лижах. Для цих цілей облаштований спортивний зал з усім необхідним знаряддям. В цьому році у відділенні створилося об'єднання «Від серця до серця», де цікаво та весело проводять час люди, які цікавляться творчістю. Регулярно проводяться шахові турніри та різноманітні вечорниці.

Стаціонарне відділення територіального центру в с. Нові Боровичі розраховано на 33 ліжко-місця, проживає 21 особа.

На даний час стаціонарне відділення у повному обсязі забезпечено меблями, одягом, взуттям, пральними машинами. Є потреба у холодильнику та морозильній камері для зберігання продуктів харчування. У підвальному приміщенні відділення облаштоване елементарне укриття, яке в повному обсязі забезпечене спальними місцями, місцями для сидіння, питною водою, їжею довготривалого зберігання, ліками, підгузками та засобами гігієни.

Сектор соціального захисту населення Сновської міської ради створений для забезпечення прав та інтересів жителів громади, які потребують соціальних послуг, зокрема осіб з інвалідністю, людей похилого віку, осіб які опинилися в складних життєвих обставинах. У секторі з початку року переглянуто та опрацьовано 1159 справ громадян, які отримують соціальні послуги «Догляд вдома», «Соціальна адаптація», «Натуральна допомога» та прийнято 1159 рішень про надання / припинення надання соціальних послуг.

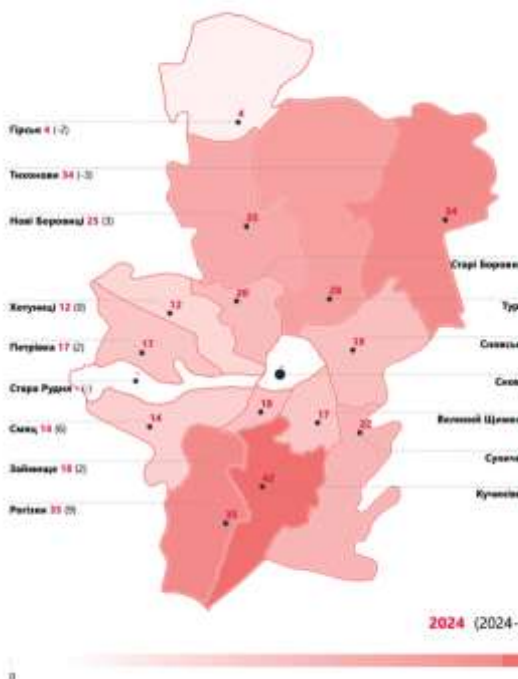
Сектором протягом 2023 року було прийнято 49 заяв щодо надання допомоги за Програмою підтримки народжуваності, 52 заяви від власників жилих приміщень приватного житлового фонду щодо розміщення внутрішньо переміщених осіб та 472 заяви отримання компенсації витрат, що пов'язані з безоплатним розміщенням ВПО.

За зверненнями громадян соціальним інспектором сектору проведено обстеження матеріально побутових умов 819 домогосподарств, про що складено відповідні акти та передано до відділу «Центр надання адміністративних послуг».

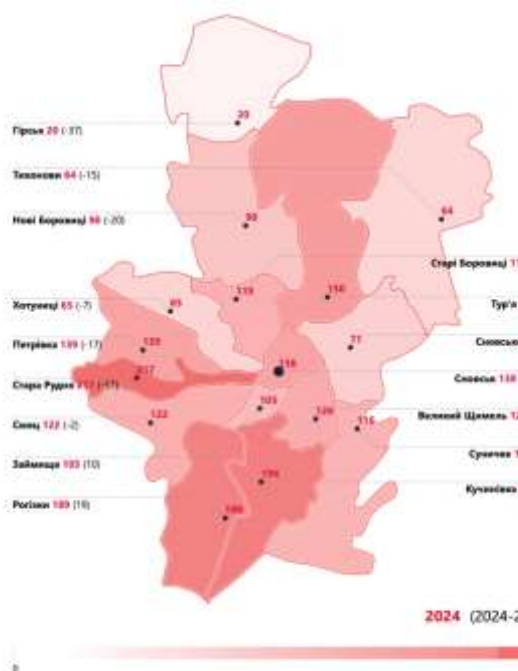
Також сектор протягом року постійно співпрацював з Міжнародними фондами та громадськими організаціями щодо отримання гуманітарної і грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам та соціально вразливим верствам населення.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

відсутність жінок з інвалідністю

Загалом, більшість населених пунктів показує збільшення кількості жінок з інвалідністю, проте деякі мають стабільні або зменшені показники.

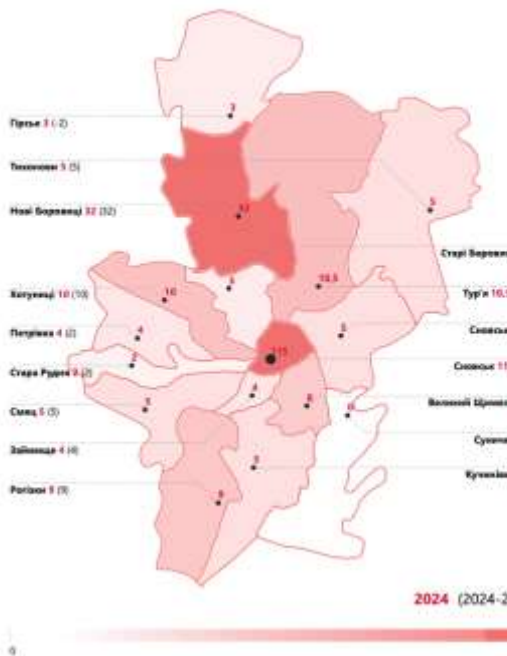
кількість сімей, які звертаються (отримують)
за субсидією для відшкодування витрат на комунальні послуги

Загалом, більшість регіонів демонструє тенденцію до зменшення кількості звернень за субсидіями, з окремими регіонами, такими як м.**Сновськ**, де це зменшення є найбільш різким. Водночас деякі громади показують зростання, особливо с.**Суничне** та с.**Рогізки**.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Матеріальна допомога мешканцям Сновської МТГ, тис. грн.

Ця мапа демонструє розподіл матеріальної допомоги мешканцям Сновської МТГ у 2024 році в тисячах гривень, порівняно з даними за 2021 рік (у дужках).

Регіони з найбільшою матеріальною допомогою:

м.Сновськ отримав найбільше – 115 тис. грн, хоча це значне зменшення на 85 тис. грн порівняно з 2021 роком.

с.Нові Боровичі отримали 32 тис. грн, що є найбільшим приростом (+32 тис. грн).

с.Тур'я отримала 10,5 тис. грн, зростання на 10,5 тис. грн.

Регіони зі стабільною або незмінною допомогою:

У таких населених пунктах,

як **с.Тихоновичі, с.Смяч, с.Займище, с.Кучинівка, с.**

Сновське, допомога залишилася стабільною на рівні 5 тис. грн.

У **с.Суніж** та **с.Великий Щимель** допомога не змінилася — відповідно 0 тис. грн та 8 тис. грн.

Регіони з найменшою допомогою:

Найнижча допомога у **с.Стара Рудня** (2 тис. грн)

та **с.Петрівка** (4 тис. грн), проте в обох випадках є невелике зростання на 2 тис. грн.

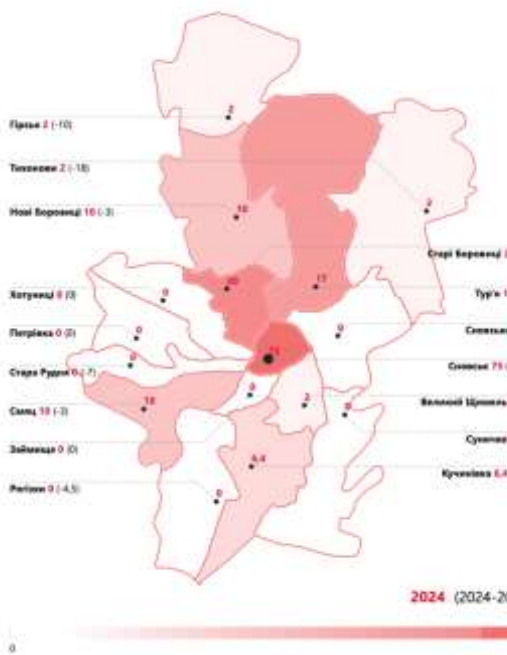
Значне скорочення допомоги:

м.Сновськ (-85 тис. грн) зазнав найбільшого скорочення, хоча все ще має найбільший обсяг допомоги.

У більшості регіонів матеріальна допомога залишилася стабільною або зросла на кілька тисяч, що вказує на певну сталість або помірне збільшення потреб у допомозі.

Загалом, найбільші зміни спостерігаються в **м.Сновськ** (значне скорочення допомоги) та **с.Нові Боровичі** і **с.Тур'я** (різке збільшення).

Матеріальна допомога за рахунок депутатських субвенцій, тис. грн.

На мапі зображено розподіл матеріальної допомоги у громаді за рахунок депутатських субвенцій у 2024 році в тисячах гривень, з порівнянням змін від 2021 року.

Найбільший обсяг допомоги:

м.Сновськ отримав найбільше – 73 тис. грн, хоча це значно менше, ніж у 2021 році (-72,5 тис. грн).

Інші населені пункти з помітною допомогою:

с.Старі Боровичі – 20 тис. грн, зменшення на 5 тис. грн.

с.Тур'я – 17 тис. грн, без змін.

с.Нові Боровичі і **с.Смяч** – по 10 тис. грн, з незначними зменшеннями.

Населені пункти без допомоги:

Декілька населених пунктів не отримали матеріальної допомоги: **с.Хотунічі, с.Петрівка, с.Стара Рудня, с.Рогізки, с.Займище, с.Сновське.**

Незначна допомога:

с.Гірськ, с.Тихоновичі, с.Великий Щимель отримали лише по 2 тис. грн кожен.

Загалом, видно значні відмінності в розподілі субвенцій між населеними пунктами, із суттєвими скороченнями у деяких регіонах порівняно з 2021 роком.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року****Культура.**

На території громади – добре розвинута мережа бібліотек та сільських будинків культури і клубів.

- ✓ 23 клубні установи, в т.ч.: Сновський Будинок культури (м.Сновськ), 8 – сільських будинків культури та 14 сільських клубів,
- ✓ Сновська публічна бібліотека та 12 її філіалів (з них 2 знаходяться в місті, 11 – в сільській місцевості)
- ✓ Мистецька школа «Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна»
- ✓ Сновський історичний музей.

Зважаючи на негативний вплив та небезпеку від агресії в прикордонні, обмеження і заборону проведення масових заходів, було змінено форми і методи роботи, а також напрями діяльності – головним у роботі закладів культури стали всебічна допомога Збройним Силам України, внутрішньо – переміщеним особам, іншим вразливим категоріям населення, шляхом проведення благодійних заходів, тематичних програм, інших патріотично-виховних акцій, виготовлення маскувальних сіток (20 закладів), виготовлення окопних свічок, кругів, плетіння носків, поясів, бафів тощо. Сновський Будинок культури є центром збору і надання матеріальної допомоги ВПО та інших вразливих категорій населення.

Попри масштабне вторгнення російських військ в Україну і оголошення воєнного стану в клубних закладах громади вдалося зберегти 155 творчих та любительських формувань, з яких 6 колективів носять звання “народний”, 2 – дитячий “зразковий”. До формувань залучались 1590 учасників, з них 890 – діти та молодь, з початку року клубними установами проведено 2193 заходи.

У Сновському БК активно працює любительське об’єднання «Майстри Сновщини». Протягом 2023 року проведено 35 тематичних майстер – класів для різновікових груп дітей та молоді.

Учасники аматорських колективів клубних установ взяли участь у 5 Міжнародних та 18 Всеукраїнських конкурсах, де здобули 62 дипломи переможців (I – II ступеня) та 5 Гран-Прі (Дитячий зразковий вокальний колектив «Світлячок»).

Сновська публічна бібліотека налічує 13 бібліотек: центральна, дитяча та 11 сільських бібліотек-філіалів. Протягом року в бібліотеках діяли 16 клубів та об’єднань за інтересами, 9 дитячих дозвілєво-інформаційних просторів, розпочав свою роботу клуб «Книгоманія». На базі Кучинівського філіалу діє сучасний простір для дітей «Пункт незламності та розвитку в. с. Кучинівка» (завдяки підтримці депутата Сновської міської ради Солодовника Павла та депутата Чернігівської обласної ради Музики Юрія). Спільно з ГО «Лампа» за фінансування Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги ООН (WRHF) створено два простори розвитку: EVENT ROOM «БДЖІЛКА» (бібліотека – філія для дітей) та Біблію НАВ «WOMENS TIME» у відділі обслуговування користувачів Сновської ПБ. Сновська публічна бібліотека взяла участь у проєкті «Польська полиця в Україні», який реалізується Державною установою «Український інститут книги» спільно з Інститутом книги Польщі за підтримки Міністерства культури та національної спадщини Польщі (отримали комплект із 20 книг).

У Сновській ПБ діяли 8 власних програм, спрямованих на патріотичне, екологічне, естетичне виховання. Проведено щорічний літературний конкурс патріотичної поезії імені Леоніда Тереховича.

Послуги зі спеціалізованого мистецького навчання надає **Мистецька школа «Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна»**, в якій сьогодні навчається 163 учні на 15

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

спеціалізація. Працює 16 дитячих творчих колективів, з них 14 інструментальних, хор «Снов'яночка», хореографічний колектив «Акварель», а також викладацькі колективи: ансамблі «Бароко», «Фантазія», дует «БіСС». Протягом минулого року учні школи взяли участь у 37 Міжнародних, 13 Всеукраїнських, 22 обласних конкурсах, де отримали 80 дипломів переможців. Учні та викладачі закладу презентували 28 онлайн-концертних виступів, провели благодійний концерт на підтримку ЗСУ.

Працівники **Сновського історичного музею** у 2023 році продовжили реекспозицію музейних виставкових залів, особливий акцент зроблено на події сьогодення. Музей поповнився експонатами, що стосуються великомасштабного вторгнення росії в Україну.

Режим простою спонукав до популяризації музейної роботи через соціальні мережі, але в минулому році відродилося й екскурсійне обслуговування – проведено 8 екскурсій на замовлення.

Фізична культура та спорт.

Спортивна інфраструктура Сновської громади налічує 61 спортивну споруду всіх типів. З них: 1 стадіон «Колос», футбольних полів – 17, майданчиків з тренажерним обладнанням – 11, ігрових спортмайданчиків зі штучним покриттям – 2 (збудовані в 2017–2019 рр.), майданчиків для гри в мініфутбол та інших спортмайданчиків – 30. Майже всі площинні споруди в сільській місцевості потребують капітального ремонту.

На міському пляжі обладнані місця для гри у волейбол та міні-футбол, розташований майданчик з нестандартним гімнастичним обладнанням та силовими тренажерами. Сектором сім'ї, молоді та спорту Управління освіти, громадськими організаціями проводяться турніри з міні футболу, пляжного волейболу, а, також, змагання з вільної боротьби під відкритим небом. В населених пунктах ОТГ функціонують спортивні майданчики, в основному волейбольні та для гри в міні футбол.

Постійно завантажений спортивний майданчик Сновської ДЮСШ, облаштований сучасними силовими тренажерами.

На алеях парку традиційно влітку виставляються столи для гри в настільний теніс та гри в шахи і шашки.

У селах району проводяться кущові комплексні спортивні змагання, які присвячуються знаменним державним святкам чи відомим землякам:

Під час підготовки до змагань сільські старости організовують активну сільську молодь до приведення спортивних споруд у належний стан: вирівнюються площини майданчиків, фарбуються паркани та стаціонарне обладнання, проводиться розмітка спортивних локацій, прибирається, обкошуються територія та вивозиться сміття. Команди-призери за результатами змагань нагороджуються спортивним інвентарем та іншими призами. До програм, як правило, входять змагання з волейболу, міні-футболу, метання гранати, підтягування на поперечині, перетягування линви.

Активно працює дитяча юнацька спортивна школа (ДЮСШ) управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Сновської міської ради. Всього в закладі займається 221 вихованців, або 12,6 % від загальної кількості школярів громади.

Юні представники футболу, вільної боротьби окрім перемог на обласних змаганнях, виборують нагороди на змаганнях Всеукраїнського рівня.

Традиційно дуже потужно виступають представники секції кікбоксингу. В секції спортсмени постійно вдосконалюють свій рівень виконуючи нормативи кандидатів та майстрів спорту.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Всі спортивні заходи, в яких брала участь учнівська молодь фінансувались з місцевого бюджету, залучались ресурси спонсорів та батьків. Загалом у змаганнях з різних видів спорту прийняло участь більше 195 вихованців спортивних секцій та відділень, спортивного клубу «Витязь» тощо.

Житловий фонд, комунальні інфраструктура та інженерні мережі.

Всього на території громади налічується 8715 домогосподарств, в т.ч. 975 квартир. Загальна площа житлового фонду становить 740 тис. м кв., в т.ч. міський – 257 тис. м кв., міській раді належить 1,6 тис. м кв. Для житлово-комунального господарства громади притаманна висока зношеність основних фондів. Щоправда, ці проблеми концентруються в Сновську – в старостинських округах комунальна інфраструктура розвинута мало. Крім Сновська, водогони є в 8 селах, каналізація – лише в місті, газова мережа – в місті та 9 селах.

Більшу частину міста обслуговує приватне підприємство ПрАТ «Комунальник» (близько 4,5 тис. абонентів). Другу частину міста обслуговує ПАТ «Укрзалізниця» (близько 1,3 тис. абонентів). У зв'язку з цим у різних частинах міста різні тарифи на водопостачання.

Кількість населених пунктів, що мають: водопровідну мережу – 9 (в т.ч. місто – 1), каналізаційну мережу – 1 (місто), газову мережу – 10 (в т.ч. місто – 1)

В цілому лише 30% домогосподарств громади мають доступ до води з водопроводу. Загальна протяжність водопровідних мереж така: Сновськ – 24,6 км, с. Суничне – 3 км, с. Гірськ – 7 км, с. Займище – 5,2 км, с. Єліно – 8,2 км, с. Нові Боровичі – 4,1 км, с. Старі Боровичі – 4,0 км, с. Тихоновичі – 6,6 км. Станція знезалізнення води у Сновську потребує реконструкції. В цілому, більше половини зазначеної інфраструктури зношені та потребують заміни на нову. У сільських районах ступінь зношеності водопровідної інфраструктури ще вищий, а брак доступу до водопровідної мережі змушує мешканців використовувати місцеві криниці, в яких якість води не контролюється.

Сновським відділенням Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» проводиться лабораторний контроль якості питної води.

У 2024 році зроблено наступні дослідження.

Централізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 202 проби
 - з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 34 проби
 - відсоток відхилень від норми – 16,8%
2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 213 проби
 - з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 21 проби
 - відсоток відхилень від норми – 9,8%

Децентралізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 58 проби
 - з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 30 проби
 - відсоток відхилень від норми – 51,7%
2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 183 проби
 - з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 47 проби
 - відсоток відхилень від норми – 25,7%

Таблиця 1.23 Характеристики системи життєзабезпечення Сновської громади

Показники	2021	2022	2023

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Показники	2021	2022	2023
Водопостачання			
Протяжність мереж водопостачання, км	24	24	24
Протяжність мереж водовідведення, км	10	10	10
Споживання питної води, тис. м ³ – всього, у тому числі:	149,9	122,7	122,7
- населення	120,9	110,2	110,2
- підприємства	20	12,5	12,5
Газопостачання			
Протяжність мереж, км	258,301	258,301	258,301
Теплопостачання			
Протяжність мереж, км	2	2	2
Опалення, Гкал - всього, у тому числі:	4870	6009,55	4077,97
- населення	1710	1770,98	1374,04
- підприємства	3160	4238,57	2703,93

Протяжність каналізаційної мережі становить 10 км. Очисні споруди природної біологічної очистки стічних вод-підземні поля фільтрації в Сновську зношені на 100%, отже – потребують реконструкції. Водовідвідні каналізаційні споруди на території громади також зношені на 100%. Централізоване водовідведення в першу чергу забезпечується в усіх багатоквартирних житлових будинках. Решта мешканців не мають доступу до каналізації. Це призводить до високих тарифів (через малу кількість абонентів) функціонування мереж, а також до забруднення ґрунтових вод через відсутність центральної системи відведення стічних вод від решти мешканців. Чисельність абонентів із водовідведення становить 7,5% від кількості домогосподарств. В усіх інших випадках стоки відводяться за допомогою асенізації, що містить потенційні загрози для довкілля.

Таблиця 1.24 Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами-забруднювачами поверхневих водних об'єктів

2020 р.	2021 р.	2022 р.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

		об'єм скидання зворотних вод, тис. м ³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис. м ³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис. м ³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис. м ³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис. м ³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис. м ³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «Комунальник»	м. Снов ськ	37,3	37,3	30,1	39,0	39,0	30,1	32,3	32,3	27,3

Централізоване теплопостачання здійснюється у Сновську для багатоквартирних будинків, в усіх інших випадках опалення індивідуальне – газове та пічне. Останнє призводить до підвищення вмісту сажі у повітрі.

На території громади розташовані об'єкти електричних мереж, що знаходяться на балансі АТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО», в тому числі трансформаторні підстанції, кабельні та повітряні лінії електропередачі. Щодо них застосовують межі охоронних зон електричних мереж.

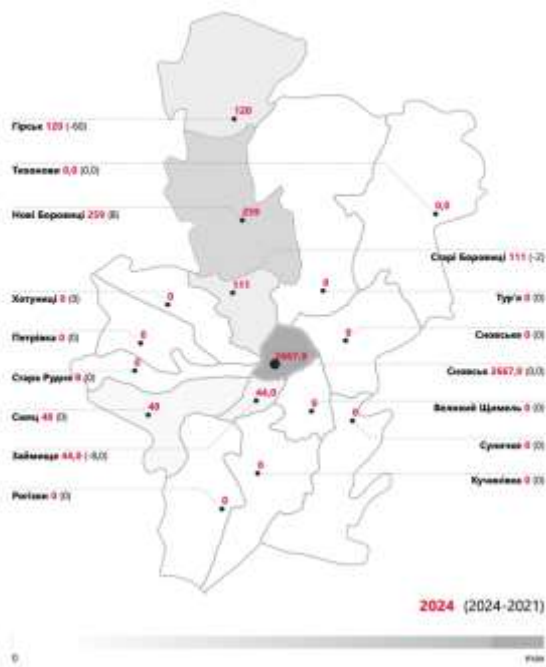
Надалі наведено дані дослідження щодо можливості використання мешканцями громади інженерних мереж комунальної інфраструктури в розрізі старостинських округів. Дослідження проводилося експертами FRDL та Сновською міською радою в рамках програми DOBRE за попередньо визначеними формами.

Можливості використання мешканцями громади інженерних мереж комунальної інфраструктури в розрізі старостинських округів

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Число людей (абонентів),
що використовують систему водопостачання

На цій мапі показано кількість людей (абонентів), що користуються системою водопостачання у різних населених пунктах громади станом на 2024 рік із порівнянням змін за період 2021-2024 років.

Велика концентрація користувачів у м.

Сновськ має найбільшу кількість людей, які користуються водопостачанням — **2667 абонентів**. Це значно більше, ніж в інших населених пунктах.

Цей показник залишився **незмінним** протягом 2021-2024 років, що вказує на стабільність у цьому місті.

Суттєве скорочення у м.Гірськ:

кількість користувачів водопостачання зменшилася на **-60 осіб** (до **120 абонентів**).

Це найбільше скорочення на мапі, що може свідчити про зниження доступу до водопостачання або зміну демографічної ситуації в цьому населеному пункті.

Збільшення в с.Нові Боровичі:

кількість користувачів водопостачання зросла на **8 абонентів**, до **259 осіб**, що є позитивним трендом на тлі інших сіл.

Малі села без доступу до водопостачання:

Велика кількість сіл взагалі **не користуються** централізованою системою водопостачання, такі як:

с.Тихоновичі, с.Хотуничі, с.Старі Боровичі, с.Рогізки, с.Тур'я, с.Сновське, с.Великий Щимель, с.Сунічне, с.Кучинівка та інші — усі мають **0 абонентів**.

У цих селах, зафіксовано або повну відсутність системи водопостачання, або її не використовують.

Стабільна ситуація у с.Займище та с.Заріччя:

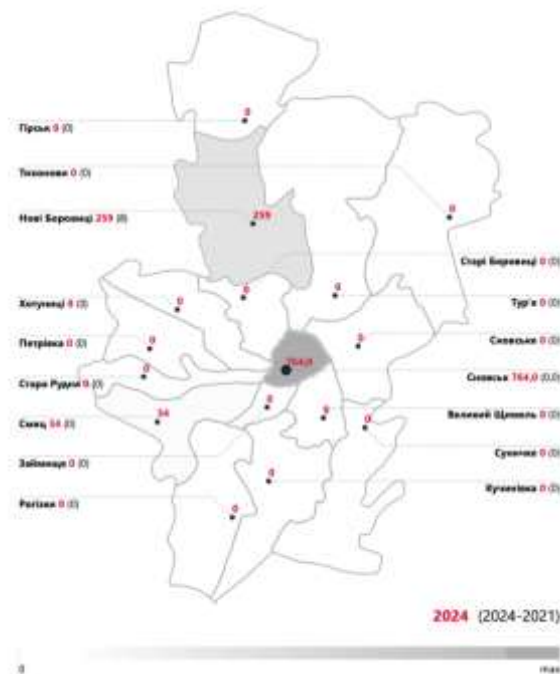
У селах **Займище** та **Заріччя** спостерігається стабільна кількість користувачів водопостачання, хоча і невелика: **44 абоненти** в Займищі (із зменшенням на **8 осіб**) і **40 абонентів** у Смячі (без змін).

Ця мапа показує, що **централізоване водопостачання** є доступним переважно в великих населених пунктах, таких як м.**Сновськ**, у той час як більшість маленьких сіл не мають доступу до водопостачання, або ж не використовують його. В деяких населених пунктах відбулися незначні зміни в кількості користувачів, але ситуація в цілому стабільна.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Число людей (абонентів), що використовують каналізацію

На цій мапі показано кількість людей (абонентів), які використовують каналізацію в різних населених пунктах за 2024 рік (з порівнянням із 2021 роком). Основні висновки:
Населені пункти з найбільшою кількістю абонентів:
м.Сновськ: 764 абоненти — це найбільша кількість користувачів каналізації серед усіх населених пунктів на мапі. Однак значення залишилося на тому ж рівні з 2021 року (764).

с.Нові Боровичі: 259 абонентів. Збільшення відбулося порівняно з 2021 роком (було лише 8).

Населені пункти з відсутністю користувачів каналізації:
 У більшості населених пунктів на мапі кількість абонентів дорівнює 0. Це вказує на відсутність каналізаційної інфраструктури або її недостатнє використання. Наприклад: с.Гірськ, с.Тихоновичі, с.Старі Боровичі, с.Тур'я, с.Петрівка, с.Займище, с.Рогізки, та інші.

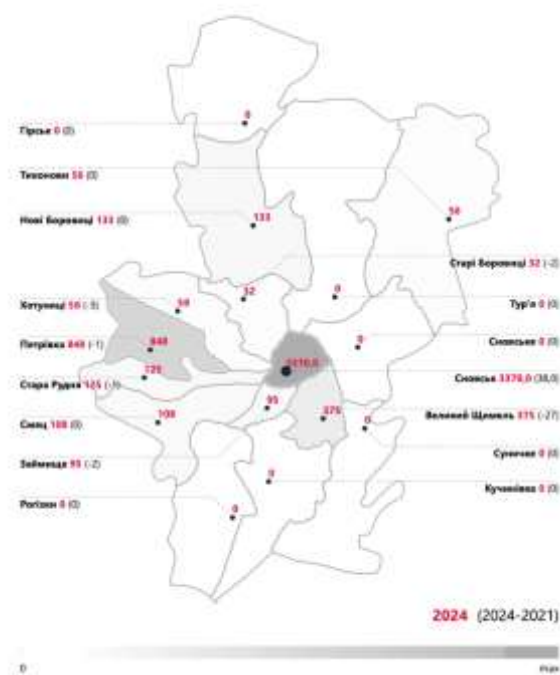
Регіональні диспропорції:

Спостерігається велика різниця між містами та селами щодо доступу до каналізаційної інфраструктури. Наприклад, у міських центрах, як м.Сновськ, є значна кількість абонентів, тоді як у селах вона або дуже мала, або відсутня.

Загальний тренд:

Загалом каналізаційна інфраструктура залишається слабо розвинутою в багатьох населених пунктах. Отже, можна зробити висновок, що наявність каналізаційної системи залишається проблемою для багатьох населених пунктів цього регіону, але є поступове зростання в деяких з них.

Число людей (абонентів), що використовують газ

На мапі показано кількість людей (абонентів), які використовують газ у різних населених пунктах за 2024 рік, з порівнянням із 2021 роком.

Місто Сновськ є найбільшим споживачем газу:

3370 абонентів у 2024 році, що є найбільшим показником серед усіх населених пунктів. При цьому кількість зросла на **38 абонентів** порівняно з 2021 роком, що вказує на позитивну динаміку.

с.Петрівка також має значну кількість користувачів:

848 абонентів, незначне зменшення на **1 абонента** з 2021 року. Це другий за величиною показник після м.Сновськ.

Населені пункти з меншою кількістю користувачів газу:

У кількох населених пунктах є помітна кількість абонентів, хоча значно менша, ніж у м.Сновськ і с.Петрівка:

с.Великий Щимель: 375 абонентів, значне зменшення на **27 абонентів**.

с.Смич: 108 абонентів, без змін з 2021 року.

с.Стара Рудня та **с.Нові Боровичі:** по 125 та 133 абоненти відповідно. В с.Нові Боровичі нових абонентів не було в 2021 році, отже це покращення.

Невеликі зміни або стагнація в деяких селах:

У багатьох селах спостерігається стагнація або незначні зміни в кількості користувачів. Наприклад:

с.Тихоновичі: 56 абонентів, без змін.

с.Хотуничі: 58 абонентів, але кількість зменшилася на **5 абонентів**.

с.Займище: 95 абонентів, зменшення на **2 абоненти**.

Повна відсутність користувачів газу в деяких населених пунктах:

Відсутні абоненти в таких населених пунктах,

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

як с.Гірськ, с.Тур'я, с.Сновське, с.Суничне, с.Кучинівка, і с.Рогізки. Це свідчить про відсутність газопостачання або його недостатню доступність.

Загальна тенденція:

Попри те, що у великих населених пунктах, таких як м.Сновськ і с.Петрівка, кількість абонентів газопостачання залишається високою, спостерігаються незначні скорочення користувачів у менших селах. Також помітно, що більшість сіл на мапі взагалі не мають газопостачання, або його користувачі відсутні.

Населення великих населених пунктів, як-от м.Сновськ і с.Петрівка, активно користується газом, але в багатьох менших селах доступ до газу відсутній або зменшується. Тенденції вказують на зростання в окремих місцях, однак є певні населені пункти, де кількість користувачів зменшилася або залишилася без змін.

Енергоспоживання та енергозбереження. Попри окремі приклади впровадження енергозберігаючих заходів (заміна вікон) приміщення комунальних установ та організацій Сновської міської ради термосанацію не проходили. Сновськ підписав «Угоду мерів» як місто в 2016 р. тому розроблений тоді План сталого енергетичного розвитку стосувався виключно міста, а не нинішньої громади в цілому, отже на тепер не може бути застосований. Крім того, для адаптації до змін клімату тепер розробляються плани дій зі сталого енергетичного розвитку та клімату (або ж його аналог). На території громади не було прикладів значного виробництва електроенергії з відновлювальних джерел – за допомогою сонячної енергії, вітру, теплових pomp та інших засобів.

На сьогодні, завдяки співпраці з Програмою EGAP, що виконується Фондом Східна Європа, у Дія.Центрі та найбільшому опорному навчальному закладі нашої громади, Сновському ліцеї №1, встановлені сонячні панелі. Це дозволить зекономити кошти та працювати якийсь час абсолютно автономно навіть під час блекаутів і недостатності сонячної енергії. Всі дані по енергоспоживанню можна з легкістю відстежувати у спеціальному електронному кабінеті з монітора комп'ютера.

Послуги поводження з побутовими відходами.

Вивезенням твердих побутових відходів (ТПВ) з домогосподарств займається КП «Сновська ЖЕД». 41-не підприємство громади уклали договори на вивіз сміття. Водночас лише 38% домогосподарств використовують системний вивіз сміття (головним чином, у Сновську). Переважна більшість мешканців вивозять ТПВ самостійно, в результаті чого виникають стихійні сміттєзвалища. Двічі на місяць громада забезпечує для усіх мешканців вивезення габаритних відходів.

Лише для багатоквартирних будинків встановлені контейнери для роздільного збирання сміття.

Полігон ТПВ у Сновську переповнений, а його розширення за проектом «Реконструкція полігону твердих побутових відходів в м. Сновськ Чернігівської області» зупинено через відсутність фінансування.

Системи збору та переробки відходів, якою повинні бути охоплені всі мешканці громади, немає.

У співпраці з Програмою «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE) - 2» в громаді розроблена та діє Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки в рамках якої була придбана спецтехніка – сміттєвоз та 48 євроконтейнерів. В подальшому планується охопити послугою з вивезення ТПВ найближчі до центру громади 5 сіл в яких проживає 2814 осіб (1222 домогосподарства).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 1.25. Утворення відходів I – IV класів на території Чернігівської області та Сновського району, тон

	2011		2015		2019		2020	
	I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки
Чернігівська область²⁸	489370,8	1165,5	867339,7	747,2	695941,9	768,9	498374,4	446,9
Сновська МТГ	1183,1	117,3	10911,0	0,5	31241,8	0,3	5700,3	0,9

Відповідно до Наказу Мінприроди України від 23.01.2017 за № 17 «Про затвердження Положення про електронний сервіс» в області запроваджено електронний сервіс «есотара.gov.ua», «Інтерактивна мапа Міністерства екології та природних ресурсів України», що дозволяє реагувати на електронні звернення громадян про виявлення місць чи об'єктів несанкціонованих та неконтрольованих звалищ відходів. На час воєнного стану доступ до цієї карти обмежений.

Відповідно до законодавства України (постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 667 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами») в 2024 р. має бути затверджений Національний план управління відходами, потім – регіональні, після них (шість місяців) – місцеві. Фактично громада має менше року для розробку власного плану управління відходами. В цьому документі вона повинна врахувати існуючий стан управління відходами, спланувати довгострокові зміни, передбачити інструменти реалізації плану та моніторинг його виконання. Зокрема, створення системи збору, сортування, вивезення утилізації відходів.

З огляду на природні та економічні фактори, основну складову в загальній масі відходів Сновської громади займають ТПВ та виробничі відходи IV класу небезпеки. Недостатня кількість та наявний технічний стан спеціальної техніки – загроза для видалення сміття. Через відсутність в Чернігівській області сміттєпереробних та сортувальних комплексів на полігон потрапляє значна частина ТПВ, що має ресурсну цінність та підлягає переробці й утилізації. Як стверджується в Екологічному паспорті Чернігівської області основну масу відходів, як вторинної сировини, складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням²⁹.

В цілому серед проблемних питань громади також такі:

- стихійні сміттєзвалища;
- сезонне спалювання органічних відходів сільського господарства мешканцями;
- роздільне збирання, сортування ТПВ не здійснюється;
- пункти переробки органічних відходів відсутні.

Мережа автомобільних доріг.

Загальна протяжність вулично-дорожньої мережі 397,2 км, з неї мережі з твердим покриттям 172,3 км, мережі, обладнані закритою дощовою каналізацією 2,2 км, освітлювальної вулично-дорожньої мережі 45,5 км, тротуарів та пішохідних доріжок з твердим покриттям 110 км. Якість доріг різна, найпроблемніша – між селами громади.

Крім того, є кілька доріг загального користування місцевого значення.

²⁸ Статистичний щорічник Чернігівщина 2011, 2015, 2029, 2020

²⁹ Екологічний паспорт Чернігівської області

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 1.26 Перелік обласних автомобільних доріг загального користування місцевого значення³⁰

Назва населеного пункту	Позначення дороги	Протяжність км
O252202 Тур'я - Гута-Студенецька з під'їздом до с. Софіївка (29,9 км)	O252202	29,9
O252203 Хотуничі - Смяч (15,1 км)	O252203	15,1
O252205 Суничне - Низківка - Руда (18,2 км)	O252205	18,2
O252206 Сновськ - Чепелів (10,8 км)	O252206	10,8
O252207 Тихоновичі - Прибинь (5,9 км)	O252206	5,9
O250504 Смичин - Конотоп – Смяч - Гвоздиківка (17,0 км)	O250504	17
O252209 Сновськ - Займище (3,3 км)	O252209	3,3
O252211 Нові Млини - /Т-25-18/ (8,6 км)	O252211/Т-25-18	8,6
C252201 /O252203/ - Петрівка - Журавок (6,9 км)	C252201 /O252203/	6,9
C252202 /O252203/ - ст. Камка (0,7 км)	C252202 /O252203/	0,7
C252203 Тур'я – Ількуча (7,0 км)	C252203	7
C252204 Сновськ-Малий Щимель (0,8 км)	C252204	0,8
C252205 Сновськ - Носівка (0,5 км)	C252205	0,5
C252206 Сновськ– Михайлівка - /Р-83/ - Шкробове (9,5 км)	C252206/Р-83	9,5
C252208 /Т-25-18/ - Нові Боровичі - Загребельна Слобода (2,2 км)	C252208 /Т-25-18/	2,2
C252209 /Р-83/ - Старі Боровичі (2,8 км)	C252209 /Р-83/	2,8
C252213 Радвине - Лютівка (2,7 км)	C252213	2,7
C252215 /Р-83/ – Крестопівщина (2,1 км)	C252215 /Р-83/	2,1

Докладніше – див. карту доріг на території Сновської громади³¹.

³⁰

https://wiki.openstreetmap.org/wiki/Uk:%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96_%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%B8_%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%B3%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C

³¹ https://map.meta.ua/ua/zhytomyrsky-region/?fbclid=IwAR0P-L_zyHBCoosqe_VSixo4NyGawknzWGf_x6hrpgOY3agWpEeFCgbuPt0#zoom=11&lat=51.06055&lon=30.90908&base=B00

00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Автомобільне сполучення.

Всі пасажирські перевезення в межах та за межами громади здійснюють два ФОПи, що працюють в напрямку Сновськ - Чернігів, та Сновськ - Київ. Крім того, є транзитні рейси через Сновськ. В цілому протягом дня це 7 – 8 рейсів до Чернігова та 1 – 2 – до Києва. На цих напрямках значну частку перевезень займає Бла-бла-кар.

У зв'язку з входженням Сновської громади до Корюківського району актуалізувалося питання запровадження регулярного рейсу до цього міста.

За підтримки громадської організації Гуманітарна місія «Проліска» в громаді діють два щотижневі соціальні маршрути для мешканців прикордонних сіл громади для доїзду до Сновська.

По середах курсує рейс «Гута Студенецька – Тихоновичі – Іванівка – Софіївка – Тур'я – Єнькова Рудня», а по п'ятницях – «Гірськ – Піщанка – Жовідь – Нові Боровичі – Старі Боровичі – Гвоздиківка»

Автомобільні шляхи обласного значення:

Сновськ – Чернігів через Березне

Сновськ – Городня

Сновськ – Корюківка

Шляхів з твердим покриттям 172,3 км.

73 % населених пунктів зв'язано з містом дорогами з твердим покриттям

**Рисунок 1.9 Дороги на території
Сновської громади**

Залізничні перевезення

Залізниця: Південно-західна, протяжність колії по громаді 36,7 км

Залізничні станції: II-го класу Сновськ. З початком російської агресії руху потягів на північ немає – а це не лише Білорусь, а й країни Балтії, тобто – прямий вихід на країни ЄС зі Сновська заблоковано.

З пасажирських потягів курсують: Сновськ – Бахмач (№ 6502/Зчерез Мену), Сновськ – Городня (№ 969/70, через с. Камка). Це – щоденні потяги. Потенційно маршрут на Городню

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

може бути використаний для туристичного ретро-потягу (паровоз та старі, але відреставровані вагони).

В межах території станції розташований та працює митний пост «Сновськ».

Мобільний зв'язок та інтернет.

На території Сновської громади діють мобільні оператори: Life, Vodafone та Київстар.

Інтернет-абонентів: «Укртелеком»/«Смартком» - 2600/2800

Туристична інфраструктура.

Розвинута слабо. Готелів, кемпінгів, глемпінгів немає, кафе розраховані на місцевих мешканців, брендованих немає. Потенційний атракційний об'єкт локомотивне депо в туристичній індустрії не було задіяно навіть до російсько-

української війни – через безпекові міркування. До широкомасштабного вторгнення рашистів популярністю користувалися зустрічі в Єліно (комплекс «Лісоград»), а останніми роками – сплав на човнах річкою Снов (починаючи від с. Займище), тут розпочалися роботи зі створення необхідної інфраструктури, але вони були зупинені. Як об'єкт туристичної інфраструктури інтерес становить будинок залізничника – у складі Сновського історичного музею. Також – традиційна дерев'яна архітектура.

Працює Сновський історичний музей, що має 2 відділи: історичний та будинок сім'ї залізничника (кін. XIX століття). У музеї представлено предмети, що розповідають про перші поселення людини на території краю, народні промисли і ремесла, етнографічні особливості місцевості.

Окрасою експозиції є колекція рушників Сновського району та зразки регіонального костюму. У музеї також експонуються археологічні знахідки: предмети праці, залишки прадавніх тварин, керамічних та скляних виробів, козацьких люльок, залізничних виробів, виготовлених на середньовічних руднях, історико-побутові речі кін. XIX - поч. XX століть.

Представлена зброя періоду Другої світової війни, особисті речі партизан, листівки та плакати тощо. Сучасний період - експозиція, що розповідає про події Революції Гідності, про учасників АТО, повномасштабної війни росії проти України - уродженців Сновщини, видатних земляків: письменників, музикантів, науковців.

Екскурсійні маршрути:

- Протягом 2022 – 2024 років був розроблений один туристичний маршрут «Дерев'яне узороччя Сновщини», протяжністю 10—12 км, с. Займище – м.Сновськ – мікрорайон Носівка м. Сновськ.
- «Сновськ – місто залізничного духу»
- «Грані життя євреїв Сновщини»
- «Сновщина – мистецька»
- «Стежки обпалені війною»

В громаді діють туристичні маршрути в сільській місцевості:

- «Займищанський мальовничий край» (с. Займище)
- «Лісова мандрівка» (с. Тихоновичі– перебуває в небезпечній зоні)
- «Зелений світ Приснов'я» (с.Нові Боровичі - перебуває в небезпечній зоні)
- «Леонід Терехович - дисидент з Кучинівки» (с. Кучинівка)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- «Хутори та поселення Рогівського старостату»
- «Село моє - краплиночка на карті» (с. Старі Боровичі)
- «Неземна смяцька краса» (с. Смяч)
- «Білі піски – краса, відпочинок, здоров'я» (с. Нові Млини)

Музей історії паровозного депо ст. Сновськ працює з обмеженим доступом.

В с. Петрівка розташована Свято-Миколаївська церква (протоієрей Олексій Малетич) Свято-Миколаївська кам'яна церква - одна з найкращих у Щорському благочинні. Побудована 1876 року. Висота із хрестом-більше 40 м. Товщина стін сягає 1 м. Залишився стінний стародавній розпис. Відстань від м. Сновськ 25 км.

Містобудівна документація. Розроблена та рішенням 3 сесії 8 скликання від 28.01.2021 № 1-3/VIII (зі змінами) затверджена Програма забезпечення розроблення містобудівної документації Сновської міської територіальної громади Корюківського району Чернігівської обл. на 2021–2025 рр.

21.09.2021 Сновська міська рада ухвалила рішення «Про затвердження Генерального плану та плану зонування м. Сновськ Чернігівської області». Станом на 2024 р. – це єдиний новий генеральний план на території Сновської громади. Щоправда 15.11.2024 схвалено проєкт Постанови Верховної Ради України «Про зміну і встановлення меж міста Сновськ. Проєктом Постанови пропонується змінити межі міста Сновська Корюківського району Чернігівської області, збільшивши територію міста на 330,1000 гектара земель, та затвердити територію міста Сновська загальною площею 1620,1000 гектара земель відповідно до проєкту землеустрою щодо встановлення (зміни) межі адміністративно-територіальної одиниці міста Сновська. Це означає, що генеральний план Сновська вимагатиме нової редакції.

За необхідності розробляється окремі детальні плани територій.

Комплексний план просторового розвитку території громади не розроблений.

Висновки:**Соціальна та гуманітарна інфраструктура**

1. В Сновську діти та підлітки мають хороші умови для власного розвитку за допомогою закладів позашкільної освіти – вони різноманітні, а умови – хороші. В селах, насамперед, у віддалених, ситуація складніша.
2. У випадку дошкільної освіти в Сновській громаді дещо парадоксальна ситуація – попри зменшення кількості дітей можливості ЗДО у Сновську вичерпані, для більшого охоплення цей заклад потребує збільшення кількості груп – із урахуванням умов безпеки. Водночас у цілому система завантажена трохи більше на половину – через низькі показники по селах. З позитивного – система розгалужена й, в цілому, дозволяє задовольнити потреби малих мешканців громад та їх батьків.
3. Наявна динаміка кількості вихованців у дитячих садочках та учнів у школах вказує на значні проблеми з наповнюваністю класів, з якими громада зіткнеться протягом терміну реалізації стратегії.
4. Показники фінансування закладів освіти типові для громад, що сполучають міську та сільську місцевість – найменша ціна за одного учня в міських закладах, а найбільша – в сільських (часом відрізняється в рази). Водночас показники кінцевого продукту, знань учнів, краще у міських, дешевших та ефективніших з точки зору надання освітніх послуг закладах. Є кілька шкіл у селах, де показники знань учнів наближаються до міських, що необхідно врахувати.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

5. Поступове скорочення обсягів державної освітньої субвенції на тлі підвищення вимог до наповнюваності шкіл для її отримання, реформа старшої школи змушуватиме громади до перегляду шкільної мережі. До того ж створення ліцею в Сновську в рамках профільної середньої освіти вимагатиме облаштування для учнів із сіл громади гуртожитку.
6. Сфера освіти Сновської громади має суттєву перевагу над багатьма іншими громадами через діяльність на її території сучасного професійно-технічного закладу – вищого професійного училища лісового господарства. Щоправда на тепер громада лише дотично використовує цей фактор для свого розвитку.
7. Сфера культури працює успішно, відрізняється креативністю, спирається та просуває культурологічні особливості Сновщини, низка вдалих ініціатив у цій сфері заслуговує на підтримку. Водночас матеріально-технічна база сфери культури, простори відповідних установ вимагають реконструкцій відповідно до нових функцій.
8. Сновський Центр первинної медико-санітарної допомоги відповідає своєму призначенню. Водночас привертає увагу значно меншу кількість декларацій, укладених мешканцями громади з сімейними лікарями, ніж кількість мешканців та мешканок у громаді. Отже, вони шукають такі можливості за межами громади. Сновська районна лікарня має розгалужену структуру, значний ліжко фонд. Водночас потребує залучення лікарів та модернізації.
9. Адміністративні та соціальні послуги в громаді здійснюються відповідно до наявних вимог, водночас потреба в збільшенні їхньої мобільності – для мешканців та мешканок сіл.
10. Сфера спорту в Сновську поставлена добре – насамперед, за рахунок ДЮСШ. Водночас інфраструктура масового спорту вимагає розвитку, реконструкцій, особливо – в селах громади, а також залучення громадянської складової.

Енергетична інфраструктура та екологія

1. Забезпечення централізованим водопостачанням громади суперечливе – в цілому, воно добре налаштовано у Сновську та кількох селах, але відсутнє у переважній більшості населених пунктів громади. До того ж у Сновську частина труб виготовлено з азбесту й потребують термінової заміни.
2. Одна з гострих проблем Сновської громади – технічний стан очисних споруд у м. Сновськ, а також їхня відсутність у селах. Це призводить до забруднення скидання до водоймищ погано очищених вод, шкодить ґрунтовим водам.
3. В Сновській громаді лише багатоквартирні будинки забезпечені централізованим опаленням, приватні садиби опалюються індивідуально. За умов прагнення зменшити споживання газу це призводить до підвищення споживання твердого палива, відповідно – шкідливих викидів до повітря. Між тим заходи з енергозбереження та використання відновлювальних джерел досі здійснювалися фрагментарно, цілісного плану змін у цій сфері не розроблено.
4. Централізований збір та вивезення ТПВ є лише в Сновську та в кількох ближніх селах (при тому, що роздільного збирання ТПВ немає). В цілому по громаді така система не створена. В результаті – територія навколо сіл засмічується. Така практика поводження з ТПВ шкодить іміджу громади та здоров'ю її мешканців та мешканок.

Транспортна інфраструктура та зв'язок

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

1. Транспортна інфраструктура громади забезпечує сполучення з усіма її населеними пунктами. Водночас якість її різна. Найкраща на ділянці Березне – Сновськ, до того ж за цією трасою можна швидко дійхати до Чернігова. Дороги до переважної більшості сіл викликають нарікання на їхній стан.
2. Сполучення Сновська з обласним та районним центром, а також Києвом добре. Водночас значна кількість сіл позбавлена регулярного транспортного сполучення з адміністративним центром громади. Незручності викликає відсутність автобусної станції (або хоча б критої зупинки).
3. Сновськ – колись потужний залізничний вузол із виходом на країни Балтії. Однак через російську агресію його потенціал на тепер незадіяний. Хіба що опосередковано – тут розташований митний пост «Сновськ».
4. Мобільний зв'язок, Інтернет, поштові послуги відповідають потребам мешканців та мешканок громади.
5. В громаді діє широка мережа інфраструктури торгівлі та послуг, що успішно розвивається. Щоправда, сконцентрована вона переважно в Сновську, що ускладнює доступ до цих послуг для мешканців сіл.

Туристична інфраструктура

1. Розвинута слабо, готелю чи кемпінгу в Сновській громаді немає, переночувати можна хіба що в приватних садибах або (літом) – у наметах.
2. В Сновську сконцентровано кілька потенційно атракційних туристичних об'єктів, однак їхній потенціал досі задіяний був слабо.
3. В переддень широкомасштабного вторгнення росії та початку війни за незалежність України в громаді почала успішно розвиватися інфраструктура водного туризму – сплаву на човнах річкою Снов. Очікується, що з завершенням активних бойових дій інтерес до сплаву повернеться, отже, необхідність розвитку інфраструктури – також.

Містобудівна документація

1. В Сновській громаді наявний лише один новий генеральний план із зонінгом – Сновську. Щоправда, внесення змін до меж міста вимагатиме його нової редакції.
2. Громада потребує Комплексного плану просторового розвитку території.
3. В новій містобудівній документації мають бути враховані безпекові фактори й відповідним чином спланований розвиток територій.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Станом на 01.01.2024 в Сновській громаді було зареєстровано 225 юридичних осіб. Для порівняння – в 2021 р. їх було 244, тобто за час російсько-української війни їхня чисельність скоротилася на 9%. Серед керівників переважають чоловіки – 65,6%, жінки очолюють 34,5% суб'єктів господарювання (за даними Держстату). 183 здійснювали підприємницьку діяльність із метою отримання прибутку. Серед юридичних осіб за класифікацією ЄС як відповідно до кількості працівників, так і річного доходу домінують мікропідприємства. Також діяли 668 фізичних осіб-підприємців (ФОП).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Серед юридичних осіб 13% сільськогосподарських підприємств, 9% – торгівля, лише 5% – промисловість, 2% – зв'язок. Велика кількість релігійних організацій – 13%. Помітний громадський сектор – 5%. Поважна частка за бюджетними організаціями – 11%.

Таблиця 1.27 Галузева структура зареєстрованих в Сновській громаді юридичних осіб

Назва галузі	Кількість юридичних осіб
Бюджетна сфера	24
Сільське господарство	32
Промисловість	11
Будівництво	0
Торгівля	20
Громадські організації	14
Релігійні установи і організації	28
Зв'язок	5
Інші галузі	91

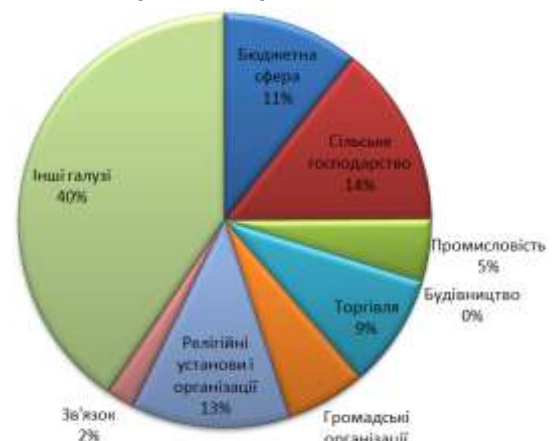

Рисунок 1.10 Галузева структура зареєстрованих в Сновській громаді юридичних осіб

Щодо ФОПів – у їх структурі кількісно переважають підприємства оптової та роздрібної торгівлі. Також поважне місце займає надання послуг. Сновській громаді притаманна концентрація бізнесу в адміністративному центрі.

Структура економіки.

В таблиці 1.28 представлені підприємства та організації, які продукують найбільші обсяги ПДФО в Сновській громаді.

Таблиця 1.28 Найбільші підприємства Сновської громади за обсягами сплати податків до місцевого бюджету, 2023 р.

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2024 р.
Виробничий підрозділ Сновська дистанція колії РФПЗЗ	49.20 Вантажний залізничний транспорт	232
Виробничий підрозділ Локомотивне депо Сновськ РФ "ПЗЗ"	49.20 Вантажний залізничний транспорт	145

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

ПРАТ "Щорський завод продовольчих товарів"	10.32 Виробництво фруктових і овочевих соків	131
ТОВ "Астра"	46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням	110
ПСП "Яна Плюс"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	52
ПВКП "Імпульс"	46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин	45
ПСП "Прогрес"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	70

В галузі **сільського господарства** працюють 27 суб'єктів господарювання, них 12 – фермерські господарства. Серед найбільших: ПСП «Яна плюс», ПВКП «Імпульс», ПСП «Прогрес». Сільськогосподарських кооперативів немає.

Основними видами діяльності є вирощування сільськогосподарських культур та змішане сільське господарство. Переважає рослинництво, насамперед – вирощування зернових: озима пшениця, яра пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник, ріпак озимий та соя. 10 найбільших агарних виробників наведені в таблиці 1.29.

Таблиця 1.29 Найбільші (10) сільськогосподарські підприємства Сновської громади за обсягами сплати податків до місцевого бюджету, 2023 р.

	ПДФО тис. грн.	Орендна плата з юридичних осіб тис. грн.	Єдиний податок з юридичних осіб, тис. грн.	Усього (тис. грн)
СТОВ "ЩОРССІЛЬГОСПСЕРВІС"	2277,7	847,8	463,6	3589,1
ПСП "ПРОГРЕС"	1219,0	992,0	1328,6	3539,6
ПСП "ЯНА ПЛЮС"	2691,9	181,4	648,8	3522,1
ПП "НИВА-ІМПУЛЬС"	1184,2	574,9	193,7	1952,8
СВК "РАЙДУГА"	693,4	258,3	144,7	1096,4
ТОВ "ЩОРСАГРОІМПУЛЬС"	679,4	1,6	137,1	818,1
ПСП "СНОВСЬКИЙ"	689,0	1,6	101,8	792,4
ТОВ ЗАРІЧЧЯ АГРО	137,5	99,8	253,8	491,1
ФГ "ВОЛЬНА ПРАЦЯ"	86,4	83,3	133,4	303,1
ФГ "ЄВА ПЛЮС"	102,3	41,1	28,0	171,4

В сумі ці підприємства дали громаді понад 16276,1 тис. грн. податків до міського бюджету в 2023 р. При цьому їхня частка у формуванні дохідної частини загального фонду бюджету становить 14,2 % стосовно інших галузей.

Переважна більшість товарної сільськогосподарської продукції в Сновській громаді виробляється сільськогосподарськими та фермерськими господарствами. Щоправда, їхня продукція – це головним чином зернові та олійні культури. Якщо вести мову про овочі чи тваринництво – це головним чином питання до садибних одноосібних господарств. Однак у них є поважна проблема – відсутність можливості за нинішніх обставин сформувати товарні партії продукції на ринок, а це означає – й пройти її сертифікацію для вигіднішого продажу на зовнішніх ринках. Між тим об'єднань малих товаровиробників а теренах громади немає.

Промисловість громади представлена найстарішим підприємством ВП Локомотивне депо Сновськ, що належить до південно-західної залізниці (145 працівників). Воно є базовим в Україні для ремонту паровозів. Обсяги виробництва залежать, насамперед, від державних

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

замовлень. Переробка сільськогосподарської продукції – це, насамперед ПАТ «Щорський завод продтоварів» (131 працівник), ТОВ «Макс Інтернешнл Груп», ТОВ «Сири ліса» та «Новоборовицький спиртзавод». Останній до 2021 р. належав ДП «Укрспирт» та був проданий фондом Державного майна з аукціону за 60 млн. грн. (наразі не працює). Розвинута деревообробка. Тут працюють такі підприємства: філія «Городнянське лісове господарство» ДП «Ліси України», філія «Корюківське лісове господарство», ТОВ «Меблева фабрика», ТОВ «Астра», ПП «Євроліс». Щодо інших галузей це: виробнича – ТОВ «Техсервіс», ТОВ «Аліта Еко», ТОВ «Кодалес», ФГ «СРСКГ»; водопостачання та водовідведення - ПрАТ «Комунальник».

Сфера сервісу. Продовжує розвиток торгова та гастрономічна мережа. Серед найбільших представників цього напрямку є: Сновське міське споживче товариство, ТОВ «АТБ-маркет», ТОВ «СеДам», маркет «PROSTOR». Попит жителів громади сприяє розвитку мережі послуг побутового обслуговування, яка охоплює перукарні, косметичні кабінети, майстерні з ремонту побутової техніки, одягу та взуття.

Банківське обслуговування. У Сновську діє філія Чернігівського обласного управління АТ "Ощадбанк". Відділення Приватбанку не працює. Один раз на тиждень представник обласного відділення веде прийом громадян у відділі соціального захисту населення. Діють відділення національної акціонерної страхової компанії «Оранта» та Центру продажу ПрАТ страхового товариства «Гарантія». У деяких селах є тільки касові термінали.

Інвестиційний потенціал.

Таблиця 1.30 Земельні ділянки для розташування промислових об'єктів Сновської громади станом на 01.01.2024

Короткий опис (до 10 слів) земельної ділянки	Площа земельної ділянки	Кадастровий номер	Цільове призначення	Населений пункт, де розташована ділянка.
Колишня сільгоспхімія	10,1	7425880500:02:000:	для розміщення та експлуатації основних, підсобних та допоміжних підприємств переробної машинобудівної та іншої промисловості.	За межами населеного пункту с.В.Щимель
Вільна ділянка	9,5	7425889200:04:000:	землі промисловості	За межами населеного пункту с.Хотуничі
Вільна ділянка	1,9486	7425810100:03:014:0064	для розміщення та експлуатації основних, підсобних та допоміжних підприємств переробної машинобудівної та іншої промисловості.	В межах населеного пункту м.Сновськ

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Вільна ділянка	5,05	7425882100:02:000:	землі промисловості	За межами населеного пункту с.Займище

Зазначимо, що досі інвестиційного паспорту громади не було розроблено,

Висновки:

1. В економіці Сновської громади переважає, але не домінує сільське господарство. Поважне місце займає сфера послуг, помітні харчова та деревообробна галузі.
2. Помітне місце в економіці громади обіймає залізниця, але її значення зменшується, в т.ч. під впливом наслідків російсько-української війни.
3. В громаді значна кількість ФОПів, чисельність яких доволі значна, домінують підприємці, які працюють у сфері торгівлі та послуг, але частина також працює в промисловості (пилорами).
4. Структура економіки Сновської громади суттєво залежить від надходжень зі сфери державного управління, а не від виробництва та послуг. Такий стан справ потребує змін.
5. Також привертають увагу відносно незначні податкові надходження до міського бюджету від найбільших сільськогосподарських товаровиробників, а також – від промисловості.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ГРОМАДИ

Доходи. Більшість власних надходжень бюджету громади формується за рахунок ПДФО. В 2022 та 2023 рр. його частка збільшилася й становила понад 65% – ймовірно, за рахунок відповідного податку з військових та інших силових структур, в 2024 р. очікується 58%, що лише на 1% менше умовно передвоєнного, 2021 р. Тобто показник повернувся на попередній рівень. Втрати військового ПДФО громада змогла компенсувати за рахунок інших податкових надходжень. Порівняно з 2021 р. збільшилися (в абсолютних та відносних числах) акцизний податок із пального, акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів та (найбільше) – єдиний податок (втім, ймовірно, що це свого роду відображення зростання цін й, відповідно, номінального обігу грошей). Натомість зменшилися обсяги земельного податку, а податку на нерухомість майже не змінилися – надалі залишаються малими. Очікувано скоротилися надходження від орендної плати (вплив ризиків війни). За чотири розмір власних надходжень до міського бюджету майже не змінився, тоді як купівельна спроможність цих коштів зменшилася щонайменше на третину.

Таблиця 1.31 Бюджетоутворюючі податкові надходження Сновської громади (за загальним фондом)

	2021		2022		2023		2024 (план)	
	млн грн	% у заг. обсязі ПН	млн грн	% у заг. обсязі ПН	млн грн	% у заг. обсязі ПН	млн грн	% у заг. обсязі ПН
Податкові надходження (ПН) всього	115,8	100	109,6	100	111,7	100	119,5	100
ПДФО	66,0	57,0	72,0	65,7	73,0	65,3	69,2	57,9

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Акцизний податок з пального	2,8	2,4	0,8	0,7	2,4	2,1	3,6	3,0
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів	1,9	1,6	2,1	1,9	3,1	2,8	3,8	3,2
Рентні платежі	4,8	4,2	5,3	4,9	4,1	3,7	4,2	3,5
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	3,2	2,8	3,1	2,8	2,2	2,0	3,3	2,7
Земельний податок	7,2	6,2	4,1	3,8	3,3	3,0	3,9	3,3
Орендна плата	13,7	11,8	8,8	8,0	7,2	6,4	10,0	8,4
Єдиний податок	16,1	13,9	13,4	12,2	16,4	14,7	21,5	18,0
Інші	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-

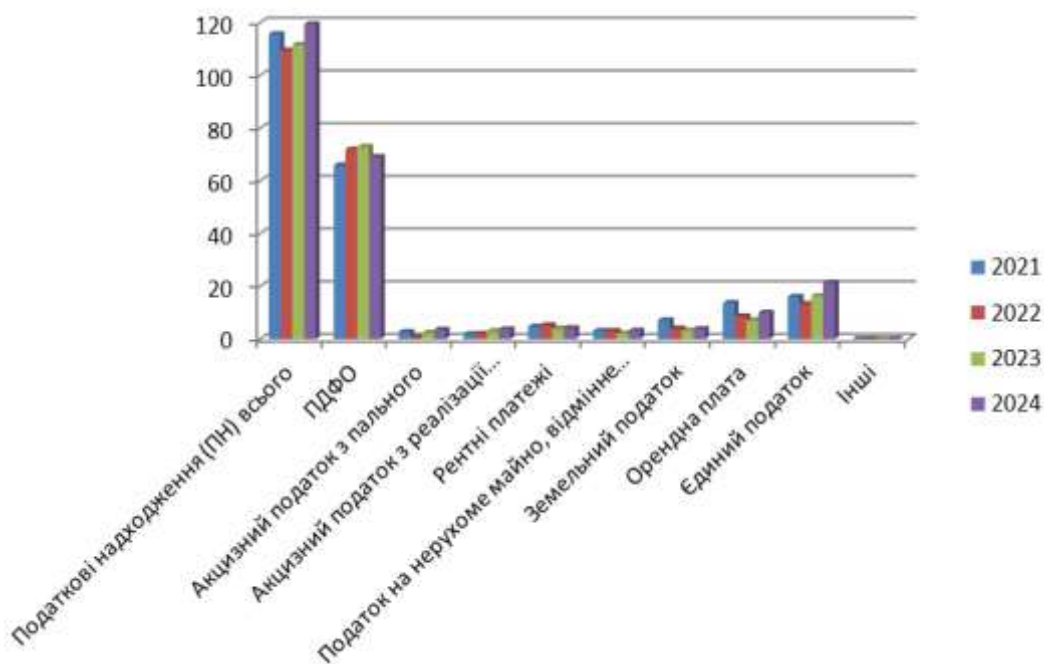

Рисунок 1.11 Бюджетоутворюючі податкові надходження Сновської громади (за загальним фондом)

В цілому структура податкових надходжень змінилася мало. З позитивного – помітне збільшення обсягів єдиного податку та його частки в наповненні бюджету, що засвідчує стійкість мікро та малого бізнесу громади.

Видатки. Війна мало вплинула також на структуру видатків. Найбільшими статтями були й залишилися витрати на освіту та державну управління. Щоправда, якщо частка перших зменшилася на 7%, то других – зросла на 2,6% (при цьому залишається найменшою серед громад-сусідів). Збільшилися витрати на охорону здоров'я – на 2,2%, соціальний захист – 0,7%, економічну діяльність – 2,4%. Втім часта останньої й надалі залишається малою – лише 2,4% у 2024 р.

Таблиця 1.32 Бюджетні видатки Сновської громади (за загальним фондом)

	2021	2022	2023	2024 (план)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

	млн грн	% у заг. обсязі	млн грн	% у заг. обсязі	млн грн	% у заг. обсязі	млн грн	% у заг. обсязі
Освіта	117,2	61,8	111,5	60,5	100,5	55,9	115,2	55,0
Державне управління	26,3	13,9	22,3	12,1	29,5	16,4	34,6	16,5
Охорона здоров'я	8,4	4,4	13,1	7,1	12,9	7,2	13,9	6,6
Культура і мистецтво	12,2	6,4	10,5	5,7	10,9	6,1	12,7	6,1
Соціальний захист, соціальне забезпечення	12,8	6,7	18,6	10,1	13,1	7,3	15,4	7,4
ЖКГ	5,4	2,8	3,3	1,8	3,9	2,2	5,9	2,8
Економічна діяльність	3,2	1,7	1,4	0,7	4,2	2,3	5,0	2,4
Фізична культура і спорт	3,7	2,0	2,8	1,5	2,4	1,3	2,8	1,3
Інша діяльність	-	-	0,4	0,2	1,7	0,9	1,4	0,7
Міжбюджетні трансферти	0,5	0,3	0,5	0,3	0,7	0,4	2,4	1,2
ВСЬОГО	189,7	100	184,4	100	179,8	100	209,3	100

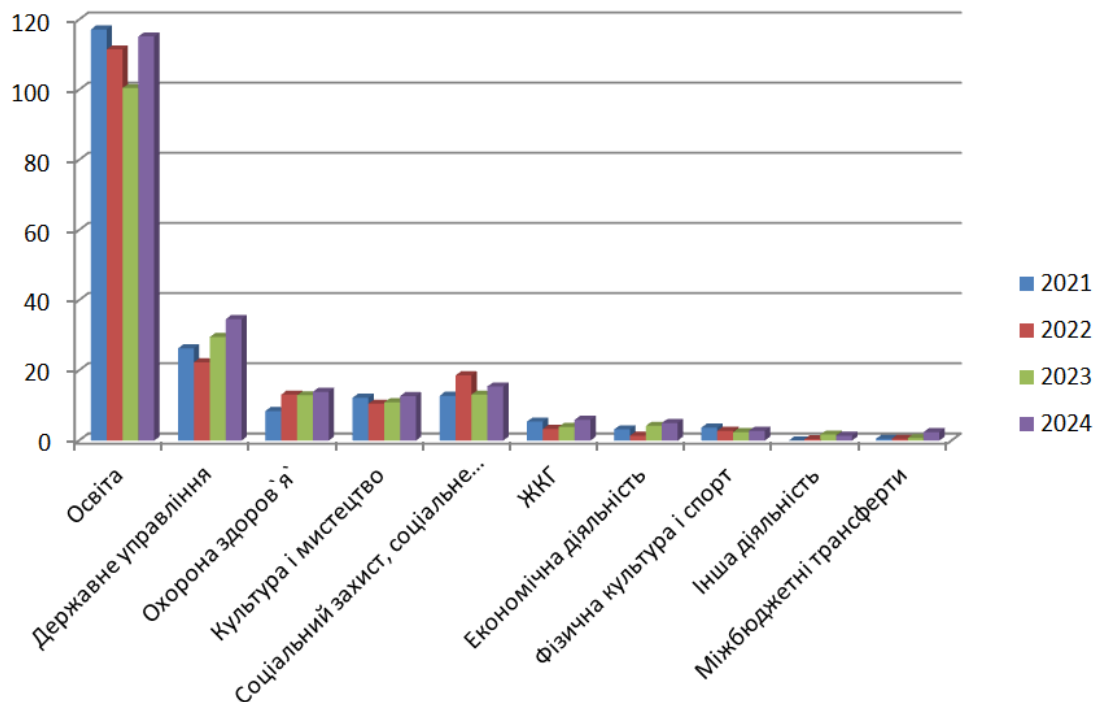

Рисунок 1.112 Бюджетні видатки Сновської громади (за загальним фондом)

Не зазнали змін видатки на ЖКГ, культуру та мистецтво, а на фізичну культуру вони зменшилися. Привертає увагу зростання обсягів та частки міжбюджетних трансфертів у видатках – з 0,3% до 1,2% (потреби оборони).

Фінансова спроможність. За даними порталу Бюджети територіальних громад у 2023 р. надходження до загального фонду бюджету Сновської громади в розрахунку на 1 мешканця (без трансфертів) становили 5307 тис. грн. ³² Це 50-те місце серед громад

³² <https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/16360623127390/sheet0?fbclid=IwAR1pHD2uZwAAFFs5xPOv23-BzW0r1fGc-2kbS4caHaDPyGHubkfojGblPwg>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Чернігівської області, водночас в абсолютних числах – середній показник по області. Водночас за підсумками першого півріччя за цим показником громада посіла 38-е місце по області. Більше того, показник податкоспроможності громади покращився, він став навіть більше, ніж в умовно довоєнний період (хоча й далекий від 1 чи хоча б 0,9). Це сталося всупереч перенаправленню так званого «військового» ПДФО до державного бюджету та засвідчує гарну адаптивну здатність громади.

Таблиця 1.33 Індекс податкоспроможності Сновської громади за роками

2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
0,7	0,7	0,6	0,7

1. За період 2021–2024 рр. сума власних надходжень до бюджету громади в абсолютних числах майже не змінилася. З врахуванням наявної в цей час інфляції це означає скорочення власних грошових ресурсів на третину.
2. Коливання надходжень, що пов'язані спочатку зі зростанням військового ПДФО, а потім його вилученням із місцевого бюджету на користь державного помітно вплинули на обсяги коштів, але громаді вдалося компенсувати нестачу що утворилася за рахунок збільшення надходжень від інших джерел. Більше того, громада навіть дещо покращила показник податкоспроможності.
3. В цілому структура надходжень мало змінилася з умовно передвоєнного часу, щоправда, помітно зросла частка єдиного податку, натомість частка земельного податку зменшилася майже в два рази.
4. У видатковій частині міського бюджету традиційно переважають освіта, соціально-гуманітарна сфера в цілому, державне управління. Структура видатків за 2021–2024 рр. суттєвих змін не зазнала. Позитивним моментом є хоч незначний, але ріст видатків на економічну діяльність.

УПРАВЛІННЯ ГРОМАДОЮ, ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ, ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ТА МЕДІА

Міська рада

До Сновської міської ради восьмого скликання на місцевих виборах 2020 р. було обрано 26 депутатів від 8 політичних партій: 8 депутатів – від політичної партії «РІДНИЙ ДІМ»; по троє депутатів від партій «СЛУГА НАРОДУ», «Наш край», «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ», «Батьківщина»; по двоє депутатів від партій Олега Ляшка, «ЗА МАЙБУТНЄ», «Сила і честь». Визнано повноваження 25 депутатів (не визнано повноваження одного депутата від політичної партії «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ» у зв'язку із достроковим припиненням повноважень депутата та заборонаю діяльності партії). Тож жодна політична сила не має більшості, що добре для розвитку місцевої демократії.

Штатний розпис Сновської міської ради включає 54 працівників апарату та 15 старост. В складі апарату такі підрозділи: відділ бухгалтерського обліку та звітності; сектор з публічних закупівель відділу бухгалтерського обліку та звітності; відділ кадрової та архівної роботи; відділ організаційної роботи, інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю; відділ економічного розвитку та інвестицій; відділ юридичної роботи та взаємодії з правоохоронними органами; відділ земельних відносин та агропромислового розвитку; загальний відділ; відділ житлово-комунального господарства, архітектури, містобудування та транспорту; сектор з питань праці та надзвичайних ситуацій; сектор соціального захисту населення; відділ благоустрою та господарського забезпечення; відділ «Центр надання адміністративних послуг». Крім того, працюють чотири структурні підрозділи з правами юридичної особи: Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту; Служба у справах дітей; Фінансовий відділ; Відділ культури і туризму.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Безпека.

В м. Сновськ розташована 8-ма Державна пожежно-рятувальна частина Корюківського РВ УДСНС України в Чернігівській області.

В Сновську діє відділення поліції №2 Корюківського відділення Національної поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області. Територію громади обслуговують четверо дільничних поліцейських та двоє поліцейських офіцерів громади. В селах Тур`я та Кучинівка працюють поліцейські станції. Від Національної поліції поліцейські громади отримали службові автомобілі.

Добровольче формування територіальної громади (ДФТГ) не створювалося.

У громаді створено та діє дев`ять Пунктів незламності.

Створена інтерактивна мапа громади укриттів (розміщена на офіційному сайті міської ради <http://surl.li/phwhu>). Налічується 13 протирадіаційних укриттів та 22 споруди подвійного призначення та найпростіших укриттів для захисту населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

В цілому, укриттів не вистачає, а існуючі потребують ремонтів.

Системи оповіщення на базі обладнання ІТС-ЛС немає. Оповіщається населення про повітряну тривогу здійснюється через телеграмканал Сновської міської ради та вмикається сирени по місту.

Громадські об'єднання.

Таблиця 1.34 Громадські організації Сновської громади (на 01.01.2024)

Найменування	Населений пункт реєстрації
Громадська організація «Добробут учнів ВПУЛГ м. Сновськ», 37686739	м.Сновськ
Кучинівська громадська організація «Злагода», 36300388	с.Кучинівка
Громадська організація «СПІЛКА ЖІНОК СНОВЩИНИ», 41225896	м.Сновськ
Громадська організація «ПАТРІОТИ СНОВЩИНИ», 41459319	м.Сновськ
Громадська організація «МОДНА ЗОНА», 41434892	м.Сновськ
Громадська організація «УКРАЇНСЬКЕ ПОКОЛІННЯ», 41495761	м.Сновськ
Громадська організація «ШКОЛА МОДЕЛЕЙ «ВН», 41755939	м.Сновськ
Громадська організація «ФУТБОЛЬНИЙ КЛУБ «ТАЙМ», 43018943	м.Сновськ
Організація ветеранів Сновської міської територіальної громади Корюківського району, 36595049	м.Сновськ
Громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону «СНОВЬ», 41543872	м.Сновськ
Громадська організація «Лампа», 43854420	м.Сновськ
Сновський благодійний фонд «Ми разом», 25622553	м.Сновськ
Благодійна організація "БФ "Змінюємо майбутнє" 45019446	м.Сновськ
БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ ГРОМАДИ 45108420	м.Сновськ

Крім того, розпорядженням міського голови від 22.02.2023 № 37 створено Молодіжну раду Сновської територіальної громади при міському голові «Сновська активна молодь» (СМ).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Медіа. На території громади діє одне друковане періодичне видання – газета «Промінь» (колишня районна, видавець – ТОВ «Промінь-Медіа»). Радіо та телебачення не зареєстровані. Інші суб'єкти інформаційного поля – нові медіа. До таких належить сайт Сновської міської ради <https://snovmr.gov.ua/> та її офіційна сторінка у мережі Facebook: «Сновська міська рада Чернігівська область» <https://www.facebook.com/snovskrada>, вона має 4,4 тис. читачі. Також міська рада веде телеграм-канал та має свій канал на YouTube https://www.youtube.com/results?search_query=%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0 (487 підписників).

Втім найпопулярнішою є суспільно-політична сторінка «Сновська громада» – <https://www.facebook.com/groups/snovsk.com.ua>, 17,1 тис., вона суттєво впливає на формування суспільних настроїв у громаді.

Друга за обсягом охоплення у суспільно політичній сфері сторінка «Сновськ – моє рідне місто!» – 7,2 тис. [https://www.facebook.com/groups/464141580274896/?hoisted_section_header_type=recently seen&multi permaLinks=8668228149866157](https://www.facebook.com/groups/464141580274896/?hoisted_section_header_type=recently_seen&multi_permaLinks=8668228149866157)

Третя – «Місто Сновськ» – 8,0 тис. [https://www.facebook.com/groups/114125102524996/?hoisted_section_header_type=recently seen&multi permaLinks=1356692641601563](https://www.facebook.com/groups/114125102524996/?hoisted_section_header_type=recently_seen&multi_permaLinks=1356692641601563)

Четверта – «Наш Сновськ» – 2,8 тис. <https://www.facebook.com/nashsnovsk>

Багато читачів у сторінок оголошень та продажів:

«Оголошення м. Сновськ (Щорс)» – 15,6 тис. <https://www.facebook.com/groups/439805036355500>

«Барахолка Сновськ» – 13,8 тис. <https://www.facebook.com/groups/286977351763376>

«Барахолка Сновськ» – 9,9 тис. <https://www.facebook.com/groups/1780289242301093>

«Сновськ Меблі» – 2,3 тис. <https://www.facebook.com/snovskmebel1>

Також значну кількість читачів мають сторінки:

«Я люблю свій рідний край» – 2,2 тис. <https://www.facebook.com/groups/216468552358605>

«Сновськ-інфо» – 1,9 тис. <https://www.facebook.com/groups/204685621815511>

«Сновськ – історія, події, люди» – 1,3 тис. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100060847901991>

Дві «розкручені» сторінки представляють громадський сектор:

«Молодіжний простір CAM» – 2,2 тис. [https://www.facebook.com/groups/2787111791521686/?hoisted_section_header_type=recently seen&multi permaLinks=4008812842684902](https://www.facebook.com/groups/2787111791521686/?hoisted_section_header_type=recently seen&multi_permaLinks=4008812842684902)

«Громадська організація «Лампа»» – 1,3 тис. <https://www.facebook.com/golampa>

Свої сторінки веде низка освітніх закладів та установ культури, що діють на теренах громади:

Сновське вище професійне училище лісового господарства – 2,3 тис. <https://www.facebook.com/groups/1565833070120734>

Сновський ліцей № 1 – 2,1 тис. [https://www.facebook.com/groups/527327691222212/?hoisted_section_header_type=recently seen&multi permaLinks=1512240396064265](https://www.facebook.com/groups/527327691222212/?hoisted_section_header_type=recently seen&multi_permaLinks=1512240396064265)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

Культурне життя Сновщини. Відділ культури і туризму Сновської міської ради – 1,9 тис. <https://www.facebook.com/snovsk.rbk>

Сновська Централізована Бібліотечна Система – 1,2 тис. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100024244536049>

Сновський центр позашкільної освіти – 1,2 <https://www.facebook.com/rcdut21258>

Сновська музична школа ім. Рахліна – 1,1 тис. <https://www.facebook.com/musicinsnovsk>

Сновський історичний музей - 1,1 тис. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057617192380>

Сновський ліцей № 2 – 974 <https://www.facebook.com/groups/1656064804509347>

Сновський ліцей № 3 – 798 <https://www.facebook.com/groups/392345622676902>

В сумі – понад 10 тис. читачів, що для Сновщини є дуже значним показником

Відзначимо, що найпопулярніших на Сновщині канал YouTube веде відділі культури міської ради: «Сновщина мистецька», 1,26 тис. підписників https://www.youtube.com/results?search_query=%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D0%B1%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8

3 нових YouTube каналів привертає увагу «Молодіжний простір САМ» – 382 підписника, <https://www.youtube.com/@%D0%A1%D0%90%D0%9C-%D0%BE9%D0%B1>

Діє також низка закритих груп у різних соціальних мережах, головне призначення яких – допомога у наданні різного роду господарських послуг.

Висновки:

1. Структура виконавчих органів Сновської міської ради в цілому забезпечує здійснення нею законодавчо закріплених функцій.
2. Підрозділ ДСНС дозволяє забезпечувати безпеку на Сновщині, але його можливостей недостатньо для віддалених старостинських округів.
3. В громаді впроваджується проект поліцейський громади, який, втім, потребує більшої динаміки.
4. Інституції громадянського суспільства на території громади успішно розвиваються, поступово збільшують свою активність. Певною мірою така активізація – відповідь на загрози війни.
5. На території громади виходить друком щотижнева газета. Інші медіа – виключно електронні ресурси – сторінки офіційних організацій, суспільно-політичні, господарські. Це дуже динамічна сфера, що потребує посиленої уваги.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ГРОМАДИ

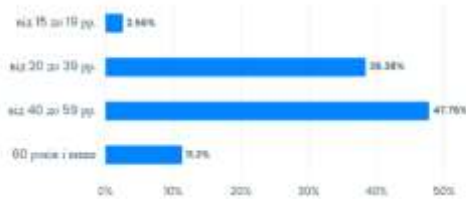
Всього на всі питання анкети відповіли 468 респондентів (максимально – 698). Переважно – середнього віку, економічно та соціально активного віку: респонденти від 20 до 59 р. складають 86,14%. Кількість опитаних старшого віку дещо менше, за їхню реальне частку в населенні громади – 11,3%, замало опитано підлітків від 15 до 19 р. – лише 2,56%. Домінують жінки – 79,32% опитаних. Рівень освіти постійних дорослих членів родин респондентів виявився вищим наявних статистичних показників по громаді – 63,11%, до того маже 12% визначили освіту як неповну вищу, а 30,49% – як середню спеціальну (кількість можливих відповідей – три).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

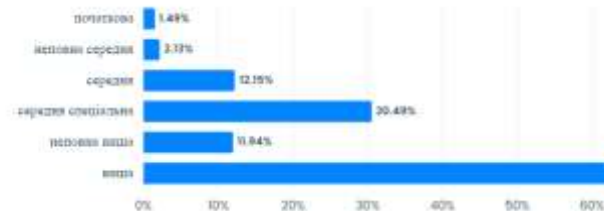
33. Вік

469 з 1642 осіб опитано

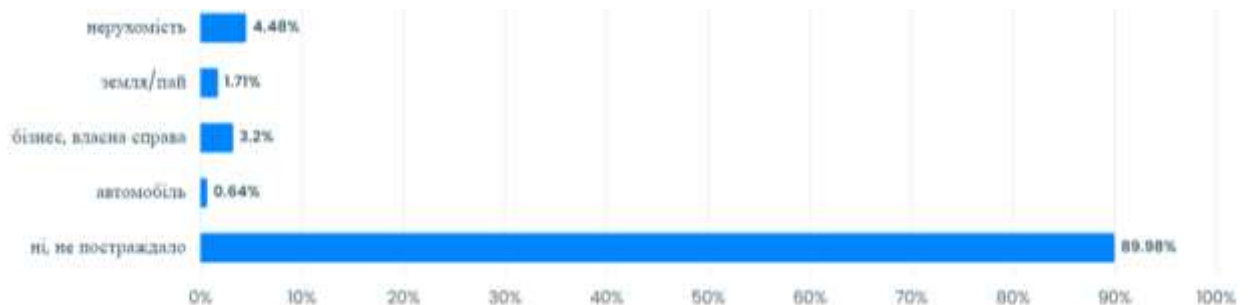

34. Освіта постійних дорослих членів сім'ї

469 з 1642 осіб опитано

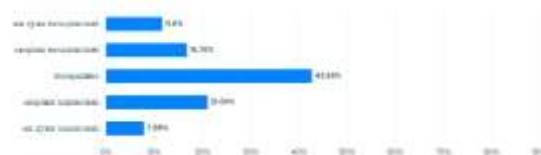
Абсолютна більшість опитаних – мешканці громади: 59,28% зазначили, що вони проживають або ж навчаються у громаді, 5,54% зазначили, що кожного дня ділять своє життя між громадою та іншою місцевістю, ще в 26,23% в громаді проживає частина родини. Понад 20 років проживає в громаді 83,16% респондентів, від 11 до 19 – 10,66%, від 4 до 10 – 10,66%. Водночас серед опитаних, 4,83%, – ВПО (23 людини). Це означає, що більшість ВПО – насправді переселенці в межах громади. Домінуюча більшість опитаних має нерухомість у громаді: 73,55% – дім, 15,78% – квартиру, інші – орендують житло. Тобто результати опитування не можна вважати репрезентативними щодо статевовікової структури громади. Вони відображають думки та оцінки переважно соціально-економічно активної частини населення з наголосом на жіночій складовій мешканців громади. З огляду на умови російсько-української війни суттєво, що помітно представлена позиція ВПО. Також відмітимо, що серед респондентів є постраждалі від воєнних дій: нерухомість – 21 людина, земля/пай – 8, бізнес, власна справа – 15, автомобіль – 3. Тобто в сумі – понад 10% опитаних зазнали не лише психологічного, але й матеріальних збитків.

Відносна більшість, 42,69% , посередньо ставляться до факту свого проживання в громаді. При цьому частка задоволених та незадоволених майже однакова – 28,94% на 28,56%. При цьому 44,82% не хочуть проживати в іншому місці, поза громадою, навіть якщо б можливість переїхати існувала. Водночас 40,14% хотіли б скористатися такою можливістю, а 15,04% ставляться до зазначеної перспективи посередньо.

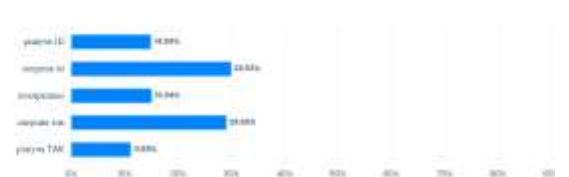
1. Загалом насильств Ви задоволені чи незадоволені тим, що ПРОЖИВАЄТЕ В НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ?

469 з 1642 осіб опитано

3. Якби б у вас була така можливість, чи хотіли б Ви кудись ПЕРЕЇХАТИ – проживати в іншому місці, поза нашою територіальною громадою?

469 з 1642 осіб опитано

Понад дві третини опитаних (66,76%) респондентів, що канали зв'язку, між керівництвом громади та мешканцями, не забезпечують ефективний та швидкий потік інформації. Протилежної думки дотримуються 33,24% учасників анкетування. При цьому 40,3% опитаних вважають, що влада громади або взагалі не інформує, або скоріше не

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

інформує мешканців, а 37,93% – що влада громади інформує про свою діяльність посередньо, лише 21,78% – дуже добре або скоріше інформує.

Безумовними лідерами щодо способів інформування є офіційна веб-сторінка ради та соціальні мережі – 60,3% та 54,73% відповідно (з трьох відповідей). Збори та особисті зустрічі отримали майже вдвічі менше відповідей – 35,62%. Для 26,22% опитаних найзручнішим способом групи в месенджерах, а для 17,84% – місцеві ЗМІ. Найменш популярні дошки оголошень.

72,73% опитаних вважають що органи місцевого самоврядування або взагалі не інформує про реальні вплив та важливі рішення органів місцевого самоврядування, протилежної думки – 8%, інші – посередньо.

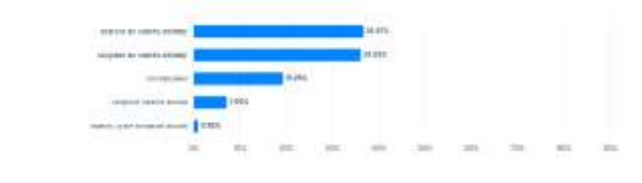
6. Чи, на Вашу думку, органи місцевої територіальної громади мають РЕАЛЬНИЙ ВПЛИВ на важливі рішення, що приймаються органами місцевого самоврядування, чи вони здебільшого такого впливу?

042 з 1042 осіб опитано

8. Чи, на Вашу думку, органи місцевої територіальної громади мають РЕАЛЬНИЙ ВПЛИВ на важливі рішення, що приймаються органами місцевого самоврядування, чи вони здебільшого такого впливу?

042 з 1042 осіб опитано

45,43% респондентів вважає, що влада громади не проявляє зацікавлення ідеями та ініціативами, що йдуть від жителів, 42,03% ухилились від відповіді, на думку 12,56% – сприяє. Дещо краща оцінка співпраці з громадськими організаціями. Тут найбільша частка відповідей «середня» – 28,68%. Водночас відповіді «слабка» та «дуже слабка» переважають – 33,95%, тоді як позитивних («дуже добре» та «добре») – 22,43%.

7. Просимо зазначити, чи на Вашу думку ВЛАДА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ в цілому

042 з 1042 осіб опитано

8. Як у цілому Ви оцінюєте співпрацю нашої територіальної громади з громадськими організаціями? Чи це співпраця?

042 з 1042 осіб опитано

Наступні питання стосувалися оцінки якості окремих галузей, що складають основу життя на території. З'ясувалося, що понад половина опитаних, 58,60%, задоволені якості питної води («дуже добре» та «скоріше добре»), незадоволених 16,72%. Значно гірше – оцінка каналізації, понад чверть, 25,64%, про неї нічого не знають, оцінка «посередньо» – в 31,53% випадків, задоволені – 19,27% опитаних, незадоволених – 23,56%. Так само оцінка «посередньо» переважаю що стану навколишнього природного середовища – так вважає 42,11% респондентів. Частка незадоволених та задоволених суттєво не відрізняється, але задоволених все ж таки більше – 24,88% та 29,83%. Стан громадських місць оцінений переважна на «посередньо» – 43,86% відповідей, при цьому третина опитаних мешканців задоволені («скоріше добре» та «дуже добре») – 33,50%, незадоволених («скоріше погано» та «дуже погано») 19,30%. Ставлення до функціонування системи вивозу сміття позитивне – 61,06% схвальних відповідей, при цьому незадоволених – менше 5%, а оцінку «посередньо» поставили 21,09% респондентів. Доступність укриттів оцінена критично – 47,52% опитаних вважає, що вона або «погано», або «скоріше погано», ще 29,51% відповідей – «посередньо», схвальних – лише 11,17%.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

9. Як Ви оцінюєте У НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ в поточній ситуації:

628 z 1642 osób odpowiedziało

Наступний блок питань стосувався дорожньо-транспортної інфраструктури та зв'язку. Можливість скористатися послугами транспорту сприймається негативно – «дуже погано» та «погано» вважає 60,39% опитаних мешканців громади, 24,03% вважають, що вона посередня, а задоволені – 8,28%. Ще гірше оцінки якості дорожнього покриття – 82,31% негативних відповідей та 16,07% «посередньо», позитивних – лише 1,62%. Подібна (але не настільки гостра) тенденція спостерігається у випадку оцінки якості мостів – 59,59% респондентів незадоволені нею, 28,41% ставляться посередньо, а позитивно – близько 5%. Сприйняття якості сучасного зв'язку інше – однаковий відсоток, 40,75%, респондентів вважає, що він посередній. При цьому якість швидкісного Інтернету оцінена трохи краще, за якість мобільного зв'язку – 38,96% позитивних відповідей для першого та 32,95%.

10. Як Ви оцінюєте У НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ в поточній ситуації:

616 z 1642 osób odpowiedziało

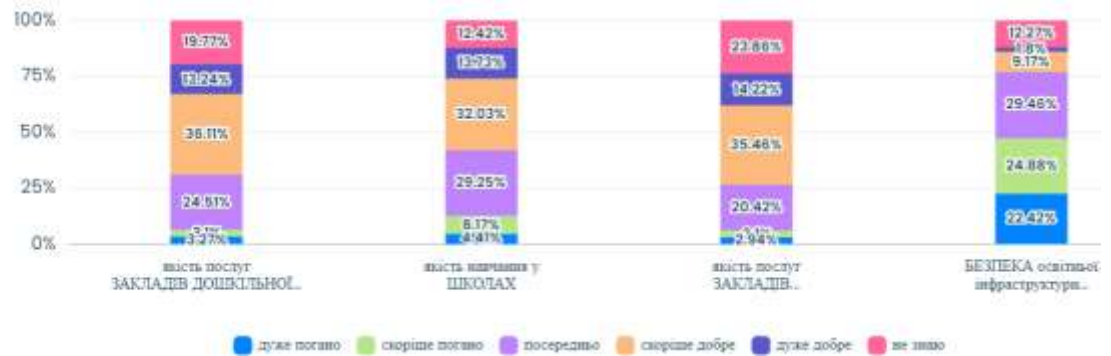
Якість послуг системи освіти громади сприймається опитаними мешканцями переважно позитивно. Характерна риса відповідей щодо освіти – доволі значна частка «не знаю» – від 12,27% (питання безпеки) до 23,86% (якість послуг закладів позашкільної). Тож 60,62% вважають якість послуг закладів дошкільної освіти «скоріше добрими» або «добрими», середніх шкіл – 61,28%, позашкільної – 49,68% (за найвищого показника щодо відповідей «не знаю»). Кількість відповідей «посередньо» також співмірна – 24,51%, 29,25%, 20,42% відповідно. На загальному тлі невеликої кількості негативних відповідей дещо вищий цей показник щодо середніх шкіл 12,58% тоді як у дитячих садочків – 6,37%, а в позашкільній – 6,04%. Щодо стану безпеки освітньої інфраструктури – це єдина складова системи, де характер відповідей інший. Домінують оцінки «дуже погано» та «погано» – в сумі 47,3% за 29,46% відповідей «посередньо», позитивних лише 10,87%.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

11. Як Ви оцінюєте У НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ в поточній ситуації:

612 z 1642 osób odpowiedziało

Наступне питання стосувалося сфери соціальних послуг та з охорони здоров'я. З усіх їх складових безумовно позитивно сприймається лише діяльність аптек – 52,16% респондентів оцінили її на «скоріше добре», а 23,26% «дуже добре», при цьому частка «посередньо» склала 18,94%, а незадоволених – лише 4,65%. У відповідях респондентів на питання щодо підтримки громадою установ соціального захисту – значна частина належить «не знаю». Найбільш утаємниченою виявилися підтримка громадою установ соціального захисту ветеранів та ВПО – 44,02% та 39,20% відповідей відповідно. Втім щодо захисту сімей та дітей, похилого віку та хворих, осіб із інвалідністю також показники суттєві – 27,74%, 21,10% та 30,23%. При цьому під час оцінки установ соціального захисту відносно перевагу мають відповіді «посередньо»: 33,22% – сімей та дітей, 33,22% – осіб похилого віку та хворих, 28,90% – мешканців із інвалідністю, 24,25% – ветеранів, 24,75% – ВПО (частка негативних відповідей становить 20,10%, 30,07%, 29,57%, 22,93%, 12,79% відповідно).

12. Як Ви оцінюєте У НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ в поточній ситуації:

602 z 1642 osób odpowiedziało

До соціальної сфери дотично також питання щодо психологічної підтримки мешканців громади. 43,36% опитаних мешканців громади зазначили – їм важко відповісти, чи мають вони доступ до психологічної підтримки в громаді. 39,37% зазначили, що не мають його, на думку 17,28% – мають.

Наступне питання стосувалося оцінки діяльності закладів культури та спорту – в цілому вони позитивні: 49,58% відповідей «дуже добре» та «добре» стосовно діяльності будинків культури, 62,35% – бібліотек, 52,60% – можливостей займатися спортом, 46,72% – доступність дитячих майданчиків. Оцінка «посередньо» становить 27,56%, 16,99%, 23,36% та 33,61% відповідно, негативна – 8,74%, 4,53%, 15,30%, 14,11%. Такі показники співмірні з традиційно високими оцінками діяльності сфери освіти. При цьому найстриманіше оцінка доступності дитячих майданчиків.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

14. Як Ви оцінюєте У НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ в поточній ситуації:

595 z 1642 osób odpowiedziało

49,24% респондентів вважають, такі громадські місця, як парки, дитячі майданчики є доступними та безпечними для користування. Протилежної думки дотримуються 19,50% опитаних, для 31,26% «важко відповісти».

Наступне питання оцінки розвитку підприємницького середовища на теренах громади та зайнятості населення. Доступність робочих місць 48,54% опитаних визначили як «дуже погано», 30,87% – «скоріше погано», що в сумі склало 79,41%. Частка позитивних відповідей склала 1,54%, «посередньо» – 12,52%. Щодо можливостей вести бізнес, то 26,07% про це не знають, водночас негативно оцінюють таку перспективу 41,51% респондентів, 25,90% – на «посередньо», доля позитивних відгуків склала 6,51%. Така саме структура відповідей щодо можливостей вести сільськогосподарську діяльність: 27,27% про це не знають, 28,47% налаштовані негативно, 27,62% – нейтрально. Втім є відмінність – 16,64% позитивних відгуків (тобто – у два з половиною рази більше щодо бізнесу). Про можливості підтримки громадою підприємців та фермерів нічого не чула майже половина опитаних 48,37%. Оцінили її негативно 29,33%, посередньо 16,81%, позитивно – 5,49%. При цьому оцінка наявності магазинів та різноманіття послуг (тобто – сфери підприємництва) – висока: 62,43% та 53,16% відповідно, оцінка «посередньо» становила 31,73% та 33,96% відповідно, негативних відгуків лише 4,97% та 11,49% відповідно. В цілому магазини оцінили дещо краще, ніж послуги.

16. Як Ви оцінюєте У НАШІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ в поточній ситуації:

583 z 1642 osób odpowiedziało

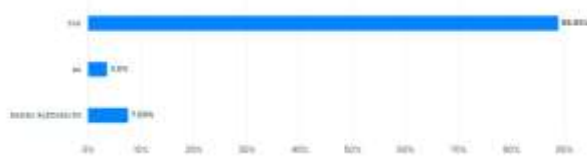
На думку 88,85% респондентів нинішня воєнна ситуація вплинула на їхнє економічне становище. При цьому переважна більшість, 57,81% негативно оцінили свою здатність знайти роботу або вести бізнес за нинішніх умов.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

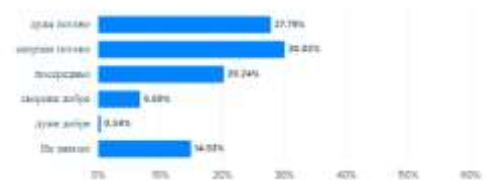
17. Чи вплинула найгірша воєнна ситуація на Ваше економічне становище?

1081 з 1042 осіб опитаних

18. Як би Ви оцінили свою здатність знайти роботу або вести бізнес за нинішніх умов?

1083 з 1042 осіб опитаних

Серед найбільших проблем/негативних аспектів життя в громаді у поточній ситуації найчастіше згадуються дороги (найчастіше), брак робочих місць, корупція, стан укриттів, стан безпеки, виїзд за кордон працездатного населення, а також, влада, кордон із агресором, транспортне сполучення.

Серед найважливіших інвестицій (будівництво, реконструкція, відбудова, тощо), що мають бути здійснені в громаді першочергово названі такі: реконструкція очисних споруд (найбільше відповідей), ремонт доріг, будівництво укриттів (Сновський ліцей № 1, для дитячого садочку у м. Сновськ).

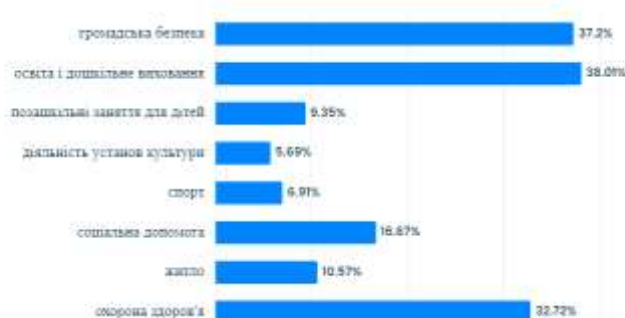
Серед найважливіших заходів, що не пов'язані з капітальними видатками, названі такі: соціальна допомога (найбільше), навчання, відкриття соціальної пральні, консультації, автобус для перевезення пасажирів по селах, Центр розвитку для дітей раннього віку, Центр спілкування для родин військових, психологічна робота з сім'ями загиблих, їх соціальна підтримка, Центр реабілітації для ветеранів, вільний час молоді, волонтерський хаб для дружин військових.

У відповідь на питання що треба зробити після завершення війни, аби люди, особливо молодь, захотіли залишитися чи повернутися до громади, найбільше відповідей – створення робочих місць. Серед інших – забезпечити молодь роботою з достойною зарплатою та житлом, безпека та безпечна розвинута інфраструктура, екологія, дороги.

Кілька сфер діяльності респонденти визначили як такі, що повинні мати особливу підтримку, а саме: підтримка ЗСУ (найбільше), освіта та дошкільне виховання, громадська безпека, охорона здоров'я, дорожня інфраструктура. Значна частина відповідей щодо соціальної допомоги, житла, утримання громадських місць, позашкільля, водопостачання.

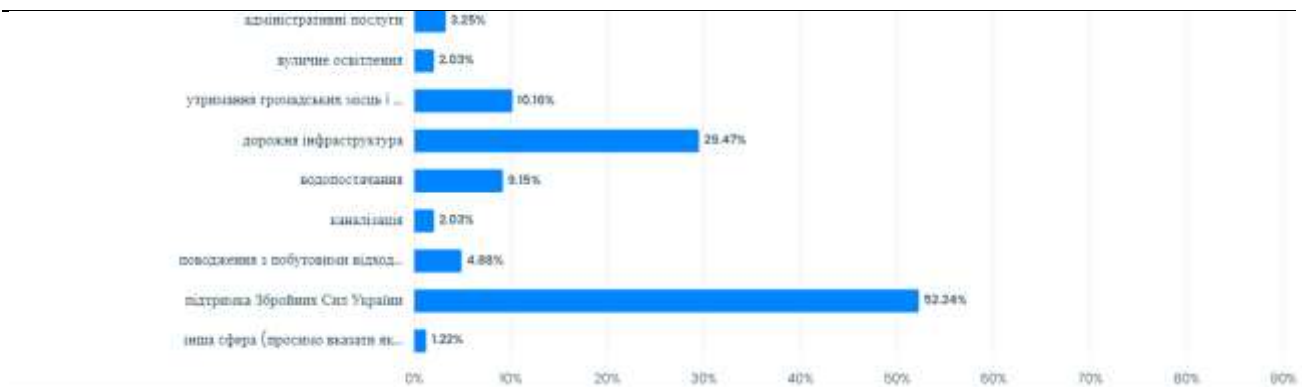
23. Тепер територіальна громада реалізовує багато різних завдань, пов'язаних із забезпеченням безпеки, наданням підтримки нужденним, наданням різноманітних послуг мешканцям, а також підтримкою Збройних Сил України. Деякі з них можна визначити як важливіші. Які сфери, на Вашу думку, повинні мати особливу ПІДТРИМКУ?

482 з 1042 осіб опитаних

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

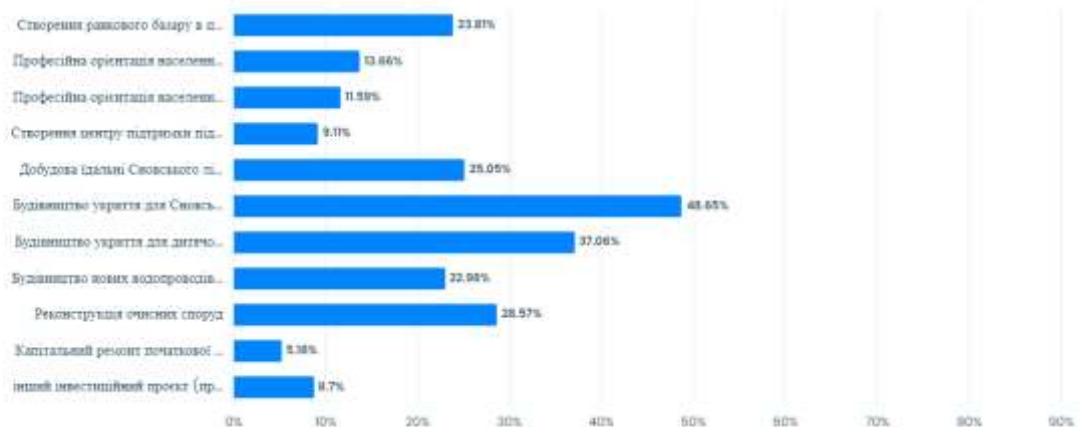
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Серед інвестиційних проєктів, що заплановані у громаді, найважливішими названі такі: будівництво укриття для Сновського ліцею № 1 (найбільше відповідей – майже половина), також – для дитячого садочку в Сновську (понад третину), дещо менше (близько чверті) – реконструкція очисних споруд, створення ранкового базару в Сновську, добудова їдальні Сновського ліцею № 3 будівництво нових водогонів. Також привертає увагу значна (понад 10%) часта відповідей щодо професійної орієнтації населення та ВПО шляхом створення деревообробного коворкінгу та кулінарного хабу.

24. Нижче наведено кілька інвестиційних проєктів, запланованих у Громаді. Укажіть, які з них, на Вашу думку, є найважливішими для покращення умов життя в нашій громаді?

483 з 1042 осіб відповіді

Роботу екстрених служб (міліції, пожежної охорони, швидкою допомоги) 40,79% визнали «посередньо», водночас 38,29% – позитивно, негативних відповідей 14,40%.

Низка питань стосувалася пристосованості інфраструктури до воєнних загроз. Результати такі: 76,15% опитаних вважають, що освітня інфраструктура захищена недостатньо, а 52,51% не відчувають себе у безпеці під час користування медичними закладами. Щоправда при цьому 18,89% та 27,82% респондентів не змогли визначитися з відповіддю.

26. Чи достатньо захищена освітня інфраструктура (школи, дитячі садки) у Вашій місцевості від воєнних загроз?

47% з 1042 осіб відповіді

27. Чи відчуваєте Ви себе в безпеці, користуючись місцевими медичними закладами (поліклінікою, лікарнею, амбулаторією)?

47% з 1042 осіб відповіді

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

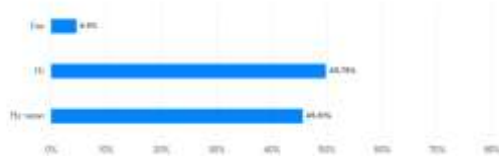
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

На думку 49,79% респондентів медична інфраструктура громаді на випадок надзвичайних ситуацій (наприклад, нападів, евакуації) підготовлена не належним чином, а 45,61% відповіли – не «знаю». Позитивних відповідей лише 4,6%.

Так само 45,61% опитаних відповіли, що в їх місцевості немає укриттів, шелтерів або інших притулків на випадок надзвичайних ситуацій. 30,54% зазначили, що є, близько чверті – не знають.

28. Чи належним чином у Вашій громаді підготовлена медична інфраструктура до надзвичайних ситуацій (наприклад, нападів, евакуації)?

478 з 962 особи опитані

29. Чи є у Вашій місцевості укриття, шелтери або інші притулки на випадок надзвичайних ситуацій?

478 з 962 особи опитані

На запитання які б заходи могли покращити відчуття безпеки в місці Вашого проживання найбільше відповідей отриманих відповідей – укриття. Далі – закінчення війни, система оповіщення, безперебійна робота зв'язку, РЕБ та ППО, автотранспорт для евакуації населення.

В цілому за результатами проведеного анкетування можна зробити такі узагальнення.

Опитані стримано ставляться до факту свого проживання в громаді, сприймають його як даність, водночас значна частка замислюється над переїздом за сприятливих для обставин. Отже, необхідно сформувані та просувати привабливі чинники.

В громаді відчутна проблема комунікації між місцевою владою та її мешканцями – засобів та методів що застосовують нині недостатньо.

Безумовне лідерство для отримання інформації мешканцями – за електронними засобами, вони потребують урізноманітнення та цільового спрямування. Втім особисті зустрічі також є дуже ефективними.

Значна частка мешканців громади не залучена до її громадського життя, як наслідок – відчуває брак можливостей свого впливу на прийняття рішень та реалізації власних ініціатив. Потребує нових засобів залучення.

Респонденти найвище високо оцінили якість питної води, а наявні негативні оцінки (меншість) вимагають локалізації на місцевості. Водночас очевидною проблемою є стан каналізації (або ж її відсутність).

Мешканці стримано позитивно оцінюють стан довкілля та громадських місць, значна частка негативних оцінок вимагає локалізації наявних проблем.

Вивіз сміття з домогосподарств – очевидний успіх громади, потребує розвитку (сортування).

Брак укриттів та стан наявних – одна з найбільших проблем громади.

Стан доріг, мостів, транспортного сполучення оцінюється негативно, це один із найбільших соціальних подразників. На відміну від сучасних засобів зв'язку – Інтернету та мобільного, якість яких сприймається позитивно.

Діяльність сфери освіти сприймається позитивно. Однак привертає увагу помітна частка негативних відповідей стосовно шкіл, що вимагає детальнішого вивчення питання. Пріоритетної уваги вимагає стан безпеки освітньої інфраструктури.

Значна частка опитаних мало обізнана чи взагалі не обізнана з діяльністю установ сфери соціальних послуг, що вимагає кращого інформування про їхні можливості. Щодо

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

оцінки якості – вона стримана, але невдоволення теж відчутно. Єдина сфера, що сприймається безумовно позитивно, – це аптеки. Тобто, приватна сфера – найефективніша, там, де можливо, її необхідно залучати до надання послуг (в т.ч. – соціальних).

Діяльність у сфері культури сприймається мешканцями громади майже так само позитивно, як освіти, що варто вважати досягненням громади. Втім є застереження – щодо локалізації проблем, пов'язаних із можливостями займатися спортом, а також доступністю дитячих майданчиків.

Респонденти негативно сприймають доступність робочих місць, а водночас – ведення бізнесу та сільського господарства, а також свою спроможність їх вести. При цьому значна частка опитаних не обізнана щодо можливостей підтримки підприємництва. Тобто громада потребує більших зусиль для роботи з мешканцями на цьому напрямі. При тому, що діяльність наявного бізнесу сприймається позитивно.

Серед першочергових інвестиційних проєктів названі такі: очисні споруди, дороги, укриття.

Серед найважливіших заходів – соціальна підтримка цільових категорій громадян, таких як діти, молодь, військові, ветерани, родини загиблих.

Для післявоєнного розвитку громади, на думку опитаних, першочергове значення матимуть створення робочих місць із гідною зарплатою, забезпечення житлом, безпека, стан довкілля.

Серед сфер, що тепер вимагають пріоритетної підтримки: ЗСУ, освіта, в т.ч. позашкільна, безпека, дорожня інфраструктура, утримання громадських місць, водогони.

Під час опитування висловлено низку проєктних ідей: реконструкція очисних споруд. Спорудження ранкового базару у Сновську, будівництво укриттів, насамперед, у закладах освіти, створення деревообробного коворкінгу та кулінарного хабу.

Респонденти дуже критично оцінили стан інфраструктури (укриття, система оповіщення та ін. складові), що покликана зменшити негативний вплив надзвичайних ситуацій, в т.ч. – воєнних загроз. Вона вимагатиме першочергового розвитку.

Розділ 2. SWOT-аналіз

SWOT-аналіз – метод стратегічного планування, що базується на встановленні зв'язку між характерними для Сновської громади внутрішніми сильними та слабкими сторонами та зовнішніми можливостями та загрозами, результати якого в подальшому використовуються для визначення системи стратегічних та оперативних цілей розвитку територіальної громади.

Результати SWOT-аналізу Сновської громади отримані за допомогою двох сполучених способів. Перший – матеріали засідання робочої групи з розробки стратегії та представників зацікавлених сторін. Тоді фокус-групам було запропоновано здійснити галузевий SWOT-аналіз за такими напрямками: адміністрація громади, інфраструктура та просторове планування, економіка, природне середовище та туризм. За підсумками роботи було проаналізовано п'ять зазначених сфер. Надалі отримані результати використовувалися як одне з джерел для проведення зведеного SWOT-аналізу.

Другий – зведений SWOT-аналіз після формулювання стратегічного бачення – відповідно до його змісту. Остаточне визначення факторів спиралося на дані соціально-економічного аналізу. Отримані результати співставлялися з даними анкетування мешканців, а також даними галузевого SWOT-аналізу, що істотно вплинуло на перелік факторів. Чисельність виявлених таким чином факторів коливалась від десяти («загрози») до

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

п'ятнадцяти («Сильні сторони», «слабкі сторони»), дванадцяти – у випадку «шансів (можливостей)». Надалі підготовлені матеріали обговорювалися з робочою групою та були відкориговані. Зокрема, уточнені деякі формулювання, а фактори, що зайняли найнижчі місця в рейтингу важливості – видалені з таблиці SWOT-аналізу як несуттєві.

Отже, процес підготовки SWOT-аналізу проходив у кілька етапів за участю представників неурядових організацій, підприємств, різноманітних комунальних інституцій, а також мешканців, які представляють різні соціальні групи (підприємці, фермери, пенсіонери).

Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Сновської громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Сновська громада відрізняється значною площею (1283 км²) та чисельністю населення (21 тис.), розгалуженою соціально-гуманітарною інфраструктурою 2. Тривалі традиції управління територією, досвідчений адміністративний персонал, суттєвий досвід роботи з міжнародними донорами 3. Відносна близькість до Чернігова (1 год. на дорогу) та Києва (3 год.) 4. Працює локомотивне депо «Сновськ» (ТЧ-12), що здійснює ремонт та технічне обслуговування локомотивів, в т.ч – паровозів 5. Значні природні ресурси: 33% території – ліси, 71 водойма, пойма річки Снов – частина Смарагдової мережі, лікувальне повітря хвойних лісів 6. В громаді діє унікальне для України вище професійне училище лісового господарства 7. Завдяки відкриттю Дія Центру рівень надання адміністративних послуг мешканцям – один із найкращих у регіоні 8. Мікровиробництво, переробка та збут власної (в т.ч. крафтової) сільгосппродукції, а також послуг має тенденцію до зростання 9. Добре налагоджені горизонтальні зв'язки мешканців через соціальні мережі 10. Збільшення населення, відповідно – споживачів послуг за рахунок військовослужбовців ЗСУ 11. Поширена оригінальна поліська субкультура з давніми елементами: говірка, пісні, побут, кухня 12. Працює сектор митного оформлення на експорт № 2 (суміжні служби ветеринарного та фітосанітарного контролю) МП Сновськ 13. Модернізований комплекс ДЮСШ у Сновську	1. Стійке зменшення населення громади за показниками природного приросту та міграції, мала його щільність 2. Брак трудових ресурсів робітничих професій через мобілізацію чоловіків та виїзд за кордон, водночас – брак робочих місць у цілому 3. Зменшення обсягів традиційного виробництва, зокрема, у лісовій галузі, а також падіння туристичних послуг за російсько-української війни 4. Незадовільний стан доріг між населеними пунктами громади (крім Р83) 5. Брак укріплень – як у закладах освіти, так і загальних 6. Домінуюча пасивність мешканців громади до її справ на тлі браку ефективних комунікацій між ними та владою 7. Брак централізованого водопостачання, майже повна відсутність водовідведення у сільській місцевості, а очисні споруди у Сновську в аварійному стані 8. Робота з термосанації будинків бюджетної сфери лише розпочалася, енергоменеджмент у громаді не запроваджено 9. Брак містобудівної документації та просторового розвитку 10. Брак цифровізації процесів управління громадою, ГІС громади не розроблена 11. Захаращеність водних об'єктів громади (річки, озера, ставки, колодязі) 12. Лише м. Сновськ та три ближніх села охоплені централізованим збором ТПВ, а наявне сміттєзвалище в аварійному стані 13. Періодичні загорання родовищ торфу, що спричиняє лісові пожежі, погіршення якості повітря
Шанси (можливості)	Загрози
1. Поширення доступу України до програм ЄС як країни-кандидата 2. Екстрена підтримка міжнародними донорами напрямів безпеки, ВПО, підприємництва, фермерства, ін.	1. Північ громади – латентна лінія фронту (кордон – 42,9 км) із РФ (знищення низки сіл, замінування, забруднення довкілля, постійний стрес населення) 2. Затягування російсько-української війни на

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

3. Тенденція до збільшення внутрішніх та світових цін на аграрну продукцію 4. Діяльність загальнодержавних програм та за міжнародної участі з відновлення й розвитку територій, окремих галузей 5. Значні ресурси, що виділяють в Європі та світі на розвиток відновлювальної енергетики та захист довкілля 6. Стрімкий розвиток інформаційних технологій 7. Ріст попиту на деревину та вироби з неї 8. Посилення інтересу до міжмуніципального співробітництва в середині країни та міжнародного	невизначений термін – скерування переважної більшості державних ресурсів на оборону країни 3. Прагнення держави до централізації фінансів, що призводить до зменшення ресурсів громади 4. Невпевненість бізнесу розвинутих країн у безпеці капіталовкладень в Україні 5. Значні коливання цін на енергоносії через низку воєнних конфліктів у світі з тенденцією до їх підвищення 6. Реалізація низки реформ у країні, що є значними соціальними подразниками (освіти, охорони здоров'я, пенсійного забезпечення тощо) 7. Тяжіння великих міст та країн ЄС як привабливих ринків праці для мешканців громади 8. Політичний вплив на розподіл державної підтримки місцевому самоврядуванню 9. Світова тенденція до змін клімату, що вимагає суттєвих змін у веденні сільського господарства

SWOT-матриця

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Сновської громади. Зазначені взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики, протидії й ризики, що є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу.

Переваги

За допомогою матриці зв'язків між внутрішніми чинниками в частині сильних сторін та зовнішніми впливами – можливостями, визначаються найперспективніші аспекти, які краще за інших сприймають вплив зовнішніх факторів та дають сильніший поштовх соціально-економічному розвитку громади.

Виклики

Матриця зв'язків будується на співставленні слабких сторін та зовнішніх позитивних можливостей, що дозволяють зменшити вразливість та подолати слабкі сторони (внутрішні фактори) через використання можливостей (зовнішні фактори).

Протидії

Матриця зв'язків між сильними сторонами та загрозами дозволяє визначити найефективніші сильні сторони (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу за впливу негативних зовнішніх факторів – загроз. Тобто шляхи нівелювання загроз, що виникатимуть під час подальшої реалізації планів розвитку громади.

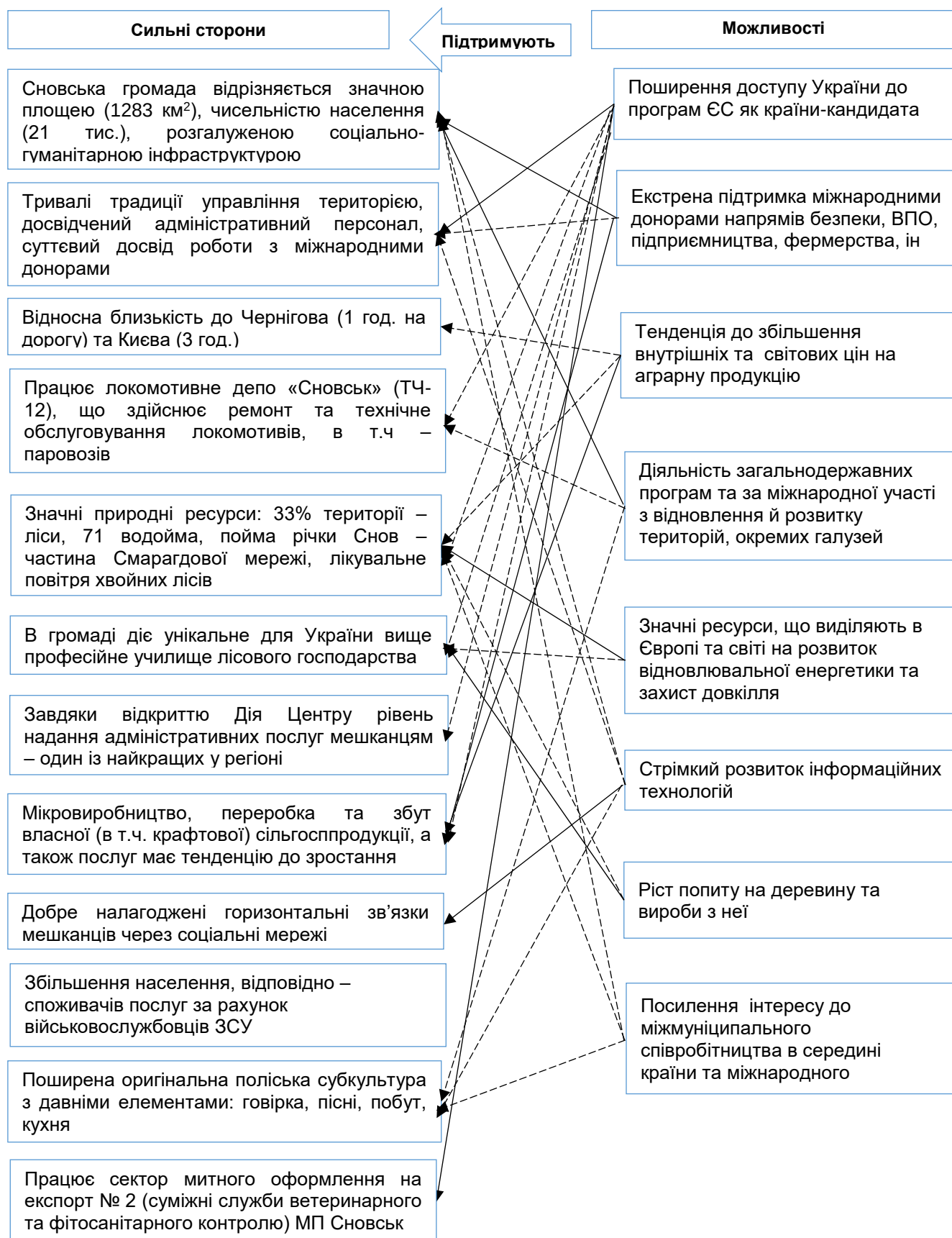
Ризики

Матриця зв'язків між слабкими сторонами та загрозами дозволяє визначити найвразливіші місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу за впливу негативних зовнішніх факторів – загроз, тобто найімовірніші ризики під час подальшій реалізації планів розвитку громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

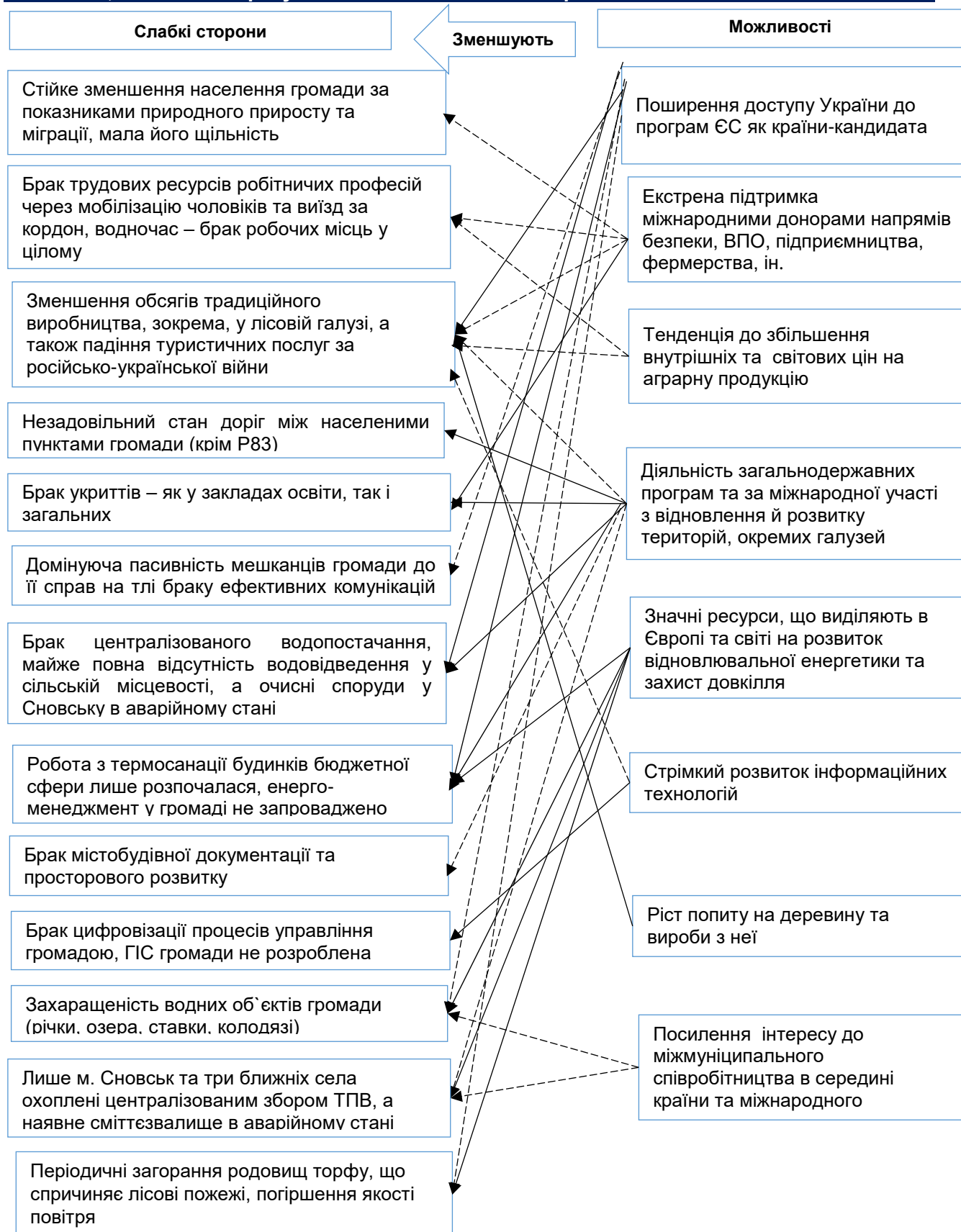
ПЕРЕВАГИ визначені в результаті аналізу сильних сторін та можливостей

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

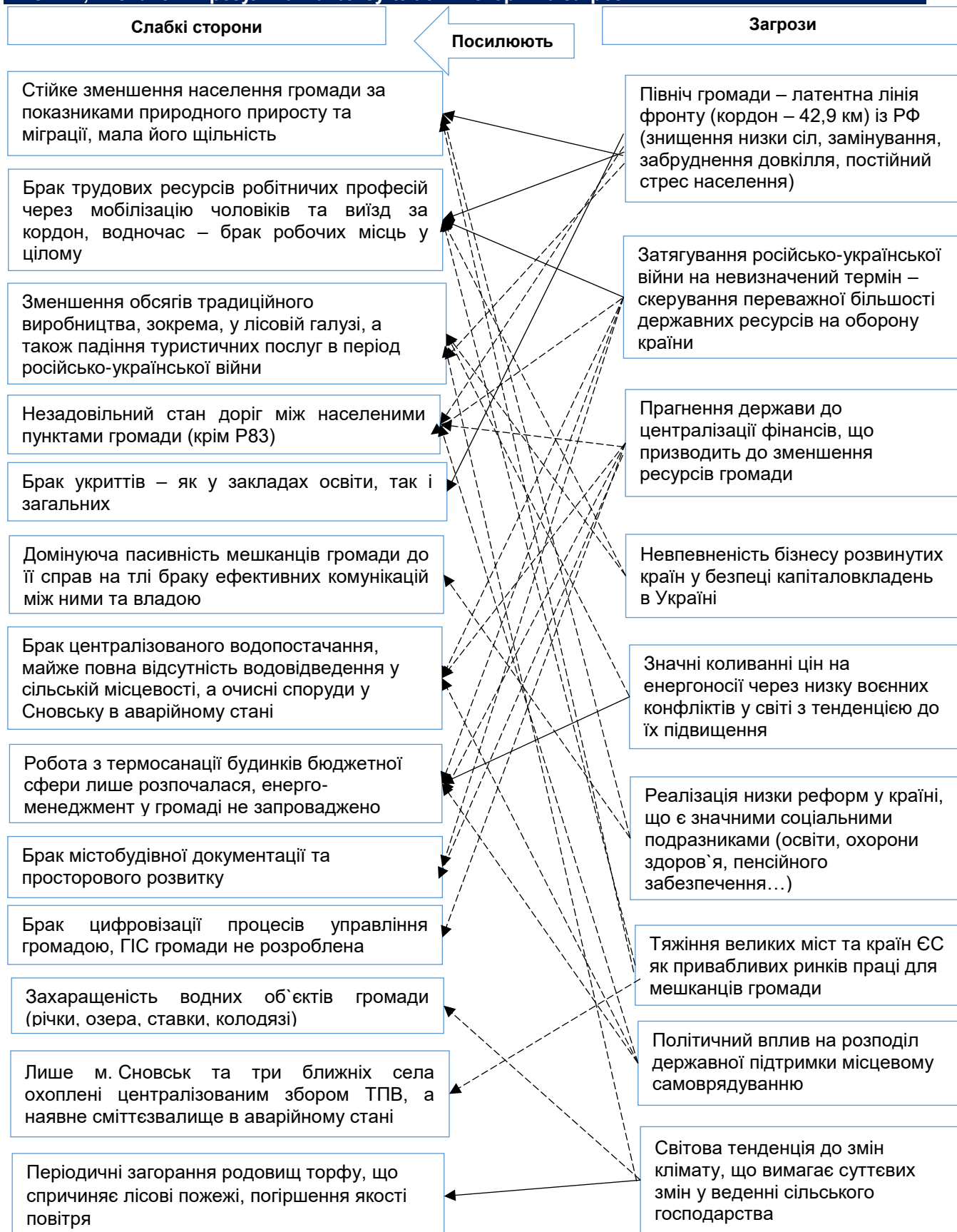
ВИКЛИКИ, визначені в результаті аналіз слабких сторін та можливостей

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

РИЗИКИ, визначені в результаті аналізу слабких сторін та загроз

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року*****Переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)***

Поширення доступу України до програм ЄС як країни-кандидата стимулюватиме використання та розвиток низки наявних потенціалів громади: вміння працювати з міжнародними донорами, розгалужену соціально-гуманітарну мережу, локомотивне депо Сновськ, лісові та водні ресурси (включно з рекреаційними можливостями), роботу унікального вищого професійного училища лісового господарства, високий рівень надання адміністративних послуг, мікропідприємництво та фермерство (в тому числі – родинне, з виготовленням крафтової продукції), а також посилить значення сектору митного оформлення на експорт № 2 (суміжні служби ветеринарного та фітосанітарного контролю) МП Сновськ.

Екстрена підтримка міжнародними донорами напрямів безпеки, ВПО, підприємництва, фермерства посилює соціально-гуманітарну сферу громади, посилює професійні навички управлінського персоналу громади, підтримує першочергові потреби мікровиробництва, переробки та збуту власної (в т.ч. крафтової) сільгосппродукції місцевими мешканцями та мешканками.

Тенденція до збільшення внутрішніх та світових цін на аграрну продукцію збільшуватиме значення відносної близькості Сновська до Чернігова та Києва (як факто привабливості) та стимулюватиме ріст використання наявних природних ресурсів громади, позитивно впливатиме на обсяги мікровиробництва, переробки та збуту власної (в т.ч. крафтової) сільгосппродукції.

Використання діяльності загальнодержавних програм та за міжнародної участі з відновлення й розвитку територій, окремих галузей дозволяє сподіватися на посилення соціально-гуманітарної сфери громади, збільшенню можливостей локомотивного депо «Сновськ», збереженню та просуванню оригінальної поліської субкультури з давніми елементами (говірка, пісні, побут, кухня...).

Значні ресурси, що виділяють в Європі та світі на розвиток відновлювальної енергетики та захист довкілля.

Залучення значних ресурси, що виділяються в Європі та світі на розвиток відновлювальної енергетики та захист довкілля сприятиме захисту та ощадливому використанню значних природних ресурсів громади та позитивно вплине на зміст й обсяги роботи вищого професійного училища лісового господарства.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій дозволить краще використовувати наявні потенціали розгалуженої соціально-гуманітарної сфери громади, а також залучати досвід адміністративного персоналу роботи з міжнародними донорами. Також ріст інформаційних технологій підтримуватиме високий рівень горизонтальних зв'язків мешканців громади, урізноманітнюватиметься їхній зміст та форми.

Ріст попиту на деревину та вироби з неї підтримуватиме розвиток традиційної деревообробної галузі громади та суміжних галузей.

Посилення інтересу до міжмуніципального співробітництва в середині країни та міжнародного сприятиме подальшому професійному росту адміністративного персоналу громади, ощадливішому використанню ресурсів довкілля, його захисту, а також поширенню оригінальної поліської субкультури.

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Поширення доступу України до програм ЄС як країни-кандидата сприятиме зменшенню впливу падіння виробництва, зокрема, у лісовій галузі, а також туристичних послуг за російсько-української війни, допоможе подолати громадську пасивність більшості мешканців громади та одночасно – налагодити ефективнішу комунікацію між владою та мешканцями,

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

дає шанс вирішити низку застарілих проблем – розвиток мережі водопостачання та водовідведення, сортування та збирання ТПВ (насамперед, у сільській місцевості), здійснити термосанацію будинків бюджетної сфери, подолати захаращеність водних об'єктів, зменшити вірогідність періодичних загорань торфу та лісових пожеж.

Екстрена підтримка міжнародними донорами напрямів безпеки, ВПО, підприємництва, фермерства дозволяє зменшити вірогідність міграції з громади, негативний вплив браку кваліфікованих кадрів, водночас – робочих місць, а також дозволяють розраховувати на прискорення подолання проблеми браку укріплень – як у закладах освіти, так і загальних.

Тенденція до збільшення внутрішніх та світових цін на аграрну продукцію зменшить негативний вплив браку робочих кадрів, адже означатиме більші можливості їх залучення через зростання зарплат та розширення можливостей для навчання, допоможе подолати спад у низці традиційних для громади напрямів, на які негативно вплинула російсько-українська війна.

Також подолати негативні тенденції у низці традиційних галузей економіки громади (насамперед, лісова, туристична) допоможе діяльність загальнодержавних програм та за міжнародної участі з відновлення й розвитку територій, окремих галузей. Залучення зазначених зовнішніх ресурсів дає шанс на покращення якості доріг між селами громади, спорудження укріплень, розширення мережі водогонів та водовідведення, проведення термосанації будинків, розробку документації з планування просторового розвитку громади.

Значні ресурси, що виділяють в Європі та світі на розвиток відновлювальної енергетики та захист довкілля (в разі їх залучення) допомагатимуть подолати брак термосанації будинків бюджетної сфери та запровадити енергоменеджмент, зменшити захаращеність водних об'єктів громади (річки, озера, ставки, колодязі), налагодити централізований збір та утилізацію ТПВ, мінімізувати вірогідність періодичних загорань родовищ торфу, лісових пожеж.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій допоможе подолати брак цифровізації процесів управління громадою (зокрема, збору та обробки статистичних даних), розробити геоінформаційну систему (ГІС) громади.

Ріст попиту на деревину та вироби з неї зношуватиме негативний вплив скорочення обсягів лісової галузі громади, що пов'язано з впливом російсько-української війни та близькістю кордону з РФ.

Посилення інтересу до міжмуніципального співробітництва в середині країни та міжнародного дозволяє розраховувати на об'єднання зусиль громад-сусідів щодо таких проблем, як захаращеність водних об'єктів громади (річки, озера, ставки, колодязі), а також періодичні загорання торфових родовищ та навколишніх лісів.

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Постійна загроза з півночі (знищення РФ низки північ сіл громади, замінування, постійні обстріли прикордоння), забруднення довкілля, а також стан постійного стресу населення посилюють тенденцію до його скорочення та браку трудових ресурсів, призводять до зменшення традиційного виробництва, зокрема, у лісовій галузі, а також до падіння туристичних послуг, погіршують стан доріг між селами та ускладнюють чи навіть унеможливають роботу закладів гуманітарної сфери в зоні ймовірних обстрілів.

Затягування російсько-української війни на невизначений термін та скерування переважної більшості державних ресурсів на оборону країни посилює брак трудових ресурсів, негативно впливає на стан доріг між селами, на можливості розвитку комунальної сфери громади, термосанації будинків комунальної форми власності та інші складові господарства громади, розробку містобудівної документації та з просторового планування.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

До подібних наслідків призводить й прагнення держави до централізації фінансів, а саме: гірші дороги між селами, непобудовані/реконструйовані водогони та водовідведення, невідремонтовані очисні споруди, гальмування в створенні централізованої системи збору та вивезення ТПВ, гальмування у розробці містобудівної документації та з просторового розвитку, процесів цифровізації громади тощо.

Невпевненість бізнесу розвинутих країн у безпеці капіталовкладень в Україні посилюватиме брак робочих місць на теренах громади, стимулюватиме виїзд за межі громади та зменшення обсягів традиційного виробництва, зокрема, у лісовій галузі.

Значні коливання цін на енергоносії через низку воєнних конфліктів у світі негативно впливатиме на розвиток традиційних галузей виробництва, насамперед, лісової, а також посилюватимуть проблему браку термосанакції будинків комунальної сфери, що лише розпочалася.

Реалізація низки реформ у країні, що є значними соціальними подразниками (освіти, охорони здоров'я, пенсійного забезпечення) здатна негативно вплинути на чисельність населення громади, а також посилити домінуючу пасивність мешканців громади до її справ на тлі браку ефективних комунікацій між ними та владою.

Тяжіння великих міст та країн ЄС як привабливих ринків праці для мешканців громади – це ризик втратити частину (причому – активну) мешканців та мешканок, посилення браку трудових ресурсів.

Політичний вплив на розподіл державної підтримки місцевому самоврядуванню означатиме ризик неотримання необхідного фінансування для розвитку комунальної інфраструктури.

Світова тенденція до змін клімату, що вимагає суттєвих змін у веденні сільського господарства, це ризик для його розвитку, що вимагатиме змін. Зміни клімату також посилюють заха́раченість водних об'єктів та ризики пожеж торф'яників і лісових.

Розділ 3. Сценарії розвитку Сновської міської територіальної громади

Обґрунтування вибору сценарію розвитку Сновської територіальної громади

У сценарії розвитку формується найбільш ймовірний варіант розвитку територіальної громади на відповідний період. Сценарій описує послідовність подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку громади, що ґрунтується на припущеннях, які стосуються формування комбінацій сильних та слабких сторін, можливостей та загроз.

Методичними рекомендаціями щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад (наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21 грудня 2022 року № 265) визначається такі можливі варіанти сценарію:

1. *Інерційний сценарій* формується на основі припущень, що протягом тривалого часу вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на стан територіальної громади залишиться незмінним.
2. *Альтернативні сценарії* необхідні для подальшого перегляду, корекції та уточнення цілей розвитку (у разі потреби).
3. *Оптимістичний сценарій* ґрунтується на припущеннях, що будуть сформовані найсприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які територіальна громада здатна створити самостійно) фактори впливу.
4. *Песимістичний сценарій* є результатом критичної оцінки та врахування негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року*****Фактор війни в Україні***

Серед зовнішніх факторів домінує широкомасштабна війна Росії проти України – як для держави в цілому, так і для окремої громади. Так чи інакше більшість зовнішніх факторів безпосередньо залежать чи опосередковано пов'язані з перебігом війни, тобто більшість зовнішніх факторів (можливості і загрози) залежать від подальших сценаріїв розвитку війни. Одним із варіантів аналізу розвитку військових дій в Україні є дослідження «Три сценарії закінчення війни в Україні: один нереалістичний і два компромісні» стратегічного дослідницького центру RAND на замовлення уряду та збройних сил США. У ньому розглянуті такі три сценарії.

1. *Абсолютна перемога однієї із сторін* – нереалістичний сценарій у найближчій перспективі. Він передбачає просування Росії на захід та взяття під контроль всього українського узбережжя Чорного моря. Або ж розгром Україною російської армії та повернення всіх окупованих територій, включно з Кримом. Такий сценарій передбачає зростання загрози застосування ядерної зброї чи/та відкритого військового зіткнення між Росією та НАТО).

2. *Політичне врегулювання*

Мирний договір передбачає беззастережне припинення вогню та вирішення принаймні деяких суперечок, що викликали війну або виникли під час неї. Україна хотіла б, аби Захід підкріпив свої зобов'язання щодо її безпеки, адже вона не довіряє РФ у дотриманні будь-яких угод. Також обговорюватимуться питання фонду відновлення, двосторонньої торгівлі, культури та свободи пересування, умов зняття західних санкцій із Росії. Політичне врегулювання не повинно (і, швидше за все, не зможе) остаточно вирішувати всі розбіжності між сторонами. Однак. На думку авторів дослідження, необхідно усунути достатню кількість цих відмінностей для якісного покращення відносини між сторонами, що воювали.

Втім вони ж вважають, що рівень ворожості між Росією та Україною, а також між Росією та Заходом робить цей варіант малоімовірним, тобто – набагато менш імовірним, ніж перемир'я. Чинники, що посилюють загальне неприйняття сторонами початку переговорів із метою припинення війни такі: взаємний оптимізм щодо майбутнього перебігу війни (кожна зі сторін вірить, що час працює на неї і вона досягне абсолютної перемоги); взаємний песимізм щодо миру.

Угода про перемир'я. Сторони припиняють бойові дії та запроваджують механізми для того, аби вони не поновилися (демілітаризована зона). Перемир'я заморожує лінії фронту, завершує активні бойові дії. Росія припиняє спроби розширити територію окупації України та ракетні удари по українських містах й інфраструктурі. ЗСУ припиняє свої контрнаступи з деокупації територій. Як і раніше, існуватимуть невирішені територіальні суперечки, вони триватимуть політично та економічно. При цьому низка ключових політичних питань залишаться поза увагою: репарацій до геополітичного статусу України. Ймовірно, що сторони вестимуть мінімальну торгівлю, а кордони будуть значною мірою закриті. Лінія контролю [кордон що зберігся та колишня лінія фронту], найімовірніше, стане сильно мілітаризованою.

3. *«Заморозка» війни*. Фактично, на думку авторів дослідження, це тупиковий сценарій. Він передбачає виникнення рівноваги військових потенціалів протилежних сторін, стабілізацію лінії фронту та перехід бойових дій у позиційну фазу на досить тривалий період. Максимум, що можливо в рамках цього сценарію, – досягнення технічної та процедурної угоди про припинення вогню – на рівні військового керівництва обох сторін. Варіант «заморожування війни» може бути задіяний також у випадку виникнення вкрай критичних проблем для енергетичної системи України в умовах величезних гуманітарних ризиків для великих міст України. Такий варіант не передбачає остаточного миру, йдеться про невизначену та нестабільну паузу перед новою «гарячою фазою».

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Серед наведених сценаріїв розвитку війни в Україні найвигідніший – «заморозка» війни. Він реалізуватиметься за таких умов: Росія пристосовується до тривалої війни, але не має можливості перемогти Україну; Захід продовжує надавати Україні помірну військово-технічну та економічну підтримку, мінімально необхідну для стримування російської агресії, однак недостатню для наступу та звільнення окупованих територій; міжнародні партнери можуть підштовхувати керівництво України до угоди про припинення вогню, а в подальшому – до «Угоди про перемир'я».

Відповідно до сценаріїв, що запропоновані Методичними рекомендаціями (інерційний, оптимістичний, песимістичний), у випадку «заморозки» війни, найбільш вірогідним є песимістичний сценарій. Тобто коли «більшість зовнішніх загроз і слабких сторін (внутрішніх проблем) «спрацюють» і настануть з високою ймовірністю, що значно погіршить існуючу ситуацію незважаючи на зусилля Стратегії».

Водночас, крім видимих зовнішніх загроз, зовнішні можливості потужніші за загрози – шанси для України безпрецедентні. Зовнішні можливості – це не лише військово-технічна, макроекономічна та гуманітарна підтримка України зі сторони союзників. Мовиться також про поступове усвідомлення світовою спільнотою – в сучасному взаємопов'язаному світі жодна країна не може стояти осторонь глобальних процесів та відсторонено спостерігати різні форми агресії проти інших. Відчайдушний захист своєї країни громадянами України безвідносно до їхньої етнічно-культурної приналежності навіть за умов, коли держава (крім ЗСУ) відверто «просіла» на початку широкомасштабної російсько-української війни, засвідчив завершення процесу формування української політичної нації як нового впливового чинника, суб'єкта світових процесів та щирість сприйняття нею європейських цінностей. Ясності до ситуації, що змінилася, додало нове загострення конфлікту на Близькому Сході у жовтні 2023 р. – Україна та Ізраїль опинилися на одному щаблі коментарів та допомоги як країни та народи вільного світу.

Попри неймовірний ріст впізнаваності та інтересу до України в світі продовження війни стримує можливі інвестиції до її відбудови та розвитку. Але принаймні Україна у власній відбудові не може чекати поки завершення війни. Нині не лише в Україні, але й у західних країнах йде пошук стратегії та моделі відновлення України. Йдеться про нову, кращу організацію держави Україна, що передбачає фундаментальні зміни в системі її управління на всіх рівнях та в соціально-економічній структурі, що дозволить їй інтегруватися до НАТО та ЄС.

У зв'язку з цим також важливо проаналізувати запропонований Методичними рекомендаціями альтернативний сценарій, а саме – *стримано-оптимістичний сценарій* (використати сильні сторони, щоб протидіяти загрозам).

Песимістичний сценарій розвитку Сновської територіальної громади

Песимістичний сценарій розвитку територій формується за комплексу припущень, що відображає баланс зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи й залишається незмінним або може погіршуватися, з огляду на продовження війни та її перехід у невизначено-заморожений стан, що не дозволяє сформувати стабільну основу для соціально-економічного розвитку громади.

При цьому до уваги беруться такі базові припущення.

Зовнішні припущення:

- країни-союзники продовжують надавати Україні помірну військово-технічну та економічну підтримку, що поступово зменшується; її обсяги дозволяють стримувати російську агресію від подальшого поширення, однак недостатню для відновлення та розвитку зруйнованої економіки та інфраструктури країни;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- держава Україна формально виконує свої зобов'язання за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, переговори про вступ України до ЄС як країни-кандидата розпочинаються, але тривають вони невизначено довгий час без видимих результатів;
- Поступово збільшується кількість програм ЄС, що доступні для українських суб'єктів; однак через брак знань та вмінь лише незначна їх кількість користується новими можливостями залучення додаткових фінансових ресурсів;
- Збройні сили України успішно оволодівають стандартами НАТО у власній організації, переходять на нові види озброєння, однак зміни в систему публічного управління та адміністрування відбуваються повільно, що стає підставою для закидів зі сторони кількох країн НАТО в неготовності України до вступу як із міркувань внутрішніх (високий рівень корумпованості), так і зовнішніх – побоювань стати учасниками війни з Росією;
- лінія зіткнення надалі поступово змінюється, в цілому, не на користь України, але зрештою зупиняється, часом відбуваються спроби активізації на різних ділянках фронту;
- у країні велика кількість ВПО, що вимагає їх інтеграції до соціально-економічного життя громад що приймають; велика кількість ветеранів що постійно збільшується, які потребують реабілітації та інтеграції до мирного життя;
- відбувається поступове скорочення державних трансфертів (освітньої субвенції, дотації вирівнювання тощо) та зменшення податкової бази органів місцевого самоврядування за поступового перекладання на них повноважень без належного ресурсного забезпечення (насамперед, у соціально-гуманітарній сфері); розпочинається виділення старшої школи в окремі освітні заклади;
- макроекономічна фінансова стабільність у державі підтримується завдяки фінансуванню дефіциту державного бюджету України зовнішніх джерел (США, ЄС, МВФ), що дозволяє втримувати нинішні темпи інфляції, однак її обсяги скорочуються;
- ціни на енергоносії залишатимуться високими; це викликає незадоволення значної населення, зміну виборчих симпатій в бік політичних сил, що виступають за зменшення або ж припинення допомоги Україні; міжнародний тиск на Україну, аби вона прийняла умови Росії, зростає;
- податковий тиск на підприємців посилюється, а перевірки зі суб'єктів господарювання зі сторони державних органів відновлюються; прагнення держави до більшого наповнення державного та місцевих бюджетів призводить до збільшення тіньової частки економіки;
- в країні розгортаються та проходять низка виборів – національних та місцевих; це призводить до частково втрати консолідованості української нації, відволікання сил на внутрішню політичну боротьбу, а отримані результати будуть ставитися під сумнів відразу кількома провідними політичними силами через складності проведення виборчої кампанії та забезпечення рівної участі для всіх громадян України за умов воєнного стану;
- держава надалі прагне до централізації фінансів, що суттєво зменшить можливості фінансування органами місцевого самоврядування виконання своїх функцій;
- економіка України незначно зростає (від 3 до 5% на рік), водночас надолуження великого падіння 2022 р. розтягується на багато років, Україна залишається переважно бідною (за європейськими показниками) країною;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- державна та регіональна стратегії лише частково враховують реалії що змінилися, анонсоване відновлення діяльності Державного фонду регіонального розвитку не відбувається, фінансування інших державних програм та фондів, спрямованих на розвиток територій, крім поточних потреб відновлення, не відбувається;

Внутрішні припущення:

- народжуваність залишається невисокою, чисельність населення громади надалі скорочується;
- на території громади перебуває значна кількість військових, які забезпечують захист кордону з РФ;
- місцевий легальний бізнес, як правило, не вкладає кошти в розширення виробництва та його модернізацію, а іноземний не заходить; щоправда при цьому розвивається родинна економічна активність у формі не завжди зареєстрованих мікропідприємств;
- кризу в деревообробці вдається подолати у зв'язку з активізацією відновлення постраждалих територій;
- сільське господарство залишається головним чинником розвитку економіки громади, триває його диверсифікація (нові культури) та розвиток мікрофермерства;
- ресурси туристично-рекреаційного сервісу, переважно, не користуються попитом через безпекову ситуацію;
- видатки на утримання бюджетної сфери в абсолютних та відносних показниках поступово збільшуються, обсяги місцевих податків та зборів залишаються на низькому рівні, а державні трансферти до місцевого бюджету зменшуються;
- частка тінізації сфери підприємництва залишається стабільно високою;
- рівень податкової спроможності громади зменшується; водночас через дефіцитність державного бюджету дотація вирівнювання також зменшується;
- зростають видатки міського бюджету на заходи у сфері безпеки (зокрема, будівництво та ремонт укриттів), забезпечення потреб військових, підтримку ВПО, соціальні виплати ветеранам та родинам загиблих тощо.
-

Результат імплементації песимістичного сценарію для Сновської громади

Продовження війни надалі виснажуватиме матеріальні та людські ресурси України, в тому числі Сновської громади. Наявна фінансова та військова допомога країн вільного світу дозволить стримувати загарбників, відвоювати частину території, зберігати макроекономічну стабільність, стримувати інфляцію, навіть добитися незначного росту економіки. Однак вона недостатня для активного росту економіки, розв'язання соціальних проблем що збільшуються.

Наявні тенденції природного та міграційного руху населення, посилені впливом російсько-української війни, призведуть до зменшення населення Сновської громади, натомість швидко зростатиме частка мешканців та мешканок похилого віку, збільшиться диспропорція між чоловіками та жінками на користь останніх.

Рівень ділової активності в громаді та, відповідно, податкової віддачі бізнесу суттєвих змін не зазнає, зокрема, туристичну галузь відродити не вдається. Стимулюючий фактор для економіки – присутність тимчасових мешканців, військових, що означає збільшення тіньових доходів мешканців, насамперед, Сновська, попиту на продукцію сільського господарства (переробка) та послуг із сфери сервісу, також їх урізноманітнення. Разом із збільшенням попиту на деревину та матеріали з нею це дозволить незначно збільшити кількість робочих місць та, відповідно, – доходи міського бюджету. Але не зможе суттєво змінити ситуації. До

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

того ж підприємці й надалі будуть схильні приховувати від податкових органів частину своїх прибутків.

Через збільшення соціальних (в т.ч. допомога ветеранам, ВПО) та безпекових видатків, обмеження воєнного часу та небезпеку з півночі громаді доведеться відкласти переважну більшість інфраструктурних проєктів. Фактично, громада зупиниться у своєму розвитку.

Високі ціни на енергоносії та основні групи товарів і послуг, зокрема – комунальні, транспорт посилять незадоволення мешканців на тлі падіння їхньої купівельної спроможності.

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку Сновської територіальної громади

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються більш сприятливі зовнішні (глобальні, національні, регіональні) та внутрішні (їх громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує власні сильні сторони (конкурентні переваги) та можливості для зменшення зовнішніх загроз. Важливим фактором цього сценарію є ймовірність завершення активних бойових дій у 2025 р.

При цьому до уваги беруться такі базові припущення.

Зовнішні припущення:

- укладання перемир'я (на рівні окремого документу чи протокольних домовленостей військових) заморожує лінію фронту, що склалася на той час, активні бойові дії завершуються; Росія припиняє спроби збільшити зону окупації та удари по українських містах й інфраструктурі; ЗСУ припиняє спроби контрнаступів; Україна отримує від союзників гарантії безпеки в межах контрольованої території та необхідну зброю, а питання вступу до НАТО та ЄС знаходяться в процесі узгодження рішення невизначений термін;
- серед країн-союзниць стверджується консенсусне сприйняття України як частини європейської цивілізації та вільного світу; стереотипи про Росію як потенційно демократичну країну-партнера залишаються в минулому, вона сприймається як частина іншого, ворожого блоку авторитарних держав; новий світовий порядок що встановлюється на протистоянні демократичних та авторитарних держав є вкрай нестабільним та вимагає значних капіталовкладень у військові ресурси;
- у ближчі роки зберігається значний рівень макроекономічної допомоги Україні, щоправда, з тенденцією до зменшення; він забезпечує стабільність її фінансової системи та основні потреби соціально-гуманітарної сфери; водночас розпочинається реалізація значних інфраструктурних проєктів, що зорієнтовані на інтеграцію України до європейського простору; також активізуються міжнародні програми підтримки розвитку підприємництва; однак через невизначеність ситуації що зберігається значні іноземні приватні інвестиції не надходять; економічні зв'язки з РФ та РБ не відновлюються;
- держава Україна ухвалює низку антикорупційних рішень, що спрямовані на реформування публічного управління та забезпечення сумісності з демократичними країнами, як країна-кандидат розпочинає з ЄС переговори про вступ, отримує доступ до програми програм ЄС, що працюють із країнами-кандидатами;
- держава йде на низку поступок щодо обсягів податкових надходжень до місцевих бюджетів та повертає частку умовно «військового» ПДФО;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- актуалізуються з врахуванням впливу війни державна та регіональні стратегії розвитку, відновлює свою діяльність оновлений та збільшений ДФРР, розпочинається реалізація програм відновлення та розвитку територій, в т.ч. за міжнародної участі;
- на світових ринках ціни на енергоносії та промислові товари дещо зменшуються, водночас зростають ціни на сільськогосподарські товари; Україні вдається налагодити систему внутрішньої сертифікації, насамперед, сільськогосподарських товарів, що збільшує їхню присутність на ринку ЄС та третіх країн;
- покращується логістика доставки вантажів, інтенсивність та різноманіття економічних контактів у цілому; економіка України в цілому та Чернігівської області зокрема демонструють суттєве стійке зростання (понад 5%) на рік;
- відновлюється цивільне авіаційне сполучення України зі світом, а залізничне та автомобільне значно пожвавлюється, зокрема будуються нові та відновлюються старі залізничні європейські колії до міст України, відкриваються нові автомобільні прикордонні переходи;
- стрімко поширюється практика надання державою та органами місцевого самоврядування послуг, насамперед – адміністративних, за допомогою інформаційних технологій, рівень відповідних знань, вмінь та навичок громадян зростає адекватними темпами;
- значно збільшується чисельність громадян інших країн, які хочуть побачити Україну та ближче познайомитися з її історико-культурною спадщиною, особливостями природи.

Внутрішні припущення:

- Сновська громада, що сполучає відносну близькість до Чернігова та Києва з гарними умовами для життя, приваблює до неї мешканців та мешканок із постраждалих від російсько-української війни регіонів;
- північна частина громади (від 5 до 10 км) залишається під постійною загрозою зі сторони РФ, тут господарська діяльність згорнута;
- на інших територіях громади сфера мікропідприємництва та фермерства успішно розвивається, відновлюється попит до рекреаційного потенціалу громади, зокрема, до сплаву на байдарках по Снову;
- громаді вдається покращити свій кадровий потенціал та підготувати фахівців, які можуть ефективно працювати за нових умов, в тому числі – з міжнародними донорами, що, в свою чергу, посилить їхню увагу до громади;
- суттєво зростають обсяги виробництва в основних галузях економіки громади: сільському господарстві, переробці, деревообробці, відроджується туризм, відповідно зростають надходження до міського бюджету;
- міській раді вдається налагодити системну підтримку мікробізнесу – насамперед, за рахунок допомоги в отриманні зовнішніх цільових коштів на розвиток підприємництва;
- громада активно розвиває співробітництво з громадами-сусідами Чернігівської області, а також налагоджує міжнародне співробітництво з громадами країн ЄС;
- міська рада розробляє та ухвалює необхідні для її розвитку документи просторового планування, розробляє та постійно наповнює змістом власний геоінформаційний портал;
- міська рада переглядає свої підходи до розподілу бюджетних коштів на користь проектів, що сприяють місцевому розвитку, відповідно зменшується частка видатків, що спрямовується на поточні потреби;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- мережа бюджетних установ розвивається з огляду на охоплення, доступність та якість послуг що надаються;
- громада розпочинає системну роботу з запровадження енергозбереження, поширення використання відновлювальних джерел енергії, насамперед, у бюджетній сфері;
- відновлюється реконструкція доріг, насамперед, між селами;
- зростає кількість об'єднань громадян за інтересами – насамперед, громадських організацій, а також їхня активність у підготовці та реалізації різноманітних проектів.

Результат імплементації стримано-оптимістичного сценарію для Сновської громади

Несприятливі умови для розвитку економіки зберігатимуться у воєнний та перший післявоєнний час. Через збереження зовнішньої загрози зі сторони РФ значних приватних інвестицій (зокрема – іноземних) до економіки громади не відбуватиметься. Однак підвищення, порівняно з попереднім періодом, рівня безпеки дозволяє діючим українським підприємцям нарощувати обсяги свого виробництва, до того ж в цілому економічна активність мешканців зростає. Найуспішніше розвиватимуться ключові галузі – сільське господарство з переробкою та лісова. Тож відродиться галузь внутрішнього туризму, насамперед, активного. З огляду на велику кількість постраждалих у результаті воєнних дій суттєвим напрямком стануть послуги з реабілітації.

Сільське господарство матиме шанс наростити своє виробництво за рахунок так званих нових культур, для цього в Сновській громаді є хороші природні умови та стимул у вигляді кліматичних змін (кавуни, дині та ін.). В цілому воно зростатиме повільніше, ніж на півдні регіону, через насиченість внутрішнього ринку, вищу собівартість виробництва сільськогосподарських товарів на відносно бідних, підзолистих землях, а також через кволе запровадження процедур сертифікації сільськогосподарської продукції, що необхідно для виходу виробників на ринки країн ЄС та третіх країн.

За таких обставин головним інвестором для громади, що компенсує несприятливі економічні умови, стануть державні й міжнародні програми та фонди, що спрямовані на відновлення та території України, зокрема, реформований ДФРР, а також структурні інвестиційні фонди ЄС – програми Європейської Комісії. Щоправда робота з програмами ЄС – для неї виклик (втім як і для переважної більшості інших територіальних громад). З технічної точки зору мають бути фахівці, які добре володіють методикою проєктного менеджменту та англійською мовою. Втім головне інше – ніколи раніше вона не стикалася ні з чим подібним ні за складністю розробки, ні реалізації та звітності.

Наведений стримано-оптимістичний сценарій – базовий для формулювання стратегічного бачення громади на стратегічну перспективу, він відображений у формулюваннях стратегічних та оперативних цілей розвитку Сновської громади до 2027 р.

Розділ 4. Стратегічне бачення розвитку громади

Стратегічне бачення – концентроване уявлення мешканцями та мешканками того, якою вони хочуть побачити свою громаду в майбутньому. Стратегічне бачення стисло відображає те, куди громада має прийти в результаті реалізації стратегії розвитку. Тобто воно окреслює узгоджене, всебічне та оптимістичне формування майбутнього територіальної громади, зокрема в економічній, соціальній, екологічній та інноваційній сферах, що є основою для визначення стратегічних та оперативних цілей.

Стратегічне бачення спирається, насамперед, на систему цінностей мешканців та мешканок громади та на домінуючі прагнення. Його серцевина – базові функції, які

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

виконуватиме громада в регіоні, країні. У баченні також відображені риси впізнаваності громади, її унікальних особливостей як вираз локальної ідентичності.

Стратегічне бачення Сновської громади сформульовано не академічним шляхом, а за допомогою участі активних мешканців громади, які брали участь у засіданнях робочої групи, в кілька етапів. Насамперед, були обговорені дані соціально-економічного аналізу та результати анкетування жителів громади, представників бізнесу, також вивчення потреб бенефіціарів. Потім, для кращого розуміння стану справ та його конкретизації, учасникам засідання робочої групи було запропоновано визначити (на їхню думку) домінуючі бажання та прагнення мешканців громади. Надалі в той самий спосіб були ідентифіковані цінності, поширені серед мешканців громади. Зрештою, результати були узагальнені, тобто зведені до списку прагнень та списку цінностей.

Члени робочої групи розглянули методику формування стратегічного бачення. Вони сформували чотири фокус-групи, які самостійно працювали над власними версіями стратегічного бачення. Отримані тексти були оприлюднені на засіданні робочої групи та обговорені. Надалі фокус-групи об'єдналися спочатку в дві, а потім – в одну фокус групу. В підсумку з чотирьох, а потім двох версій стратегічного бачення напрацювали одну. Для його уточнення були використані результати SWOT-аналізу. Зрештою здобуте таким чином формулювання було оприлюднено на офіційних сторінках сільської ради в мережі Інтернет. На наступному засіданні робоча група скорегувала його за підсумками обговорення.

Стратегічне бачення Сновської міської територіальної громади

Сновська громада – форпост українського Полісся, приваблива для життя територіальна спільнота активних людей на берегах цілющої річки Снов. Соціальна самодостатня громада, відома сприятливими умовами для розвитку технологічного аграрного та лісового господарств, індустрії відпочинку та оздоровлення, з якісними та доступними послугами. Громада різноманітного дозвілля, що спирається на унікальні традиції Сновщини та відкрита до новітніх тенденцій

Стратегічне бачення сформовано на спільних цінностях та прагненнях жителів громади у поєднанні з її наявними потенціалами та можливостями. Воно покликано сприяти об'єднанню територіальної громади навколо спільної ідеї (власне – створення спільноти людей, поєднаних інтересами), спонукатиме їх до співпраці та допоможе усвідомити – лише разом мешканці та мешканки громади зможуть покращити власне життя, знайти баланс між матеріальними та нематеріальними цінностями, поєднати мрії та механізм їхньої реалізації.

**Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

Малюнки дітей щодо бачення майбутнього Сновської громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

5.1. «Дерево цілей» Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади

Взаємозв'язок й ієрархія стратегічних та оперативних цілей і завдань стратегії відображається як «дерево цілей» (матриця цілей).

Стратегічні цілі – стисле та конкретне формулювання бажаних результатів «цілеспрямованої» діяльності для досягнення стратегічного бачення за визначений період з оптимальним використанням часу та ресурсів. Вони «зашиті» в стратегічному баченні, тобто сформульовані з огляду на його основні складові. Стратегічні цілі мають бути досягнуті в результаті реалізації стратегії. Це те, чого громада прагне. Стратегічні цілі реалізуються через систему оперативних цілей.

Оперативні цілі – це сформульовані бажані конкретні позитивні результати, які необхідно досягти для реалізації певної стратегічної цілі. Те, чого треба досягти.

Структура стратегічних та оперативних цілей сформульована на основі процесу цілепокладання, тобто постановки цілей із різним терміном реалізації та вибору засобів для їхнього досягнення. При цьому оперативні цілі розумілися як такі, що показують як необхідно проводити зміни.

Для кожної оперативної цілі визначений перелік завдань, спрямованих на її досягнення. Завдання передбачають заздалегідь визначений результат їх виконання та мають на меті розв'язання конкретних проблем. Завданням притаманна висока ступінь конкретизації – це маленькі цілеспрямовані кроки для досягнення бачення.

В основі запропонованих цілей – результати, отримані завдяки SWOT-матриці, та аналізу виявлених проблем і потенціалів громади. Останні робоча група спробувала переформулювати на завдання. В процесі роботи з'ясувалося, що так можна зробити лише стосовно частини проблем та потенціалів. Інші або вимагали значно ширшого підходу (стали основою для оперативних цілей, або були проєктними ідеями (тож розглядалися вже на наступному етапі роботи над стратегією). Або ж виходили за межі повноважень ради, тому були зняті з обговорення.

Робоча група, спираючись на дані соціально-економічного аналізу, анкетування, SWOT-матриці, прийшла до висновку про існування трьох пріоритетних напрямів (економіка,

згуртованість громади, привабливість території), відповідно – про доцільність формулювання трьох стратегічних цілей.

Оперативні цілі формувалися, переважно, за допомогою комбінування даних SWOT-матриці та виявлених завдань (тобто – не лише «зверху», але й, частково, «знизу»). Оперативні цілі відображають тематичну спрямованість завдань стратегії. Формулювання оперативних цілей уточнювалися під час засідання робочої групи, за її результатами, а також підсумками збору проєктних ідей.

Під час формування «дерева цілей» також враховувалися положення та пріоритети стратегій вищого порядку – державної та регіональної, а також терміни їх реалізації. Це зроблено з метою синхронізації стратегічного планування Сновської громади та стратегічного планування розвитку територій у державі в цілому. Важливий аспект – можливість отримання додаткових джерел фінансування з державного бюджету та міжнародної технічної допомоги. Зокрема, йдеться про програми, спрямовані на розвиток сільських територій за

Рисунок 5.1 «Піраміда» стратегії

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

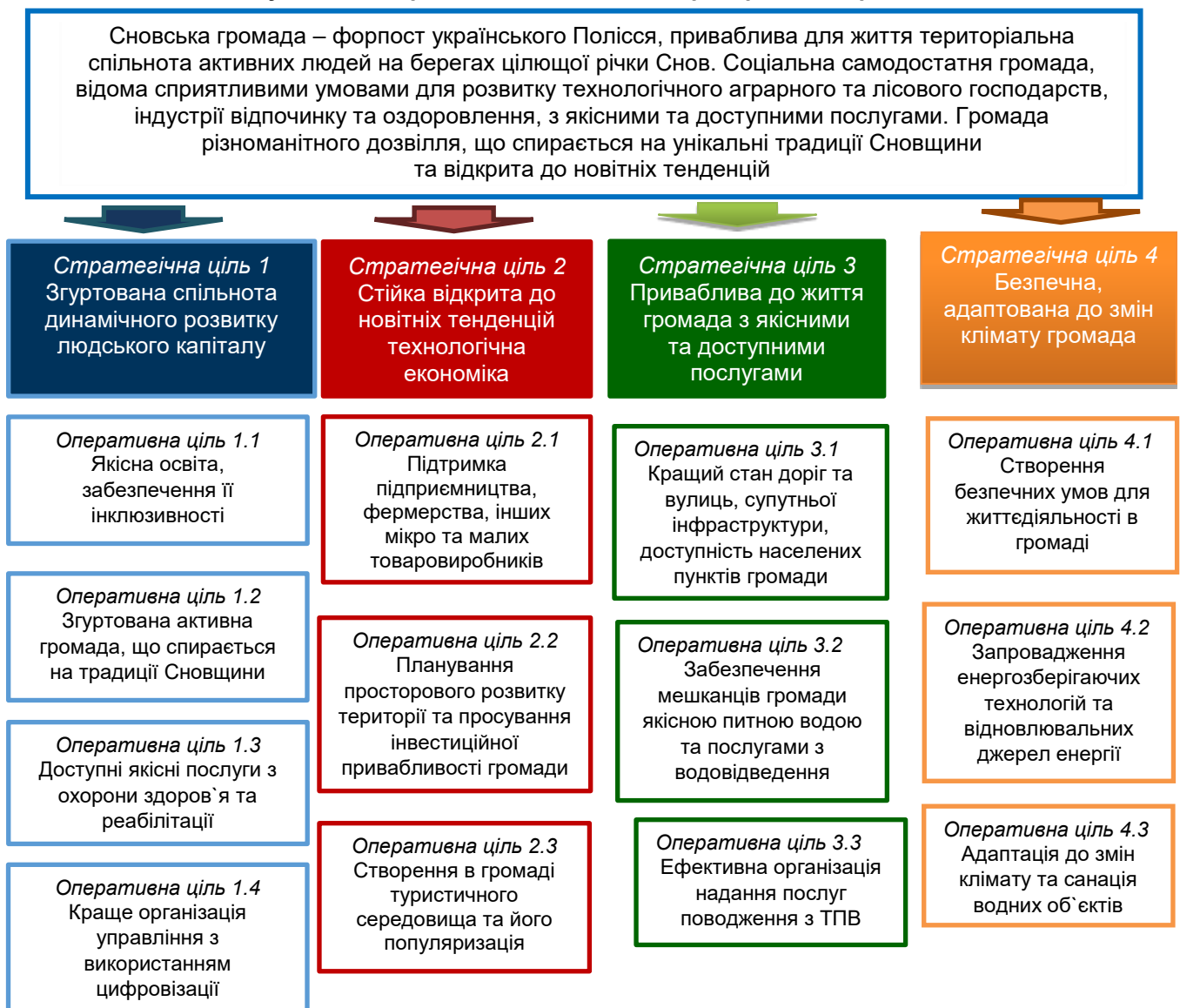
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

несприятливих умов, природоохоронних територій (особливо ті, що належать до Смарагдової мережі).

У цілому йдеться про побудову «дерева цілей» за принципом «від загального до конкретного», коли розкриваємо зміст стратегічних цілей в оперативних, а зміст операційних цілей – у завданнях. Таким чином сума результатів у межах оперативної цілі означатиме її досягнення, сума результатів оперативних цілей у межах стратегічної – її виконання, а сума очікуваних результатів стратегічних цілей означатиме досягнення запланованого у стратегічному баченні.

Структура стратегічних та оперативних цілей виглядає так:

Рисунок 5.2 Матриця цілей Сновської територіальної громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 5.1 Взаємозв'язок та ієрархія стратегічних та оперативних цілей та завдань

Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	
Оперативні цілі	Завдання
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
	1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури
	1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю
	1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади
	1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам
	1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
	1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок
	1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації
	1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг
	1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	
Оперативні цілі	Завдання
2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва
	2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур
	2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землепорядної документації
	2.2.2. Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують
	2.2.2. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади
	2.2.3. Збільшити впізнаваність громади
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську
	2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

	про туристично-рекреаційні можливості громади
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	
Оперативні цілі	Завдання
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру 3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.2.1. Реконструювати очисні споруди 3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську 3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	
Оперативні цілі	Завдання
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців 4.1.2. Створити центр безпеки громади 4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.2.1. Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог) 4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії 4.2.3. Здійснити санацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій 4.3.2. Очистити антропогенно змінені екосистеми 4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами 4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну

Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу

Мета стратегічної цілі 1 – розвиток потенціалів мешканців і мешканок громади, збільшення їхньої згуртованості як територіальної спільноти та участі в громадських справах, що передбачає створення можливостей для особистого, професійного, творчого розвитку, збереження здоров'я. Цим обумовлено поєднання відразу кількох людиноцентричних напрямів – освіти, культури, спорту, адміністративних та соціальних послуг.

Стратегічна ціль базується на розумінні обмежених внутрішніх ресурсів, насамперед, міського бюджету, що є наслідком російсько-української війни, тенденцією до централізації

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

фінансових ресурсів у державі з одночасним скороченням її можливостей з підтримки соціально-гуманітарної сфери, пригніченого стану підприємництва у прикордонні з Росією (як одного з ключових джерел надходжень до місцевого бюджету). Цей фактор довгостроково впливатиме на бюджетні можливості розвитку людського потенціалу громади навіть після припинення активних воєнних дій. Одночасно значно збільшилися можливості залучення міжнародної технічної допомоги, що в свою чергу потребує нових знань та вмінь роботи з іноземними партнерами. Разом це вимагає вищого рівня організації управління громадою як основи для її розвитку – соціального та економічного, збільшення громадської активності, а також підвищення здатності жителів громади протистояти ворожим інформаційним впливам – з огляду на близькість небезпеки та необхідність налагодження ефективної горизонтальної й вертикальної комунікації в громаді.

Стратегічна ціль 1 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності», «Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини», «Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації», «Краще організація управління з використанням цифровізації».

Оперативна ціль 1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності

Мета оперативної цілі – розвиток системи освіти в громаді в цілому, що дозволить зменшити існуючі невідповідності стартових умов для її здобуття юними мешканцями та мешканками громади, зрештою – забезпечить їхню конкурентоздатність незалежно від місця проживання (місто чи сільська місцевість). Така постановка питання вимагатиме перегляду існуючої освітньої мережі з врахуванням чисельності дітей шкільного віку та нормативних вимог до кількості учнів у гімназіях і ліцеях, а також посилення уваги до позашкільля, забезпечення його кращої якості, різноманітності та повсюдності (в старостинських округах). Складова цілі – створення кращих умов для оздоровлення дітей Сновщини безпосередньо на її території як частини позашкільля. Видатки міського бюджету на надання цих послуг у довготерміновій перспективі розглядатимуться як інвестиції в розвиток громади в цілому.

Оперативна ціль – «Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності» містить двох завдань: «Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії», «Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок».

Таблиця 5.2 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	- Реконструкція (в т.ч. часткова) та капітальний ремонт приміщень середніх шкіл із з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності - Закупівля та встановлення нового обладнання, що необхідно для впровадження реформи середньої освіти
1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	- Реконструкції/капітальні ремонти приміщень культурно-мистецьких закладів позашкільної освіти громади з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності - Створення осередків позашкільної освіти в старостинських округах - Комплексна поетапна реконструкція єдиного на території громади закладу оздоровлення та відпочинку підлітків «Дружба»

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року***Очікувані результати:*

- Оновлено матеріально-технічну та навчально-методичну базу комунальних закладів – надавачів освітніх послуг
- В освітніх закладах громади забезпечено виконання вимог енергозбереження, інклюзії, доступності
- Покращено показники рівня знань випускників закладів освіти громади
- Здійснено реконструкцію/капітальні ремонти приміщень культурно-мистецьких закладів позашкільної освіти громади з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності
- Заклад оздоровлення та відпочинку «Дружба» реконструйовано.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Кількість освітніх закладів, де проведено реконструкцію приміщень із врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності
- Частка закладів освіти громади, де оновлено матеріально-технічне обладнання
- Кількість відремонтованих споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба»
- Кількість працюючих осередків шкільної освіти в старостинських округах
- Відсоток дітей шкільного віку, які користуються послугами з позашкільної освіти.

Оперативна ціль 1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини

Мета цієї оперативної цілі – згуртованість громади як самобутньої територіальної спільноти Сновщини як основа для її розвитку. Російсько-українська війна, тимчасова окупація території громади засвідчили високий (водночас – прихований) потенціал згуртованості мешканців та мешканок, що найбільш яскраво проявилось як стихійний народний спротив зовнішній загрозі. Однак період також засвідчив, що проблеми попереднього періоду, пов'язані з розумінням спільності інтересів заради розвитку нікуди не зникли. Більше того – вони посилюються внаслідок появи «внутрішніх» ВПО (жителі понищених рашистами сіл півночі) та «зовнішніх» ВПО (переселенці з інших областей). Це виклик для громади. Аби його подолати передбачається впровадити низку творчих ініціатив у культурно-мистецькій сфері, що спрямовані на формування локальної ідентичності, а також ініціатив з задоволення специфічних інтересів окремих соціальних груп, аби збільшити їхню участь у справах громади. Одночасно здійснюватимуться проекти, спрямовані на задоволення потреб у змістовному та цікавому дозвіллі всіх мешканців та мешканок територіальної громади, в тому числі – активного, стимулювання розвитку масового спорту на всій її території. З огляду на кордон із державою-агресором та посилений медійний вплив рашистів особлива увага приділятиметься протидії інформаційній війні, що передбачає комбінацію як традиційних засобів так і новітніх.

Оперативна ціль – «Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини» містить п'ять завдань: «Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури», «Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю», «Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади», «Впровадити нові методи протидії інформаційним війнам», «Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 5.3 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури	- Створення умов для надання мобільних культурно-мистецьких послуг у віддалених селах громади - Створення тематичних музеїв у старостинських округах громади як філій Сновського історичного музею - Створення та забезпечення функціонування «зеленої сцени» Сновської громади, підтримка подібних ініціатив у селах громади
1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	- Створення публічних просторів стійкості та згуртування для різних соціальних та вікових груп відповідно до їхніх потреб - Забезпечення соціальним житлом ВПО - Проведення реконструкцій у приміщеннях, що належать до міської комунальної власності, з метою досягнення їх безбар'єрності
1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади	- Реконструкція міського стадіону у Сновську, модернізація спортивних майданчиків у селах громади - Реалізація низки ініціатив молоді: скейт-парку, мотузкового парку та ін.
1.2.4. Впровадити нові методи протидії інформаційним війнам	- Заснування школи медійної грамотності, кібербезпеки та/або підтримка подібних громадських ініціатив - Запровадження мобільного додатку «Моя громада» або аналогу - Створення нових діалогових можливості на офіційному веб-сайті міської ради
1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій	- Здійснення капітальних ремонтів низки приміщень установ культури громади - Закупівля та встановлення нового обладнання для установ культури громади – відповідно до нових потреб

Очікувані результати:

- Поставлено на баланс міської комунальної власності та працює автомобільний транспорт для надання культурно-мистецьких послуг у віддалених селах громади
- Створені та працюють кілька тематичних музеїв (як філії Сновського історичного музею) в старостинських округах громади
- В Сновську відкрито «Зелену сцену» як незалежний творчий простір
- Створено та працюють у населених пунктах громади публічні простори стійкості та згуртованості для різних вікових та соціальних груп: ВПО, мешканців старшого віку, осіб із інвалідністю, ветеранів російсько-української війни
- В приміщеннях комунальної власності міської ради проведено реконструкції з врахуванням вимог безбар'єрності

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- Міський стадіон у Сновську реконструйовано та працює
- В селах громади збудовані/реконструйовані та діють спортивні майданчики
- В Сновську створено та працюють скейт-парк і «мотузковий парк»
- Засновано та працює школа медійної грамотності й кібербезпеки
- Приміщення установ культури відремонтовані
- Нове обладнання для установ культури придбано, встановлено та працює

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Кількість виїзних культурно-мистецьких, освітніх та спортивних заходів протягом року
- Наявність музею Л. Тереховича в с.Кучинівка
- Наявність музею сучасної російсько-української війни в с.Тур'я
- Наявність «Зеленої сцени»
- Наявність скейт-парку
- Наявність «мотузкового парку»
- Рівень задоволеності жителів громади низкою ініціатив: скейт-парку/ «мотузкового парку»/ «Зеленою сценою»
- Кількість працюючих публічних просторів стійкості та згуртування в установах Сновської громади
- Частки мешканців та мешканок громади, які відвідують простори згуртування
- Частка приміщень міської комунальної власності, де проведено реконструкції та досягнута безбар'єрність
- Кількість ВПО, які скористалися соціальним житлом
- Частки мешканців та мешканок громади, яка займаються масовим спортом
- Кількість модернізованих/побудованих спортивних майданчиків у старостинських округах
- Наявність працюючої школи медіа грамотності та кібербезпеки
- Частка мешканців громади, які використовують мобільний додаток «Моя громада»
- Рівень задоволеності місцевих мешканців можливістю отримати необхідну інформацію з офіційного сайту міської ради
- Кількість приміщень закладів культури громади, де здійснено капітальні ремонти
- Обсяг коштів (в грн.), що витрачені протягом року на закупівлі та встановлення нового обладнання для установ культури громади

Оперативна ціль 1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації

В основі оперативної цілі – створення кращих умов для збереження здоров'я, в тому числі – ментального, а також формування у мешканців та мешканок відповідного ставлення до власного здоров'я. Звідси три відповідні напрями. Вони єдині в сенсі кінцевої мети – здоров'я людини.

Реалізація цілі стосується переважно комунальної бюджетної сфери – йдеться, насамперед, про покращення умов надання послуг, що вимагає ремонтів існуючих приміщень, іншої дотичної інфраструктури, закупівлі нового медичного обладнання, збереження кадрового потенціалу лікарів та залучення до громади нових медичних працівників. Такий підхід передбачає впровадження на теренах громади низки спеціалізованих програм, спрямованих на профілактику хвороб. А це передбачає зусилля з подолання браку уваги мешканців та мешканок до власного здоров'я. Важлива складова цілі

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

– налагодження системної психологічної допомоги як засіб підтримки ментального здоров'я жителів громади та протидії наслідкам російсько-української війни.

Оперативна ціль враховує вплив на наслідки російсько-української війни – значне збільшення кількості людей, які потребують фізичної та психологічної реабілітації. Це окреме завдання, що вимагатиме низки проєктів, об'єктивні умови для реалізації яких на теренах громади існують.

Оперативна ціль – «Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації» містить три завдання. «Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину», «Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок», «Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя».

Таблиця 5.4 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	▪ Капітальні ремонти (реконструкції) приміщень некомерційних комунальних установ, що надають послуги із охорони здоров'я ▪ Закупівля та введення до експлуатації нового медичного обладнання ▪ Стимулювання лікарів залишатися працювати в громаді (житло та інші складові) ▪ Створення реабілітаційного центру для ветеранів російсько-української війни
1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок	▪ Створення системи допомоги мешканцям та мешканкам громади з психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування
1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя	▪ Організація навчання здоровому способу життя, насамперед, серед молоді, просування його популярності, в тому числі – за допомогою інформаційних технологій та продуктів ▪ Розробка, ухвалення та реалізація програми «Раннє виявлення онкології – збереження життя»

Очікувані результати:

- Приміщення некомерційних комунальних установ, що надають послуги із охорони здоров'я, відремонтовані
- Нове медичне обладнання для некомерційних комунальних підприємств із охорони здоров'я закуплено, встановлено та працює
- Завдяки наданому комунальному житлу до громади залучені необхідні лікарі
- Відркрито та працює реабілітаційний центр для ветеранів російсько-української війни
- Жителі громади можуть скористатися послугами з захисту свого ментального здоров'я на її теренах
- Розроблено та оприлюднено інформаційні продукти, що спрямовані на просування здорового способу життя
- Розроблено та запроваджено програму «Раннє виявлення онкології – збереження життя»

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Площа реконструйованих приміщень некомерційних комунальних підприємств, що надають послуги із охорони здоров'я
- Обсяг коштів, що витрачені на закупівлю нового медичного обладнання (включно з благодійною допомогою)
- Наявність легкового санітарного автомобілю
- Кількість лікарів, які працюватимуть у медичних закладах Сновської громади, та забезпечені житлом від міської ради
- Кількість осіб, які скористалися послугами реабілітаційного центру для ветеранів, ветеранок та членів їх сімей, протягом року
- Наявність об'єднання організацій різних форм власності, що започаткувало надання послуг із захисту ментального здоров'я
- Наявність розроблених та впроваджених програм: «Здорова жінка – здорова нація», «Раннє виявлення онкології – збереження життя».
- Чисельність народжених
- Чисельність померлих
- Кількість випадків інфекційної захворюваності на 10 тис. населення
- Кількість випадків неінфекційної захворюваності на 10 тис. населення

Оперативна ціль 1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації

Мета цієї оперативної цілі – більша організованість та ефективність ухвалення управлінських рішень, управління громадою в цілому, що відображається у раціональнішому використанні наявних ресурсів, збільшенню залученості зовнішніх, повсюдності та рівному оперативному доступі мешканців до адміністративних та соціальних послуг (досягається через цифровізацію та мобільність). Це критично важливо для майбутньої громади як за умов війни, так і післявоєнного розвитку. Досягається ціль за допомогою цифровізації низки ланок управління. Відкриття в Сновську Дія Центру посилює спроможність громади до цифровізації послуг, водночас не зняло низку інших питань. Насамперед, збору та обробки базової інформації про стан різних галузей громади, зокрема – у сільській місцевості громади. Це передбачає розвиток телекомунікаційних систем та запровадження спеціального програмного забезпечення в діяльності міської ради з обліку ресурсів території. Така постановка питання вимагатиме низки структурних змін в організації управління, підвищення рівня професійної компетентності наявних фахівців. Складовою цілі – підвищення мобільності та різноманіття публічних адміністративних й соціальних послуг як інструменту реалізації інтересів мешканців.

Оперативна ціль – «Краще організація управління з використанням цифровізації» містить три завдання: «Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації», «Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг», «Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС».

Таблиця 5.5 Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації	▪ Впровадження єдиної для громади системи електронного погосподарського обліку ▪ Впровадження програмного забезпечення, необхідного для реалізації положень Закону України «Про публічні консультації»
1.4.2. Забезпечити цифровізацію	▪ Забезпечення надання адміністративних послуг

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

та мобільність надання адміністративних і соціальних послуг	дистанційно у старостинських округах - Ремонти приміщень, насамперед, у сільській місцевості, що використовуються для надання адміністративних та соціальних послуг - Розширення надання адміністративних і соціальних послуг мобільно
1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС	- Використання конкурсів програми ЄС "Interreg Europe" - Розвиток міжнародного партнерства громад

Очікувані результати:

- В громаді ведеться централізований електронний погосподарський облік
- Старостинські округи оснащені необхідним обладнанням, а персонал навчений для надання адміністративних послуг дистанційно
- Адміністративні приміщення модернізовані з врахуванням необхідності надання адміністративних послуг
- Здійснено капітальні ремонти приміщень, що використовуються для надання соціальної підтримки дітей та сімей громади
- Забезпечена мобільність надання адміністративних послуг
- Забезпечена мобільність надання соціальних послуг
- Сновська міська рада зареєструвалася на сайті програми ЄС "Interreg Europe" та отримала її консультації, що необхідні для участі в конкурсі проєктів

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Відсоток домогосподарств громади, які занесені до єдиної системи електронного погосподарського обліку громади
- Кількість адміністративних послуг, що надаються дистанційно
- Частка відремонтованих приміщень, де надаються послуги з соціальної підтримки дітей та сімей громади
- Кількість адміністративних послуг, що надаються мобільно
- Кількість соціальних послуг, що надаються мобільно
- Кількість мешканців громади, які протягом року скористалися послугою «соціальне таксі».
- Наявність реєстрації Сновської міської ради на сайті програми ЄС "Interreg Europe"

Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

Мета стратегічної цілі 2 – підвищення ефективності економіки Сновської громади, відповідно – рівня надходжень до міського бюджету шляхом використання наявного потенціалу, конкурентних переваг, підтримки розвитку мікро- та малого бізнесу в традиційних галузях (сільське господарство, лісова, їх переробка, послуги), впровадження нових сільськогосподарських культур, що пов'язано зі змінами клімату, а також відродження туристично-рекреаційної сфери.

Така постановка питання зумовлена наступними обставинами. На час розробки стратегії економіка громади спиралася, насамперед, на сільське господарство та переробку, що постраждали від російсько-української війни лише локально (на півночі). Натомість лісове господарство втратило більше, що негативно вплинуло на обсяги наявної продукції. Втім війна стимулювала активність мікровиробників та надавачів послуг, а втрати на півдні

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

України спонукали мешканців Сновщини до експериментів із вирощуванням відносно нових культур. Ця сфера набула позитивної динаміки, при цьому є дуже хаотичною,

Тому досягнення стратегічної цілі передбачає, насамперед, стимулювання інноваційної економічної активності мешканців громади у сфері мікро- та малого бізнесу, допомогу у вигляді створення інфраструктурних умов та консультування, підтримку модернізацію дрібного сільськогосподарського виробника, впровадження нових форм діяльності, поновлення туризму (насамперед, активного). Це дозволить посилити конкуренцію в традиційних галузях громади та водночас спонукає діючих суб'єктів господарської діяльності до змін. Для посилення ефекту громада просуватиме свої потенціали, розробивши для цього необхідну документацію та промоційні матеріали.

Стратегічна ціль 2 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників», «Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади», «Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація».

Оперативна ціль 2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників

Мета цієї оперативної цілі – збільшити економічну активність мешканців та мешканок громади, підвищуючи таким чином їх купівельну спроможність, сприяти збільшенню обсягів та вироблення різноманіття місцевих товарів та послуг. Це важлива умова й для конкурентоздатності громади, адже мікро та мале підприємництво, фермерство завжди мобільно, генерує інноваційні ідеї, привчає мешканців та мешканок до соціальної відповідальності. Така постановка питання вимагає від громади створення інфраструктури для розвитку такого ґатунку економічної активності, впровадження інших супутніх форм підтримки підприємницької діяльності, сприяння залучення до неї молоді. Зміни клімату відкривають нові можливості у сільському господарстві – поряд із традиційними ягідництвом та садівництвом перспективним йдеться про просування вирощування відносно нових для Сновщини сільськогосподарських культур (наприклад – бахчевих). З огляду на супутні ризики громада має також підтримувати запровадження новітніх аграрних технологій та кооперацію з первісної обробки та збуту вирощеної продукції.

Оперативна ціль – «Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників» містить трьох завдання: «Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва», «Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур», «Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти».

Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	- Впорядкування та реконструкція торгівельних майданчиків для мешканців громади у її населених пунктів - Створення торгівельно - сервісного осередку для представників мікробізнесу
2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур	- Проведення інформаційних кампаній із популяризації садівництва, ягідництва, нових сільськогосподарських культур, поява яких стала можливою завдяки змінам клімату - Організація на теренах громади сільськогосподарського дорадництва - Просування серед домогосподарств та малих

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

	фермерів діяльності з рекультивації порушених земель, консервації деградованих, малопродуктивних ▪ Сприяння створенню мешканцями сільськогосподарського кооперативу з виробництва та збуту продукції
2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти	▪ Створення тематичних коворкінгів, що спрямовані на підтримку місцевих ремесл ▪ Створення інноваційних навчальних хабів, що спрямовані на виробничу діяльність

Очікувані результати:

- Реконструйовано та працює торгівельний майданчик (ринок) у центрі Сновська
- У Сновську створено та працює торгівельно-сервісний осередок для мікро підприємництва
- Мешканці Сновщини отримали інформацію щодо можливостей та переваг ведення садівництва, ягідництва, нових культур, поява яких стала можливою завдяки змінам клімату, а також тепличного господарства
- Низка ділянок землі рекультивована/законсервована (через деградування та малопродуктивність)
- Створено та працює сільськогосподарський кооператив
- Створено та працює коворкінг столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1
- Створено та працює інноваційний кулінарний хаб на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Наявність реконструйованого торгівельного майданчику (ринку) у Сновську
- Кількість представників мікро та малого бізнесу, народних умільців громади, які використовують місця торгівлі на модернізованій ринковій площі в Сновську
- Кількість підприємців, які протягом року використовують послуги торгівельно-сервісного осередку мікропідприємництва
- Площа ділянок землі, що рекультивована/законсервована через деградування та малопродуктивність
- Кількість товаровиробників, що об'єдналися в сільськогосподарський кооператив
- Наявність коворкінгу столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1
- Кількість осіб (учнів, місцевих мешканців, підприємців та ВПО), які долучилися до діяльності столярного коворкінгу
- Наявність інноваційного кулінарного хабу на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства
- Кількість осіб (учнів, місцевих мешканців, підприємців та ВПО), які долучилися залучені до діяльності кулінарного хабу.

Оперативна ціль 2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади

Просторове планування, поряд із стратегічним та бюджетним, – одна з головних трьох складових планування розвитку громади в цілому. Однак наявний стан не дозволяє

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

розв'язувати довгострокові питання розвитку території громади – лише поточні. Загроза рашистських обстрілів із півночі, відповідно – безпекові обмеження значно ускладнюють планування розвитку території Сновської громади. В основі оперативної цілі – розробка планувальних рішень стосовно перспективного використання всієї території громади для інтегрованого розвитку її населених пунктів як єдиної системи розселення, а також Комплексного плану просторового розвитку території громади. Останній визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території.

Просторове планування та її зонування – передумова для залучення інвестицій. Близькість до росії унеможливорює таку можливість на півночі громади. Однак у центрі та на півдні громади спокійніше, тут (в обмежених обсягах) інвестиції можливі, насамперед, у галузях, що забезпечують швидку віддачу коштів – сільське господарство (рослинництво), переробка та сервіс. А це означає необхідність розробки та просування інвестиційних пропозицій, просування позитивного іміджу території в цілому – з врахуванням вище зазначених ризиків.

Оперативна ціль – «Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади» містить три завдання: «Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, земельної документації», «Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади», «Збільшити впізнаваність громади».

Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, земельної документації	- Розробка генеральних планів населених пунктів громади - Розробка Комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади - Актуалізація нормативно-грошової оцінки землі - Розроблення (оновлення) іншої містобудівної документації та забезпечення її публічності - Розробка та запровадження геоінформаційної системи громади - Створення наборів геопросторових даних громади, в т.ч. щодо деградованих земель, природоохоронних територій та об'єктів громади – ПЗФ, Смарагдової мережі, інших
2.2.2. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади	- Створення інвестиційного паспорту громади, розробка та просування інвестиційних проєктів - Розробка субсторінки сайту селищної ради для представлення інвестиційних потенціалів громади
2.2.3. Збільшити впізнаваність громади	Розробити та поширити бренд бук громади

Очікувані результати:

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

- Генеральні плани (з врахуванням детальних планів) та комплексний план просторового розвитку території розроблені та затверджені
- Нова нормативно-грошова оцінка земель населених пунктів громади проведена, відповідна документація розроблена та застосовується
- Розроблена та наповнена змістом геоінформаційна система (карта) громади
- Набори геопросторових даних громади, в т.ч. щодо деградованих земель, природоохоронних територій, об'єктів ПЗФ створено
- Розроблено та використовується бренд бук громади
- Розроблена та розміщена на сайті міської ради двомовна (української та англійською) субсторінка для потенційних інвесторів.
- Розроблено та поширено інвестиційний паспорт громади

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Наявність комплексного плану просторового розвитку території громади
- Кількість генеральних планів населених пунктів громади, що розроблені
- Частка населених пунктів громади, де проведена нова НГО землі
- Наявність інвестиційного паспорту громади
- Кількість розроблених та поширених двома мовами (українською та англійською) інвестиційних пропозицій громади
- Кількість наборів геопросторових даних громади, в т.ч. щодо деградованих земель, природоохоронних територій, об'єктів ПЗФ
- Наявність затвердженого брендбуку громади
- Кількість переглядів субсторінки міської ради, що розроблена для приведення уваги інвесторів, протягом календарного року.

Оперативна ціль 2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація

До початку повномасштабної війни за незалежність України в 2022 р. туристична галузь на території Сновської громади динамічно розвивалася – особливо, активного туризму. рашистка навала зупинила ці процеси та відкинула громаду на багато років назад. Однак об'єктивна основа для розвитку цього напрямку залишилася (ліси, Снов як складова Смарагдової мережі, хороше сполучення з Києвом та Черніговом, бренд осередку паровозів). Так само залишилися проблеми умовно довоєнного часу – бракує профільної інфраструктури (зокрема – атракцій) та фахівців, які б розуміли та знали як на туризмі та відпочинку можна заробляти. І якщо громада нічого не може вдіяти з зовнішніми ризиками, то подолати внутрішні проблеми вона здатна, відродивши тим самим галузь. З огляду на обставини пропонуються помірковані, скоріше – підготовчі кроки з розвитку інфраструктури туризму та поширення впізнаваності Сновщини. Це основа для розробки та просування нових туристичних продуктів, в т.ч. – за допомогою новітніх інформаційних технологій.

Оперативна ціль – «Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація» містить два завдання: «Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську», «Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади».

Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням	• Розробка дизайн-проєкту реконструкції «Гідропарку» в цілому та його окремих складових

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

«Гідропарку» у Сновську, а також поширити зони відпочинку у сільській місцевості	• Поетапна реконструкція «Гідропарку» з облаштуванням визначених зон (локацій) • Створення/реконструкція зон відпочинку в старостинських округах
2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади	▪ Розробка, виготовлення та поширення інформаційної продукції про туристично-рекреаційні можливості громади, в т.ч. щодо території Смарагдової мережі ▪ Розробка та поширення науково-популярного презентаційного видання про минуле Сновщини

Очікувані результати:

- Дизайн-проект реконструкції «Гідропарку» та окремих його складових розроблено
- Поетапну реконструкцію «Гідропарку» розпочато, оновлені локації використовуються жителями та гостями громади
- Зони відпочинку у сільській місцевості створені/реконструйовані
- Інформаційна продукція про туристично-рекреаційні можливості громади, в т.ч. про території Смарагдової мережі, виготовлена та поширена
- Презентаційне видання про минуле Сновщини розроблено та поширено.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Наявність дизайн-проекту комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ
- Наявний та оприлюднений набір геопросторових даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів та маршрутів на теренах громади
- Кількість створених/реконструйованих зон відпочинку у сільській місцевості
- Частка мешканців громади, які обізнані з особливостями господарської діяльності на територіях Смарагдової мережі та поведінки на об'єктах природно-заповідного фонду
- Кількість назв інформаційної продукції про туристично-рекреаційні можливості громади, що виготовлена та поширена протягом календарного року
- Наявність презентаційного видання про минуле Сновщини.

Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

Мета стратегічної цілі 3 – забезпечення доступності території, поширення та якості базових комунальних послуг. Отже, йдеться про привабливість громади для мешканців та мешканок. Остання має кілька складових, із яких стратегічна ціль розглядає три – транспортна інфраструктура, водовідведення та водопостачання, поводження з твердими побутовими відходами.

В роки, що передували широкомасштабній війні, в Україні в цілому та в Сновській громаді зокрема простежувалася тенденція підвищення рівня вимог мешканців та мешканок до умов життя на території. Пов'язано це з більшою відкритістю та можливостями познайомитися з кращими практиками господарювання, в тому числі – за кордоном, в країнах ЄС. Між тим значна частина жителів громади відчуває на собі вплив негативних факторів, що притаманні сільській місцевості України в цілому: погані дороги, що ускладнюють сполучення, та брак базових комунальних послуг, а саме: питної води й утилізації сміття. На тепер це все накладається на специфіку життя громади у зоні можливих бойових дій. А для втримання населення необхідна мотивація більша, ніж звичайна прив'язка до рідної місцевості. Як наслідок, помітна частина мешканців та мешканок заявляє про можливість залишати її межі (поки що – теоретично). Але одночасно є низка привабливих для життя

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

факторів: чисте повітря, значні водні ресурси, ліси, мальовнича місцевість, відносно недалеко Чернігів та Київ. Їхнє посилення – гарна передумова для збереження та навіть росту привабливості громади як місця для життя.

Стратегічна ціль 3 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами», «Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення», «Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ».

Оперативна ціль 3.1. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

Мета цієї оперативної цілі – покращити можливості для мобільності мешканців та мешканок громади між її населеними пунктами, а також сполучення з іншими територіями. Реалізовуватиметься вона, насамперед, за допомогою покращення якості доріг місцевого значення, що необхідно аби скоротити час у дорозі між населеними пунктами громади. З огляду на велику площу Сновської громади та малу щільність населення зазначена обставина – вирішальна для вчасного надання більшості послуг, починаючи з освітніх, також важлива з точки зору витрат бізнесу, отже – його поширення, формування цін товарів та послуг. Складова цілі – покращення транспортного сполучення між адміністративним центром громади та селами (в рамках міжмуніципального співробітництва між громадами), що дасть можливість жителям раціональніше використовувати свій час та кошти. А також розвиток велосипедної інфраструктури – як для зручності мешканців та мешканок, так і гостей громади.

Оперативна ціль – «Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами» містить два завдання: Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру», «Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами».

Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	- Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція низки ділянок доріг місцевого значення на території громади - Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція тротуарів із дотримання вимог безбар'єрності в низці населених пунктів громади - Реконструкція та/або спорудження супутньої дорожньої інфраструктури (під'їзди, зупинки та ін.) - Спорудження під час капітального ремонту доріг систем лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків, влаштування водоскидних систем
3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами	- Розробка та реалізація проєктів співробітництва громад, що спрямовані на створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини - Розвиток велосипедної інфраструктури

Очікувані результати:

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

- Реконструйовано/споруджено низку ділянок доріг та вулиць та тротуарів із дотриманням вимог безбар'єрності, а час, необхідний на дорогу, зменшився
- Реконструйовано/споруджено низку тротуарів із дотриманням вимог безбар'єрності
- Встановлено нові та відремонтовано старі зупинки для автотранспорту.
- Розроблено та подано на конкурс проєкт створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини на засадах співробітництва територіальних громад
- Велосипедну інфраструктуру в громаді створено.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Довжина (в км) капітально відремонтованих доріг місцевого значення
- Довжина (в км) капітально відремонтованих/новозбудованих тротуарів у населених пунктах з дотриманням вимог безбар'єрності
- Наявність проєкту створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини на засадах співробітництва територіальних громад
- Кількість об'єктів велосипедної інфраструктури на теренах громади

Оперативна ціль 3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення

Мета цієї оперативної цілі – надати мешканцям громади доступ до послуг із постачання якісної питної води та зменшити навантаження на природне середовище за допомогою розширення мережі водовідведення та покращення якості очистки стічних вод. На тепер доступ до централізованого водопостачання мають лише мешканці та мешканки Сновська та кількох сіл, а це означає, що майже половина жителів громади використовують питну воду, що не відповідає встановленим санітарним нормативам, насамперед, щодо показників вмісту заліза. Крім того, стан очисних споруд у Сновську не дозволяє здійснювати якісну очистку стічних вод, що загрожує довкіллю, зрештою – здоров'ю людей. У селах така можливість взагалі відсутня. Мж тим громада розраховує на приток відвідувачів та туристів, що передбачає створення низки передумов, в тому числі й щодо чистоти довкілля.

Тому реалізації цілі – один із очевидних пріоритетів громади. Для її досягнення передбачається реконструкція діючих очисних споруд та поступове розширення мереж водопостачання й водовідведення. У випадку сільської місцевості увага концентруватиметься на розвитку локальних систем централізованого водопостачання як таких, що забезпечує якість питної води (на відміну від малих свердловин у садибах чи криниць).

Оперативна ціль – «Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення» містить два завдання: «Реконструювати очисні споруди», «Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання».

Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
3.2.1. Реконструювати очисні споруди	• Реконструкція очисних систем у м. Сновськ • Здійснення капітального ремонту низки складових системи водовідведення в громаді
3.2.2. Модернізувати та розширити	▪ Реалізація низки проєктів із будівництва та

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

систему централізованого водопостачання	капітального ремонту мережі водогонів у Сновську ▪ Будівництво зовнішніх мереж водопостачання у низці сіл громади ▪ Здійснення реконструкцій, що спрямовані на покращення показників знезалізнення питної води у водогонях

Очікувані результати:

- Очисні споруди в Сновську реконструйовано
- Капітально відремонтовано низку складових систем водовідведення
- В громаді збільшено мережу водогонів, а частину наявних – замінено на нові
- Здійснено реконструкції, що спрямовані на покращення якості питної води, насамперед, щодо показника вмісту заліза.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Наявність реконструйованих очисних споруд у Сновську
- Кількість складових системи водовідведення, що реконструйовані
- Довжина новозбудованих/капітально відремонтованих водогонів у Сновську
- Довжина новозбудованих/капітально відремонтованих водогонів в старостинських округах
- Рівень задоволення мешканців та мешканок громади станом її дорожньо-транспортної інфраструктури

Оперативна ціль 3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ

Мета цієї оперативної цілі – зменшення антропогенне навантаження на довкілля у вигляді твердих побутових відходів. Нині воно пов'язано як із господарською діяльністю підприємств, так і жителів громади (насамперед, несанкціоноване захоронення ТПВ у сільській місцевості, а також сезонне спалювання зеленої маси). Між тим це складова формування якості життя та привабливості громади. Тому необхідний крок – створення системи сортування, збору, вивезення та утилізації ТПВ, яка б охопила всі населені пункти громади. Він включає, зокрема, санацію наявного сміттєзвалища у Сновську, спорудження якого було розпочато, але зупинено. Під час реалізації проєктних рішень щодо створення нових полігонів твердих побутових відходів необхідно дотримуватись вимог статті 46 Закону України «Про охорону земель», а саме:

Виконання заходів щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та екологічне безпечне поводження з ними;

Максимальне збереження ґрунтового покриву на основі обраного оптимального варіанта територіального розміщення об'єктів поводження з відходами;

Зняття родючого шару ґрунту, його складування, збереження та використання при рекультивації земель, покращенні малопродуктивних земель і благоустрої населених пунктів;

Запобігання негативному впливу об'єктів поводження з відходами, що використовуються для збирання, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів на ґрунтовий покрив прилеглих територій;

Рекультивація земельних ділянок після ліквідації об'єктів поводження з відходами.

Реалізація цілі передбачає Реалізація заходів Програми удосконалення послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024-2028 роки.

Оперативна ціль – «Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ» містить два завдання: «Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську»,

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

«Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах».

Таблиця 5.11. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську	- Реалізація заходів Програми удосконалення послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024-2028 роки - Створення станції сегрегації (сортування) твердих побутових відходів
3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах	- Просування серед мешканців громади договорів про збір та вивіз ТПВ, стимулювання серед домогосподарств практики роздільного збирання сміття - Спорудження майданчиків зі спеціальними контейнерами для роздільного збирання сміття із подальшим надходженням ТПВ на переробку чи повторне використання - Закупівля спеціальної техніки для забезпечення роботи з сортування, збору та вивезення ТПВ на утилізацію по всій території громади

Очікувані результати:

- Стихійні сміттєзвалища в громаді ліквідовані
- Станція сегрегації (сортування) ТПВ створено та введено до експлуатації
- Збільшено охоплення домогосподарств централізованим вивезенням ТПВ
- Спеціальні майданчики для збору ТПВ у населених пунктах громади споруджені, а контейнери для сміття придбані та встановлені
- Придбана та передана на баланс комунального підприємства спеціальна техніка, а його функції та територія відповідальності розширені.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Кількість населених пунктів громади, охоплених послугою вивезення ТПВ
- Частка домогосподарств громади, які уклали договори на вивіз ТПВ
- Кількість ліквідованих стихійних сміттєзвалищ протягом року
- Кількість споруджених майданчиків для роздільного збирання ТПВ
- Кількість встановлених євро контейнерів для сміття
- Наявність діючої станції сегрегації (сортування) твердих побутових відходів
- Кількість одиниць спеціальної техніки, що передана на баланс комунального підприємства для забезпечення роботи з сортування, збору та вивезення ТПВ на утилізацію по всій території громади.

Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада

Мета стратегічної цілі 4 – створити на території Сновської громади безпечні умови життя, поєднані з привабливим, комфортним довкіллям.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна ціль базується на розумінні того, що в основі вибору людини жити в тій чи іншій місцевості не лише на можливостях заробити – існують інші впливові чинники. Як засвідчує практика інших країн та територіальних громад – це збережене навколишнє природне середовище, а саме: чисте повітря та вода, значні лісовкриті площі, мінімізація антропогенно тиску на довкілля, в тому числі – щодо викидів CO₂. Складова цілі – адаптація до змін клімату, що передбачає як ощадливе ставлення до наявних природних ресурсів, так і низку управлінських рішень, які спрямовані на врахування об'єктивних процесів що відбуваються в розвитку громади. Така поставка питання тісно пов'язує екологію та безпеку – стан довкілля є частиною питання безпеки життєдіяльності людини. Водночас дбайливе поводження з природним середовищем передбачає необхідність превентивних безпекових заходів – тим більше за умов підвищених ризиків російсько-української війни. Остання також передбачає посилену увагу до питань цивільної захисту населення та реагування на надзвичайні ситуації – при цьому йдеться не лише про техногенні та загрозу природних катаклізмів, але й обстріли рашистів. Вся зазначена вище діяльність значною мірою залежить від стану інженерної інфраструктури, а також від принципів, ціннісних підходів до її формування та експлуатації.

Стратегічна ціль 4 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді», «Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії», – «Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів».

Оперативна ціль 4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді

Мета цієї оперативної цілі – створення на локальному рівні умов, які б гарантували мешканцям та мешканкам громади рівень безпеки достатній для їхнього проживання на території громади. З огляду на те, що гарантування безпеки громадян – це функція, насамперед, держави, оперативна ціль розглядає виключно діяльність із питань безпеки, що знаходиться в сфері компетентності міської ради, тобто: укриття, формування місцевих оборонних споруд, цивільна безпека.

До лютого 2022 р. належної уваги до системи цивільного захисту населення (в тому числі щодо інфраструктури), контролю, попередження та оперативного реагування в разі виникнення загроз місцевого рівня, першої реакції на загрози вищого рівня не приділялося (крім реакції на стихійні лиха). В результаті громада постала перед новим викликом, що потребує додаткових сил та ресурсів.

Постановка цілі спирається на розуміння, що безпека за умов війни – першочергове завданням для усіх суб'єктів (державних, комунальних, приватних, громадських), які діють на теренах громади, у тому числі – самих мешканців. Тобто – це комплексне питання. Інструменти для реалізації цілі – це спорудження укриттів та інших захисних споруд (в т.ч. – оборонних), створення Центру безпеки громади, який би координував реакцію на загрози, що виникають, а також розширення вуличного освітлення та мережі камер відеоспостереження в громадських місцях.

Оперативна ціль – «Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді» містить три завдання: «Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців», «Створити центр безпеки громади», «Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади».

Таблиця 5.12. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	- Будівництво та облаштування оборонних споруд із територіальної оборони Сновської громади - Будівництво та капітальний ремонт фонду

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

	громадських захисних громади ▪ Спорудження/реконструкція укріплень у закладах освіти, культури, охорони здоров'я, а також загальних
4.1.2. Створити центр безпеки громади	▪ Облаштування приміщення Центру безпеки громади ▪ Придбання спеціальної техніки, іншого необхідного обладнання ▪ Розширення мережі камер відеоспостереження ▪ Організація навчання учасників добровільних пожежних дружин та їх забезпечення
4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади	▪ Заміна всіх ламп на світлодіодні ▪ Будівництво та реконструкція низки ділянок мереж вуличного освітлення в громаді

Очікувані результати:

- Обсяг коштів, що виділені для будівництва та облаштування оборонних і захисних споруд протягом календарного року
- Фонд громадських захисних споруд громади капітально відремонтовано та збільшено
- Заклади, установи та підприємства міської комунальної власності забезпечені укріпленнями
- Створено, оснащено та працює Центр безпеки громади
- Реконструйовано/збудовано низку ділянок вуличного освітлення
- Мережа камер відеоспостереження збільшена
- Учасники добровільних пожежних дружин навчені та забезпечені приміщенням, технікою й обладнанням.
- Реконструйовано/збудовано низку ділянок вуличного освітлення.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Кількість додатково встановлених камер відеоспостереження в публічних місцях громади
- Кількість старостинських округів, забезпечених камерами відеоспостереження в публічних місцях
- Наявність Центру безпеки громади в Сновську
- Кількість діючих укріплень на підприємствах, установах, закладах міської комунальної власності
- Кількість укріплень, що встановлені поза підприємствами, установами, закладами міської комунальної власності – в інших громадських місцях
- Обсяги фінансування добровільних пожежних дружин протягом календарного року
- Протяжність ділянок доріг та вулиць що освітлюються (в км)
- Рівень відчуття рівня безпеки мешканцями та мешканками громади.

Оперативна ціль 4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії

Мета цієї оперативної цілі – зменшення витрат із енергоспоживання, насамперед, серед комунальних підприємств, установ та організацій міської ради, насамперед, за допомогою

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

термосанації приміщень, встановлення більш технологічного обладнання для їхнього опалення. Зменшення викидів до атмосфери також позитивно вплине на стан повітря на теренах громади, отже – її комфорт. Складова цілі – промоція використання відновлювальних джерел енергії, що передбачає реалізацію кількох різнопланових проєктів (сонячні електростанції на дахах будинків бюджетних установ, теплові помпи, інше), а також розробку та запровадження механізмів щодо залучення населення й суб'єктів підприємницької діяльності до впровадження енергоефективних заходів. Це передбачає реалізацію кількох пілотних проєктів, а також розробку та запровадження механізмів щодо залучення населення й суб'єктів підприємницької діяльності до впровадження енергоефективних заходів. Для забезпечення комплексного та довгострокового підходу ціль передбачає розробку Плану дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналогу).

Оперативна ціль – «Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії» містить три завдання: «Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)», «Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії», «Здійснити термосанацію приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності».

Таблиця 5.13. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)	- Розробка та впровадження нового Плану сталого енергетичного розвитку та клімату (або аналогу) Сновської громади - Впровадження системи енергоменеджменту серед комунальних підприємств, установ і організацій
4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	- Впровадження генерування електро- та теплової енергії за допомогою сонячних панелей на будинках комунальної власності - Впровадження теплових pomp для використання в опалювальних та водонагрівних контурах будівель комунальної власності
4.2.3. Здійснити термосанацію приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	- Заміна систем опалення в низці приміщень комунальної власності міської ради на енергоефективні - Термосанація приміщень комунальної власності Сновської міської ради

Очікувані результати:

- План сталого енергетичного розвитку та клімату (або аналог) громади розроблено та затверджено, а система енергоменеджменту серед комунальних підприємств, установ і організацій запроваджена
- В будинках міської комунальної власності встановлені та працюють сонячні батареї та теплові помпи, а необхідні фахівці навчені
- Приміщення міської комунальної власності Сновської громади утеплені
- Здійснено заміну систем опалення в низці приміщень комунальної власності міської ради на енергоефективні

Індикатори виконання оперативної цілі:

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

- Наявність нового Плану сталого енергетичного розвитку та клімату (або його аналог)
- Обсяги електроенергії (в МВт), що виробляються протягом календарного року завдяки сонячним батареям, що встановлені на приміщеннях міської комунальної власності
- Обсяг тепла (в Гкал), що виробляється тепловими помпами, які працюють для приміщень міської комунальної власності, протягом року
- Кількість будинків міської комунальної власності, де проведено термосанацію
- Обсяг економії енергетичних ресурсів (в Гкал), що досягнутий завдяки утепленню приміщень міської комунальної власності та встановлення енергоефективних систем опалення протягом року

Оперативна ціль 4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів

Мета цієї оперативної цілі – пристосування до наявних або очікуваних змін клімату на території громади, врахування змін що відбуваються в господарській діяльності на території громади – як в сенсі нових викликів, так і можливостей.

Досягнення цілі передбачає провадження діяльності, що спрямована одночасно як на мінімізацію негативних впливів, так і використання нових можливостей, що відкриваються у зв'язку з кліматичними змінами. А це означає санацію антропогенно змінених територій громади, її водних об'єктів, збільшення зелених насаджень у населених пунктах, стимулювання населення до відмови від спалювання органічних відходів та боротьби з карантинними рослинами.

Оперативна ціль – «Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів» містить три завдання: «Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглої території, очистити антропогенно змінені екосистеми», «Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами», «Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну та збільшити території зелених насаджень».

Таблиця 5.14. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглої території, очистити антропогенно змінені екосистеми	▪ Придбання земснаряду для очистки водойм на території громади та покращення умов життя й відпочинку ▪ Очищення прибережних територій у населених пунктах громади, інших антропогенно змінених ділянок, розроблення та реалізації місцевої схеми екомережі ▪ Рекультивация земель, що довгий час використовувалися у промисловості • Дослідження можливостей створення на теренах громади нових об'єктів природно-заповідного фонду
4.3.2. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	▪ Проведення інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо можливостей компостування органічних відходів та боротьби з карантинними тваринами ▪ Реалізація пілотних проєктів збору та

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

4.3.3. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну та збільшити території зелених насаджень	компостування органічних відходів і деревини ▪ Облаштування міні-паркових зон у населених пунктах громади ▪ Відтворення зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування, поширення ґрунтозахисних насаджень ▪ Реалізація проєктів із благоустрою в населених пунктах громади

Очікувані результати:

- Завдяки земснаряду низка водойм на території громади очищена, а умови для життя та відпочинку мешканців та мешканок громади покращено
- Низка антропогенно змінених територій у громади очищені, а відповідні землі рекультивовані
- Система збору та компостування органічних відходів, а також деревини створена й працює
- Обсяги спалення органічних відходів зменшились (відповідно – й шкідливі викиди до атмосфери), а компостування – збільшились
- В населених пунктах громади створені/реконструйовані паркові зони, а рівень благоустрою їх покращився
- Збільшено площ зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування
- У старостатах реалізовано кілька локальних проєктів із благоустрою населених пунктів.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Обсяги роботи земснаряду з очищення водойм протягом року
- Площа (в га) антропогенно змінених територій у громади, що очищені та рекультивовані
- Кількість домогосподарств, що отримали змогу поглиблення та очистки колодязів для питної води
- Кількість населених пунктів, в яких очищено водопої для великої рогатої худоби
- Кількість облаштованих місць забору води пожежною технікою на невеликих відстанях від населених пунктів громади для гасіння пожеж
- Кількість міні-паркових зон, що створені в населених пунктах громади
- Сума коштів, що витрачені на придбання компостерів для закладів освіти
- Частка домогосподарств громади, що застосовує переважно метод компостування
- Кількість локальних проєктів із благоустрою населених пунктів, що реалізовані в старостатах
- Площа лісів та лісистість території
- Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду
- Площа територій національної екологічної мережі

5.2. Узгодженість Стратегії з державними та регіональними стратегічними документами

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Державна

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки (ДСРР) – основний планувальний документ для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Державна Стратегія розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 р., затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. Під час розробки Стратегії розвитку Сновської територіальної громади до 2027 року враховані ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.

Стратегічні напрямки розвитку Сновської громади також сформовані відповідно до стратегічних цілей Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням 21-ї сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII. Дані аналізу засвідчують високу ступінь узгодженості. Розбіжності мають об'єктивний характер та відображають специфіку області.

Діюча регіональна Стратегія передбачає такі пріоритети:

Пріоритетами розвитку області на період до 2027 року є:

- розвиток економічної, інфраструктурної, соціально-культурної зв'язаності та інтегрованості на регіональному та місцевому рівні;
- прискорення економічного зростання територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього природного середовища та невиснажливого використання природних ресурсів;
- підвищення якості та забезпечення доступності для населення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, незалежно від місця проживання, зокрема на засадах цифровізації.

В Стратегії розвитку Чернігівської області наголошується – об'єднання зусиль усіх гілок влади області, її міст та громад зможуть забезпечити досягнення стратегічного бачення та створення регіону сталого розвитку, у якому гармонійно поєднуюватимуться інноваційна промисловість, екологічне сільське господарство, висока якість людського капіталу та безпечне довкілля. Тобто мовиться про спільну діяльність регіональної та місцевої влад як умови для успіху реалізації стратегії.

Реалізація Стратегії розвитку Сновської територіальної громади до 2027 року сприятиме виконанню ДСРР на 2021–2027 роки та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період 2021–2027 років. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року Стратегії розвитку Чернігівської області на період 2027 роки проведено у таблиці 5.18. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Сновської територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки проведено у таблиці 5.19.

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період 2021–2027 роки

Як наголосили розробники Стратегія Чернігівської області «ставить перед собою амбітну мету та важливе завдання – перетворити Чернігівщину на інвестиційно та туристично привабливий, конкурентоспроможний, екологічно чистий, доброзичливий, соціально стабільний, комфортний для життя, роботи та відпочинку регіон, з унікальним природно-рекреаційним потенціалом, сприятливими умовами для ведення бізнесу, інноваційною економікою, високим рівнем інформатизації та сучасною сферою послуг». Тобто мовиться про перетворення регіону на комфортну територію для життя та відпочинку, розвиваючи

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

конкретні галузі, за рахунок яких передбачається забезпечення розвитку регіону: туризм, рекреація, інноваційна економіка, інформатизація, послуги.

Стратегічне бачення сформульовано таким чином: «Чернігівщина – інвестиційно та туристично привабливий, конкурентоспроможний, екологічно чистий, доброзичливий, соціально стабільний, комфортний для життя, роботи та відпочинку регіон, що в своєму розвитку спирається на тисячолітню княжу та козацьку державницькі традиції й історико-культурну спадщину Чернігово-Сіверщини, з унікальним природно-рекреаційним потенціалом, сприятливими умовами для ведення бізнесу, інноваційною економікою, високим рівнем інформатизації та сучасною сферою послуг».

Стратегічне бачення дотягатиметься через досягнення 5-ти стратегічних цілей:

1. Розвиток людського потенціалу.
2. Комфортні та безпечні умови для життя.
3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки.
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності.
5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком.

Таблиця 5.15. Порівняння Стратегії сталого розвитку Чернігівської області та Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади в розрізі стратегічних та оперативних цілей

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Чернігівської області 2027	Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу				Оперативні цілі			Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка			Оперативні цілі			Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами			Оперативні цілі			Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада			Оперативні цілі																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
					1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності			1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини			1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації			1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації						3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади			3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення			3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ						4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді			4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії			4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
Стратегічна ціль І. Розвиток людського потенціалу																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			</

[illegible]

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

врядування та управління територіальним розвитком																	
5.1. Посилення можливостей територій з особливими проблемами розвитку		+	+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	+	+
5.2. Цифрова трансформація регіону					+			+									
5.3. Розбудова системи ефективного публічного багаторівневого врядування			+		++												
5.4. Підвищення ефективності діяльності Інститутів громадянського суспільства			++		+												
5.5. Покращення доступу громадян до інформації			++		+												

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку України до 2027 року (ДСРР-2027)

Стратегія є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

ДСРР-2027 потрібна для того, аби розвиток регіонів і територій відбувався більш рівномірно, аби диспропорції між регіонами не зростали, аби вирівнювалась якість життя населення, через допомогу в розвитку тим територіям, де є обмежені ресурси чи фізичні об'єктивні обмеження їх зростання. Стратегія загалом має стати основою для планування різних публічних інвестицій, не просто у якісь сектори, а сектори у певних регіонах і територіях. Вона має виконувати певну координуючу роль – узгодження секторальних інвестицій, інтересів держави з інтересами і потребами регіонів

Державної стратегією регіонального розвитку України до 2027 р. визначено три стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
3. Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування.

[illegible]

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

2.1. Розвиток людського капіталу		++	+	+	+		+										
2.2. Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі МСП					+		++	+									
2.3. Підвищення інвестиційної привабливості територій і громад, підтримка залучення та розміщення інвестицій					+			++	+					+		+	
2.4. Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів							+		+								
2.5. Сталий розвиток промисловості								+									+
Стратегічна ціль III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування																	
3.1. Формування ефективної системи адміністративно-територіального устрою та завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади																	
3.2. Формування горизонтальної та вертикальної координації секторальних та державної регіональної політик					+												
3.3. Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях врядування					+			+									
3.4. Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики																	
3.5. Розвиток державної статистики на регіональному та територіальному рівнях																	
3.6. Розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об'єктивних даних та просторовому плануванні		+			+			+									

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року****Розділ 6. Проведення моніторингу, оцінювання реалізації Стратегії та управління ризиками**

Процеси впровадження та оцінювання – складові єдиного стратегічного планувального циклу.

Впровадження Стратегії включає розробку та затвердження Плану заходів, формування бюджету з урахуванням цілей, визначених у Стратегії, реалізацію місцевих програм розвитку, проєктів та заходів, моніторинг досягнення цілей та їх коригування у разі необхідності.

Оцінювання – визначення результатів впливу реалізації Стратегії на розвиток територіальної громади, досягнення запланованих результатів та врахування їх у наступному планувальному циклі.

Система впровадження Стратегії. Реалізація стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконавчого комітету ради, бізнесом, громадським активом та мешканцями, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим доволі складним процесом.

Система впровадження Стратегії має два рівні: *політичний та технічний*.

Політичний рівень забезпечує особисто голова громади та депутатський корпус. Ключова роль при цьому відводиться Сновському міському голові. Його завдання – стимулювання та координація виконання завдань, які реалізують різні суб'єкти, а також мобілізація та інтеграція ресурсів, що знаходяться у їх розпорядженні з метою досягнення стратегічних цілей та реалізації завдань, які дозволять досягнути спільно визначеного бачення розвитку громади. Крім того, однією із стратегічних ролей голови представницької функції – представництво інтересів громади з метою досягнення цілей та виконання завдань Стратегії. Крім того, на цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти голови щодо реалізації Стратегії, пропозиції щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії.

Технічний рівень впровадження виконують відповідальні за досягнення завдань Стратегії структурні підрозділи виконавчого комітету та комунальні установи ради.

З метою покращення ефективності їх роботи та координації дій щодо впровадження Стратегії розпорядженням голови утворюється **Робоча група з управління впровадженням Стратегії, проведення моніторингу її реалізації** як постійно діючий консультативно-дорадчий орган (далі – Робоча група).

Робочу групу очолює міський голова. До її складу входять особи, які представляють найважливіших учасників процесу планування й реалізації Стратегії: керівники структурних підрозділів виконавчого комітету ради та комунальних підприємств, відповідальні за виконання завдань Стратегії, інші представники міської ради, представники бізнесу, установ, організацій, громадських організацій, активні мешканці, в тому числі які брали участь у її розробці.

Робоча група збирається не рідше одного разу на півріччя та виконує такі функції:

- координує дії підрозділів, комунальних установ міської ради, старост громади, органів державної влади, підприємств та установ в процесі впровадження Стратегії, реалізації проєктів місцевого розвитку, заходів місцевих та регіональних програм;
- здійснює підготовку щорічних звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії;
- здійснює підготовку піврічних звітів про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

- готує пропозиції щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії.

За організацію роботи Робочої групи, узагальнення та формування звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії, про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії, а також формування пропозицій щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії відповідає відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради.

Процес впровадження Стратегії здійснюється на основі Плану заходів з її реалізації, що розробляється для забезпечення виконання завдань, визначених Стратегією.

План заходів з реалізації Стратегії складається з технічних завдань на проекти місцевого розвитку, які будуть впроваджуватися впродовж 2024–2027 років, а також переліку програм та заходів.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

- коштів бюджету територіальної громади;
- коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів обласного бюджету;
- коштів, які надходять до бюджетів у рамках програм допомоги та грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

Моніторинг впровадження Стратегії.

Результати моніторингу – основа для висновків про необхідність внесення змін (актуалізації) Стратегії та стимулювання її реалізації.

Моніторинг впровадження Стратегії здійснюється щорічно на основі аналізу кількісних та якісних індикаторів, що демонструють рівень виконання стратегічних, оперативних цілей та завдань, зокрема шляхом порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих проміжних (станом на конкретний період) і фактичних значень показників.

Система показників (індикаторів) для моніторингу реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року подана у таблиці 6.1.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії готує Робоча група, узагальнення та формування його тексту здійснює відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітної періоду представляє його на розгляд сесії ради. Крім того, звіт оприлюднюється на її офіційному вебсайті.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 12 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 2653з, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених індикаторів результативності впровадження кожного проекту місцевого розвитку.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року**

Звіт про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 13 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Звіти про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії за перше півріччя та за рік готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє їх на розгляд сесії відповідної ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному веб-сайті міської ради.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів проводиться після завершення строку їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить:

► результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;

- досягнення запланованих цілей;
- задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- наявних незапланованих змін та впливів;
- діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих);
- ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- стійкості результатів Стратегії тощо.
- Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше трьох місяців після закінчення періоду реалізації Стратегії та Плану заходів представляє їх на розгляд сесії міської ради. Крім того, заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів оприлюднюються на офіційному вебсайті громади та/або у місцевих медіа.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Таблиця 6.1 Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу								
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Кількість освітніх закладів, де проведено реконструкцію приміщень із врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності	од.	3	4	6	8	10	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
	Частка закладів освіти громади, де оновлено матеріально-технічне обладнання	%	17	34	58	100	100	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
	Кількість відремонтованих споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба»	од.	-	-	-	-	7	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
	Відсоток дітей шкільного віку, які користуються послугами з позашкільної освіти.	%	-	44	50	52	55	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Кількість виїзних культурно-мистецьких, освітніх та спортивних заходів протягом року	%					30	Відділ культури і туризму
	Наявність музею Л. Тереховича в с.Кучинівка	+/-	-	-	+	+	+	Відділ культури і туризму, Кучинівський старостат
	Наявність музею сучасної російсько-української війни в с.Тур'я	+/-	-	-	-	+	+	Відділ культури і туризму, Тур'янський старостат
	Наявність «Зеленої сцени»	+/-	-	-	-	+	+	Молодіжна рада
	Наявність скейт-	+/-	-	-	-	-	+	Молодіжна рада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	парку							
	Наявність «мотузкового парку»	+/-	-	-	-	-	+	Молодіжна рада
	Рівень задоволеності жителів громади низкою ініціатив: скейт-парку/ «мотузкового парку»/ «Зеленою сценою»	%					80	Опитування
	Кількість працюючих публічних просторів стійкості та згуртування в установах Сновської громади	од	3	4	7	11	17	Відділ культури і туризму, Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, старостати
	Збільшення частки жителів громади, що відвідують простори згуртування	%		8	10	15	50	Відділ культури і туризму, Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, старостати
	Кількість будівель міської комунальної власності, де проведено реконструкції та досягнута безбар'єрність	%			4	6	6	Відділ культури і туризму, Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, КНП «Сновська ЦРП»
	Збільшення частки мешканців та мешканок громади, яка займаються масовим спортом	%					+30	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
	Кількість модернізованих/п обудованих спортивних майданчиків у старостинських округах	%			2	2	6	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, старостати
	Наявність працюючої школи медіа грамотності та кібербезпеки	+/-	-	-	+	+	+	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, Молодіжна рада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	Рівень задоволеності місцевих мешканців можливістю отримати необхідну інформацію з офіційного сайту міської ради	%			60	65	70	Опитування
	Кількість будівель закладів культури громади, де здійснено капітальні ремонти	одиниць					3	Відділ культури і туризму
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Кількість реконструйованих приміщень некомерційних комунальних підприємств, що надають послуги із охорони здоров'я	одиниць				1	2	КНП «Сновський ЦМД»
	Обсяг коштів, що витрачені на закупівлю нового медичного обладнання (включно з благодійною допомогою)	тис.грн.			2000	12000	14400	КНП «Сновська ЦРЛ»
	Наявність легкового санітарного автомобілю	+/-				+	+	КНП «Сновська ЦРЛ»
	Кількість лікарів, які працюватимуть у медичних закладах Сновської громади, та забезпечені житлом від міської ради	сімей		1	1	1	1	Заклади охорони здоров'я
	Наявність реабілітаційного центру для ветеранів, ветеранок та членів їх сімей, протягом року	+/-	-	-	-	+	+	КНП «Сновська ЦРЛ», КУ «Територіальний центр надання соціальних послуг»
	Наявність об'єднання організацій різних	+/-			+	+	+	Громадські організації, заклади освіти та

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	форм власності, що започаткувало надання послуг із захисту ментального здоров'я							культури
	Наявність розроблених та впроваджених програми «Раннє виявлення онкології збереження життя»	+/-			+	+	+	Заклади охорони здоров'я
	Чисельність народжених	осіб	62	75	75	76	77	КНП «Сновський центр ПМД», ТОВ «Поліклініка моєї родини»
	Чисельність померлих	осіб	390	394	392	393	393	КНП «Сновський центр ПМД», ТОВ «Поліклініка моєї родини»
	Кількість випадків інфекційної захворюваності на 10тис.населення	одиниць	265,1	358,3	273,5	257,7	209,3	КНП «Сновський центр ПМД», ТОВ «Поліклініка моєї родини»
	Кількість випадків неінфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць	4373,5	6375,0	5147,9	5146,4	5126,0	КНП «Сновський центр ПМД», ТОВ «Поліклініка моєї родини»
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	Кількість старостатів, які впровадили єдину систему електронного погосподарського обліку громади	одиниць			15	15	15	ЦНАП, старостати
	Кількість працівників міської ради, що пройшли підвищення кваліфікації з питань цифровізації	осіб			7	14	29	Сновська міська рада
	Кількість адміністративних послуг, що надаються дистанційно	одиниць						ЦНАП
	Кількість відремонтованих приміщень, де	одиниць			3	3	3	Заклади освіти, ГО «ЛАМПА»

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	надаються послуги з психологічної підтримки дітей та сімей громади							
	Кількість адміністративних послуг, що надаються мобільно							
	Кількість мешканців громади, які протягом року скористалися послугою «соціальне таксі»	осіб			1000	1200	1300	Територіальний центр надання соціальних послуг
	Наявність реєстрації Сновської міської ради на сайті програми ЄС "Interreg Europe"	+/-	-	+	+	+	+	Сновська міська рада
Стратегічна ціль 2. Сійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка								
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	Наявність реконструйованого торговельного майданчику (ринку) у м.Сновськ	+/-	-	-	+	+	+	Сновська міська рада
	Кількість представників мікро та малого бізнесу, народних умільців громади, які використовують місця торгівлі на модернізованій ринковій площі в Сновську	осіб	-	-	50	55	60	Сновська міська рада
	Кількість підприємців, які протягом року використовують послуги торговельно-сервісного осередку мікропідприємництва	осіб	-	-	50	100	300	Сновська міська рада
	Наявність консультативно-дорадчої служби для дрібних сільгосптоваровиробників	+/-				+	+	Сновська міська рада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	Кількість товаровиробників, що об'єдналися в сільськогосподарський кооператив	одиниць				8	15	Старостати
	Наявність коворкінгу столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1	+/-	-	-	+	+	+	Сновський ліцей №1
	Кількість осіб (учнів, місцевих мешканців, підприємців та ВПО), які долучилися до діяльності столярного коворкінгу	осіб	-	-	1500	1500	1500	Сновський ліцей №1
	Наявність інноваційного кулінарного хабу на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства	+/-	-	-	+	+	+	Сновське ВПУЛГ
	Кількість осіб (учнів, місцевих мешканців, підприємців та ВПО), які долучилися залучені до діяльності кулінарного хабу	осіб	-	-	296			Сновське ВПУЛГ
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Наявність комплексного плану просторового розвитку території громади	+/-	-	-	-	+	+	Сновська міська рада
	Кількість генеральних планів населених пунктів громади, що розроблені	одиниць	1	1				Сновська міська рада
	Частка населених пунктів громади, де проведена нова НГО землі	одиниць			2	4	6	Сновська міська рада
	Наявність інвестиційного паспорту громади	+/-	-	-	+	+	+	Сновська міська рада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	Наявність розроблених та поширених двома мовами (українською та англійською) інвестиційних пропозицій громади	+/-	-	-	-	+	+	Сновська міська рада
	Наявність наповненого змістом геоінформаційного порталу	+/-	-	-	-	+	+	Сновська міська рада
	Наявність розробленого та затвердженого бренд буку громади	+/-	-	-	+	+	+	Сновська міська рада
	Кількість переглядів субсторінки міської ради, що розроблена для приведення уваги інвесторів, протягом календарного року	одиниць				300	3000	Сновська міська рада
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	Наявність дизайн-проекту комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ	+/-	-	-	-	-	+	Сновська міська рада
	Наявний та оприлюднений набір геопросторових даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів та маршрутів на теренах громади	+/-	-	-	-	+	+	Відділ культури і туризму
	Кількість створених/реконструйованих зон відпочинку у сільській місцевості				1	2	4	Старостати
	Частка мешканців громади, які обізнані з особливостями господарської діяльності на територіях Смарагдової	%			10	20	60	Сновська міська рада, відділ культури і туризму

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	мережі та поведінки на об'єктах природно-заповідного фонду							
	Наявність інформаційної продукції про туристично-рекреаційні можливості громади, що виготовлена та поширена	+/-	-	-	-	+	+	Відділ культури і туризму, Сновська публічна бібліотека
	Наявність презентаційного видання про минуле Сновщини	+/-	-	-	+	+	+	Відділ культури і туризму, Сновська публічна бібліотека, Сновський історичний музей
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами								
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	Довжина капітально відремонтованих доріг місцевого значення	км						Сновська міська рада
	Кількість запущених рейсових маршрутів							Сновська міська рада
	Довжина (в км) капітально відремонтованих/новозбудованих тротуарів у населених пунктах з дотриманням вимог безбар'єрності							Сновська міська рада
	Наявність проєкту створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини на засадах співробітництва територіальних громад	+/-			+	+	+	Сновська міська рада
	Кількість новозбудованих велопарковок на					2	5	Сновська міська рада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	теренах громади							
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	Наявність реконструйованих очисних споруд у Сновську	+/-	-	-	-	+	+	Сновська міська рада
	Кількість складових системи водовідведення, що реконструйовані	одиниць	-	-	4	6	6	Сновська міська рада
	Довжина новозбудованих/ капітально відремонтованих водогонів у Сновську	км			4	14,5	20,5	ПрАТ «Комунальник»
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	Кількість населених пунктів громади, охоплених послугою вивезення ТПВ	од	1	1	3	4	6	КП «Сновська ЖЕД»
	Частка домогосподарств громади, які уклали договори на вивіз ТПВ	од	3315	3380	3480	3550	3650	КП «Сновська ЖЕД»
	Наявність облаштованого полігону ТПВ	+/-	-	-	-	-	+	КП «Сновська ЖЕД»
	Кількість споруджених майданчиків для роздільного збирання ТПВ	од.				3	6	КП «Сновська ЖЕД»
	Кількість встановлених євро контейнерів для сміття	од	12	48	80	100	100	КП «Сновська ЖЕД»
	Наявність діючої станції сегрегації (сортування) твердих побутових відходів	+/-	-	-	-	-	+	КП «Сновська ЖЕД»
	Кількість одиниць спеціальної техніки, що передана на баланс комунального підприємства для	одиниць	-	1	1	1	2	КП «Сновська ЖЕД»

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	забезпечення роботи з сортування, збору та вивезення ТПВ на утилізацію по всій території громади							
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада								
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Кількість додатково встановлених камер відеоспостереження в публічних місцях громади	одиниць					18	Відділення поліції
	Кількість старостинських округів, забезпечених камерами відеоспостереження в публічних місцях	Одиниць					15	Сектор поліції
	Кількість облаштованих центрів безпеки громади в сільській місцевості	одиниць	2	2	3	3	3	Сновська міська рада Сектор поліції
	Кількість діючих укриттів на підприємствах, установах, закладах міської комунальної власності	одиниць	9	10	12	13	14	Сновська міська рада
	Довжина новозбудованих ліній вуличного освітлення	км				1,8	2,4	КП «Сновська ЖЕД»
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	Наявність нового Плану сталого енергетичного розвитку та клімату (або його аналог)	+/-			+	+	+	Сновська міська рада
	Кількість будівель, на яких встановлені сонячні панелі	одиниць	1	1	2	3	4	Сновська міська рада
	Кількість будинків комунальної власності, де додатково проведено термосаніацію	одиниць			1	5	7	Сновська міська рада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	Наявність земснаряду з очищення водойм протягом року	+/-	-	-	+	+	+	КП «Сновська ЖЕД»
	Площа (в га) антропогенно змінених територій у громади, що очищені та рекультивовані	га						Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД»,
	Відсоток домогосподарств, що отримали змогу поглиблення та очистки колодязів для питної води	%			5	30	76	Сновська міська рада, старостати
	Кількість населених пунктів, в яких очищено водопої для великої рогатої худоби	одиниць			2	10	22	Сновська міська рада, старостати
	Кількість облаштованих місць забору води пожежною технікою на невеликих відстанях від населених пунктів громади для гасіння пожеж	одиниць			5	35	60	Сновська міська рада, пожежна частина
	Кількість міні- паркових зон, що створені в населених пунктах громади	одиниць			1	2	4	Сновська міська рада
	Сума коштів, що витрачені на придбання компостерів для закладів освіти	тис. грн			20,0	20,0	20,0	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
	Частка домогосподарств громади, що застосовує переважно метод компостування	%						Опитування
	Площа лісів та лісистість території	га	42209	42209	42209	42209	42209	Сновська міська рада
	Кількість об'єктів природно- заповідного фонду	одиниць	31	31	31	31	31	Департамент екології та природних ресурсів ОДА

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ на період до 2027 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 /2022	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Цільове значення 2027	Джерело даних
	Площа території об'єктів екологічної мережі	га	10812,0	10812,0	10812,0	10812,0	10812,0	Департамент екології та природних ресурсів ОДА

Заступник начальника відділу
економічного розвитку та інвестицій

Ганна ГУКУН

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Сновської міської ради

(40 сесія 8 скликання)

від 28 лютого 2025 р. № 1-40/VIII

ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року

План заходів розроблений у межах
Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Листопад 2024

Цей документ став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Фонду розвитку місцевої демократії ім. Єжи Регульського і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

ЗМІСТ

Розділ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ	3
Розділ 2. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ	7
Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	9
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	13
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	15
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	17
Розділ 3. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ	20
Розділ 4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ	33
Додаток 1. КАТАЛОГ ПРОЄКТНИХ ІДЕЙ	59

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1.0.1 Критерії відбору пропозицій до технічних завдань Плану заходів із реалізації Стратегії розвитку Сновської громади	6
Таблиця 2.2 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	12
Таблиця 2.3 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	16
Таблиця 2.4 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	18
Таблиця 2.5 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	19
Таблиця 3.1 Фінансова потреба для реалізації проєктів Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року	22
Таблиця 3.2 Джерела фінансування проєктів Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року	23
Таблиця 3.3 Фінансове забезпечення реалізації Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року	24
Таблиця 4.1 Перелік проєктів місцевого розвитку Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року	37
Таблиця 4.2 Перелік програм місцевого розвитку Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року	58

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ

Рисунок 3.1 Розподіл фінансування проєктів Стратегії Сновської громади за стратегічними цілями та роками	22
Рисунок 3.2 Розподіл фінансування стратегічних цілей у ПЗР Стратегії Сновської громади за роками	23
Рисунок 3.3 Джерела фінансування проєктів Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року	Ошибка! Закладка не определена.

**Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

План заходів із реалізації Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади до 2027 року (далі – ПЗР) розроблено строком на три роки (на 2025–2027 роки), з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України до 2027 року та Стратегією сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Він складається із організаційних заходів і проєктів місцевого (регіонального) розвитку, місцевих програм розвитку, відповідно до завдань «дерева цілей» стратегії. Основою для них – стратегічні та оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку громади до 2027 року.

План заходів розроблений на підставі Закону України «Про засади державної регіональної політики» (зі змінами 2022 та 2023 рр.), Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265¹.

Розробка та ефективна реалізація ПЗР передбачає налагодження партнерства між жителями, підприємцями, організаціями громадянського суспільства Сновської територіальної громади для забезпечення врахування інтересів та забезпечення суспільної підтримки реалізації заходів та проєктів Стратегії.

План заходів розроблено в співпраці Робочої групи з розробки Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади та ПЗР (склад Робочої групи затверджено розпорядженням Сновського міського голови від 09.07.2024 № 105) з Програмою USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Збір проєктних ідей до ПЗР

З метою розробки проєкту ПЗР Сновською міською радою було оголошено збір проєктних ідей від зацікавлених суб'єктів розвитку громади, що тривав впродовж жовтня – листопада 2024 року. На сайті міської ради, її офіційній сторінці у мережі Facebook було поширено оголошення про збір проєктних ідей та розміщена форма технічного завдання: у форматі файлу word та у вигляді google-анкети. Першу пропонувалося заповнити та надіслати до відповідального структурного підрозділу виконкому ради громади, а другу можна було заповнити онлайн. Крім того, бажаючі могли заповнити паперову форму та передати її до зазначеного структурного підрозділу. 10 грудня 2024 року збір ідей проєктів до ПЗР був завершений. Всього надійшло 2 заявки – проєктних ідей від представників громади (фізичних осіб, громадських організацій, працівників виконавчих органів міської ради, депутатів).

Відбір проєктних ідей до ПЗР

На засіданні Робочої групи було проведено оцінювання проєктних ідей, що надійшли.

Визначення проєктів місцевого розвитку та пріоритезація здійснювались на основі обраних та узгоджених членами Робочої групи критеріїв.

Процес оцінювання здійснювався шляхом обговорення кожної із поданих проєктних ідей та оцінювання їх кожним із членів Робочої групи на основі критеріїв, що зазначені в таблиці 1.1.

¹ <https://mtu.gov.ua/content/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku.html>

**Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
Таблиця 1.0.1 Критерії відбору пропозицій до технічних завдань Плану заходів із реалізації Стратегії розвитку Сновської громади

Назва критерію	Зміст критерію	Оцінка
ВАЖЛИВІСТЬ		
Відповідність стратегії	Проект відповідає вказаній оперативній цілі Стратегії розвитку Сновської громади, Плану заходів із реалізації регіональної та галузевої стратегії	3
	Проект відповідає вказаній оперативній цілі Стратегії розвитку Сновської територіальної громади, Плану заходів із реалізації регіональної або галузевої стратегії	2
	Проект відповідає вказаній оперативній цілі Стратегії розвитку Сновської громади та має вимірювальний внесок до щонайменше одного завдання	1
Соціальний вплив	Проект орієнтований на згуртування мешканців громади, у тому числі інтеграцію окремих категорій населення	3
	Впливає «за замовчуванням»	1
	Не впливає на згуртування мешканців	0
Екологічний вплив	Обґрунтовано значний позитивний вплив на довкілля (екологічні проекти)	3
	Опосередкований позитивний вплив на довкілля	1
	Не впливає або не покращує екологічну ситуацію в громаді	0
Бюджетний вплив	Обґрунтовано прямий вплив на створення нових робочих місць / вплив на додаткові надходження до місцевого бюджету	3
	Обґрунтовано економію бюджетних коштів	2
	Непрямий вплив на створення / збереження нових робочих місць або економію бюджетних коштів	1
	Не передбачається створення робочих місць та економії бюджетних коштів	0
Економічний вплив	Проект орієнтований на розвиток пріоритетних галузей економіки громади	2
	Проект не орієнтований на розвиток пріоритетних галузей економіки громади	0
Сталість ідеї проекту	Підтверджено інституційну та фінансову сталість ідеї проекту	2
	Підтверджено інституційну або фінансову сталість ідеї проекту	1
	Не підтверджено ні інституційну, ані фінансову сталість ідеї проекту	0
РЕАЛІСТИЧНІСТЬ		
Готовність реалізації	доОбґрунтована, деталізована та зрозуміло викладена структура витрат та співфінансування / Проект є продовженням успішного проекту чи програми, що реалізувався в попередні роки (наприклад, розроблено ПКД)	3
	Частково обґрунтовано структуру витрат / Наявний попередній розрахунок витрат	1
	Відсутнє обґрунтування витрат, проект на стадії ідеї	0
Адміністративна здійсненність	Проект передбачає часткове залучення органу місцевого самоврядування	2
	Проект належить виключно до сфери повноважень органу місцевого самоврядування	1
Наявні джерела фінансування	Проект повністю фінансується за рахунок коштів із зовнішніх джерел (без участі місцевого бюджету)	4
	Частка фінансування з місцевого бюджету становить до 10% (включно) загальної вартості проекту	3
	Частка фінансування з місцевого бюджету становить від 11% до 49% загальної вартості проекту	2
	Частка фінансування з місцевого бюджету становить 50% і більше загальної вартості проекту	1

Матриця пріоритетних ідей до Плану заходів із реалізації Стратегії

Висока	15 та вище
Середня	10 – 14
Низька	До 10

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)**7****ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

На етапі розробки ПЗР, проєктні ідеї були зібрані до чотирьох тематичних стратегічних цілей із урахуванням їх взаємного посилення та доповнення. Проєктні ідеї були перевірені на предмет відповідності до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, Програми відновлення України та Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2027 року.

Відповідно до протоколу засідання від 19.11.2024 № 5, було затверджено 65 проєктів місцевого розвитку. Вони були включені до проєкту ПЗР Стратегії та підготовлені для проведення громадського обговорення. В підсумку їх кількість становить 66 проєктів.

Під час формування переліку проєктів місцевого розвитку до ПЗР також бралися до уваги плани заходів державних, регіональних, секторальних стратегій.

На досягнення цілей та виконання завдань, визначених у Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року, до ПЗР були включено чинні місцеві програми розвитку, а також передбачено розробку нових місцевих програм розвитку.

Для забезпечення публічності та прозорості підготовки ПЗР проводились консультації з заінтересованими сторонами для узгодження позицій щодо місцевих програм розвитку, проєктів місцевого розвитку, що пропонувались для включення їх до ПЗР.

З метою громадського обговорення проєкт Плану заходів з реалізації Стратегії розміщено на сайті міської ради. 21 – 23 жовтня 2024 р. за підтримки експертів програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)» та Фонду Розвитку Місцевої Демократії (ФРМД) – Робертом Жарковським та Володимиром Бойком - на підставі Партисипативної Моделі Стратегічного Планування ФРМД відбулось обговорення проєкту Плану заходів з реалізації на 2024–2027 роки Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади до 2027 року.

Під час підготовки ПЗР застосовувалися методологічні підходи та інструменти для стратегічного й операційного планування, що застосовуються в країнах ЄС із врахуванням особливостей України. Принципи та інструменти, що застосовувалися для визначення сфер втручання, передбачали:

- ▶ **партнерство** – домовленість про спільні цілі шляхом консультацій та на основі консенсусу з представниками влади, ділових кіл, освітніх установ, організацій громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін.
- ▶ **участь та спільна зацікавленість** – забезпечення широкої соціальної згоди, чіткої громадської підтримки реалізації, зацікавленості діяти в напрямку спільних цілей, взаємної довіри, спільної відповідальності і підзвітності, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку реалізовувати лише власні інтереси.
- ▶ **сталість** – результат застосування усталених принципів і методологічних інструментів, таких як баланс і узгодженість стратегічних і операційних елементів (цілей, заходів, програм).
- ▶ **інтеграцію** – досягнуту завдяки широкій участі усіх зацікавлених сторін та забезпеченню їх потреб на місцевому рівні через розробку спільних заходів.
- ▶ **інновацію** – визначення оптимальних і оригінальних втручань (проєктів) з метою забезпечення найбільш ефективного використання наявних ресурсів.
- ▶ **узгодженість, ієрархію та взаємопов'язаність** – передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ПЗР узгоджено з наявними та передбачуваними джерелами фінансування й можливостями для реалізації проектів місцевого розвитку та місцевих програм розвитку.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів із її реалізації здійснюється за рахунок таких коштів:

- ▶ бюджету територіальної громади;
- ▶ державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- ▶ обласного (районного) бюджету;
- ▶ що надходять до бюджетів зазначених рівнів у рамках програм допомоги та грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, приватних донорів;
- ▶ інших джерел, не заборонених законодавством.

Розділ 2. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

План заходів із реалізації Стратегії сформований у відповідності до **стратегічного бачення** громади:

Сновська громада – форпост українського Полісся, приваблива для життя територіальна спільнота активних людей на берегах цілющої річки Снов. Соціальна самодостатня громада, відома сприятливими умовами для розвитку технологічного аграрного та лісового господарств, індустрії відпочинку та оздоровлення, з якісними та доступними послугами. Громада різноманітного дозвілля, що спирається на унікальні традиції Сновщини та відкрита до новітніх тенденцій

Стратегічне бачення розвитку Сновської міської територіальної громади досягатиметься завдяки реалізації чотирьох стратегічних цілей, кожна з яких включає низку оперативних цілей та завдань.

Таблиця 2.1 Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	
Оперативні цілі	Завдання
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
	1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури
	1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю
	1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади
	1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам
	1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
	1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок
	1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації
	1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг
	1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

10

	територією в країнах ЄС
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	
Оперативні цілі	Завдання
2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва
	2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур
	2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації
	2.2.2. Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують
	2.2.2. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади
	2.2.3. Збільшити впізнаваність громади
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську
	2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	
Оперативні цілі	Завдання
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру
	3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.2.1. Реконструювати очисні споруди
	3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ на території Сновської МТГ
	3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців

**Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

11

	4.1.2. Створити центр безпеки громади
	4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)
	4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії
	4.2.3. Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності
4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій
	4.3.2. Очистити антропогенно змінені екосистеми
	4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами
	4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну

ПЗР Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року складається з 66 проєктів місцевого розвитку, програм та заходів розв'язкового характеру, передбачених на загальну суму 396130 тис. грн. Під час розробки ПЗР проєктні ідеї були зібрані в чотири тематичні стратегічні цілі з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення.

Впровадження Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади до 2027 року здійснюватиметься через реалізацію комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які будуть здійснюватися відповідно до Плану заходів з її реалізації, інших місцевих програм, які впливають із Стратегії, а також рішень селищної ради, що приймаються для досягнення стратегічних цілей.

Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу

Мета стратегічної цілі 1 – розвиток потенціалів мешканців і мешканок громади, збільшення їхньої згуртованості як територіальної спільноти та участі в громадських справах, що передбачає створення можливостей для особистого, професійного, творчого розвитку, збереження здоров'я. Цим обумовлено поєднання відразу кількох людських центричних напрямів – освіти, культури, спорту, адміністративних та соціальних послуг.

Стратегічна ціль базується на розумінні обмежених внутрішніх ресурсів, насамперед, міського бюджету, що є наслідком російсько-української війни, тенденцією до централізації фінансових ресурсів у державі з одночасним скороченням її можливостей з підтримки соціально-гуманітарної сфери, пригніченого стану підприємництва у прикордонні з Росією (як одного з ключових джерел надходжень до місцевого бюджету). Цей фактор довгостроково впливатиме на бюджетні можливості розвитку людського потенціалу громади навіть після припинення активних воєнних дій. Одночасно значно збільшилися можливості залучення міжнародної технічної допомоги, що в свою чергу потребує нових знань та вмінь роботи з іноземними партнерами. Разом це вимагає вищого рівня організації управління громадою як основи для її розвитку – соціального та економічного, збільшення громадської активності, а також підвищення здатності жителів громади протистояти ворожим інформаційним впливам – з огляду на близькість небезпеки та необхідність налагодження ефективної горизонтальної й вертикальної комунікації в громаді.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стратегічна ціль 1 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності», «1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини», «1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації», «1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації».

Досягнення стратегічної цілі 1 «Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу» передбачається через реалізацію 29 проєктів на загальну суму 178254 тис. грн.

Таблиця 2.2 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.1.1.Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Реконструкція їдальні Сновського ліцею №3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області	2025	7797,00
		Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35	2025	15000,00
		Капітальний ремонт Сновської ліцею №1 за адресою: вул. Просвіти, 35, м. Сновськ, Чернігівської області	2025-2027	32562,00
		«Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області»	2026	12494,00
	1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	Реконструкція будівлі мистецької школи «Сновська музична школа ім. Н.Г. Рахліна	2026	1964,00
		«Капітальний ремонт (термомодернізація) спеціалізованої гімнастичної спортивної зали та допоміжних приміщень, будівель та споруд (медичного пункту) Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська область, м. Сновськ, вул. Залізнична, 41»	2027	11299,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
13
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
		Капітальний ремонт спальних корпусів, адмінбудівель, їдальні та інших споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська обл., м. Сновськ, вул. Залізнична, 41	2027	13014,00
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури	Створення умов для надання якісних культурно-мистецьких послуг у віддалених населених пунктах громади шляхом придбання автобусу з підйомником	2027	4110,00
		Створення у Сновській громаді креативного простору «Зелена Сцена»	2026	1000,00
		Створення у с. Тур'я Сновської громади Музей сучасної російсько-української війни	2025	800,00
		Створення у с. Кучинівка Сновської громади Музею дисидента-одинака Леоніда Тереховича	2026	800,000
	1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	Створення публічних просторів стійкості та згуртування в закладах культури Сновської міської ради	2025-2026	2400,00
	1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади	Реконструкція стадіонного комплексу в м. Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області	2026-2027	27725,00
		Створення спортивно-розважального «мотузкового парку» на території «Парку культури та відпочинку "Гідропарк"» Сновської міської ради	2027	700,00
		Створення у м. Сновськ скейт-парку та облаштування території навколо нього	2027	1500,00
	1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам	Створення Сновської школи медійної грамотності та кібербезпеки	2025	50,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

14

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
	1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій	Перетворення Сновського Будинку культури на сучасний артпростір: капітальний ремонт приміщення за адресою вул.Незалежності,4, м.Сновськ	2026-2027	11963,00
		Капітальний ремонт Будинку культури в с. Нові Боровичі, Корюківського району, Чернігівської області	2026-2027	5825,00
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Забезпечення житлом лікарів Сновської громади	2024-2027	1200,00
		Покращення матеріальної бази обслуговування пацієнтів на території Сновської громади	2025-2027	14400,00
		Створення реабілітаційного центру для ветеранів, ветераном та членів їх сімей	2026-2027	2000,00
		Капітальний ремонт поліклінічного та приймально-діагностичного відділень КНП «Сновська центральна районна лікарня»	2025-2026	2500,00
	1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок	Запровадження в Сновській громаді допомоги мешканцям та мешканкам із питань ментального здоров'я	2024	300,00
	1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя	Проведення цитологічних обстежень «Раннє виявлення онкології – збереження життя»	2025-2027	3800,00
Профілактика та раннє виявлення цукрового діабету «ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ – час діяти»		2024-2027	1200,00	
1.4. Краще організація управління використанням цифровізації	1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації	Запровадження електронного погосподарського обліку Сновської громади	2025	50,00
	1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання	Створення пересувних віддалених робочих місць в Сновській громаді як мобільного офісу надання адміністративних послуг	2025-2026	600,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

15

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
	адміністративних послуг	Забезпечення надання функції «соціального таксі» для жителів Сновської громади, які її потребують	2025	1200,00
	1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС	Організація вивчення кращих практик організації діяльності органів місцевого самоврядування країн ЄС	2025	1,00
Всього				178254

Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

Мета стратегічної цілі 2 – підвищення ефективності економіки Сновської громади, відповідно – рівня надходжень до міського бюджету шляхом використання наявного потенціалу, конкурентних переваг, підтримки розвитку мікро- та малого бізнесу в традиційних галузях (сільське господарство, лісова, їх переробка, послуги), впровадження нових сільськогосподарських культур, що пов'язано зі змінами клімату, а також відродження туристично-рекреаційної сфери.

Така постановка питання зумовлена наступними обставинами. На час розробки стратегії економіка громади спиралася, насамперед, на сільське господарство та переробку, що постраждали від російсько-української війни лише локально (на півночі). Натомість лісове господарство втратило більше, що негативно вплинуло на обсяги наявної продукції. Втім війна стимулювала активність мікровиробників та надавачів послуг, а втрати на півдні України спонукали мешканців Сновщини до експериментів із вирощуванням відносно нових культур. Ця сфера набула позитивної динаміки, при цьому є дуже хаотичною,

Тому досягнення стратегічної цілі передбачає, насамперед, стимулювання інноваційної економічної активності мешканців громади у сфері мікро- та малого бізнесу, допомогу у вигляді створення інфраструктурних умов та консультування, підтримку модернізацію дрібного сільськогосподарського виробника, впровадження нових форм діяльності, поновлення туризму (насамперед, активного). Це дозволить посилити конкуренцію в традиційних галузях громади та водночас спонукає діючих суб'єктів господарської діяльності до змін. Для посилення ефекту громада просуватиме свої потенціали, розробивши для цього необхідну документацію та промоційні матеріали.

Стратегічна ціль 2 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників», «2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади», «2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація».

Досягнення стратегічної цілі 2 «Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка» передбачається через реалізацію 14 проєктів на загальну суму 15721,00 тис.грн.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

16

ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Таблиця 2.3 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 2. Сійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області	2025	1233,00
		Створення у м. Сновськ торігвельно-сервісного осередку для представників мікробізнесу	2027	1000,00
	2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур	Заохочення дрібних домогосподарств Сновської громади до новітніх моделей господарювання та застосування сучасних аграрних технологій	2027	200,00
		Створення мешканцями Сновської громади сільськогосподарського кооперативу з виробництва та збуту продукції садівництва та ягідництва, підтримка його діяльності	2025-2027	600,00
	2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти	Створення коворкінгу столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1	2025	1430,00
		Створення інноваційного кулінарного хабу на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства	2025	6028,00
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, земельпорядної документації	Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади	2026	3000,00
		Розробка та наповнення змістом геоінформаційного порталу Сновської громади	2025-2026	500,00
	2.2.2. Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують	Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади	2024-2027	550,00
	2.2.3. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади	Розробка інвестиційного паспорту Сновської громади	2025	70,00
	2.2.4. Створити брендбук громади	Створення та просування брендбуку Сновської громади	2025-2027	210,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

17

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
		на основі логотипу (бренду) «Сновщина – дорога вражень»		
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську	Розробка проєкту дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ за адресою м. Сновськ, вул. Залізнична, 23	2026	200,00
	2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади	Виробництво та оприлюднення геопросторових даних щодо туристичних маршрутів та об'єктів відпочинку на території Сновської громади	2026–2027	200,00
		Підготовка, видання та поширення промоційної праці про минуле та сьогодення Сновщини	2025-2027	500,00
Всього				15721,00

Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

Мета стратегічної цілі 3 – забезпечення доступності території, поширення та якості базових комунальних послуг. Отже, йдеться про привабливість громади для мешканців та мешканок. Остання має кілька складових, із яких стратегічна ціль розглядає три – транспортна інфраструктура, водовідведення та водопостачання, поводження з твердими побутовими відходами.

В роки, що передували широкомасштабній війні, в Україні в цілому та в Сновській громаді зокрема простежувалася тенденція підвищення рівня вимог мешканців та мешканок до умов життя на території. Пов'язано це з більшою відкритістю та можливостями познайомитися з кращими практиками господарювання, в тому числі – за кордоном, в країнах ЄС. Між тим значна частина жителів громади відчуває на собі вплив негативних факторів, що притаманні сільській місцевості України в цілому: погані дороги, що ускладнюють сполучення, та брак базових комунальних послуг, а саме: питної води й утилізації сміття. На тепер це все накладається на специфіку життя громади у зоні можливих бойових дій. А для втримання населення необхідна мотивація більша, ніж звичайна прив'язка до рідної місцевості. Як наслідок, помітна частина мешканців та мешканок заявляє про можливість залишати її межі (поки що – теоретично). Але одночасно є низка привабливих для життя факторів: чисте повітря, значні водні ресурси, ліси, мальовнича місцевість, відносно недалеко Чернігів та Київ. Їхнє посилення – гарна передумова для збереження та навіть росту привабливості громади як місця для життя.

Стратегічна ціль 3 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «3.1. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами», «3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення», «3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ».

Досягнення стратегічної цілі 3 «Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами» передбачається через реалізацію 9 проєктів на загальну суму 138744,00 тис. грн.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
Таблиця 2.4 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади	2025-2027	22500,00
	3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинським округом	Створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини у прикордонні з державами-світагресорами (на засадах співробітництва територіальних громад)	2027	19897,00
		Розбудова велосипедної інфраструктури Сновської громади	2026-2027	1000
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.2.1. Реконструювати очисні споруди	Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області	2025-2026	6817
	3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання	Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області	2025	11530,00
		Капітальний ремонт водопровідної мережі по вулицям Просвіти, Сіверської, Каденюка, В.Стуса, Абрикосова, Спортивна, Сагайдачного, Гоголя, Незалежності, Річкова, провулку Луговому в місті Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області. Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі	2025-2026	50000
		Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі у м. Сновськ	2026	6000

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

19

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську	Капітальний ремонт Сновського звалища твердих побутових відходів	2027	20000,00
	3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах	Впровадження на території Сновської громади системи роздільного збору твердих побутових відходів та їх вивезення для подальшої утилізації	2024-2027	1000
Всього				138744,00

Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада

Мета стратегічної цілі 4 – створення на локальному рівні умов, які б гарантували мешканцям та мешканкам громади рівень безпеки достатній для їхнього проживання на території громади. З огляду на те, що гарантування безпеки громадян – це функція, насамперед, держави, оперативна ціль розглядає виключно діяльність із питань безпеки, що знаходиться в сфері компетентності міської ради, тобто: укриття, формування місцевих оборонних споруд, цивільна безпека.

До лютого 2022 р. належної уваги до системи цивільного захисту населення (в тому числі щодо інфраструктури), контролю, попередження та оперативного реагування в разі виникнення загроз місцевого рівня, першої реакції на загрози вищого рівня не приділялося (крім реакції на стихійні лиха). В результаті громада постала перед новим викликом, що потребує додаткових сил та ресурсів.

Постановка цілі спирається на розуміння, що безпека за умов війни – першочергове завданням для усіх суб'єктів (державних, комунальних, приватних, громадських), які діють на теренах громади, у тому числі – самих мешканців. Тобто – це комплексне питання. Інструменти для реалізації цілі – це спорудження укриттів та інших захисних споруд (в т.ч. – оборонних), створення Центру безпеки громади, який би координував реакцію на загрози, що виникають, а також розширення вуличного освітлення та мережі камер відеоспостереження в громадських місцях.

Оперативна ціль – «Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді» містить три завдання: «4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді», «4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії», «4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів».

Досягнення стратегічної цілі 4 «Безпечна, адаптована до змін клімату громада» передбачається через реалізацію 14 проєктів на загальну суму 63411,00 тис. грн.

Таблиця 2.5 Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

20

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Встановлення сучасної системи оповіщення цивільного населення на території Сновської громади	2025-2026	200,00
		Будівництво та капітальний ремонт фонду захисних споруд у комунальних закладах Сновської територіальної громади	2025-2026	35200,00
	4.1.2. Створити центр безпеки громади	Створення Центру безпеки Сновської громади	2025	1700,00
	4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади	Реконструкція вуличного освітлення населених пунктів Сновської громади	2026-2027	3354,00
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)	Розробка проєкту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Сновської громади	2025	50,00
		Запровадження системи енергетичного менеджменту в Сновській громаді	2025	40,00
	4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади	2025	1000,00
	4.2.3. Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади	2026-2027	8000,00
		Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні	2025-2027	6000,00
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій	Покращення використання та захисту поверхневих вод Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання земснаряду	2025	3757,00
	4.3.2. Очистити	Очищення прибережних	2025-	300,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ

21

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Завдання	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Обсяг фінансування, тис.грн
	антропогенно змінені екосистеми	територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади	2027	
	4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді	2025-2027	60,00
	4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну	Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади	2025-2027	750,00
		Екологічний проєкт «Парк на воді» («Калинові острови») у м. Сновськ	2025-2026	3000,00
Всього				63411,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

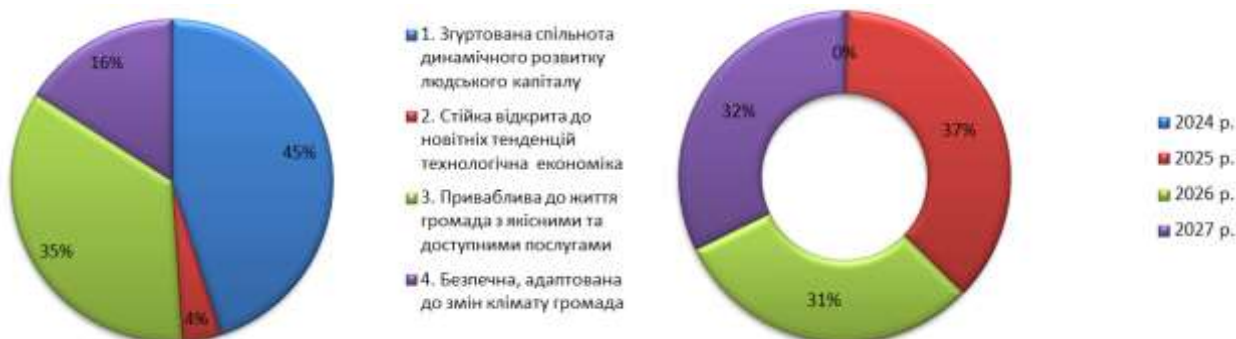
Розділ 3. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Впровадження Плану заходів із реалізації Стратегії розвитку міської територіальної громади на період до 2027 року передбачає загальну потребу фінансового ресурсу в обсязі 396130,00 тис. грн.

Таблиця 3.1 Фінансова потреба для реалізації проєктів Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегічні цілі	Загальний обсяг за 4 роки		У тому числі за роками. тис. грн.			
	тис. грн.	%	2024	2025	2026	2027
1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	178254	45	900,00	51060,00	60962,00	65332,00
2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	15721,00	4	100,00	9601,00	4080,00	1940,00
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	138744,00	35	150,00	45730,00	39917,00	52947,00
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	63411,00	16	0	40317,00	15570,00	7524,00
Всього	396130,00	100	1150,00	146708,00	120529,00	127743,00

Рисунок 3.1 Розподіл фінансування проєктів Стратегії Сновської громади за стратегічними цілями та роками

Планування потреби фінансового ресурсу для впровадження ПЗР добре збалансовані за роками – немає відчутної за жодним із років (крім очевидного факту – року розробки). Дещо більше передбачено коштів на 2025 р. – за необхідності вони можуть бути перенесені на наступний період. Щоправда, зовнішні обставини, насамперед, вплив російсько-української війни, можуть істотно вплинути на реалізацію запланованого у визначні терміни.

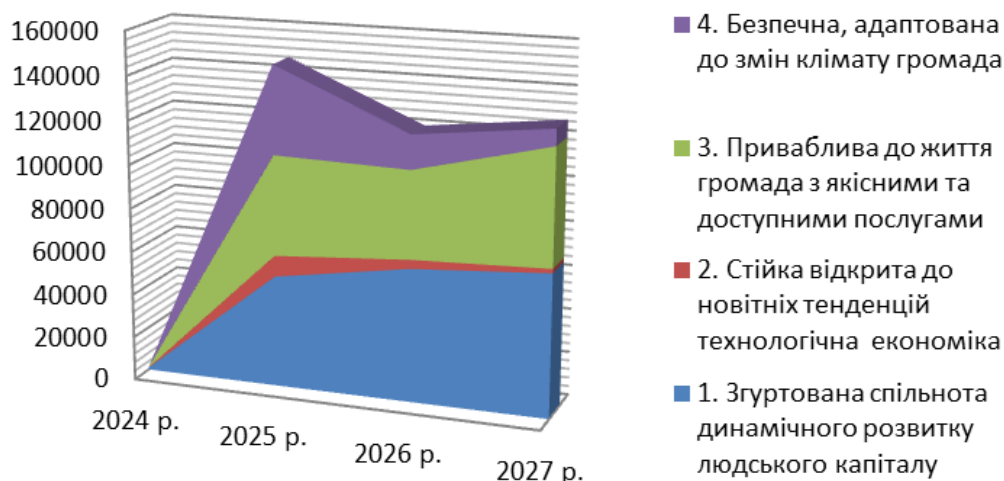
За стратегічними цілями ситуація інша – переважає стратегічна ціль 1 «Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу» – 45%. Вона передбачає цілу низку проєктів у бюджетній сфері – покращення її інфраструктури. Значну кількість інфраструктурних проєктів закладено в стратегічній цілі 2 «Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами» – 35%. Цього разу йдеться про інженерну інфраструктуру. Стратегічна ціль 3 4 «Безпечна, адаптована до змін клімату громади» – це 16% від загального обсягу фінансування ПЗР. Йдеться переважно про розвиток мережі укриттів, оповіщення, а також про інфраструктурні проєкти, що пов'язані з довкіллям. Найменше фінансування передбачено другою стратегічною ціллю «Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка». Цей парадокс пояснюється перевагою за цією

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ціллю «м'яких» проєктів, що спрямовані на стимулювання підприємництва, створення на рівні громади кращих умов для такого роду діяльності.

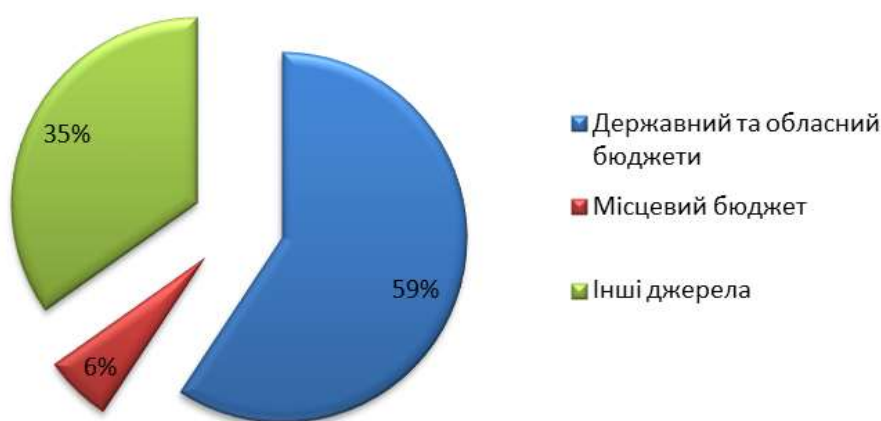
Рисунок 3.2 Розподіл фінансування стратегічних цілей у ПЗР Стратегії Сновської громади за роками

Таблиця 3.2 Джерела фінансування проєктів Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року

Джерела фінансування	Загальний обсяг фінансування	
	тис. грн.	Відсотки
Державний та обласний бюджети	234923,00	59%
Місцевий бюджет	23430,00	6%
Інші джерела	137777,00	35%
Всього	396130,00	100%

Рисунок 3.3 Джерела фінансування проєктів Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року

Для реалізації проєктів місцевого розвитку Сновська громада максимально орієнтована на зовнішні джерела фінансування – державний та обласний бюджети (59% від загального обсягу потреби). Очікування обсягів міжнародної технічної допомоги становить 35%. Інші зовнішні джерела фінансування (в т.ч. кошти підприємців) не є суттєвими для виконання Стратегії. Кошти власного фінансування проєктів із місцевого бюджету становлять 6%. Фактично, йдеться про кошти, що необхідні для співфінансування проєктів, що здійснюватиметься за кошти державного бюджету та міжнародної технічної допомоги.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

24

Таблиця 3.3 Фінансове забезпечення реалізації Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року

тис.грн.

№	Назва програми місцевого розвитку/ Назва проекту місцевого розвитку	Орієнтовна потреба на період реалізації плану заходів на 2024–2027 роки															
		всього	в тому числі за джерелами фінансування:														
			кошти бюджету терит. Громади						кошти державного бюджету				інші джерела				
			разом	в тому числі за роками				разом	в тому числі за роками				разом	в тому числі за роками			
				2024	2025	2026	2027		2024	2025	2026	2027		2024	2025	2026	2027
Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу																	
Програми місцевого розвитку*																	
Проекти місцевого розвитку**																	
1.	Реконструкція їдальні Сновського ліцею №3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області	7797,00						7797,00		7797,00							
2.	Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35	15000,00	150,00		150,00			14850,00		14850,00							
3.	Капітальний ремонт Сновської ліцею №1 за адресою: вул. Просвіти, 35, м. Сновськ, Чернігівської області	32562,00											32562,00		19662,00	7100,00	5800,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

25

4.	«Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області»	12494,00	1250,00			1250,00		11244,00			11244,00					
5.	Реконструкція будівлі Мистецької школи «Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна	1964,00										1964,00			1964,00	
6.	«Капітальний ремонт (термомодернізація) спеціалізованої гімнастичної спортивної зали та допоміжних приміщень, будівель та споруд (медичного пункту) Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська область, м. Сновськ, вул. Залізнична, 41»	11299,00										11299,00				11299,00
7.	Капітальний ремонт спальних корпусів, адмінбудівель, їдальні та інших споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку "Дружба"	13014,00											13014,00			13014,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

26

	за адресою: Чернігівська обл., м. Сновськ, вул. Залізнична, 41															
8.	Створення умов для надання якісних культурно-мистецьких послуг у віддалених населених пунктах громади шляхом придбання автобусу з підйомником	4110,00										4110,00				4110,00
9.	Створення у Сновській громаді креативного простору «Зелена Сцена»	1000,00										1000,00			1000,00	
10.	Музей сучасної російсько-української війни в с.Тур'я	800,00										800,00		800,00		
11.	Музей Леоніда Л.Тереховича в с.Кучинівка Сновської громади	800,00	100,00			100,00						700,00			700,00	
12.	Створення публічних просторів стійкості та згуртування в клубних закладах Сновської територіальної громади	2400,00										2400,00		1200,00	1200,00	
13.	Реконструкція стадіонного комплексу в м. Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області	27725,00						27725,00			13862,00	13863,00				
14.	Створення спортивно-розважального «мотузкового парку»	700,00										700,00				700,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ

27

	на території «Парку культури та відпочинку "Гідропарк"» Сновської міської ради																
15.	Створення скейт-парку для молоді та облаштування території біля нього	1500,00										1500,00					1500,00
16.	Створення Сновської школи медійної грамотності та кібербезпеки	50,0										50,0		50,00			
17.	Перетворення Сновського Будинку культури на сучасний артпростір: капітальний ремонт приміщення за адресою	11963,00										11963,00				5160,00	6803,00
18.	Капітальний ремонт Будинку культури в с. Нові Боровичі, Корюківського району, Чернігівської області	5825,00										5825,00				3482,00	2343,00
19.	Забезпечення житлом лікарів Сновської громади	1200,00	1200,00	300,00	300,00	300,00	300,00										
20.	Покращення матеріальної бази обслуговування пацієнтів на території Сновської громади	14400,00						14400,00		2000,00	10000,00	2400,00					
21.	Створення реабілітаційного центру для ветеранів, ветераном та членів їх сімей	2000,00	500,00			500,00						1500,00					1500,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ

28

22.	Капітальний ремонт поліклінічного та приймально-діагностичного відділень КНП «Сновська центральна районна лікарня»	2500,00	2500,00		1000,00	1500,00										
23.	Запровадження в Сновській громаді допомоги мешканцям та мешканкам із питань ментального здоров'я	300,00	30,00	30,00								270,00	270,00			
24.	Проведення цитологічних обстежень «Раннє виявлення онкології – збереження життя»	3800,00	800,00		200,00	200,00	400,00					3000,00		1000,00	1000,00	1000,00
25.	Профілактика та раннє виявлення цукрового діабету «ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ – час діяти»	1200,00	400,00	100,00	100,00	100,00	100,00					800,00	200,00	200,00	200,00	200,00
26.	Запровадження електронного погосподарського обліку Сновської громади	50,00	50,00		50,00											
27.	Створення пересувних віддалених робочих місць в Сновській громаді як мобільного офісу надання адміністративних послуг	600,00										600,00		500,00	100,00	
28.	Забезпечення надання функції «соціального таксі» для жителів Сновської громади, які її потребують	1200,00										1200,00		1200,00		

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

29

29.	Організація вивчення кращих практик організації діяльності органів місцевого самоврядування країн ЄС	1,00	1,00		1,00												
За стратегічною ціллю 1		178254,00	6981,00	430,00	1801,00	3950,00	800,00	76016,00		24647,00	35106,00	16263,00	95257,00	470,00	24612,00	21906,00	48269,00
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка																	
<i>Програми місцевого розвитку*</i>																	
<i>Проекти місцевого розвитку**</i>																	
30.	Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області	1233,00	150,00		150,00								1083,00		1083,00		
31.	Створення у м. Сновськ торігвельно-сервісного осередку для представників мікробізнесу	1000	100				100						900				900
32.	Заохочення дрібних домогосподарств Сновської громади до новітніх моделей господарювання та застосування сучасних аграрних технологій	200,00											200,00				200,00
33.	Створення мешканцями Сновської громади сільськогосподарського кооперативу з виробництва та збуту продукції садівництва та ягідництва, підтримка його діяльності	600,00											600,00		200,00	200,00	200,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

30

34.	Створення коворкінгу столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1	1430,00	150,00		150,00							1280,00		1280,00		
35.	Створення інноваційного кулінарного хабу на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства.	6028,00										6028,00		6028,00		
36.	Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади	3000,00						3000,00			3000,00					
37.	Розробка геоінформаційного порталу Сновської громади	500,00										500,00		300,00	200,00	
38.	Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади	550,00	550,00	100,00	100,00	150,00	200,00									
39.	Розробка інвестиційного паспорту Сновської громади	70,00	70,00		70,00											
40.	Створення та просування брендбуку Сновської громади на основі логотипу (бренду) «Сновщина – дорога вражень»	210,00	80,00			40,00	40,00					130,00		40,00	40,00	50,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

31

41.	Розробка проєкту дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ за адресою м. Сновськ, вул. Залізнична, 23	200,00											200,00			200,00	
42.	Виробництво та оприлюднення геопросторових даних щодо туристичних маршрутів та об'єктів відпочинку на території Сновської громади	200,00	200,00			100,00	100,00										
43.	Підготовка, видання та поширення промоційної праці про минуле та сьогодення Сновщини	500,00	150,00		50,00	50,00	50,00						350,00		150,00	100,00	100,00
За стратегічною ціллю 2		15721,00	1450,00	100,00	520,00	340,00	490,00	3000,00			3000,00		11271,00		9081,00	740,00	1450,00
Стратегічна ціль 3. Приваблює до життя громада з якісними та доступними послугами																	
Програми місцевого розвитку*																	
Проєкти місцевого розвитку**																	
44.	Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади	22500,00						22500,00		7500,00	3000,00	12000,00					
45.	Створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини у прикордонні з державами-світагресорами (на	19897,00						19897,00				19897,00					

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
32

	засадах співробітництва																
46.	Розбудова велосипедної інфраструктури Сновської громади	1000,00	300,00			100,00	200,00	300,00			100,00	200,00	400,00			200,00	200,00
47.	Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області	6817,00	1500,00		1500,00								5317,00			5317,00	
48.	Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області	11530,00						11530,00		11530,00							
49.	Капітальний ремонт водопровідної мережі по вулицям Просвіти, Сіверської, Каденюка, В.Стуса, Абрикосова, Спортивна, Сагайдачного, Гоголя, Незалежності, Річкова, провулку Луговому в місті Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області.	50000						50000		25000	25000						
50.	Капітальний ремонт станції знезалізнення води, бака водопровідної вежі в м. Сновськ	6000,00											6000,00			6000	

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

33

51.	Капітальний ремонт Сновського звалища твердих побутових відходів	20000						20000					20000				
52.	Впровадження на території Сновської громади системи роздільного збору твердих побутових відходів та їх вивезення для подальшої утилізації	1000,00	450,00	50,00	100,00	100,00	200,00						550,00	100,00	100,00	100,00	250,00
За стратегічною ціллю 3		138744,00	2250,00	50,00	1600,00	200,00	400,00	124227,00		44030,00	28100,00	52097,00	12267,00	100,00	100,00	11617,00	450,00
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада																	
Програми місцевого розвитку*																	
Проекти місцевого розвитку**																	
53.	Встановлення сучасної системи оповіщення цивільного населення на території Сновської громади	200,00	200,00		100,00	100,00											
54.	Будівництво та капітальний ремонт фонду захисних споруд в комунальних закладах Сновської територіальної громади	35200,00	3520,00		2840,00	680,00		31680,00		25560,00	6120,00						
55.	Створення Центру безпеки Сновської громади	1700,00	200,00		200,00								1500		1500		
56.	Реконструкція вуличного освітлення населених пунктів Сновської громади	3354,00	3354,00		1100,00	1100,00	1154,00										
57.	Розробка проекту Плану дій сталого енергетичного	50,00	25,00		25,00								25,00		25,00		

34

34

[illegible]

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ

35

65.	Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади	750,00	150,00		50,00	50,00	50,00						600,00		200,00	200,00	200,00
66.	Екологічний проект «Парк на воді» («Калинові острови») у м.Сновськ	3000,00	700,00		400,00	300,00							2300,00		1400,00	900,00	
За стратегічною ціллю 4		63411,00	12749,00		5075,0	4350,00	3324,00	31680,00		25560,00	6120,00		18982,00		9682,00	5100,00	4200,00
ЗА ПЛАНОМ ЗАХОДІВ У ЦІЛОМУ		396130,00	23430,00	580,00	8996,00	8840,00	5014,00	234923,00		94237,00	72326,00	68360,00	137777,00	570,00	43475,00	39363,00	54369,00

* для місцевих програм розвитку, розробка яких запланована, зазначається «проект»

** для проектів місцевого розвитку, які реалізуються, зазначається «реалізація триває»

Для відстеження та аналізу динаміки й структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань проводиться моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів із її реалізації. Моніторинг – сукупність заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан реалізації Стратегії та Плану заходів. Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність внесення змін (актуалізації) Стратегії та Плану заходів із її реалізації.

Моніторинг виконання ПЗР Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених показників (індикаторів) результативності впровадження кожного проекту місцевого розвитку. Система показників (індикаторів) для моніторингу реалізації ПЗП наведена у Таблицях 4.1-4.2.

Звіт про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 13 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265², та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Звіти про результати проведення моніторингу ПЗР Стратегії за перше півріччя та за рік готує Робоча група з управління реалізацією Стратегії та моніторингу (детальніше див. розділ «Проведення моніторингу, оцінювання реалізації Стратегії» Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року), узагальнення та формування їх тексту здійснює відділ економічного розвитку та залучення інвестицій Сновської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє їх на розгляд сесії ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному вебсайті міської ради.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів із її реалізації проводиться після завершення терміну їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань. На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, що містить:

- ▶ результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;
- ▶ досягнення запланованих цілей;
- ▶ задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- ▶ наявних незапланованих змін та впливів;
- ▶ діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих);
- ▶ ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- ▶ стійкості результатів Стратегії тощо.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює відділ економічного розвитку та залучення інвестицій Сновської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше трьох місяців після закінчення періоду реалізації Стратегії та Плану заходів представляє їх на розгляд сесії міської ради. Крім того, заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів оприлюднюються на офіційному вебсайті громади та/або у місцевих медіа.

² <https://mtu.gov.ua/content/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku.html>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

37

Таблиця 4.1 Перелік проєктів місцевого розвитку Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу						
1	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Реконструкція їдальні Сновського ліцею № 3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області	2025	Сновський ліцей №3, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради	- Приміщення їдальні капітально відремонтовано. - 100% обладнання з приготування їжі нове та працює. - Рівень задоволеності учнів станом харчування становить не менше 80%
2			Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35	2025	Сновський ліцей №1, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради	- Одне приміщення їдальні капітально відремонтовано. - 100% обладнання з приготування їжі нове та працює. - Рівень задоволеності учнів станом харчування становить не менше 80%
3			Капітальний ремонт Сновського ліцею №1 за адресою: вул. Просвіти, 35, м. Сновськ, Чернігівської області	2025-2027	Сновський ліцей №1, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради	- 100% приміщень Сновського ліцею № 1 капітально відремонтовані відповідно до вимог, що висуваються до такого типу закладів освіти. - 100% спеціалізованих кабінетів (фізики, хімії, біології, географії, математики, іноземної мови) оснащені необхідними технічними засобами навчання – відповідно до вимог, що висуваються до їх

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

38

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
4			Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області»	2026	Сновська початкова школа, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради	комплектації - Фасад, покрівля, цоколь Сновська початкова школи утеплені відповідно до нормативів, а підмостки відновлені. - В приміщенні школи дотримуються санітарні норми щодо теплового режиму (+21° C), а зниження споживання теплової енергії становить до 40%
5			Реконструкція будівлі мистецької школи «Сновська музична школа ім. Н.Г. Рахліна	2026	Відділ культури і туризму, музична школа ім.Н.Рахліна, відділ культури і туризму Сновської міської ради	- Будинок Сновської музичної школи утеплений, а фасад відремонтовано. - Економія енергетичних ресурсів, що споживає школа в зимовий період, складає до 20%. - Протипожежне та електричне обладнання змінено на нове та працює
6		1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	«Капітальний ремонт (термомодернізація) спеціалізованої гімнастичної спортивної зали та допоміжних приміщень, будівель та споруд (медичного пункту) Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська область, м. Сновськ, вул. Залізнична, 41»	2027	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	- Здійснено капітальний ремонт гімнастичної зали з термосанації приміщення та дотримання вимог доступності. - Допоміжні та адміністративне приміщення відремонтовані та здані до експлуатації. - Блочно-модульна котельня для гімнастичної зали закуплена, встановлена та працює. - 100% вакансій тренерів заповнені, а відповідні фахівці

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

39

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
7						пройшли необхідне підвищення кваліфікації. - 100% родин, де є діти шкільного віку, поінформовані про нові можливості занять у гімнастичному залі
			Капітальний ремонт спальних корпусів, адмінбудівель, їдальні та інших споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська обл., м. Сновськ, вул. залізнична, 41	2027	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	- 100% спальних корпусів відремонтовані, а необхідне для них обладнання та 100% меблів придбано й встановлено. - Поточний ремонт їдальні здійснено, 100% необхідних меблів придбано, їдальня готова до експлуатації. - Вуличний басейн закладу, а також 4 душові кабінки відновлені та працюють. - Навколишня територія та доріжки облаштовані, 4 альтанки встановлено, а 700 м огорожі встановлено
8	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури	Створення умов для надання якісних культурно-мистецьких послуг у віддалених населених пунктах громади шляхом придбання автобусу з підйомником	2026	Відділ культури і туризму Сновської міської ради	- Один автобус із підйомником для проведення культурно-мистецьких заходів придбано та поставлено на баланс Сновського міського будинку культури - 75% мешканців громади знають про нові можливості проведення культурно-мистецьких заходів у старостинських округах
9			Створення у Сновській	2026	Відділ культури і туризму	- «Зелена сцена» Сновської

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

40

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
10			громаді креативного простору «Зелена Сцена»		Сновської міської ради, Молодіжна рада	громади встановлена та працює - Територія, прилегла до Зеленої сцени, облаштована та пристосована до її функцій - Рівень задоволеності населенням громади від появи «Зеленої сцени» становить близько 80%
			Музей сучасної російсько-української війни в с.Тур'я	2025	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, Тур'янський старостат	- Одне приміщення музею російсько-української війни відремонтовано, оснащено необхідними меблями та обладнанням - Експонати для музею російсько-української війни зібрані, систематизовані, а експозиція – розгорнута
			Музей Леоніда Л.Тереховича в с.Кучинівка Сновської громади	2026	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, Кучинівський старостат	- Одне приміщення музею Л.Тереховича відремонтовано, оснащено необхідними меблями та обладнанням - Експонати для музею Л.Тереховича зібрані, систематизовані, а експозиція – розгорнута
12		1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	Створення публічних просторів стійкості та згуртування в закладах Сновської міської ради	2025-2026	Відділ культури і туризму Сновської міської ради	- Приміщення у закладах культури 8 старостатів (Петрівський, Смяцький, Хотуницький, Сновський, Тихоновичський, Тур'янський, Рогізківський, Кучинівський) відремонтовані для публічних просторів стійкості та згуртування

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

41

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						громади - Необхідне обладнання та меблі для публічних 8 просторів стійкості та згуртування громади придбані та встановлені - Штатні працівники 8 закладів культури громади навчені та готові до виконання нових функцій у публічних просторах стійкості та згуртування громади
13		1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади	Реконструкція стадіонного комплексу в м. Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області	2026-2027	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Сновської міської ради	- Здійснено капітальний ремонт та реконструкція наявних спортивних об'єктів на стадіоні у Сновську – 20 шт. - Встановлено одне стандартне футбольне поле зі штучної трави - Збільшено потужності для організованих занять спортом на стадіоні на 30 %
14			Створення спортивно-розважального «мотузкового парку» на території «Парку культури та відпочинку «Гідропарк»» Сновської міської ради	2027	Відділ благоустрою та господарського забезпечення Сновської міської ради, КП «Сновська житлово-експлуатаційна діляниця», Молодіжна рада САМ при міському голові	- На території панку «Гідропарк» виділена та облаштована одна територія для «мотузкового парку» - 100% обладнання для «мотузкового парку» придбано та змонтовано. - 75% мешканців громади знають про відкриття «мотузкового парку»
15			Створення у м. Сновськ скейт-парку та облаштування території	2027	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради, Молодіжна	Збільшення рівня охоплення дітей та молоді спортом

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

42

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
16		1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам	навколо нього		рада	
17		1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій	Створення Сновської школи медійної грамотності та кібербезпеки	2025	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради, Молодіжна рада	- 100% вчителів суспільних дисциплін пройшли профільне підвищення кваліфікації з питань медіа грамотності - Розроблено та запроваджено щонайменше одну освітню програму з медіаграмотності - У 100% ліцеїв та гімназій громади запроваджено освітній курс із медіа грамотності (на правах факультативу)
18			Перетворення Сновського Будинку культури на сучасний артпростір: капітальний ремонт приміщення за адресою вул.Незалежності,4, м.Сновськ	2026-2027	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, Сновський будинок культури	- Один будинок культури у Сновську реконструйовано для виконання нових функцій із дотриманням заходів із енергозбереження, безпеки та доступності - Кількість приміщень, де можуть займатися творчі колективи, збільшена до 10. - Споживання енергоносіїв Будинком культури зменшиться на 40% - Одна актові зала в будинку культури модернізована (замінені 50% обладнання та 100% крісел)
18			Капітальний ремонт Будинку культури в с. Нові Боровичі, Корюківського району, Чернігівської області	2026-2027	Відділ культури і туризму Сновської міської ради	- Один будинок культури у с. Нові Боровичі реконструйовано для виконання нових функцій із дотриманням заходів із

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

43

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						енергозбереження, безпеки та доступності - Кількість приміщень, де можуть займатися творчі колективи та об'єднання за інтересами, збільшена до 10. - Споживання енергоносіїв Будинком культури зменшиться на 30%
19	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Забезпечення житлом лікарів Сновської громади	2024-2027	Сновська міська рада, КНП «Сновська ЦРЛ», КНП «Сновський ЦМД»	- Облаштовано та передано в користування не менше чотирьох службових квартир лікарям - До громади залучено не менше чотирьох лікарів
20			Покращення матеріальної бази обслуговування пацієнтів на території Сновської громади	2025-2027	КНП «Сновська ЦРЛ»	- Придбано, встановлено та працює медичне обладнання на суму не менше 14400,00 тис. грн. - 100% медичного персоналу пройшли навчання для роботи з новим обладнанням
21			Створення реабілітаційного центру для ветеранів, ветеранок та членів їх сімей	2026-2027	КНП «Сновськ ЦРЛ»	- Облаштовано та оснащено одне приміщення для ветеранського центру Сновської громади - Здійснено добір та навчено персонал ветеранського центру - Сформована цільова група ветеранів, членів родин військовослужбовців, працівників інших силових структур, які потребують допомоги, яка охоплює

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

44

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності	
						75% цільової аудиторії	
22			Капітальний ремонт поліклінічного та приймально-діагностичного відділень КНП «Сновська центральна районна лікарня»	2025-2026	КНП «Сновськ ЦРЛ»	- Одне приміщення поліклінічного відділення та одне приміщення приймально-діагностичного відділення утеплені (здійснені заходи з термосанації) - Споживання енергії для обігріву приміщення Сновської ЦРЛ зменшено на 30%, при цьому температурний режим дотримується - Відремонтовано 18 кабінетів Сновської ЦРЛ	
23			1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок	Запровадження в Сновській громаді допомоги мешканцям та мешканкам із питань ментального здоров'я	2024	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, КУ Територіальний центр надання соціальних послуг, сектор соціального захисту населення, громадські організації (за згодою), ГО «ЛАМПА»	- Один консорціум для реалізації мети проєкту створено - Для послуг із психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування підготовлено не менше 5 локацій - Здійснено набір 100% кваліфікованих працівників, які необхідні для роботи з покращення ментального здоров'я мешканців та мешканок у рамках, що визначені проєктом
24			1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя	Проведення цитологічних обстежень «Раннє виявлення онкології – збереження життя»	2025-2027	Сновська міська рада, КНП «Сновський ЦПМСД» Сновської міської ради, підрядні організації, міжнародні донори	- Обстежено 600 жінок віком від 25-50 років, що проживають на території Сновської ТГ. - 100% задіяного медичного персоналу підвищили свою кваліфікацію

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

45

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
25			Профілактика та раннє виявлення цукрового діабету «ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ – час діяти»	2024-2027	Сновська міська рада, КНП «Сновський ЦПМСД» Сновської міської ради, підрядні організації, міжнародні донори	- Рівень забезпеченості обладнанням профільних лікарів становить 100%: від нормативної потреби - Охоплено просвітницькими заходами 100 % дітей у навчальних закладах громади - Проведено одне пілотне тестування пацієнтів щодо рівня цукру в крові, яке охопили щонайменше 200 мешканців та мешканок Сновської громади - Охоплено контролем рівню глюкози 100% пацієнтів з ЦД
26	1.4. Краще організація управління використанням цифровізації	1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації	Запровадження електронного погосподарського обліку Сновської громади	2025	Відділ «Центр надання адмінпослуг» Сновської міської ради	- Один програмний комплекс придбано та встановлено на 15 робочих місцях із необхідними технічними характеристиками - 24 діловода (штатних працівників старостату) пройшли спеціалізоване навчання та можуть вести електронний погосподарський облік. - База даних погосподарського обліку з 56 населених пунктів громади зібрана та занесена до програмного комплексу - Протягом року не менше 75% мешканців та мешканок громади поінформовані про нові засади, обсяг та спосіб ведення електронного погосподарського

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

46

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого розвитку*	Період реалізації проекту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
27						обліку
		1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг	Створення пересувних віддалених робочих місць в Сновській громаді як мобільного офісу надання адміністративних послуг	2025-2026	Відділ «Центр надання адмінпослуг» Сновської міської ради	- Одна одиниця спеціального автотранспорту для надання адміністративних послуг придбана та працює - Придбано, встановлено та працює один комплект спеціального обладнання для надання адміністративних послуг віддалено - Не менше шести співробітників ЦНАПу пройшли навчання та опанували навички, які їм необхідні для віддаленого надання адміністративних послуг
28			Забезпечення надання функції «соціального таксі» для жителів Сновської громади, які її потребують	2025	КУ «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Сновської міської ради	- Більше 300 мешканців та мешканок Сновської громади, що скористалися послугою протягом року - 2 штатних працівника, які пройшли навчання та можуть надавати послугу «соціальне таксі»
29		1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в діяльності органів місцевого самоврядування країн ЄС	Організація вивчення кращих практик організації діяльності органів місцевого самоврядування країн ЄС	2025-2027	Сновська міська рада	- Наявність реєстрації Сновської міської ради на сайті програми Interreg Europe - Факт участі Сновської міської ради в консультації чи тематичній сесії програми Interreg Europe - Наявність звернення Сновської міської ради щодо можливості приєднання до одного з існуючих до

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

47

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						консорціумів партнерів органів місцевого самоврядування країн ЄС
Стратегічна ціль 2. Стілка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка						
30	2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.1.1.Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області	2025	Відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради	- До 40 представників малого та середнього бізнесу громади отримають доступ до комфортного місця торгівлі; 20 народних умільців отримають доступ до комфортного місця торгівлі; - 20 тис. мешканців громади отримають можливість відвідати зручні та адаптовані простори під час проведення масових заходів. - Якісні: * створено умови для самозайнятості населення через покращення умов для торгівлі; *створено умови для розширення внутрішнього споживчого ринку, збільшення попиту на місцеву продукцію. * створено комфортні умови для торгівлі та відпочинку як місцевих мешканців, так і відвідувачів
31			Створення у м. Сновськ торгівельно-сервісного осередку для представників мікробізнесу	2027	Відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради	- 10 підприємців, які протягом року хоча б раз скористалися послугами торгівельно-сервісного осередку мікропідприємництва - Рівень задоволеності підприємців, які отримали послуги в осередку мікропідприємництва, становить не

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

48

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
32						менше 80%
			Заохочення дрібних домогосподарств Сновської громади до новітніх моделей господарювання та застосування сучасних аграрних технологій	2027	Сновської міська рада, відділ «ЦНАП» Сновської міської ради	- При Сновській ЦНАПі створена та працює одна консультативно-дорадча служба для дрібних сільгосп товаровиробників - Щонайменше 500 мешканців Сновської громади скористалися послугами консультативно-дорадчої служби протягом року
33		2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур	Створення мешканцями Сновської громади сільськогосподарського кооперативу з виробництва та збуту продукції садівництва та ягідництва, підтримка його діяльності	2025-2027	Сновська міська рада, старостати	- 60 дрібних сільськогосподарських виробників поінформовано про переваги кооперативу, а 20 навчені як працювати в кооперативі. - Підготовлено один пакет встановлюючих документів для реєстрації кооперативу, 20 сільськогосподарських виробників взяли участь в його установчих зборах. - Інформація про новостворений кооператив поширена за допомогою презентаційних інструментів в кількості 2 видів (відео та презентація)
34		2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти	Створення коворкінгу столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1	2025	Сновський ліцей №1, відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради	- Наявність простору для навчання, роботи, обміну досвідом в обробці дерева для молоді та місцевих жителів Сновської громади, один - До діяльності коворкінгу протягом року залучено 500 молодих людей, в тому числі 15 з

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

49

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						числа ВПО - До діяльності коворкінгу протягом року залучено 15 місцевих підприємців - Створена та реалізована методологія, що інтегрує навчально-виробничий та підприємницький компоненти роботи Майстерні, одна
35			Створення інноваційного кулінарного хабу на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства	2025	Сновське ВПУЛГ, ГО «ЛАМПА»	- Відремонтовано та облаштовано три кабінети професійно-теоретичної підготовки, дві лабораторії, навчально-виробничу майстерню «Навчальне кафе»; - 100% викладацького складу, який задіяний в роботі хабу, пройшли підвищення кваліфікації - Розроблено та впроваджено ____ навчальні курси для підготовки фахівців-кулінарів
36	2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації	Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади	2026	Сновська міська рада	- Наявність затвердженого Комплексного плану, погодженого з зацікавленими особами - 100% суб'єктів господарювання на теренах Сновської громади обізнані зі змістом Комплексного плану
37			Розробка та наповнення змістом геоінформаційного порталу Сновської громади	2025-2026	Сновська міська рада	- Розроблено одну ГІС Сновської громади -100% штатних працівників виконавчих органів громади вміють

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

50

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
38						наповнювати змістом та використовувати в роботі ГІС громади
		2.2.2. Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують	Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади	2024-2027	Сновська міська рада	- Нова технічна документація з нормативної грошової оцінки земель виготовлена для 57 населених пунктів Сновської громади - 100% суб'єктів господарської діяльності, що діють на теренах Сновської громади, поінформовані про її результати
39		2.2.3. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади	Розробка інвестиційного паспорту Сновської громади	2025	Сновська міська рада	- Наявність інвестиційного паспорту громади та системи забезпечення його актуалізації, один. - Кількість переглядів електронної версії паспорту.
40		2.2.4. Створити брендбук громади	Створення та просування брендбуку Сновської громади на основі логотипу (бренду) «Сновщина – дорога вражень»	2026-2027	Сновська міська рада	- Наявність розробленого та запровадженого брендбуку Сновської громади, один - Правила використання брендбуку Сновської громади розроблені та поширені серед 100% суб'єктів господарювання, які діють на теренах громади
41	2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	2.3.1. Провести комплексну реконструкцію зони «Гідропарку» у Сновську	Розробка проєкту дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ за адресою м. Сновськ, вул. Залізнична, 23	2026	Сновська міська рада	- Розроблено та схвалено проєкт дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк», один - Кількість згадок про дизайн-проєкт реконструкції комерційно-

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

51

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
42						розважальної зони «Гідропарк» в Інтернеті за допомогою пошуковика гугл – не менше 500
43		2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади	Виробництво та оприлюднення геопросторових даних щодо туристичних маршрутів та об'єктів відпочинку на території Сновської громади	2026–2027	Відділ культури і туризму Сновської міської ради	- Здійснено набір, обробка та забезпечення інтероперабельності туристично-рекреаційних датасетів громади для 100% наявних на її території об'єктів туризму та рекреації - Наявний та оприлюднений набір геопросторових даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів та маршрутів на теренах громади
44	3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах тротуари, супутню інфраструктуру	Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади	2025-2027	Сновська міська рада, Сновський історичний музей, громадські організації	- Одне науково-популярне промоційне видання про історію Сновської громади підготовлено та поширено в друкованому (не менше 1 тис. примірників) та електронному форматах - Кількість скачувань електронної версії промоційного видання про Сновщини, що розміщена на сайті Сновської міської ради, становить не менше 300 протягом року
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами						
44	3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах тротуари, супутню інфраструктуру	Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади	2025-2027	Сновська міська рада	- Відремонтовані найбільш проблемні ділянки доріг та вулиць протяжністю 3 км - Встановлені нові чи відремонтовані старі зупинки для транспорту – не менше 5 одиниць

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

52

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
45	громади	3.1.2. Симулювати налагодження регулярного транспортного сполучення адміністративним центром громади та старостинськими округами	Створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини у прикордонні з державами-співагресорами (на засадах співробітництва територіальних громад)	2027	Сновська міська рада, громади-партнери	- Працює щонайменше один соціальний рейс - Регулярним автобусним сполученням охоплено щонайменше 6 населених пунктів громади
46			Розбудова велосипедної інфраструктури Сновської громади	2026-2027	Сновська міська рада	- Протяжність велодоріжок із розміткою – не менше 10 км - Не менше 5 облаштованих велостоянок - Рівень задоволеності мешканців та мешканок громади щодо розбудови велосипедної інфраструктури – не менше 70%
47	3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.2.1. Реконструювати очисні споруди	Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області	2025-2026	Сновська міська рада	- Не менше однієї КНС реконструйовано - У результаті реконструкції своєчасність та безперебійність подання стоків на очисні споруди забезпечено на 100%
48		3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання	Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області	2025	Сновська міська рада	- Прокладено 4,5 км нових водопроводів - Побудовано одну водонапірну вежу - Введено до експлуатації одну насосну станцію
49			Капітальний ремонт водопровідної мережі по	2025-2026	Сновська міська рада,	- 16 км водогону в м. Сновськ реконструйовано, а безперебійна

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

53

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
50			вулицям Просвіти, Сіверської, Каденюка, В.Стуса, Абрикосова, Спортивна, Сагайдачного, Гоголя, Незалежності, Річкова, провулку Луговому в місті Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області.		ПрАТ «Комунальник»	подача питної води споживачам відновлена - 2200 домогосподарств отримали покращену послугу водопостачання - Якість питної води на 100% відповідає встановленим нормативам
			Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі у м. Сновськ	2026	Сновська міська рада, ПрАТ «Комунальник»	- Один майданчик водонапірних споруд у Сновську реконструйовано на основі нових технологій та здано до експлуатації - Одна станція очистки та знезалізнення води встановлення та працює
51	3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську	Капітальний ремонт Сновського звалища твердих побутових відходів	2027	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД»	Поруч із Сновськом облаштовано полігон ТПВ, потужність якого становить 216 тис.куб.м. На Сновському полігоні ТПВ здійснюється утилізація, знешкودження та захоронення ТПВ (в т.ч. складання та ущільнення)
52			Впровадження на території Сновської громади системи роздільного збору твердих побутових відходів та їх вивезення для подальшої утилізації	2024-2027	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД»	- 100% стихійний сміттєзвалищ ліквідовано - Щонайменше 80% домогосподарств Сновської громади уклали договори про вивезення ТПВ - Облаштовано не менше 15 майданчиків для роздільного

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

54

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						збирання ТПВ - Придбано не менше однієї одиниці спеціальної автомобільної техніки – сміттевоз, а його маршрут охоплює 12 старостинських округів громади та її адміністративний центр
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада						
53	4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Встановлення сучасної системи оповіщення цивільного населення на території Сновської громади	2025-2026	Відділ благоустрою та господарського забезпечення Сектор з питань праці та надзвичайних ситуацій	- Система оповіщення встановлена та працює у 10 населених пунктах громади - 12 фахівців, які обслуговують систему оповіщення, пройшли необхідне навчання
54		4.1.2. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Будівництво та капітальний ремонт фонду захисних споруд у комунальних закладах Сновської територіальної громади	2025-2026	Сновська міська рада, жителі територіальної громади, волонтери, міжнародні партнери	- Заклади освіти забезпечені захисними спорудами на 100% - Фонд захисних споруд для об'єктів господарювання збільшено на 50% - Розбудовано мережу захисних споруд цивільного захисту, що забезпечують 70% населення
55		4.1.3. Створити центр безпеки громади	Створення Центру безпеки Сновської громади	2025	Сновська міська рада, Сновське відділення поліції	- Один Центр безпеки громади побудовано та прийнято до експлуатації - Приміщення Центру безпеки громади оснащено необхідним обладнанням та спорядженням - Штатні працівники Центру безпеки громади та волонтери

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
 ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

55

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
56	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії					пройшли фахове навчання
		4.1.4. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади	Реконструкція вуличного освітлення населених пунктів Сновської громади	2025-2027	КП «Сновська ЖЕД»	- Довжина вулиць та доріг, на яких встановлено вуличне освітлення – не менше 10 км - Рівень задоволеності мешканців вулиць, де відновлено вуличне освітлення – не менше 75%
57		4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)	Розробка проєкту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Сновської громади	2025	Сновська міська рада	- Один План дій сталого енергетичного розвитку та клімату громади розроблено та ухвалено - Положення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату розроблено доведені до 100% комунальних та бюджетних структур громади
58	59		Запровадження системи енергетичного менеджменту в Сновській громаді	2025	Сновська міська рада	- Наявність діючої системи енергоменеджменту в громаді - 100% відповідальних за функціонування енергоменеджменту працівників міської ради та установ комунальної власності пройшли фахове навчання
		4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади	2025	Сновської міська рада, КНП «Сновської районна центральна лікарня»	- Одна працююча сонячна електростанція на даху Сновської лікарні - Одна працююча акумуляторна підстанція. - 100% працівників, що забезпечують функціонування

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

56

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
60		4.2.3. Здійснити санацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади	2026-2027	Сновська міська рада	системи, навчені - Не менше 40% приміщень установ комунальної власності Сновської громади утеплені - Кількість викидів CO ₂ на утеплених об'єктах зменшилася на 20%
61		4.2.4. Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні	2025-2027	Сновська міська рада, комунальні установи Сновської міської ради	- Сучасні системи обігріву приміщень встановлені не менше, ніж у 5 будинках комунальної власності Сновської міської ради - Зменшення викидів CO ₂ – не менше, ніж на 20% - Рівень задоволеності змінами, що відбулися становить серед місцевих мешканців та мешканок не менше 75%
62	4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій	Покращення використання та захисту поверхневих вод Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання земснаряду	2025	Сновська міська рада	- 76% домогосподарств громади отримали змогу поглиблення і очистки колодязів для питної води, що сприяє запобіганню водного дефіциту; - 22 населених пункти отримали можливість очищення водопіїв для великої рогатої худоби, що сприяє збереженню галузі тваринництва в громадах; - пожежні частини громади гарантовано отримали понад 60 місць забору води пожежною технікою на невеликих відстанях від

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

57

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого розвитку*	Період реалізації проекту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
63		4.3.2. Очистити антропогенно змінені екосистеми	Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади	2025-2027	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД», старостати, громадськість	населених пунктів громади для гасіння пожеж; - створено 3 нових робочих місця для обслуговування спецтехніки - Протяжність очищених антропогенно змінених прибережних територій – не менше 500 м - Кількість залучених осіб до реалізації проекту – не менше 10
64		4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді	2025-2027	Сновська міська рада	- Підготовлено та поширено 250 одиниць інформаційної продукції стосовно застосування методу компостування, що поширені серед населення громади - Придбано 7 компостерів для закладів освіти - Щокварталу поінформовано через засоби ЗМІ про методики компостування органічних відходів, її користі для мешканців та мешканок
65		4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну	Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади	2025-2027	Сновська міська рада, старостати	- Створено 5 міні-паркових зон у населених пунктах громади - Залучено 50 жителів до облаштування міні-паркових зон
66		4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну	Екологічний проект «Парк на воді» («Калинові острови») у м. Сновськ	2025-2026	Сновське ВПУЛГ	- Заболочена місцевість загальною площею 1,4 га перетворена на зону відпочинку та використовується для навчання за професією «Озеленювач і дизайнер з

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

58

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						ландшафтного дизайну» Кількість згадок про проєкт в Інтернеті за допомогою пошуковика гугл – не менше 500

* для проєктів місцевого розвитку, які реалізуються, зазначається «реалізація триває»

Таблиця 4.2 Перелік програм місцевого розвитку Плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
1	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Програма попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, на 2022-2026 роки «Діти Сновщини»	2022-2026	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту, Служба у справах дітей	Кількість сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування
2		Програма «Дитяче харчування» на 2023-2025 роки	2023-2025	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	Кількість дітей, що отримують гаряче харчування в закладах освіти
3		Програма розвитку фізичної культури та спорту по Сновській територіальній громаді на 2024 - 2027 роки	2024-2027	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	Кількість осіб, що займаються спортом

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

59

4		Програму з оздоровлення та відпочинку дітей Сновської міської територіальної громади на 2024 – 2026 роки	2024-2026	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	Кількість дітей, що оздоровились
5	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Програма підтримки органів самоорганізації населення Сновської міської територіальної громади на 2023-2024 роки	2023-2024	Сновська міська рада, старостати	Підвищення участі громадян у прийнятті рішень: кількість органів самоорганізації населення, що отримали фінансову підтримку з бюджету територіальної громади
6		Програму підтримки молодіжної політики на території Сновської міської територіальної громади на 2024 - 2026 роки	2024-2026	Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	Чисельність молоді, залученої до активних заходів в громаді
7	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Програма місцевих стимулів для лікарів Сновської МТГ на 2023 – 2025 роки	2023-2025	КНП «Сновська ЦРЛ», КНП «Сновська ЦМД»	Кількість залучених нових лікарів в громаду
8		Програма підтримки та розвитку вторинної медичної допомоги у Сновській громаді на період 2023 -2025 роки	2023-2025	КНП «Сновська ЦРЛ»	Покращення матеріальної бази Сновської лікарні
9		Комплексна програма розвитку та підтримки первинної медичної допомоги КНП «Сновський центр ПМД» на 2022-2026 роки	2022-2026	КНП «Сновська ЦМД»	Кількість та сума закупленого обладнання
10		Програма підтримки народжуваності у Сновській міській територіальній громаді на 2024-2026 роки	2024-2026	Сновська міська рада	Кількість сімей, що отримали матеріальну допомогу при народженні дитини
11	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	Програма інформатизації та цифрових трансформацій Сновської міської територіальної громади на 2024-2026 роки	2024-2026	Сновська міська рада	Кількість впроваджених нових видів адміністративних послуг Кількість фахівців громади, що пройшли навчання з цифрової грамотності
12	2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих	Програма розвитку малого і середнього підприємництва Сновської міської територіальної	2021-2027	Сновська міська рада	Кількість підприємців, яким виплачена компенсація за транспортні послуги що

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

60

	товаровиробників	громади на 2021-2027 роки			забезпечують віддалені та малонаселені пункти громади торгівельним обслуговуванням Кількість віддалених населених пунктів охоплених торгівельним обслуговуванням
13		Програму управління майном комунальної власності Сновської міської територіальної громади на 2024-2025 роки	2024-2025	Сновська міська рада	Кількість об'єктів комунальної власності переданих в оренду
14	2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Програма використання та охорони земель Сновської міської ради на 2022-2026 роки	2022-2026	Сновська міська рада	Кількість земельних ділянок, на яких проведено нову грошову оцінку
15		Програма забезпечення розроблення містобудівної документації Сновської міської територіальної громади Корюківського району Чернігівської області на 2021-2025 р.р.	2021-2025	Сновська міська рада	Кількість розроблених генеральних планів населених пунктів громади
16	3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	Програма з благоустрою Сновської міської ради на 2024 рік	щорічна	Сновська міська рада	Площа проведеного поточного ремонту доріг Кількість відремонтованих (збудованих) автобусних зупинок
17	3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024-2028	2024-2028	Сновська міська рада та КП «Сновська ЖЕД»	Кількість придбаної спецтехніки Кількість облаштованих майданчиків Кількість придбаних євроконтейнерів
18	4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Цільова соціальна програма розвитку цивільного захисту Сновської міської територіальної громади на 2023-2027 роки	2023-2027	Сновська міська рада	Кількість обладнаних споруд цивільного захисту
19		Комплексна програма профілактики правопорушень на 2022-2024 роки	2022-2024	Сновська міська рада, відділення поліції	Кількість придбаного спецтранспорту Кількість придбаних систем

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

61

					відеоспостереження
20		Програми забезпечення пожежної безпеки на території Сновської міської територіальної громади на 2021-2025 роки	2021-2025	Сновська міська рада, пожежна частина	Сума наданої матеріальної допомоги пожежній частині
21	4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	Програма з благоустрою Сновської міської ради на 2024 рік	щорічна	Сновська міська рада	Кількість покращених парків (скверів)
22		Програма охорони навколишнього природного середовища на території Сновської міської ради на 2023-2024 роки	2023-2024	Сновська міська рада	Сума витрачених коштів направлених на реалізацію проєктів (співфінансування) з охорони навколишнього природного середовища (реконструкція очисних споруд)

* У 2024 році в Сновській територіальній громаді діє 22 місцевих програми розвитку. 16 із цих програм можуть бути використані для Плану заходів із впровадження Стратегії Сновської територіальної громади на 2025–2027 роки оскільки термін їх дії розрахований в межах дії Стратегії. У зв'язку з воєнним станом всі програми місцевого розвитку фінансуються у межах кошторисних призначень орієнтуючись при цьому на наповненість бюджету та першочерговість виконання завдань та заходів, тобто всі галузеві програми, які діють, потребують оновлення або розробляються першочергові заходи та роботи вказують без зазначення конкретних сум.

ТЕХНІЧНІ ЗАВДАННЯ
до Плану заходів із реалізації Стратегії розвитку
Сновської територіальної громади до 2027 року

Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 1
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Реконструкція їдальні Сновського ліцею №3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
Мета / цілі проєкту	Створення умов для забезпечення здорового та збалансованого харчування учнів та працівників закладу, зменшення витрат енергоносіїв та водних ресурсів в процесі приготування їжі через застосування новітніх технологій
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська МТГ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Учні, їх батьки, вчителі, технічний персонал ліцею
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Сновський ліцей №3 ТОВ «Чернігівська проєктна група» Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Одним із найважливіших чинників формування здорового способу життя школярів є організація харчування. Їдальня посідає одне з найважливіших місць серед приміщень школи та була повністю знищена в результаті пожежі у жовтні 2016 р. Була виготовлена проєктно-кошторисна документація відновлення їдальні, яка передбачає комплексний підхід. Будівля відповідає сучасним вимогам енергоефективності (клас енергоефективності B), має найпростіше укріття в підвальному приміщенні ліцею на 150 осіб, є доступ до протирадіаційних укріттів №95179 на 50 осіб, №95180 на 300 осіб, забезпечено доступ маломобільних груп населення, їдальня буде обладнано сучасним обладнанням. Протягом 2017-2023 років проведені будівельні роботи на суму 8788 тис.грн. Залишилось виконати внутрішні електричні та вентиляційні роботи та придбати технологічного обладнання і меблі. Залишкова вартість проєкту станом на 27.05.2024 року становить 7797,296 тис.грн. Завершення реконструкції їдальні є нагальною потребою, тому що: В ліцеї наявне укріття, організоване навчання за змішаною формою, а відсутність харчування вимагає певного скорочення часу на проведення уроків, що знижує ефективність засвоєння учнями необхідного обсягу знань, умінь та навичок; Відремонтоване приміщення їдальні за відсутності робочих процесів не опалюється, що призводить до початку його руйнації; Відсутність експлуатації закупленого обладнання погіршує його робочий стан; Знижується імідж навчального закладу, адже за відсутності харчування деякі батьки перевели своїх дітей до інших навчальних закладів; Відкриття їдальні дозволить забезпечити гарячим харчуванням увесь учнівський колектив
Індикатори (показники) результативності	- Приміщення їдальні капітально відремонтовано. - 100% обладнання з приготування їжі нове та працює. - Рівень задоволеності учнів станом харчування становить не менше 80%

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
63
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Вивчення пропозицій на ринку щодо наявного обладнання для шкільної їдальні, визначення на підставі отриманої інформації технічного завдання для нього - Проведення процедури публічних закупівель, визначення переможців, укладання договорів - Проведення робіт відповідно до ПКД - Введення об'єкта до експлуатації. - Навчання працівників роботі на новій техніці - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	7797,296				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-	7797,000			7797,000
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновський ліцей № 3, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 2
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею № 1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
Мета / цілі проєкту	Створення умов для забезпечення здорового та збалансованого харчування учнів та працівників закладу, зменшення витрат енергоносіїв та водних ресурсів в процесі приготування їжі через застосування новітніх технологій
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Учні – 576 осіб, їх батьки, вчителі – 48 осіб, технічний персонал – 25 осіб ліцею
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Сновський ліцей №1 Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сновський ліцей №1 є найбільшим загальноосвітнім навчальним закладом громади та опорним закладом освіти. На сьогодні налічується 576 здобувачів освіти. За 53 роки існування навчального закладу жодного разу не поведився його внутрішній капітальний ремонт. Як наслідок умови харчування учнів проблемні – обладнання застаріле, а посуд миється руками працівників. Якість миття посуду можна вважати сумнівною через брак часу на прожарювання. Як наслідок – збільшення захворюваності серед учнів, що негативно впливає на їхню успішність. Рішенням для розв'язання проблеми є модернізація кухонного обладнання, ремонт обіднього залу та підсобних приміщень шкільної їдальні, що дозволяє при мінімальних витратах забезпечити санітарно-гігієнічні умови, якісні приготування їжі та безпечне споживання.
Індикатори (показники)	- Одне приміщення їдальні капітально відремонтовано.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
64
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

результативності	- 100% обладнання з приготування їжі нове та працює. - Рівень задоволеності учнів станом харчування становить не менше 80%				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Вивчення пропозицій на ринку щодо наявного обладнання для шкільної їдальні, визначення на підставі отриманої інформації - Розробка ПКД - Проведення процедури публічних закупівель, визначення переможців, укладання договорів - Проведення робіт відповідно до ПКД - Введення об'єкта до експлуатації. - Навчання працівників роботі на новій техніці - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	15000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	150			150
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-	14850			14850
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновський ліцей №1, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 3
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт Сновської ліцею № 1 за адресою: вул. Просвіти, 35, м. Сновськ, Чернігівської області
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
Мета / цілі проєкту	Створення належних умов для навчання та фізичного розвитку дітей шляхом відтворення сучасного, комфортного освітнього середовища та удосконалення матеріально-технічної бази в найбільшому опорному загальноосвітньому закладі громади, що сприятиме підвищенню якості освітнього процесу та забезпеченню його високої результативності.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Учні, їх батьки, вчителі, технічний персонал ліцею
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Сновський ліцей №1 Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сновський ліцей №1 – найбільший та найуспішніший загальноосвітній навчальний заклад громади, є опорним закладом освіти. Нині тут 576 здобувач освіти. Приміщення прийнято до експлуатації в 1967 р. В ньому замінено вікна та двері, утеплено фасад будівлі. Разом з тим, за 53 роки існування закладу освіти в ньому жодного разу не поведився внутрішній капітальний ремонт – воно зношено морально та фізично, що негативно впливає на організацію освітнього процесу. Потребують капітального ремонту кабінети, оновлення – їх матеріальне оснащення. В багатьох кабінетах відсутнє або застаріле обладнання та мультимедійні засоби. Потребують ремонту спортивна зала, їдальня, навчальна майстерня. Стіни та дах шкільної майстерні не зберігають тепло, не забезпечують економії енергоресурсів. Взимку

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
65
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	там неможливо займатися через низьку температуру в приміщенні, яке складно натопити. Потребує ремонту й пришкольна територія – зона відпочинку учнів (вимощення тротуарною плиткою, облаштування зон відпочинку, облаштування спортивних майданчиків). Потребують ремонту водогін, каналізація, опалювальна система, електромережа та вентиляція. Капітальний ремонт приміщень будівлі школи необхідний тому, що поточний ремонт стін, стелі, підлоги у шкільних приміщеннях (спортзалі, роздягальні спортзалу, коридорах, сходах між поверхами та поверхнями над ними) не забезпечує необхідної якості через їх зношеність, що несе загрозу здоров'ю учасників навчально-виховного процесу. Реалізація проекту дозволить оптимізувати споживання енергоресурсів, поліпшити умови навчання дітей, харчування, занять спортом, забезпечить здоров'я учасників освітнього процесу.				
Індикатори (показники) результативності	- 100% приміщень Сновського ліцею № 1 капітально відремонтовані відповідно до вимог, що висуваються до такого типу закладів освіти. - 100% спеціалізованих кабінетів (фізики, хімії, біології, географії, математики, іноземної мови) оснащені необхідними технічними засобами навчання – відповідно до вимог, що висуваються до їх комплектації				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Розробка ПКД - Вивчення наявних пропозицій на ринку щодо обладнання - Залучення волонтерів до реалізації проекту - Проведення процедури публічних закупівель, визначення переможців, укладання договорів - Проведення робіт відповідно до ПКД - Закупівля та встановлення необхідного обладнання - Благоустрій прилеглої території - Навчання працівників ліцею роботі на новій техніці - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	32562,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	19662,00	7100,00	5800,00	32562,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновський ліцей № 1, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 4
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
Мета / цілі проєкту	Мета: створення належних умов та збереження здоров'я вихованців через впровадження заходів з енергозбереження. Цілі: проведення капітального ремонту будівлі шляхом реалізації

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
66
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	комплексу робіт щодо забезпечення енергетичної ефективності будівлі.				
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Сновська міська територіальна громада				
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Близько 1000 осіб, в т. ч.: - діти шкільного віку 6-10 років та вихованці 3-6 років, що проживають у м. Сновськ та у сільській місцевості – 238 осіб; - педагоги, вихователі та технічний персонал – 32 особи; - батьки дітей, старше покоління – понад 700 осіб.				
Потенційні ключові учасники проекту	Сновська міська рада Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Сновська початкова школа				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Сновська початкова школа – єдиний у громаді спеціалізований заклад надання послуг початкової освіти. Загальна кількість учнів та вихованців – 238 осіб. Будівля експлуатується понад 50 років. У 2017 р. проведено часткову модернізацію – заміна віконних та дверних блоків. Водночас у цілому приміщення закладу освіти фізично та морально застаріло, стіни, стелі, підвали не утеплені. Як наслідок не у всіх класних приміщеннях дотримується температурний режим, а теплова енергія втрачається. Тому пропонується здійснити утеплення фасаду, покрівлі, утеплення цоколю, відновлення відмостки. Це дозволить суттєво зменшити використання енергоресурсів та забезпечити комфортний мікроклімат приміщень, а також сприятиме збереженню будівлі від руйнувань та забезпечить належні санітарно-гігієнічні умови перебування дітей у навчальному закладі. Реалізація передбачених проектом енергозберігаючих заходів дозволяє зробити значні кроки з раціонального використання енергетичних ресурсів, зниження енергоємності послуг тепlopостачання, як наслідок економії бюджетних коштів.				
Індикатори (показники) результативності	- Фасад, покрівля, цоколь Сновська початкова школи утеплені відповідно до нормативів, а підмостки відновлені. - В приміщенні школи дотримуються санітарні норми щодо теплового режиму (+21° C), а зниження споживання теплової енергії становить до 40%				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Коригування ПКД, енергетичного паспорту будинку, отримання дозволів - Проведення процедури публічних закупівель, визначення переможців, укладання договору - Проведення робіт відповідно до ПКД - Введення об'єкта до експлуатації - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2026 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	12494,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-		1250,00		1250,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-		11244,00,		11244,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська початкова школи, управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 5
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Реконструкція будівлі Мистецької школи «Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна»

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
67
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проект	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок				
Мета / цілі проекту	Створення сприятливих умов для забезпечення творчого, інтелектуального та духовного розвитку підростаючого покоління; рівних можливостей у здобутті якісної мистецької освіти, пропорційного розвитку всіх відділів і спеціалізацій, поліпшення матеріально-технічної бази мистецької школи.				
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	м. Сновськ, Сновська міська територіальна громада				
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Учні мистецької школи Викладачі та обслуговуючий персонал МШ Мешканці громади, зацікавлені в мистецькій освіті				
Потенційні ключові учасники проекту	Сновська міська рада, відділ культури Сновської міської ради Учні мистецької школи Викладачі та обслуговуючий персонал МШ				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Сновська дитяча музична школа ім. Натана Рахліна – визнаний центр мистецтва в громаді, до того ж відомий за її межами, нараховує 200 вихованців. Розташований він у приміщенні, що було збудовано після II світової війни. Останній комплексний (але не капітальний) ремонт було здійснено у середині 90-х рр. XX ст. На тепер стан приміщень викликає занепокоєння у батьків та ускладнює навчання дітей, навіть загрожує їхній безпеці – засоби протипожежної безпеки застарілі, будинок не утеплений, що суттєво пливає на температуру в аудиторіях у зимовий період, електрообладнання не витримує сучасних навантажень. Тому в рамках проекту пропонується капітально відремонтувати фасад будинку школи, провести заходи з утеплення в цілому, замінити на нове протипожежне та електро обладнання.				
Індикатори (показники) результативності	- Будинок Сновської музичної школи утеплений, а фасад відремонтовано. - Економія енергетичних ресурсів, що споживає школа в зимовий період, складає до 20%. - Протипожежне та електричне обладнання змінено на нове та працює				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проекту - залучення до проекту волонтерів - Проведення необхідних експертиз - виготовлення ПДК - Проведення публічних закупівель та укладання договорів та постачання товарів та послуг за їх результатами. - Виконання ремонтно-будівельних робіт відповідно до ПКД - Проведення відкриття відремонтованої школи – культурно-масового заходу для мешканців та гостей громади - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2026 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	1964,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		1964,00		1964,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна, відділ культури і туризму Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

68

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 6

на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	«Капітальний ремонт (термомодернізація) спеціалізованої гімнастичної спортивної зали та допоміжних приміщень, будівель та споруд (медичного пункту) Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська область, м. Сновськ, вул. Залізнична, 41»
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок
Мета / цілі проєкту	Створення належних умов для оздоровлення та фізичного розвитку дітей шляхом відтворення сучасного, конкурентоспроможного спортивного об'єкту – спеціалізованої гімнастичної спортивної зали, залучення в громаду спортсменів з інших регіонів, розширення зв'язків та налагодження партнерських стосунків, активізація підприємницької діяльності
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Спортсмени гімнасти Сновської МТГ та Федерації спортивної гімнастики України, суб'єкти господарювання, що надають супутні послуги
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Батьки дітей Суб'єкти господарювання
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Спеціалізована гімнастична спортивна зала збудована у 1965 р. Вона була профільним спортивним табором зі спортивної гімнастики. Спортивна зала має загальну площу 915,5 кв. м., рівних якій за оснащенням в Україні існує одиниці. На тепер приміщення спортивної зали підтримуються у робочому стані, проте, відсутність опалення дуже ускладнює роботу в весняно-осінній період та унеможливорює в зимовий період. Спортивна зала та інші допоміжні приміщення застаріли, за останні 30 років не відновлювалися та не реконструювалися. Відбувалась лише нещадна експлуатація цього майна. Тому проєкт передбачає капітальний ремонт із проведенням комплексу робіт з повної теплореновації будівлі, заміною обладнання, а також із врахуванням вимог доступності. Реалізація проєкту дасть змогу створити умови для організації дозвілля дітей та розвитку фізичної культури та спорту не тільки в громаді, а й в країні в цілому, адже спеціалізований гімнастичний спортивний зал має дуже велику перспективу стати спортивним об'єктом державного значення. У відремонтованому та теплому спортивному залі на більш якісному рівні будуть проводитись змагання зі спортивної гімнастики та протягом усього року будуть проводити тренування майбутні чемпіони України та світу – гімнасти федерацій спортивної гімнастики з різних областей України.
Індикатори (показники) результативності	- Здійснено капітальний ремонт гімнастичної зали з термосанації приміщення та дотримання вимог доступності. - Допоміжні та адміністративне приміщення відремонтовані та здані до експлуатації. - Блочно-модульна котельня для гімнастичної зали закуплена, встановлена та працює. - 100% вакансій тренерів заповнені, а відповідні фахівці пройшли необхідне підвищення кваліфікації. - 100% родин, де є діти шкільного віку, поінформовані про нові можливості занять у гімнастичному залі
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проєкту

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
69
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	- Залучення до проекту волонтерів - Розробка ПКД - Проведення тендерних процедур з визначення виконавця робіт з капітального ремонту - Укладення договору з ліцензованою підрядною організацією щодо виконання робіт на основі тендерних процедур - Здійснення підрядною організацією робіт з капітального ремонту спортивного залу та допоміжних приміщень та споруд - Зовнішні роботи: заміна вікон, дверей, ремонт покрівлі, утеплення даху, водовідведення, утеплення та облаштування фасаду, улаштування вимощення - Внутрішні роботи: ремонт спортивного залу, роздягалень, душових, санвузлів тощо; заміна електропроводки, заміна опалення - Капітальний ремонт адміністративної будівлі (медичного пункту) - Встановлення блочно-модульної котельні на твердому паливі - Підготовка тренерів-інструкторів для роботи в оновленому гімнастичному залі - Проведення відкриття зали – у формі спортивного свята громади. - Висвітлення у медіа результатів проекту				
Період реалізації проекту	2027 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	11299,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			11299,00	11299,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 7
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт спальних корпусів, адмінбудівель, їдальні та інших споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку "Дружба" за адресою: Чернігівська обл., м. Сновськ, вул. Залізнична, 41
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності 1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок
Мета / цілі проєкту	Збереження, розвиток та максимальне використання існуючого дитячого оздоровчого закладу шляхом створення сучасного, високоефективного та конкурентоспроможного рекреаційного комплексу, що забезпечить реалізацію права кожної дитини на повноцінний відпочинок та оздоровлення.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Діти шкільного віку, діти-сироти, діти, позбавлені батьківської опіки, діти з малозабезпечених сімей, члени спортивно-туристичних осередків Сновського району Чернігівської області та всієї України. Всього — до 450 осіб щорічно (три літніх зміни по 150 дітей)
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Батьки дітей
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сновський дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «Дружба» - єдиний заклад, що забезпечує оздоровлення та відпочинок дітей у період літніх канікул на території громади. Приміщення збудовані в 1965 р. – переважно вони дерев'яні, один корпус – із використанням черги. Хоча житлові, господарські, побутові будівлі (приміщення)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
70
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	оздоровчого закладу підтримуються у робочому стані, але їх фізичний та моральний стан, оснащення відповідають терміну експлуатації. Тобто комфортних та навіть цілком безпечних умов для дітей та підлітків вони не забезпечують. Більшість споруд закладу не ремонтувалися та не відновлювалися вже понад 20 років. Реалізація Проєкту дасть змогу забезпечити сучасний рівень побутових умов для перебування дітей під час відпочинкових змін, а також для організації роботи обслуговуючого та педагогічного персоналу закладу, сприятиме підвищенню якості надання оздоровчих послуг як для дітей Сновського району Чернігівської області, так і для дітей з сусідніх районів та різних регіонів України				
Індикатори (показники) результативності	- 100% спальних корпусів відремонтовані, а необхідне для них обладнання та 100% меблів придбано й встановлено. - Поточний ремонт їдальні здійснено, 100% необхідних меблів придбано, їдальня готова до експлуатації. - Вуличний басейн закладу, а також 4 душові кабінки відновлені та працюють. - Навколишня територія та доріжки облаштовані, 4 альянки встановлено, а 700 м огорожі встановлено				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Інформування зацікавлених сторін, насамперед, батьків та штатних працівників про цілі, завдання та терміни виконання проєкту - Залучення до проєкту волонтерів - Розробка ПКД - Оздоблювальні роботи (демонтажні роботи, улаштування вікон і дверей, опорядження стель і стін, улаштування підлоги) - Оновлення водопровідних та каналізаційних мереж - Ремонт систем опалення та вентиляції - Проведення електротехнічних робіт - Зовнішні роботи (опорядження фасадів 7 корпусів, встановлення двох вуличних вмивалень та 3 питних фонтанчиків, облаштування 4 вуличних туалетів) - Проведення робіт з благоустрою території закладу - Придбання устаткування, меблів та інвентарю для кухні та вулиці (питні фонтанчики – 3 шт., стелаж для сушки посуду – 1 шт., стелаж виробничий на 5 полиць – 4 шт., стіл виробничий з 2 полицями – 4 шт.) - Організація та проведення презентаційного заходу - Висвітлення у медіа результатів проєкту				
Період реалізації проєкту	2027 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	13014,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			13014,00	13014,00
Відповідальний за реалізацію проєкту	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 8
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення умов для надання якісних культурно-мистецьких послуг у віддалених населених пунктах громади шляхом придбання автобусу з підйомником
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
71
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Мета / цілі проекту	Створення умов для надання якісних культурно-мистецьких послуг у віддалених населених пунктах громади шляхом придбання автобусу з підйомником				
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Сновська міська територіальна громада				
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Мешканці Сновської міської громади Творчі колективи Сновської громади Працівники заклади культури				
Потенційні ключові учасники проекту	Працівники закладів культури, старостатів, учасники творчих колективів				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Сновська громада – велика за площею, до того ж розтягнута з півночі на південь. В результаті надання якісних культурно-мистецьких послуг у віддалених селах ускладнено. Для розв'язання цієї проблеми пропонується придбати автобусу для Сновського будинку культури. За його допомогою стане можливим надання таких послуг по всій території громади, проведення навіть у віддалених селах культурно-мистецьких заходів, сприятиме доступу до них мало мобільних мешканців та мешканок				
Індикатори (показники) результативності	- Один автобус із підйомником для проведення культурно-мистецьких заходів придбано та поставлено на баланс Сновського міського будинку культури - 75% мешканців громади знають про нові можливості проведення культурно-мистецьких заходів у старостинських округах				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Вивчення пропозицій на ринку наявних автобусів із підйомниками, формування технічного завдання щодо його характеристик - Проведення процедури публічних закупівель та укладання угоди щодо купівлі автобусу з підйомником, прийняття його на баланс. - Інформування мешканців та мешканок старостинських округів щодо нових можливостей організації та проведення культурно-мистецьких заходів - Проведення виїзних презентаційного культурно-мистецького заходу в одному з сіл громади - Висвітлення результатів проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2027 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	4110,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			4110,00	4110,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділу культури і туризму Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 9
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення у Сновській громаді креативного простору «Зелена Сцена»
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури
Мета / цілі проєкту	Створення незалежного творчого простору в Сновській громаді з метою її розвитку та наповнення культурними подіями нової якості.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
72
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	20935 мешканців та мешканок Сновської міської територіальної громади				
Потенційні ключові учасники проекту	Відділ культури і туризму Сновської міської ради Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Молодіжна рада САМ при міському голові				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Досі в Сновській громаді не існувало місць громадського тяжіння мешканців (крім пов'язаних із торгівлею). Це негативно впливає на згуртованість громади, гальмує реалізацію творчих ініціатив мешканців та мешканок. Для розв'язання цієї проблеми пропонується скористатися відомою в Україні успішною практикою – облаштування «Зеленої сцени». Це творчий простір, вільний від сірості та шаблонів. Кожної п'ятниці з 16-ї до 23-ї вечора, протягом літніх місяців, в центрі м.Сновськ та старостинських округів відбуватиметься унікальне культурне дійство: виступи музикантів, фотографічні та художні виставки, алея майстрів, поетичні читання, театральні перформанси та вистави, майстер-класи, майданчик дитячої творчості. Головною особливістю виступів музичних колективів є їх живе, акустичне або напівакустичне звучання і безпосередня близькість та контакт з глядачем. Всі події на «Зеленій Сцені» безоплатну для глядачів та відвідувачів.				
Індикатори (показники) результативності	- «Зелена сцена» Сновської громади встановлена та працює - Територія, прилегла до Зеленої сцени, облаштована та пристосована до її функцій - Рівень задоволеності населенням громади від появи «Зеленої сцени» становить близько 80%				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування мешканців громади про намір облаштувати «Зелену сцену», вивчення громадської думки щодо її розміщення, дизайну та функціонального навантаження - Визначення місця роботи зеленої сцени, розв'язання питань, пов'язаних з відведенням землі - Підготовка території, де розміщуватиметься «Зелена сцена» - Проведення публічних закупівель з закупівлі сцени та обладнання, укладання відповідних договорів - Встановлення та монтаж Зеленої сцени, необхідного обладнання - Проведення презентації результатів проекту - Поширення та оприлюднення інформаційних повідомлень у медіа про результати проекту				
Період реалізації проекту	2026 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	1000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		1000,00		1000,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділу культури і туризму Сновської міської ради, Молодіжна рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 10
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Музей сучасної російсько-української війни в с.Тур'я
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури
Мета / цілі проєкту	Створення простору для меморіалізації російсько-української війни – фіксації, збереження, інтерпретації та розповсюдження історичної

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
73
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	пам'яті про події, загиблих та зниклих безвісти військовослужбовців та мирних жителів, спротив під час окупації, волонтерство.				
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Тур'янський старостинський округ, Сновська міська територіальна громада				
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	- жителі та гості громади - діти та молодь - родини військовослужбовців - сім'ї та близькі постраждалих від війни людей, сім'ї загиблих військовослужбовців та людей, зниклих безвісти				
Потенційні ключові учасники проекту	Тур'янський старостат Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Відділ культури і туризму Сновської міської ради				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	У суспільстві є великий запит на вшанування пам'яті про героїв, жертв і події російсько-української війни вже зараз, а не по її завершенню. Музей сучасної російсько – української війни в с. Тур'я - це простір фіксації та збереження історії російсько-української війни, документації воєнних злочинів, збереження пам'яті про захисників, збереження фактажу подій. Створення, впорядкування та збереження, увічнення пам'яті про учасників та події війни в публічному просторі населеного пункту – це складова боротьби у цій війні, запорука зміцнення стійкості громади.				
Індикатори (показники) результативності	- Одне приміщення музею російсько-української війни відремонтовано, оснащено необхідними меблями та обладнанням - Експонати для музею російсько-української війни зібрані, систематизовані, а експозиція – розгорнута				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи громади з ініціативних членів громади - Залучення працівників культури, освіти, представників місцевого самоврядування та бізнесу, волонтерів до участі в реалізації проекту Розробка концепції художнього та наукового простору Музею - Збір матеріалів для експозиції майбутнього музею - Визначення приміщення для майбутнього розташування музею - Розробка ПКД для ремонту та технічного оснащення визначеного приміщення - Проведення процедури публічних закупівель - Проведення ремонтно-опоряджувальних робіт відповідно до ПКД, встановлення меблів та обладнання - Облаштування експозиції музею - Підготовка та поширення інформаційних матеріалів про музей - Проведення презентації музею (під час його відкриття)				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	800,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	800,00			800,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, Тур'янський старостат				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 11
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Музей Леоніда Л.Тереховича в с.Кучинівка Сновської громади
Номер і назва оперативної	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
74
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проект	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури				
Мета / цілі проекту	Формування патріотичних почуттів, відданості своєму народу, гордості за національну історію і культуру, увічнення пам'яті Леоніда Тереховича, поета з села Кучинівка Сновської громади.				
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Сновська міська територіальна громада Кучинівський сільський старостат				
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	- жителі та гості громади - діти та молодь - молоді літератори, поети початківці				
Потенційні ключові учасники проекту	Кучинівський старостат Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Відділ культури і туризму Сновської міської ради				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проект передбачає створення нового мистецького простору – Музею Леоніда Тереховича в с. Кучинівка з метою увічнення пам'яті поета – дисидента, уродженця села, популяризації його творчості та промоція літературно- мистецької спадщини Сновської громади. Облаштування меморіального будиночку в якому жив і писав поет, відновлення побуту, створення експозиції автентичних речей, рукописів поета та його родини – це підвищення туристичного потенціалу громади.				
Індикатори (показники) результативності	- Одне приміщення музею Л.Тереховича відремонтовано, оснащено необхідними меблями та обладнанням - Експонати для музею Л.Тереховича зібрані, систематизовані, а експозиція – розгорнута				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи громади з ініціативних членів громади - Залучення працівників культури, освіти, представників місцевого самоврядування та бізнесу, волонтерів до участі в реалізації проекту Розробка концепції художнього та наукового простору Музею - Збір матеріалів для експозиції майбутнього музею - Визначення приміщення для майбутнього розташування музею - Розробка ПКД для ремонту та технічного оснащення визначеного приміщення - Проведення процедури публічних закупівель - Проведення ремонтно-опоряджувальних робіт відповідно до ПКД, встановлення меблів та обладнання - Облаштування експозиції музею - Підготовка та поширення інформаційних матеріалів про музей - Проведення презентації музею (під час його відкриття)				
Період реалізації проекту	2026 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	800,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-		100,00		100,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		700,00		700,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ культури і туризму, Кучинівський старостат				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 12
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення публічних просторів стійкості та згуртування в клубних закладах Сновської територіальної громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
75
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проект	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю
Мета / цілі проекту	Створення багатофункціональних та мобільних просторів з метою подолання негативного впливу війни на психо- емоційний стан жителів, їх згуртування та покращення комунікації всіх верств населення громади.
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Петрівський, Смяцький, Хотуницький, Сновський, Тихоновський, Тур'янський, Рогізьківський, Кучинівський старостати.
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	• члени громади готові виконувати громадські роботи • внутрішньо- переміщені особи • люди похилого віку (одинокі та ті чиї рідні виїхали з країни або мобілізовані) • родини з дітьми • діти та молодь • родини військовослужбовців Непрямою цільовою групою є сім'ї та близькі постраждалих від війни людей, сім'ї загиблих військовослужбовців та людей, зниклих безвісті.
Потенційні ключові учасники проекту	Працівники закладів культури, волонтери, громадські активісти
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Наявна матеріальна база сільських клубів лише частково задовольняє нові потреби користувачів – приміщення застаріло, опалення (як правило) не працює, є освітлення та інтернет. Це означає що вони виконують свої функції так само частково. Ситуація ускладнилася під час російсько-української війни – емоційний стрес знімається спілкуванням між людьми, виникає питання – де. Тому у низці старостинських округів громади планується створити публічні просторів стійкості та згуртування громади – спільноті. Проект передбачатиме ремонт та оснащення частини приміщень під нові функції. Проект реалізовуватиметься в Петрівському, Тихоновському, Тур'янському, Хотуницькому, Сновському, Рогізьківському сільських будинках культури, Смяцькому, Кучинівському сільських клубах. Вони мають схожі показники чисельності користувачів та відвідування, кількість та різновиди послуг, матеріальну базу, кадрове забезпечення, співпрацю з волонтерськими організаціями. Отже, можуть бути застосовані типові підходи до формування зазначених просторів спільноті. Проект сприятиме діалогу між представниками різних поколінь, формуванню та розвитку комунікаційних та організаційних якостей.
Індикатори (показники) результативності	- Приміщення у закладах культури 8 старостатів (Петрівський, Смяцький, Хотуницький, Сновський, Тихоновський, Тур'янський, Рогізьківський, Кучинівський) відремонтовані для публічних просторів стійкості та згуртування громади - Необхідне обладнання та меблі для публічних 8 просторів стійкості та згуртування громади придбані та встановлені - Штатні працівники 8 закладів культури громади навчені та готові до виконання нових функцій у публічних просторах стійкості та згуртування громади
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи з ініціативних членів громади і спланувати основні напрямки реалізації проекту; - Оцінка потреб цільових груп, сфокусована на соціальній напрузі та різниці у досвіді війни; - Визначення необхідних для співпраці фахівців у різних сферах діяльності, допомога яких необхідна; - Залучення працівників культури, представників місцевого самоврядування та бізнесу до участі в реалізації проекту та подальшого утримання належного стану Простору;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

76

	- Проведення ремонтно-опоряджувальні роботи в приміщенні клубу; - Моніторинг фірм-виробників обладнання та меблів; - Закупівля необхідних меблі, комп'ютерної та оргтехніки для облаштування приміщення; - Обладнання приміщень новою технікою та меблями, інформаційними матеріалами - Підвищення кваліфікації працівників закладів культури для виконання ними нових функцій у публічних просторах стійкості та згуртування громади - Інформування мешканців та мешканок громаду про результати реалізації проекту – створення низки громадських просторів у селах				
Період реалізації проекту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	2400,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	1200,00	1200,00		2400,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділу культури і туризму Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 13
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Реконструкція стадіонного комплексу в м. Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади
Мета / цілі проєкту	Створення належних умов для оздоровлення та фізичного розвитку населення Сновської МТГ, розширення зв'язків та налагодження партнерських стосунків шляхом реконструкції стадіонного комплексу.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Вихованці та тренери ДЮСШ
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Батьки дітей
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Стадіон та трибуни стадіону «Колос» у Сновську збудовані у 1956 р. загальною площею 230,40 м2. Спортивні споруди використовуються для занять фізичною культурою та спортом Сновською ДЮСШ. До занять спортом на стадіоні залучені 290 вихованців. Щороку на стадіоні проводяться більше сотні масових заходів спортивного спрямування. Загальна кількість учасників цих заходів перевищує 4000 осіб. У 2015 р. проведено роботи з демонтажу конструкцій трибун, влаштування фундаментів під трибуни та зроблено металеву конструкцію 6-х секцій з сидіннями на 940 місць. Але надалі роботи були зупинені. Більше того, проводити заняття на футбольному полі стадіону для вихованців стає неможливим – не дивлячись на щоденний полив, кількарізковий посів та укладку його газон всихає. Проєктом передбачається: підготовка та облаштування футбольного поля зі штучної трави, встановлення та підключення табло, улаштування асфальтобетонного покриття, доріжок і тротуарів, гумове покриття для легкоатлетичних доріжок, монтаж огорожі та освітлення. Реалізація проєкту підвищить активність місцевих підприємців під час

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
77
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЙНОЇ ГРОМАДИ

	надання супутніх послуг (харчування, проїзд, туристичні та культурні послуги).				
Індикатори (показники) результативності	- Здійснено капітальний ремонт та реконструкція наявних спортивних об'єктів на стадіоні у Сновську – 20 шт. - Встановлено одне стандартне футбольне поле зі штучної трави - Збільшено потужності для організованих занять спортом на стадіоні на 30 %				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування мешканців громади про цілі та завдання проекту з реконструкції стадіону в Сновську, залучення волонтерів - Оновлення ПКД реконструкції стадіону - Проведення тендеру на визначення виконавця робіт, укладання договорів із надавачами послуг - Проведення робіт відповідно до ПКД (влаштування основи під майданчик, улаштування дренажної системи футбольного поля, випуск під каналізацію, облаштування футбольного поля зі штучної трави, встановлення та підключення табло, улаштування асфальтобетонного покриття, доріжок і тротуарів, гумове покриття для легкоатлетичних доріжок, монтаж огорожі та освітлення...) - Впорядкування прилеглої до стадіону території - Проведення легкоатлетичного свята – презентації результатів проекту - Підготовка та поширення в медіа інформації про перебіг та результати проекту				
Період реалізації проекту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	27725,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-		13862,00	13863,00	27725,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 14
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення спортивно-розважального «мотузкового парку» на території «Парку культури та відпочинку “Гідропарк”» Сновської міської ради
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади
Мета / цілі проєкту	Створення додаткових умов для фізичного розвитку дітей різного віку та покращення спортивної інфраструктури громади.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Діти молодшого, середнього та старшого віку, гості (діти) громади
Потенційні ключові учасники проєкту	Відділ благоустрою та господарського забезпечення Сновської міської ради Молодіжна рада САМ при міському голові КП «Сновська житлово-експлуатаційна діляниця»
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований	На тепер на території Сновської громади єдиним місцевим, де діти та підлітки можуть активно провести дозвілля є стадіон. Втім він вимагає реконструкції, до того ж має чітке функціональне призначення, а

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
78
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

проект	спектр інтересів – значно ширший. Їх незадоволення призводить до надмірного захоплення гаджетами та втрати можливостей для звичайної соціалізації. Для розв'язання цієї проблеми передбачається створити «мотузковий парк» (спортивне містечко на території парку Гідропарк). Фактично, йдеться про неформальні спортивні майданчики, за допомогою яких діти зможуть розвиватися. Створення «мотузкового парку» в громаді відкриє додаткову можливість залучати дітей та підлітків різного віку до спортивного життя громади, просувати здоровий спосіб життя, зміцнювати соціальні зв'язки				
Індикатори (показники) результативності	- На території парку «Гідропарк» виділена та облаштована одна територія для «мотузкового парку» - 100% обладнання для «мотузкового парку» придбано та змонтовано. - 75% мешканців громади знають про відкриття «мотузкового парку»				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Проведення громадського обговорення щодо доцільності створення, місця розташування та технічного забезпечення «мотузкового парку» - Підготовка земельної ділянки - Проведення публічних закупівель, укладання договору з постачальником комплексу «Мотузковий парк» - Підготовка інструкторів для роботи в «мотузковому парку» - Проведення публічного заходу з відкриття «мотузкового парку» - Підготовка та поширення серед медіа повідомлень про відкриття та можливості «мотузкового парку»				
Період реалізації проекту	2027 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	700,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			700,00	700,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ благоустрою та господарського забезпечення Сновської міської ради, КП «Сновська житлово-експлуатаційна дільниця», Молодіжна рада САМ при міському голові				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 15
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення скейт-парку для молоді та облаштування території біля нього
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади
Мета / цілі проєкту	Залучення дітей та молоді до особистісного розвитку через спорт та формування у них розуміння в необхідності здорового способу життя. Зменшення кількості дітей та молоді зі шкідливими для здоров'я звичками.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Новачки, любителі та професіонали серед дітей, підлітків та дорослих.
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На тепер на території Сновської громади єдиним місцевим, де діти та підлітки можуть активно провести дозвілля є стадіон. Втім він вимагає реконструкції, до того ж має чітке функціональне призначення, а спектр інтересів – значно ширший. Їх незадоволення призводить до надмірного захоплення гаджетами, алкоголем та втрати можливостей

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
79
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	для звичайної соціалізації й фізичного розвитку. Для розв'язання цієї проблеми передбачається створити скейт-парк, де любителі екстремальних видів спорту зможуть проводити своє дозвілля. Реалізувати свої спортивні та соціальні потреби зможуть шанувальники таких дисциплін, як скейтбординг, ролики, самокати та велосипеди. Крім того, скейт-парк стане додатковим об'єктом соціалізації, де його відвідувачі зможуть знайомитись та спілкуватись на цікаві для них теми, знаходити нових друзів та змагаючись один з одним, розвиватися.				
Індикатори (показники) результативності	Збільшення рівня охоплення дітей та молоді спортом				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Проведення громадського обговорення щодо доцільності створення, місця розташування та технічного забезпечення скейт-парку - Підготовка земельної ділянки - Проведення публічних закупівель, укладання договору з постачальником комплексу скейт-парку - Підготовка інструкторів для роботи в скейт-парку - Проведення публічного заходу з відкриття скейт-парку - Підготовка та поширення серед медіа повідомлень про відкриття та можливості скейт-парку				
Період реалізації проекту	2027 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	1500,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			1500,00	1500,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради, Молодіжна рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 16
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення Сновської школи медійної грамотності та кібербезпеки
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам
Мета / цілі проєкту	Формування в учнів та учениць середніх шкіл громади навички медіаграмотності, навчити їх критично мислити та відрізняти факти від дезінформації.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Учні та учениці середніх та початкових навчальних закладів – 1844 особи
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Керівники загальноосвітніх навчальних закладів
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	України та її громадяни протягом тривалого часу живуть у стані інформаційної війни, яку веде РФ. Прикордонні території, в тому числі – Сновська громада, знаходяться під посиленням інформаційним тиском – з огляду на те, що кордон фактично перетворився на лінію фронту. Маніпуляції рашистів загрожують безпеці мешканців громади та вимагають спеціальних знань. Найбільш вразлива категорія – це молодь. Для розв'язання цієї проблеми пропонується створити школу медіа грамотності, що орієнтуватиметься, насамперед, на учнівську молодь. Буде розроблено та запроваджено в освітніх закладах

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
80
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	відповідний навчальний курс (на правах факультативу), розрахований на старшокласників. Також буде зроблено добірка дидактичних матеріалів до нього. З метою якісного ведення такого курсу вчителі суспільних дисциплін пройдуть профільне підвищення кваліфікації.				
Індикатори (показники) результативності	- 100% вчителів суспільних дисциплін пройшли профільне підвищення кваліфікації з питань медіа грамотності - Розроблено та запроваджено щонайменше одну освітню програму з медіаграмотності - У 100% ліцеїв та гімназій громади запроваджено освітній курс із медіа грамотності (на правах факультативу)				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи проекту, визначення обсягу робіт, відповідальних, термінів виконання - Розробка освітнього курсу з медіа грамотності (на правах факультативу) для старшокласників - Підвищення кваліфікації вчителів суспільних дисциплін із питань медіа грамотності - Добір дидактичних матеріалів для освітнього курсу медіа грамотності - Впровадження освітнього курсу з медіа грамотності в закладах середньої освіти громади				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	50,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	50,00			50,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Управління освіти, молоді та спорту Сновської міської ради, Молодіжна рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 17
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Перетворення Сновського Будинку культури на сучасний артпростір: капітальний ремонт приміщення за адресою вул.Незалежності, 4, м.Сновськ
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій
Мета / цілі проєкту	Збільшення видів послуг у сфері культури та мистецтва для мешканців Сновської громади, задоволення їхніх потреб зі збереження національних та місцевих традицій народного мистецтва, розвитку сучасного, підвищення уваги до культури та мистецтва в цілому
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	м. Сновськ, Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Творчі колективи Сновського будинку культури Працівники сфери культури Відвідувачі заходів Сновського будинку культури Мешканці та мешканки громади
Потенційні ключові учасники проєкту	1. Сновська міська рада, відділ культури і туризму Сновської міської ради. 2. Працівники Сновського будинку культури. 3. Учасники аматорських, любительських колективів та відвідувачі Сновського БК 4. Громадські організації 5. Медіа-партнери
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на	Осередком культурно-мистецького життя Сновської громади є Сновський будинок культури. Збудований наприкінці 80-х рр. XX ст. він

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
81
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

вирішення якої спрямований проект	відображає тогочасні уявлення про культуру, що спиралися на концепцію соціалістичного реалізму. До того ж без натяку на заходи з енергозбереження. В результаті за умов що змінилися його експлуатація в первісному виді виявилася проблемною – наявні великі площі не мали суспільного попиту, спеціалізованих приміщень виявилось замало, до того ж у зимовий період – холодно, що відлякує відвідувачів. Аби розв'язати цю проблему планується почерговий ремонт Будинку культури з заходами термосанації та перепрофілюванням частини його приміщень. I черга – ремонт суміщеного покриття над приміщеннями актової зали, часткове утеплення зовнішніх огорожувальних конструкцій; II черга – заміна внутрішніх інженерних мереж, а також улаштування систем протипожежного захисту та пожежної сигналізації в приміщеннях актової зали; III черга – заміна внутрішніх дверних та віконних блоків, внутрішнє оздоблення приміщень актової зали, встановлення театральних крісел та 3-4 д кінообладнання				
Індикатори (показники) результативності	- Один будинок культури у Сновську реконструйовано для виконання нових функцій із дотриманням заходів із енергозбереження, безпеки та доступності - Кількість приміщень, де можуть займатися творчі колективи, збільшена до 10. - Споживання енергоносіїв Будинком культури зменшиться на 40% - Одна актова зала в будинку культури модернізована (замінені 50% обладнання та 100% крісел)				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Інформування мешканців та мешканок громади про цілі та завдання проекту з реконструкції Сновського будинку культури - Консультації з громадськістю щодо майбутнього функціонального призначення окремих приміщень реконструйованого Будинку культури - Проходження необхідних експертиз, оновлення ПКД - Проведення публічних закупівель, укладання договорів за їх результатами з постачальниками товарів та послуг - Виконання робіт відповідно до ПКД з дотриманням черговості, прийому об'єкту до експлуатації - Урочисте відкриття оновленого Будинку культури – проведення культурно-масового заходу для мешканців та мешканок громади - Підготовка та поширення інформації в медіа про результати проекту				
Період реалізації проекту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	11963,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		5160,00	6803,00	11963,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, Сновський будинок культури				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 18
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт Будинку культури в с. Нові Боровичі, Корюківського району, Чернігівської області
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини 1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

82

проект	
Мета / цілі проекту	Підвищення якості, доступності та розширення видів надання послуг із культурного обслуговування населення Новоборовицького старостинського округу, створення умов для збереження національних традицій народного мистецтва, підвищення рівня проведення культурно-розважальних заходів, організації дозвілля
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Новоборовицький старостинський округ (с. Нові Боровичі, с. Жовідь, с. Піщанка, с. Загребельна Слобода. В перспективі ,с. Гірськ)
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	- Мешканці с. Нові Боровичі та 5 навколишніх сіл; всього – 9,5 тис. мешканців та мешканок - Аматорські мистецькі колективи та колектив працівників сільського будинку культури Бенефіціари проекту: • мешканці с. Нових Борович та навколишніх сіл, як потенційні відвідувачі закладу - якісні і цікаві форми організації дозвілля, творчий розвиток особистості в комфортних умовах з сучасним матеріально – технічним забезпеченням, інноваційними формами культурно- освітньої роботи; • аматорські мистецькі колективи та колектив працівників сільського будинку культури – комфортні умови праці для проведення репетицій, можливість організовувати концерти для жителів та гостей громади, мистецьких дійств в стінах рідного закладу, поліпшення роботи гуртків художньої самодіяльності та розширення їх мережі • Сновська міська рада, відділ культури і туризму Сновської міської ради – комфортну відремонтовану будівлю Новоборовицького БК, з можливістю створення Центру надання культурних послуг (ЦКП) зі створенням нових робочих місць, зменшення витрат на енергоресурси, ймовірність отримання додаткових коштів від розширення переліку платних послуг закладу
Потенційні ключові учасники проекту	1. Сновська міська рада, відділ культури і туризму Сновської міської ради. 2. Працівники установ: Новоборовицький сільський Будинок культури та Новоборовицька бібліотека. 3. Учасники аматорських, любительських колективів та відвідувачі Сновського БК 4. Громадські організації 5. Медіа-партнери
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Новоборовицький будинок культури – осередок культурного життя старостату. Це один із найбільших старостатів Сновської громади. До того ж він розташований в північній її частині, загроза від рашистів із півночі підвищена. Приміщення будинку культури побудоване за доби розвинутого соціалізму та відображає бачення й потреби свого часу, що не відповідають нинішнім умовам та обставинам. Капітальні роботи тут не проводилися з часу введення приміщення в експлуатацію. До того ж більшість площ його не опалюється, тож говорити про комфорт перебування мешканців та мешканок у зимовий період не доводиться. В цілому в нинішньому стані культурні потреби він може задовольнити хіба що частково. Для усунення цієї проблеми пропонується здійснити капітальний ремонт будівлі з застосуванням новітніх теплозберігаючих будівельних технологій, використанням енергоефективних матеріалів при проведенні таких робіт: заміна покриття даху з утепленням горищного перекриття, заміна віконних та дверних прорізів, що не відповідають сучасним енергоефективним вимогам, підсилення стін, влаштування ґанків, утеплення фасаду, капітальний ремонт внутрішніх приміщень та зовнішніх мереж теплопостачання
Індикатори (показники) результативності	- Один будинок культури у с. Нові Боровичі реконструйовано для виконання нових функцій із дотриманням заходів із енергозбереження, безпеки та доступності - Кількість приміщень, де можуть займатися творчі колективи та

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
83
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	об'єднання за інтересами, збільшена до 10.				
	- Споживання енергоносіїв Будинком культури зменшиться на 30%				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Інформування мешканців та мешканок громади про цілі та завдання проєкту з реконструкції Новоборовицького будинку культури - Консультації з громадськістю щодо майбутнього функціонального призначення окремих приміщень реконструйованого Будинку культури - Проходження необхідних експертиз, оновлення ПКД - Проведення публічних закупівель, укладання договорів за їх результатами з постачальниками товарів та послуг - Виконання робіт відповідно до ПКД з дотриманням черговості, прийому об'єкту до експлуатації - Урочисте відкриття оновленого Будинку культури – проведення культурно-масового заходу для мешканців та мешканок громади - Підготовка та поширення інформації в медіа про результати проєкту				
Період реалізації проєкту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн.	5825,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		3482,00	2343,00	5825,00
Відповідальний за реалізацію проєкту	Відділ культури і туризму Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 19
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Забезпечення житлом лікарів Сновської громади
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
Мета / цілі проєкту	Залучення лікарів в Сновську громаду шляхом придбання їм житла
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Медичні працівники КНП «Сновська ЦРЛ», КНП Сновський ЦПМД» та їх сім'ї
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада КНП «Сновська ЦРЛ», КНП Сновський ЦПМД» Постійна комісія міської ради з питань законності, освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту населення, молоді, спорту, депутатської діяльності та етики.
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	З початком повномасштабної російсько-української війни показники хворобливості населення в Сновській громаді збільшилися, цьому ж сприяла поява понад 1 тис. ВПО – людей, які пережили стрес переселення. Разом із тим залишається чинною й навіть загострилася проблема з забезпеченням лікарів житлом. Для її розв'язання планується впровадження такої процедури забезпечення лікарів житлом – через фонд службового житла. Воно надаватиметься для проживання лікарям, які уклали контракт з медичними закладами Сновського району на термін не менше 10 років. Після 10 років роботи у

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
84
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	медичному закладі житло може бути передано у власність лікарям безкоштовно. У разі дострокового розірвання контракту з ініціативи лікаря без поважних причин він має повернути одержане житло або компенсувати його вартість. При розірванні контракту з інших підстав питання про залишення житла у власності лікаря вирішується сесією міської ради на пленарному засіданні. Витрати на утримання, обслуговування та сплату комунальних послуг покладається на особу (осіб), які проживають у зазначеному житлі.				
Індикатори (показники) результативності	- Облаштовано та передано в користування не менше чотирьох службових квартир лікарям - До громади залучено не менше чотирьох лікарів				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи проекту, визначення сфер відповідальності - Інформування зацікавлених сторін про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Оголошення та проведення публічних закупівель із придбання житла для потреб громади, визначення переможців, придбання житла та постановка на його на - Оголошення та проведення публічних закупівель щодо ремонтів придбаних квартир, укладання договорів - Укладання договору з підрядником на виконання робіт - Проведення робіт із реконструкції житла - Визначення умов використання житла, визначення фахівця/фахівців, які його використовуватимуть - Прийняття об'єктів до експлуатації та передача в користування - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2024–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	1200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	300,00	300,00	300,00	300,00	1200,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада, заклади охорони здоров'я				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 20
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Покращення матеріальної бази обслуговування пацієнтів на території Сновської громади
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
Мета / цілі проєкту	Створення умов для своєчасного та якісного надання медичної допомоги населенню Сновської громади
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	20935 мешканців і мешканок Сновської громади
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада КНП «Сновська ЦРЛ»
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Старіння населення, російсько-українська війна, стрес від обстрілів громади та постійної небезпеки призвели до збільшення показників захворюваності та хворобливості населення Сновщини. Найбільший заклад із охорони здоров'я на теренах громади – КНП «Сновська районна лікарня». Протягом 2023 р. було зареєстровано 72076

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
85
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	відвідувань до лікарів поліклінічного відділення, що становить 3,3 на одного мешканця. В амбулаторних умовах проведено 1091 операцію. Кількість пацієнтів перевищує можливості їх обслуговування на новому обладнанні – як діагностичному, так і лікувальному, що негативно впливає на своєчасність та якість надання послуг із охорони здоров'я. Тому проектом передбачено придбання та встановлення низки нового обладнання				
Індикатори (показники) результативності	- Придбано, встановлено та працює медичне обладнання на суму не менше 14400,00 тис. грн. - 100% медичного персоналу пройшли навчання для роботи з новим обладнанням				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Визначення потреб у новому обладнанні та його технічних характеристик - Моніторинг ринку товарів на предмет наявності та цінових пропозицій медичного обладнання, що потрібно - Проведення процедури публічних закупівель, укладання договорів за їх результатами з постачальниками - Встановлення обладнання - Проведення навчання медичних працівників роботі з новим обладнанням - Інформування мешканців громади про нові можливості діагностики та лікування в Сновській РЦЛ				
Період реалізації проекту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн.	14400,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-	2000,00	10000,00	2400,00	14400,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	КНП «Сновська ЦРЛ»				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 21
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення реабілітаційного центру для ветеранів, ветераном та членів їх сімей
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
Мета / цілі проєкту	Надати можливість людині з бойовим досвідом відчути себе в безпеці у колі РІВНИХ, відновити власні ресурси, усвідомити свої нові навички та життєві цілі, знизити рівень стресу, отримати мотивацію бути ефективним та економічно спроможним.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Ветерани, ветеранки та члени їх сімей
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада КНП «Сновськ ЦРЛ» КНП «Сновський центр первинної медичної допомоги»
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Чисельність ветеранів та діючих військовослужбовців ЗСУ, інших силових структур, їхніх родин постійно збільшується, разом із тим – їхня потреба у спілкуванні та наданні допомоги з адаптації до цивільного життя, нової соціалізації. Однак потреба залишається незадоволеною через відсутність ветеранського осередку. Для розв'язання проблеми пропонується створити ветеранський реабілітаційний центр – місце спілкування та соціальних й

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
86
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	психологічних послуг ветеранам та членам їх сімей, працівникам сектору безпеки (поліції та рятувальникам), їх рідним та близьким, членам родин військових, зниклих безвісти, заручників, загиблих, Основна діяльність ветеранського центру – надання психологічної, правової допомоги та психосоціальної, підтримка адаптації до цивільного життя.				
Індикатори (показники) результативності	- Облаштовано та оснащено одне приміщення для ветеранського центру Сновської громади - Здійснено добір та навчено персонал ветеранського центру - Сформована цільова група ветеранів, членів родин військовослужбовців, працівників інших силових структур, які потребують допомоги, яка охоплює 75% цільової аудиторії				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи проекту – з залученням ветеранів ЗСУ - Визначення місця розташування майбутнього ветеранського центру, формування технічного завдання до його облаштування, формування умов участі ветеранів та добору персоналу - Підготовка та поширення серед медіа повідомлення про цілі та завдання проекту - Облаштування місця для центру (проведення процедур публічних закупівель, ремонт приміщення та його оснащення) - Добір та навчання персоналу майбутнього ветеранського центру - Запрошення представників цільової аудиторії до участі в хабі, роз'яснення правил участі та переваг - Відкриття ветеранського центру – за участі ветеранів та членів їхніх родин, представників медіа, підготовка та поширення відповідних інформаційних повідомлень				
Період реалізації проекту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	2000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-		500,00		500
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			1500,00	1500,00
Відповідальний за реалізацію проекту	КНП «Сновська ЦРЛ»				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 22
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт поліклінічного та приймально-діагностичного відділень КНП «Сновська центральна районна лікарня»
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3.Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
Мета / цілі проєкту	Створення та підтримання комфортних умов для перебування пацієнтів і громадян у лікувальному закладі
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	КНП «Сновська центральна районна лікарня»
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення всієї громади
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, КНП «Сновська центральна районна лікарня»
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	КНП «Сновська центральна районна лікарня» – найбільший заклад із охорони здоров'я на теренах Сновської громади, до його поліклінічного відділення щороку звертається понад 72 тис. пацієнтів, в лікарні проводиться понад тисяча операцій щороку. Між тим умови надання

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
87
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	послуг пацієнтам у зимовий період не відповідають санітарним нормативам – у приміщенні не дотримується температурний режим. Для усунення цієї проблеми передбачається здійснити низку заходів із енергоефективності, а також внутрішнього ремонту кабінетів та підсобних приміщень.				
Індикатори (показники) результативності	- Одне приміщення поліклінічного відділення та одне приміщення приймально-діагностичного відділення утеплені (здійснені заходи з термосанації) - Споживання енергії для обігріву приміщення Сновської ЦРЛ зменшено на 30%, при цьому температурний режим дотримується - Відремонтовано 18 кабінетів Сновської ЦРЛ				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Створення робочої групи проекту, визначення сфер відповідальності - Інформування зацікавлених сторін про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Розробка енергетичних паспортів приміщень поліклінічного відділення та приймально-діагностичного - Розробка ПКД - Проведення процедури публічних закупівель, визначення переможців, укладання договорів - Проведення робіт відповідно до ПКД - Введення об'єкта до експлуатації - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Період реалізації проекту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	2 500,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	1000,00	1500,00		2500,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	КНП «Сновська центральна районна лікарня»				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 23
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Запровадження в Сновській громаді допомоги мешканцям та мешканкам із питань ментального здоров'я
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок
Мета проєкту	Створити систему (консорціум) для допомоги мешканцям та мешканкам Сновської, а також сусідніх громад, із психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування в якості засобу порушення ментального здоров'я
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновської та сусідні територіальні громади
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці та мешканки Сновської і та сусідніх громад, які потребують психологічного розвантаження, близько 1 тис. осіб Бенефіціари – населення Сновської громади
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Одним із наслідків російсько-української війни стало зростання стресових ситуацій та їх тривалість, відповідно – психологічних розладів. Для розв'язання цієї проблеми планується запровадити послугу з психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування. Додатковими факторами, що сприяють такому рішенню є наявність розроблених та діючих активних туристичних маршрутів на теренах

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
88
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	Сновської громади, а саме: скандинавської ходьби, діючої ділянки для квадратурів, залу для занять фітнес груп				
Основні заходи проекту	- Формування робочої групи проекту, підготовка та оприлюднення повідомлення про його цілі та завдання - Проведення перемовин та створення консорціуму організацій різних форм власності для реалізації мети проекту: охорони здоров'я, культури, освіти, сфери сервісу - Визначення локацій, організації та обсягу послуг із психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування що надаватимуться для такого переліку: майстер-класи з Петриківського розпису; заняття зі скандинавської ходи; квадро-екскурсії; фітнес-години; йога та медитація; психологічні ретрити - Добір та підвищення кваліфікації працівників, які надаватимуть вище зазначені послуги - Облаштування визначених локацій, закупівля та встановлення необхідного обладнання, оснащення та реманенту - Оприлюднення оголошення та набір груп мешканців та мешканок відповідно до заявлених ними потреб і можливостей щодо надання допомоги з питань ментального здоров'я - Організація та проведення презентації локацій, на яких надаватимуться послуги із психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування - Підготовка та поширення повідомлення для медіа				
Індикатори (показники) результативності	- Один консорціум для реалізації мети проекту створено - Для послуг із психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування підготовлено не менше 5 локацій - Здійснено набір 100% кваліфікованих працівників, які необхідні для роботи з покращення ментального здоров'я мешканців та мешканок у рамках, що визначені проектом				
Період реалізації проекту	2024 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	300,0				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	30,0	-	-	-	30,0
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет					
▪ інші джерела	270,0	-	-	-	270,0
Відповідальний виконавець	Відділ культури і туризму Сновської міської ради, КУ Територіальний центр надання соціальних послуг, сектор соціального захисту населення, громадські організації (за згодою), ГО «ЛАМПА»				
Інша інформація за потреби	В реалізації проекту братимуть участь також підприємства, установи та організації різних форм власності, які виявлять бажання творити консорціум				

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 24
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Проведення цитологічних обстежень «Раннє виявлення онкології – збереження життя»
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3.Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя
Мета проєкту	Запобігти онкозахворюваності і зменшити безпліддя серед мешканок Сновської громади.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
89
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Все населення громади – більше 20 тисяч осіб, ВПО				
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проект	Відсутність інформування населення про цитологічні обстеження, недостатній рівень підготовки медичних працівників закладів первинного рівня надання медичної допомоги для проведення ефективного комунікації з населенням щодо обстежень, цитологічні дослідження та ПАТ тести не включені до пакетів НСЗУ на первинному рівні в Україні, тому не фінансуються державою – всі ці причини призводять до збільшення рівня онкозахворюваності серед жіночої половини населення. До того ж всі ці процедури важкодоступні і дорогі. Однак якщо вчасно виявити перші ознаки захворювання, або проводити постійні нагляди і перевірки можна убезпечити себе від хвороби.				
Основні заходи проекту	- Проведення інформаційної кампанії про необхідність обстежень. - Проведення інформаційно роз'яснювальних зустрічей на вуличних локаціях про можливості попередження хвороби раку шийки матки під час проведення масових заходів. - Навчання медичних працівників КНП «Сновський Центр первинної медико – санітарної допомоги комунікації з питань профілактики РШМ - Проведення виїзних обстежень жіночого населення базуючись у кожному населеному пункті, створюючи зручні умови та заохочення жінок відвідувати лікаря гінеколога				
Індикатори (показники) результативності	- Обстежено 600 жінок віком від 25-50 років, що проживають на території Сновської ТГ. - 100% задіяного медичного персоналу підвищили свою кваліфікацію - Рівень забезпеченості обладнанням профільних лікарів становить 100%: від нормативної потреби				
Період реалізації проекту	2025–2027				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	3800,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	-	200,00	200,00	400,00	800,00
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет					
▪ інші джерела		1000,00	1000,00	1000,00	3000,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, КНП «Сновський ЦПМСД» Сновської міської ради, підрядні організації, міжнародні донори				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ №25
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Профілактика та раннє виявлення цукрового діабету «ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ – час діяти»
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.3.Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації 1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя
Мета проєкту	Профілактика захворювань, своєчасне попередження ЦД 2 типу.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі громади – більше 20 тис. осіб, ВПО
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Цукровий діабет – захворювання, яке сильно впливає на здоров'я людини. Низький рівень обізнаності про цукровий діабет є однією із причин його пізнього виявлення і наступних важких наслідків, серед яких втрата зору, ампутація кінцівок, інсульт, а в деяких випадках смерть. Тому необхідно підвищувати рівень обізнаності населення щодо його симптомів, протікання хвороби і методів попередження

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
90
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	задля зменшення кількості летальних випадків.				
Основні заходи проєкту	- Проведення інформаційної кампанії з питань попередження виникнення цукрового діабету (раціональне харчування та активний та здоровий спосіб життя) серед учнів навчальних закладів. - Проведення інформаційно роз'яснювальних зустрічей на вуличних локаціях про можливості попередження - Проведення «Днів здоров'я» в населених пунктах з проведенням вимірювання рівні глюкози - Організація виїздів мобільних мультидисциплінарних команд у віддалені населені пункти для своєчасного контролю якості лікування пацієнтів з ЦД.				
Індикатори (показники) результативності	- Охоплено просвітницькими заходами 100 % дітей у навчальних закладах громади - Проведено одне пілотне тестування пацієнтів щодо рівня цукру в крові, яке охопили щонайменше 200 мешканців та мешканок Сновської громади - Охоплено контролем рівню глюкози 100% пацієнтів з ЦД				
Період реалізації проєкту	2024–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	1200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	100,00	100,00	100,00	100,00	400,00
▪ обласний бюджет	-	-	-	-	-
▪ державний бюджет	-	-	-	-	-
▪ інші джерела	200,00	200,00	200,00	200,00	800,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, КНП «Сновський ЦПМСД» Сновської міської ради, підрядні організації, міжнародні донори				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 26
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Запровадження електронного погосподарського обліку Сновської громади
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації 1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації
Мета / цілі проєкту	Забезпечити за допомогою електронних засобів збір та узагальнення інформації з погосподарського обліку, що необхідна для розробки планувальних документів, задоволення інтересів розвитку території та мешканців громади в цілому
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі мешканці громади (20935 осіб)
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, Сільські старости, ЦНАП
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В Сновській громаді погосподарський облік ведеться за допомогою паперових книг. Вони передбачають збір доволі обмеженої інформації, до того фіксованої кількості даних. В результаті старостат не володіє даними, які необхідні для вивчення потреб розвитку території, мешканців та мешканок громади з наступним врахуванням під час розробки планувальних документів, а також роботи із залучення ресурсів. Для подолання цієї проблеми передбачається відбір, встановлення та наповнення змістом централізованої електронної

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
91
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	системи погосподарського обліку, яка охоплюватиме всі населені пункти громади. Програмний комплекс діятиме у адміністративному центрі, кожному старостаті, та ЦНАПі				
Індикатори (показники) результативності	- Один програмний комплекс придбано та встановлено на 15 робочих місцях із необхідними технічними характеристиками - 24 діловода (штатних працівників старостату) пройшли спеціалізоване навчання та можуть вести електронний погосподарський облік. - База даних погосподарського обліку з 56 населених пунктів громади зібрана та занесена до програмного комплексу - Протягом року не менше 75% мешканців та мешканок громади поінформовані про нові засади, обсяг та спосіб ведення електронного погосподарського обліку				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Аналіз наявних потреб громади щодо обсягів та напрямів погосподарського обліку та наявних пропозицій на ринку відповідних електронних програм - Визначення бажаного програмного забезпечення, проведення попередніх перемовин із можливими постачальниками щодо адаптації до потреб громади - Проведення процедури публічних закупівель щодо програмного забезпечення та техніки, яка необхідна для забезпечення роботи електронного погосподарського обліку та укладання договорів - Встановлення програмного комплексу погосподарського обліку на визначні робочі місця штатних працівників сільської ради - Інформування мешканців та мешканок громади про нові можливості збору інформації для погосподарського обліку та збільшення її напрямів - Проведення навчання з зазначеними працівниками щодо забезпечення роботи електронного погосподарського обліку - Збір та занесення інформації до зазначеного програмного комплексу - Висвітлення результатів проекту на сайті та інших інформаційних ресурсах громади				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	50,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	50,00			50,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ «Центр надання адмінпослуг» Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 27
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення пересувних віддалених робочих місць в Сновській громаді як мобільного офісу надання адміністративних послуг
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації 1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг
Мета проєкту	Створити можливості для віддаленого надання адміністративних послуг для мешканців населених пунктів Сновської громади, які живуть за понад 20 км від її адміністративного центру
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
92
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Все населення громади – більше 35 тисяч осіб				
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проект	Центр надання адміністративних послуг в Сновській громаді надає мешканцям 207 видів різних адміністративних послуг. Від видачі паспорта до прийняття теоретичного іспиту для отримання водійського посвідчення. Однак для отримання будь-якої послуги необхідна особиста присутність особи. Через різні обставини не всі мешканці і мешканки громади можуть дістатись до адміністративного центру і отримати необхідну послугу. Тому для зручності громадян і для полегшення отримання найнеобхідніших адміністративних послуг планується запровадити мобільний ЦНАП, де була б передбачена можливість встановлення паспортного обладнання, термінал для розрахунків платіжною картою. Адміністратори ЦНАП можуть за певним графіком об'їжджати населені пункти громади, відвідувати громадян з інвалідністю, маломобільні групи населення, забезпечуючи фізичну доступність послуг для населення громади без зайвих витрат коштів і часу мешканців.				
Основні заходи проекту	- Створення робочої групи проекту, визначення сфер відповідальності - Інформування зацікавлених сторін про цілі, завдання та терміни виконання проекту - Розпорядження міської ради про збільшення переліку послуг, що надаються відповідним відділом; - Призначення мобільної бригади та підвищення рівня професійних компетентностей її співробітників відповідно до нових завдань; - Купівля спеціального автомобіля та іншої необхідної техніки. - Підготовка, розміщення та поширення інформації про результати проекту в медіа				
Індикатори (показники) результативності	- Одна одиниця спеціального автотранспорту для надання адміністративних послуг придбана та працює - Придбано, встановлено та працює один комплект спеціального обладнання для надання адміністративних послуг віддалено - Не менше шести співробітників ЦНАПу пройшли навчання та опанували навички, які їм необхідні для віддаленого надання адміністративних послуг				
Період реалізації проекту	2025–2026				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	600,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	-				
▪ обласний бюджет	-				
▪ державний бюджет	-				
▪ інші джерела	-	500,00	100,00	-	600,00
Відповідальний виконавець	Відділ ЦНАП Сновської міської ради				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 28
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Забезпечення надання функції «соціального таксі» для жителів Сновської громади, які її потребують
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації 1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг
Мета / цілі проєкту	Забезпечити для маломобільних груп мешканців та мешканок Сновської громади можливості для їхньої соціальної активності, задоволення першочергових потреб в отриманні соціальних, медичних, адміністративних та інших послуг

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
93
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Особи з інвалідністю та маломобільні особи, що проживають на території громади (орієнтовно до 1800 осіб)				
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада КУ «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Сновської міської ради				
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Досі забезпечення мобільності людей із інвалідністю, які мають обмеження в пересуванні, залишалося переважно їхнім питанням. Таким чином частка мешканців Сновської громади позбавлялася можливостей для соціальної активності, а якість їхнього життя суттєво погіршувалася, це означає – й громади в цілому. Для розв'язання проблеми планується запровадити на теренах громади функцію «соціального таксі» для визначеної законодавством соціальної категорії мешканців та мешканок. Для цього необхідно придбати спеціальний транспорт (зі спеціальним гідравлічним підйомником, адаптований для надання послуг перевезення людей з особливими потребами) та провести навчання фахівців, які надаватимуть зазначену послугу. Послуги «соціальне таксі» надаватимуться на безоплатній основі. Це надання послуг лише цільового призначення (до медичних, реабілітаційних, навчальних закладів або ж державних установ – центрів правової допомоги, ЦНАПів та інших закладів соціальної сфери).				
Очікувані результати (продукти)	Забезпечена можливість оперативно вирішувати проблеми, пов'язані з пересуванням осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення				
Індикатори (показники) результативності	- Більше 300 мешканців та мешканок Сновської громади, що скористалися послугою протягом року - 2 штатних працівника, які пройшли навчання та можуть надавати послугу «соціальне таксі»				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Визначення кількості та обсягів послуг «соціального таксі», яких потребує цільова категорія мешканців та мешканок Сновської громади - Добір спеціального автотранспорту, що відповідає виконанню визначеного законодавством та потребами громади обсягу послуг «соціальне таксі» - Проведення процедури публічних закупівель, придбання спеціального транспортного засобу, взяття на баланс - Навчання штатних працівників, які використовуватимуть спеціальну машину для надання послуг «соціального таксі», апробація встановленого на ній обладнання - Підготовка та поширення серед цільової аудиторії роз'яснень щодо порядку отримання послуги «соціальне таксі» - Оприлюднення результатів проєкту на сайті громади та в соціальних мережах				
Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	1200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	1200,00			1200,00
Відповідальний за реалізацію проєкту	КУ «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 29
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Організація вивчення кращих практик організації діяльності органів

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
94
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	місцевого самоврядування країн ЄС
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації 1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС
Мета проєкту	Апробація можливостей та форм участі Сновської міської ради в європейській програмі Interreg Europe
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Депутати Сновської міської ради, штатні працівники виконавчих органів Сновської міської ради, громадська активність – близько 200 осіб
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Управлінський досвід переважної більшості мешканців та мешканок Сновської громади, включно з депутатами та штатними працівниками міської ради, громадськими активістами ґрунтується на практиці попередніх десятиріч. Між тим стрімкі зміни, що відбуваються навколо, вимагають змін й управлінських моделей, ширше – модернізації організації управління громадою, її окремими галузями. Зрештою, саме від ефективності організації залежать насамперед успіхи та невдачі розвитку Сновської та будь-якої іншої громади. Аби ліквідувати розрив між викликами сьогодення, необхідністю швидкого навчання, оволодіння кращими практиками адміністрування та домінуючими традиціями пропонується проєкт, що передбачає можливість участі Сновської міської ради, громадських активістів в європейській програмі Interreg Europe та підвищення рівня їхньої професійної компетентності з наступним запровадженням отриманих знань та вмінь під час своєї діяльності.
Основні заходи проєкту	- Реєстрація Сновської міської ради на сайті програми Interreg Europe для пошуку партнерів https://www.interregeurope.eu/community/members?keywords=&interest_in%5B2002%5D=2002&interest_in%5B2003%5D=2003, внесення відповідних даних - Формування запиту на отримання експертної оцінки (peer review) – 2 денної глибинної консультації експертів програми Interreg Europe для Сновської громади, або проведення тематичної сесії (matchmaking session) онлайн тему, що цікавить Сновську громаду, з залученням інших європейських муніципалітетів чи регіонів, що зіштовхуються з подібною проблемою, проведення такого заходу - Аналіз наявних проєктів на сайті програми Interreg Europe для можливого приєднання в якості партнера до вже існуючого консорціуму партнерів https://www.interregeurope.eu/search-approved-projects (переробки сміття, збереження природи, енергоефективності, розвитку сільських територій, підтримки молодіжного підприємництва, тощо) - Напрацювання пропозицій та звернення до існуючого консорціуму партнерів із проханням розглянути можливість приєднання Сновської громади - Ведення переговорів із потенційними європейськими партнерами, ухвалення рішення щодо вступу до одного з діючих консорціумів чи пошуку партнерів із метою розробки власного проєкту, відповідно – власного консорціуму
Індикатори (показники) результативності	Наявність реєстрації Сновської міської ради на сайті програми Interreg Europe Факт участі Сновської міської ради в консультації чи тематичній сесії програми Interreg Europe Наявність звернення Сновської міської ради щодо можливості приєднання до одного з існуючих до консорціумів партнерів органів місцевого самоврядування країн ЄС

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
95
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЙНОЇ ГРОМАДИ

Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	1,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	1,00	-	-	1,00
обласний бюджет	-	-	-	-	-
державний бюджет	-	-	-	-	-
інші джерела	-	-	-	-	-
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, місцеві громадські організації				
Інша інформація за потреби					

Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна
ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 30
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників 2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва
Мета / цілі проєкту	Покращити умови торгівлі для населення громади та мікро й малого бізнесу Сновщини
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія Сновської ТГ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці Сновської ТГ (20935 осіб), в т.ч. жінки – 9656, чоловіки - 87119, діти - 3160
Потенційні ключові учасники проєкту	Мешканці Сновської ТГ Місцеві підприємці, які здійснюють торгівлю Виробники локальних продуктів харчування, сувенірів, ремісники Власники закладів громадського харчування Місцева влада Сновської ТГ Оптові підприємства, які працюють на території району
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Ефективність існуючого у Сновську комунального ринку мало ефективна – торгівля, фактично, тут відбувається раз на тиждень, в інші дні територія споживчого попиту немає. Між тим стихійно в центрі міста, утворився малий ринок, що працює кожен день та приваблює до себе мешканців і гостей громади. Він частково облаштований, але з огляду на стихійний характер виникнення не впорядкований, а умови торгівлі часом викликають нарікання як продавців, так і у покупців. Аби розв'язати цю проблему планується проєкт, що передбачає: закупівлю торгових павільйонів 4-х конфігурацій (ятки, лаунж-зони, торгові намети); обладнання для фудкору (гриль, барбекю, мангал) та меблів для торгівлі та проведення майстер-класів. Обладнання надаватиметься місцевим підприємцям для розміщення своєї продукції або приготування їжі, проведення майстер-класів. Також за допомогою цього обладнання в селах громади будуть проводитись масові заходи за участю локальних бізнесів.
Індикатори (показники) результативності	- До 40 представників малого та середнього бізнесу громади отримають доступ до комфортного місця торгівлі; 20 народних умільців отримають доступ до комфортного місця торгівлі; - 20 тис. мешканців громади отримають можливість відвідати зручні та адаптовані простори під час проведення масових заходів. - Якісні:

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
96
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	✓ створено умови для самозайнятості населення через покращення умов для торгівлі; ✓ створено умови для розширення внутрішнього споживчого ринку, збільшення попиту на місцеву продукцію. ✓ створено комфортні умови для торгівлі та відпочинку як місцевих мешканців, так і відвідувачів				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	Етап 1. Підготовчий 1.1. Підготувати проектну заявку «Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області». 1.2. Висвітлити проект на веб-сайті громади для ознайомлення мешканців, провести збір зауважень та пропозицій 1.3. Підготувати проект рішення на сесію Сновської міської ради про виділення співфінансування на реалізацію проекту 1.4. Сформувати Робочу групу з реалізації проекту Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Сновської ТГ Етап 2. Впровадження проекту 2.1. Підготувати технічний опис предметів закупівлі 2.2. Надіслати технічний опис предметів закупівлі виробникам/продавцям обладнання, що буде закуповуватись громадою 2.3. Провести тендерну процедуру закупівлі обладнання (в разі закупівлі громадою) 2.4. Узгодити і укласти із переможцями тендеру Договір на закупівлю обладнання (в разі закупівлі громадою) 2.5. Взяти на баланс закуплене обладнання 2.6. Передати обладнання в постійне користування відділу культури і туризму 2.7. Розробити та затвердити календар подієвих заходів Сновської ТГ Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Сновської ТГ спільно з комунальним підприємством та місцевими підприємцями Етап 3. Завершальний 3.1. Провести урочисту передачу 3.2. Підготувати звіт про реалізацію проекту Виконавці заходів: міська рада Сновської ТГ				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	1233,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	150,00			150,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	1083,00			1083,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ економічного розвитку та інвестицій				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 31
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення у м. Сновськ торігвельно-сервісного осередку для представників мікробізнесу
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників 2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва
Мета / цілі проєкту	Покращити умови торгівлі для малого та середнього бізнесу Сновської ТГ через збільшення та покращення послуг
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада
Цільові групи проєкту та	Жителі та гості Сновської громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
97
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

кінцеві бенефіціари проекту					
Потенційні ключові учасники проекту	Підприємці, майстри, виробники власної продукції				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	В громаді розвинутий сектор приватних сільськогосподарських виробників, майстрів та майстринь, які реалізують власну продукцію на відкритих просторах (ринках, майданчиках, ярмарках тощо). Але більшість з них не мають достатнього обладнання для їх реалізації (пакувальне обладнання, в.т. вакуумне, заморозка, сушіння тощо). А також приміщень для такого роду діяльності. В результаті страждає збут продукції, зменшуються можливості на вихід до ринків за межами громади. Тому передбачається створити осередок, де підприємці зможуть отримати відповідну послугу в зручному місці – поряд з оновленим ринком, у потрібний час та за доступну ціну				
Індикатори (показники) результативності	- 10 підприємців, які протягом року хоча б раз скористалися послугами торгівельно-сервісного осередку мікропідприємництва - Рівень задоволеності підприємців, які отримали послуги в осередку мікропідприємництва, становить не менше 80%				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Проведення опитування потенційних користувачів щодо необхідних послуг та обладнання для нього - Проведення публічних закупівель для придбання товарів та послуг - Ремонт приміщення комунальної власності (нині – редакція газети «Промінь») - Розробка умови роботи осередку, визначення відповідального - Встановлення та налаштування обладнання, проведення навчання роботи на ньому - Інформування мешканців громади та підприємців про можливості осередку				
Період реалізації проекту	2027 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	1000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-			100,00	100,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-			900,00	900,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Відділ економічного розвитку та інвестицій				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 32
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Заохочення дрібних домогосподарств Сновської громади до новітніх моделей господарювання та застосування сучасних аграрних технологій
Номер і назва цілі/завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників 2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур
Мета проєкту	Збільшити використання дрібними домогосподарствами Сновської громади сучасних аграрних технологій виробництва та збереження аграрної продукції
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновської громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Дрібні домогосподарства Сновської громади – близько 12 тис. осіб

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
98
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Рівень організації сільського господарства серед дрібних домогосподарств та аграрних технологій, що застосовуються ними, залишається архаїчним. Це призводить до значних фінансових втрат, що негативно впливає на рівень купівельної спроможності мешканців Сновської міської громади, зрештою, її розвиток. Значною мірою так склалося через брак можливостей отримати фахову консультацію від фахівців, зокрема, про кон'юнктуру ринків, добрива та насіння, новинки в аграрних технологіях. Також домогосподарствам бракує платформи для обговорення бізнес-ідей та переробки локального продукту. Для розв'язання цієї проблеми планується запровадити надання відповідних послуг радою при ЦНАПі. Проводитимуться спеціалізовані навчання, стажування за межами громади, надаватиметься матеріальна допомога через міні-грантинг, здійснюватиметься фінансовий, адміністративний, технологічний супровід, виявлятимуться та підтримуватимуться бажані спеціалізації.				
Основні заходи проекту	- Створення при Сновській ЦНАПі консультативно-дорадчої служби з допомоги дрібним сільськогосподарським товаровиробникам - Виявлення серед мешканців громади кола бажаючих працювати з новими аграрними технологіями та за нових організаційних умов. - Залучення зовнішніх фахівців, проведення низки спеціалізованих навчань, зокрема – стажувань (в тому числі – навчальних турів). - Просування серед дрібних фермерів та домогосподарств діяльності з рекультивації порушених земель, консервації деградованих, малопродуктивних - Запровадження міні-грантингу для стимулювання застосування нових технологій серед дрібних домогосподарств та їх кооперації. - Підготовка та поширення інформаційних матеріалів про перебіг та результати проекту				
Індикатори (показники) результативності	- При Сновській ЦНАПі створена та працює одна консультативно-дорадча служба для дрібних сільгосп товаровиробників - Щонайменше 500 мешканців Сновської громади скористалися послугами консультативно-дорадчої служби протягом року				
Період реалізації проекту	2027 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	-	-		
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела				200,00	200,00
Відповідальний виконавець	Сновської міська рада, ЦНАП Сновської міської ради				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 33
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення мешканцями Сновської громади сільськогосподарського кооперативу з виробництва та збуту продукції садівництва та ягідництва, підтримка його діяльності
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників 2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур
Мета проєкту	Підвищення конкурентоздатності на споживчому ринку дрібних сільськогосподарських товаровиробників Сприяння створенню діяльності на теренах Сновської громади пілотного сільськогосподарського кооперативу

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
99
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Близько 1 тис. мешканців, які вирощують сільськогосподарські продукти на продаж Кінцеві бенефіціари – 5,5 тис. мешканців громади сільської місцевості				
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Особисті селянські господарства громади в основному займаються виробництвом сільськогосподарської продукції для власних потреб, однак певна її частина йде на реалізацію. Найбільше з особистих підсобних господарств населення реалізується продукції тваринництва – молоко, м'ясо, городництва – картоплі. Упродовж останніх 5 – 7 років жителі громади розпочали активно займатися садівництвом та ягідництвом – вирощуванням фруктових, кісточкових, малини, смородини і т.д. Водночас весь продаж йде в роздріб або на заготівельні пункти, де ціна незначна. У результаті виробники втрачають гроші. Аби подолати цю проблему, треба вийти за межі ринку Сновської громади, а це означає – сформувати товарні партії, пройти їхню сертифікацію. Для цього передбачається провести інформаційно-освітню кампанію серед дрібних товаровиробників та допомогти їм створити сільськогосподарський кооператив та сприяти його діяльності				
Основні заходи проєкту	- Створення робочої групи проєкту, розподіл відповідальних осіб - Інформування мешканців громади про початок реалізації проєкту, його мету та завдання. - Підготовка, виготовлення та поширення серед мешканців громади інформаційно-роз'яснювальних матеріалів щодо сільськогосподарських кооперативів. - Проведення ознайомчих зустрічей з мешканцями громади та роз'яснення основних складових сільської кооперації, юридично-процедурної складової. - Виявлення мешканців, зацікавлених у створенні кооперативів – проведення опитувань, моніторинг ситуації старостами. - Проведення освітніх заходів (тренінгів) із мешканцями, які виявили інтерес до створення кооперативу. - Формування за результатами тренінгів в населених пунктах громади ініціативних груп зі створення майбутнього кооперативу. - Організація та проведення навчальних турів мешканців, які виявили інтерес до створення кооперативу, до громад, де такі підприємства працюють. - Консультативно-дорадча допомога в проведенні організаційних зборів, оформленні та реєстрації статутних документів, проходження відповідних процедур, створенні кооперативу. - Сприяння участі представників створеного кооперативу у сільськогосподарських ярмарках, виставках. - Підготовка та проведення презентації реалізації проєкту				
Індикатори (показники) результативності	- 60 дрібних сільськогосподарських виробників поінформовано про переваги кооперативу, а 20 навчені як працювати в кооперативі. - Підготовлено один пакет встановлюючих документів для реєстрації кооперативу, 20 сільськогосподарських виробників взяли участь в його установчих зборах. - Інформація про новостворений кооператив поширена за допомогою презентаційних інструментів в кількості 2 видів (відео та презентація)				
Період реалізації проєкту	2025–2027 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	600,0 тис. грн.				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет					
обласний бюджет					
державний бюджет					

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
100
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

інші джерела	200,00	200,00	200,00	600,00
Відповідальний виконавець	Сновської міська рада, старостати			
Інша інформація за потреби				

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 34
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення коворкінгу столярного мистецтва «Майстерня майбутнього» на базі Сновського ліцею №1
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників 2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти
Мета / цілі проєкту	Мотивувати молодь та місцевих жителів до розвитку творчих здібностей, професійного самовизначення, самозайнятості та підприємництва через поєднання традиційного столярного мистецтва з сучасними технологіями.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія Сновської ТГ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Близько 1500 жителів громади, в т. ч. понад 600 учнів – відвідувачів столярного коворкінгу.
Потенційні ключові учасники проєкту	Мешканці Сновської ТГ Сновський ліцей №1 Місцева влада Сновської ТГ
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сновська громада – одна з найбільш лісистих в Україні. Відповідно тут розвинута деревообробка, щоправда – переважно на первинному рівні. Майстрів по дереву мало, відповідно цей традиційний промисел скорочується. Аби виправити ситуацію необхідно залучити молодь. Проєкт передбачає облаштування коворкінгу «Майстерня майбутнього», в рамках якого буде створено мотивуюче, захоплююче середовище для виявлення та реалізації творчих здібностей молоді Сновської громади. Майстерня буде обладнана сучасним інструментарієм для столярних та художніх робіт, а також пропонуватиме різноманітні курси та тренінги. Така майстерня з інноваційним обладнанням допоможе мешканцям міста набутти як елементарних навичок організації власного побуту, так і реалізувати свій творчий потенціал, шкільній молоді Сновської громади - зробити оптимальним вибір професії відповідно до своїх вподобань, сприяти розкриттю підприємницького потенціалу, підвищувати активність в бізнес сегмент громади. Проєктом передбачається провести за кошти бюджету громади поточний ремонт кімнат шкільної майстерні, де буде розташовано столярний коворкінг: внутрішні двері, віконні блоки, поточний ремонт стін, стелі та підлоги. За кошти міжнародних донорів планується закупити якісне необхідне обладнання для столярної майстерні, електроінструменти, деревообробні верстати, обладнання для 3D друку, гравіювання та сублімації, комп'ютерну та оргтехніку для проведення навчання та майстер-класів. З 9 до 15 години дня коворкінг буде працювати для загальноосвітнього закладу освіти. З 15 до 17 – як гурток. Після 17 – як відкритий простір для роботи і творчості для усіх бажаючих: учительської й учнівської спільнот з інших шкіл, батьків і всієї громади.
Індикатори (показники) результативності	- Наявність простору для навчання, роботи, обміну досвідом в обробці дерева для молоді та місцевих жителів Сновської громади, один - До діяльності коворкінгу протягом року залучено 500 молодих людей, в тому числі 15 з числа ВПО - До діяльності коворкінгу протягом року залучено 15 місцевих

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
101
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	підприємців - Створена та реалізована методологія, що інтегрує навчально-виробничий та підприємницький компоненти роботи Майстерні, одна				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	Етап 1. Підготовчий Підготувати проектну заявку Коворкінг «Майстерня майбутнього» у м.Сновськ. 1.2. Висвітлити проєкт на веб-сайті громади для ознайомлення мешканців, провести збір зауважень та пропозицій 1.4. Підготувати запит до міжнародної організації про підтримку проєкту та його співфінансування 1.5. Підготувати проєкт рішення на сесію Сновської міської ради про виділення співфінансування на реалізацію проєкту 1.5. Сформувати Робочу групу з реалізації проєкту Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Сновської ТГ Етап 2. Організаційний 2.1. Підготовка приміщень для роботи, включаючи ремонт. 2.2. Придбання необхідного обладнання та матеріалів для столярної майстерні. 2.3. Встановлення обладнання та забезпечення необхідних умов для безпечної та ефективної роботи. 2.4. Розробка календарного плану заходів у створеному просторі. 2.4. Проведення інформаційної кампанії. Етап 3. Завершальний. Проведення заходів Висвітлення результатів проєкту в медіа Звітування про результати проєкту				
Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	1430,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	150,00			150,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	1280,00			1280,00
Відповідальний за реалізацію проєкту	Сновський ліцей №1, відділ економічного розвитку та інвестицій Сновської міської ради				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 35
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення інноваційного кулінарного хабу на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства.
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників 2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти
Мета / цілі проєкту	Створити інноваційний кулінарний хаб на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства для підготовки та перепідготовки професійних кухарів та кондитерів.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія Сновської ТГ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жінки та дівчата Чернігівської області – 296 осіб, в т. ч.: • дівчата-підлітки 0-17 років – 45 • молоді жінки 18-29 років – 95 • жінки 30 років і старше – 156
Потенційні ключові учасники проєкту	Мешканці Сновської ТГ в т.ч ВПО Державний професійно-технічний навчальний заклад «Сновське вище професійне училище лісового господарства» Центр зайнятості

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
102
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	Місцева влада Сновської ТГ ГО «Лампа»				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Сновське вище професійне училище лісового господарства готує фахівців-кулінарів. Однак попит ринку вимагає навичок, які неможливо здобути на наявному обладнанні та за наявних засобі підготовки. Для подолання цієї проблеми проект передбачає створення на базі зазначеного училища професійного навчально-практичного хабу інноваційних технологій у кулінарному та кондитерському виробництві. Навчально-практичний хаб буде складатися з трьох кабінетів професійно-теоретичної підготовки (кабінет спецтехнології кухарів, кабінет спецтехнології кондитерів, кабінет устаткування підприємств громадського харчування), двох лабораторій (лабораторія кухарів, лабораторія кондитерів) та навчально-виробничої майстерні «Навчальне кафе», які будуть облаштовані сучасним обладнанням та інструментом, засобами інформаційно-комунікаційних технологій для виконання програм професійно-практичної підготовки здобувачами освіти. Передбачається, що 2 майстра виробничого навчання та 2 викладача Училища пройдуть курси підвищення кваліфікації в кваліфікованому центрі Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного бізнесу (https://lpcollege.com.ua/), де отримають досвід використання придбаного новітнього обладнання та роботи з слухачами, у тому числі з жінками та дівчатами ВПО. Планується на базі створеного Професійного навчально-практичного хабу інноваційних технологій у кулінарному та кондитерському виробництві проводити на постійній основі за короткостроковою 3-х денною програмою з опанування технологій у кулінарному та кондитерському виробництві навчання жінок, в т.ч. ВПО. По завершенню навчання учасниці отримають сертифікати про визнання часткової компетентності за професією. Це сприятиме їх подальшому працевлаштуванню.				
Індикатори (показники) результативності	- Відремонтовано та облаштовано три кабінети професійно-теоретичної підготовки, дві лабораторії, навчально-виробнича майстерня «Навчальне кафе»; - 100% викладацького складу, який задіяний в роботі хабу, пройшли підвищення кваліфікації - Розроблено та впроваджено 10 навчальних курсів для підготовки фахівців-кулінарів - 30 учнів взяло участь в навчальних курсах				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	Етап 1. Підготовчий 1.1. Підготовка приміщень 1.2. Облаштування Професійного навчально-практичного хабу інноваційних технологій у кулінарному та кондитерському виробництві на базі Сновського професійного училища лісового господарства Виконавці заходів: Етап 2. Організаційний 2.1. Навчання персоналу 2.2. Проведення інформаційної кампанії для залучення студентів Виконавці заходів: Етап 3. Завершальний 3.1. Формування груп для навчання 3.2. Підготувати звіт про реалізацію проекту				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	6028,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	6028,00			6028,00
Відповідальний за реалізацію проекту	ВПУЛГ, ГО «ЛАМПА»				

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 36
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.2.Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади 2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землепорядної документації
Мета / цілі проєкту	Розроблення системи просторового планування території громади для забезпечення умов сталого її розвитку
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада (57 населених пунктів)
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Сновська громада (20,9 тис. осіб та 1.3 тис. внутрішньо переміщених осіб).
Потенційні ключові учасники проєкту	Структурні підрозділи Сновської міської ради, старостати, суб'єкти господарювання, громадськість
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Відсутність детальної схеми планування просторового розвитку території Сновської громади створює труднощі під час планування розміщення виробничих потужностей, соціальної інфраструктури, проведення іншої господарської діяльності (насамперед, за межами населених пунктів). Отже, таким чином гальмується розвиток території. Для усунення цієї проблеми передбачається розробити Комплексний план просторового розвитку території громади. Це – одночасно містобудівна документація на місцевому рівні та документація із землеустрою, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території. Комплексний план передбачає узгоджене прийняття рішень щодо цілісного (комплексного) просторового розвитку населених пунктів як єдиної системи розселення та території за їх межами
Індикатори (показники) результативності	- Наявність затвердженого Комплексного плану, погодженого з зацікавленими особами - 100% суб'єктів господарювання на теренах Сновської громади обізнані зі змістом Комплексного плану
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Визначення розробника комплексного плану просторового розвитку території громади, встановлення термінів розробки та джерел його фінансування, створення робочих груп із залученням громадськості та експертів - Звернення до обласної державної адміністрації, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері будівництва, містобудування та архітектури, суміжних громад щодо визначення державних інтересів для їх врахування під час розроблення комплексного плану - Повідомлення через місцеві медіа про початок розробки комплексного плану та визначення порядку та термінів внесення пропозицій до нього фізичними та юридичними особами - Вивчення природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі для наступного врахування в плані - Організація формування завдання з розробки комплексного плану шляхом проведення громадського обговорення

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
104
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	- Створення картографічної основи М 1:10000 та М 1:2000 – на основі даних аерозйомки (топозйомки) території - Розробка розділу інженерно-технічних засобів цивільного захисту та пояснювальної частини. Проведення стратегічної екологічної оцінки. - Проведення громадського обговорення проєкту комплексного плану - Проведення попереднього розгляду проєкту комплексного плану архітектурно-містобудівною радою обласного рівня - Узгодження проєкту комплексного плану з органами місцевого самоврядування, що представляють інтереси суміжних територіальних громад - Подання проєкту комплексного плану для проведення експертизи містобудівної документації - Погодження відповідних проєктних рішень комплексного плану відповідно до Земельного кодексу України - Подання проєкту комплексного плану на затвердження сільській раді - Внесення до Державного земельного кадастру та містобудівного кадастру відомостей про його об'єкти, що складають проєктні рішення				
Період реалізації проєкту	2026 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	3000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-		3000,00		3000,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проєкту	Сновська міська рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 37
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розробка геоінформаційного порталу Сновської громади
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.2.Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади 2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землепорядної документації
Мета проєкту	Забезпечення цілеспрямованого та комфортного управління активами громади: природними (водними, лісовими, мінерально-сировинними) та земельними ресурсами, інженерно-транспортною, соціальною, туристичною інфраструктурою, інвестиційним потенціалом громади для оперативної комунікації громадян та керівництва громади.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці Сновської громади та її гості
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Активи Сновської громади лише частково обліковані, а головне – вони існують без видимого взаємозв'язку один із одним, що ускладнює їх використання під час управління територією. Наявна інформація про них розпорошена та важко доступна як звичайному мешканцю, так і гостям громади, і підприємцям, що теж негативно впливає на можливості їх залучення для розвитку громади. Для подолання цієї проблеми планується задіяти інноваційний електронний картографічний ресурс, а саме – створити та наповнити змістом геоінформаційну систему (ГІС) громади. Вона працюватиме на засадах модульності, єдності технологій та представлення геопросторової інформації та буде оприлюднена засобами інтернет-технологій.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

105

Основні заходи проекту	- створення робочої групи проекту, визначення обсягів та напрямів роботи, розподіл сфер відповідальності - формування технічного завдання виконавцю - проведення публічних закупівель щодо вибору розробника ГІС громади, укладання за їх результатами договору - Створення набору геопросторових даних, у т.ч. щодо природоохоронних територій та об'єктів громади – ПЗФ, Смарагдової мережі, інших - встановлення та налаштування апаратного і програмного забезпечення; - здійснення сканування та векторизації паперової документації; - здійснення натурних інженерно-геодезичних вишукувань наповнення геоінформаційного порталу даними; - навчання спеціалістів; - запуск геоінформаційної системи - підготовка та поширення інформації про можливості ГІС Сновської громади, проведення презентації результатів проекту				
Індикатори (показники) результативності	- Розроблено одну ГІС Сновської громади - 100% штатних працівників виконавчих органів громади вміють наповнювати змістом та використовувати в роботі ГІС громади				
Період реалізації проекту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	500,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет					
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет					
▪ інші джерела	-	300,00	200,00	-	500,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 38
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади
Номер і назва оперативної цілі стратегії та завдання, на досягнення яких спрямований проєкт	2.2.Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади 2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землепорядної документації
Мета проєкту	Покращення ефективності використання земельних ділянок на теренах Сновської громади
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновської територіальна громада.
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі громади Сновської громади – близько 21 тис. осіб
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	У населених пунктах Сновської громади остання нормативно-грошова оцінка (НГО) землі в населених пунктах проводилась у 2014–2017 рр. (надалі проводилася індексація) Відповідно до ст. 5 Закону України від 11.12.2003 № 1378-IV «Про оцінку земель», нормативна грошова оцінка земельних ділянок є одним із найважливіших економічних регуляторів земельних відносин та застосовується для визначення розміру земельного податку, державного мита при спадкуванні та даруванні земельних ділянок згідно із законом, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, а також при розробці показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
106
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	та охорони земель. Відповідно до законодавства НГО землі має здійснюватися щонайменше один раз на 5–10 років (в залежності від місця розташування земельної ділянки та її цільового призначення). Це означає, що наступні НГО землі у Сновській громаді необхідно провести, починаючи з 2024 р. Непроведення означає погіршення управління територією громади та втрати надходжень до селищного бюджету. Тому у 2024 р. та наступних роках проводитиметься НГО землі – відповідно до термінів, що спливають				
Основні заходи проекту	- Визначення селищною радою послідовності та термінів виготовлення нової НГО землі - Інформування мешканців та мешканок громади, підприємців, інших суб'єктів господарської діяльності про терміни проведення НГО землі та очікуваний період запровадження результатів - Проведення НГО землі населених пунктів Сновської громади - Проведення громадських слухань щодо результатів НГО, інформування про них жителів громади, суб'єктів господарської діяльності				
Індикатори (показники) результативності	- Нова технічна документація з нормативної грошової оцінки земель виготовлена для 57 населених пунктів Сновської громади - 100% суб'єктів господарської діяльності, що діють на теренах Сновської громади, поінформовані про її результати				
Період реалізації проекту	2024–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	550,00 тис.грн.				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	100,00	100,00	150,00	200,00	550,00
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела					
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 39
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розробка інвестиційного паспорту Сновської громади
Номер і назва цілі/завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади 2.2.2. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади
Мета проєкту	Сформувати позитивний імідж території в очах потенційних інвесторів та максимально ефективно поінформувати зовнішнє бізнес-середовище про інвестиційні можливості території
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі мешканці громади, близько 20 тис. осіб Орган місцевого самоврядування Потенційні інвестори
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	На тепер інвестиційні можливості Сновської громади в інформаційному просторі не представлені, тому потенційні інвестори мусять самостійно шукати необхідну для них інформацію з доступних, але розпорошених джерел. Відсутність інвестиційних кейсів негативно впливає на їхній інтерес до громади, знижує вірогідність вкладання коштів у розвиток виробництва на території громади, що в свою чергу зменшує її привабливість, в тому числі – можливості втримання бюджетної інфраструктури. Тому передбачається розробити інвестиційний паспорт громади – документ, спрямований на донесення необхідної інформації про

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
107
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	громаду до потенційних інвесторів та спонукання їх до дій. Він міститиме загальну характеристику території, наявні інвестиційні фактори, власне інвестиційні пропозиції та контакти. Надалі поширюватиметься серед цільової аудиторії українською та англійською мовами				
Основні заходи проекту	- Організаційна зустріч міської ради, включно з її депутатами, та місцевими підприємцями для обговорення організації роботи та визначення можливих інвестиційних пропозицій - Систематизація даних про землю та майна на території громади - Обробка інформації щодо змісту факторів інвестиційної привабливості, їхнього сполучення на території громади - Визначення способів та обсягів візуалізації даних - Розробка складових інвестиційного паспорту: загальної інформації, опису інвестиційних факторів громади, її інвестиційних пропозицій, даних про контакти - Розробка дизайну майбутнього інвестиційного паспорту - Верифікація проекту інвестиційного паспорту під час зборів громадськості з залученням підприємців громади, внесення до паспорту змін за результатами цієї зустрічі - Переклад інвестиційного паспорту англійською мовою - Розробка дизайну інвестиційного паспорту - Виготовлення інвестиційного паспорту в електронному та друкованому варіантах українською та англійською мовами - Розміщення паспорту на сайті, інших електронних сторінках - Передача паспорту зацікавленим інституціям: Агенції регіонального розвитку Чернігівської області, Торгово-промислової палати, Чернігівської ОДА та Корюківської РДА для наступного поширення серед потенційних інвесторів - Розсилка інвестиційного паспорту громади та інформації про інвестиційно-привабливі об'єкти потенційним українським та закордонним інвесторам				
Індикатори (показники) результативності	- Наявність інвестиційного паспорту громади та системи забезпечення його актуалізації, один. - Кількість переглядів електронної версії паспорту.				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	70,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	-	70,00	-	-	70,0
▪ обласний бюджет	-	-	-	-	-
▪ державний бюджет	-	-	-	-	-
▪ інші джерела	-	-	-	-	-
Відповідальний виконавець	Фінансовий відділ Сновської міської ради				
Інша інформація за потреби	До формування інвестиційного паспорту залучатиметься місцевий бізнес				

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 40
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення та просування брендбуку Сновської громади на основі логотипу (бренду) «Сновщина – дорога вражень»
Номер і назва цілі/завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади 2.2.3. Збільшити впізнаваність громади
Мета проєкту	Підвищити впізнаваність громади серед туристів, відвідувачів, потенційних партнерів за допомогою її брендбуку
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
108
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Гості та туристи Сновської громади – близько 10 тис, бенефіціари – мешканці громади – близько 21 тис. осіб				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	На території Сновської громади є кілька історичних пам'яток, вона відома Клубом залізничників, локомотивним ДЕПО, природними ландшафтами вздовж русла р. Снов, звідси й логотип (бренд) – Сновщина – дорога вражень. Але, як правило, інформація про них сприймається відокремлено від громади. Тому вона мало впізнавана в межах України, а тим більше – за кордоном, що негативно впливає на залучення відвідувачів до громади (туристів), її інвестиційну привабливість, згуртованість мешканців. Для подолання цієї проблеми планується розробити унікальний дизайн бренду громади, системи візуальної ідентифікації (бренд-буку) та поширити їх серед цільової аудиторії				
Основні заходи проекту	- Створення робочої групи проекту з залученням представників громадськості та бізнесу - Проведення конкурсу та залучення фахівців - Розробка стилю бренд-буку та його громадське обговорення - Зустрічі з підприємцями громади щодо використання стилю бренд-буку - Виготовлення пілотної продукції на основі стилю бренд-буку - Проведення промо-акцій з просування нового бренду громади - Просування бренду громади в соціальних мережах				
Індикатори (показники) результативності	- Наявність розробленого та запровадженого брендбуку Сновської громади, один - Правила використання бренд-буку Сновської громади розроблені та поширені серед 100% суб'єктів господарювання, які діють на теренах громади				
Період реалізації проекту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	210,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет			40,00	40,00	80,00
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела	-	40,00	40,00	50,00	130,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, відділ культури і туризму Сновської міської ради, мешканці громади				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 41
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розробка проєкту дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ за адресою м. Сновськ, вул. Залізнична, 23
Номер і назва операційної цілі стратегії, на досягнення якої спрямований проєкт	2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація 2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську
Мета / цілі проєкту	Покращення умов для відпочинку мешканців та мешканок громади, а також діяльності мікро- та малого бізнесу шляхом облаштування рекреаційного простору в зоні «Гідропарк» у м. Сновськ
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія Сновської ТГ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці м.Сновськ та прилеглих населених пунктів ТГ (до 15 тис.) Місцеві підприємці, що займаються торгівлею, наданням розважальних послуг для дітей та громадського харчування (не менше 4)
Потенційні ключові учасники	Мешканці Сновської ТГ

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
109
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

проєкту	Виробники локальних продуктів харчування Власники закладів громадського харчування Місцева влада Сновської ТГ				
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Гідропарк у Сновську – колоритне місце відпочинку, що довгий час користувалося великою популярністю. Серед мешканців та мешканок, але з часом як занепало та значною мірою, втратило свою привабливість як публічний простір. Для виправлення ситуації (як перший етап) передбачається розробка проєкту дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ, включаючи: план території з визначеною мережею доріжок, нанесеними інженерними системами та спорудами, рекомендованим дорожнім покриттям, точками освітлення та малими архітектурними формами, місцями розміщення зелених насаджень; дендроплан; посадкове креслення; розбивне креслення із прив'язкою до існуючих об'єктів.				
Очікувані результати (продукти)	Кількісні результати: Розроблено 1 проєкт дизайну у складі таких документів (план території; дендроплан; посадкове креслення; розбивне креслення із прив'язкою до існуючих об'єктів); Як мінімум 4 локальних бізнеси та 2 ГО візьмуть участь у обговоренні деталей проєкту. Якісні результати: 1. Створено умови для розбудови зони «Гідропарк» 2. Створено комфортні умови для торгівлі та відпочинку місцевих мешканців. 3. Покращено зовнішній вигляд популярної рекреаційної зони громади, що позитивно відбивається на її іміджу та інвестиційній привабливості.				
Індикатори (показники) результативності	- Розроблено та схвалено проєкт дизайну комерційно-розважальної зони «Гідропарк», один - Кількість згадок про дизайн-проєкт реконструкції комерційно-розважальної зони «Гідропарк» в Інтернеті за допомогою пошуковика гугл – не менше 500				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	Етап 1. Підготовчий 1.1. Прийняття рішення про реалізацію проєкту. 1.2. Підготовка проєкт-рішення на сесію Сновської міської ради про виділення співфінансування на реалізацію проєкту. 1.3. Залучення співфінансування для реалізації проєкту. 1.4. Формування Робочої групи з реалізації проєкту. 1.5. Висвітлення проєкту на веб-сайті громади проєкт благоустрою для ознайомлення мешканців, провести збір зауважень та пропозицій. Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Сновської ТГ Етап 2. Впровадження проєкту 2.1. Розробка проєкту урбаністичного дизайну торгово-розважальної зони «Гідропарк» у м.Сновськ. 2.2. Отримання технічних умов приєднання до електромережі та водопостачання. 2.3. Розробка та затвердження ПКД. 2.4. Підготовка технічного опису предметів закупівлі. Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Сновської ТГ спільно з комунальним підприємством та місцевими підприємцями Етап 3. Завершальний 3.1. Презентація для громадськості результатів проєкту. 3.2. Підготовка звіту про реалізацію проєкту.				
Період реалізації проєкту	2026 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		200,00		200,00

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
110
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада
Інша інформація, за потреби	

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 42
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Виробництво та оприлюднення геопросторових даних щодо туристичних маршрутів та об'єктів відпочинку на території Сновської громади				
Номер і назва цілі/завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація 2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади				
Мета проєкту	Просування туристично-рекреаційних можливостей Сновської громади за допомогою геоінформаційних систем				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Відвідувачі Сновської громади 1000 осіб протягом року Бенефіціари: мешканці Сновської громади				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Дотепер туристично-рекреаційні можливості Сновської громади залишаються маловідомими, зокрема тому, що важко знайти про них інформацію у відкритих базах даних та порівняти з іншими. Також бракує комплексної інформації – отже, пакету послуг туристи отримати не можуть та вимушені самі планувати його складові. Як наслідок, відвідуваність громади невисока. Аби змінити ситуацію громада планує скористатися новітніми можливостями інформаційних систем із прив'язкою до території, а саме – геоінформаційними системами, створивши та оприлюднивши власні датасети про туристично-рекреаційний потенціал громади (як складову ГІС громади)				
Основні заходи проєкту	- Створення робочої групи проєкту, залучення необхідних фахівців. - Визначення переліку геопросторових об'єктів, дані про яких збираються. - Уточнення територій Смарагдової мережі та об'єктів ПЗФ на території громади, інформації про них для наступного формування відповідних датасетів - Збір інформаційних матеріалів для геопросторових даних туристично-рекреаційних датасетів громади. - Виготовлення візуалізацій для тематичних датасетів. - Набір туристично-рекреаційних датасетів громади, їх обробка, забезпечення інтероперабельності. - Оприлюднення геопросторових даних та метаданих на офіційному веб-сайті міської ради, відображення за допомогою сервісів доступу на національному геопорталі. - Підготовка та поширення інформації про результати проєкту, його презентація				
Індикатори (показники) результативності	- Здійснено набір, обробка та забезпечення інтероперабельності туристично-рекреаційних датасетів громади для 100% наявних на її території об'єктів туризму та рекреації - Наявний та оприлюднений набір геопросторових даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів та маршрутів на теренах громади				
Період реалізації проєкту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-		100,00	100,00	200,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
111
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

інші джерела	-				
Відповідальний виконавець	Відділ культури і туризму Сновської міської ради				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 43
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Підготовка, видання та поширення промоційної праці про минуле та сьогодення Сновщини				
Номер і назва цілі/завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація 2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади				
Мета проєкту	Збільшення присутності Сновської громади в інформаційному просторі України та за межами, відповідно – туристичної привабливості за допомогою розробки та поширення промоційної праці про минуле її території та сьогодення				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Потенційні відвідувачі Сновської громади. Бенефіціари – 21 тис. мешканці та мешканки Сновської громади				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Територія сучасної Сновської громади пов'язана з багатьма відомими постатями та історичними подіями. Однак поза вузьким колом фахівців-істориків її минуле та традиції краю мало відомі ширшому загалу громадян України та інших країн, адже мовиться переважно про фахову інформацію, що розпорошена за різними джерелами. Це негативно впливає на присутність громади в сучасному інформаційному просторі, її привабливість для відвідування (насамперед, для туристичних маршрутів вихідного дня). Для розв'язання цієї проблеми планується підготовка та поширення узагальнюючої науково-популярної промоційної праці про минуле Сновщини від часу виникнення до сьогодення. Її особливість – робота спиратиметься на розробки істориків, водночас отримані результати вкладатимуться коротко у популярній формі з використанням великої кількості візуалізацій.				
Основні заходи проєкту	- Пошук галузевих фахівців для збору інформації та її обробки, укладання з ними договорів - Визначення структури майбутньої праці та принципів її наповнення та оформлення - Пошук та добір матеріалів, в т.ч. візуалізацій, їх обробка узагальнення – з залученням місцевих мешканців - Написання текстів, супровід їх ілюстраціями з числа відібраних візуалізацій - Попереднє макетування видання, апробація його електронної форми, внесення правок за результатами обговорення - Проведення публічних закупівель щодо друку видання, укладання договору з переможцем - Підготовка та поширення інформації про видання для медіа, проведення промоційної кампанії видання				
Індикатори (показники) результативності	- Одне науково-популярне промоційне видання про історію Сновської громади підготовлено та поширено в друкованому (не менше 1 тис. примірників) та електронному форматах - Кількість скачувань електронної версії промоційного видання про Сновщини, що розміщена на сайті Сновської міської ради, становить не менше 300 протягом року				
Період реалізації проєкту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	500,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
112
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

місцевий бюджет	-	50,00	50,00	50,00	150,00
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела	-	150,00	100,00	100,00	350,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, Сновський історичний музей, громадські організації				
Інша інформація за потреби					

Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами
ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 44
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади				
Номер і назва операційної цілі стратегії, на досягнення якої спрямований проєкт	3.1. Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури 3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру				
Мета / цілі проєкту	Поліпшення доступності жителів до об'єктів та установ, у яких надаються адміністративні, соціальні та інші послуги, підвищення безпеки дорожнього руху				
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія громади				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі категорії жителів громади, в т.ч. ВПО				
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, старостати				
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На території Сновської громади лише одна дорога, ділянка Березне – Сновськ, не викликає нарікань у мешканців громади, стан доріг між селами значно гірший. Між тим, саме ці дороги обслуговують переважну більшість населення громади. Їхній стан призводить до збільшення часу, що необхідний на дорогу між населеними пунктами, таким чином ускладнено існування громади як територіальної спільноти, негативно впливає на її привабливість як місця проживання та ведення бізнесу. Для ліквідації цієї проблеми знадобиться більше часу, ніж передбачено стратегією розвитку громади. Тому в рамках проєкту передбачається поетапне виконання ремонтних робіт, насамперед, на ділянках вулиць та доріг, що викликають найбільші нарікання мешканців громади або/та мають найбільше значення в сенсі логістики. Одночасно облаштовуватиметься чи вводитиметься до експлуатації супутня дорожня інфраструктура – тротуари, зупинки громадського транспорту (із врахуванням вимог безбар'єрності).				
Індикатори (показники) результативності	- Відремонтовані найбільш проблемні ділянки доріг та вулиць протяжністю 3 км - Встановлені нові чи відремонтовані старі зупинки для транспорту – не менше 5 одиниць				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Розробка графіку робіт – визначення його етапності з залученням громадськості - Розробка ПКД ремонту доріг та вулиць, включно з системами лінійного поверхневого водовідведення на дорогах та вулицях - Проходження експертиз, отримання необхідних дозволів - Проведення публічних закупівель та укладання договорів - Проведення ремонтів доріг, вулиць, доріг, спорудження дотичної інфраструктури - Висвітлення результатів проєкту в медіа				
Період реалізації проєкту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	22500,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
113
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-	7500	3000	12000	22500
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 45
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення системи регулярних соціальних пасажирських перевезень на півночі Чернігівщини у прикордонні з державами-свіагресорами (на засадах співробітництва)
Номер і назва операційної цілі стратегії, на досягнення якої спрямований проєкт	3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади 3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами
Мета / цілі проєкту	Стимулювання повоєнного економічного відновлення, пожвавлення соціальної та ділової активності мешканців сусідніх громад північної Чернігівщини шляхом налагодження регулярного пасажироперевезення через: - запровадження оптимальної і економічно ефективної схеми (мережі) маршрутів, - модернізацію транспортної інфраструктури, - організацію роботи пасажироперевізників, їх технічне обслуговування і матеріальне забезпечення автотранспортом та засобами обліку
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Північні громади Чернігівської області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі північних громад Чернігівської області
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, громади-партнери, КП
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	З 24.02 по 01.04.2022 громади півночі Чернігівщини були частково окуповані чи ізольовані через окупацію сусідніх громад, що призвело до суттєвого відтоку людей, особливо в прикордонних селах. Нині триває процес повільного відновлення в усіх сферах життєдіяльності громад, який потребує людського ресурсу та якісного транспортного сполучення. Однією з причин повільного відновлення є руйнування елементів транспортної інфраструктури мостів, доріг як внаслідок військових дій, так і внаслідок подальшого погіршення якості доріг, не відремонтованих в довоєнний період. Ефективна система пасажироперевезень покращить привабливість деокупованої території, забезпечить стабільне надання соціальних, адміністративних послуг та пожвавить економічну активність мешканців. Пасажирські перевезення в громадах нині схожі по проблемам – здійснюються фрагментарно. Основні причини – збитковість рейсів до малонаселених і віддалених від центрів громад сіл та погана якість місцевих доріг, транспортної інфраструктури внаслідок різних руйнувань. Велика кількість населення їздить щодня до райцентру у м. Корюківка, в сусідні громади на роботу чи з інших питань. Тому є гостра потреба в організації спільних маршрутів.
Індикатори (показники) результативності	- Працює щонайменше один соціальний рейс - Регулярним автобусним сполученням охоплено щонайменше 6 населених пунктів громади
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	Проєктом передбачаються наступні компоненти: <u>Підготовчий етап:</u> - оновлення команди проєкту (склад громад-партнерів, оновлення угоди про ММС). Підготовчий етап чітко визначить кінцеве число громад-учасників, а

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
114
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	також буде оновлено зміст угоди про MMC з урахуванням поточної ситуації. <u>Етап аналізу та планування:</u> - соціологічне опитування мешканців громад-партнерів проекту щодо потреб у відвідуванні точок тяжіння та проблем інфраструктури та забезпечення потреб маломобільних груп, - створення (уточнення) внутрішніх та магістральних маршрутів, акумулювання коштів (донорів та коштів громад) для організації закупівлі автобусів та модернізації інфраструктури. Цей етап забезпечить формування технічних завдань по маршрутам з огляду на побажання пасажирів щодо змісту маршрутів та необхідності поліпшення якості доріг та інфраструктури <u>Етап створення автоперевізників:</u> - закупівля автобусів та мікроавтобусів і обладнання (з врахуванням потреб маломобільних груп), - підготовка гаражних боксів до зберігання автобусів, - організація та реєстрація муніципальних перевізників в громадах, брендування, рекрутинг працівників, - затвердження маршрутів та правил перевезення та надання адресних пільг, - отримання ліцензій на пасажироперевезення та інш. дозволів, Цей етап утворення спільного комунального підприємства (СКП) або (як виняток) окремих комунальних пасажироперевізників в окремих громадах, які мають відповідний рухомий автопарк, гаражі, дозвільні документи та укомплектований штат. <u>Етап модернізації транспортної інфраструктури:</u> - ремонт шляхів (в т.ч. проектування), - модернізація мережі зупинок, із включенням елементів самообслуговування та безпечного паркування велосипедів пасажирів, забезпечення потреб маломобільних груп. Цей етап поліпшить елементи транспортної інфраструктури до зручного використання пасажирів і водіями на маршрутах. <u>Етап забезпечення сталості роботи мережі пасажироперевезень:</u> - контроль за ефективністю і окупністю пасажироперевезень, використання автобусів для надання послуг (екскурсій та інш.) Цей етап забезпечить прибутковість маршрутів за рахунок покриття витрат нерентабельних маршрутів більш рентабельними, а також за рахунок надання сторонніх послуг.				
Період реалізації проекту	2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн.	19897,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-			19897,00	19897,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада, громади-партнери				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 46
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розбудова велосипедної інфраструктури Сновської громади
Номер і назва цілі/завдання стратегії, якому відповідає проєкт	3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади 3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами
Мета проєкту	Стимулювання мобільності між населеними пунктами громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

115

	шляхом створення велосипедної інфраструктури.				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці та мешканки Сновської громади, які регулярно використовують велосипеди – близько 20 тис осіб				
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Через низьку інтенсивність автобусних маршрутів між населеними пунктами громади, існує проблема з підвозом людей в місті Сновськ та до ближніх сіл. Частково ця проблема вирішується самими жителями за допомогою велосипедів. Але в свою чергу їхнє застосування ускладнено через брак велосипедної інфраструктури. Саме тому в рамках проєкту її передбачається створити – доріжки, розмітка, стоянки та ін. складові				
Основні заходи проєкту	- Створення робочої групи проєкту, визначення етапності його реалізації - Проведення серед мешканців та мешканок громади опитування щодо визначення першочергових потреб із спорудження велосипедної інфраструктури, інших побажань - Виготовлення ПКД. - Розробка велосипедних маршрутів. - Розмітка і встановлення знаків та велосипедних доріжок. - Виготовлення та встановлення стоянок для велосипедів - Інформування населення стосовно результатів проєкту				
Індикатори (показники) результативності	- Протяжність велодоріжок із розміткою – не менше 10 км - Не менше 5 облаштованих велостоянок - Рівень задоволеності мешканців та мешканок громади щодо розбудови велосипедної інфраструктури – не менше 70%				
Період реалізації проєкту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	1000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет			100,00	200,00	300,00
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет			100,00	200,00	300,00
▪ інші джерела			200,00	200,00	400,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 47
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області
Номер і назва операційної цілі стратегії, на досягнення якої спрямований проєкт	3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення 3.2.1. Реконструювати очисні споруди
Мета / цілі проєкту	забезпечення надійного функціонування очисних споруд міста та зниження екологічних ризиків від потрапляння господарчо-фекальних стоків до підземних, ґрунтових вод, ґрунту та довкілля
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Місто Сновськ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Жителі громади, в т.ч. ВПО
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, ПрАТ «Комунальник»
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Очисні споруди м. Сновськ були збудовані у 1985 році. Загальна протяжність каналізаційних мереж складає 12 км. Потужність споруд становить 255 тис. куб. м/рік. Обслуговування каналізаційної мережі здійснюватися кваліфікованими працівниками ПрАТ «Комунальник». З часу будівництва, тобто майже 35 років капітальний ремонт очисних споруд не проводився. Нині обладнання не забезпечує нормативну якість води та потребує модернізації відповідно до санітарно-

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
116
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	епідеміологічних норм, норм природоохоронного законодавства. Є загроза зупинки роботи очисних споруд через зношеність обладнання, що може призвести до виникнення надзвичайної екологічної ситуації на території громади. Альтернатива – екологічне лихо на території Сновської громади. Проектом, що має йому запобігти, передбачається капітальний ремонт будівель з використанням енергозберігаючих заходів, а саме: ремонт компресорної, хлораторної, насосної станції із заміною 8 насосів, ремонт КУ-200 (двох із трьох існуючих), ремонт побутової будівлі для працівників.				
Індикатори (показники) результативності	- Не менше однієї КНС реконструйовано - У результаті реконструкції своєчасність та безперебійність подання стоків на очисні споруди забезпечено на 100%				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	Основні заходи проекту включають: – ремонт компресорної станції; – ремонт хлораторної станції; – ремонт насосної станції із заміною 8 насосів; – ремонт каналізаційних установок КУ-200 (двох із трьох існуючих); – ремонт побутової будівлі для працівників; – висвітлення результатів у медіа.				
Період реалізації проекту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	6817,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	1500,00			1500,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		5317,00		5317,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 48
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області
Номер і назва операційної цілі стратегії, на досягнення якої спрямований проєкт	3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення 3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання
Мета / цілі проєкту	Забезпечення комфортних та безпечних умов для життя населення та розвитку бізнесу шляхом підвищення якості надання комунальних послуг споживачам в місті Сновськ через будівництво нових систем водопостачання.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія міста Сновськ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Орієнтовною кількістю населення 1300 чоловік (жителі вулиць Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна))
Потенційні ключові учасники проєкту	Мешканці Сновської ТГ Місцева влада Сновської ТГ
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На тепер у м. Сновськ понад 10% мешканців позбавлені доступу до централізованого водопостачання, вони вимушені брати воду з колодязів або бурити малі приватні свердловини. Загальна проблема такої води – значне перевищення вмісту заліза, інших шкідливих елементів, що негативно впливає на здоров'я мешканців. Для усунення цієї проблеми передбачається будівництво 4,5 км нових водопроводів, що дозволить приєднати до водопровідної мережі 624

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
117
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	двори з орієнтовною кількістю населення 1300 чоловік. Будівництво нових систем водопостачання забезпечить населення міста якісною питною водою, сприятиме попередженню виникнення санітарно-епідеміологічної загрози здоров'ю населення м. Сновськ через вживання неякісної води.				
Індикатори (показники) результативності	- Прокладено 4,5 км нових водопроводів - Побудовано одну водонапірну вежу - Введено до експлуатації одну насосну станцію				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	Етап 1. Підготовчий 1.1.Проведення тендерних процедур по визначенню підрядної організації 1.2.Укладання договорів підряду, авторського та технічного нагляду на будівництво водопроводів Етап 2. Організаційний 2.1. Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Етап 3. Завершальний. 3.1 Висвітлення результатів проекту в засобах масової інформації 3.2. Звітування про результати проекту				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	11530,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-	11530,00			11530,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада, ПрАТ «Комунальник»				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 49
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт водопровідної мережі по вулицям Просвіти, Сіверської, Каденюка, В.Стуса, Абрикосова, Спортивна, Сагайдачного, Гоголя, Незалежності, Річкова, провулку Луговому в місті Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області.
Номер і назва операційної цілі стратегії, на досягнення якої спрямований проєкт	3.2.Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення 3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання
Мета / цілі проєкту	Забезпечення комфортних та безпечних умов для життя населення та розвитку бізнесу шляхом підвищення якості надання послуг водопостачання споживачам в місті Сновськ через капітальний ремонт існуючих систем водопостачання.
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Територія міста Сновськ
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Орієнтовною 2200 домогосподарств, 6100 осіб
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, ПрАТ «Комунальник»
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Центральний водогін у Сновську збудовано одночасно з переважною більшістю його мереж централізованого водопостачання 50 років тому відповідно до технологій, що існували на той період. За час, що минув, елементи водогону (чавунні труби) вичерпали свої експлуатаційні можливості. Як наслідок – постійні пориви, що призводять до збоїв у водопостачанні мешканців. А накопичення осаду стала однією з двох головних причин суттєвого погіршення якості води (друга – це стан водозабору, що не дозволяє забезпечити якість очистки). Отже,

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
118
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	наявний відкладений негативний вплив на здоров'я мешканців та мешканок Сновська. Проектом передбачається ремонт 16 км існуючих водопроводів, що дозволить покращити послугу водопостачання 624 двори з орієнтовною кількістю населення 1300 чоловік. Будівництво нових систем водопостачання забезпечить населення міста якісною питною водою, сприятиме попередженню виникнення санітарно-епідеміологічної загрози здоров'ю населення м. Сновськ через вживання неякісної води.				
Індикатори (показники) результативності	- 16 км водогону в м. Сновськ реконструйовано, а безперебійна подача питної води споживачам відновлена - 2200 домогосподарств отримали покращену послугу водопостачання - Якість питної води на 100% відповідає встановленим нормативам				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Створення групи з реалізації проєкту, інформування мешканців про його цілі та завдання - Розробка ПКД проєкту, проходження експертиз, отримання дозволів, визначення рівня складності - Оголошення та проведення публічних закупівель щодо реконструкції водогону, визначення переможця - Розробка та поширення серед жителів Сновська інформації про графік робіт, можливі відключення водопостачання - Проведення реконструкції 16 км водогону - Інформування мешканців та мешканок про результати здійснення проєкту				
Період реалізації проєкту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	50000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-	25000,00	25000,00		50000,00
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проєкту	Сновська міська рада, ПрАТ «Комунальник»				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 50
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі у м. Сновськ
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення 3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання
Мета проєкту	Забезпечення мешканців та мешканок Сновська безперебійним централізованим постачанням питною водою, що відповідає встановленим нормативам
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Близько 10 тис. жителів міста Сновськ
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На території міста Сновськ діє водозабір, за допомогою якого забезпечується централізоване водопостачання для мешканців та мешканок селища. Введений до експлуатації понад 50 років тому, з того часу морально та фізично застарів. Що призвело до погіршення якості питної води, чим далі частіших випадків порушення встановлених нормативів. Для розв'язання цієї проблеми передбачається реалізація проєкту з ремонту водозабірних споруд. Ним передбачається повна заміна обладнання на таке, що

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
119
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	забезпечує кращу очистку води (зокрема – її незалізнення) до того ж є енергоефективнішим				
Основні заходи проекту	- Створення групи з реалізації проекту, інформування мешканців про його цілі та завдання, можливі незручності з водопостачанням - Розробка ПКД, отримання дозволів, визначення рівня складності - Проведення процедур публічних закупівель, укладання угоди з переможцями тендеру на виконання робіт - Придбання необхідних матеріалів та обладнання - Розробка графіку відключень води через ремонт, тимчасових схем її постачання, інформування мешканців та мешканок Сновська - Проведення робіт та здача водозабірних споруд в експлуатацію. - Встановлення станції очистки та незалізнення води - Інформування про результати здійснення проекту громадськості				
Індикатори (показники) результативності	- Один майданчик водонапірних споруд у Сновську реконструйовано на основі нових технологій та здано до експлуатації - Одна станція очистки та незалізнення води встановлення та працює				
Період реалізації проекту	2026 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	6000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет					
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела			6000,00		6000,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, ПрАТ «Комунальник»				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 51
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Капітальний ремонт Сновського звалища твердих побутових відходів
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ 3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську
Мета проєкту	Забезпечити утилізації твердих побутових відходів з дотриманням санітарних норм та природоохоронного законодавства, запобігання виникнення надзвичайної екологічної ситуації на території Сновської громади та нанесення шкоди здоров'ю її мешканців
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Населення громади, понад 20 тис.осіб, в т.ч. ВПО
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На тепер 54 населені пункти району мають 35 визначених місць видалення твердих побутових відходів (ТПВ). Проте стихійні сміттєзвалища все одно утворюються з відповідною шкодою для довкілля. Разове їх усунення лише тимчасово виправляє ситуації – з часом такі звалища з'являються знову. Аби виправити ситуацію ТПВ потрібно збирати з усієї території громади та перевозити їх для утилізації у визначене місце. Але потужності Сновського сміттєзвалища не дозволяють це зробити. Для розв'язання проблеми пропонується реконструювати сміттєзвалище поруч із Сновськом, перетворивши його на сучасний полігон з утилізації, знешкодження та захоронення відходів (в т .ч. складання та ущільнення)
Індикатори (показники) результативності	Поруч із Сновськом облаштовано полігон ТПВ, потужність якого становить 216 тис.куб.м. На Сновському полігоні ТПВ здійснюється утилізація, знешкодження та захоронення ТПВ (в т .ч. складання та ущільнення)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
120
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Період реалізації проєкту	2027 pp.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	20000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	-	-	-	-
обласний бюджет	-	-	-	-	-
державний бюджет	-	-	-	20000,00	20000,00
інші джерела	-	-	-	-	-
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД»				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 52
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Впровадження на території Сновської громади системи роздільного збору твердих побутових відходів та їх вивезення для подальшої утилізації
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ 3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах
Мета проєкту	Зменшення антропогенного тиску на природне середовище Сновської громади шляхом запровадження роздільного збору та вивезення ТПВ
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Близько 21 тис. мешканців громади
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На тепер в Сновській громаді застосовується практика накопичення, збору та вивезення змішаних твердих побутових відходів без сортування. Результат – антисанітарні умови на всіх етапах поводження з ТПВ як наслідок біологічного розкладання (гниття) органічних компонентів, рештки яких отруюють повітря та просочуються до ґрунтових вод. Крім того, діюча система збору та вивезення ТПВ охоплює лише частину домогосподарств (до половини). Інші відповідні угоди не уклали, що призводить до виникнення стихійних сміттєзвалищ. Для розв'язання зазначеної проблеми планується запровадження сучасної системи управління ТПВ (реалізація заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимуляція укладення договорів із власниками домоволодінь, житлової та нежитлової нерухомості на вивезення (утилізацію) ТПВ; придбання спеціальної техніки для комунального підприємства (сміттєвозу) та контейнерів; облаштування спеціальних майданчиків для наступного розміщення придбаних контейнерів, напрацювання схеми та графіку вивозу відходів, реалізація комплексу заходів із збору, сортування та вивозу ТПВ.
Основні заходи проєкту	- Створення робочої групи для реалізації проєкту - Інформування населення громади про цілі та завдання проєкту, послідовність реалізації, стимули для переходу на роздільне збирання сміття - Проведення публічних закупівель та придбання сміттєвозу й металевих євро-контейнерів для роздільного збирання ТПВ; - Розробка маршруту та графіку роботи спеціальної автомобільної техніки – сміттєвозу, з охопленням всієї території громади - Проведення просвітницьких кампаній у медіа та безпосередньо серед населення у місцях проживання; в освітніх закладах; видання та поширення інфографіки, проведення квестів та ін. - Облаштування майданчиків для роздільного збирання ТПВ; - Обладнання станції сегрегації (сортування) твердих побутових відходів у Сновську; - Відновлення антропогенно змінених екосистем

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
121
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	- Навчання персоналу роботі з новою технікою; - Ліквідація стихійних сміттєзвалищ, підготовка та поширення мереж місцевих домогосподарств інформації про відповідальність за шкоду довкіллю - Укладання договорів про вивезення ТПВ з домогосподарствами, які їх ще не мають - Укладання договорів між суб'єктами господарювання щодо утилізації сортованого ТПВ - Запровадження роздільного збирання ТПВ - Підготовка та поширення повідомлень у медіа про результати проєкту				
Індикатори (показники) результативності	- 100% стихійний сміттєзвалищ ліквідовано - Щонайменше 80% домогосподарств Сновської громади уклали договори про вивезення ТПВ - Облаштовано не менше 15 майданчиків для роздільного збирання ТПВ - Придбано не менше однієї одиниці спеціальної автомобільної техніки – сміттевоз, а його маршрут охоплює 12 старостинських округів громади та її адміністративний центр				
Період реалізації проєкту	2024–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	1000,00 тис.грн.				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	50,00	100,00	100,00	200,00	450,00
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела	100,00	100,00	100,00	250,00	550,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, старостати, КП «Сновська ЖЕД»				
Інша інформація за потреби					

Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада
ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 53
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Встановлення сучасної системи оповіщення цивільного населення на території Сновської громади
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді 4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців
Мета проєкту	Попередження та вчасне інформування мешканців у населених пунктах громади про небезпеку надзвичайної події, повітряної чи іншої тривоги.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Місцеві жителі та гості Сновської громади та ВПО, які проживають на території громади
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Через близькість Сновської громади до кордону з рф і постійні обстріли прикордоння громада потребує сучасної системи оповіщення. Наразі у селах громади оповіщення нема зовсім, а у місті працюють застарілі сирени, які постійно виходять з ладу. Тому необхідно встановити цифрову систему оповіщення для попередження і вчасне інформування людей у населених пунктах громади про небезпеку надзвичайної події, повітряної чи іншої тривоги. Відсутність системи оповіщення може призвести до наслідків різного ступеню важкості. У мирний час систему можна використовувати як інформаційну – для трансляції повідомлень, новин, музики або реклами.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

122

Основні заходи проєкту	- Моніторинг ринку щодо наявних на ньому систем оповіщення, вибір системи - Розв'язання питання щодо місць встановлення складових системи оповіщення в населених пунктах громади - Розробка ПКД щодо будівництва системи оповіщення - Проведення публічних закупівель щодо товарів та послуг, укладання договорів із переможцем - Навчання фахівців, які обслуговуватимуть систему оповіщення - Встановлення, тестування та введення до експлуатації системи оповіщення				
Індикатори (показники) результативності	- Система оповіщення встановлена та працює у 10 населених пунктах громади - 12 фахівців, які обслуговують систему оповіщення, пройшли необхідне навчання				
Період реалізації проєкту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	-	100,00	100,00	-	200,00
▪ обласний бюджет	-	-	-	-	-
▪ державний бюджет	-	-	-	-	-
▪ інші джерела	-	-	-	-	-
Відповідальний виконавець	Відділ благоустрою та господарського забезпечення Сектор з питань праці та надзвичайних ситуацій				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 54

на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Будівництво та капітальний ремонт фонду захисних споруд в комунальних закладах Сновської територіальної громади
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді 4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців
Мета проєкту	Забезпечити захист населення Сновської громади від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія Сновської громади
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	20 тис. мешканців Сновської громади
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	З початком повномасштабної агресії росії проти України Сновської громада зіштовхнулася з новими безпрецедентними безпековими викликами життю і здоров'ю людини: ворожими обстрілами та жертвами серед цивільного населення, руйнуванням громадських будівель та критичної інфраструктури, загрозою техногенних катастроф. Своєчасне та адекватне реагування на безпекові виклики в умовах війни та воєнного стану стало фундаментальною потребою Сновської громади. Пріоритетом для місцевого самоврядування залишається ефективне функціонування системи укриттів та оповіщення, а також безпека закладів освіти
Основні заходи проєкту	- Дослідження потреби в оснащенні укриттями - Виготовлення ПКД - Проведення процедури публічних закупівель - Проведення робіт згідно ПКД (реконструкція під сховища наявних підвалів в громадських будівлях; встановлення модульних укриттів; будівництво багатофункціональних укриттів цивільного захисту населення; оснащення необхідним обладнанням) - Введення об'єктів в експлуатацію - Інформування населення стосовно проведеної роботи.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
123
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Індикатори (показники) результативності	- Заклади освіти забезпечені захисними спорудами на 100% - Фонд захисних споруд для об'єктів господарювання збільшено на 50% - Розбудовано мережу захисних споруд цивільного захисту, що забезпечують 70% населення				
Період реалізації проєкту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	35200,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет		2840	680		3520,00
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет		25560,00	6120,00		31680,00
▪ інші джерела					
Відповідальний виконавець	Міська рада, жителі територіальної громади, волонтери, міжнародні партнери				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 55
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Створення Центру безпеки Сновської громади
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді 4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців 4.1.2. Створити центр безпеки громади
Мета проєкту	Задоволення потреб мешканців та мешканок Сновської громади у комплексному забезпеченні безпеки – захисту від пожеж, інших надзвичайних ситуацій, а також дотримання громадської безпеки
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі мешканці громади
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	В м. Сновськ розташовано державний пожежно-рятувальний загін (пост – ДПРП) ДСНС України. Він обслуговує переважно територію Сновської громади. Комунальної пожежної частини немає. Значна протяжність громади з півночі на південь та наявний стан доріг між населеними пунктами ускладнює такого роду безпечне обслуговування сіл, що розташовані на півночі та півдні громади. Крім того, ДСНС збирає лише інформацію, що стосується її сфери відповідальності. Між тим питання безпеки значно ширше – включає також суспільну (поліція), екстрену медичну допомогу (швидка). Брак координації призводить до погіршення безпекової ситуації на території громади в цілому. Для розв'язання проблеми планується створити (побудувати та облаштувати) Центр безпеки громади, де розміщуватимуться декілька служб, що забезпечують безпеку життєдіяльності населення (пожежно-рятувальний підрозділ, підрозділ медичної допомоги та поліцейська станція (поліцейський громади)).
Основні заходи проєкту	- Створення робочої групи проєкту, розподіл завдань, які мають бути вирішені - Інформування мешканців громади про цілі та завдання проєкту, терміни його реалізації - Виготовлення проєктної документації, отримання дозволів - Проведення процедур публічних закупівель щодо робіт, обладнання та спорядження, укладання за їх результатами договорів - Будівництво приміщення Центру безпеки громади відповідно до ПКД - Навчання майбутніх працівників Центру безпеки громади та волонтерів - Введення будинку Центру безпеки громади до експлуатації, взяття на баланс, його оснащення обладнанням та спорядженням - Підготовка та розсилка повідомлень до медіа про відкриття та

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
124
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	можливості Центру безпеки громади - Організація та проведення урочистого відкриття Центру безпеки громади				
Індикатори (показники) результативності	- Один Центр безпеки громади побудовано та прийнято до експлуатації - Приміщення Центру безпеки громади оснащено необхідним обладнанням та спорядженням - Штатні працівники Центру безпеки громади та волонтери пройшли фахове навчання				
Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	1700,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет		200,00	-	-	200,00
▪ обласний бюджет	-	-	-	-	-
▪ державний бюджет	-	-	-	-	-
▪ інші джерела	-	1500,00	-	-	1500,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, Петрівський старостат				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 56
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Реконструкція вуличного освітлення населених пунктів Сновської громади
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді 4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади
Мета проєкту	Покращення рівня безпеки мешканців та мешканок населених пунктів Сновської громади за допомогою збільшення протяжності вуличного освітлення
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі мешканці громади
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Зовнішнє освітлення територій – це важлива складова безпечного та комфортного перебування людей та водіїв автотранспортних засобів на вулицях в вечірній час. На сьогодні велика кількість вулиць населених пунктів потребують реконструкції вуличного освітлення. В деяких населених пунктах за останні роки реконструкція взагалі не проводилася. Дана проблема особливо відчувається з настанням холодів. Відсутність вуличного освітлення, зазвичай, негативно впливає на рівень безпеки та рівень комфортності життя громадян, які повертаються у вечірній час до своїх домів
Основні заходи проєкту	- Визначення черговості реконструкції ділянок вуличного освітлення - Інформування про рішення щодо реконструкції вуличного освітлення мешканців та мешканок громади - Розробка ПКД, проведення експертизи, визначення класу наслідків, отримання дозволів - Проведення публічних закупівель, укладання договорів - Здійснення робіт відповідно до ПКД, прийняття ділянок до експлуатації - Підготовка, розміщення та розсилка повідомлень до медіа про досягнуті результати
Індикатори (показники) результативності	- Довжина вулиць та доріг, на яких встановлено вуличне освітлення – не менше 10 км

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
125
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	- Рівень задоволеності мешканців вулиць, де відновлено вуличне освітлення – не менше 75%				
Період реалізації проекту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	3354,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет		1100,00	1100,00	1154,00	3354,00
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет					
▪ інші джерела					
Відповідальний виконавець	КП «Сновська ЖЕД»				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 57
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розробка проєкту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату / Місцевого енергетичного плану Сновської громади
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії 4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)
Мета проєкту	Розробка комплексу стратегічних проєктів щодо вдосконалення енергоспоживання на теренах Сновської громади з урахуванням можливих джерел та механізмів їх фінансування, а також їх впливу на зменшення викидів CO ₂ .
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Працівники бюджетної сфери Сновської громади та особи, що користуються її послугами Бенефіціари – мешканці Т Сновської громади – близько 21 тис. осіб
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Досі в Сновській громаді здійснювалися лише окремі заходи з енергозбереження. Брак системної роботи призводить до перевитрат коштів суб'єктів господарювання на енергетичні ресурси, а також збільшує викиди CO ₂ до атмосфери. Аби подолати цю проблему передбачається приєднання громади до руху «Угода мерів» розробка проєкту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату з наступним запровадженням заходів, що ним передбачатимуться.
Основні заходи проєкту	- Ухвалення на сесії ради рішення про прагнення приєднатися до руху «Угода мерів», підготовка та надсилання листа до українського Офісу - Запровадження до структури виконавчих органів сільської ради посади енергоменеджера - Заповнення опитувальних листів методичних рекомендацій з виготовлення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату, збір матеріалів до них - Обробка даних відповідно до структури Плану дій, обрахунок показників, виготовлення діаграм за напрямками споживання енергії та викидів парникових газів - Фіксація наявного споживання енергії в громаді за показниками найгіршого року спостережень - Розробка заходів зі зменшення споживання енергії та викидів CO₂ - Громадське обговорення проєкту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату - Надсилання проєкту Плану до українського Офісу «Угоди мерів» для верифікації, внесення правок за результатами розгляду - Затвердження, оприлюднення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату та надсилання його до українського Офісу
Індикатори (показники) результативності	- Один План дій сталого енергетичного розвитку та клімату громади розроблено та ухвалено

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
126
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	- Положення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату розроблено доведені до 100% комунальних та бюджетних структур громади				
Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	50,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	25,00	-	-	25,00
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела	-	25,00	-	-	25,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 58
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Запровадження системи енергетичного менеджменту в Сновській громаді				
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії 4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)				
Мета проєкту	Забезпечення раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів в закладах комунальної сфери Сновської громади				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська міська територіальна громади				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Орган самоврядування Заклади комунальної сфери громади				
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Наразі в громаді контроль за використанням енергетичних ресурсів в установах та на підприємствах комунальної сфери громади, що фінансуються з бюджету громади, не здійснюється. Як наслідок – перевитрати енергетичних ресурсів та, відповідно, коштів сільського бюджету. Для подолання цієї проблеми буде запроваджено енергетичний менеджмент.				
Основні заходи проєкту	- Визначення переліку будівель комунальної сфери для формування пропозицій щодо структури системи енергетичного менеджменту - Затвердження розпорядження про визначення відповідальних осіб за проведення енергомоніторингу - Організація навчальних заходів для посадових осіб, до повноважень яких віднесено питання здійснення енергомоніторингу - Організація обміну досвідом (навчальних візитів) із питань енергомоніторингу - Запровадження системи енергоменеджменту в громаді - Підготовка та поширення відповідного повідомлення в медіа				
Індикатори (показники) результативності	- Наявність діючої системи енергоменеджменту в громаді - 100% відповідальних за функціонування енергоменеджменту працівників міської ради та установ комунальної власності пройшли фахове навчання				
Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	40,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
■ місцевий бюджет	-	40,00	-	-	40,00
■ обласний бюджет	-	-	-	-	-
■ державний бюджет	-	-	-	-	-
■ інші джерела	-	-	-	-	-

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
127
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Відповідальний виконавець	Сновська міська рада
Інша інформація за потреби	

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 59
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання Сновської лікарні				
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії 4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії				
Мета проєкту	Зменшення залежності від мережевих електроенергії, зменшення енерговитрат та відповідних обсягів викидів CO2 в Сновській громаді за допомогою локальної генерації електроенергії на основі відновлювальних джерел (сонячної)				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновської громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Пацієнти та медичний персонал Сновської лікарні – близько 1 тис. осіб				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сновської лікарня – заклад охорони здоров'я, від роботи якого значною мірою залежить здоров'я мешканців громади. Вона має працювати безперебійно, для чого оснащена генераторами електричного струму. Однак їхнє використання шкідливе для довкілля, до того ж вимагає значних витрат, що забираються від безпосереднього призначення – захисту здоров'я мешканців та мешканок громади. Аби розв'язати цю проблему пропонується налагодити локальну генерацію електроенергії за рахунок встановлення на даху будинку мережі сонячних батарей та (в приміщенні) акумуляторної підстанції. Передбачається, що проєкт стане прикладом для встановлення подібного обладнання також у приватному секторі				
Основні заходи проєкту	- Інформування мешканців громади про мету та завдання проєкту, його особливостей. - Проведення процедур публічних щодо здійснення ремонтних робіт та закупки обладнання (сонячні батареї, акумуляторна підстанція та ін.) - Підготовка поверхні та приміщень для встановлення енергогенеруючого обладнання. - Монтаж обладнання та його підключення. - Навчання працівників, які обслуговуватимуть нову техніку. - Представлення громадськості результатів реалізації проєкту				
Індикатори (показники) результативності	- Одна працююча сонячна електростанція на даху Сновської лікарні - Одна працююча акумуляторна підстанція. - 100% працівників, що забезпечують функціонування системи, навчені				
Період реалізації проєкту	2025 р.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	1000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	200,00	-	-	200,00
обласний бюджет					
державний бюджет					
інші джерела	-	800,00	-	-	800,00
Відповідальний виконавець	Сновської містка рада, КНП «Сновської районна лікарня»				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 60
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
128
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Назва проєкту	Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади				
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії 4.2.3. Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності				
Мета проєкту	Запровадження використання енергоощадних технологій в установах комунальної сфери Сновської територіальної громади				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновської територіальна громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Біля 5000 мешканців громади				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Енергозберігаючі технологія використовуються установами комунальної сфери Сновської громади фрагментарно. Здебільшого йдеться про встановлення пластикових вікон та дверей, систем опалення. Однак це дає доволі обмежений ефект. Подібна ситуація складається й у приватному секторі. Значною мірою – через незнання сучасних можливостей та нерозуміння ефектів застосування. Для розв'язання цієї проблеми планується реалізація низки проєктів, спрямованих на комплексну термосанацію установ комунальної власності селищної ради з урахуванням підвальних приміщень, горищ стін, систем опалення.				
Основні заходи проєкту	- Інформування мешканців громади про мету та завдання проєкту; - Проведення процедур публічних закупівель та укладання договорів щодо здійснення комплексних утеплень приміщень майна комунальної власності селищної ради; - Проведення публічних закупівель щодо систем опалення закладів комунальної власності (в тому числі заклади освіти), укладання договорів із їх постачальниками, встановлення та апробація; - Навчання працівників, які обслуговуватимуть нову техніку; - Представлення громадськості результатів реалізації проєкту.				
Індикатори (показники) результативності	- Не менше 40% приміщень установ комунальної власності Сновської громади утеплені - Кількість викидів CO₂ на утеплених об'єктах зменшилася на 20%				
Період реалізації проєкту	2026–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	8000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-		2000,00	2000,00	4000,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-		2000,00	2000,00	4000,00
Відповідальний виконавець	Сновської міська рада				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 61
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії 4.2.3. Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності
Мета проєкту	Покращення умов надання послуг для відвідувачів підприємств, установ і

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
129
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	організацій Сновської міської ради в осінньо-зимовий період				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновської територіальна громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Все населення громади – близько 17 тис. осіб				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Існуючі системи опалення, що обслуговують комунальні підприємства, установи та організації Сновської міської ради, відповідно – надання ними послуг населенню, не спроможні забезпечити дотримання нормативів температурного режиму в зимово-осінній період. Це призводить до порушення санітарно-гігієнічних параметрів, створює загрози для штатних працівників і відвідувачів, а спроби підвищити температуру призводять до збільшення споживання палива, відповідно – викидів до атмосферного повітря CO ₂ . Для виправлення передбачається придбання та встановлення сучасних систем опалення (в т.ч. повітряного або електрообігрівачів серії «Zone»/аналоги), що забезпечують швидкий обігрів площ, які використовуються – відповідно до потреб, що виникають				
Основні заходи проєкту	- Створення робочої групи проєкту, визначення сфер відповідальності - Аналіз ефективності наявних систем опалення в приміщеннях комунальної власності. - Моніторинг наявних на ринку пропозицій для обрання оптимальних систем опалення – в залежності від потреб визначеного приміщення комунальної форми власності - Інформування зацікавлених сторін про цілі, завдання та терміни виконання проєкту - Виготовлення ПКД, отримання необхідних дозволів - Проведення процедур публічних закупівель, визначення виконавців робіт та постачальників товарів - Проведення ремонтних робіт - Інформування мешканців та мешканок громади про перебіг та результати проєкту				
Індикатори (показники) результативності	- Сучасні системи обігріву приміщень встановлені не менше, ніж у 5 будинках комунальної власності Сновської міської ради - Зменшення викидів CO₂ – не менше, ніж на 20% - Рівень задоволеності зміними, що відбулися становить серед місцевих мешканців та мешканок не менше 75%				
Період реалізації проєкту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	6000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-	2000,00	2000,00	2000,00	6000,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, комунальні установи Сновської міської ради				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 62
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Покращення використання та захисту поверхневих вод Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання земснаряду
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів 4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій
Мета / цілі проєкту	Створення умов для забезпечення ефективного управління водними ресурсами та покращення водо екологічної ситуації на території

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
130
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЙНОЇ ГРОМАДИ

	прикордонної Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання сучасного земснаряду для оптимізації робіт з очищення та догляду за поверхневими водними об'єктами				
Територія / сфера, на яку проект матиме вплив	Вся територія громади. Виконання цих робіт є актуальним і для сусідніх громад, які також розташовані на територіях з великою кількістю водойм (Городнянська, Корюківська, Менська), але не мають подібного обладнання.				
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Все населення громади, в т.ч. ВПО				
Потенційні ключові учасники проекту	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД»				
Стислий опис проекту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Головна річка громади – річка Снов є правою притокою р. Десни й має загальну довжину 253 км, у т.ч. у Сновській МТГ 65,5 км. В громаді налічується 65 водоймищ, загальна площа яких складає 295,6 га. Нині на території громади зберігається досить напружена ситуація з водокористуванням та охороною поверхневих вод. Причиною їх незадовільного стану є значне захаращення берегів і водного дзеркала річки сміттям і господарсько-побутовими відходами, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон і прибережних захисних смуг. Зазначене є прямою загрозою безперервного забезпечення жителів питною водою, створює складнощі з утриманням худоби та перешкоди в заборі води з пожежних водойм в разі гасіння пожеж. На даний час актуальною є потреба в негайному відновленні із збереженням ресурсного потенціалу водойм, що можливо зробити тільки за допомогою спеціальної техніки – земснаряду. Завдання проекту – забезпечення сталого функціонування екосистеми прикордонної Сновської громади Чернігівської області в цілому, створення екологічно безпечних умов життєдіяльності населення та захисту водних ресурсів громади від забруднення та виснаження шляхом придбання спеціальної техніки – земснаряду та причепу для його транспортування. Ці заходи допоможуть зберегти та відновити стан водойм від пересихання та висушування, а також дозволять попередити виникнення водного дефіциту на території громади.				
Індикатори (показники) результативності	- 76% домогосподарств громади отримали змогу поглиблення і очистки колодязів для питної води, що сприяє запобіганню водного дефіциту; - 22 населених пункти отримали можливість очищення водопоїв для великої рогатої худоби, що сприяє збереженню галузі тваринництва в громадах; - пожежні частини громади гарантовано отримали понад 60 місць забору води пожежною технікою на невеликих відстанях від населених пунктів громади для гасіння пожеж; - створено 3 нових робочих місця для обслуговування спецтехніки				
Основні заходи / етапи реалізації проекту	- Проведення інформаційної кампанії серед населення громади щодо цілей та завдань проекту - Проведення процедури публічних закупівель спецтехніки - Прийняття земснаряду та причепу на баланс Сновської міської ради, реєстрація в державних органах реєстрації транспортних засобів та передача в господарське відання КП «Сновська ЖЕД» - Інформування мешканців громади про результати проекту - Формування підсумкової звітності за проектом				
Період реалізації проекту	2025 р.				
Орієнтовна вартість реалізації проекту, тис. грн,	3757,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-				
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
131
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

інші джерела	-	3757,00			3757,00
Відповідальний за реалізацію проекту	Сновська міська рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 63
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади				
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів 4.3.2. Очистити антропогенно змінені екосистеми				
Мета / цілі проєкту	Створення умов для забезпечення ефективного управління водними ресурсами та покращення водоекологічної ситуації на території прикордонної Сновської громади Чернігівської області шляхом очищення прибережних територій річки Снов				
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Вся територія громади.				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Все населення громади, в т.ч. ВПО				
Потенційні ключові учасники проєкту	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД»				
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Головна річка громади – річка Снов є правою притокою р. Десни й має загальну довжину 253 км, у т.ч. у Сновській МТГ 65,5 км. В громаді налічується 65 водоймищ, загальна площа яких складає 295,6 га. На даний час на території громади зберігається досить напружена ситуація зі станом прибережних територій. Причиною їх незадовільного стану є значне захаращення берегів і водного дзеркала річки сміттям і господарсько-побутовими відходами, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон і прибережних захисних смуг. Завдання проєкту – забезпечення сталого функціонування екосистеми прикордонної Сновської громади Чернігівської області в цілому, створення екологічно безпечних умов для створення інфраструктури для оздоровлення і відпочинку на берегах р.Снов і її притоків.				
Індикатори (показники) результативності	Протяжність очищених антропогенно змінених прибережних територій – не менше 500 м Кількість залучених осіб до реалізації проєкту – не менше 10				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Оголошення про проведення робіт з очищення прибережних територій, добір волонтерів - Проведення щорічних весняних толок та інших заходів із залученням мешканців та мешканок громади, комунальних установ та закладів, а також місцевого бізнесу - Розробка екологічних вимог щодо особливостей господарської діяльності на територіях Смарагдової мережі - Організація та проведення інформаційних кампаній щодо територій Смарагдової мережі в громаді й об'єктів ПЗФ - Висвітлення результатів проведеної роботи в медіа				
Період реалізації проєкту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	300,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	100,00	100,00	100,00	300,00
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проєкту	Сновська міська рада, КП «Сновська ЖЕД», підприємства та організації				
Інша інформація, за потреби					

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЛЬНОЇ ГРОМАДИ

132

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 64
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді				
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів 4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами				
Мета / цілі проєкту	Зменшити кількість сміття, що потрапляє на полігон				
Територія / сфера, на яку проєкт матиме вплив	Сновська громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі мешканці громади (понад 20 тис. осіб)				
Потенційні ключові учасники проєкту	Населення громади, Сновська міська рада, навчальні заклади, фермерські господарства				
Стислий опис проєкту та обґрунтування проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Сортування побутових відходів у Сновській громаді немає. Натомість велику кількість відходів (понад 50%) становлять органічні відходи. Це призводить до того, що сміттєві баки швидко заповнюються, що погіршує санітарну обстановку, збільшує потреби з вивозу сміття, що в свою чергу означає додаткові фінансові навантаження на бюджет громади. Крім того, мешканці викидають у сміттєві баки відходи деревини (гілля, опале листя, трава, городні рослини). Найгірше те, що частина людей ще й спалює відходи, що забруднює повітря та призводить до збільшення захворюваності. Для подолання цієї проблеми передбачається проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії з популяризації методу компостування органічних відходів із наступним використанням для сільськогосподарських потреб.				
Індикатори (показники) результативності	- Підготовлено та поширено 250 одиниць інформаційної продукції стосовно застосування методу компостування, що поширені серед населення громади - Придбано 7 компостерів для закладів освіти - Щокварталу поінформовано через засоби ЗМІ про методики компостування органічних відходів, її користі для мешканців та мешканок				
Основні заходи / етапи реалізації проєкту	- Інформування та навчання домогосподарств про методики компостування органічних відходів, її користі для мешканців та мешканок - Придбання компостерів для закладів освіти - облаштування компостних ям домогосподарствами для компостування органічних відходів та відходів деревини - Зустрічі з місцевими фермерськими господарствами щодо можливості облаштування на території громади компостних майданчиків - Висвітлення результатів проєкту				
Період реалізації проєкту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна вартість реалізації проєкту, тис. грн,	60,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
місцевий бюджет	-	20,0	20,0	20,0	60,0
обласний бюджет	-				
державний бюджет	-				
інші джерела	-				
Відповідальний за реалізацію проєкту	Сновська міська рада				
Інша інформація, за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 65
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким	4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів 4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
133
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

відповідає проєкт	ландшафтного дизайну				
Мета проєкту	Створення для мешканців і гостей Сновської громади комфортних умов відпочинку та дозвілля за допомогою впорядкування зелених зон у населених пунктах				
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада				
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Всі мешканці громади, гості, близько 21 тис.				
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	В Сновській громаді бракує сучасних місць відпочинку, що знаходилися б у комунальній власності, для мешканців та мешканок різних вікових груп, (в т.ч. з особливими потребами). Це знижує комфортність території, зменшує можливості для спілкування та формування територіальної згуртованості жителів громади. Тому, планується в п'яти населених пунктах громади облаштувати міні-паркові зони з використанням елементів ландшафтного дизайну				
Основні заходи проєкту	- Вибір місць для облаштування міні-паркових зон - Розробка кошторисів - Залучення місцевих мешканців у якості волонтерів - Проведення робіт з облаштування міні-парків з залученням мешканців та мешканок, а також місцевого бізнесу - Висвітлення результатів проєкту на сайті громади				
Індикатори (показники) результативності	- Створено 5 міні-паркових зон у населених пунктах громади - Залучено 50 жителів до облаштування міні-паркових зон				
Період реалізації проєкту	2025–2027 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	750,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет	-	50,00	50,00	50,00	150,00
▪ обласний бюджет	-	-	-	-	-
▪ державний бюджет	-	-	-	-	-
▪ інші джерела	-	200,00	200,00	200,00	600,00
Відповідальний виконавець	Сновська міська рада, старостати				
Інша інформація за потреби					

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ № 66
на проєкт місцевого розвитку до Плану заходів з реалізації Стратегії

Назва проєкту	Екологічний проєкт «Парк на воді» («Калинові острови») у м. Сновськ
Номер і назва цілі та завдання стратегії, яким відповідає проєкт	4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів 4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну
Мета проєкту	Ліквідувати негативний вплив захащеної болотистої території навколо Сновського вищого професійного училища лісового господарства, перетворивши її на впорядковану зону відпочинку вихованців закладу та мешканців громади
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Сновська територіальна громада
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці та гості Сновської об'єднаної територіальної громади, учнівський колектив та колектив Сновського вищого професійного училища лісового господарства
Опис проблеми на вирішення якої спрямований проєкт	Поруч із Сновським вищим професійним училищем лісового господарства розташована болотиста місцевість. Вона має непривабливий вигляд через велику кількість рослинного опаду і неконтрольованої водно-болотної рослинності, звідси – неприємний запах «гниючого болота», неприваблива захащена територія з комарами, неокультурений берег, зарості кропиви, хмелю та інших бур'янів. Така ситуація спонукає використовувати це місце як звалище.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
134
ПЛАН ЗАХДІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	Тому виникла ідея перетворення її на «Парк на воді», що передбачає: наведення ладу на берегах, зменшення кількості дерев, які своїм опадом закидають водойму, а за допомогою поглиблення дна створити невеликі островки та засадити їх калиною звичайною (калина вибаглива до родючості ґрунту та віддає перевагу зволоженим місцям). Острови при цьому будуть з'єднані системою доріжок. Крім того, зазначена ділянка використовуватиметься в освітньому процесі – як частина навчальної бази з підготовки робітничих кадрів за професією «Озеленювач і дизайнер з ландшафтного дизайну»				
Основні заходи проекту	- Вивчення можливостей реконструкції території - Отримання дозволу на проведення робіт про реалізації проекту у землекористувача ділянки – Сновської міської ради - Залучення до реалізації проекту волонтерів - Виконання бусольної зйомки по лінії берегу. - Приведення кількості дерев на болоті до розрахункової. - Роботи з розчищення території від зайвих дерев. - Земляні роботи екскаватором з поглиблення дна, формування островців і берегової лінії. - Підготовка садивного місця під куц каліни. - Посадка куців каліни садової. - Виготовлення і установка дерев'яних конструкцій: містків, лавок, урн для сміття - Проведення презентації результатів проекту для громадськості - Висвітлення результатів проекту в медіа				
Індикатори (показники) результативності	Заболочена місцевість загальною площею 1,4 га перетворена на зону відпочинку та використовується для навчання за професією «Озеленювач і дизайнер з ландшафтного дизайну» Кількість згадок про проект в Інтернеті за допомогою пошуковика гугл – не менше 500				
Період реалізації проекту	2025–2026 рр.				
Орієнтовна обсяг фінансування, тис. грн.	3000,00				
У тому числі:	2024	2025	2026	2027	Разом
▪ місцевий бюджет		400,00	300,00		700,00
▪ обласний бюджет					
▪ державний бюджет					
▪ інші джерела	-	1400,00	900,00		2300,00
Відповідальний виконавець	Сновське вище професійне училище лісового господарства				
Інша інформація за потреби					

Заступник начальника відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради

Ганна ГУКУН

**ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади
на період до 2027 року та Плану заходів із її реалізації
на 2024–2027 рр.**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ ІЗ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НА 2024-2027 РОКИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	8
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ З ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	28
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ТА ЇЇ ПЗР	53
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ І ЇЇ ПЗР, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	64
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ І ЇЇ ПЗР, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ.....	70
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ; В ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ ГРОМАДИ, ЇЇ ПЗР	79

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ Й ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ЇЇ ПЗР.....	90
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	97
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ЇЇ ПЗР ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	102
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	109
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	113

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

МТГ – міська територіальна громада

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ТПВ – тверді побутові відходи

ПЗФ – природно-заповідний фонд

SWOT-аналіз - аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

АТ – акціонерне товариство

БЗМЗ – ботанічні заказники місцевого значення

ГЗМЗ – гідрологічні заказники місцевого значення

ЗУМЗ – заповідні урочища місцевого значення

ГЗЗЗ – гідрологічні заказники загальнодержавного значення

ГППрЗЗ - гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення

ОВД – оцінка впливу на довкілля

ДДП – документ державного планування

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

ЗУ – закон України

ПЕРЕДМОВА

Резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 були проголошені глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року. Для забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства й держави, досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини та громадянина Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722 регламентовано підтримку досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки вітчизняного розвитку.

Органи державної влади України поширили низку міжнародних та розробили кілька національних підзаконних нормативно-правових та адміністративних актів, зокрема: «Про схвалення Стратегії формування і реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках», що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р, «Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 р.», що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р, «Операційний план заходів із реалізації у 2024–2026 рр. Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 р.» (розпорядження Кабінету міністрів України від 30.05.2024 № 483-р.).

Низка діючих документів стосуються окремих напрямів – відходів, зрошення та дренажу, управління лісами, водними ресурсами, а саме: «Національний план управління відходами до 2030 року» (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117), «Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р), «План заходів із реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 р.» що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р.; «Водна стратегія України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022–2024 роках» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134), «Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022–2024 роках» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р), рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель опустелюванням, що створена згідно постанови Кабінету Міністрів України від 18.01.2020 № 20, зокрема, стосовно схвалення представлених НАН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня де-

градації земель за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення екологомеліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ». Відповідні завдання та заходи щодо НРДЗ також зазначені у рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації».

Згідно нормативним вимогами планувальні та проєктні рішення мають супроводжуватися оцінками екологічних наслідків їх реалізації. Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» такій оцінці підлягає Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації (далі – Стратегія та ПЗР).

Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з її реалізації зорієнтовані на розвиток згуртованої та приязної до довкілля, комфортної та безпечної громади з розвинутою сферою сервісу та відпочинку.

Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та ПЗР з її реалізації відповідають засадам державної політики України з захисту довкілля, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 №1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року». Стратегію та ПЗР також узгоджено з пріоритетами та цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки») та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням двадцять першої сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354 стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки,

складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби – транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних міркувань і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку. Це системний та комплексний інструмент оцінки, що підтримує та інформує про процес прийняття управлінських рішень суб'єктами діяльності, які можуть мати можливі екологічні наслідки.

СЕО здійснюється на засадах законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

При підготовці Звіту про СЕО Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та ПЗР було враховано пропозиції департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації (лист від 14.11.2024 № 06-10/2535), зокрема щодо врахування того, що реалізація заходів, щодо яких розробляється СЕО, повинна відбуватись з дотриманням чинних нормативних документів і стосуватися Сновської громади.

Крім того, Звіт про СЕО проекту стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та її ПЗР на 2024–2027 роки з реалізації містить опис впливу реалізації Стратегії та ПЗР на здоров'я населення громади. Щоправда, його здійснення було дещо ускладнене з огляду на відсутність в Україні нормативно-методичної документації з питань СЕО ймовірних наслідків виконання документів державного планування на здоров'я населення. Разом з тим, при підготовці Звіту про СЕО Стратегії та ПЗР було проаналізовано ризики виникнення соціальних конфліктів унаслідок реалізації Стратегії та ПЗР. За результатами аналізу констатовано відсутність підстав для виникнення у громаді соціальних конфліктів, адже процес розробки Стратегії та ПЗР відбувався публічно та прозоро (через офіційний веб-сайт та офіційні сторінки міської ради в соціальних мережах повідомлялося про початок роботи над проектом Стратегії та ПЗР, визначено терміни та форми подання пропозицій до них від зацікавлених сторін, проведено відкриті розширені засідання Робочої групи, оприлюднено на офіційному веб-сайті міської ради проекти Стратегії та ПЗР, організовано їх громадське обговорення). Тож Стратегія та ПЗР – документи, що враховують спільні інтереси

та бачення розвитку громади, та зорієнтовані на забезпечення покращення рівня життя усіх її мешканців та мешканок.

Звіт про СЕО Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та її ПЗР розроблено з врахуванням Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. Для підготовки Звіту про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та її ПЗР розпорядженням Сновського міського голови від 09.07.2024 № 105 було утворено Робочу групу, що займалася розробкою проекту Стратегії, її ПЗР та проведенням їх стратегічної екологічної оцінки – під керівництвом міського голови Олександра Медведьова.

Під час проведення СЕО Стратегії та ПЗР було оприлюднено заяву про визначення обсягів СЕО на офіційному веб-сайті Сновської міської ради за посиланням <https://snovmr.gov.ua/pro-vyznachennya-obsyagu-strategichnoyi-ekologichnoyi-otsinky-vid-12-11-2024/> та у медіа. Зауваження та пропозиції від громадськості під час громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки не надходили.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ ІЗ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НА 2024-2027 РОКИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Відповідно до п. 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», документи державного планування – стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Стратегія Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) визначає сукупність взаємоузгоджених завдань та заходів, які визначають пріоритетні напрями економічного й соціального розвитку, підвищення стандартів життя населення територіальної громади, забезпечення якості й загальної доступності публічних послуг, підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва, продовження робіт з відновлення та розвитку інфраструктурних об'єктів, розвиток громадянського суспільства, підвищення якості надання послуг і забезпечення рівного доступу населення до освіти, охорони здоров'я, культури й спорту, соціальна підтримка й реалізація державних гарантій громадян, які потребують особливої

уваги й підтримки, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та створення позитивного іміджу території Сновської міської територіальної громади.

Головною метою Стратегії є створення умов для економічного зростання та вдосконалення механізмів управління розвитком громади на засадах ефективності, відкритості й прозорості, посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, проведення цілеспрямованої містобудівної політики, дотримання високих екологічних стандартів та, в результаті цього, підвищення конкурентоспроможності громади, доступності широкого спектра соціальних послуг, забезпечення гідних умов життя та загального підвищення добробуту жителів, за рахунок:

- створення умов для відновлення сталого розвитку промислового комплексу на основі освоєння інноваційної продукції, налагодження партнерських відносин, у т.ч. міжнародного рівня, підвищення рівня експортного потенціалу й конкурентоспроможності продукції підприємств;
- ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, технологічна перебудова, впровадження нових технологій, машин, обладнання для більшого сприяння підвищення енергоефективності та енергозбереження;
- забезпечення своєчасного, якісного надання транспортних послуг населенню Сновської міської територіальної громади;
- забезпечення населення послугами належного рівня та якості, розвиток конкурентних відносин, підвищення ефективності тарифної та енергозберігаючої політики в житлово-комунальній сфері;
- підвищення ефективності використання майна комунальної власності Сновської міської територіальної громади, створення належних організаційних фінансових і матеріально-технічних умов для реалізації власних повноважень з управління й розпорядження об'єктами комунальної власності;
- створення належних умов для всебічного розвитку малого й середнього підприємництва, як складової економічного потенціалу території Сновської міської ради й підвищення його ролі в вирішенні соціальних проблем громади;
- задоволення потреб населення в товарах, забезпечення високої якості й культури торгівельного обслуговування, забезпечення гарантій прав і законних інтересів громадян в процесі торгівельного обслуговування;
- збалансування ситуації на ринку праці, зниження чисельності безробітних, збереження кадрового потенціалу підприємств, поліпшення соціального захисту незайнятого населення, підтримка внутрішньо переміщених осіб;
- забезпечення в повному обсязі, відповідно до чинного законодавства, сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, скорочення податкового боргу до бюджетів усіх рівнів. Прийняття збалансованого й реального бюджету Сновської міської ради та забезпечення його виконання;

- підвищення якості й доступності надання адміністративних послуг для всіх верств населення Сновської міської ради шляхом запровадження електронних інформаційних систем;
- реалізація державної політики в сфері регулювання земельних відносин, подальше проведення земельної реформи, забезпечення ефективного й раціонального використання, підвищення цінності земельних ресурсів;
- розширення участі населення Сновської МТГ у вирішенні завдань місцевого значення, системна підтримка інститутів громадянського суспільства, з метою залучення додаткових організаційних, фінансових і технічних ресурсів для надання соціальних та інших суспільно значущих послуг;
- розвиток зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної та міжрегіональної співпраці, збереження експортного потенціалу підприємств розташованих на території Сновської МТГ, розширення міжрегіональних зв'язків, формування позитивного іміджу та інвестиційного клімату;
- удосконалення системи надання соціальних послуг населенню, в тому числі внутрішньо переміщеним особам, забезпечення якості й доступності публічних послуг, зміцнення соціальної життєдіяльності міста, що дозволить оптимізувати бюджетні витрати й підвищити ефективність використання коштів, направлених на соціальний захист;
- забезпечення фінансової збалансованості й стабільності системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- здійснення соціального супроводу, надання соціальних послуг і здійснення інших заходів щодо відновлення соціальних функцій, психологічного й психічного стану родин, дітей та молоді, в т.ч. з числа внутрішньо переміщених осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги;
- підвищення якості освіти, всебічний розвиток, виховання й соціалізація кожної дитини, створення відповідних умов для здобуття якісної освіти й виховання;
- збереження здоров'я людини, попередження розвитку хвороби та інвалідності, забезпечення доступної та якісної медичної допомоги населенню, динамічний розвиток системи охорони здоров'я з орієнтацією на запобігання захворювань, формування мотивації до здорового способу життя населення;
- всебічний розвиток особистості й формування здорового способу життя, досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування патріотичних почуттів у громадян і позитивного міжнародного іміджу держави;
- удосконалення діяльності закладів культури, забезпечення творчого, інтелектуального й духовного розвитку населення;
- ефективне вирішення проблем довкілля, раціональне використання природних ресурсів, відтворення зелених насаджень, підвищення якості послуг у сфері поводження з відходами, впровадження підприємствами нових технологій, що зменшують негативний вплив на довкілля, реалізація інших природоохоронних заходів;

- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного й природного характеру, а в разі їх виникнення – мінімізація негативних наслідків, забезпечення надання гарантованої допомоги мешканцям міста, забезпечення достатнього рівня безпеки населення, попередження й реагування на надзвичайні ситуації техногенного й природного характеру, ліквідація пожеж і рятування людей на водних об'єктах.

Стратегія – прогностичний та програмний документ соціально-економічного розвитку громади, що розробляється відповідно до вимог наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад». В основі методики створення – вимоги законодавства України, насамперед, законів України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156, «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.02.2000 № 1602, «Про місцеве самоврядування в Україні» від 27.05.1997 № 280, Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.06.2000 № 695 зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки», Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням двадцять першої сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 28.10.2020 року № 43-25/VII.

Стратегія Сновської громади визначає стратегічне бачення її розвитку, стратегічні та оперативні цілі, індикатори (показники) їх досягнення, завдання для її сталого економічного і соціального розвитку.

Стратегічне бачення громади: **Сновська громада – форпост українського Полісся, приваблива для життя територіальна спільнота активних людей на берегах цілющої річки Снов. Соціальна самодостатня громада, відома сприятливими умовами для розвитку технологічного аграрного та лісового господарств, індустрії відпочинку та оздоровлення, з якісними та доступними послугами. Громада різноманітного дозвілля, що спирається на унікальні традиції Сновщини та відкрита до новітніх тенденцій.**

Стратегічні та операційні цілі розвитку Сновської міської територіальної громади

Стратегічна ціль 1. Соціальна сфера та людський капітал

Операційна ціль 1.1: Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності

Операційна ціль 1.2: Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини

Операційна ціль 1.3: Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації

Операційна ціль 1.4: Краще організація управління з використанням цифровізації

Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

Операційна ціль 2.1: Підтримка підприємництва, фермерства, інших малих товаровиробників

Операційна ціль 2.2: Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади

Операційна ціль 2.3: Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація

Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

Операційна ціль 3.1: Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури

Операційна ціль 3.2: Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення

Операційна ціль 3.3: Розширення мережі вуличного освітлення

Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада

Операційна ціль 4.1: Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді

Операційна ціль 4.2: Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії

Операційна ціль 4.3: Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів

Таблиця 1.1. Взаємозв'язок та ієрархія стратегічних та оперативних цілей та завдань

Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	
Оперативні цілі	Завдання
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії
	1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури
	1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю
	1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади
	1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам
	1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину
	1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок
	1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації
	1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг
	1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	
Оперативні цілі	Завдання
2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва
	2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва,

	вирощування нових сільгоспкультур
	2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації
	2.2.2. Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують
	2.2.2. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади
	2.2.3. Збільшити впізнаваність громади
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську
	2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	
Оперативні цілі	Завдання
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру
	3.1.2. Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.2.1. Реконструювати очисні споруди
	3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську
	3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах

Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	
Оперативні цілі	Завдання
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в	4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців

громаді	4.1.2. Створити центр безпеки громади
	4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)
	4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії
	4.2.3. Здійснити санацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій
	4.3.2. Очистити антропогенно змінені екосистеми
	4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами
	4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну

Стратегічними цілями державної екологічної політики України, відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (далі – стратегічні цілі державної екологічної політики), наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2. Аналіз відповідностей цілей Стратегії розвитку Сновської громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Стратегічні цілі розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року			
	Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	Безпечна, адаптована до змін клімату громада
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	++	+	+	+
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	+	0	+
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	++	+	++	+
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	+	+	+	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	+	+	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

++ – цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;

+ – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;

0 – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

– – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені; в межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

— – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним; необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії Сновської міської територіальної громади.

Стратегічна ціль № 1 «**Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу**» має на меті розвиток потенціалів мешканців і мешканок громади, збільшення їхньої згуртованості як територіальної спільноти та участі в громадських справах, що передбачає створення можливостей для осо-

бистого, професійного, творчого розвитку, збереження здоров'я. Цим обумовлено поєднання відразу кількох людиноцентричних напрямів – освіти, культури, спорту, адміністративних та соціальних послуг.

Стратегічна ціль базується на розумінні обмежених внутрішніх ресурсів, насамперед, міського бюджету, що є наслідком російсько-української війни, тенденцією до централізації фінансових ресурсів у державі з одночасним скороченням її можливостей з підтримки соціально-гуманітарної сфери, пригніченого стану підприємництва у прикордонні з Росією (як одного з ключових джерел надходжень до місцевого бюджету). Цей фактор довгостроково впливатиме на бюджетні можливості розвитку людського потенціалу громади навіть після припинення активних воєнних дій. Одночасно значно збільшилися можливості залучення міжнародної технічної допомоги, що в свою чергу потребує нових знань та вмінь роботи з іноземними партнерами. Разом це вимагає вищого рівня організації управління громадою як основи для її розвитку – соціального та економічного, збільшення громадської активності, а також підвищення здатності жителів громади протистояти ворожим інформаційним впливам – з огляду на близькість небезпеки та необхідність налагодження ефективної горизонтальної й вертикальної комунікації в громаді.

Стратегічна ціль 1 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: *«Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності», «Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини», «Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації», «Краще організація управління з використанням цифровізації».*

Стратегічна ціль № 2 **«Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка»** спрямована, насамперед, на підвищення ефективності економіки Сновської громади, відповідно – рівня надходжень до міського бюджету шляхом використання наявного потенціалу, конкурентних переваг, підтримки розвитку мікро- та малого бізнесу в традиційних галузях (сільське господарство, лісова, їх переробка, послуги), впровадження нових сільсько-господарських культур, що пов'язано зі змінами клімату, а також відродження туристично-рекреаційної сфери.

Така постановка питання зумовлена наступними обставинами. На час розробки стратегії економіка громади спиралася, насамперед, на сільське господарство та переробку, що постраждали від російсько-української війни лише локально (на півночі). Натомість лісове господарство втратило більше, що негативно вплинуло на обсяги наявної продукції. Втім війна стимулювала активність мікровиробників та надавачів послуг, а втрати на півдні України спонукали мешканців Сновщини до експериментів із вирощуванням відносно

нових культур. Ця сфера набула позитивної динаміки, при цьому є дуже хаотичною,

Тому досягнення стратегічної цілі передбачає, насамперед, стимулювання інноваційної економічної активності мешканців громади у сфері мікро та малого бізнесу, допомогу у вигляді створення інфраструктурних умов та консультування, підтримку модернізацію дрібного сільськогосподарського виробника, впровадження нових форм діяльності, поновлення туризму (насамперед, активного). Це дозволить посилити конкуренцію в традиційних галузях громади та водночас спонукає діючих суб'єктів господарської діяльності до змін. Для посилення ефекту громада просуватиме свої потенціали, розробивши для цього необхідну документацію та промоційні матеріали.

Стратегічна ціль 2 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників», «Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади», «Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація».

Стратегічна ціль 3. «Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами» має на меті забезпечення доступності території, поширення та якості базових комунальних послуг. Отже, йдеться про привабливість громади для мешканців та мешканок. Остання має кілька складових, із яких стратегічна ціль розглядає три – транспортна інфраструктура, водовідведення та водопостачання, поводження з твердими побутовими відходами.

В роки, що передували широкомасштабній війні, в Україні в цілому та в Сновській громаді зокрема простежувалася тенденція підвищення рівня вимог мешканців та мешканок до умов життя на території. Пов'язано це з більшою відкритістю та можливостями познайомитися з кращими практиками господарювання, в тому числі – за кордоном, в країнах ЄС. Між тим значна частина жителів громади відчуває на собі вплив негативних факторів, що притаманні сільській місцевості України в цілому: погані дороги, що ускладнюють сполучення, та брак базових комунальних послуг, а саме: питної води й утилізації сміття. На тепер це все накладається на специфіку життя громади у зоні можливих бойових дій. А для втримання населення необхідна мотивація більша, ніж звичайна прив'язка до рідної місцевості. Як наслідок, помітна частина мешканців та мешканок заявляє про можливість залишати її межі (поки що – теоретично). Але одночасно є низка привабливих для життя факторів: чисте повітря, значні водні ресурси, ліси, мальовнича місцевість, відносно недалеко Чернігів та Київ. Їхнє посилення – гарна передумова для збереження та навіть росту привабливості громади як місця для життя.

Стратегічна ціль 3 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами», «Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення», «Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ».

Метою Стратегічної цілі 4. «Безпечна, адаптована до змін клімату громада» є створення на території Сновської громади безпечні умови життя, поєднані з привабливим, комфортним довкіллям.

Стратегічна ціль базується на розумінні того, що в основі вибору людиною жити в тій чи іншій місцевості не лише на можливостях заробити – існують інші впливові чинники. Як засвідчує практика інших країн та територіальних громад – це збережене навколишнє природне середовище, а саме: чисте повітря та вода, значні лісовкриті площі, мінімізація антропогенного тиску на довкілля, в тому числі – щодо викидів CO₂. Складовою цілі – адаптація до змін клімату, що передбачає як ощадливе ставлення до наявних природних ресурсів, так і низку управлінських рішень, які спрямовані на врахування об'єктивних процесів що відбуваються в розвитку громади. Така поставка питання тісно пов'язує екологію та безпеку – стан довкілля є частиною питання безпеки життєдіяльності людини. Водночас дбайливе поводження з природним середовищем передбачає необхідність превентивних безпекових заходів – тим більше за умов підвищених ризиків російсько-української війни. Остання також передбачає посилену увагу до питань цивільної захисту населення та реагування на надзвичайні ситуації – при цьому йдеться не лише про техногенні та загрозу природних катаклізмів, але й обстріли рашистів. Вся зазначена вище діяльність значною мірою залежить від стану інженерної інфраструктури, а також від принципів, ціннісних підходів до її формування та експлуатації.

Стратегічна ціль 4 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді», «Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії», – «Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів».

У Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року №483-р, визначено три стратегічні цілі для підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні:

Стратегічна ціль 1. Зміцнення правових та організаційних засад державної кліматичної політики.

Стратегічна ціль 2. Пом'якшення зміни клімату та забезпечення соціально справедливого та економічно ефективного переходу до низьковуглецевого розвитку держави.

Стратегічна ціль 3. Адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.

Таблиця 1.3. Аналіз відповідностей цілей Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року стратегічним цілям Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року

Стратегічні цілі Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року	Стратегічні цілі розвитку Сновської міської громади на період до 2027 року			
	Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	Безпечна, адаптована до змін клімату громада
1. Зміцнення правових та організаційних засад державної кліматичної політики.	0	+	0	+
2. Пом'якшення зміни клімату та забезпечення соціально справедливого та економічно ефективного переходу до низьковуглецевого розвитку держави.	+	0	++	++
3. Адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.	+	+	++	++

- Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:
- ++ – цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;
- + – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;
- 0 – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;
- – – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені; в межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;
- — – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним; необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії Сновської міської територіальної громади.

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки (ДСРР) – основний планувальний документ для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досяг-

нення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Державна Стратегія розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 р., затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. Під час розробки Стратегії розвитку Сновської територіальної громади до 2027 року враховані ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.

Стратегічні напрямки розвитку Сновської громади також сформовані відповідно до стратегічних цілей Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням 21-ї сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII. Дані аналізу засвідчують високу ступінь узгодженості. Розбіжності мають об'єктивний характер та відображають специфіку області.

Діюча регіональна Стратегія передбачає такі пріоритети:

Пріоритетами розвитку Чернігівської області на період до 2027 року є:

- розвиток економічної, інфраструктурної, соціально-культурної зв'язаності та інтегрованості на регіональному та місцевому рівні;
- прискорення економічного зростання територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього природного середовища та невиснажливого використання природних ресурсів;
- підвищення якості та забезпечення доступності для населення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, незалежно від місця проживання, зокрема на засадах цифровізації.

В Стратегії розвитку Чернігівської області наголошується – об'єднання зусиль усіх гілок влади області, її міст та громад зможуть забезпечити досягнення стратегічного бачення та створення регіону сталого розвитку, у якому гармонійно поєднуюватимуться інноваційна промисловість, екологічне сільське господарство, висока якість людського капіталу та безпечне довкілля. Тобто мовиться про спільну діяльність регіональної та місцевої влад як умови для успіху реалізації стратегії.

Реалізація Стратегії розвитку Сновської територіальної громади до 2027 року сприятиме виконанню ДСРР на 2021–2027 роки та Стратегії сталого ро-

звітку Чернігівської області на період 2021–2027 років. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року Стратегії розвитку Чернігівської області на період 2027 роки проведено у таблиці 5.18. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Сновської територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки проведено у таблиці 5.19.

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період 2021–2027 роки

Як наголосили розробники Стратегія Чернігівської області «ставить перед собою амбітну мету та важливе завдання – перетворити Чернігівщину на інвестиційно та туристично привабливий, конкурентоспроможний, екологічно чистий, доброзичливий, соціально стабільний, комфортний для життя, роботи та відпочинку регіон, з унікальним природно-рекреаційним потенціалом, сприятливими умовами для ведення бізнесу, інноваційною економікою, високим рівнем інформатизації та сучасною сферою послуг». Тобто мовиться про перетворення регіону на комфортну територію для життя та відпочинку, розвиваючи конкретні галузі, за рахунок яких передбачається забезпечення розвитку регіону: туризм, рекреація, інноваційна економіка, інформатизація, послуги.

Стратегічне бачення сформульовано таким чином: «Чернігівщина – інвестиційно та туристично привабливий, конкурентоспроможний, екологічно чистий, доброзичливий, соціально стабільний, комфортний для життя, роботи та відпочинку регіон, що в своєму розвитку спирається на тисячолітню княжу та козацьку державницькі традиції й історико-культурну спадщину Чернігово-Сіверщини, з унікальним природно-рекреаційним потенціалом, сприятливими умовами для ведення бізнесу, інноваційною економікою, високим рівнем інформатизації та сучасною сферою послуг».

Стратегічне бачення досягатиметься через досягнення 5-ти стратегічних цілей:

1. Розвиток людського потенціалу.
2. Комфортні та безпечні умови для життя.
3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки.
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності.
5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком.

Таблиця 1.4. Порівняння Стратегії сталого розвитку Чернігівської області та Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади в розрізі стратегічних та оперативних цілей

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Чернігівської області 2027	Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	Оперативні цілі				Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	Оперативні цілі			Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	Оперативні цілі			Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	Оперативні цілі		
		1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації		2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація		3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ		4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів
Стратегічна ціль I. Розвиток людського потенціалу																	
1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти		++	+		+		+								+	+	
1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення		+	+	++	+			+							+		+
1.3. Розвиток сфери культури і мистецтв та збереження історико-культурної спадщини		+	++		+		+	+							+	+	
1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності		+	++		+												
1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів		++	+	+	+		+	+									
Стратегічна ціль II. Комфортні та безпечні умови для життя																	
2.1. Розвиток транспортної інфраструктури							+				++						
2.2. Ефективне планування територіального розвитку					+		++	+			+	+	+		++		

2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження					+			+								++	+
2.4 Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку		+	+		+		+	+	+		+	+	++		+	+	++
Стратегічна ціль III. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки																	
3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень					+		+	++	+		+				+		
3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу					+		++	+			+				+		+
3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва		+						+									
3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва		+			+		++	+	++						+		
3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області							+	+	++								+
Стратегічна ціль IV. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності																	
4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки							++	+									+
4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки							+	+									+
4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних сферах життєдіяльності і виробництва		+	+		++		+	+	+							+	
4.4. Сприяння розвитку інноваційноспрямованих та експортоорієнтованих галузей промисловості																	
Стратегічна ціль V. Ефективне багаторівневерядування та управління територіальним розвитком																	
5.1. Посилення можливостей територій з Особливими проблемами		+	+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	+	+

розвитку																	
5.2. Цифрова трансформація регіону					+			+									
5.3 Розбудова системи ефективного публічного багаторівневого врядування			+		++												
5.4. Підвищення ефективності діяльності Інститутів громадянського суспільства			++		+												
5.5. Покращення доступу громадян до інформації			++		+												

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Сновської громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку України до 2027 року (ДСРР-2027)

Стратегія є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

ДСРР-2027 потрібна для того, аби розвиток регіонів і територій відбувався більш рівномірно, аби диспропорції між регіонами не зростали, аби вирівнювалась якість життя населення, через допомогу в розвитку тим територіям, де є обмежені ресурси чи фізичні об'єктивні обмеження їх зростання. Стратегія загалом має стати основою для планування різних публічних інвестицій, не просто у якісь сектори, а сектори у певних регіонах і територіях. Вона має виконувати певну координуючу роль – узгодження секторальних інвестицій, інтересів держави з інтересами і потребами регіонів

Державної стратегією регіонального розвитку України до 2027 р. визначено три стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
3. Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування.

Таблиця 1.5. Порівняння ДСРР-2027 та Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади в розрізі стратегічних та оперативних цілей

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР 2027	Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	Оперативні цілі				Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	Оперативні цілі			Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	Оперативні цілі			Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада	Оперативні цілі		
		1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації		2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація		3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.3. Ефективна організація надання послуг поведження з ТПВ		4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів
Стратегічна ціль І. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах																	
1.1. Стимулювання центрів економічного розвитку (агломерації, міста)						+	+	+									
1.2. Збереження навколишнього природного середовища та стале використання природних ресурсів, посилення можливостей розвитку територій, які потребують державної підтримки						+	+	+		+	+	+			+	++	
1.3. Створення умов для реінтеграції тимчасово окупованої території в український простір		+	+	+	+	+	+	+		+	+	+			+	+	+
1.4. Розвиток інфраструктури та цифрова трансформація регіонів					+		+	+		+	+	+		+			
1.5. Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України		++	++	+	+												
1.6. Ефективне використання економічного потенціалу культурної спадщини для сталого розвитку громад					+		+	++									

Стратегічна ціль II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів																
2.1. Розвиток людського капіталу		++	+	+	+		+									
2.2. Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі МСП					+		++	+								
2.3. Підвищення інвестиційної привабливості територій і громад, підтримка залучення та розміщення інвестицій					+			++	+					+	+	
2.4. Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів							+		+							
2.5. Сталий розвиток промисловості								+								+
Стратегічна ціль III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування																
3.1. Формування ефективної системи адміністративно-територіального устрою та завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади																
3.2. Формування горизонтальної та вертикальної координації секторальних та державної регіональної політик					+											
3.3. Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях врядування					+			+								
3.4. Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики																
3.5. Розвиток державної статистики на регіональному та територіальному рівнях																
3.6. Розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об'єктивних даних та просторовому плануванні		+			+			+								

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ З ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Сновська міська територіальна громада розташована в північній частині Чернігівської області – межує з країною агресором (42 км), а відстань до кордону з Білоруссю (Гомельська область) становить 20 км. Відстань автошляхом до Чернігова – 72 км, до Києва – 210 км.

Межує з Корюківською, Менською, Городнянською та Березнянською територіальними громадами Чернігівської області та климівським районом брянської області рф. Протяжність прикордонної смуги – 42,9 км.

У громаді розташований стратегічний північний залізничний транспортний вузол країни, на лінії Ромни – Бахмач – Гомель (білорусь). Це проміжна залізнична станція 2-го класу Конотопської дирекції Південно-Західної залізниці. Втім через російську агресію раніше пріоритетний північний напрямок із виходом на країни Балтії, нині закритий.

Рисунок 2.1. Сновська громада на карті Чернігівської області

Площа громади – 1282 км². З них 32,9%– ліси (422,1 км²), що вдвічі перевищує загальноукраїнських показник, 690,7 км² – сільгоспугіддя (53,8%), у т. ч. 407,6 км² орних земель. Це 4% площі Чернігівської області.

Населення – близько 21 тис. осіб (половина – міське), кількість населених пунктів – 57, з них – одне місто та 56 сіл, що об'єднані в 15 старостинських округів. Щільність населення менша, ніж у малонаселеному Корюківському районі та в півтора рази менша, ніж у середньому по Чернігівській області.

Рис. 2.2. Картосхема території Сновської міської територіальної громади

Через громаду з півночі протікає річка Снов, яка є найбільшою притокою Десни; річка є унікальною природною принадою громади, як і 27 заповідних територій, у тому числі 2 національного значення, і 65 озер.

На території громади є потенційно небезпечні об'єкти у вигляді автозаправних та газозаправних станцій.

В громаді веде системні спостереження за станом довкілля метеостанція Сновськ.

В центрі міста Сновськ встановлена станція моніторингу повітря.

Стан атмосферного повітря

Як засвідчують дані державної статистики територія Сновської громади належить до відносно благополучних в сенсі рівня його забруднення. Після значного збільшення рівня забруднення на початку двохтисячних років далі в регіоні та в колишньому Сновському районі, до якого належала нинішня Сновська громада, в громаді спостерігалось зменшення цього показника. На жаль, зміни в підходах до розрахунків статистики не дають можливості простежити наступні змін в 2021–2024 рр. Але очевидно, що показники по громаді кращі, ніж по області в цілому¹.

Що це дійсно так підтверджують інші дані – щодо щільності викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення.

Таблиця 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин до атмосферного повітря від стаціонарних джерел забруднення, тон

Територія/роки	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021
Чернігівська область	20164	37538	47388	33909	27434	20888	22973,0
Щосрський/Сновський район/Сновська МТГ	119	310	277	70	164	66	Даних немає

Таблиця 2.2. Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення (тон на км кв.)

	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021
Чернігівська область	0,6	1,2	1,5	1,1	0,9	0,7	0,72
Сновський район/Сновська МТГ	0,118	0,2	0,2	0,1	0,164	0,066	Даних немає

¹ Статистичний щорічник Чернігівщини за 2020 рік

Таблиця 2.3. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю до атмосферного повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами забруднюючих речовин у 2020 р., тон

	Обсяги викидів забруднюючих речовин, всього	У тому числі						Крім того викиди діоксиду вуглецю, тис. т
		Діоксиду сірки	Оксидів азоту	Оксиду вуглецю	Метану	Неметанових летючих органічних сполук	Сажі	
Чернігівська область	20888	1978	2315	2013	7941	1378	59	1366,00
Сновський район/ Сновська МТГ	66	2	4	6	23	21	0	2,1

Основні забруднювачі атмосферного повітря в громаді: сільськогосподарські підприємства, автомобільний транспорт, приватні садиби. До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування авіабомб, ракет.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є: застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства, і які не в змозі забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Проте, на даний час, основним забруднювачем залишається автотранспорт. У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких токсичні.

Найбільше обсягів викидів забруднюючих речовин на території Сновської МТГ припадає на території вздовж автомобільної дороги державного значення Р-83 Ріпки-Семенівка. А також, значне забруднення атмосферного повітря відбувається в центральній частині м. Сновськ, оскільки на даній території спостерігається найбільше скупчення автомобілів і найбільш інтенсивний рух транспорту.

Великий обсяг викидів від автотранспорту пояснюється, насамперед, збільшенням кількості приватного автотранспорту, експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку, використанням палива низької якості, аварійним станом доріг.

Щодо впливу на якість повітря на території громади підприємств сусідніх регіонів, то можливо вважати цей вплив малоймовірним, так як їх підприємствами здійснюються незначні викиди та на шляху їх перенесення протікає р.Снов зі смугами зелених насаджень на берегах, які відіграють значну роль у поглинанні забруднюючих речовин.

Вплив природних метеорологічних чинників – температурної інверсії та туманів, вирізняється сезонністю. Приземна інверсія найчастіше спостерігається у квітні-жовтні. Вплив туманів найбільше проявляється у осінньо-зимовий період. Якщо в цей період додається спалювання рослинних решток,

використання неякісного палива для грубок, лісові пожежі, то накопичені шкідливі речовини можуть визивати погіршення здоров'я населення.

Сновська громада у межах програми EGAP, яка впроваджується Фондом Східна Європа в партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Швейцарії, отримала станцію для здійснення громадського моніторингу якості повітря. Пристрій, який цілодобово надає показники, що доступні онлайн, встановлено на будівлі в центрі міста. Велика частина проблем зі здоров'ям виникає через забруднення повітря пилом або небезпечними речовинами. Особливо це стосується людей, які мають схильність до алергій та захворювань органів дихання.

Встановлена станція дозволяє:

- Оперативно та зручно жителям громади отримувати інформацію щодо перевищення рівня забруднення повітря.
- Забезпечено вільний доступ до даних щодо вмісту пилу в повітрі, температури, відносної вологості, атмосферного тиску та інших показників, що є актуальним як для жителів громади, так і науковців.
- Прогноз можливих періодів підвищення рівня загрози для здоров'я населення для завчасного реагування на них.
- Завдяки зібраним та проаналізованим показникам з'явиться можливість ухвалювати необхідні екологічні рішення та виконувати сучасні енергоощадні проекти.

Дані про вміст пилу в атмосфері, температуру та вологість повітря, атмосферний тиск та інші актуальні показники доступні [за посиланням](#).

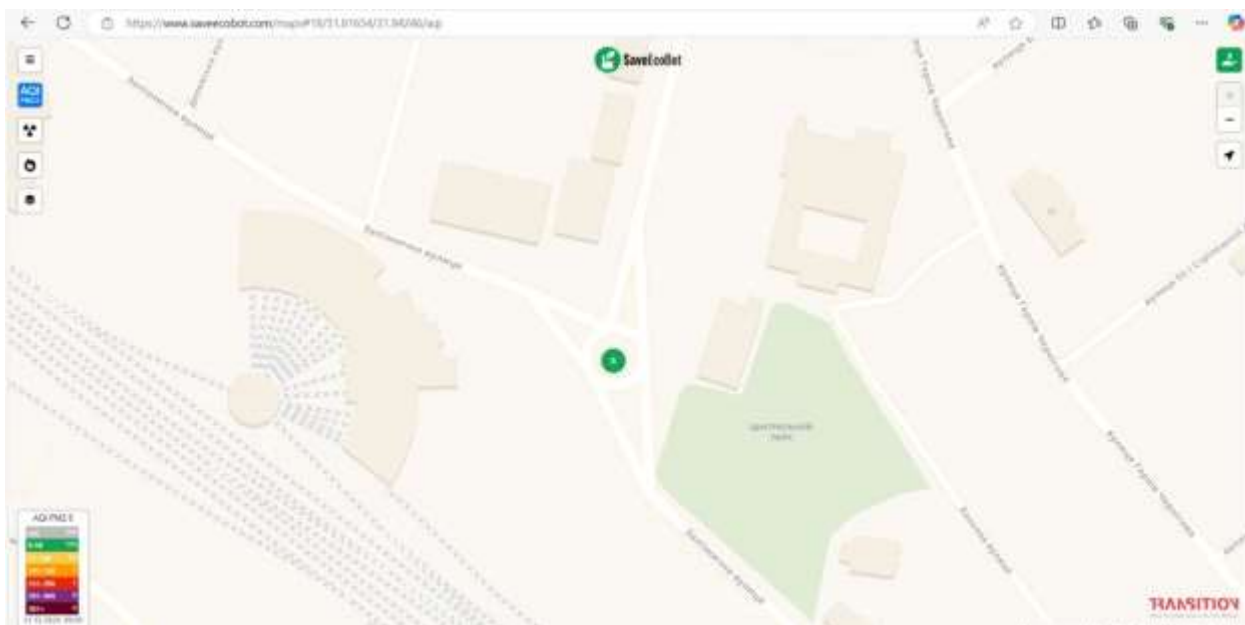

Рисунок 2.3. Дані станції моніторингу повітря станом на 31.12.2024

Радіаційний стан.

Згідно Постанови Кабінету міністрів України від 23. 07. 1991 р. № 106 та від 29.08.1994 р. № 600, територія громади не входить у перелік територій, забруднених у результаті аварії на ЧАЕС.

Метеостанція Сновськ – одна з небагатьох, яка веде спостереження за радіоактивним забрудненням природного середовища за розгорнутою програмою: вимірювання потужності експозиційної дози гамма-випромінювання, відбирання проб повітряних аерозолів та атмосферних випадань.

У 2021 р. встановлено цифровий вимірювач атмосферного тиску БАР, 2023 р. – ультразвуковий вимірювач швидкості та напрямку вітру.

Екологічна ситуація. Як зазначається в Доповіді про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2022 рік з початком війни за незалежність України під час бойових дій вивільняються в атмосферу продукти хімічної реакції, що спричинені вибухами, детонацією ракет та снарядів. Водночас рашисти обстрілюють нафтобази, промислові підприємства, які використовують у своїй діяльності різні хімічні речовини. А це також десятки тисяч тон вивільнених в атмосферу шкідливих речовин. Очевидно, що це новий фактор, що суттєво впливає на стан атмосферного повітря, його обрахунки тривають.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Стратегія не буде затверджена

Якість атмосферного повітря визначається як один з важливих індикаторів стійкого екологічного розвитку громади. У майбутньому, зі збільшенням кількості житлової забудови й підприємств виробничо-комунального сектору без належної системи споруд і мереж тепло-, газопостачання громади, без оптимізації розміщення нових суб'єктів виробничої діяльності з урахуванням екологічних вимог рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все, матиме тенденцію зростання.

У випадку, якщо Стратегія не буде затверджена, якісні показники стану атмосферного повітря й надалі не в повній мірі відповідатимуть нормативним показникам, що призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля в цілому та погіршення санітарно-гігієнічних умов проживання населення.

Окрім того, якщо Стратегія не буде впроваджена, а основні цілі щодо покращення якості дорожнього покриття й дорожньої інфраструктури доріг місцевого й регіонального значення, не будуть реалізовані, негативний вплив транспорту на атмосферне повітря та здоров'я населення буде зростати, що в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання та погіршення загального стану довкілля.

Стан водних ресурсів

Територія Сновської громади належить до Поліської гідрологічної області – це східна частина гідрологічної зони надмірної водності. Всі річки належать до рівнинного типу, для них характерне мішане живлення з переважанням снігового.

Сновська громада розташована в межах басейна Дніпра, а найбільша річка на її території – Снов (права й найбільша притока Десни), що відноситься до категорії середніх. Русло сильно звивисте. Заплава місцями заболочена. Протягом близько 20 км річкою проходить кордон України та рф. Снов використовується для водного туризму, рекреації, забору питної й поливної води (для Києва), риболовлі, заготівлі сіна, випасу худоби та домашньої птиці.

Також на території громади багато малих річок – приток Снову. Праві: Клюс, Ірпа, Трубіж, Цята, Тетива, Холодниця, Мостище, Смяч, Крюків. Ліві: Стратива, Ракужа, Блешенка, Ревна, Хмелінка, Єлінка, Ількуча, Турчанка, Бреч, Домна, Бігач. Всього за результатами інвентаризації водних об'єктів Чернігівської області (2021 р.) на території Сновської територіальної громади протікає 19 річок та струмків, а також 16 штучних водних об'єктів (ставків).

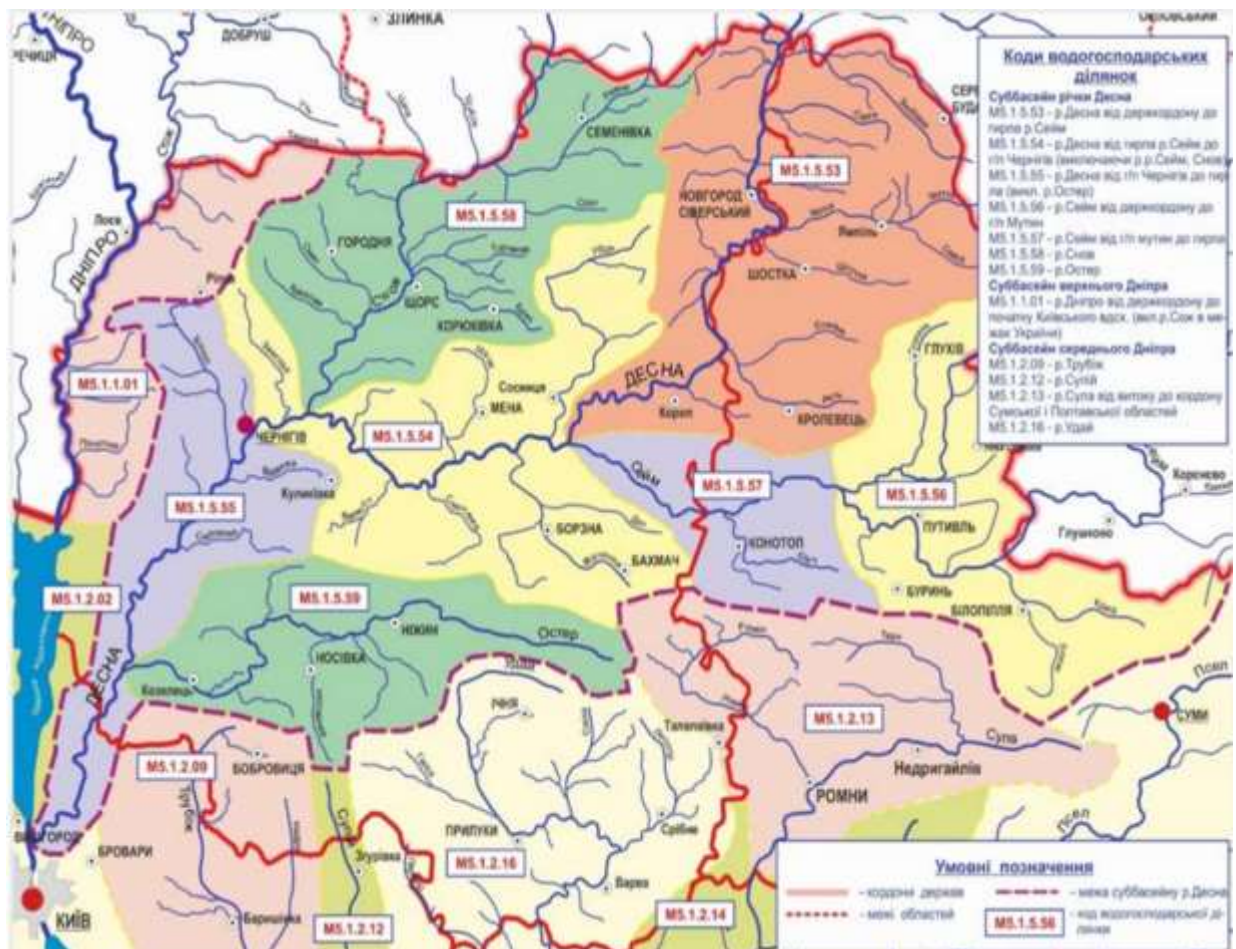

Рисунок 2.4. Гідрографічне та водогосподарське районування басейну р. Десна

На даний час на території Сновської МТГ зберігається досить напружена ситуація з водокористуванням та охороною поверхневих вод.

Поверхневі води представлені акваторією р. Снов та її невеликими притоками. Вода р. Снов відноситься до гідрокарбонатно-кальцієвого класу; жорсткість її складає 7,5 мг-екв/л, загальна мінералізація – 670 мг/л (середні дані).

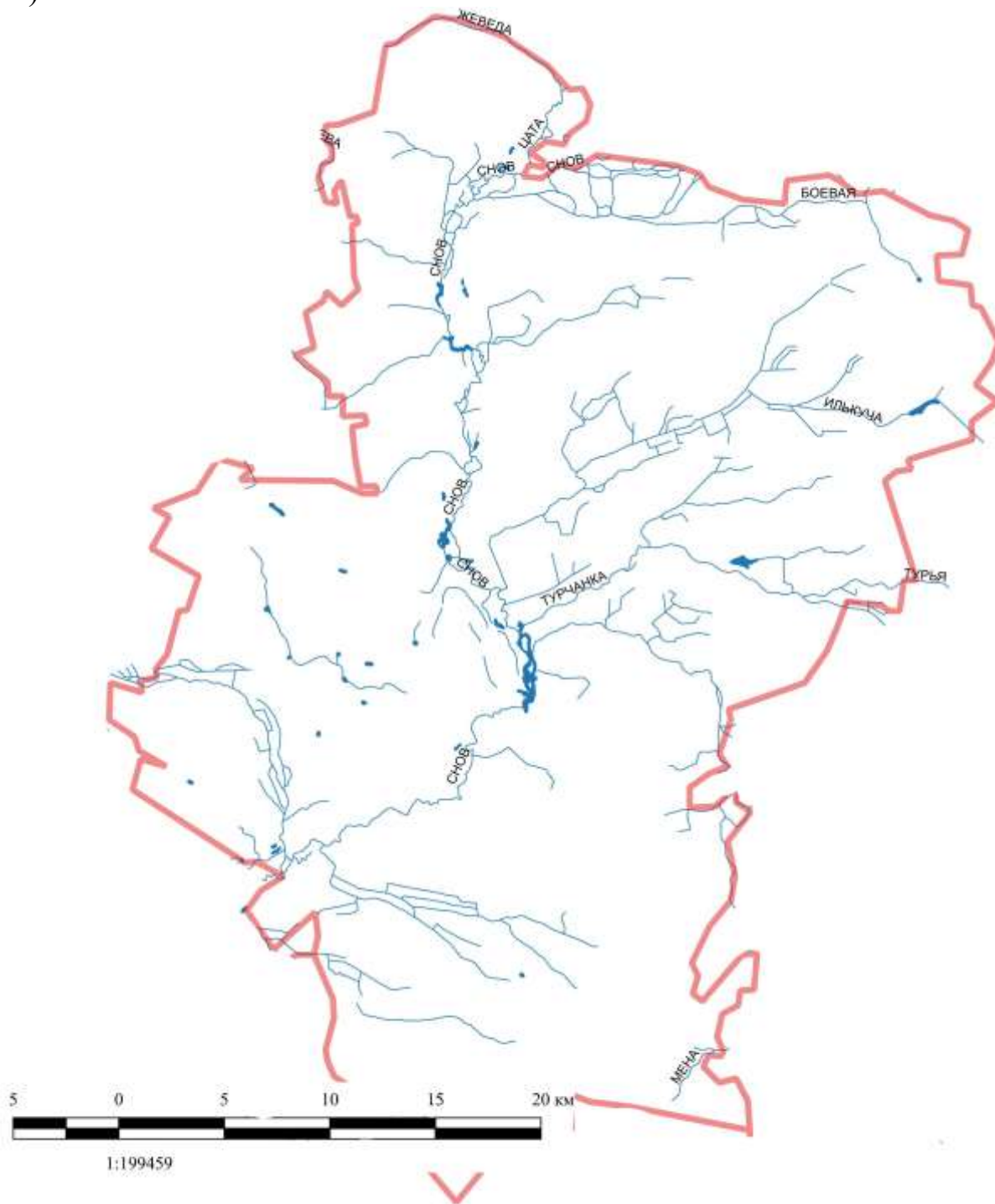

Рис. 2.5. Гідрологія території Сновської громади

Річка Снов знаходиться в незадовільному гідрологічному, гідробіологічному й санітарному стані, особливо на ділянках, де індивідуальна забудова досить щільно прилягає до русла, а також замулена, на окремих ділянках заросла високою водяною рослинністю.

Причиною незадовільного стану поверхневих вод є значне захаращення берегів і водного дзеркала річок сміттям і господарсько-побутовими відходами, а також випадки самовільного будівництва в межах прибережних захисних смуг, розміщення об'єктів господарської діяльності, житлової забудови, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон і прибережних захисних смуг.

Погіршення гідрохімічного стану р. Снов пов'язано також із значним постійним антропогенним впливом міста Сновськ. Щорічно в літній та осінній періоди внаслідок скиду великої кількості забруднених зливових вод у р. Снов, фіксується зниження розчиненого кисню до критичного рівня, що спричиняє загибель водних живих організмів. На теперішній час ефективної системи відведення дощових вод не має.

Інформація щодо проведення лабораторного контролю якості питної води та поверхневих водойм за 2024 рік.

Централізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 202 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 34 проби, відсоток відхилень від норми – 16,8%
2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 213 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 21 проби, відсоток відхилень від норми – 9,8%.

Децентралізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 58 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 30 проби, відсоток відхилень від норми – 51,7%.
2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 183 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 47 проби, відсоток відхилень від норми – 25,7%.

Вода поверхневих водойм

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 23 проби, з них не відповідає санітарним вимогам - 1 проба, відсоток відхилень від норми – 4,3%.
2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 20 проби, з них не відповідає санітарним нормам - 5 проби, відсоток відхилень від норми – 10%

За даними досліджень лабораторії Сновського відділення Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» води р.Снов значення

загальної жорсткості протягом декількох років коливається в межах 2.0-3.9 мг екв/м³, мінералізація 470-538 мг/м³.

Стратегія передбачає заходи по очищенню водних об'єктів та прибережних смуг.

Сучасний стан водопровідно-каналізаційного господарства громади

Відведення атмосферних (дощових і талих) вод у Сновській МТГ в основному здійснюється поверхневим способом (по поверхні землі, рельєфу, по тальвегам балок), які скидаються в річку Снов. Забезпечення потреб Сновської МТГ у воді питної якості здійснюється централізованою системою водопостачання. Для потреб централізованого господарсько-питного водопостачання використовують воду з підземних водоносних горизонтів.

Не вся території Сновської МТГ забезпечена централізованою системою водопостачання, тому для задоволення своїх потреб у воді деякі громадяни використовують колодязі.

Стан водозабірної басейну річки Снов та джерел питного водопостачання задовільний, за виключенням періоду пропуску повені й сильних опадів.

На якість питної води, що подається населенню, негативно впливає стан джерел водозабору, технічний стан водопровідних споруд і мереж.

Основною проблемою водопровідно-каналізаційного господарства є фізичний знос та енергоємність об'єктів.

Основними завданнями в цьому напрямку є забезпечення відповідного санітарно-технічного стану та облаштування зон санітарної охорони джерел водопостачання, забезпечення водозабірних споруд необхідним комплексом очисних споруд. Ключовим питанням постає реконструкція очисних споруд, будівництво нових та капітальний ремонт існуючих водопровідних мереж.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Стратегія не буде затверджена

Відсутність достатньо розвиненої системи збору дощових вод і локальних очисних споруд у місцях їх випуску, неповне охоплення Сновської МТГ мережами господарсько-побутової каналізації спричинятимуть і надалі негативний вплив на якість поверхневих вод.

Щоб зменшити ризики негативного впливу шкідливих речовин на здоров'я населення потрібно забезпечити постачання питної води, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам. Комунальним підприємством здійснюються роботи з виконання плану заходів щодо розвитку, реконструкції та переоснащення мереж і споруд системи централізованого водопостачання, що дає підстави припускати достатньо високий рівень забезпечення в майбутньому якісною питною водою й відсутності ризиків для здоров'я населення, що підключене до централізованої системи водопостачання.

Стан поводження з відходами

Протягом останнього десятиріччя в Україні продовжується прогресуюче накопичення відходів, не є винятком і Сновська міська територіальна громада. Розрив між прогресуючим накопиченням відходів і заходами, спрямованими на запобігання їх утворенню, розширення утилізації, знешкодження та видалення, загрожує не тільки поглибленням екологічної кризи, а й загостренням соціальної ситуації в цілому.

Сновська МТГ у сучасних умовах зіткнулась із труднощами, які стосуються управління ТПВ, основними з яких є:

- зміна морфології ТПВ зі збільшенням частки компонентів, які не піддаються процесам біологічного розкладання;
- низька інноваційно-інвестиційна активність суб'єктів господарської діяльності у сфері поводження з ТПВ;
- низький рівень участі мешканців у сфері управління ТПВ, що знижує рівень роздільного збору відходів.

Утворювачами відходів на території Сновської МТГ є: населення, промислові й комунальні підприємства, установи та організації різних форм власності.

На території Сновської МТГ розміщений полігон твердих побутових відходів (далі ТПВ). Полігон експлуатується без належної інфраструктури (відсутні інженерні споруди, комунікаційне забезпечення), відходи переважно складаються «навалом» і лише деяка частина – з частковим ущільненням.

Збір і вивезення сміття на території громади проводиться комунальним підприємством «Сновська ЖЕД» за затвердженим графіком. Послугою з вивезення твердих побутових відходів охоплено 38% населення Сновської громади. Загальна кількість домогосподарств, що уклали договори з підприємством становить 76 % від кількості міського населення.

62% домогосподарств Сновської громади не мають можливості скористатися даною послугою. Це мешканці всіх сільських населених пунктів, територія яких не охоплена послугою з вивезення ТПВ з причин великої відстані від центру громади, через що зношена спецтехніка КП «Сновська ЖЕД» не в змозі туди доїхати. Вивіз сміття в сільських населених пунктах відбувається власними силами жителів або транспортом приватних підприємців на санкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному старостаті.

Серйозною залишається проблема стихійних звалищ на території Сновської МТГ. Стихійні сміттєзвалища організовуються населенням, в основному, на околицях населених пунктів, де відсутні дороги з твердим покриттям, наявні локальні природні пониження. Локальні скупчення побутового сміття спостерігаються на високих прибережних схилах у тих місцях, де вище від рівня схилів розміщена забудова. На окремих ділянках спостерігається накопичення будівельного сміття в перемішку з ґрунтом. Негативним явищем є засмічення невеликих струмків органічними рештками (бур'янами), які за-

лишаються після збирання врожаю, а також перегноєм, напіврідким курячим послідом.

Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки була розроблена за результатами вибору пріоритетної послуги, яка потребує удосконалення (опитування проводилось восени 2023 року). Це комплекс взаємопов'язаних та узгоджених заходів: організаційних, технологічних, технічних, екологічних, санітарно - гігієнічних, фінансово - економічних, соціальних, інформаційних, виховних, спрямованих на розв'язання проблем у сфері управління відходами в Сновській МТГ.

Ця Програма спрямована на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародно – технічної допомоги.

Під час реалізації проєктних рішень щодо створення нових полігонів твердих побутових відходів буде враховуватись вимоги статті 46 Закону України «Про охорону земель», а саме:

Виконання заходів щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та екологічне безпечне поводження з ними;

Максимальне збереження ґрунтового покриву на основі обраного оптимального варіанта територіального розміщення об'єктів поводження з відходами;

Зняття родючого шару ґрунту, його складування, збереження та використання при рекультивації земель, покращенні малопродуктивних земель і благоустрою населених пунктів;

Запобігання негативному впливу об'єктів поводження з відходами, що використовуються для збирання, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів на ґрунтовий покрив прилеглих територій;

Рекультивація земельних ділянок після ліквідації об'єктів поводження з відходами.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Стратегія не буде затверджена

Існуюча тенденція щодо загальних обсягів утворених відходів більш ймовірно не матиме різких коливань найближчим часом, але в довготривалій перспективі матиме поступове зростання, тому впровадження ефективної системи поводження з відходами є вкрай необхідним. Накопичення обсягів відходів в довкіллі без належного їх утримання в місцях видалення відходів, відсутність дієвої системи вилучення вторинних ресурсів і сучасного підприємства з переробки ТПВ, утворення стихійних звалищ створює ризики негативного впливу на здоров'я населення. Розвиток системи поводження з відходами є одним із пріоритетних завдань органів у сфері охорони навколиш-

нього природного середовища. Упровадження Стратегії забезпечить досягнення екологічних стандартів у сфері поводження з відходами на місцевому рівні.

Грунти та земельні ресурси

На території громади нараховується 81 вид ґрунтів. Найбільш поширеними є дерново-підзолисті ґрунти та дернові, опідзолені переважно на лесових породах, є лучні та чорноземно-лучні ґрунти. Значні площі також під торфовищами низинними та торфово-болотними ґрунтами. Природна родючість цих ґрунтів відносно низька, особливо піщаних та глинисто-піщаних відмін. Для використання в сільському господарстві такі ґрунти потребують осушення та внесення добрив. Середній бал родючості земель по громаді – 35 одиниць.

Рисунок 2.6. Структура ґрунтів на теренах Сніатківської громади ²

Висока мозаїчність, низька буферність ґрунтів обумовлюють низьку стійкість ґрунтового покриву до розвитку деградаційних процесів. Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають через забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами та мінеральними добривами. За інформацією 2022 р. в області нараховується 7,9 тис. га деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених земель. Даних щодо консервації деградованих та малопродуктивних земель в Чернігівській області, й відповідно – в Сніатківській громаді, немає. Збереження, відтворення та раціональне використання ро-

² <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#win24>

³ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік.

дючості ґрунтів – основна умовою забезпечення стабільного розвитку сільськогосподарства, розширення його виробництва.

Структура земельного фонду. Сільське та лісове господарство – основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси громади. Загальна площа земельних ресурсів громади становить 128293 га, з якої 71949 (або 56,1%) становлять землі сільськогосподарського призначення. Землі лісогосподарського призначення – 42209 (32,9%). Значний масив заболочених земель – 9921 (7,7%). Основна частина земель сільськогосподарського призначення – це рілля 31,7% від загального обсягу земель, а решта – це розлогі сіножаті та пасовища. Тобто наявне співвідношення дуже комфортне для проживання, на території Сновської громади – величезні площі для рекреації.

До переліку небезпечних процесів, найбільш розвинутих у межах Сновської МТГ, відносяться: підтоплення й продовження розвитку процесів підняття ґрунтових вод, локальне заболочення, а також ерозійні процеси. На території Сновської МТГ фіксується сезонне підтоплення окремих ділянок на весні в період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок зливових і ґрунтових вод з прилеглих територій призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дощових ям».

Не правильне ведення землеробства: відсутність сівозміни, розорювання схилів (поздовжнє розорювання схилів, навіть невисоких, яке спричинює змивання частинок ґрунту) проковує площинну ерозію.

На схилах крутіше 8% розвивається лінійна ерозія (ріст ярів). Ерозійна діяльність проявляється найбільш інтенсивно під час сніготанення й літніх зливових дощів. Розмитий матеріал виноситься в річку Снов. Також інтенсифікація росту ярів відбувається в весняно-літній період. В ярах і балках з'являються нові й ростуть старі промоїни. По промоїнах відбувається перенос матеріалу, який частково відкладається в днищах, частково виноситься з ярів. По тальвегах балок наявні постійні й тимчасові водотоки.

Схили крутизною більше 15% небезпечні щодо виникнення зсувних і обвальних-осипних процесів.

Всього на території громади станом на 2024 р. нараховувалося 30 власників та землекористувачів. Кількість сільськогосподарських підприємств, що офіційно уклали договори оренди землі в громаді становила 16 осіб.

Серед питань, що потребують розв'язання:

- проведення інвентаризації земель з подальшим їх занесенням до електронної карти майбутнього геоінформаційного порталу (ГІС) громади;
- проведення нової нормативно-грошової оцінки земель (НГО) в межах населених пунктів громади – там, де цього вимагають терміни.

Об'єкти культурної спадщини. На території громади розташовані дві пам'ятки, що занесені до Реєстру пам'яток національного значення, обидві – археологічні на околицях с. Хотуничі, в сторону с. Петрівка.

В м. Сновськ у відмінному стані зберіглася історична споруда локомотивного депо. Приміщення досі використовується за своїм прямим призначенням, тобто – для ремонту залізничної техніки та, зокрема, паровозів. На території депо існує його музей, однак вхід до нього обмежений через режимність об'єкту.

В місті діє Сновський історичний музей (комунальна установа міської ради). Він має два відділи: історичний та будинок сім'ї залізничника (кін. ХІХ ст.). Останній – унікальна за станом збереження пам'ятка побуту залізничників зазначеного періоду. У музеї представлено предмети, що розповідають про перші поселення людини на території краю, народні промисли та ремесла, етнографічні особливості місцевості. Є унікальна колекція рушників Сновщини та зразки регіонального костюму. Створена нова експозиція, присвячена подіям сучасної російсько – української війни.

У селі Єліне до нападу рф функціонував Музейно-меморіальний комплекс партизанської слави «Лісоград» як підрозділ Чернігівського обласного історичного музею ім. Василя Тарновського. Однак напад росії та знищення села призвели до припинення його роботи.

У с. Кучинівка зберіглася хата Леоніда Тереховича, - талановитого місцевого поета – дисидента, на якій є меморіальна дошка. Однак вона не меморіалізована.

Окраса Сновщини – різьблені віконниці з наличниками та візерунками в дерев'яних будинках. Через модернізації приватних приміщень ця складова культурної спадщини тяжіє до зникнення. Зразком цікавої дерев'яної архітектури першої половини ХІХ століття є колишній клуб залізничників.

До унікального культурного надбання Сновщини належить місцева кухня, традиційний народний одяг, говірка та пісні – вони відрізняються колоритом Полісся, а водночас – зберегли релікти доби Русі. Їй через століття дійшли до сьогодення.

Матеріальні активи Сновської міської територіальної громади – основні фонди міської комунальної власності. Це економічні ресурси, до яких належать: земля, будинки, споруди, машини, дороги, матеріали, обладнання, тощо.

Щодо приміщень міської комунальної власності.

83 об'єкти знаходяться на балансі некомерційних комунальних підприємств (Сновський центр первинної медичної допомоги та Сновська центральна районна лікарня): лікувальні, адміністративні, фельдшерські пункти,

гаражі, котельні, виробничі, господарські, інші приміщення) балансова вартість яких становить 14858156,26 грн.

Мережа закладів культури нараховує 25 приміщень будинків культури і сільських клубів (залишкова вартість 145662,00 грн.); 12 будівель бібліотек (залишкова вартість 1495750,00 грн.); 3 приміщення музею (залишкова вартість 550800,00 грн.); 1 приміщення музичної школи (залишкова вартість 734400,00 грн.).

У міській комунальній власності перебуває трибуна стадіону на 940 посадочних місць (1382083,63 грн.).

Заклади дошкільної та позашкільної освіти використовують навчальні, спортивні, технічні, інші приміщення, балансова вартість яких 6245241,81 грн.

Заклади загальної середньої освіти використовують всі види приміщень балансовою вартістю 23389532,82 грн.

В громаді значна кількість адміністративних приміщень: 20 адмінбудівель старостинських округів; 1 – Сновської міської ради та 1 – Центру надання адміністративних послуг.

Інші будівлі (господарські котельні, гаражі, вбиральні, тощо) налічують біля 145 об'єктів.

На балансі Сновської міської ради перебуває 6 житлових будинків (балансова вартість 57739,53 грн.) та 3 квартири (балансова вартість 489297,75 грн.).

Протяжність доріг та вулиць міської комунальної власності становлять 223,6 км (балансова вартість – 303563,80 грн.).

На балансі Сновської міської ради та її юридичних осіб перебуває 78 одиниць техніки (12432729,90 грн.).

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Стратегія не буде затверджена

Деградація земельних ресурсів обумовлена як природними факторами (екзогенними й гідро-метеорологічними), так і антропогенними (не ефективне використання містобудівного ресурсу, недостатній рівень виконання заходів з рекультивації порушених ділянок, не правильне ведення сільськогосподарського господарства тощо) факторами. Ця тенденція більш ймовірно залишиться такою і надалі в випадку, якщо не будуть прийняті належні заходи, які є основними цілями Стратегії. Виконання необхідних заходів і раціональне використання земельних ресурсів є важливим фактором для сталого розвитку території Сновської МТГ.

Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття, ландшафт

Згідно фізико-географічного районування територія Сновської громади знаходиться в межах області Чернігівського Полісся та відповідних його фізико-географічних районів. (Рис.2.7.)

За геоботанічним районуванням України територія Сновської МТГ входить до Щорсько–Семенівського району соснових зеленомохових лісів, евтрофних боліт Чернігівсько–Новгород–Сіверського (Східнополіського) ок-

ругу дубово–соснових лісів Попіської підпровінції Східноєвропейської провінції в межах Європейської широколистянолісової області.

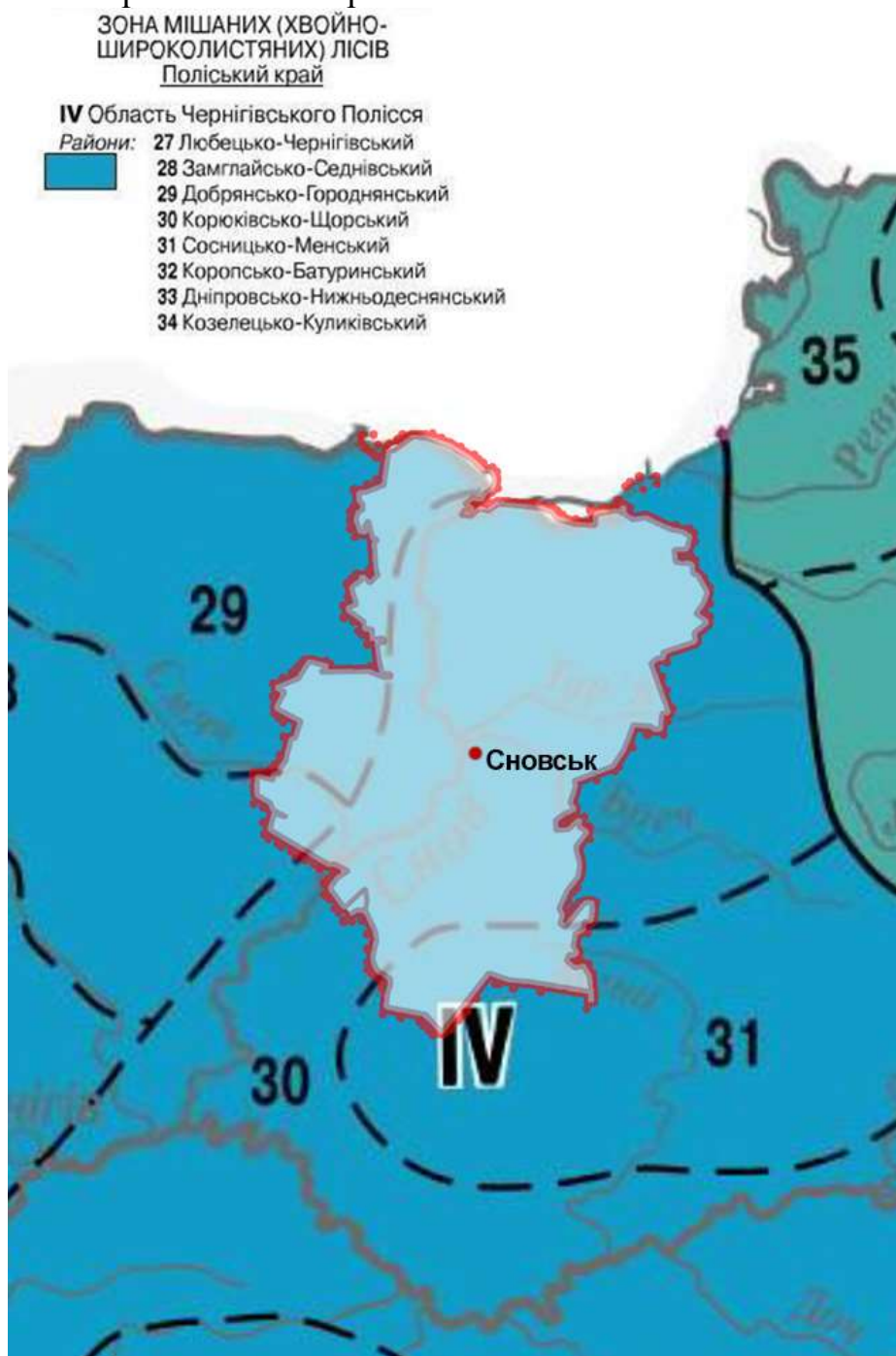

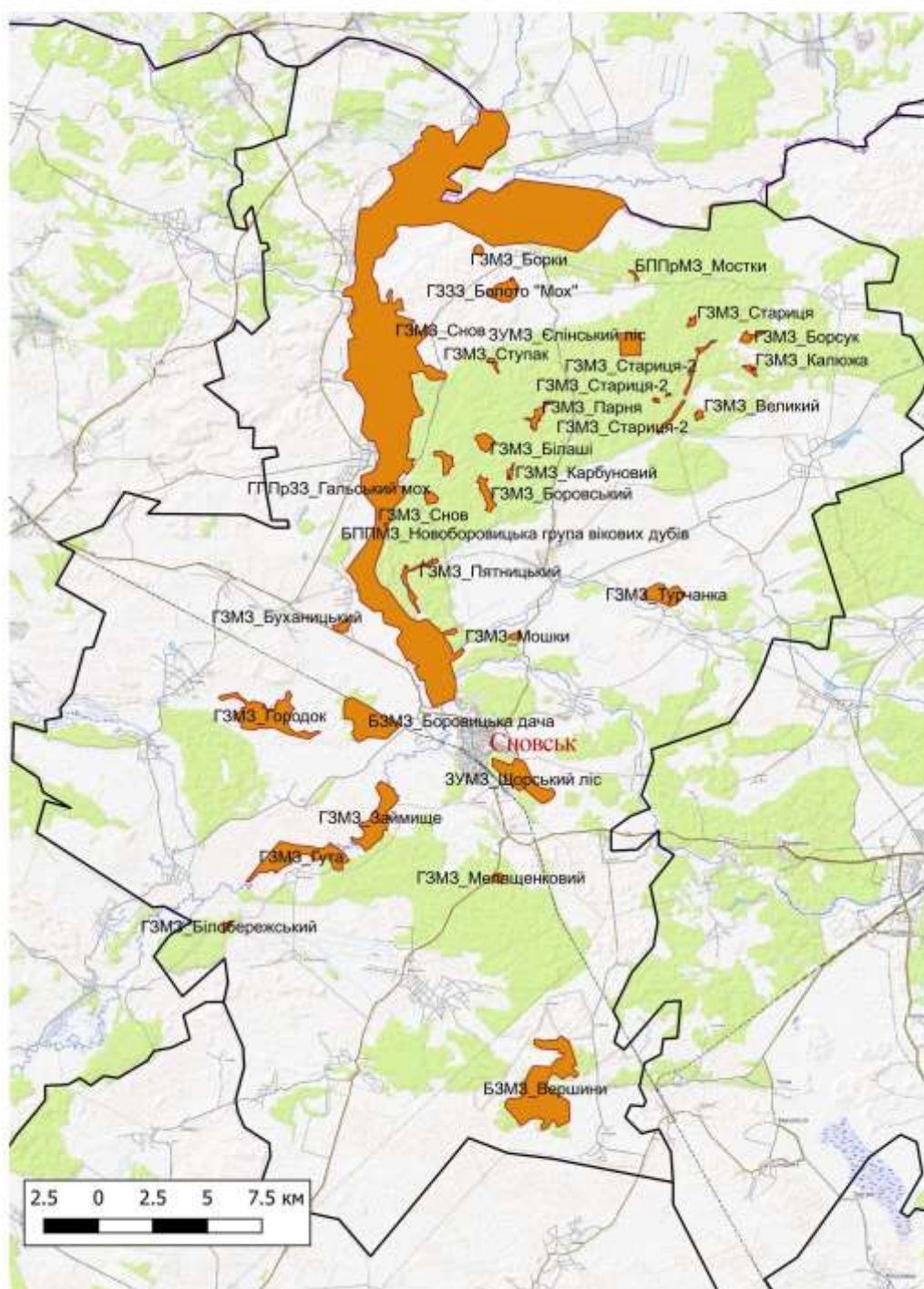
Рис. 2.7. Територія Сновської громади в системі фізико-географічного районування Чернігівської області

Лісові масиви. Лісові території становлять близько 33% площі громади, що вдвічі перевищує показник в цілому по Україні (по Чернігівській області – 21%, Україні – 16%). Переважають хвойні, насамперед, соснові ліси (понад половина площ). Є також широколистяні – насамперед, дубові, березові, менше – вільхові, осикові. Частина лісів – мішані. В лісах розташовані мисливські угіддя (косуля, кабан, лось, заєць, лисиця, перната дичина), чималі площі дикої суниці, малини, чорниці, грибів. Всього в громаді лісових земель 39109 га, під чагарниками – 3102 га. Господарську діяльність на терито-

рії Сновської громади веде ДП «Сновськагроліспосп» (Сновське районне дочірнє агролісогосподарське спеціалізоване підприємство – 16075 га) та ДП «Ліси України» (Корюківське лісове господарство, 24107 га). Зазначені підприємства також проводить роботи з відтворення лісів, що має на меті збереження їхніх площ.

Природно-заповідний фонд. Всього на території Сновської громади розташований 31 об'єкт природно-заповідного фонду (ПЗФ), тобто громада насичена такого роду територіями. Переважно йдеться про гідрологічні заказники, з яких два – загальнодержавного значення. Є також ботанічні пам'ятки природи місцевого значення. Площа земель ПЗФ на території Сновської громади складає 10812 га. Це 8,4 % від всіх земель громад, втім рекомендований показник – 15%, а в цілому по Чернігівській області він становить близько 8%.

Рис 2.8. Природно-заповідні території в межах Сновської громади
(БЗМЗ – ботанічні заказники місцевого значення; ГЗМЗ – гідрологічні заказники місцевого значення; ЗУМЗ – заповідні урочища місцевого значення; ГЗЗЗ – гідрологічні заказники загальнодержавного значення; ГППрЗЗ - гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення)

Територія Сновської громади має елементи регіональної екологічної мережі Чернігівської області, серед них - Сновська ключова територія національного значення та сполучні території різного статусу: національного (Дніпровсько-Сновсько-Сіверська), регіонального (Нижньо-Сновська, Верхньо-Брецька, Шаболтасівська) та місцевого (Слотська) (Рис.2.9.).

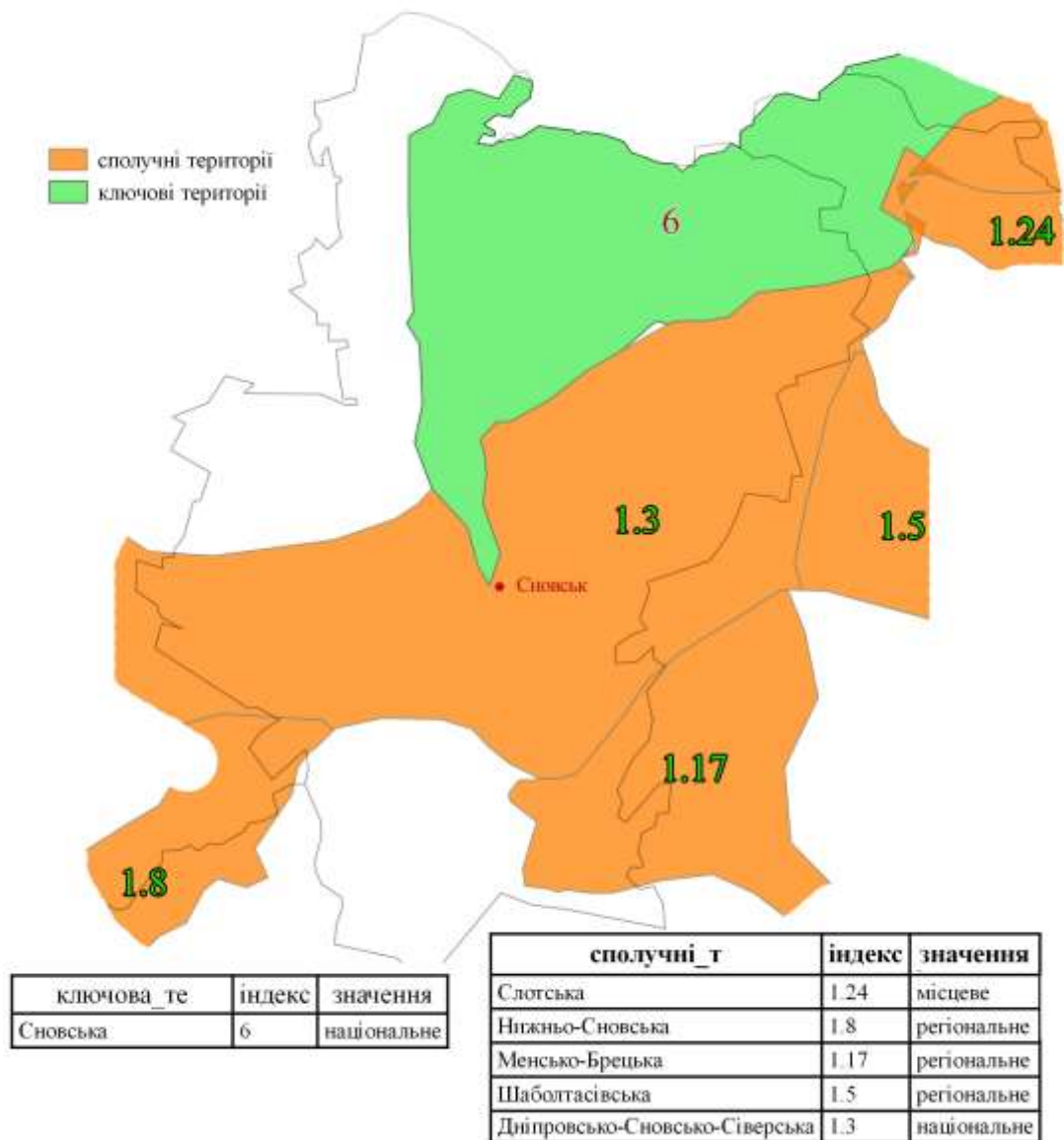

Рис.2.9. Територія Сновської громади в системі регіональної екомережі Чернігівської області

Сновська ключова територія представляє типовий бореальний комплекс Українського Полісся з переважанням середньовікових соснових лісів з домінуванням зелених і сфагнових мохів, осокових і осоково–сфагнових боліт. За характером рослинності та умовами місцезростання заплава р. Снову досить різноманітна: 35-40% території займають болота, 40-45% – різні типи лук, близько 5% – вільшняки, 10-15% – зарості лози. Решта площі припадає на заплавні озера, стариці й затоки з їх специфічною рослинністю.

У складі Сновської ключової території: болотні масиви в заплаві річки Снов і лісові масиви соснового й сосново–дубового лісу, що мають значення

як осередки біорізноманіття, гідрологічне, ґрунтозахисне, оздоровче значення.

Дану територію репрезентує досить різноманітна фауна й флора, яка представлена багатьма видами, серед яких значна кількість червонокнижних та регіонально рідкісних (у цілому більше 30 видів судинних рослин).

Крім того, частково Сновська громада належить до престижної Смарагдової мережі Європи як територія особливого природоохоронного значення⁴. Йдеться про низку територій особливого природоохоронного значення, що визначають і зберігають біологічне різноманіття країн Євросоюзу, Східної Європи, деяких африканських держав. Мета – виділити і взяти під охорону місця проживання рідкісних видів тваринного й рослинного світу. Стосовно Сновської громади йдеться про пойму річки Снов, об'єкт UA UA0000232 Dolyna Snovu.

У цілому територія являє собою досить збережені природні комплекси Лівобережного Полісся, є цінною й репрезентативною з наукової, господарської та рекреаційної точки зору.

Корисні копалини. Сновська громада не належить до територій із потужною мінерально-сировинною базою. За даними державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України» є родовища горючих корисних копалин (група «тверді корисні копалини») – торфу (не розробляються). Зазначені родовища знаходяться на балансі Державної служби геології та надр України. Також є родовища, що належать до неметалевих корисних копалин (група «будівельні корисні копалини»): цегельно-черепична сировина (глина), пісок.

Кліматичні умови. Сновська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату з достатньою зволоженістю. Це західна частини Східно-Європейської території, частина природно-географічного українського Полісся. Переважають західні та північно-західні вітри з Атлантики. Найбільше опадів буває в червні – липні.

Середньорічна кількість опадів – 603 мм на рік, у тому числі в теплий період – 394 мм. Такі обсяги сприятливі для розвитку сільського господарст-

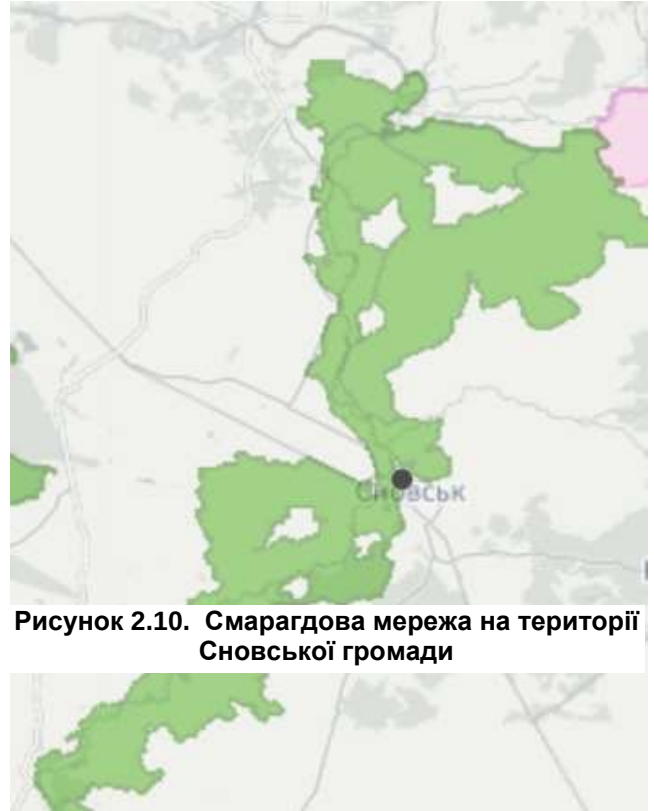

Рисунок 2.10. Смарагдова мережа на території Сновської громади

⁴ <https://emerald.eea.europa.eu/>

ва. Відносна вологість повітря буває максимальною в зимовий період та становить 81 – 87%.

Середньорічна температура повітря $+7,9^{\circ}\text{C}$. Середня температура повітря липня становить $+20,3^{\circ}\text{C}$, січня « $-4,4^{\circ}\text{C}$ ». Зимовий період стає коротшим, м'який, з частими відлигами. Висота снігового покриву в окремі роки досягала 30-43 см.

Абсолютний максимум температури повітря становить $+39,5$, абсолютний мінімум « $-36,9$ ».

Період із середньодобовою температурою повітря вище 10°C становить 160 днів. Водночас на рік припадає приблизно 101 день, коли середньодобова температура повітря знижується до 0°C і нижче.

При цьому температура повітря за період з 1991 по 2019 р. значно підвищилась. В результаті календарні зима (грудень 2019 – лютий 2020 р.) та осінь 2020 р. були найтеплішими за всю історію спостережень. Ситуація повторилася у 2022 та у 2023 рр. Одночасно гідротермічний коефіцієнт (ГТК) зволоженості вегетаційного періоду зменшився від 1,8 (надмірна вологість) до 1,1 (недостатня вологість), а в 2020 р. він становив 0,6–0,9 (слабка посуха). Тобто поліський регіон, до якого належить Сновська громада, з зони надмірної вологості перейшов у зону недостатньої вологості.

Чернігівська область належить до зони достатнього зволоження. Середня річна відносна вологість повітря складає 75–80 % (від 50–70 % у липні-серпні до 80–95 % взимку). Протягом року спостерігається від 20 до 44 днів з відносною вологістю повітря 30 % і менше⁵. На території громади переважають західні, північно-західні та південно-західні вітри. Зимом значний вплив становлять східні. Вітровий тиск становить біля 500 Па (в цілому по Україні відповідно до мапи вітрового тиску – від 400 до 600 Па).

Територія громади належить до першої кліматичної зони. Клімат на її теренах не знає значних територіальних коливань.

Стан здоров'я населення

Здоров'я має важливе значення в житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального й суспільного добробуту й благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням довкілля. Неприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

⁵ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік.

Останнім часом змінюється структура захворюваності й поширеності хвороб серед населення, що і полягає в підвищенні частки хвороб системи кровообігу, органів дихання, сечостатевої системи, ендокринної системи, а також онкологічних захворювань.

На основі систематизації статистичних даних і матеріалів в таблиці нижче наведені основні екологічні фактори, які сприяють розвитку деяких хвороб (таблиця 2.4.).

Таблиця 2.4. – Основні причини виникнення деяких хвороб

Види хвороб	Несприятливі фактори пов'язані з забрудненням навколишнього середовища
Онкологічні	Іонізуюче випромінювання, присутність канцерогенних речовин у воді, повітрі, продуктах харчування.
Серцево-судинні, нервової, кровотворної та ендокринної систем	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища
Хронічні органів дихання	Забруднення атмосферного повітря
Хронічні шлунково-кишкового тракту	Погана якість питної води та їжі
Кишкові інфекції, гепатит	Наявність збудників хвороб у питній воді або їжі
Грип, гострі респіраторні хвороби	Епідемії, скупченість населення
Вроджені аномалії	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища, радіація

Станом на 01.01.2024 загальна кількість зареєстрованого населення в Сновській громаді за даними державної статистики становила 20,935 осіб.

На території громади більшість населення працездатного віку, так триватиме весь період реалізації стратегії; при цьому збільшуватиметься відсоток осіб непрацездатного віку.

Чисельність дітей та підлітків зменшується від старшого віку до молодшого, що є загрозливою тенденцією; крім того, кількість мешканців від 18 до 30 років значно менше, ніж можна було очікувати навіть за обставин зменшення народжуваності; отже – вони залишають громаду.

Наведені дані засвідчують стале скорочення дітей дошкільного та середньо шкільного віку в найближчі роки;

Основним фактором впливу стану довкілля на здоров'я населення є забруднення атмосферного повітря. Як зазначалось вище, основними забруднювачами повітря на території Сновської МТГ є ПАТ «Щорський завод продуктів», ТОВ «Техсервіс», ТОВ «Меблева фабрика», ТОВ «Астра», філія

«Південно-Західна Залізниця» АТ «Укрзалізниця». Однак, головним забруднювачем атмосферного повітря в Сновській МТГ продовжує й надалі залишатися автотранспорт.

Суттєвим фактором впливу на здоров'я населення є якість питної води. Високою є ймовірність не відповідності якості води за бактеріологічними (санітарно-гігієнічними) показниками безпосередньо в розподільчій мережі. Ймовірно, що саме з негативним впливом водного фактору на здоров'я пов'язані показники захворюваності кишковими інфекціями.

Проблема накопичення, переробки й захоронення ТПВ на території Сновської МТГ вирішується незадовільно. На сьогодні основним способом видалення ТПВ є їх захоронення на Сновському сміттєзвалищі. Тривале накопичення ТПВ на звалищі призводить до виникнення непередбачуваних фізико-хімічних і біохімічних процесів, продуктами яких є чисельні токсичні хімічні сполуки в рідкому, твердому й газоподібному стані. Дані об'єкти є середовищем для розмноження комах і гризунів, які є збудниками й переносниками різних інфекційних захворювань, такі як лептоспіроз, сказ, енцефаліт, та ін.

Шум, інтенсивність якого зростає біля автомагістралей й залізниць, в районі автовокзалів і залізничного вокзалу, а також окремих промислових підприємств, впливає на нервову систему людини, заважає повноцінному відпочинку. Напружений ритм міського життя викликає психоневрологічні розлади й депресії, спричиняє зростання серцево-судинних хвороб і захворювань нервової системи. На відміну від сільських, жителі міста більше схильні до гіподинамії.

З метою покращення якості діагностики та лікування пацієнтів придбано високотехнологічне медичне обладнання. Понад 2,25 млн грн з бюджету громади було направлено на придбання системи рентгенівської діагностичної мобільної, яка вкрай необхідна для надання медичної допомоги. Також було придбано медичний принтер сухого друку, авторефкератометр та лінзу до нього, апарат УЗД, 2 портативні апарати ШВЛ, 2 кисневих концентратори, 5 механічних ліжок, 10 кондиціонерів та інше.

Таблиця 2.5. Стан поширеності (хворобливості) та смертності населення Сновської громади (на 100 тис. населення)

	2022 рік				2023 рік			
	Кількість захворювань всього	На 100 тис. населення	Кількість померлих	На 100 тис. населення	Кількість захворювань всього	На 100 тис. населення	Кількість померлих	На 100 тис. населення
ССЗ	3850	818,6	330	70,2	4037	845,1	285	59,7
Новоутворення	601	127,8	43	9,1	599	125,4	52	10,9
Інфекційні захворювання	4239	901,3	-	-	3014	631	-	-

Найпоширеніші хвороби серед місцевих мешканців та мешканок — хвороби системи кровообігу та новоутворення.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Стратегія не буде впроваджена

Забруднення повітря, води, ґрунтів, шум є одними з чинників, які безпосередньо впливають на стан здоров'я людини. На даний момент на території Сновської МТГ присутні джерела забруднення навколишнього середовища, які в реалізації цілей Стратегії мають зменшити свій кумулятивний шкідливий вплив, що є важливим фактором для сталого розвитку території громади. У результаті не впровадження Стратегії різні джерела шкідливих речовин спричинятимуть і надалі негативний вплив.

2.3.Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	+	+	0	0	0	+	-	+	0
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами									
3.1.Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури	+	0	-	-	0	0	-	+	+
3.2.Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	+	0	-	-	0	0	0	+	+
3.3.Розширення мережі вуличного освітлення	+	0	-	-	0	0	0	+	+
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада									
4.1.Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	+	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2.Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.3.Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Оцінка представлена у трьох категоріях: (-) – негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив

Атмосферне повітря.

Стратегія передбачає проведення робіт із капітального ремонту, реконструкції, зокрема – термосанації. Зокрема, доріг та транспортної інфраструктури в цілому, спортивних майданчиків, будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд, капітальний ремонт приміщень закладів освіти, культури Сновської громади. Передбачено будівництво захисних споруд цивільного захисту населення – укриттів, в т.ч. – подвійного призначення, створення Центру безпеки. Внаслідок цього в місцях проведення ремонтно-будівельних заходів, ймовірно буде спостерігатись підвищення запиленості та загазованості атмосферного повітря, внаслідок скупчення будівельної техніки.

Стратегією не передбачено будівництво нових виробничих потужностей чи нових об'єктів підвищеної небезпеки, що можуть спричинити викиди небезпечних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Важливо зазначити, що в результаті реалізації проєктів Стратегії на територіях громади мають покращитися показники стану атмосферного повітря. Найсамперед це стосується таких проєктів Плану заходів із реалізації стратегії: «Розробка проєкту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Сновської громади» - його наступна реалізація призведе до зменшення викидів CO₂, цьому ж сприятимуть результати проєктів «Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні», «Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади» (завдання 4.2.3 Стратегії), а також «Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади» (завдання 4.2.2). Опосередкований позитивний вплив на якість атмосферного повітря очікується також від проєкту «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (4.3.4)

Водні ресурси.

Ключові проєкти Стратегії розвитку Сновської громади, що впливатимуть на водні ресурси території, безпосередньо стосуються інженерної інфраструктури громади. Йдеться про такі проєкти: «Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області», «Капітальний ремонт водопровідної мережі по вулицям Просвіти, Сіверської, Каденюка, В.Стуса, Абрикосова, Спортивна, Сагайдачного, Гоголя, Незалежності, Річкова, провулку Луговому в місті Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області. Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі», «Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі у м. Сновськ» (завдання 3.2.2), «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області» (завдання 3.2.1). Реалізація першого проєкту дозволить збільшити кількість мешканців громад, що використовують якісну питну воду з централізованих водогонів та зменшити використання колодязної води, відповідно мало контрольоване людське втручання в водоносні шари. Другий проєкт дозволить покращити якість очистки стічних вод. Опосередковано на покращення якості поверхневих та ґрунтових вод впливатимуть результати проєктів «Покращення використання та захисту поверхневих вод Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання земснаряду» (завдання 4.3.1), «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади», (завдання 4.3.2), «Екологічний проєкт «Парк на воді» («Калинові острови») у м. Сновськ» (завдання 4.3.4), адже дозволять зменшити не лише забруднення прилеглої до водойм території, а й дотичних поверхневих вод. В підсумку реалізація цих проєктів дозволить покращити системи водопостачання та водовідведення в громаді та мінімізувати наявні ризики для довкілля.

Земельні ресурси.

В рамках виконання завдання 2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації передбачено реалізацію проєкту «Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади». Зазначений проєкт передбачає розробку пакетів технічної документації, на підставі якої потім здійснюватиметься землекористування, зонування території, спорудження нових інфраструктурних об'єктів. Досягнення цієї ж мети завдання покликаний сприяти інший проєкт «Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади». Він спрямований на проведення нової нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів громади. В рамках цього ж завдання розроблений проєкт «Розробка та наповнення змістом геоінформаційного порталу Сновської громади». В цілому результати трьох зазначених проєктів дозволять громаді покращити управління наявними земельними ресурсами, відповідно – контроль за їхнім використанням незалежно від форми власності чи суб'єкту оренди. Це стане основою для довгострокової екологічної безпеки території.

Позитивний ефект для земельних ресурсів також матиме проєкт «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (завдання 4.3.4), адже він передбачає санацію території, на якій здійснюватиметься діяльність в його рамках по всій території громади, тобто – її земельних ресурсів. Локально досягненню цієї ж мети сприятиме проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населених пунктах Сновської громади» (завдання 4.3.2.).

Відходи

Під час проведення будівельних та ремонтних робіт основний негативний наслідок для довкілля – утворення будівельних відходів.

Основними відходами, що створюватимуться під час будівельних робіт, будуть рештки старої цегли, бетону, деревини тощо. Фактичний обсяг таких відходів буде встановлено під час проектування відповідних об'єктів.

Крім цього, можливе утворення токсичних відходів ремонтних робіт – лакофарбових матеріалів, заповнювачів, тощо.

Передача забруднення в навколишнє природне середовище можлива із дощовими водами, коли внаслідок неналежного поводження з побутовим сміттям, воно змиватиметься на прилеглі території.

Для попередження такої загрози під час реконструкції будівлі необхідно уникнути складування будівельного сміття на проєктній ділянці, дотримуватися діючих вимог законодавства тощо.

Проблема збирання, накопичення, переробки, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення ТПВ – одна з найгостріших. Її наслідок – забруднення навколишнього середовища побутовими відходами, пластиком, склом, папером. З огляду на те, що понад 50% ТПВ складають пакувальні матеріали, чи не найефективніший спосіб розв'язання цієї проблеми – роздільне збирання побутового. Адже велику частину побутових відходів складають матеріали, які можна використовувати повторно або переробляти. Повторній переробці підлягають папір, скло, металеві та алюмінієві баки, текстиль, пластик, органічні відходи. Усі ці матеріали, отримані при сортуванні, знаходять попит з боку організацій, які займаються прийомом вторинної сировини.

Послугою з вивезення твердих побутових відходів охоплено 38% населення Сновської громади. Загальна кількість домогосподарств, що уклали договори з підприємством становить 76 % від кількості міського населення.

62% домогосподарств Сновської громади не мають можливості скористатися даною послугою. Це мешканці всіх сільських населених пунктів, територія яких не охоплена послугою з вивезення ТПВ з причин великої відстані від центру громади, через що зношена спецтехніка КП «Сновська ЖЕД» не в змозі туди доїхати. Вивіз сміття в сільських населених пунктах відбувається власними силами жителів або транспортом приватних підприємців на санкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному старостаті. З метою покращання ситуації за підтримки Програми DOBRE в громаді розроблена і затверджена Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки. Програма передбачає заходи по впровадженню роздільного збору сміття та заходів, щодо зменшення потрапляння відходів на сміттєзвалища шляхом повторного використання, компостування тощо. Програма також передбачає реалізацію заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимулювання укладення договорів із власниками нерухомості, придбання необхідної техніки та обладнання, облаштування спеціальних майданчиків та ін. В цілому заходи, що визначені в Стратегії та її ПЗР, в частині розвитку систем інженерної інфраструктури, поводження з відходами, передбачають впровадження сучасних технологій та відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля, що сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у цій сфері.

В рамках виконання названої Програми та ПЗР Стратегії громади передбачено проєкт «Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді» (завдання 4.3.3).

Під час реалізації проєктних рішень щодо реконструкції полігону твердих побутових відходів необхідно дотримуватись вимог статті 46 Закону України «Про охорону земель», а саме:

Виконання заходів щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та екологічне безпечне поводження з ними;

Максимальне збереження ґрунтового покриття на основі обраного оптимального варіанта територіального розміщення об'єктів поводження з відходами;

Зняття родючого шару ґрунту, його складування, збереження та використання при рекультивації земель, покращенні малопродуктивних земель і благоустрої населених пунктів;

Запобігання негативному впливу об'єктів поводження з відходами, що використовуються для збирання, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів на ґрунтовий покрив прилеглих територій;

Рекультивація земельних ділянок після ліквідації об'єктів поводження з відходами.

Ландшафт

Тимчасові порушення ландшафту відбудуться під час реконструкції/спорудження мереж доріг, водогонів та водовідведення, а також спорудження майданчиків для ТПВ. Втім вони мають бути усунуті під час завершення такого роду робіт.

В Стратегії є проекти, що можуть містити зміни до ландшафту, а саме: проєкт «Розробка проєкту дизайну комерційно-розважальної зони «Гідро-парк» у м.Сновськ за адресою: м. Сновськ, вул. Залізнична, 23», «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади», «Екологічний проєкт «Парк на воді» («Калинові острови») у м. Сновськ» (завдання 4.3.4). Ступінь втручання залежить від майбутніх концептуальних рішень. Тому будь-які зміни мають узгоджуватися з уповноваженими органами державної влади. В підсумку реалізація зазначених проєктів має призвести до позитивних змін щодо існуючого ландшафту.

Природно-заповідний фонд

Завдання Стратегії з охорони, утримання та розвитку природно-заповідного фонду, зелених зон і зелених насаджень в населених пунктах громади передбачає: проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ на території громади, належне утримання та розвиток об'єктів ПЗФ, зокрема, під час розробки документації з просторового планування, геоінформаційної системи громади (включно з позначенням об'єктів сфери

сервісу), екологічних вимог до інвестиційних пропозицій, а також проєктів із облаштування паркових та рекреаційних зон.

Безпосередньо територій, що поруч із ПЗФ, може стосуватися завдання 2.3.2. «Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади», адже він передбачає розробку та запровадження різних тематичних туристичних маршрутів – одночасно з розвитком об'єктів, що будуть включені до екскурсійних напрямків. При цьому окремі об'єкти доведеться відновлювати, інші – створювати заново, що є ризиком для ПЗФ та вимагатиме застосування міською радою спеціальних обмежувальних вимог із ведення господарської діяльності. Проєкт передбачає очистку захаращеної нині території, що є позитивною їх стороною, втім – за умови попередніх консультацій із уповноваженими органами державної влади.

Смарагдова мережа

Завдання Стратегії з охорони, утримання та розвитку територій Смарагдової мережі передбачає: створення наборів геопросторових даних громади, дослідження можливостей збільшення на теренах громади ПЗФ, насамперед, на теренах, що належать до Смарагдової мережі, інформування потенційних відвідувачів громади про правила поведінки на природі, їх особливості на територіях Смарагдової мережі.

Територій Смарагдової мережі стосується проєкт «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (завдання 4.3.4 Стратегії). Він спрямований на збільшення різного роду зелених насаджень у населених пунктах громади, причому не на засадах участі мешканців, а серед заходів – визначення територій загального, спеціального та обмеженого користування, що потребують відтворення, а також поширення ґрунтозахисних насаджень (отже – зменшення ризиків ерозії земель).

На збереження довкілля територій Смарагдової мережі також спрямований проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади» (4.3.2). Йдеться, насамперед, про пойму річки Снов, яка включена до Смарагдової мережі. Очікуються певні позитивні зрушення від робіт в басейні річки Снов, стан якої незадовільний (вирішення цієї проблеми вимагатиме об'єднання зусиль кількох територіальних громад на засадах їхнього співробітництва). Сприятиме цьому реалізація проєкту «Покращення використання та захисту поверхневих вод Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання земснаряду» (завдання 4.3 1),

Проєкт «Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді» (завдання 4.3.3) та Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки передбачають санацію низку

антропогенно змінених екосистем – територій, що засмічені ТПВ (скажімо – ліквідація наявних стихійних смітників ледь не на березі Снові). На тепер це одна з брутальних проблем, несумісна зі статусом природоохоронної території. В разі успіху шкідливий антропогенний тиск на території Смарагдової мережі в громаді суттєво зменшиться.

Важливим для зменшення негативних впливів на довкілля є проєкт «Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади» (завдання 3.1.1 Стратегії), адже він передбачає спорудження системами лінійного поверхневого водовідведення на дорогах та вулицях.

Суттєвий позитивний вплив на довкілля матимуть проєкти «Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області», «Капітальний ремонт водопровідної мережі по вулицям Просвіти, Сіверської, Каденюка, В.Стуса, Абрикосова, Спортивна, Сагайдачного, Гоголя, Незалежності, Річкова, провулку Луговому в місті Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області. Капітальний ремонт станції знезалізнення, бака водопровідної вежі» (3.2.2) та «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області і» (3.2.1). Разом вони покликані принаймні частково розв'язати болючу проблему, що пов'язана зі станом гідротехнічної інфраструктури на території громади. В разі успіху вплив на забруднення території зменшиться, а мешканці цільових населених пунктів отримуватимуть питну воду кращої якості.

Зауважимо, що така складова гідротехнічної інфраструктури, як осушувальна меліоративна мережа на теренах громади, вимагає значно більшої уваги, ніж їй приділено в Стратегії та ПЗР. Втім розв'язання цієї проблеми вимагатиме й принципових рішень держави, у власності якої знаходяться споруди зазначені мережі.

Певною мірою впливу на території Смарагдової мережі стосуються проєкти, що пов'язані з розвитком туристично-рекреаційної сфери. Це проєкт «Виробництво та оприлюднення геопросторових даних щодо туристичних маршрутів та об'єктів відпочинку на території Сновської громади» (2.3.2), що передбачає розвиток туристичних об'єктів на території Смарагдової мережі. З огляду на наявні ризики збільшення антропогенного впливу на природне середовище проєкт передбачає інформування потенційних відвідувачів громади про правила поведінки на природі, їх особливості на територіях Смарагдової мережі, розробку та запровадження системи штрафів за порушення. Проєкт передбачає розробку та встановлення системи вказівників із розміщенням туристичної та природоохоронної інформації.

В цілому можемо стверджувати – запропоновані проєкти ПЗР Стратегії, що стосуються господарської діяльності в межах територій Смарагдової мережі, містять запобіжні заходи – формулювання та доведення вимог, які мають гарантувати збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.

Об'єкти культурної спадщини.

Частково з об'єктами культурної спадщини пов'язане завдання 2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади Його вплив опосередкований – через можливе збільшення відвідувачів як наслідок поширення інформації про них.

Подібний інформаційний ефект матимуть й проєкти «Створення у с. Тур'я Сновської громади Музей сучасної російсько-української війни», «Створення у с. Кучинівка Сновської громади Музею дисидента-одинака Леоніда Тереховича» (завдання 1.2.1). Щоправда, розміщення інформаційних повідомлень про об'єкти культурної спадщини вимагатиме прив'язки до території.

Матеріальні активи.

Стратегія не передбачає заходів, які б мали суттєвий вплив на склад та якість матеріальних об'єктів. Серед найбільших – заплановані капітальні ремонти: доріг, вулиць, тротуарів, вуличного освітлення покращать стан вулично-дорожньої мережі громади. Це проєкти «Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади» (завдання 3.1.1), «Розбудова велосипедної інфраструктури Сновської громади» (3.1.2), «Реконструкція вуличного освітлення населених пунктів Сновської громади» (4.1.3). Результати проєкту «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області» (3.2.1) покращать показники очистки стоків.

Серед інших проєктів, що передбачають збільшення матеріальних активів громади такі: «Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді» (4.3.3), «Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади» (4.2.2), «Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області» (3.2.2).

Певною мірою збільшать матеріальні активи громади результати реалізації проєктів «Реконструкція їдальні Сновського ліцею №3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області», «Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського

району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35», «Капітальний ремонт Сновської ліцею №1 за адресою: вул. Просвіти, 35, м. Сновськ, Чернігівської області», «Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області» (завдання 1.1.1), «Реконструкція будівлі мистецької школи «Сновська музична школа ім. Н.Г. Рахліна», «Капітальний ремонт (термомодернізація) спеціалізованої гімнастичної спортивної зали та допоміжних приміщень, будівель та споруд (медичного пункту) Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська область, м. Сновськ, вул. Залізнична, 41», «Капітальний ремонт спальних корпусів, адмінбудівель, їдальні та інших споруд Сновського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дружба» за адресою: Чернігівська обл., м. Сновськ, вул. Залізнична, 41» (завдання 1.1.2), «Реконструкція стадіонного комплексу в м. Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області» (1.2.3), «Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади» (3.2.1), «Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні» (4.2.3). Втім їх реалізація передбачає мінімальне втручання до навколишнього природного середовища, а його головна спрямованість – освіта, культура, здоров'я мешканців та мешканок.

Переважає більшість вище зазначених проєктів спрямована на досягнення більшої енергоефективності будівель, де розміщуються бюджетні установи, покращення їх інженерної інфраструктури, покращення надання послуг мешканцям та мешканкам населених пунктів громади в цілому.

Флора, фауна та біорізноманіття

Стратегією передбачається збільшення зелених насаджень за рахунок благоустрою територій – садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених зелених насаджень, створення та відновлення газонів у парках та скверах. Така діяльність передбачена в проєкті «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади», «Екологічний проєкт «Парк на воді» («Калинові острови») у м. Сновськ» (завдання 4.3.4).

Сприяти покращенню водних ресурсів громади має проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади» (4.3.2), адже йдеться про прилеглі до водойм території, які активно використовуються людиною.

Позитивні результати також очікуються від проєктів з розробки та облаштування туристичних маршрутів та облаштування рекреаційних зон (операційна ціль 2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація), адже вони передбачають запровадження контролю над використанням природних об'єктів, отже сприятимуть збереження біорізноманіття в цілому.

Корисні копалини. Сновська громада не належить до територій із потужною мінерально-сировинною базою. За даними державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України» є родовища горючих корисних копалин (група «тверді корисні копалини») – торфу (не розробляються). Зазначені родовища знаходяться на балансі Державної служби геології та надр України. Також є родовища, що належать до неметалевих корисних копалин (група «будівельні корисні копалини»): цегельно-черепична сировина (глина), пісок.

Кліматичні умови. Сновська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату з достатньою зволоженістю.

Територія громади належить до першої кліматичної зони. Клімат на її теренах не знає значних територіальних коливань.

Безпека життєдіяльності населення та його здоров'я.

Стратегія передбачає виконання проєктів із питань безпеки життєдіяльності, зокрема «Реконструкція вуличного освітлення населених пунктів Сновської громади» (завдання 4.1.3), що має позитивно вплинути на показники правопорушень на теренах громади.

Значно покращити стан цивільної безпеки покликаний проєкт «Створення Центру безпеки Сновської громади» (4.1.2).

Також покращити умови безпеки для юних мешканців та мешканок громади покликаний проєкт «Будівництво та капітальний ремонт фонду захисних споруд у комунальних закладах Сновської територіальної громади» (4.1.1).

Стосовно здоров'я населення, то в Стратегії є оперативна ціль 1.3. «Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації». Вона передбачає три взаємно пов'язаних завдання, що стосуються медицини та спорту: «Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину», «Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок», «Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя».

Реалізація цілі стосується переважно комунальної бюджетної сфери – йдеться, насамперед, про покращення умов надання послуг, що вимагає ремонтів існуючих приміщень, іншої дотичної інфраструктури, закупівлі ново-

го медичного обладнання, збереження кадрового потенціалу лікарів та залучення до громади нових медичних працівників. Такий підхід передбачає впровадження на теренах громади спеціалізованих програм, спрямованих на профілактику хвороб. А це передбачає зусилля з подолання браку уваги мешканців та мешканок до власного здоров'я. Важлива складова цілі – налагодження системної психологічної допомоги як засобу підтримки ментального здоров'я жителів громади та протидії наслідкам російсько-української війни.

Так у сфері охорони здоров'я в рамках виконання завдання 1.3.1 «Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину» плануються проекти «Забезпечення житлом лікарів Сновської громади», «Покращення матеріальної бази обслуговування пацієнтів на території Сновської громади», «Створення реабілітаційного центру для ветеранів, ветераном та членів їх сімей», «Капітальний ремонт поліклінічного та приймально-діагностичного відділень КНП «Сновська центральна районна лікарня»». Крім того, для виконання завдання 1.3.2. «Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок» запланований проєкт «Запровадження в Сновській громаді допомоги мешканцям та мешканкам із питань ментального здоров'я». Для завдання 1.3.3. «Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя» заплановані два вузько цільові, але дуже важливі для збереження здоров'я проєкти: Проведення цитологічних обстежень «Раннє виявлення онкології – збереження життя», Профілактика та раннє виявлення цукрового діабету «ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ – час діяти».

Проєкти у сфері спорту мають інфраструктурний характер, водночас заходи з їх виконання містять елементи інформаційних кампаній: «Реконструкція стадіонного комплексу в м. Сновськ, Корюківського району, Чернігівської області», «Створення спортивно-розважального «мотузкового парку» на території «Парку культури та відпочинку “Гідропарк”» Сновської міської ради», «Створення у м. Сновськ скейт-парку та облаштування території навколо нього» (завдання 1.2.3).

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ, ЇЇ ПЗР, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Основні екологічні проблеми, характеристики ризиків, територіальні прив'язки та основні завдання, визначені Стратегією та її ПЗР, щодо розв'язання зазначених проблем наведено у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Ключові потенційні екологічні проблеми та ризики та їхні зв'язки з документом державного планування

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання, визначені Стратегією
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	Автошляхи Р-83, Т-25-48, місцеві дороги, вулиці населених пунктів; ділянки виробничого призначення	Капітальний ремонт доріг та супутньої інфраструктури Популяризація енергозбереження за допомогою розробки та реалізації Плану дій сталого енергетичного розвитку громади чи Місцевого енергетичного плану Поширення генерації енергії на основі відновлювальних джерел, насамперед, серед комунальних установ Впровадження онлайн моніторингу якості атмосферного повітря за показниками вмісту радіоактивних речовин, аміаку та продуктів горіння Термосанація будівель комунальної власності Розбудова паркових зон
Забруднення водного басейну (як поверхневих, так і підземних вод)	Скид поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах	Територія прибережних до річок, ставків, захисних смуг, а також в прилеглих місцях забудови в населених пунктах громади	Облаштування рекреаційних зон Будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд та водовідведення в цілому
Забруднення та ерозія ґрунтів	Біологічне та хімічне забруднення ґрунтів, їх ерозія	Територія несанкціонованих сміттєзвалищ; поля для с/г виробництва; площі, де відбувається виробництво	Розробка комплексного плану просторового розвитку території громади, генеральних планів населених пунктів, встановлення меж населених пунктів, розробка ГІС громади Розробка та просування інвестиційних пропозицій серед підприємців

			Розробка та облаштування туристичних маршрутів Облаштування рекреаційних зон
Недосконала система управління відходами	Накопичення ТПВ на несанкціонованих, звалищах, збільшення їх кількості та площ	Вся територія громади	Санація антропогенно змінених територій Запровадження роздільного збору, вивезення та утилізації твердого побутового сміття
Погіршення здоров'я населення	Несвоєчасне діагностування хвороб мешканців та мешканок Відмова частини жителів від вакцинування, що захищає від небезпечних хвороб Невідповідність нормативам питної води в діючих мережах, незадовільна якість води у громадських колодязях	Вся територія громади	Модернізація матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я Організація та проведення кампаній із цитологічних обстежень та вакцинування Створення спортивних локацій Розбудова паркових зон Будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд та водовідведення в цілому

Екологічні проблеми Сновської громади доцільно розглянути в розрізі компонентів довкілля: атмосферне повітря, вода, ґрунт, біорізноманіття.

Забруднення **атмосферного повітря** відчувається, насамперед, у місцях житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним рухом транспорту. Рівень забруднення повітря там значно вищий ніж на територіях, де такий рух відсутній, а також у зелених зонах відпочинку мешканців та мешканок. Головний генератор забруднення атмосферного повітря на території громади – пересувні джерела забруднення.

Забруднення від автотранспорту – найбільш критичний фактор впливу на здоров'я населення, адже відбувається безпосередньо в зоні дихання людини. Цей фактор проявляється переважно вздовж автошляхів державного значення Р-83, Т-25-48, обласного - Хотуничі - Смяч 0250129, Суничне – Низківка - Руда 0250130, Сновськ - Чепелів 0250131, Тихоновичі - Прибинь 0250132, Сновськ - Займище 0250133, Нові Млини - /Р-83/ 0250134, Смяч -

Гвоздиківка 0250503 та доріг комунальної власності. На збільшення викидів шкідливих речовин безпосередньо впливає їх зношений стан.

До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування авіабомб, ракет.

Основна проблема **забруднення поверхневих вод** у громаді – скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод у поверхневі води. Очисні споруди поверхневих стічних вод («лівньовки») в громаді майже відсутні – тож весь бруд після дощів попадає зі стоками безпосередньо у водойми та ґрунтові води. Каналізація є лише в Сновську, а наявні очисні споруди не забезпечують необхідну якість очистки стоків, таким чином створюючи загрозу для населення громади.

У сільській місцевості нечистоти накопичуються в асенізаційних ямах – з подальшою викачкою. Це екологічна вибухівка уповільненої дії, адже частина стоків таким чином потрапляє до ґрунтових вод звідки за допомогою колодязів та малих приватних свердловин беруть воду мешканці та мешканки сіл. Точками ризику можуть бути також покинуті та незатампоновані свердловини та колодязі.

З метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення та засмічення, зрештою – збереження їх водності вздовж водойм та водотоків повинні бути винесені в натуру межі прибережних захисних смуг водойм та водотоків.

Поверхневі шари ґрунтів легко забруднюються. Великі концентрації в ґрунті різних хімічних сполук – токсикантів згубно впливають на життєдіяльність ґрунтових організмів. При цьому втрачається здатність ґрунту до самоочищення від хвороботворних та інших небажаних мікроорганізмів, що здатні викликати важкі наслідки для людини, рослинного та тваринного світу. Системні спостереження за якістю ґрунтів, їхньої динамікою на території громади відсутні. Ймовірно, що їх проводять значні сільськогосподарські виробники, але ці дані залишаються закритими, що може опосередковано свідчити про наростання негативних тенденцій.

Автомобільні дороги на території громади – також чинник забруднення ґрунтів громади. Важкі метали, які містяться у вихлопних газах автотранспорту, осідають в ґрунтах вздовж трас. Інтенсивність їхнього розподілу залежить від швидкості руху автотранспорту, напрямку вітру, наявності захисних смуг тощо. Території, які знаходяться у безпосередній близькості до автошляхів містять підвищений вміст важких металів, продуктів горіння пального, такі як оксиди азоту, сірки, сажа смоли. Ареал розповсюдження важких металів вздовж зазначених автошляхів може сягати відстані до 1 км.

Іншим джерелом забруднення є стихійні сміттєзвалища як відображення браку централізованого вивезення ТПВ. Їх періодично створюють місцеві мешканці та мешканки, домогосподарства яких не охоплені централізованим збором та вивезенням сміття. Тож саме населення забруднює ґрунтове покриття та створює загрозу проникнення небезпечних речовин в ґрунти поблизу сміттєзвалищ.

Основними причинами, що можуть спричинити до **збіднення біорізноманіття**, є антропогенні чинники:

- ризик забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

Головними чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин із «червонокнижним» статусом, є зривання їх на букети для продажу та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання худоби, викошування, випал трави, осушення; для лісових – проведення лісогосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності є:

- випалювання сухої рослинності у весняний та осінній періоди;
- порушення технології заготівлі деревини; самовільні рубки;
- засміченість лісових площ побутовим сміттям.

Мінімізація негативних впливів зовнішнього середовища на **стан здоров'я мешканців** та мешканок громади гальмується низкою проблем, пов'язаних, головним чином, із функціонуванням закладів охорони здоров'я в громаді, зокрема, застарілою матеріально-технічною базою закладів охорони здоров'я, що не дозволяє якісно та своєчасно діагностувати хворобу, а також браком кваліфікованих лікарів.

Окремий істотний фактор впливу на стан здоров'я мешканців та мешканок громади – використання питної води з нецентралізованих джерел водопостачання, що провокує ризики інфекційних захворювань та розвитку гіпоксії через наднормативний вміст нітратів, залізу, інших шкідливих речовин.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів із реалізації документів державного планування складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), адже вплив на здоров'я часто неспецифічний та має опосередкований характер, пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, за-

хворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу об'єктів житлово-комунального господарства, транспорту, видобутку мінералів.

Завдання Стратегії не несуть прямої шкоди стану довкілля території громади, зокрема територіям з природоохоронним статусом, а також здоров'ю населення.

Основні завдання Стратегії, що потенційно можуть загрожувати навколишньому середовищу та здоров'ю населення передбачають нове будівництво, капітальні ремонти. Однак, завдяки проєктам, означених у розділі три цього Звіту, негативний вплив в процесі впровадження Стратегії пом'якшується. Тимчасові негативні наслідки для природоохоронних територій можуть бути під час ведення будівельних робіт. Ухвалення рішення щодо будівництва, що матиме вплив на природоохоронні території, та оцінка таких ризиків, відбуватиметься з дотриманням вимог чинного законодавства за встановленими процедурами, враховуючи необхідність проходження процедур стратегічної екологічної оцінки згідно із законами України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», а також Законом України «Про природно-заповідний фонд».

Більшість запланованих проєктів Стратегії направлені на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, що на тепер склалося в громаді, а також на покращення здоров'я мешканців та мешканок громади, а саме: модернізація інженерних мереж; розвиток житлово-комунального господарства та транспортної інфраструктури; енергозбереження та запровадження генерації за допомогою відновлювальних джерел.

В Стратегії є завдання, що покликані розширити зелені та рекреаційні зони на території громади. Це стосується в першу чергу розширення паркових та рекреаційних зон, облаштування туристичних маршрутів.

Особливої уваги заслуговують заходи Стратегії, що стосуються заходів з формування серед місцевого населення відповідального ставлення до навколишнього природного середовища. Еколого-просвітницька діяльність здійснюватиметься у вигляді поєднання просвітництва та безпосереднього залученням місцевих мешканців та мешканок до заходів із охорони природи, збереження ґрунтів, ощадливого використання енергії, просування здорового способу життя, занять спортом. В цілому це означатиме формування та здійснення місцевої екологічної політики.

Вищеозначений аналіз є достатньо узагальненим та потребує уточнень вже на етапах реалізації конкретних рішень із врахуванням їх просторової прив'язки до території, віддаленості стосовно природоохоронних територій, умов реалізації та інших характеристик.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ ГРОМАДИ ТА ЇЇ ПЗР, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ.

Основні міжнародні зобов'язання

Основні міжнародні зобов'язаннями щодо СЕО – Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також Конвенція ООН з біологічного різноманіття, Рамкова конвенція про зміну клімату, Паризька кліматична угода.

З підписанням Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання посилення природоохоронної діяльності. Це позитивно вплине на громадян та підприємства в Україні та ЄС, зокрема, через покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям.

Вступ України до ЄС супроводжується збільшенням зобов'язань та виконанням вимог у сфері довкілля й зміни клімату. За 2022–2023 роки у природоохоронній сфері Верховна Рада України прийняла ряд євроінтеграційних Законів:

- «Про ратифікацію Поправки та Другої поправки до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті»;
- «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря»;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічної інформації) та інформування з питань екологічного врядування»;

- «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів»;
- «Про управління відходами»;
- «Про хімічну безпеку та управління хімічною продукцією».

З метою поглиблення імплементації права ЄС та наступної регуляторної конвергенції протягом зазначеного періоду також було прийнято низку відповідних підзаконних нормативно-правових актів, а саме:

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134-р «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року»,
- постанову Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік»,
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 267 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження короткострокових планів дій», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 20.09.2022 за № 1086/38422;
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 268 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження планів поліпшення якості атмосферного повітря», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16.09.2022 за № 1071/38407.

Основні державні зобов'язання

На стратегічному рівні пріоритети державної екологічної політики сформульовані у Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII, що базується на 5 стратегічних цілях:

1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

В рамках підготовки звіту про СЕО Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади здійснено аналіз її відповідності Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року.

Таблиця 5.1. Порівняння Стратегії державної екологічної політики України та Стратегії розвитку Сновської громади в розрізі стратегічних та оперативних цілей

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Сновської громади	Стратегічні цілі Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року				
	Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
Стратегічна ціль 1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу					
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	+		+	+	
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	+		+	+	
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	+		+	+	
1.4. Краще управління з використанням цифровізації	++	+	++	+	++
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка					
2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	+	+	+		
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості гро-	++	+	+	+	

мади					
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	+	+	+	+	
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами					
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	+	+	+	+	
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	+	+	+	+	
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	+	+	+	+	
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада					
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	+	+	+		
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	+	+	+	+	
4.3. Адаптація до змін клімату та санация водних об'єктів	++	++	++	++	

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Під час підготовки Стратегії розвитку Сновської громади враховувалися зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані з запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на державному рівні, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час виконання стратегії, а саме:

- Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;
- Стратегії формування і реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р;
- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ».

Відповідні завдання і заходи щодо НРДЗ згідно:

- рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;
- Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
- Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;
- Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022–2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
- Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022–2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134.

Основні регіональні зобов'язання

На регіональному рівні в Чернігівській області діють документи, де визначені основні регіональні зобов'язання щодо охорони довкілля. Головний –

це стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням 21-ї сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII. Він, зокрема, містить такий пріоритет: «Прискорення економічного зростання територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього природного середовища та невиснажливого використання природних ресурсів». Відповідно до нього сформульована друга стратегічна ціль «Комфортні та безпечні умови для життя», що містить оперативну ціль «Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку». В свою чергу вона передбачає такі завдання: «Охорона навколишнього природного середовища, збереження та розвиток заповідних територій»; «Створення умов для безпечного проживання та життєдіяльності населення»; «Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян». Всі зазначені завдання мають відповідних у стратегії розвитку Сновської громади.

Стратегія області реалізується через програми соціально-економічного розвитку області, що розробляються та ухвалюються щорічно. Зокрема, така програма на 2025 р. (затверджена розпорядженням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації 25 грудня 2024 року № 1015) містить завдання 1.5. Екологічна безпека та адаптація до зміни клімату. Реалізувати його передбачається через низку заходів, а саме:

Утилізація та знешкодження безхазяйних непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР), що зберігаються на території області у незадовільних умовах;

Розробка та затвердження Регіонального плану управління відходами Чернігівської області, організація та забезпечення екологічно безпечного збирання, зберігання, перевезення, відновлення, видалення відходів;

Підготовка інфраструктури для збирання відходів, що утворилися на території області у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій;

Будівництво та модернізація систем водовідведення; проведення природоохоронних кампаній зі збереження біологічного та ландшафтного різноманіття;

Розширення території природно-заповідного фонду; контроль за здійсненням заходів з поліпшення санітарного стану лісів у межах природно-заповідних об'єктів;

Здійснення екологічного моніторингу довкілля області;

Проведення інформаційних кампаній екологічного спрямування та реалізація природоохоронних заходів.

В Сновській громаді відсутні безхазяйні непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР).

За підтримки Програми DOBRE в громаді розроблена і затверджена Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки. Програма передбачає заходи по впровадженню роздільного збору сміття та заходів, щодо зменшення потрапляння відходів на сміттєзвалища шляхом повторного використання, компостування тощо. Програма також передбачає реалізацію заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимулювання укладення договорів із власниками нерухомості, придбання необхідної техніки та обладнання, облаштування спеціальних майданчиків та ін.

Під час реалізації проєктних рішень щодо створення нових полігонів твердих побутових відходів будуть враховані вимоги статті 46 Закону України «Про охорону земель», а саме:

Виконання заходів щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та екологічне безпечне поводження з ними;

Максимальне збереження ґрунтового покриву на основі обраного оптимального варіанта територіального розміщення об'єктів поводження з відходами;

Зняття родючого шару ґрунту, його складування, збереження та використання при рекультивації земель, покращенні малопродуктивних земель і благоустрої населених пунктів;

Запобігання негативному впливу об'єктів поводження з відходами, що використовуються для збирання, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів на ґрунтовий покрив прилеглих територій;

Рекультивація земельних ділянок після ліквідації об'єктів поводження з відходами.

В цілому заходи, що визначені в Стратегії та її ПЗР, в частині розвитку систем інженерної інфраструктури, поводження з відходами, передбачають впровадження сучасних технологій та відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля, що сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у цій сфері.

Всі інші регіональні зобов'язання мають своїх відповідників на місцевому рівні – тобто в стратегії розвитку Сновської громади, а також у формі програм і проєктів – у Плані заходів із реалізації стратегії.

В Чернігівській області розроблена «Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021–2027 роки. Вона затверджена рішенням третьої сесії обласної ради восьмого скликання 26 лютого 2021 року № 45-3/VIII в редакції рішення тринадцятої сесії обласної ради восьмого скликання 10 лютого 2023 року № 6-13/VII. Надалі під час воєнного стану внесені зміни розпорядженнями начальника обласної військової адміністрації.

Мета Програми – реалізація державної політики України в галузі охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі; забезпечення екологічно збалансованого природокористування; підвищення рівня суспільної екологічної свідомості та досягнення гармонії взаємодії суспільства і природи.

Основними завданнями Програми є:

- зменшення антропогенного навантаження на довкілля;
- підвищення рівня очищення стічних вод та приведення показників очищення стічних вод до нормативних;
- збереження водних об'єктів та поліпшення їх санітарно-технічного стану;
- недопущення забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів;
- охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів, збереження об'єктів природно-заповідного фонду;
- підвищення рівня екологічної безпеки;
- запобігання та ліквідація негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище;
- проведення моніторингових досліджень стану довкілля області;
- підвищення рівня екологічної культури та освіти населення.

В Програмі зазначено: основною проблемою щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів області протягом останніх років залишається питання забруднення поверхневих водних об'єктів, в основному через скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи

каналізаційно-очисних споруд, невинесення в натуру прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, засмічення водойм побутовими відходами. Серед заходів Програми, що спрямовані на подолання цієї проблеми, є зокрема, реконструкція очисних споруд в місті Сновськ.

Вагомою екологічною проблемою області визначено порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму водних об'єктів. Йдеться, насамперед, про антропогенний вплив на річки та водойми розорювання їх прибережних захисних смуг та надходженням до них неочищеного поверхневого стоку з територій населених пунктів. Це призводить до замулювання русел, забруднення вод, порушення гідрологічного режиму та технічного стану водних об'єктів. Яскравий приклад вкрай негативних наслідків такого роду господарської діяльності – нинішній стан річки Снов, що потребує санації. Втім не однієї громади – в всіх, що належать до її басейну. Для вирішення вказаних проблем у Програмі передбачені заходи з реконструкції зливових каналізаційних мереж, гідротехнічних споруд, поліпшення гідротехнічного стану водойм, виготовлення проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж земель водного фонду та водоохоронних зон тощо.

Як особливо гостра виділена проблема поводження з відходами як одного з найбільших факторів забруднення довкілля. Для цього передбачені заходи з реконструкції полігонів, облаштування сміттєзвалищ, закупівлі спеціальної техніки, контейнерів, що планується і в Сновській громаді.

Важливим завданням сьогодення є збереження для майбутніх поколінь цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, а також раціональне використання природних ресурсів. З цією метою збереження об'єктів природно-заповідного фонду Програмою передбачено розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду області (на тепер Сновська громада нею не забезпечена).

Для протидії забрудненню атмосферного повітря Програма передбачає розвиток системи моніторингу його стану, а також радіаційного забруднення та стану поверхневих вод. Такі спостереження можуть проводити й окремі громади. Сновська громада у межах програми EGAP, яка впроваджується Фондом Східна Європа в партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Швейцарії, отримала станцію для здійснення громадського моніторингу якості повітря. Пристрій, який цілодобово надає показники, що доступні онлайн, встановлено на будівлі в центрі міста.

Програмою також передбачено інформаційно-просвітницькі та освітньо-виховні заходи екологічного спрямування, що спрямовані на підвищення обізнаності населення з зазначених питань. Відповідні заходи заплановані і в

Сновській громаді (Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки).

Програма є підставою для фінансування природоохоронних заходів на території області за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів й інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством. Передбачається фінансування з обласного фонду охорони навколишнього середовища проєкту Сновської громади «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ».

Заходи Програми в цілому спрямовані на досягнення таких результатів:

1. зниження рівня забруднення поверхневих водних об'єктів через зменшення обсягів скидів недостатньо очищених стічних вод;
2. недопущення забруднення довкілля, в тому числі підземних водонесних горизонтів та ґрунтів;
3. поліпшення санітарно-технічного стану та ефективного використання водних об'єктів;
4. зниження рівня негативного впливу ерозійних процесів;
5. удосконалення системи управління відходами;
6. здійснення контролю за станом атмосферного повітря та поверхневих водойм області;
7. охорону і збереження об'єктів природно-заповідного фонду, біологічного та ландшафтного різноманіття;
8. підвищення рівня екологічної культури та свідомості населення.

Всі зазначені результати прямо відповідають запланованим результатам виконання завдань стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Сновської громади.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ ГРОМАДИ, ЇЇ ПЗР

Згідно п. 6. ст. 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» «наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів».

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності можуть мати значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, включається.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Стратегії розвитку Сновської громади на період до 2027 року. Тож об'єктом аналізу є завдання та заходи Стратегії.

Звіт про СЕО не передбачає дублювання змісту проєкту Стратегії, тому нижче наведені завдання та шляхи їх виконання повторно Звітом про СЕО не зазначаються.

Таблиця 6.1. Оцінка ймовірного впливу на довкілля завдань та шляхів реалізації Стратегії розвитку Сновської громади

Завдання Стратегії	Шляхи реалізації	Ймовірний вплив на довкілля
1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Реконструкція (в т.ч. часткова) та капітальний ремонт приміщень середніх шкіл із з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ + зменшення обсягів відходів, що пов'язані з експлуатацією приміщень Кумулятивні наслідки не прогноуються
1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	Реконструкції/капітальні ремонти приміщень культурно-мистецьких закладів позашкільної освіти громади з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії,	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂

	доступності Комплексна поетапна реконструкція єдиного на території громади закладу оздоровлення та відпочинку підлітків «Дружба»	Кумулятивні наслідки не прогноуються
1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	Проведення реконструкцій у приміщеннях, що належать до міської комунальної власності, з метою досягнення їх безбар'єрності	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ Кумулятивні наслідки не прогноуються
1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади	Реконструкція міського стадіону у Сновську, модернізація спортивних майданчиків у селах громади Реалізація низки ініціатив молоді: скейт-парку, мотузкового парку та ін.	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: - підвищення рівня антропогенного впливу на територіях, де встановлюватимуться майданчики + розширення рекреаційних зон + зміцнення здоров'я мешканців та мешканок Кумулятивні наслідки не прогноуються
1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів культури для нових завдань та функцій	Здійснення капітальних ремонтів низки приміщень установ культури громади	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ Кумулятивні наслідки не прогноуються
1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Капітальні ремонти (реконструкції) приміщень некомерційних комунальних установ, що надають послуги із охорони здоров'я Створення реабілітаційного центру для ветеранів російсько-української війни	Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт + зменшення забруднення території + зменшення викидів CO ₂ Кумулятивні наслідки не прогноуються
2.1.1. Створити інфра-	Впорядкування та реконс-	Короткостроковий: викиди забру-

структуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	трукція торгівельних майданчиків для мешканців громади у її населених пунктів	днюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ Кумулятивні наслідки не прогнозуються
2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську	Поетапна реконструкція «Гідропарку» з облаштуванням визначених зон (локацій)	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: - збільшення антропогенного впливу через більшу відвідуваність території + зменшення забруднення території + розширення рекреаційних зон + зменшення забруднення атмосферного повітря Кумулятивні наслідки не прогнозуються
3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг місцевого значення на території громади Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція тротуарів із дотримання вимог безбар'єрності в населених пунктів громади Реконструкція та/або спорудження супутньої дорожньої інфраструктури (під'їзди, зупинки та ін.) Спорудження під час капітального ремонту доріг систем лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків, влаштування водоскидних систем	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриття під час ремонтних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + покращення відведення атмосферних опадів + підвищення рівня безпеки мешканців Кумулятивні наслідки не прогнозуються
3.2.1. Реконструювати очисні споруди	Реконструкція очисних систем у м. Сновськ Здійснення капітального	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утво-

	ремонту системи водовідведення в громаді	рення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + забезпечення жителів якісною питною водою + уникнення загрози техногенної аварії та потрапляння стічних вод до ґрунту + стримування ерозійних процесів на Кряже за допомогою відновлених гідротехнічних споруд Кумулятивні наслідки не прогножуються
3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання	Реалізація проєктів із будівництва та капітального ремонту мережі водогонів у Сновську Будівництво зовнішніх мереж водопостачання у низці сіл громади Здійснення реконструкцій, що спрямовані на покращення показників знезалізнення питної води у водогонах	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + забезпечення жителів якісною питною водою + уникнення загрози техногенної аварії та потрапляння стічних вод до ґрунту + стримування ерозійних процесів на Кряже за допомогою відновлених гідротехнічних споруд Кумулятивні наслідки не прогножуються
3.3.2. Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах	Спорудження майданчиків зі спеціальними контейнерами для роздільного збирання сміття із подальшим надходженням ТПВ на переробку чи повторне використання	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + санація низки антропогенно змінених територій + зменшення забруднення ґрунтових вод Кумулятивні наслідки не прогно-

		зуються.
4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Спорудження/реконструкція укриттів у закладах освіти, культури, охорони здоров'я, а також загальних	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ + підвищення безпеки учнів та штатних працівників школи + зменшення обсягів відходів, що пов'язані з експлуатацією приміщень Кумулятивні наслідки не прогнозуються
4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади	Будівництво та реконструкція мереж вуличного освітлення в громаді	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, можливо часткове пошкодження ґрунту. Довгостроковий: - світлове засмічення + розширення зон безпеки Кумулятивні наслідки не прогнозуються
4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Впровадження генерування електро- та теплової енергії за допомогою сонячних панелей на будинках комунальної власності Впровадження теплових pomp для використання в опалювальних та водонагрівних контурах будівель комунальної власності	Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ Кумулятивні наслідки не прогнозуються
4.2.3. Здійснити санацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	Термосанація приміщень комунальної власності Сновської міської ради	Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт + зменшення забруднення території + зменшення викидів CO ₂ Кумулятивні наслідки не прогнозуються
4.3.1. Покращити стан водних об'єктів громади	Очищення прибережних територій у населених пунктах	Короткостроковий: порушення верхнього шару ґрунту. Шумове

мади та прилеглої території, очистити антропогенно змінені екосистеми	нктах громади, інших антропогенно змінених ділянок	навантаження під час проведення робіт. Довгостроковий: + зменшення забруднення території Кумулятивні наслідки не прогноуються.
4.3.2. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Реалізація пілотних проєктів збору та компостування органічних відходів і деревини	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: - порушення ґрунтового профілю в місті розташування об'єкта + зменшення забруднення території + зменшення забруднення атмосферного повітря Кумулятивні наслідки не прогноуються.
4.3.3. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну та збільшити території зелених насаджень	Облаштування міні-паркових зон у населених пунктах громади Відтворення зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування, поширення ґрунтозахисних насаджень Реалізація проєктів із благоустрою в населених пунктах громади	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + зменшення забруднення території + розширення рекреаційних зон + зменшення забруднення атмосферного повітря + збільшення площі зелених насаджень Кумулятивні наслідки не прогноуються

Таблиця 6.2. Оцінка ймовірного впливу на довкілля завдань та шляхів реалізації Стратегії розвитку Сновської громади

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забру-	+			Будівництво нових комунальних об'єктів

	днюючих речовин від стаціонарних джерел				повинно відповідати Державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	+			Використання технічно справного автотранспорту та будівельної техніки.
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+		Проведення моніторингу забруднюючих речовин після затвердження Стратегії (запровадження системи онлайн моніторингу).
4.	Поява джерел неприємних запахів		+		Застосування нових технологій та обладнання, у тому числі очисного устаткування, що дозволить зменшити шкідливий вплив на оточуюче середовище та в подальшому узгодити в установленому порядку з органами санепідконтролю зменшення розміру нормативних санітарно-захисних зон.
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	Не потребує заходів пом'якшення
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	Не потребує заходів пом'якшення
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	Не потребує заходів пом'якшення
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	Не потребує заходів пом'якшення
11.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого		+		Розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж бережної захисної смуги всіх ставків, річок в

	водного об'єкту				натурі (на місцевості) на території громади. Розроблення проєкту водоохоронної зони ставків, річок відповідно до вимог Водного та Земельного кодексів України.
12.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону		+		Розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж прибережної захисної смуги всіх ставків, річок в натурі (на місцевості) на території громади. Розроблення проєкту водоохоронної зони ставків, річок відповідно до вимог Водного та Земельного кодексів України.
13.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	Не потребує заходів пом'якшення
14.	Забруднення підземних водоносних горизонтів		+		Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка спеціалізованих проєктів. Влаштування свердловин або реконструкція повинна відповідати нормам законодавства (водного кодексу України)
Відходи					
15.	Збільшення кількості утворених твердих побутових відходів		+		Організація роздільного збору твердих побутових відходів із наступним використанням і утилізацією. Необхідність реалізації спільних проєктів на засадах співробітництва територіальних громад у рамках Чернігівської області
16.	Збільшення кількості утворених чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		+		Зберігання відходів у відведених місцях. Запровадження системи роздільного збирання відходів.
17.	Збільшення кількості відходів I – III класу небезпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення
18.	Спорудження екологічно небезпечних об'єктів поводження з відходами			+	Не потребує заходів пом'якшення
19.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення

Земельні ресурси					
20.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	+			Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
21.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	Не потребує заходів пом'якшення
22.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу		+		Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
23.	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			+	Не потребує заходів пом'якшення.
24.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	+			Виконання умов законодавства при зміні цільового використання земельних ділянок. Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
25.	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями Стратегії та цілями місцевих громад		+		Необхідність узгодження цілей стратегії громади та Стратегії Чернігівської області, реалізації проєктів на засадах співробітництва громад
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
26.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	Не потребує заходів пом'якшення
27.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	Не потребує заходів пом'якшення
28.	Збільшення площ зернових культур або с/г угідь в цілому			+	Не потребує заходів пом'якшення
29.	Порушення або деградацію		+		Розробка пакету документів із просторово-

	середовищ існування диких видів тварин				го планування розвитку території громади, а також ГІС громади
30.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей		+		Стратегія передбачає проведення заходів, спеціальних заходів, спрямованих на збереження об'єктів ПЗФ на території громади
31.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			+	Не потребує заходів пом'якшення.
32.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)		+		Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
33.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	+			Створення більш комфортних умов проживання населення, покращення інфраструктури, збільшення житлового фонду, в т.ч. за рахунок колишніх казарм
34.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	+			Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
35.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків.	+			Необхідність реалізації спільних проєктів із організації пасажироперевезень на засадах співробітництва громад із сусідніми громадами
36.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	+			Планування будівництва/реконструкції доріг, велосипедної інфраструктури
37.	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	+			Необхідність реалізації спільних житлово-комунальних проєктів на засадах співробітництва територіальних громад
38.	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей	+			Відповідність державним будівельних норм (ДБН) «Захисні споруди цивільного захисту», що встановлює чіткі вимоги до проєктування та будівництва нових захисних споруд, а також реконструкції та капітального ремонту вже існуючих
Екологічне управління та моніторинг					
39.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення

40.	Погіршення екологічного моніторингу			+	Не потребує заходів пом'якшення
41.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	Не потребує заходів пом'якшення.
42.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	Не потребує заходів пом'якшення
Інше					
43.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	+			Використання лічильників обсягу споживання води. Раціональне використання земельних ресурсів в межах території населених пунктів громади Рекультивация порушених територій.
44.	Суттєве вилучення будь-якого не відновлювального ресурсу			+	Не потребує заходів пом'якшення
45.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		Підвищення енергоефективності житлових та комунальних будівель. Поширення використання відновлювальних джерел енергії
46.	Суттєве порушення якості природного середовища			+	Не потребує заходів пом'якшення
47.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			+	Не потребує заходів пом'якшення

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ Й ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА ЇЇ ПЗР

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та її ПЗР були виявлені завдання, що потребують серйозної уваги під час їх реалізації, аби не допустити негативного впливу на довкілля. Або які доцільно скоригувати, щоб посилити позитивні наслідки

для довкілля та здоров'я мешканців та мешканок внаслідок реалізації Стратегії.

Заходи, що пропонуються, – це загальні рекомендації стосовно усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися у кожному конкретному випадку під час реалізації проєктів ПЗР Стратегії.

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії застосовуватимуться в межах повноважень виконавчих органів місцевих рад, визначених ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Таблиця 7.1. Пропозиції додаткових заходів до проєктів Плану заходів із впровадження Стратегії Сновської громади на період до 2027 року

Стратегічна ціль 1. Безпечний, комфортний, дружній для довкілля край		
Оперативні цілі	Завдання	Заходи
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	1.1.1. Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	-
	1.1.2. Модернізувати заклади позашкільної освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	1.2.1. Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури	Організація та проведення екологічних культурологічних заходів Передбачити під час проведення масових імпрез заходи з дотримання санітарних норм, в т.ч. з врахуванням вимог до захисту територій громади, що належать до Смарагдової мережі
	1.2.2. Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	-
	1.2.3. Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади	Передбачити під час проведення спортивних занять заходи з дотримання санітарних норм
	1.2.4. Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам	-
	1.2.5. Модернізувати матеріально-технічну базу закладів	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть

	культури для нових завдань та функцій	зменшенню викидів CO ₂
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	1.3.1. Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	-
	1.3.2. Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок	-
	1.3.3. Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя	-
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	1.4.1. Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації	Збір та внесення до ГІС громади інформації про наявні та потенційні ПЗФ громади Уточнення та впорядкування інформації про орні землі для наступного виведення з їх складу схилів, земель водоохоронних зон, ерозійно небезпечних та інших непридатних для розорювання угідь Уточнення інформації щодо природоохоронних територій на території громади з урахуванням визначення згідно з п. 9 додатку до Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних»
	1.4.2. Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг	-
	1.4.3. Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС	-
Стратегічна ціль 2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка		
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	2.1.1. Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	Запровадження консультування з питань запобігання впливу підприємницької діяльності на довкілля, його мінімізації та ліквідації наслідків – в разі неможливості уникнення
	2.1.2. Сприяти впровадженню серед малих фермерів та ро-	Проведення просвітницьких заходів, що спрямовані на підвищення обізнаності

	динних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур	наності мешканців та мешканок сільської місцевості стосовно безпечного застосування препаратів, які спрямовані на підвищення опірності хворобам та врожайності Підтримка проведення на полях агротехнічних заходів (оранки поперек схилу) для зменшення поглинаючої сили верхнього шару, що затримував та акумулював опади малої та середньої інтенсивності
	2.1.3. Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти	Передбачити заходи з дотримання санітарних норм
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	2.2.1. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, земельпорядної документації	-
	2.2.2. Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують	-
	2.2.3. Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади	Розробка та впровадження спеціальних екологічних критеріїв (умов) для оцінки інвестиційних проєктів із врахуванням забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі Врахування рівня антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище під час підготовки інвестиційних пропозицій
	2.2.4. Створити брендбук громади	-
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	2.3.1. Провести комплексну реконструкцію з зонуванням «Гідропарку» у Сновську	Передбачити заходи з дотримання санітарних норм
	2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали	-

	про туристично-рекреаційні можливості громади	
Стратегічна ціль 3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами		
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	3.1.1. Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	Збільшення частки заходів з охорони навколишнього природного середовища у проєктній документації на будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів дорожнього господарства Збільшення під час будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів дорожнього господарства частки витрат на створення та утримання зелених насаджень у смугах відведення автомобільних доріг і захисних насаджень уздовж автомобільних доріг з обов'язковою заміною на більш газо- та пиловитривалі породи дерев (липа, ясен, клен, явір тощо) Спорудження під час капітального ремонту доріг систем лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків, влаштування водоскидних систем
	3.1.2. Стимулювати наладження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
	3.2.1. Реконструювати очисні споруди	Передбачити енергозберігаючі технології
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	3.2.2. Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання	Будівництво та ремонт дотичних гідроспоруд Пріоритетний розвиток систем водопостачання та каналізування у селах громади
	3.3.1. Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську	Обладнання на території громади станції сегрегації (сортування) твердих побутових відходів
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	3.3.2. Ліквідувати стихійні	Визначення в установленому поряд-

	сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах	ку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, приватним особам за забруднення довкілля та інші екологічні збитки
Стратегічна ціль 4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада		
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	4.1.1. Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Передбачити можливість подвійного використання укриттів – для іншої діяльності насамперед, у сфері спорту, культури, громадської активності
	4.1.2. Створити центр безпеки громади	Запровадження до діяльності Центру функцію екологічної безпеки Поширення встановлення протипожежної сигналізації
	4.1.3. Реконструювати, відновити та розширити освітлення вулично-дорожньої мережі громади	Попереднє вивчення наявних на ринку пропозицій щодо ступеню впливу обладнання на довкілля
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	4.2.1 Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)	Популяризація в громаді енергозбереження серед суб'єктів господарювання різних форм власності за допомогою реалізації МЕП Розробка та запровадження графіку термомодернізації будівель установ бюджетної сфери Проведення інформаційних кампаній щодо впровадження енергозбереження в домогосподарствах
	4.2.2. Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Проведення інформаційних кампаній щодо впровадження генерації енергії за рахунок відновлювальних джерел у приватному секторі Просування застосування суб'єктами господарювання різних форм власності теплових pomp
	4.2.3. Здійснити термосанацию низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	
4.3. Адаптація до	4.3.1. Покращити стан водних	

змін клімату та санація водних об'єктів	об'єктів громади та прилеглих територій	
	4.3.2. Очистити антропогенно змінені екосистеми	Проведення попередніх консультацій з уповноваженими органами державної влади Стимулювання та підтримка місцевих ініціатив, що спрямовані на захист територій Смарагдової мережі Гарантувати збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.
	4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Організація та проведення промоційних навчальних турів до громад, де масово застосовується компостування Вивчення вимог щодо поводження (в т.ч. – правил безпеки) з карантинними рослинами, поширення відповідної інформації серед мешканців громади
	4.3.4. Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну	Розширення зон створення ландшафтних міні-парків, міні-скверів, лісопарків, інших зелених насаджень по всій території громади

Крім зазначеного, доцільно налагодити співпрацю громадських організацій та органів місцевого самоврядування громади з міжнародними організаціями та фондами, що підтримують проекти у сферах екології та охорони довкілля, залучити підприємців до реалізації місцевої екологічної політики.

Переважає більшість рекомендованих робочою групою заходів для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії були враховані під час підготовки заходів з реалізації оперативних цілей Стратегії.

На всіх етапах реалізації Стратегії заплановані рішення здійснюватимуться відповідно до норм та правил охорони навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки, в тому числі відповідно до вимог Водного кодек-

су України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та її ПЗР розроблені на довгостроковий період та є плановим документом. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії вказує на те, що її реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття. Тобто Стратегія спрямована на екологічно збалансований сценарій розвитку та не потребує розгляду альтернатив.

Під час підготовки Звіту про стратегічну екологічну оцінку визначено доцільність та прийнятність планованої діяльності й обґрунтування економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів щодо забезпечення безпеки довкілля.

У контексті СЕО Стратегії може бути розглянутий також інший сценарій розвитку: гіпотетичний «нульовий», за яким Стратегія не затверджується та більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем із високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію. Гіпотетичний сценарій пов'язаний із збереженням нинішнього стану громади. Цей варіант виходить із того, що зміни майже не відбуватимуться. При цьому якісні показники розвитку залишатимуться малорухомими. А це стримує процеси збалансованого (сталого) розвитку громади. Реалізація гіпотетичного сценарію ілюструє значне загострення екологічних проблем, що перешкоджають набуттю комфортних умов життя та добробуту населення. Відтак за результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток Сновської громади ускладнений. Цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах її території.

У контексті стратегічної екологічної оцінки Стратегії, з огляду на перебування країни в стані російсько-української війни, **розглянуто два сценарії можливого розвитку громади**. Вони є описом послідовності подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку територіальної громади, що враховує воєнні ризики: **песимістичний та стримано-оптимістичний**. При цьому бралася до уваги найвища імовірність розвитку громади за стримано-оптимістичним сценарієм.

Песимістичний сценарій розвитку формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутріш-

ніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним або може погіршуватися, з огляду на продовження війни (до 2025 року та довше) / її перехід у заморожений стан, що не дозволяє сформувати стимули для розвитку країни, регіону, громади.

Як вплине перебіг песимістичного сценарію на довкілля та стан здоров'я населення громади:

- до 2027 року кількість населення громади поступово скорочується. Водночас спостерігається його «старіння»; ситуацію погіршуватимуть міграція населення за кордон, у пошуках кращих можливостей, скорочення чисельності населення через людські втрати мобілізованих до ЗСУ місцевих мешканців та мешканок; водночас погіршення ситуації на сході країни сприятиме поповненню чисельності громади за рахунок ВПО, однак існуватиме виклик їх інтеграції до життя громади, її соціальний склад швидко змінюється;
- продовження війни негативно відобразиться на інвестиційному розвитку громади; він залишатиметься в стані очікування до завершення бойових дій – тобто жодних серйозних інвестицій, тим більше – іноземних, до економіки громади не надходить; серед відкладених у такому разі завдань: ремонт доріг та вулиць, їх освітлення, благоустрій населених пунктів, реконструкція комунальних мереж (в т.ч. водогонів та водовідведення), капітальні ремонти установ та закладів бюджетної сфери, модернізація спортивної інфраструктури; підприємства ЖКГ працюватимуть у збиток через постійне зростання вартості енергоносіїв, а різниця собівартості послуг із діючими тарифами, скоріш за все, покриватиметься за рахунок міського бюджету; таким чином він втрачає ресурси, що призводить до неможливості модернізації інженерної інфраструктури; в свою чергу це негативно впливатиме на екологічну ситуацію в громаді та на її привабливість як місця проживання та відпочинку;
- експлуатація ґрунтів, лісів та водних ресурсів громади залишається без змін – тобто відбувається мало контролювано, що призводить до погіршення якості ґрунтів, їх ерозії, забруднення лісів та поверхневих вод; як наслідок – зменшення привабливості громади, згортання бізнесу, що розрахований на сферу рекреації;
- проблеми поводження з ТПВ не вирішуються – відсоток домогосподарств, що уклали договори на його вивіз суттєво не зростає, а систему централізованого збору, сортування та вивезення ТПВ створити не вдається – через брак ресурсів, бажання громад-партнерів співпрацювати з цього питання, а також – відсутності попиту на утилізацію сміття в якості пального; зрештою, це призводить до збільшення засміченості

території та спричиняє до погіршення навколишнього природного середовища громади;

- істотно покращити умови надання послуг з охорони здоров'я не вдається – переважно вони залишаються на вже досягнутому рівні з тенденцією до погіршення; це прискорює зменшення чисельності населення громади, отже – ресурсів для розвитку медицини також; одночасно через брак ресурсів не вдається модернізувати спортивну інфраструктуру, відповідно – збільшити чисельність мешканців та мешканок, які регулярно займаються спортом, що негативно відображається на показниках захворюваності в громаді.

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються сприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, що громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує власні сильні сторони (конкурентні переваги) та можливості з метою нівелювання ризиків, які виникають з огляду на умови суспільно-економічного розвитку країни. Основним фактором цього сценарію є ймовірність завершення російсько-української війни не пізніше 2025 року.

Як вплине перебіг стримано-оптимістичного сценарію розвитку на довкілля та стан здоров'я населення:

- покращується динаміка населення у громаді за рахунок зростання кількості новонароджених, повернення місцевих мешканців та мешканок з-за кордону, демобілізації військовослужбовців ЗСУ, інтегрованих у життєдіяльність громади ВПО; щоправда при цьому частина чоловіків виїжджає за кордон до своїх родин, які там живуть постійно;
- на території громади створено привабливі умови для інвесторів, насамперед, в галузі деревообробної, легкої промисловості та енергетики, туристично-рекреаційній сфері, що спирається на відновлювальні джерела, кількість робочих місць помітно збільшується, відповідно рівень зарплат – теж;
- одночасно зростає кількість відпочивальників на теренах громади, яких приваблює Сновщина та її ландшафти; в результаті швидко розвивається сфера сервісу, а запобіжні та контролюючі заходи міської ради дозволяють запобігти негативним наслідкам збільшення такого роду антропогенного навантаження;
- мешканці та мешканки сіл громади дедалі більше впроваджують нові аграрні технології, що призводить до диверсифікації їхнього виробництва, збільшення продукції органічного землеробства на продаж, як наслідок – зростання доходів, насамперед, сільського населення; нові технології також допомагають стримати ерозію ґрунтів;

- розроблено та затверджено Комплексний план просторового розвитку території Сновської територіальної громади, нові генеральні плани населених пунктів, інша містобудівна документація, що дозволяє збільшити інвестиції до громади, а її розвиток зробити більш гармонійним із точки зору поєднання інтересів людини та довкілля;
- збільшено зелені насадження, зокрема – за допомогою паркових, лісо-паркових зон, лісу, а також водних ресурсів (наведено лад у рибальстві);
- в громаді проведено модернізацію мереж водопостачання та водовідведення, дотичної інфраструктури, в селах збільшено частку домогосподарств, під'єднаних до централізованого водопостачання та водовідведення, що дозволяє покращити якість питної води та зменшити попадання стоків до ґрунтових вод;
- вдається залучити понад 80% домогосподарств до централізованого збору та вивезення ТПВ, запровадити роздільне збирання сміття; водночас підвищено екологічну культуру мешканців – більшість відмовляється від спалювання органічних відходів сільського господарства та переходить до компостування;
- розвиток системи охорони здоров'я, швидкі позитивні зміни в спортивній інфраструктурі громади дозволяють покращити стан здоров'я мешканців та мешканок громади.

В основі Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади закладено ***стримано-оптимістичний сценарій розвитку***, а стратегічна ціль 4 «Безпечна, адаптована до змін клімату громада» безпосередньо спрямована на досягнення високих стандартів поводження з довкіллям. Мовиться про діяльність, що спрямована на зменшення викидів CO₂ в комунальній сфері, просування енергозбереження та генерування енергії за допомогою відновлювальних джерел, запровадження загального моніторингу стану довкілля, популяризацію серед мешканців та мешканок громади ощадливого ставлення до навколишнього природного середовища.

Зазначена ціль розглядає питання екології як складову безпеки та розвитку інфраструктури території громади одночасно зі збереженням довкілля.

Крім того, екологічні завдання містяться в стратегічній цілі «2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка», що передбачає планування, розвиток економіки на принципах сталого розвитку. Зокрема, йдеться про запровадження новітніх, ощадливих для довкілля, аграрних технологій (насамперед, серед домогосподарств та малих фермерів), а також недопущення росту негативного впливу на навколишнє природне середовище через збільшення кількості туристів, що очікується. Це означає, що Стратегія спрямована на екологічно збалансований розвиток. В інтересах ефективного

та сталого розвитку громади та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Стратегії.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Зміст звіту про СЕО визначався змістом та характером пропозицій, сформованих під час розробки Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та її ПЗР з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

З огляду на стратегічний характер такого виду документа державного планування, ключове значення у виконанні СЕО проєкту такого документу мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність пропозицій проєкту загальним цілям охорони довкілля та забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування дозволило встановити застосування цільового аналізу при проведенні СЕО.

Також проведено аналіз та оцінку ймовірних наслідків виконання цілей, як на окремі компоненти довкілля, так і вплив на здоров'я населення.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, та метод екстраполяції, адже цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє й ґрунтується на вивченні кількісних та якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на національному та регіональному рівні.

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні:

- відсутність деяких статистичних відомостей та інших характеристик, зокрема для кожного окремого населеного пункту громади;
- відсутність методик, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу Стратегії на довкілля.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ЇЇ ПЗР ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Під час реалізації Стратегії та її ПЗР потрібно відстежувати екологічні загрози для довкілля, об'єктивно оцінювати їх наслідки, в т.ч. для здоров'я населення, та вживати заходи з метою їх усунення та нейтралізації. Для цього необхідно провадити моніторинг можливих наслідків реалізації Стратегії та ПЗР для довкілля. Моніторинг здійснює замовник – Сновська міська рада. Результати моніторингу оприлюднюються на власному офіційному веб-сайті замовника один раз на рік протягом строку дії ДДП та через рік після закінчення такого терміну.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три–п'ять, 10–15 років, 50–100 років відповідно), постійних та тимчасових, позитивних та негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Впливи виконання ДДП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації цілей документу державного планування, що мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Стратегії та ПЗР;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання Стратегії та ПЗР відповідно до ухваленого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії та ПЗР.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. № 1272.

Наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265 затверджено Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. Відповідно до вказаного документу моніторинг проводиться з метою відстеження та аналізу динаміки та структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до стратегічних, оперативних цілей та завдань, визначених у Стратегії.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги планується проведення лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту.

Для цього доцільно налагодити в громаді системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, фізичні фактори впливу) в межах житлової, промислової та рекреаційної зони.

Потенційні індикатори для здійснення моніторингу Стратегії та ПЗР Сновської громади за всіма оперативними цілями, включно з тими, реалізація яких матиме найбільш відчутний вплив на довкілля, наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1. Потенційні індикатори для здійснення моніторингу документу державного планування

Оперативна ціль	Індикатори	Одиниця вимірювання
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Кількість освітніх закладів, де проведено комплексний ремонт приміщень з дотриманням вимог енергозбереження, інклюзії, безпеки	одиниць
	Відсоток учнів, які можуть скористатися укриттями в закладах освіти (в цілому по громаді)	%
	Частка закладів освіти, де встановлена система протипожежної сигналізації	%
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Кількість щорічних фестивалів, що проводяться в громаді	одиниць
	Частка закладів культури громади, де було змінено простори	%
	Кількість діючих молодіжних осередків (центрів)	одиниць
	Наявний працюючий ветеранський хаб (простір)	+/-
	Чисельність дітей та молоді, долучених до освітніх заходів із підвищення екосвідомості	осіб
	Кількість проведених освітніх заходів із підвищення екосвідомості	одиниць
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Приріст/зменшення чисельності населення громади порівняно з попереднім роком	осіб
	Сума коштів, що були витрачені на капітальні ремонти приміщень закладів охорони здоров'я	тис. грн.
	Площа капітально відремонтованих та оснащених обладнанням приміщень закладів охорони	м кв
	Кількість модернізованих/побудованих об'єктів спортивної інфраструктури в громаді	одиниць
	Кількість осіб, що отримали доступ до якісних медичних послуг первинної допомоги	осіб/рік
	Кількість нових/реконструйованих об'єктів спортивної інфраструктури загальноосвітніх шкіл	одиниць
	Наявність реконструйованого спортивного комплексу	+/-

	су громади	
	Частка мешканців громади, які займаються масовим спортом	%
	Кількість розроблених та запроваджених цільових програм із охорони здоров'я та профілактики захворювань	одиниць
	Чисельність народжених	осіб
	Чисельність померлих	осіб
	Кількість випадків інфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць
	Кількість випадків неінфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць
1.4. Краще організації управління з використанням цифровізації	Частка домогосподарств, що занесена до бази даних електронного погосподарського обліку громади	%
	Кількість наданих адміністративних послуг протягом року віддалено/мобільно	одиниць
	Кількість наданих соціальних послуг протягом року мобільно	одиниць
	Кількість мешканців та мешканок громади, які скористалися функцією «соціального таксі» протягом року	осіб
	Кількість службових квартир, виділених для залучених до громади галузевих фахівців протягом року	одиниць
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	Кількість місцевих підприємців, які отримали допомогу від держави та міжнародну протягом календарного року	осіб
	Кількість об'єктів, що підготовлені для можливого їх використання мікро- та малим бізнесом	одиниць
	Наявність каталогу інвестиційно привабливих об'єктів громади	+/-
	Наявність модернізованого комунального ринку в Сновську	+/-
	Кількість торговельних майданчиків у селах (екоринків), умови на яких покращені	одиниць
	Кількість фермерів (офіційно зареєстрованих та без реєстрації), які протягом року отримали консультативно-дорадчу допомогу	осіб/рік

2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Кількість розроблених генеральних планів населених пунктів	одиниць
	Наявність діючої геоінформаційної системи громади	+/-
	Наявність Комплексного плану просторового розвитку території громади	+/-
	Наявність оприлюдненого інвестиційного паспорту громади	+/-
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	Кількість облаштованих зон відпочинку поруч із річкою Снов	одиниць
	Кількість діючих об'єктів інфраструктури для організації сплавів вихідного дня річкою Снов та її притоками	одиниць
	Наявність розробленого дизайн-проекту Сновського гідропарку	+/-
	Кількість садиб, що надають послуги із «зеленого» та сільського туризму	одиниць
	Кількість запроваджених туристичних маршрутів, в т.ч. екологічних	одиниць
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	Протяжність реконструйованих/споруджених ділянок доріг, вулиць та тротуарів із дотриманням вимог безбар'єрності	км
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	Протяжність реконструйованих/споруджених ділянок водогонів та водовідведення	км
	Відповідність якості питної води Державним санітарним нормам та правилам ДСанПіН 2.2.4-171-10	+/-
	Кількість абонентів водопостачання	один
	Кількість абонентів водовідведення	один
	Проведено реконструкцію очисних споруд в місті Сновськ	+/-
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	Частка домогосподарств Сновської громади, що використовує для утилізації органічних відходів сільського господарства переважно компостування	%
	Кількість облаштованих компостних майданчиків	Один
	Частка домогосподарств, що уклала договори про	%

	централізований вивіз ТПВ	
	Частка домогосподарств, що бере участь у роздільному збиранні ТПВ	%
	Кількість майданчиків, що обладнані для збору, сортування та централізованого вивозу ТПВ для утилізації та логістично пов'язані з сортувальною станцією	одиниць
	Кількість одиниць спеціальної техніки, що придбана громадою для створення системи сортування та вивезення ТПВ для утилізації	одиниць
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Частка комунальних освітніх закладів, що оснащені укриттями	%
	Кількість працюючих укриттів типу ПРУ в громаді	одиниць
	Кількість збудованих/реконструйованих споруд цивільного захисту	+/-
	Наявність діючого оснащеного «Центру безпеки громадян»	+/-
	Довжина ділянок вулиць, на яких збудовано/реконструйовано вуличне освітлення	км
	Кількість камер відеоспостереження в публічних місцях громади, що встановлені та передають зображення на диспетчерський пункт	одиниць
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	Наявність Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Сновської громади	+/-
	Кількість установ комунальної сфери, де запроваджено генерацію енергії за рахунок відновлювальних джерел	одиниць
	Наявність у комунальній сфері працюючого енергоменеджменту	+/-
	Частка об'єктів комунальної власності, де проведено термосанацію будівель	%
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	Площа антропогенно змінених систем (ділянок) що відновлено	м кв
	Площа створених/реконструйованих паркових зон у населених пунктах громади протягом року	м кв
	Кількість дрібнодисперсного пилу в атмосферному повітрі	Індекс якості атмосферного повітря

	Приріст/зменшення площі зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування в порівнянні з попереднім роком	+/- м кв
	Кількість працюючих датчиків моніторингу якості повітря	одиниць
	Кількість об'єктів ПЗФ в громаді	одиниць
	Площа лісів та лісистість території	га
	Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду;	одиниць
	Площа територій національної екологічної мережі	га

Зазначені показники вимірюватимуться раз на рік, у разі виявлення відхилень (за рішенням замовника) може бути встановлений інший термін. У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довкілля необхідно проаналізувати захворюваність мешканців та мешканок громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

Для визначення кожного з показників застосовуватимуться такі методи: вимірювальний, реєстраційний, розрахунковий, соціологічний, статистичний, аналітичний.

Для визначення кожного з показників використовуватимуть, насамперед, первинні документи бухгалтерського обліку відповідальних за реалізацію проєктів організацій (за допомогою поточного аудиту). За необхідності (насамперед, щодо об'єктів будівництва) – проведення обстежень. А для приватних господарств – дані електронного погосподарського обліку, запровадження якого передбачає стратегія та її ПЗР. Також використовуватимуть дані, отримані під час розробки проєктів та отримання необхідних дозволів на основі матеріалів досліджень, згодом – моніторингу їх реалізації.

Вплив реалізації Стратегії та ПЗР на зміну клімату здійснюватиметься на підставі проведення аналізу індикаторів, використання яких дозволяє орієнтовно визначити очікувані наслідки від кліматичних змін та дозволять розробити заходи з адаптації до змін клімату під час наступного етапу стратегічного планування. Це індикатори з вразливості території до теплового навантаження та стихійних гідрометеорологічних явищ: середньорічна температура, мінімальна та максимальна температура, річна кількість опадів, середня швидкість вітру, відносна вологість, атмосферний тиск, тенденція змін клімату, повторюваність стихійних метеорологічних явищ. Також враховуватимуться індикатори з вразливості зелених зон населених пунктів: поява інва-

зійтих видів у межах зелених зон, зміщення вегетаційного періоду, площа зелених насаджень на одного жителя, видове різноманіття рослин та тварин.

Здійснення моніторингу впливів виконання ДДП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки та порушення, що негативно впливають на комфортність проживання мешканців та мешканок, та обґрунтувати необхідні заходи з їх усунення.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації Стратегії здійснюватиметься Сновською міською радою. Вона визначатиме періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання ДДП, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному вебсайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

В разі, коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про СЕО негативні наслідки реалізації Стратегії та її ПЗР для довкілля, у тому числі для здоров'я мешканців та мешканок громади, міська рада вживає заходів для їх усунення, а також розглядає пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та ПЗР для запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Стратегії та ПЗР вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Зазначений розділ не розглядається, адже Стратегія розвитку Сновської громади на період до 2027 року розроблена з метою провадження діяльності на території Сновської міської територіальної громади (що знаходиться в межах Чернігівської області). Виявлені у Стратегії завдання, виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року» у відповідності до затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 р. № 296 Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 260 від 18.07.2019 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
2. Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року» – один із головних стратегічних документів для розроблення систем стратегічних, прогнозних та програмних документів щодо здійснення місцевої та регіональної політики.
3. Аналіз стратегічних цілей та завдань відповідних державних та регіональних стратегій екологічної політики та стратегічних цілей та завдань Стратегії розвитку Сновської громади свідчить про те, що зазначені цілі та завдання переважно узгоджені й не суперечать одні одним.
4. Екологічними проблемами, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії розвитку Сновської громади можна виділити: небезпека ерозії ґрунтів та погіршення їх родючості; нерозвинутість та одночасно застарілість комунальних мереж (брак водовідведення та стан очисних споруд, нерозвинутість мереж централізованого водопостачання та водовідведення у сільській місцевості); хаотичність розвитку рибальства, що шкодить біорізноманіттю; недостатній рівень використання відновлювальних джерел енергії та брак заходів із енергозбереження; низький рівень екологічної культури мешканців та мешканок.
5. В процесі аналізу поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані регіональних органів виконавчої влади, що реалізують державну та регіональну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Крім того, проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на регіональному рівні.
6. В цілому наслідки від реалізації Стратегії розвитку Сновської громади на період до 2027 року не матимуть суттєвого впливу на довкілля та здоров'я людей, а заплановані цілі та завдання Стратегії в значній мірі сприятимуть їх покращенню.

7. Особливо важливими є завдання Стратегії, які орієнтовані на розвиток мереж водопостачання та водовідведення в Сновську та сільській місцевості громади, реконструкція очисних споруд в адміністративному центрі, розвиток паркових та інших рекреаційних зон, що значною мірою сприятиме покращенню навколишнього природного середовища, позитивно вплине здоров'я мешканців та мешканок громади.
8. Аналіз ймовірного впливу реалізації Стратегії розвитку Сновської громади на клімат вказує на те, що її реалізація має помірний вплив на зміну клімату. Заходи Стратегії направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу території громади до зміни клімату.
9. В процесі СЕО Стратегії розвитку Сновської громади було розглянуто місцеві програми розвитку, що містять завдання у сфері екології та охорони здоров'я. Результати аналізу завдань екологічної політики визначених у згаданих програмах засвідчили значну ступінь відповідності цілям та завданням Стратегії, запропоновано комплекс заходів, що спрямовані на їх виконання.
10. В представленому звіті СЕО проведена оцінка потенційних кумулятивних впливів запланованих завдань Стратегії на окремі компоненти навколишнього середовища (повітря, вода, ґрунти, біорізноманіття, соціально-економічне середовище). Проведений аналіз виявив потенціал для позитивного впливу Стратегії на навколишнє середовище та здоров'я населення. Водночас були проаналізовані потенційні негативні наслідки, що можуть виникнути внаслідок реалізації окремих завдань.
11. З метою запобігання, мінімізації та пом'якшення потенційних негативних наслідків запропоновані заходи, які доповнюють задекларовані завдання Стратегії в частині посилення екологічної складової.
12. На основі аналізу та порівняння наявних перспектив розвитку території Сновської громади була прийнята альтернатива – «Варіант реалізації проєкту Стратегії». Це відповідає встановленим цілям екологічної політики на державному та регіональному рівнях, а також сприяє досягненню сприятливого в санітарно-екологічному відношенні середовища, його благоустрою, підвищує комфортність проживання населення. Було розглянуто два сценарію розвитку – песимістичний та стримано-оптимістичний, обрано стримано-оптимістичний.
13. Під час здійснення СЕО були розроблені пропозиції щодо моніторингу екологічних впливів, пов'язаних з реалізацією Стратегії. Моніторинг охоплює спостереження за джерелами та факторами антропогенних впливів, а також за ефектами, що спричиняються цими впливами у довкіллі. Для спостереження за здійсненням заходів Стратегії та оцінки їх виконання обрані індикатори стану атмосферного повітря, водних ресурсів, озеленення, енергозбереження, поводження з відходами, здоров'я

населення та розроблені додаткові екологічні індикатори до оперативних цілей, що безпосередньо стосуються довкілля та здоров'я людей.

14. Реалізація Стратегії не повинна призвести до виникнення нових негативних впливів на довкілля, та здоров'я населення, але за умови повного фінансування та забезпечення виконання всіх завдань Стратегії, що мають екологічну спрямованість.
15. Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я мешканців та мешканок, не очікуються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354.
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» 29.02.2019 № 2697.
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки» від 03.11.2022 № 2717.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 430 «Про затвердження Порядку ведення єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки».
6. Накази Міністерства екології та природних ресурсів України:
 - № 296 від 10.08.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 465 від 23.12.2018 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 260 від 18.07.2019 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 213 від 28.10.2020 «Про затвердження критеріїв визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».
7. Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення
https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ns/vzap/arch_vzap_u.htm
8. Дані державного моніторингу поверхневих вод <https://data.gov.ua/dataset/surface-water-monitoring> Державний водний кадастр <http://geoportal.davr.gov.ua:81/>
9. Екологічний паспорт Чернігівської області 2022 року
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
10. Екологічний паспорт Чернігівської області 2023 року
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
11. Катерина Полянська, Анатолій Гуц, «Природне забруднення». Цинічна катастрофа на річці Сновськ <https://life.pravda.com.ua/society/2016/07/14/215189/>
12. Карта ґрунтів України <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#win2>
13. Офіційний сайт НСЗУ https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats?_cf_chl_tk=z6JRHVWVkc.geu942Y.E6Naojyxh2ANkUKATED9J3fU-1679337309-0-gaNycGzNCxA
14. Природно-заповідний фонд Чернігівської області. – Чернігів, 2008. – 208 с.
15. Регіональна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області в 2023 році». – Чернігів, 2024
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15801&tp=1&pg>
16. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats <https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-adopted-emerald-sites-december-2019-/168098ef51>
17. Перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Чернігівської області, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України https://mcip.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/chernigivska_obl_naczznachennya_30.11.2023.pdf
18. Реєстр місць видалення відходів Чернігівської області
<https://data.gov.ua/dataset/dc0543a2-4cbc-4bd5-afaf-83ae7b61262c>

19. Регіональний план управління відходами на території Чернігівської області
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=30583&tp=1&pg=>
20. Реконструкція та благоустрій зелених зон: з чого почати та як успішно втілити проєкт.
– К., 2021
21. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2011 рік. – Чернігів, 2012.
22. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2015 рік. – Чернігів, 2016.
23. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2019 рік. – Чернігів, 2020.
24. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2020 рік. – Чернігів, 2021.
25. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2021 рік. – Чернігів, 2022.

Виконавці документа:

Начальник відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради

Кваліфікація:

- 1.Бюджетний облік/бухгалтер-фінансист
- 2.Фінанси і кредит/економіст
- 3.Комерція та трудове право/юрист

Ірина МУНДУРС

Заступник начальника відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради

Кваліфікація:

Автоматизовані системи управління/
Інженер-системотехнік

Ганна ГУКУН